

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav světových dějin

Seminář nejnovějších dějin

Petr Dundek

Diplomová práce

Změna aliancí

Prezidentské volby v USA v letech 1960-1972

Reversal of Alliances

Presidential Elections in the USA in 1960-1972

Praha 2007

Vedoucí diplomové práce

Doc. PhDr. Martin Kovář, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně, výhradně s použitím odborné literatury a pramenů, uvedených na konci práce.

V Praze, dne 10. prosince 2007
Petr Dundek

Obsah

1. Úvod.....	9
1.1 Volba tématu.....	9
1.2 Cíl a struktura práce.....	9
1.3 Použité zdroje.....	11
1.4 Poděkování a věnování.....	13
2. Spojené státy americké ve 40.-70. letech 20. století.....	14
2.1 Desegregace.....	17
2.1.1 Prehistorie.....	17
2.1.2 Počátek desegregačního hnutí a úloha Nejvyššího soudu.....	18
2.1.3 „Zlaté období“ černošské revolty, 1957-1968.....	20
2.1.4 Federální vláda a Kongres.....	21
2.1.5 Afirmativní akce a <i>busing</i>	25
2.2 Hospodářství a <i>Great Society</i>	26
2.2.1 Eisenhowerova administrativa.....	27
2.2.2 Vláda Johna F. Kennedyho.....	28
2.2.3 Velká společnost (<i>Great Society</i>).....	29
2.2.4 Republikánské administrativy.....	31
2.3 Styl života, náboženství a kultura.....	31
2.3.1 Postavení ženy ve společnosti.....	31
2.3.2 Náboženství.....	35
2.3.3 Kultura.....	36
2.4 Aféra Watergate.....	42
3. Zahraniční politika.....	49
3.1 Kubánská otázka.....	51
3.1.1 Castrův nástup k moci a vztahy se Spojenými státy americkými.....	51
3.1.2 Invaze v Zátocě svíní.....	53
3.1.3 Karibská raketová krize.....	53
3.1.4 Důsledky.....	55
3.2 Válka ve Vietnamu.....	55
3.2.1 Prehistorie.....	55

3.2.2 Situace po první indočínské válce.....	56
3.2.3 Rezoluce o Tonkinském zálivu a eskalace konfliktu.....	57
3.2.4 Přístup Nixonovy administrativy a uzavření míru.....	59
3.3 <i>Détente</i>	63
3.3.1 Odzbrojovací jednání.....	64
3.3.2 Další oblasti vztahů - hospodářské, humanitární a dobývání vesmíru.....	69
3.3.3 Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě.....	70
3.4 Triangulární diplomacie.....	71
 4. Politické strany ve 40.-70. letech 20. století.....	74
4.1 „Třetí strany“.....	74
4.2 Republikánská a Demokratická strana.....	75
4.3 Stranické systémy.....	76
4.3.1 Pátý stranický systém (<i>Fifth Party System</i>), 1932-1968.....	77
4.3.2 Šestý stranický systém (<i>Sixth Party System</i>), od roku 1968.....	80
4.4 Ideová východiska.....	81
4.5 Prezidentské volby.....	83
4.5.1 Teoretické vymezení prezidentských voleb.....	83
4.5.2 Technické poznámky.....	86
4.5.3 Prezidentské volby v roce 1948.....	87
4.5.4 Prezidentské volby v roce 1956.....	89
4.5.5 Prezidentské volby v roce 1956.....	90
4.6 Kongresové volby.....	92
4.6.1 Senátní volby - teorie.....	92
4.6.2 Volby do Sněmovny reprezentantů - teorie.....	93
4.6.3 Senátní volby v letech 1948-1974.....	94
4.6.4 Volby do Sněmovny reprezentantů v letech 1948-1974.....	95
 5. Prezidentské volby v roce 1960.....	97
5.1 Nominace Republikánské strany.....	98
5.2 Nominační proces v Demokratické straně.....	100
5.3 Předvolební kampaň.....	105
5.4 Celkové volební výsledky.....	114
5.5 Volební výsledky v jednotlivých státech.....	116

5.5.1 Nová Anglie.....	117
5.5.2 Středoatlantické státy.....	120
5.5.3 Industriální středozápadní státy.....	124
5.5.4 Hraniční státy.....	128
5.5.5 Starý jih.....	132
5.5.6 Farmářské státy.....	139
5.5.7 Státy podél Skalistých hor.....	142
5.5.8 Pacifické státy.....	146
5.6 Po volbách.....	149
5.7 Různé kombinace.....	151
 6. Prezidentské volby po roce 1964.....	154
6.1 Nominace Republikánské strany.....	156
6.2 Nominační proces v Demokratické straně.....	161
6.3 Předvolební kampaň.....	163
6.4 Celkové volební výsledky.....	165
6.5 Volební výsledky v jednotlivých státech.....	167
6.5.1 Nová Anglie.....	167
6.5.2 Středoatlantické státy.....	170
6.5.3 Industriální středozápadní státy.....	172
6.5.4 Hraniční státy.....	174
6.5.5 Starý jih.....	175
6.5.6 Farmářské státy.....	178
6.5.7 Státy podél Skalistých hor.....	180
6.5.8 Pacifické státy.....	182
6.6 Po volbách.....	183
6.7 Různé kombinace.....	184
 7. Prezidentské volby po roce 1968.....	185
7.1 Nominace Republikánské strany.....	186
7.2 Nominační proces v Demokratické straně.....	190
7.3 Americká nezávislá stana (<i>American independent Party</i>).....	197
7.4 Předvolební kampaň.....	199
7.5 Celkové volební výsledky.....	203

7.6 Volební výsledky v jednotlivých státech.....	205
7.6.1 Nová Anglie.....	206
7.6.2 Středoatlantické státy.....	208
7.6.3 Industriální středozápadní státy.....	210
7.6.4 Hraniční státy.....	213
7.6.5 Starý jih.....	215
7.6.6 Farmářské státy.....	219
7.6.7 Státy podél Skalistých hor.....	221
7.6.8 Pacifické státy.....	223
7.7 Po volbách.....	225
7.8 Různé kombinace.....	226
 8. Prezidentské volby po roce 1972.....	230
8.1 Nominace Republikánské strany.....	231
8.2 Nominační proces v Demokratické straně.....	232
8.3 Americká nezávislá strana (<i>American independent Party</i>).....	235
8.4 Předvolební kampaň.....	235
8.5 Celkové volební výsledky.....	239
8.6 Volební výsledky v jednotlivých státech.....	241
8.6.1 Nová Anglie.....	241
8.6.2 Středoatlantické státy.....	243
8.6.3 Industriální středozápadní státy.....	244
8.6.4 Hraniční státy.....	246
8.6.5 Starý jih.....	247
8.6.6 Farmářské státy.....	250
8.6.7 Státy podél Skalistých hor.....	251
8.6.8 Pacifické státy.....	253
8.7 Po volbách.....	255
8.8 Různé kombinace.....	255
 9. Závěr.....	257
 10. Summary.....	262

11. Přílohy	264
Č. 1 Přehled prezidentů Spojených států amerických.....	264
Č. 2 Přehled viceprezidentů Spojených států amerických.....	266
Č. 3 Změny v počtech „členů“ kolegia volitelů dle jednotlivých států v letech 1950-1970.....	268
Č. 4 Výsledky prezidentských voleb v roce 1948.....	270
Č. 5 Výsledky prezidentských voleb v roce 1952.....	271
Č. 6 Výsledky prezidentských voleb v roce 1956.....	272
Č. 7 Výsledky prezidentských voleb v roce 1960.....	273
Č. 8 Výsledky prezidentských voleb v roce 1964.....	274
Č. 9 Výsledky prezidentských voleb v roce 1968.....	275
Č. 10 Výsledky prezidentských voleb v roce 1972.....	276
Č. 11 Složení Sněmovny reprezentantů v 50.-70. letech.....	277
Č. 12 Přehled <i>Speakerů</i> , vůdců většiny a menšiny ve Sněmovně reprezentantů v 50.-70. letech.....	278
Č. 13 Složení Senátu v 50.-70. letech.....	279
Č. 14 Přehled <i>Presidentů pro Tempore</i> , vůdců většiny a menšiny v Senátu v 50.-70. letech.....	280
Č. 15 Složení vlády Davida D. Eisenhowera.....	281
Č. 16 Složení vlády Johna F. Kennedyho.....	283
Č. 17 Složení vlády Lyndona B. Johnsona.....	284
Č. 18 Složení vlády Richarda M. Nixona.....	285
Č. 19 Složení vlády Geralda R. Forda.....	287
Č. 20 Seznam signatářů Jižního manifestu (<i>Southern Manifesto</i>).....	288
Č. 21 Volební účast Afroameričanů na jihu v letech 1940-84.....	291
Č. 22 Srovnání volební účasti různých skupin obyvatelstva v polovině 50. let a v roce 1980.....	292
Č. 23 Témata, která nejvíce trápila Američany v roce 1968.....	293
Č. 24 Vývoj federálních dotací jednotlivým státům v 50.-80. letech.....	294
Č. 25 Zákony přijaté Kongresem v 70. letech, které vedly k neschopnosti Spojených států účinně zasáhnout v jihovýchodní Asii.....	295
Č. 26 Memorandum H. Kissingera určené prezidentu R. Nixonovi, týkající se protiválečných demonstrací.....	297
Č. 27 Stranická identifikace různých skupin obyvatelstva v letech 1952-19765.....	299

Č. 28 Stranická identifikace jednotlivých skupin obyvatelstva v letech 1948-1972 (původem z jiného zdroje, než příloha č. 27).....	300
12. Seznam použitých pramenů a literatury.....	303

1. Úvod

1.1 Volba tématu

Pokud jde o volbu tématu mé diplomové práce, od počátku mého studia historie na pražské Filozofické fakultě mě zajímal především proces voleb a vše, co s nimi souviselo. Připočteme-li k tomu skutečnost, že jsem vždy obdivoval USA, jejich zvláštní formu patriotismu, lásku ke svobodě a individualismus, který v žádném případě nevylučuje bohatý občanský a společenský život, dostáváme se poměrně logicky k samotnému výběru tématu mé práce.

Mohu říci, že jsem stoupencem amerického politického systému, který je sice jednoduchý, ale o to účinnější a trvanlivější. I samotná politická realita Spojených států je mi bližší než evropská, opět především kvůli své jednoduchosti a zároveň pestrosti. V USA sice existují pouze dvě (hlavní) politické strany, které se střídají u moci, avšak každá z nich zahrnuje různé proudy, jež se vzájemně proplétají, a umožňují tak všem svým představitelům maximální svobodu v jednání.

I v dalším aspektu je mi americká realita bližší než česká. Týká se mých vlastních politicko-morálních postojů. V tomto směru mne charakterizují tři „vlastnosti“, tři základní životní postoje, kterých se nikdy nevzdám, tj. víra v Boha, antikomunismus a pravicové smýšlení. V českých, výrazně ateistických společenských poměrech působí víra v Boha mnohdy jako anachronismus a cosi nepřírozeného, ve Spojených státech se naopak jedná o důležitou součást kulturně-společenské (politické) reality. Nejde pouze o samotnou víru, ale především o morální postoje. S tím souvisí i antikomunismus, který pokládám za samozřejmý pro každého svobodomyšlného člověka. S tím souvisí i mé pravicové myšlení, jako jakási antiteze ke komunismu. Ve své práci se zabývám rovněž konzervativním, libertariánským, populistickým a liberálním smýšlením v americkém kontextu. Sám sebe bych v tomto smyslu označil za spíše konzervativního s určitou tendencí k libertarianismu.

Právě proto mi jsou Spojené státy blízké. Je zde samozřejmě zaručena alternace a střídání u moci, avšak těžiště je oproti českým a evropským podmínkám posunuto výrazně doprava. V USA se nenachází žádná komunistická ani extrémně pravicová (relevantní) síla. Demokraté mají sice určité levicové tendence, přesto se však jedná spíše o středovou stranu.

Tolik tedy subjektivní důvody, které hrály při výběru mého tématu primární, určující roli. Ty byly v další fázi podpořeny i objektivně. Není mi známo, že by existovala nějaká studie (ať již původní, nebo překladová) v českém jazyce, která by se tímto tématem obšírněji zabývala. V angličtině bychom samozřejmě našli velké množství odborné literatury, která se zabývá touto problematikou, avšak v drtivé většině je zaměřena monotematicky – jednotlivé tituly se zabývají buď konkrétními prezidentskými volbami, případně domácí či zahraniční politikou. Nesetkal jsem se však s prací, která by měla stejné zaměření jako mnou zvolené téma diplomové práce. Mým cílem tedy bylo zaplnit určitou „mezeru“, samozřejmě v případě českých psaných prací.

1.2 Cíl a struktura práce

Nejprve jsem se rozhodl pouze zkomparovat volební výsledky prezidentských voleb z let 1960 a 1968. Původní záměr se však v průběhu času rozšiřoval, postupně jsem se rozhodl přidat ještě prezidentské volby z let 1964 a 1972, přehled o všech prezidentských volbách v dějinách USA, všechny kongresové volby, výklad o jednotlivých stranických systémech, ideologické zázemí a podrobný popis

politického systému. V dalším sledu jsem dospěl k závěru, že je nejen dobré rozšířit tuto „volební“, spíše vertikální vrstvu, avšak postupovat také horizontálně a zaměřit se na zahraniční a domácí politiku doby, jíž je věnována stěžejní část práce, tedy šedesátá léta. Když jsem se však této problematice začal věnovat, zjistil jsem, že bych ji příliš „vytrhl“ z časového i funkčního kontextu, proto jsem sledovanou oblast rozšířil dvěma směry, opět vertikálně a horizontálně. Nejprve jsem k analyzovanému období přidal ještě čtyřicátá (jejich druhou polovinu), padesátá a sedmdesátá (první polovinu) léta spolu s historickými souvislostmi a dále se dostalo poměrně rozsáhlého prostoru společenské situaci, hospodářsko-sociálním záležitostem a kultuře. Všechny tyto odíly byly samozřejmě opět opatřeny výkladem „prehistorie“ daného problému.

Postupně, jak jsem na jedné straně usiloval o to, aby má práce nebyla pouhým torzem bez souvislostí, na druhé straně začínalo být stále jasnější, že rozsah tohoto mého záměru je příliš rozsáhlý a nevhodný pro diplomovou práci. Proto jsou využity jen určité části, některé byly zcela vyškrtnuty, jiné zkráceny. Tyto „škrty“ byly provedeny především v kapitolách věnujících se domácí a zahraniční politice, společenské, kulturní a hospodářsko-sociální situaci a problematika téměř všech prezidentských a kongresových voleb mimo sledované období. Kapitoly věnované prezidentským volbám v letech 1960-72 zůstaly beze změn. Vynechané části použiji (jak alespoň doufám) při jiné příležitosti.

Výsledná diplomová práce je členěna (kromě úvodu a závěru) na sedm kapitol a větší množství podkapitol. Její součástí jsou rovněž přílohy a přehled použité literatury.

V první kapitole „Spojené státy ve 40.-70. letech 20. století“ se zabývám hlavními politickými a společenskými událostmi té doby. Její součástí jsou čtyři velké podkapitoly, které nesou názvy „Desegregace“, „Hospodářství a *Great Society*“, „Styl života, náboženství a kultura“ a „Aféra Watergate“. V úvodu této kapitoly jsou však zmíněny i jiné významné události, například mccarthyismus či politické atentáty (na prezidenta Johna F. Kennedyho v roce 1963, jeho mladšího bratra Roberta roku 1968 a černošského vůdce Martina Luthera Kinga v témže roce).

„Zahraniční politika 40.-70 let“ je název druhé kapitoly, která má stejnou strukturu, jako předchozí část. V jejím úvodu je analyzován celkový styl americké zahraniční politiky té doby, po němž opět následují čtyři podkapitoly, věnované nejvýznamnějším z nich, tedy kubánské otázce, válce ve Vietnamu, americko-sovětským vztahům na pozadí studené války a politice *détente* a navázání kontaktů s Čínou (jako součást tzv. triangulární diplomacie).

Další část, pod názvem „Politické strany“, působí poněkud nesourodě, neboť se jedná o analýzu činnosti a vývoje nejen politických stran jako takových, ale i jednotlivých stranických systémů v americké politické historii a ideologického pozadí (jádem je rozlišení mezi konzervativci, libertariány, populisty a liberály). Dále se zde zabývám prezidentskými volbami, nejprve obecně (z hlediska ústavy a platných volebních pravidel), poté se konkrétně zaměřuji na prezidentské volby v letech 1948, 1952 a 1956 – tedy na ty, které spadají do sledovaného období, avšak nevěnuji se jim podrobně v samostatných kapitolách. Konečně v poslední podkapitole (oddílu) se zabývám i kongresovými volbami, nejprve opět teoreticky, poté konkrétně těmi ze 40.-70. let.

Jádem práce jsou pak zbývající kapitoly, tedy čtvrtá až sedmá. V nich postupně analyzuji výsledky prezidentských voleb v letech 1960, 1964, 1968 a 1972. Všechny mají jednotnou strukturu. V úvodní vždy části stručně popíšu konkrétní klání a zmíním významné události, které mu předcházely. Vzhledem k tomu, že

během každého volebního období došlo ke schválení významného dodatku k ústavě, který se nějak týká buď prezidentských voleb, nebo alespoň prezidentské posloupnosti, věnuji mu zvláštní pozornost. Poté následují postupně oddíly, v nichž jsem se zabýval nominačním procesem v obou hlavních stranách (v letech 1968 a 1972 navíc i v Americké nezávislé straně), předvolební kampani a volebními výsledky, celostátními i v jednotlivých státech. Poslední dva oddíly jsou věnovány analýze povolebních událostí a dále úvaze nad výsledky. Zaměřuji se především na ty státy, kde byly tyto výsledky nejtěsnější a na to, do jaké míry takto získané volitelské hlasy ovlivnily celkové výsledky voleb. Na tyto úvahy navazují komplexně v závěru, kde jednotlivé volby stručně komparuji a shrnuji výsledky svého snažení.

1.3 Použité zdroje

Od počátku byla má práce limitována tím, že jsem mohl čerpat pouze ze zdrojů přítomných v České republice, případně na internetu. Handicapem rovněž bylo, že jsem dosud nevyužil příležitost navštívit nějakou zahraniční univerzitu, zejména ve Spojených státech. Protože je dostupná (zejména anglická) literatura poměrně bohatá, bylo možné s ní smysluplně pracovat. V tomto směru mi velmi pomohly knihy ze soukromé knihovny pana prof. PhDr. Vladimíra Nálevky, CSc., kterému tímto děkuji. V tomto směru bych však chtěl poděkovat panu doc. PhDr. Martinu Kovářovi, Ph.D., díky němuž mi byl přístup k této literatuře umožněn.

Vycházel jsem zejména z odborných monografií, které byly mým hlavním zdrojem, doplněné informacemi získanými na internetu a ve vydaných pramenech. Již méně jsem se opíral o odborné články a stati. Zvláštní oddíl tvoří literatura, již jsem sice přímo v textu nevyužil, ale odkazuji na ni v textu v případě, že narazím na téma, které jde nad rámec vlastní práce.¹

Z vydaných pramenů bych zmínil především Arthurem Schlesingerem mladším editovaný čtvrtý díl *History of the U.S. Political Parties*, kterým se zabývá politickými stranami ve Spojených státech v letech 1945-73 a dále sérii *Public Papers of the Presidents of the United States* z let 1960-1965 a *America Votes* (13. díl).

V jednotlivých kapitolách a podkapitolách (oddílech) samozřejmě využívám většího počtu zdrojů, zmíním alespoň ty nejdůležitější. Základní příručkou mi byl Atlas prezidentských voleb USA 1904-2004 od dvojice Petr Karas – Karel Kupka, jejíž součástí jsou především mapy zobrazující výsledky všech prezidentských volbách v uvedeném období, a dále výborná monografie Dějiny Spojených států amerických od kolektivu autorů vedeným Georgem Tindallem.

K vypracování oddílů týkajících se politických stran jsem mimo jiné využil již zmíněnou *History of the U.S. Political Parties* a dále monografie *Two Parties or more* od Johna F. Bibbyho a *Systémy politických stran* od Miroslava Nováka, který je jedním z našich nejcitovanějších politologů. V teoretické oblasti jsem využil *Svět zvaný Amerika* od Jiřiny Rybáčkové a především monografie Jamese Wilsona *Jak se vládne v USA*, která je zřejmě nejzdařilejší prací zabývající se komplexně politickým systémem ve Spojených státech, vydaných v českém jazyce. Není pouze teoretická, ale ukazuje také, jak americký politický systém funguje v praxi. Čerpal jsem rovněž z knih Vladimíry Dvořákové *Komparace politických systémů I. a Spojené státy americké*.

¹ Všechny tituly, které uvádím níže, čtenář samozřejmě nalezne (spolu s mnohými jinými) v seznamu použité literatury na konci práce.

Ve své práci se samozřejmě zabývám i větším počtem významných osobností, které (politicky) ovlivnily námi sledované období. Jmenujme alespoň tři prezidenty té doby, R. Nixona, J. F. Kennedyho a L. Johnsona. Prvních z nich napsal významné paměti, které se zabývají nejdůležitějšími událostmi od jeho vstupu do politiky po volby v roce 1960. Vyšly pod názvem *Šest krizí (Six Crisis)*. V dalších obdobích jeho života jsem se spoléhal především na jeho životopis od Anthonyho Summerse. Využíval jsem však pouze fakta, neboť celé dílo působí dojmem, že autor psal „na objednávku“ a jeho jediným cílem bylo Nixonovo pošpinění. K tomu využívá zkreslených informací, různých polopravd, pololží a spekulací. Naopak biografie Nixonova životního protivníka, J. F. Kennedyho, kterou napsal Robert Dallek, je psána velmi objektivně a vyváženě. Je sice znát, že autor Kennedymu straní, avšak činí tak opatrně a nebrání se ani kritice, pokud je na místě. Velmi významnou událostí desetiletí byla Kennedyho vražda, o které bylo popsáno více stránek než o jakékoliv jiné události té doby (snad s výjimkou kubánské raketové krize). Z mnoha takových prací jmenujme alespoň *The Day Kennedy Was Shot* Jima Bishopa. Konečně poslední biografie Rollanda Ewanse a Roberta Novaka je věnována L. Johnsonovi. Velmi zajímavý titul nese název *Prezidenti*, jehož autorem je Stephen Graubard. Ten vydal soubor životopisů amerických prezidentů od T. Roosevelta po G. Bushe a udává zajímavé a cenné informace. Avšak zřejmě vinou překladu obsahuje některé (především terminologické) nepřesnosti a autorův sloh je místy poněkud kostrbatý.

Jedněmi z mých nejdůležitějších zdrojů byly samozřejmě ty, které se zabývají prezidentskými volbami, tedy díla Nelsona W. Polsbyho a Barona Wildawskyho (*Presidential Elections*), Harveyho L. Schantze (*American Presidential Elections*) a Theodora H. Whiteho (*America in Search Itself*). Poslední jmenovaný je jedním z nejvýznamnějších autorů, kteří se totuo problematikou zabývali a zabývají. Z jeho dalších významných děl jmenujme ještě alespoň *The Making of President 1960*, ze které jsem čerpal při analýze prezidentských voleb v roce 1960. V její závěrečné části jsou uvedeny výsledky v jednotlivých regionech USA. To mne přivedlo k myšlence (původně jsem nad tím nepřemýšlel), že bych měl nějakým způsobem zpracovat i volební výsledky v jednotlivých státech. V další fázi přišel nápad (který jsem dosud k velké, především časové náročnosti nerealizoval) analyzovat volební historii (na základě výsledků prezidentských a kongresových voleb a dále voleb guvernéra, případně státních legislatur) všech padesáti států. K volební problematice bych uvedl ještě knihu Levisa Chestera, Godfreyho Hodsona a Bruce Pageho *An American Melodrama*, která je výbornou a poměrně rozsáhlou reflexí prezidentských voleb roku 1968. Výčet by nebyl úplný bez knihy německého autora Jürgena Hartmanna, která se nazývá *Der amerikanische Präsident im Bezugfeld der Kongressfraktionen*, jež analyzuje postavení amerického Kongresu (jeho ustavování, fungování a vztah k prezidentovi) právě v námi sledovaném období.

Zbývá ještě zmínit odbornou literaturu vztahující se k zahraničním a domácím tématům. V češtině neexistuje rozsáhlejší přiblížení americké zahraniční politiky než paměti Nixonova poradce pro otázky národní bezpečnosti a pozdějšího minisitra zahraničních věcí Henryho Kissengera. Jedná se o trilogii, jejíž jednotlivé tituly nesou názvy *Roky v Bílém domě*, *Bouřlivé roky* a *Roky obnovy*. Zabývají se postupně prvním a druhým Nixonovým funkčním obdobím a dále Fordovou administrativou. Dle mého soudu se jedná o mistrovské dílo a jednu z nejvýznamnějších (ne-li vůbec nejvýznamnější) a nejdokonalejších studií, které kdy byly napsány o americké zahraniční politice. Dále jsem čerpal například z knihy *Západ* Petra Luňáka a z prací Karla Durmana (*Popely ještě žhavé I* a *Útěk od*

praporů). Co se týče konkrétních témat, ke kubánské otázce je třeba zmínit monografie Vladimíra Nálevky (zejména *Karibská krize*), dále rozsáhlý životopis Fidela Castra od Roberta E. Quirka a diplomovou práci Jaroslava Fialy pod názvem *Cesta ke Kubánské krizi*; k americké účasti ve vietnamské válce pak alespoň studii Marca Freye *Dějiny vietnamské války*.

Rovněž při psaní kapitoly věnované událostem na domácí scéně jsem vycházel z více zdrojů. Kromě již zmíněných *Dějin Spojených států* George B. Tindalla bych jmenoval ještě *Černobílé desetiletí* (jeho autorem je David Halberstam), *Svobodu volby* manželů Friedmanových² a *Svět zvaný Amerika* Jiřiny Rybáčkové.

Vzhledem k tomu, že v žádné monografii se nenacházejí přesné výsledky prezidentských a jiných voleb (především se to týká jednotlivých států), byl jsem v této věci nucen spolehnout se na internetové zdroje. Jedním z nich je <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>, který je zaměřen na tyto volební výsledky a dále http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page, kde se nacházejí četné zajímavé a důležité informace z různých oblastí. Tohoto zdroje jsem využíval především při zkoumání některých méně známých osobností amerického politického života či některých specifických problémů. Jako příklad uvedu strukturu americké katolické církve.

1.4 Poděkování a věnování

Chtěl bych poděkovat zejména doc. PhDr. Martinu Kovářovi, Ph.D., bez nějž by tato studie zcela určitě nezvnikla. Stál nejen na počátku (i díky němu jsem si zvolil právě toto téma a neomezil jsem jej pouze na ročníkovou práci, ale učinil z ní práci diplomou a doufám, že mi bude dovoleno ji dále rozvíjet), ale byl mi zejména velmi dobrým učitelem během doby, kdy jsem se věnoval vlastnímu zpracovávání tématu. Poděkovat bych chtěl i své rodině a přátelům, kteří mi pro mou práci vytvořili skvělé zázemí.

Autoři svou práci někdy věnují konkrétní osobě. Já bych ji chtěl věnovat svému dědečkovi, Zdeňku Novákovi, od jehož úmrtí nedávno uplynulo právě pět let a jenž velmi ovlivnil můj život, jak v morálních postojích, tak v mé víře v Boha a mých politických názorech. Vlastně i díky tomu, že jsem od něj získal právě tyto základy, mohla vzniknout předkládaná práce.

² Z tohoto dílka ovšem čerpám především při popisu velké hospodářské krize, již věnovaná kapitola byla pro účely diplomové práce vyškrtána.

2. Spojené státy americké ve 40.-70. letech 20. století

Ve třech desetiletích, jež následovaly po druhé světové válce, došlo na americké vnitropolitické scéně k několika zlomovým událostem. Jednotlivé podkapitoly budou věnovány čtyřem nejzásadnějším problémům, tj. desegregaci, hospodářskému vývoji a sociální oblasti (včetně reformního úsilí šedesátých let), proměnám na kulturní scéně, v náboženství a ve stylu života,³ a, konečně, aféře Watergate. Ve sledovaném období však došlo i k mnoha dalším událostem, jež je třeba si připomenout. Na přelomu čtyřicátých a padesátých let. žila americká veřejnost především mccarthismem, spojeným se jménem republikánského senátora Josepha McCarthyho.⁴ Jeho blízkým spolupracovníkem a podporovatelem byl rovněž budoucí americký republikánský viceprezident (a později prezident) Richard Nixon,

³ Styl života se rovněž prolíná se sociální problematikou a postavením ženy ve společnosti.

⁴ McCarthy se narodil roku 1908, zemřel v roce 1957 (v důsledku svého alkoholismu; pohřbu se zúčastnil i tehdejší viceprezident R. Nixon). Původně byl demokratem, později přestoupil k republikánům. Jako senátor za stát Wisconsin sloužil v letech 1947-57. V prvních senátních primárkách v roce 1946 porazil ještě konzervativnějšího populárního republikánského senátora Roberta M. La Folleta. V samotných volbách pak byl jeho soupeřem demokrat Howard McMurray. Youngs 1987, str. 211.

Do podvědomí veřejnosti vstoupil McCarthy v únoru 1950, kdy vystoupil v Ohijském venkovském ženském klubu ve Wheelingu (stát Západní Virginie). Zde pronesl svůj proslulý projev, v němž uvedl, že státní department je „prolezlý“ komunisty. Summers 2003, str. 108; srv. s: Halberstam 2002, str. 55., jindy byl zase natolik

Díky tomuto jeho vystoupení si Američané uvědomili, že komunismus je reálným nebezpečím, nejen zahraničním, ale i domácím a že vůči komunismu je třeba být vždy a za každých okolností ostrážiti. Velké množství komunistů se nacházelo rovněž v Hollywoodu (o tomto tématu se podrobněji zmiňuji níže). Stanul v čele Stálého senátního podvýboru pro vyšetřování (*Senate Subcommittee on Investigations*). Proběhlo zde například známé vyšetřování vysokých armádních představitelů.

Problémem wisconsinského senátora bylo, že jeho obvinění byly buď velmi nekonkrétní (stále mluvil o tom, že má seznam lidí sympatizujících s komunismem, kteří jsou přítomni ve státním aparátu; počet lidí na těchto seznamech se neustále měnil, nikdy však nebyl zveřejněn) nebo naopak až příliš konkrétní (obviňoval nejvýše postavené osobnosti, které rozhodně neměly s komunismem nic společného - např. prezidenta D. D. Eisenhowera). Z počátku měla jeho vystoupení velký úspěch a stal se velmi populárním. Postupně však, jak přibývalo obvinění a nedostávalo se důkazu, se od něj veřejnost (a zejména tisk) začala odvracet. Dodnes je toto období symbolem čehosi negativního, je označováno jako „hon na čarodějnice“ a dokonce srovnáváno s protizápadním tažením v zemích východního bloku (spojené s vykonstruovanými procesy). Jak však bylo řečeno, jeho vystoupení (přes výše zmíněná negativa) bylo velmi užitečné a nutné. Většina Američanů, byť jej navenek zatracuje, jím byla ovlivněna a začala si konečně uvědomovat zločinnost a reálné nebezpečí komunismu. Toto neplatí samozřejmě pro radikální liberály šedesátých let, autorů výroku „hodný strýček Ho“ (miněn severovietnamský komunistický diktátor, který měl, podobně jako všichni vysocí komunističtí představitelé, kteří se dostali k moci, na rukou krev) a podobných nechutností. Je na místě použít parafrázi známého jednoho výroku - kdyby McCarthy nebyl, museli by si jej Američané vymyslet...

Definitivní konec tohoto období přišel v roce 1954 (2. prosince), kdy mu byla jeho kolegy v Senátu udělena důtka. Hlasování skončilo poměrem 67:22. Kromě všech přítomných demokratů pro ni hlasovala i část republikánů (především z východu). Jeho zastánci z řad republikánů pocházeli v drtivé většině ze západních států. Jediným demokratem, který nehlasoval pro tuto důtku byl John F. Kennedy, jenž se léčil v nemocnici. Byl však McCarthyho podporovatelem (proti důtce hlasoval např. neúspěšný republikánský prezidentský kandidát z roku 1964 Barry Goldwater). Toinetová 1999, str. 37; srv. s: Dallek 2006, str. 171; http://en.wikipedia.org/wiki/Joseph_McCarthy

Rodina Kennedyů McCarthyho obecně podporovala (byl stejně jako oni katolík). Robert F. Kennedy pro něj přímo pracoval jako právník, senátor byl dokonce kmotrem jeho dcery. Roberts 1984, str. 26.

který se v rámci protikomunistického hnutí angažoval zejména v tzv. Hissově případu,⁵ jenž stál na počátku jeho kariéry.⁶

Šedesátá léta byla vedle událostí, jimž se budu věnovat podrobněji, poznamenána také třemi politickými vraždami, ke kterým v průběhu tohoto desetiletí došlo. Jednalo se o atentáty na prezidenta J. F. Kennedyho v listopadu 1963 v Dallasu (stát Texas),⁷ na jeho bratra R. F. Kennedyho v červnu 1968 v Los Angeles

⁵ Případ skončil odsouzením Hisse z křivé přísahy, ačkoliv byl původně obviněn jako sovětský špion - kterým skutečně byl, jak ukázaly pozdější průzkumy. Ze špionáže Algera Hisse roku 1948 obvinil jeho dřívější kolega z Komunistické strany Whittaker Chambers, postupně byla předložena řada důkazů, především pak část mikrofilmu, který si Hiss uschoval do vydívané dýně - odtud i další označení případu jako „Dokumenty z dýně“ („Pumpkin Papers“). Bylo rovněž prokázáno, že tiskoviny, které dýně rovněž obsahovala, byly napsány na psacím stroji manželů Hissových. Mnohé důkazy byly rovněž obstarány tehdejšími řediteli FBI J. Edgarem Hooverem. <http://en.wikipedia.org/wiki/Nixon>

Během výslechu před sněmovním výborem pro neamerickou činnost učinil Hiss své slavné prohlášení: „Nejsem a nikdy jsem nebyl členem Komunistické strany. Nezastávám a nikdy jsem nezastával principy Komunistické strany. Nejsem a nikdy jsem nebyl členem žádné komunistické organizace. Nikdy jsem nesledoval linii Komunistické strany, přímo ani nepřímo. Jsem přesvědčen o tom, že žádný z mých přátel není komunista.“ („*I am not and never have been a member of the Communist Party. I do not and never have adhered to the tenets of the Communist Party. I am not and never have been a member of any Communist front organization. I have never followed the Communist Party line directly or indirectly. To the best of my knowledge none of my friends is a Communist.*“). Nixon 1962, str. 6.

⁶ Tento případ přinesl Nixonovi velkou popularitu mezi lidmi, avšak natrvalo jej odcizil establishmentu a fanatickým liberálním novinářům, kteří si svůj vztah k tehdejšímu kalifornskému reprezentantovi předávali jako jakési „kolektivní dědictví“. Ve své knize „Šest krizí“ o Hissově případu Nixon s odstupem píše: „Jeden přítel mi řekl - nebýt Hissova případu, byl bys roku 1960 zvolen. Druhý mi však řekl - nebýt Hissova případu, nikdy bys nebyl viceprezidentem a kandidátem na prezidenta. Oba měli pravdu.“ Nixon 1962, str. 1.

⁷ Jeho cesta uskutečnila především kvůli blížícím se prezidentským volbám - Texas byl jedním ze států, kde demokratická kandidátka zvítězila pouze velmi těsně. Když prezident projížděl v automobilu Dallasem mezi nadšenými davy v automobilu, kde kromě něj seděla i jeho manželka a guvernér s chotí, zasáhlo jej několik výstřelů. Jako pravděpodobný vrah byl dopaden mladý Lee Harvey Oswald (tři roky pobýval v SSSR a otevřeně se hlásil ke Castrovi Kubě; byl rovněž označován za sovětského špiona), kterému bylo teprve dvacet čtyři let, narodil se roku 1939. Bishop 1968, str. 36.

Oswald se živil jako zaměstnanec skladu učebnic, odkud měly výstřely padnout. Nebyl však nikdy vyslechnut, neboť již druhý den byl zastřelen při převozu v garážích dallaské policie. Jeho vrahem byl majitel nočního klubu Jack Ruby. K vyšetření atentátu na Kennedyho i vraždy Rudyho byla prezidentem Johnsonem jmenována tzv. Warrenova komise (*Warren Commission*). V jejím čele stanul předseda Nejvyššího soudu E. Warren. Dalšími členy byli senátor Richard B. Russell, senátor John Herman Cooper, poslanec Hale Boggs, poslanec Gerald R. Ford, Allen W. Dulles (bývalý ředitel CIA), John J. McCloy, J. Lee Rankin (hlavní právní zástupce komise). Komise byla zřízena výnosem prezidenta Lyndona B. Johnsona 26. listopadu 1963. Lane 1967, str. 8.

Závěry jejího vyšetřování byly mnohokrát kritizovány pro svou neúplnost a nedostatečnost. Zde jsou oficiálně vyhlášené výsledky vyšetřování:

1) Johna F. Kennedyho a policistu Tippita zastřelil Lee Harvey Oswald – sám, z vlastní vůle a bez jakékoliv pomoci jiných osob. Podle mnohých svědeckých výpovědí a důkazů (zastaralá puška, kterou Oswald použil, nemohla během krátkého časového úseku vystřelit více než čtyři výstřely; podle střeleckých zkoušek nebyl Oswald dobrým střelcem; jeden z výstřelů zasáhl prezidenta zepředu - při výstřelu ze skladiště učebnic, kde se měl atentátník nacházet, však musel výstřel dopadnout pouze zezadu) je velmi pravděpodobné, že atentátníků bylo více, minimálně dva. Lane 1967, str. 118.

2) Jack Ruby jednal při vraždě Oswalda sám, z vlastní vůle a bez jakékoliv pomoci jiných osob. Toto také nebylo prokázáno, spíše je pravděpodobné, že se někdo obával toho, že by Oswald mohl mluvit.

3) Žádné spiknutí neexistovalo. Teorie spiknutí je velmi oblíbená, skutečně nebyla prokázána, avšak ani vyloučena. Podezřelými byli a jsou Fidel Castro, Jihovietnamci mstící se za Diemovu smrt (prezident Diem byl zavražděn při převratu na začátku listopadu - Američané a CIA

(Kalifornie)⁸ a konečně na černošského vůdce Martina Luthera Kinga v dubnu 1968 v Memphisu (Tennessee).⁹ Je třeba rovněž zmínit postavení Indiánů.¹⁰ Jejich počet

tento převrat tiše podporovali), bossové podsvětí či odborů, FBI, CIA, KGB, generálové a dokonce i L. Johnson. Dallek 2006, str. 591.

4) Oswald, Tippit a Ruby se navzájem neznali.

5) Jistou část viny na úspěchu atentátu má americká Tajná služba (*Secret Service*), která prezidentovi nezajistila dostatečnou ochranu, a FBI, která Tajné službě nepředala údaje o Oswaldovi jako o potenciálně nebezpečném člověku.

Vinu na zavraždění Oswalda nese dallaská policie, ale jenom v tom smyslu, že dovolila velkému množství novinářů přístup do sklepení budovy policejního ředitelství a vytvořila tak zmatek, v němž Ruby mohl k Oswaldovi proniknout. Lane 1967, str. 10.

Faktem zůstává, že přes závěry Warrenovy komise nebyl případ nikdy objasněn. Je třeba si počkat na otevření supertajných trezorů Národního archivu - „čekací doba“ je v tomto případě 75 let - otevřeny budou až v roce 2039. Lane 1967, str. 12.

Kennedy byl pohřben Arlingtonském hřbitově a pohřeb byl organizován podobně, jako v případě Lincolna (Šlo o zvláštní přání vdovy po zemřelém prezidentovi - Jacqueliney Kennedyové). Obřad byl pochmurnější a pompéznější než pohřeb F. D. Roosevelta. Dallek 2006, str. 588.

S prezidentovým pohřbem je rovněž spjata ona příhoda s dvouletým Johnem juniorem - vystoupil z řady a svému otci zasalutoval na rozloučenou - tyto fotky obletěly svět.

⁸ V noci ze 4. na 5. června bylo oznámeno jeho vítězství v důležitých prezidentských primárních v Kalifornii. Své vítězství oslavoval dlouho do noci se svými příznivci v hotelu Ambassador (*Ambassador Hotel*) v Los Angeles. V časných ranních hodinách se odebral do kuchyně tohoto hotelu, aby pozdravil jeho personál, který jej rovněž podporoval. Zde byl ve 4:45 postřelen mladým Palestincem jménem Sirhan Sirhan. Důvodem měla být Kennedyho podpora Izraele během šestidenní války v roce 1967. Původně byl odsouzen k smrti, trest mu byl změněn na doživotí. Ve vězení je dodnes. Roberts 1984, str. 176; srv s: Chester 1969, str. 349, Borovik 1981, str. 20 a Summers 2003, str. 328.

Byl zasažen dvakrát do páteře a jednou za pravé ucho. Zemřel druhý den, 6. srpna 1968 v 1:44 ráno v losangelské nemocnici. Roberts 1984, str. 176 a 182.

⁹ Výstřel padl 4. dubna 1968 v 6:01 a svým zraněním na místě podlehl. Dva týdny po Kingově smrti bylo zjištěno, že střelcem byl James Earl Ray. Po svém dopadení dlouho čekal na zahájení soudního procesu, který byl několikrát odložen. Celý průběh provázela řada nejasností. Nakonec den před vynesením rozsudku, jež bylo naplánováno na 12. březen 1969, byla oznámena překvapivá dohoda mezi obhajobou a obžalobou. Za své doznání nebyl Roy odsouzen k trestu smrti, ale „pouze“ k devadesáti devíti letům vězení. Borovik 1981, str. 11 a 36.

¹⁰ Indiáni (a eskymáci) jsou původními obyvateli Ameriky. Po příchodu Evropanů byli téměř vyhubeni (pokud pomineme přímé zabíjení, umírali především na evropské nemoci, proti kterým neměli protilátky). Na konci 19. století již ztratili veškerá území, kterými do té doby disponovali a byli umístěni do speciálně vymezených rezervací (nacházeli se v nejhorších možných lokalitách) a ocitli se na okraji společnosti. Nejvyšší soud v roce 1971 ve svém rozsudku v případě *McKay v. Campbell* stanovil, že XIV. dodatek k ústavě se vztahoval pouze na osvobozené otroky (v tomto případě šlo o to, zda Indiáni mají být považováni za občany; Barša 1999, str. 28). „Indiánská otázka“ spadá do kompetence Úřadu pro indiánské záležitosti (*Bureau of Indian Affairs*), zřízeného roku 1824, který je součástí ministerstva vnitra (*Department of the Interior*).
http://en.wikipedia.org/wiki/Bureau_of_Indian_Affairs

Existuje 562 federálně uznávaných kmenů a kromě toho desítky dalších, které se odlišují jen na lokální úrovni. Indiáni jsou téměř ve všech státech a asi 66% z nich žije ve městech, mimo rezervace. Největším kmenem jsou Čerokijové. Druhým nejpočetnějším americkým indiánským kmenem jsou Navahové. Jejich rezervace je obrovská, zabírá velký kus severovýchodní Arizony a přesahuje i do tří přilehlých států, Utahu Colorada a Nového Mexika. Jedná se však o velmi nehostinný kraj. Kmen Navahů je rovněž spojen s druhou světovou válkou, neboť z jejich jazyky pocházela šifra, kterou Američané používali na Tichomořské frontě. Japonci ji nikdy nerozluštili. Rybáčková 2004, str. 362 a 368.

Více pozornosti se Indiánům začalo věnovat v šedesátých letech 20. století, a to ze dvou důvodů. Američané především cítili jakýsi kolektivní pocit viny, neboť jejich předky vyhnali z domovů. Druhým důvodem byl fakt, že životní podmínky této menšiny byly otřesné. Nezaměstnanost indiánské populace byla desetkrát větší, než celonárodní průměr, dožívali se o dvacet let méně, než byl průměrný věk zbytku populace, a procento sebevražd bylo stokrát větší, než u bělochů. Roku 1968 vzniklo Hnutí amerických Indiánů (rudá moc). Roku 1969 obsadili ostrov Alcatraz v Sanfranciském

se za léta 1950 - 1970 zdvojnásobil, na konci tohoto období jich bylo celkem 800 000.¹¹ Velmi významné bylo rovněž přijetí dvou posledních amerických států, Aljašky (*Alaska*)¹² a Havajských ostrovů (*Hawaii*),¹³ v roce 1959. Přidruženým státem se pak v roce 1952 stalo Portoriko.¹⁴

2.1 Desegregace

2.1.1 Prehistorie

Je velmi obtížné popisovat proce desegregace, aniž by byly zmíněny počátky otroctví, úloha této otázky v rámci amerického boje za nezávislost (a s ním související postavení této instituce v americké ústavě), vznik abolicionistického hnutí, občanská válka a s ní související zrušení otroctví a především pak samotné šíření desegregace, které naplno propuklo v devadesátých letech 19. století. Vzhledem k rozsahu této práce však nezbyvá nic jiného, než tyto záležitosti vynechat a vrátit se k nim při jiné příležitosti. V tuto chvíli jen odkáží na příslušnou literaturu.¹⁵ Uvedme pouze, že od sklonku 19. století platilo (zejména díky

zálivu (dříve zde bylo jedno z nejlépe střežených vězení v USA) a organizovali demonstrace vsedě před Úřadem pro indiánské záležitosti ve Washingtonu v roce 1972. Později se rozhodli využít nástrojů, které jim nabízel právní stát a u federálních soudů se pokusili uplatnit kopie starých kupních smluv (podle kterých od nich běloši kupovali půdu, avšak ustanovení smluv obcházeli). Výsledkem bylo několik úspěchů - především restituce na Aljašce, v Maine a Massachusetts, Indiánům se rovněž dostalo odškodnění. Tindall 2000, str. 717-718. Více k problematice Indiánů srv. např. s: Raková 1998; Šolc 1967; Hagan 1993; Debo 1970; Prucha 1986.

¹¹ Current 1980, str. 814.

¹² Zvláštností tohoto státu je, že se nachází naprosto odloučen od vlastního amerického území, na severozápadě kontinentu. Aljaška byla původně ruskou kolonií, v roce 1867 však byla prodána Spojeným státům za 7,2 milionu dolarů. Teritoriální status obdržela Aljaška v roce 1912.. Diskuse o přijetí Aljašky jako dalšího státu do Unie začaly po druhé světové válce. Většina stávajících států však byla zpočátku proti, neboť ji považovali za příliš vzdálenou, odtrženou a ekonomicky nestabilní. Teprve objevená naleziště ropy změnila situaci. Proti byl rovněž prezident Eisenhower, který Aljašku považoval pouze za předsunutou vojenskou hlídku (Ewald 1981, str. 201). Zákon o přijetí Aljašky 49. státem USA však 7. července 1958 přesto podepsal. Samotný přístup se pak uskutečnil 3. ledna 1959. http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_Alaska

Aljaška získala dvě místa ve federálním Senátu (stejně, jako ostatní státy) a podle počtu obyvatel pouze jednoho člena ve Sněmovně reprezentantů (počet členů tohoto orgánu byl tak, společně se zástupcem Havaje, dočasně navýšen na 437, aby se po volbách v roce 1962 vrátil zpět na 435). Disponuje tak třemi prezidentskými voliteli, které ve všech volbách po roce 1960 (kromě voleb v roce 1964, kdy zvítězil L. Johnson) odevzdala kandidátovi republikánů. Přesto však demokratičtí guvernéri drželi tento úřad déle, než jejich republikánští kolegové.

¹³ Havaj byla v roce 1901 prohlášena teritoriem. Prezident Eisenhower podepsal zákon o přijetí Havaje 50. státem 18. března 1959. K samotnému přistoupení pak došlo 21. srpna 1959 poté, co se v teritoriálním referendu vyslovilo 94% hlasujících. Podobně, jako Aljaška, získal i tento nový stát dva senátory a jednoho člena Sněmovny reprezentantů (tento počet se ovšem po sčítání lidu v roce 1960 zvýšil na dva). Od počátku je na Havaji dominantní Demokratická strana, která vždy ovládala obě komory státní legislativy, guvernéřství držela v letech 1962-2002. V prezidentských volbách volila republikány pouze dvakrát a to v letech 1972 a 1984 (v obou případech celonárodně republikáni drtivě zvítězili). http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_Hawaii

¹⁴ Portoriko je nejmenším z ostrovů Velkých Antil. Byl Spojenými státy získán v souvislosti s válkou se Španělskem, která proběhla v roce 1898. Obyvatelé Portorika získali v roce 1917 americké občanství a roku 1952 získal tento ostrov jedinečný statut přidružené republiky s vlastní ústavou a volenými představiteli. Jako stát může Portoriko měnit svou ústavu, pokud to neodporuje ústavě Spojených států. Tindal 2000, str. 466; srv s: http://en.wikipedia.org/wiki/Puerto_Rico

¹⁵ Více k válce za nezávislost srv. např. s: Rankon 1965; Franz 1975; Alden 1969; Raková 2005; Tindall 2000. K občanské válce srv. např. s: Parish 1975; Bishop 1998; Lindsey 1974; Křížek 1994; Tindall 2000. Z další literatury pak jmenujme např.: Heineman 1995, Barša 1999, Blaustein 197 (str. 396), Majstr 1997 (str. 476-497)

rozhodnutí Nejvyššího soudu) pravidlo „oddělení, ale rovni“ („*separate, but equal*“), které se snažilo dodržet ustavení příslušných dosatků k ústavě řešících zrušení otroctví a zrovnoprávnění černochů, avšak přesto vycházející maximálně vstříc jižním státům, které usilovaly o jejich co nejuzší výklad. Výsledkem pak byla praxe založená na tom, že Afroameričanům byla nejen ve federální a státní správě, ale i ve školství, dopravě v celém společenském životě vůbec přidělen nižší status, než kterému se těšil příslušníci většinové společnosti. Ve všech zařízeních byla oddělená místa pro bílé a černé obyvatelstvo, přičemž „černošské prostory“ byly mnohem podřadnější. Kvalita výuky v černých školách byla výrazně horší (i díky nižším dotacím z federálního a státních rozpočtů), v rámci veřejné dopravy jim bylo přidělováno málo a především podstatně horších míst k sezení, totéž platilo i o restauračních, kulturních a jiných zařízeních. Nejvýznamnějším z těchto opatření však bylo výrazné omezení (de facto zrušení) volebního práva pro téměř všechny černochy na jihu.

2.1.2 Počátek dedegragčního hnutí a úloha Nejvyššího soudu

Všeobecně se za počátek desegregačního hnutí udává rozhodnutí Nejvyššího soudu v případě *Brown v. Školní rada v Topece* (*Brown v. Board of Education of Topeca*) z roku 1954. Jsem však přesvědčen o tom, že jeho počátky je třeba klást dříve.¹⁶ Není na místě řešit, kdy tyto diskuse započaly, soustředíme se pouze na rozhodnutí ústředních orgánů v této věci. A prvním takovým rozhodnutím v této věci byl exekutivního příkazu číslo 9981 (*Exekutive order 9981*),¹⁷ kterým prezident H. S. Truman zrušil rasovou segregaci v armádě a rovněž zahájil proces desegregace při najímání zaměstnanců federálních institucí.

Na tato Trumanova rozhodnutí však na exekutivní úrovni¹⁸ navázala až usnesení z období Kennedyho¹⁹ a Johnsonových administrativ. Kongres byl díky existenci konzervativní koalice²⁰ zatím zcela mimo hru, pomyslnou pochoděň tedy převzal Nejvyšší soud v čele s E. Warrenem. Podívejme se nyní souhrnně na některá rozhodnutí tohoto orgánu ve věci občanských práv. První takovéto rozhodnutí bylo přijato již v roce 1948, kdy Nejvyšší soud zakázal veškeré vyhlášky, které znemožňovaly černochům usadit se v bílých čtvrtích.²¹ Nejdůležitější z nich však padlo v již zmíněném případě *Brown v. Školní rada v Topece* (*Brown v. Board of*

¹⁶ Můžeme říci, že boj za občanská práva měl čtyři různé formy, které spolu vzájemně souvisely a každá z nich byla průlomová. Trumanovo rozhodnutí bylo rozhodnutím exekutivy, Nejvyšší soud se zapojil jménem justice, Kongres jako představitel legislativy schválil několik zákonů o občanských právech a konečně počátek protestů veřejnosti je spojen se jménem Rosy Parkové, jejíž příběh bude zmíněn níže.

¹⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/Executive_Order_9981

¹⁸ Nepočítáme samozřejmě ta exekutivní rozhodnutí, která pouze naplňovala usnesení Nejvyššího soudu. Jde nám pouze o „iniciační rozhodnutí“.

¹⁹ Připomeňme například Kennedyho rozhodnutí o zřízení Výboru pro rovnoprávnost v zaměstnání (CEEEO, *Committee on Equal Employment Opportunity*). Úkolem bylo bojovat s diskriminací při náboru federálních zaměstnanců, zvyšovat počet černých pracovníků státní správy a odebírat federální závazky podnikům diskriminujícím Afroameričany. V čele tohoto výboru stanul viceprezident L. Johnson. Dallek 2006, str. 292.

²⁰ Konzervativní koalice představovala spojení jižních demokratů a převážné většiny republikánů v Kongresu, která se stavěla do opozice proti sociálnímu zákonodárství a rozhodnutím v oblasti občanských práv. Fungovala od přelomu třicátých a čtyřicátých do sedmdesátých let a po většinu sledovaného období měla v Kongresu většinu. Jižanští demokraté, byť nebyli ve srovnání se svými severními kolegy a s republikány příliš početní, se těšili velkému vlivu, neboť plnili roli jakéhosi jazyčku na vahách. Tuto pozici však postupně ztráceli v souvislosti s tím, jak republikáni upevňovali své pozice na jihu.

²¹ Majstr 1997, str. 479.

Education of Topeca)²² v roce 1954. Pravilo se v něm, že segregace ve veřejném školství je neústavní.²³ Z dalších jmenujme například *Harper v. Virginie* z roku 1966, které stanovuje, že dávat volební právo do souvislosti s placením daní je protiústavní.²⁴ Velmi těžké však bylo rozhodnutí Nejvyššího soudu²⁵ prosazovat v praxi. Některé případy rozebereme níže.

Rok po rozhodnutí v případě školní rady v Topece došlo k jedné z nejvýznamnějších událostí v celé této kampani. Hlavní aktérkou tohoto příběhu byla černoška Rosa Parksová z Montgomery ve státě Alabama. Dne 1. prosince 1955 odmítla při cestě městským autobusem jednomu bílému muži uvolnit sedadlo určené pro bělochy.²⁶ Byla zatčena a předvedena k výslechu na policii. Druhý den se v baptistickém kostele Dexter Avenue sešli vůdci místní černošské komunisty a na protest proti tomuto jednání založili Spolek pro zlepšení poměrů v Montgomery (*Montgomery Improvement Association*)²⁷ a dohodli se na rozsáhlém bojkotu autobusů.²⁸ Výsledkem bylo, že 4. června 1956 usnesl se federální okresní soud na tom, že segregace autobusů je neústavní. Nic se však nezměnilo, dokud toto potvrzení nepotvrdil 13. listopadu Nejvyšší soud. Poté, co místní samospráva toto rozhodnutí uskutečnila, byl 20. prosince bojkot odvolán.²⁹

²² Stalo se tak 17. května 1954 v poměru 9:0, což je velmi pozoruhodný výsledek a je bezpochyby zásluhou obratného předsedy Nejvyššího soudu E. Warrena. Žalujícím byl otec jednoho černošského děvčete z Topeky ve státě Kansas, který bojoval o právo své dcery navštěvovat bělošskou školu, která byla mnohem blíže jejímu bydlišti. Halberstam 2002, str. 377; srov. s: http://en.wikipedia.org/wiki/Brown_v._Board_of_Education

²³ V reakci na toto rozhodnutí byl 12. března 1956 sepsán tzv. Jižní manifest (*Southern Manifesto*). Podepsala jej většina kongresmanů zvolených za jedenáct jižních států (organizátorem byl senátor Samuel J. Erwin, Jr. ze Severní Karolíny). Signovalo jej celkem devatenáct z dvaceti dvou senátorů a 78 ze 106 reprezentantů. Proti se vyslovilo pět ze sedmi jižních republikánů (seznam signatářů viz příloha č. 20). Manifest kritizoval údajnou přílišnou moc moci soudní (především je myšlen Nejvyšší soud). Tvrdili, že ústava ani dodatky neřeší a nemají řešit oblast vzdělávání. Odvolávali se na rozhodnutí Nejvyššího soudu z roku 1896 (*Plessy v. Ferguson*, viz výše) a tvrdili, že praxe „oddělení, ale rovni“ (*separate, but equal*) není v rozporu se XIV. dodatkem. Blaustein 1970, str. 447; srv s: http://en.wikipedia.org/wiki/Southern_Manifesto

²⁴ Maisel 1987, str. 48.

Toto rozhodnutí bylo rovněž podstatné pro afroamerické voliče, neboť se týkalo především chudých obyvatel, mezi nimiž bylo procentuálně vyšší počet černochů, než činil jejich podíl na celkové populaci.

²⁵ Desegregace souvisí s Nejvyšším soudem i v přímém slova smyslu. V roce 1967 byl jmenován 1. černošský nejvyšší soudce, Thurgood Marshall. Rybáčková 2003, str. 237.

Marshalla následoval Clarence Thomas v roce 1991 (soudcem Nejvyššího soudu je dodnes). http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Justices_of_the_Supreme_Court_of_the_United_States

Pro zajímavost ještě uvedme, že první černošskou senátorkou byla v roce 1992 zvolena Carol Moseley-Braunová. Majstr 1997, str. 481.

²⁶ V této souvislosti je třeba zmínit ještě jednu zajímavost. Někde byl počet míst pro černé a bílé fixně dán, jinde (a to byl případ Montgomery), byla sice sedadla rozdělena na „bílá“ a „černá“, ale řidič mohl sedadla pro bílé pasažéry podle libovosti i na místa určená černochům. To se právě stalo i v tomto případě - R. parksová tak vlastně seděla na místě, které bylo oficiálně určené pro Afroameričany. Halberstam 2002, str. 485.

²⁷ V čele tohoto spolku stanul mladý pastor Martin Luther King, Jr.

http://en.wikipedia.org/wiki/Montgomery_Improvement_Association

²⁸ Tento bojkot spočíval v tom, že místní černoši odmítali používat městskou hromadnou dopravu (což samozřejmě znamenalo ušlý zisk pro bělošské majitele). Rozvinula se solidární masová akce, kdy si černí obyvatelé města vzájemně pomáhali při přepravě do vzdálenějších částí města.

²⁹ http://en.wikipedia.org/wiki/Montgomery_Bus_Boycott

2.1.3 „Zlaté období“ černošské revolty, 1957-1968

M. L. King³⁰ se díky tomu, že se dostal do čela tohoto protestního hnutí, proslavil po celé zemi. Roku 1957 pak inicioval založení Konference jižního křesťanského vedení (*Southern Christian Leadership Conference*, SCLC).³¹ Hodlal bojovat formou nenásilných procesů (*non-violent protests*),³² proto se od počátku distancoval od radikálních černošských hnutí, především od Černé moci (*Black Power*).³³ Hlavním heslem Konference se pak stalo prohlášení „Spasíme duši Ameriky“.³⁴ Její činnost rozšířil na celý jih³⁵ a získal pro ni celonárodní podporu. Zorganizoval velké množství protestních akcí a symbolických pochodů. Nejvýznamnější z nich byl velký pochod 250 000 demonstrantů v srpnu 1963, jehož trasa vedla od Washingtonova k Lincolnovu památníku.³⁶ Jeho heslem bylo „pochod za pracovní místa a svobodu“ („*march for jobs and freedom*“).³⁷ Zde 28. srpna 1963 pronesl slavný projev,³⁸ který byl podle jeho úvodních slov nazván „Velký sen“ („*Great Dream*“)³⁹ a později byl zařazen na první místo mezi nejzásadnějšími

³⁰ Více o Kingově životě viz samostatná kapitola.

³¹ Na počátku šedesátých let se jí podařilo dosáhnout dohody o desegregaci šaten v obchodních domech, jídelen v centru města, veřejných toalet a umývárén i veřejně přístupných zdrojů pitné vody. Dallek 2006, str. 506.

³² Především za to, jakým způsobem tyto protesty vedl získal 14. října 1964 Nobelovu cenu míru.

³³ V jejím čele stál muslim Malcolm X. Tindall 2000, str. 703.

³⁴ Borovik 1981, str. 94.

V roce 1960 byl např. King zatčen za pokus o integraci restaurace v obchodním středisku v Atlantě, a protože již předtím dostal podmínku za údajný dopravní přestupek, odsoudili ho na čtyři měsíce nucených prací, které si měl odpykat ve věznici na georgijském venkově. O jeho propuštění se osobně postaral R. F. Kennedy, když zatelefonoval jeho soudci. To J. F. Kennedymu (na rozdíl od Nixona) pomohlo získat u černých obyvatel značnou výhodu a možná mu tento krok pomohl získat na svou stranu pět států – Delaware, Illinois, Jižní Karolínu, Michigan a New Jersey. Dallek 2006, str. 261.

Kennedymu rovněž pomohlo, že v době Kingova uvěznění zavolal jeho manželce. Volební štáb budoucího prezidenta samozřejmě neopomněl dát tomuto kroku širokou publicitu. Wright 1996, str. 410.

³⁵ Problémem byla především rasová integrace na jihu, neboť na severu byla segregace až na výjimky mimo zákon. Nejvíce černochů žilo ve velkoměstech (v centrech), kde jejich počet neustále vzrůstal. Zatímco v 1950 činil počet Afroameričanů v New Yorku 10%, v Los Angeles 9% a v Chicago 14%, roku 1970 se tento počet v New Yorku zvýšil na 21%, v Los Angeles na 18%, v Chicago na 33% v dalších velkých městech, tedy v Saint Louis, Baltimore, Detroit přesáhl 40% - konkrétně 41, 46 a 44%. White 1975, str. 45.

³⁶ Tato trasa byla samozřejmě zvolena symbolicky. Washington dal svobodu americkému lidu a Lincoln se ji pokusil rozšířit i na Afroameričany.

³⁷ *The Annals of America* 18, str. 156.

³⁸ King byl skvělým řečníkem, pomohla mu především jeho dlouhá praxe v pozici kazatele.

³⁹ „Mám sen, že jednoho dne budou moci na rudých kopcích Georgie synové bývalých otroků a synové bývalých otrokářů sedět společně jako bratři u jednoho stolu. (...) mám sen, že jednoho dne bude každé údolí zasypáno, každý pahorek a kopec zarovnan, hrubá místa uhlazena a křivdy urovnány, že sláva Páně bude zjevena a vše živé to uvidí pospolu. (...) A až se tak stane (...), dokážeme uspišit příchod dne, kdy se všechna dítka boží, černí i bílí, Židé i křesťané, protestanti i katolíci dokáží vzít za ruce a zpívat slova starého černošského spirituálu: Konečně svobodní! Konečně svobodní! Díky Bohu Všemohoucímu jsme konečně svobodní!“ Dallek 2006, str. 546.

Dále ve svém projevu pronesl: „Mám sen, že mé malé děti budou jednou žít v národě, kde nebudou souzeni podle barvy své pleti, ale dle svého charakteru.“ („*I have a dream, that my own little children will one day live in a nation where they will not be judged by the color of their skin, but by the content of their character.*“). Levitan 1975, str. 331.

Když se demonstranti rozcházeli, mnozí kráčeli ruku v ruce za zpěvu hymny hnutí: „Jednou budeme dál, jednou budeme dál, jednou budeme dál, já vím. Jen víru mít, doufat a jít. Jednou budeme dál, já vím.“

americkými projevy 20. století.⁴⁰ Další velký pochod na Washington chystal King na 22. duben 1968. Této nikdy neuskutečněné události se dostalo názvu pochod rudých.⁴¹ Jeho účastníci měli v hlavním městě zůstat tak dlouho, dokud se neobrátil pozornost země na postavení chudých vrstev obyvatelstva. Tyto plány však zhatil výstřel, který padl 4. dubna 1968 v 6:01 v Memphisu.⁴² Byl mířen na Kinga, jenž následkům zranění na místě podlehl.⁴³ Druhý den po vraždě Johnson podepsal výnos o vyhlášení výjimečného stavu ve Washingtonu vzhledem k rozsáhlým černošským nepokojům. Dalším takto postiženým městem bylo Chicago. O pět dní později pak byl Johnsonem vyhlášen den národního smutku.⁴⁴

2.1.4 Federální vláda a Kongres

Velkým problémem bylo uvádět desegregační rozhodnutí (nejdříve Nejvyššího soudu, poté Kongresu) v život. Činila tak v převážné většině s výhradním využitím svých prostředků federální vláda, neboť na pomoc státních vlád se nemohla spoléhat, ba právě naopak. Zmíníme nejdůležitější takové případy. První ze zásadních pokusů o prolomení segregace ve školství⁴⁵ byl případ z Little Rocku, kde se 4. září 1957 devět afroamerických studentů pokusilo v souladu s rozhodnutím místního federálního soudu nastoupit na místní střední školu. V tom jim však zabránil přímo guvernér Arkansasu Orval Faubus,⁴⁶ když proti nim povolal národní gardu. Ta byla nakonec 20. září na příkaz soudu odvolána. Za guvernéra se však postavili místní obyvatelé (především rodiče bílých studentů této střední školy) a sami bránili studentům v přístupu do školy. Prezident Eisenhower na jejich obranu povolal 1000 parašutistů⁴⁷ a národní gardu. Vojáci pak celý školní rok zajišťovali bezpečnost oněch devíti studentů. K plné integraci škol v Little Rocku však došlo až v roce 1959.⁴⁸

K největším střetům však došlo během Kennedyho administrativy. V září 1962 se černochoz z Mississippi jménem James Meredith⁴⁹ pokusil na půdě

⁴⁰ <http://www.news.wisc.edu/releases/3504.html>

Na druhém místě se umístila Kennedyho inaugurační řeč z ledna 1961, na šestém. pak Nixonův slavný televizní projev z roku 1952 (v němž vyvracel podezření z existence tajného fondu, jehož měl využívat k soukromým účelům).

⁴¹ Mělo jít o všechny chudé bez ohledu na barvu pleti či národnost. Kromě černochozů především Indiáni, Mexičané, Portoričané. Borovik 1981, str. 1957.

⁴² Tj. ve státě Tennessee.

⁴³ Borovik 1981, str. 11.

⁴⁴ Podrobnosti ohledně vyšetřování Kingovy vraždy viz výše.

⁴⁵ Avšak již o 10 let dříve, v roce 1947, byla prolomena rasová segregace ve sportu, kdy Jackie Robinson, černošský baseballový hráč, jenž jako první prolomil rasovou segregaci baseballu, když v roce 1947 pronikl do jednoho bělošského brooklynského týmu. Rybáčková 2003, str. 341.

Na druhé straně např. deník *The Washington Post*, který na přelomu 60. a 70. let stál v čele liberálního štvání proti tehdejšímu prezidentovi Nixonovi, přestal otiskovat rasově segregované inzeráty na zaměstnání a na prodej realit až v roce 1960. Majstr 1997, str. 68.

⁴⁶ Do své funkce byl zvolen celkem šestkrát, působil v ní v letech 1955-67.
http://en.wikipedia.org/wiki/Orval_Faubus

⁴⁷ Jednalo se o 101. vzdušnou divizi (*101st Airborne Division*).

⁴⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/Little_Rock_Nine

Prezident Eisenhower se dlouho k celému problému rasové integrace škol (na rozdíl od rozšiřování volebního práva) stavěl velmi skepticky. Rozhodl se zasáhnout ne z přesvědčení o správnosti (či spíše účelnosti a prospěšnosti) celé věci, ale proto, aby hájil autoritu Nejvyššího soudu a federálních orgánů vůbec. I díky tomuto zásahu pak dostali republikáni (tedy R. Nixon) v prezidentských volbách v roce 1960 větší procento černošských hlasů, než kdykoliv potom.

⁴⁹ Tento osmadvacetiletý veterán válečného letectva považoval za svoji povinnost segregaci vzdorovat a od ledna 1961 usiloval o přijetí. Po řadě soudních jednáních se mu podařilo úspěšně

protičernošsky zaměřené státní univerzity v Oxfordu⁵⁰ překonat segregací pravidla. Ve státní televizi vystoupil⁵¹ sám guvernér státu Mississippi Ross Barnett,⁵² zapřísáhlý segregacionista a zpochybnil zásah federálních úřadů do práv svého státu. a uplatnil zavrženou doktrínu zprostředkování z doby před občanskou válkou. Jednalo se o právo státu vstoupit mezi vládu USA a občany. Vzpurnému guvernérovi zákonodárci státu Mississippi pomáhali a blokovali Meredithovo přijetí. Do konfliktu se musel vložit Bílý dům. Učinil tak jeho jménem ministr spravedlnosti Robert F. Kennedy, nebyl však příliš úspěšný.⁵³ 26. září pak viceguvernér Paul Johnson za asistence státní a městské policie zabránil Meredithovi doprovázenému federálními policisty v cestě do univerzitního areálu. Proti pěti stům federálním policistům se postavil rovněž dav dvou až čtyř tisíc demonstrantů. Kennedy jim poslal na pomoc Národní gardu. Před jejich příchodem přišel o život jeden občan a jeden zahraniční novinář. Na sto šedesát federálních policistů bylo zraněno, z tohohodvacet sedm střelnými ranami.⁵⁴

Rok 1963 se pak nesl ve znamení událostí ve městě Birmingham ve státě Alabamam. Guvernérem tohoto státu byl neúspěšný prezidentský kandidát z roku 1968 Geore Wallace,⁵⁵ policejním šéfem ve městě pak Eugene „Bull“⁵⁶ Connor. Proběhla zde od dubna série demonstrací, které vešly ve známost jako „Birminghamská kampaň („*Birmingham Campaign*“). Organizovala je SCLC v čele s Kingem.⁵⁷ Vrcholem pak byly bombové útoky⁵⁸ z května, které s největší pravděpodobností zorganizoval *Ku-Klux-Klan*, který zde pořádal svůj sjezd. Odpovědí byl největší výbuch násilného černošského odporu,⁵⁹ který do té doby 20. století zažilo, na něj státní orgány zareagovaly brutálním zásahem ozbrojených složek. Zasahovat opět musely federální úřady. Ty se rovněž angažovaly v dalším pokusu o integraci vysokých škol, tentokrát na Alabamské univerzitě (*University of*

odvolat k Nejvyššímu soudu. Ten rozsudkem z 10. září 1962 univerzitě nařídil ukončit „promyšlenou kampaň záměrných průtahů, šikany a úmyslné nečinnosti“ a Mereditha přijmout.

⁵⁰ Veřejná Mississippská univerzita (*University of Mississippi*) byla založena v roce 1848. Je rovněž známa pod přezdívkou „*Ole Miss*“ (někdy se používá i nepřesné označení „*Old Miss*“).

⁵¹ Pronesl jasné prohlášení - „...žádná škola nebude v Mississippi integrována, dokud budu vaším guvernérem...“ („...no school will be integrated in Mississippi while I am your Governor...“).

⁵² Guvernérem byl v letech 1960-64. Vystřídal jej jeho zástupce P. Johnson.

http://en.wikipedia.org/wiki/Ross_R._Barnett

⁵³ Pákou byl fakt, že Mississippi dostával z federálního rozpočtu 668 mil. dolarů, tedy zhruba o 300 mil více, než odváděl na daních. To však guvernérem nepohnulo.

⁵⁴ Dallek 2006, str. 439-441; srv. s:

http://en.wikipedia.org/wiki/American_Civil_Rights_Movement_%281955-1968%29

⁵⁵ Více o jeho životě viz zvláštní kapitola.

⁵⁶ „Bull“ znamená v překladu „býk“, což přesně vystihuje povahu tohoto muže.

⁵⁷ Ten byl v jejich průběhu zatčen. Napsal poté svůj slavný „Dopis z birminghamského vězení“ (*Letter from Birmingham Jail*). Naznačil v něm změnu strategie - tedy přechod od nezbytnosti osvěty jižanských bělochů k získání federální podpory a prosazení nových zákonů tím, že se snažil vyprovokovat rasisty, aby veřejně projevíli svou násilnickou nenávisť.

http://en.wikipedia.org/wiki/Letter_from_Birmingham_Jail

⁵⁸ K dalším takovým útokům došlo v září, kdy byly v místním kostele zabity čtyři černošské holčičky. Dallek 2006, str. 547.

⁵⁹ Bouře v ghettech se však v té době daly počítat na stovky. zmiňme například bouře v roce 1965 ve Watts (čtvrť na jihu Los Angeles ve státě Kalifornie) v roce 1965 a v roce 1967 v Detroitu (Michigan). Chester 1969, str. 39.

Alabama).⁶⁰ Dvěma studentům chtěl osobně zabránit vstupu na univerzitní půdu sám guvernér Wallace, svého odporu však pod tlakem federálních úřadů zanechal.⁶¹

Studenti (černí i bílí) se však nezabývali pouze integrací škol, ale zasahovali i do ostatních částí společenského života. Vytvořili Studentský koordinační výbor nenásilného odporu (*Student Nonviolent Coordinating Committee*), který úzce spolupracoval s M. L. Kingem. Bylo zorganizováno několik akcí se specifickými názvy - „sit-in“,⁶² „kneel-in“⁶³ či „wade-in“.⁶⁴ V květnu 1961 pak Kongres vyslal na jih tzv. „jezdce svobody“ (*Freedom Riders*), tedy černé i bílé aktivisty v oblasti občanských práv, kteří měli na místě vyzkoušet dodržování federálního zákona rušícího segregaci v dopravních prostředcích. Při těchto akcích se dočkali i násilí, což jim přineslo sympatie po celé zemi.⁶⁵

Od zmíněné akce, kterou organizoval Kongres, volně přejdeme k zákonodárné činnosti tohoto orgánu v oblasti občanských práv. Jedná se o celkem čtyři zákony o občanských právech (*Civil Rights Acts*) a jeden zákon o volebních právech (*voting rights act*). Podívám se na ně tak, jak byly postupně přijaty. Prvním z nich byl zákon o občanských právech z roku 1957 (*Civil Rights Act of 1957*),⁶⁶ který předložil⁶⁷ republikánský ministr spravedlnosti William P. Rogers.⁶⁸ Tento zákon byl schválen 9. září 1957⁶⁹ a ustavil Komisi pro občanská práva (*Civil Rights Commission*, CRC),⁷⁰ která měla zajistit ochranu osobních práv a ukládal soudům

⁶⁰ Alabamská univerzita je veřejnou školou, která se nachází v Tuscaloose ve státě Alabama. Byla založena roku 1831. Zdejší právnická fakulta je jediným takovým zařízením v Alabamě, které je podporována z veřejných rozpočtů. http://en.wikipedia.org/wiki/University_of_Alabama

⁶¹ Wright 1996, str. 370; srv. s: Dallek 2006, str. 506-507 a 511; Tindall 2000, str. 692-693; *The Annals of America 18* 1976, str. 152. http://en.wikipedia.org/wiki/Birmingham_campaign

⁶² V překladu znamená „obsadit“. Původ má v akci čtyř studentů, kteří si v roce 1960 v severokarolinském Greensboro sedli k jídelnímu pultu restaurace Woolworth, určeném pouze pro bílé.

⁶³ Je obdobou výše zmíněného. Kneel znamená klečet, této taktiky se užívalo v kostelech.

⁶⁴ Překladem slova *wade* je brouzdat se, brodit se. S touto taktikou bylo možno se na počátku 60. let setkat na plovárnách.

⁶⁵ Tindall 2000, str. 690-691; srv. s: http://en.wikipedia.org/wiki/Freedom_Riders

⁶⁶ Projednávání tohoto zákona je spojeno s jedním rekordem. Protože bylo téměř jisté, že především díky úsilí vůdce senátní demokratické menšiny L. Johnsona zákon projde, uchýlili se jižanští senátoři ke zdržovací taktice, tedy *filibusteru* (podrobněji viz výše). Nejvytrvalejším byl 29. a 30. srpna 1957 senátor Strom Thurmond (kandidoval v roce 1948 na prezidenta za Stranu státních práv a v devadesátých letech pak byl předsedou senátního výboru pro obranu) z Jižní Karolíny. Ten vydržel řečnit dvacet čtyři hodin a osmáct minut a z jednací síně byl vynesena na zásah kongresového lékaře. Majstr 1997, str. 120.

⁶⁷ Samozřejmě jej přímo nepředložil, neboť podle americké ústavy mohou zákony navrhovat pouze členové Kongresu.

⁶⁸ Technicky vzato stál Rogers za vypracováním tohoto zákona ještě jako zástupce ministra spravedlnosti, neboť členem vlády byl jmenován až v říjnu 1957 a působil v ní až dokonce Eisenhowerova funkčního období, tedy do roku 1961. V letech 1969-73 pak působil jako Nixonův ministr zahraničí (byl však fakticky zatlačen do pozadí prezidentovaným poradcem pro otázky národní bezpečnosti a nástupcem ve funkci ministr H. Kissingerem).

http://en.wikipedia.org/wiki/William_P._Rogers

⁶⁹ Blaustein 1970, str. 471.

⁷⁰ Politické vedení komise celkem 8osmčlenů (na centrální úrovni), v čele s předsedou. V jejím čele pak stojí odborník - ředitel. Čtyři členy jmenuje prezident, čtyři pak Kongres (platí zde omezení, že každá strana může obsadit maximálně čtyři členy - toto ustanovení je však obcházeno dosazováním „nezávislých“). Ředitele jmenuje prezident, jeho schválení podléhá rovněž komisi. Prvním předsedou byl nezávislý Theodore Hesburg. S přijímáním dalších zákonů o občanských právech byly její pravomoci postupně rozšiřovány (ve smyslu větší škály problémů a oblastí a skupin obyvatelstva, kterými se zabývali) a prohlubovány (ve smyslu větších pravomocí). Komise je povinna podávat pravidelné zprávy prezidentovi a Kongresu.

http://en.wikipedia.org/wiki/Civil_Rights_Commission

úzkou spoluprací s komisí při prosazování tohoto cíle. Měl zajistit rovněž rozšíření volebního práva. Ve svých výsledcích však nebyl příliš úspěšný, neboť v prezidentských volbách v roce 1960 na jihu volilo méně černých občanů, než v roce 1956.

Ve šlépějích tohoto návrhu pokračoval zákon o občanských právech z roku 1960. Ten částečně navazoval na obdobný zákon z roku 1875, který však byl v té době odmítnut jako neústavní. Norma z roku 1960 (schválena byla 6. května)⁷¹ především zaváděla federální kontrolu nad registrací voličů na v jednotlivých lokalitách a zaváděla postihy pro každého, kdo by takovéto registraci chtěl zabránit.⁷² Společně se zákonem z roku 1957 umožnil dohromady pouze 3% nových černých voličů volit. Cílem nové administrativy bylo připravit mnohem efektivnější zákon. Takovýto zákon Kennedyho vláda skutečně připravila, avšak nebyl Kongresu předložen ke schválení, a to ze dvou důvodů - především nebylo vůbec jisté, že by byl schválen. Druhým důvodem byla pouhá taktika - Kennedy doufal, že když ukáže dobrou vůli a zákon nepředloží, Kongres schválí jeho prioritní změny v ekonomické a sociální oblasti. To se však také nestalo. Justiční výbor kompromisní návrh sice v poměru 20:14 schválil, organizační výbor, jehož předseda Howard Smith z Virginie byl odhodlán nepřipustit návrh na pořad jednání Senátu do konce roku 1963, zvolil zdržovací taktiku. Rok 1964 pak byl rokem volebním a nepředpokládalo se, že by se někteří senátoři (kteří by pro něj jinak ruku zvedli) v takové situaci pro tento zákon vyslovili.⁷³

Až do Kennedyho smrti zůstala většina reformních zákonů pouze ve stádiu návrhů předložených Kongresu. Byly schváleny až během Johnsonovy administrativy.⁷⁴ Tyto zákony se podařilo prosadit poměrně rychle a bez většího odporu. Svou úlohu zde sehrály dva faktory. Na jedné straně to byl šok z Kennedyho smrti a na vlně tohoto šoku se převážná většina zákonů v podstatě svezla. Na druhé straně stál za tímto úspěchem sám prezident - využil svých zkušeností skvělého kongresového vyjednavatele. Zákon o občanských právech prošel ve Sněmovně reprezentantů 10. ledna 1964 v poměru 290 : 130,⁷⁵ poté byl postoupen Senátu, který jej schválil 30. března 1964 v poměru 73 : 27,⁷⁶ avšak v poněkud pozměněné verzi. Bylo nutné svolat dohodovací výbor (*conference committee*),⁷⁷ který velmi rychle doporučil senátní verzi. O té pak Sněmovna reprezentantů hlasovala v poměru 289 :

⁷¹ Blaustein 1970, str. 477.

⁷² Jeho úkolem byl rovněž zamezit mezirasovému násilí bez porušení moci a autority místních a státních představitelů.

⁷³ Dallek 2006, str. 549-550.

⁷⁴ O ekonomických a především sociálních reformách pojednávám níže.

⁷⁵ Demokráté hlasovali v poměru 152 : 96 (z celkového počtu 259, hlasování se tedy zdrželo nebo se jej vůbec nezúčastnilo jedenáct demokratických reprezentantů), republikáni pak 138 : 34 (176 celkem, osm neúčast či se zdrželo). Proti hlasovalo všech deset republikánů z jihu, naopak sedm jižních demokratů se vyslovilo pro tento zákon.

⁷⁶ Poměr počtu hlasů mezi demokraty byl 46 : 22, mezi republikány 27 : 6 (proti byl např. B. Goldwater). Hlasování se zúčastnili všichni senátoři. Z 22 jižních senátorů hlasoval pro pouze demokrat z Texasu Ralph Yarborough (zajímavé je, že v senátních volbách v témže roce porazil budoucího prezidenta G. H. W. Bushe), naopak jeho republikánský kolega ze stejného státu, John Tower, se vyslovil proti. Jediným demokratickým senátorem ze severu, který hlasoval proti, byl Robert Byrd ze Západní Virginie (v Senátu zasedá dodnes a je jeho nejdéle sloužícím členem).

O přijetí se velmi zasloužil republikánský vůdce senátní menšiny Everest Dorosen z Illinois. Blaustein 1970, str. 525.

⁷⁷ Dohodovací výbor je paritně složen ze zástupců obou komor Kongresu. Každá skupina hájí názor své komory, přičemž cílem je nalézt kompromisní stanovisko, které je poté předloženo ke schválení. Nové připomínky jsou v tomto bodě vyloučeny.

126.⁷⁸ Legislativní proces skončil 2. července 1964 slavnostním podpisem prezidenta Johnsona.⁷⁹

Zákon prohloubil a dále rozšířil předchozí zákony o občanských právech z let 1957 a 1961. Jeho cílem bylo „prosadit ústavně dané právo volit; zplnomocnit okresní soudy Spojených států zajistit pomoc proti diskriminaci ve veřejných službách; zplnomocnit ministra spravedlnosti zajistit vše potřebné k ochraně ústavních práv ve veřejných zařízeních a veřejném vzdělávání;⁸⁰ rozšířit pravomoci Komise pro občanská práva; bránit diskriminaci při uplatňování federálních asistenčních programech; ustavit Komisi pro rovné pracovní příležitosti;⁸¹ a další“ („*To enforce the constitutional right to vote, to confer jurisdiction upon the district courts of the United States to provide relief against discrimination in public accommodations, to authorize the Attorney General to institute suits to protect constitutional rights in public facilities and public education, to extend the Commission on Civil Rights, to prevent discrimination in federally assisted programs, to establish a Commission on Equal Employment Opportunity, and for other purposes.*“).⁸²

O rok později (6. srpna 1965) následoval další zákon, tentokrát však pod názvem zákon o volebních právech (*voting rights act of 1965*). Ten zpřehledňoval a zjednodušoval registraci voličů. Především však rozhodl o federální registraci (tímto byl zmocněn ministr spravedlnosti) všude tam, kde volební účast menšiny činila méně, než 50% (ve volbách v roce 1964). Byl celkem čtyřikrát⁸³ novelizován.⁸⁴ Poslední zákon o občanských právech tohoto období⁸⁵ byl schválen v roce 1968 (*Civil Rights Act of 1968*), známý také jako Zákon poctivého bydlení (*Fair Housing Act*). Rozšiřoval předchozí zákon z roku 1964 o sféru bydlení, kde zakazoval diskriminaci na základě rasy, národnosti, pohlaví či náboženství při prodeji, financování či placení nájmu.⁸⁶

2.1.5 Afirmativní akce a *busing*

Proces desegregace ovšem neskončil v šedesátých letech, nýbrž pokračoval i v dalším období, až hluboko do 90. let. Později ovšem sklouznul do dalšího extrému.

⁷⁸ Demokráté hlasovali v poměru 153 : 91 (z celkového počtu 259, hlasování se tedy zdrželo nebo se jej vůbec nezúčastnilo 15 demokratických reprezentantů), republikáni pak 136 : 35 (176 celkem, pět neúčast či se zdrželo).

⁷⁹ Tomuto podpisu byl kromě významných politických činitelů přítomen i Martin Luther King.

V souvislosti s přijetím tohoto zákona prezident Johnson prohlásil: „V této zemi jsme hodně hovořili o rovných právech. Hovořili jsme o nich 100 a více let. Nyní je čas napsat novou kapitolu - a je třeba ji napsat formou zákona.“ („*We have talked long enough in this country about equal rights. We have talked for hundred years and more. It is time now to write the new chapter -and to write in the books of law.*“). Holme 1991, str. 222.

⁸⁰ Měl tedy právo zahájit řízení za cílem odstranění segregace ve školách, což do té doby museli dělat sami rodiče.

⁸¹ Komise má celkem pět členů jmenovaných prezidentem a schvalovaných Senátem na dobu pětilet. Z těchto členů pak prezident určí předsedu a místopředsedu. Tento exekutivní orgán má na starosti zamezení diskriminace u (především) soukromých zaměstnavatelů. Tento výbor existovala již v době Kennedyho administrativy, v jeho čele stál tehdejší viceprezident Johnson. Thde se více zabýval postavením federálních a státních zaměstnanců. Dallek 2006, str. 292; srv. s: http://en.wikipedia.org/wiki/Equal_Employment_Opportunity_Commission

⁸² http://en.wikipedia.org/wiki/Civil_Rights_Act_of_1964

⁸³ K těmto novelizacím došlo v letech 1970, 1975, 1982 a 2006.

⁸⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/Voting_Rights_Act

⁸⁵ Poslední zákon o občanských právech byl schválen v roce 1991.

⁸⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/Civil_Rights_Act_of_1968

Zatímco před bojem za občanská práva byli Afroameričané ve společnosti diskriminováni, od sedmdesátých let začíná období, kdy jsou naopak zvýhodňováni na úkor většinového obyvatelstva. Jedním z oněch extrémů je například *busing*, tedy přeprava bílých i černých studentů autobusy do různých škol tak, aby byla zajištěna jejich integrace.⁸⁷ Bylo zde popřeno právo rodičů vybrat svým dětem školu podle jejich vlastního uvážení, což byl původní smysl integrace a *busing* ji tak přeměnil v její vlastní karikaturu, neboť studenti byli nyní nuceni navštěvovat školu podle rozhodnutí úřadů tak, aby byla zaručena rasová rozmanitost všech škol.

Počátkem sedmdesátých let⁸⁸ začal rovněž velký rozvoj afirmativních akcí, jinak známých pod označením pozitivní diskriminace. Menšinové skupiny obyvatelstva nejen, že nesměly být při přijímání do zaměstnání či ke studiu diskriminovány, ale byly dokonce zvýhodňovány na úkor většinového obyvatelstva. Federální vláda sice soukromé subjekty nemohla k tomuto přístupu přímo nutit, ale využívala toho, že jak průmysl, tak vzdělávací instituce participují na celé řadě federálních programů.⁸⁹ Cílem bylo dosáhnout stavu, aby vysoké školy přijímaly studenty a všechny obory najímaly zaměstnance způsobem, který by odrážel zastoupení jednotlivých skupin obyvatelstva. Nejkriklavějším příkladem této praxe je nespíše Texaská univerzita (*The University of Texas*).⁹⁰ Zdejší právnická fakulta je velmi dobrou školou s nízkým školným, proto je o ni velký zájem. Vybírání jsou tedy pouze nejlepší z nejlepších. Pokud by měla přijímat pouze na základě přijímacích zkoušek, ani zdaleka by nesplnila afirmativní limit.⁹¹ Pro černochy a Hispánce tedy byla určena jiná přijímací kritéria a bylo jim zaručeno 5-10% míst. Přijati tak byli i studenti, kteří kdyby měli bílou barvu kůže, přijati by nebyli. Čtyři bílí studenti, kteří by jinak u přijímacích zkoušek uspěli, pochopitelně podali žalobu k místnímu federálnímu soudu a v případě nazvaném *Hopwood v. Texas* dosáhli zrušení zamítnutí svého přijetí.⁹² Byl tak zaveden precedens, že tento typ afirmativního přístupu není dovolený, pokud by zároveň diskriminoval někoho jiného.⁹³ Takovéto řešení je však ponižující i pro ony menšiny, kterým má pomáhat, neboť jim dává najevo, že jsou natolik méněcenní, že pro jejich přijetí na různá pracovní místa či vysoké školy je třeba kvót a nikoliv jejich znalostí a dovedností. Zároveň je pro ně tento systém i demotivující, neboť jim jasně říká, že nemusí na sobě pracovat, aby byli nejlepší z nejlepších. Afirmativní akce byla zajisté dobře míněna, byla to snaha pomoci menšinovému etniku, stalo se tak však za cenu diskriminace většinového obyvatelstva na straně jedné a ještě většího prohloubení pocitu méněcennosti těchto menšin na straně druhé.⁹⁴

2.2 Hospodářství a Velká společnost (*Great Society*)

Je samozřejmě velmi těžké vytrhávat z kontextu stav amerického hospodářství a především reformy šedesátých let, které přímo navazují na

⁸⁷ Hartmann 1977, str. 232.

⁸⁸ Kořeny afirmativní akce ovšem sahají do počátku šedesátých let.

⁸⁹ Rybářková 2003, str. 228.

⁹⁰ Tato státní škola se sídlem v Austinu byla založena v roce 1883. Ve čtyřicátých letech 20. století přivedla pravidlo „oddělení, ale rovni“ do jeho nejabsurdnější podoby - černým studentům přidělila místa ve sklepě. http://en.wikipedia.org/wiki/University_of_Texas

⁹¹ V roce 1992 by například mělo nárok na přijetí pouze osmnáct Mexičanů a devět černochů v celých USA, z těch Afroameričanů, kteří se na školou skutečně přihlásili, dokonce pouze jeden.

⁹² Majstr 1997, str. 483; srv s: http://en.wikipedia.org/wiki/Hopwood_v._Texas

⁹³ Nejvyšší soud však v roce 2003 tento rozsudek zrušil.

⁹⁴ Více k této problematice srv. např. s: Janda 1998, str. 345-348.

Rooseveltův Nový úděl, který byl reakcí na velkou hospodářskou krizi třicátých let⁹⁵ a Trumanovy záměry ze druhé poloviny čtyřicátých let (tzv. Spravedlivý úděl - *Fair Deal*). Opět se musíme omezit pouze na výklad této problematiky v námi sledovaném období.

2.2.1 Eisenhowerova administrativa

Po nástupu prezidenta D. D. Eisenhowera s republikánským Kongresem v zádech se dvacetileté demokratické éře poněkud pozměnil přístup vlády k ekonomice. Nový prezident sice nehodlal rušit většinu programů Nového údělu (svého času ostatně podporoval jejich přijetí),⁹⁶ byl však rozhodně proti zavádění nových. Rovněž vyjádřil snahu minimalizovat vliv státu na ekonomiku.⁹⁷ Varoval především před byrokracií (a obecně vzrůstajícím počtu státních zaměstnanců)⁹⁸ a rozpočtovými deficity.⁹⁹ Hospodářství se rozvíjelo nejrychleji v dějinách Spojených států, hrubý národní produkt se v letech 1945-60 zdvojnásobil.¹⁰⁰ Velmi významné byly v celém tomto období investice v dopravě. Již během Trumanovy administrativy byla vystavěna rozsáhlá část federálních silnic. Na tento počín bylo navázáno v padesátých letech, kdy prezident prostřednictvím zákona o federálních dálnicích (*Federal Highways Act*) z roku 1956 prosadil projekt výstavby projekt mezistátních dálnic (většina jich funguje dodnes). Jejich celková délka činila asi 42 500 mil (tj. asi 68 000 km) a byly z 90% hrazeny z federálních prostředků (zbývající část pokryly jednotlivé státy). Tento projekt vyšel na přibližně 33 miliard dolarů.¹⁰¹ Velkým počinem se stal rovněž Průplav sv. Vavřince (*St. Lawrence Seaway*) z roku 1959, jehož stavba byla financována společně s Kanadou. Zpřístupnil zámořským lodím Velká jezera.¹⁰²

⁹⁵ Více k tématu velké hospodářské krize srv. s: Tindall 2000, str. 555-585. Meltzer 1973; Tekel 2000; Hickok 1981; Goldstein 1974.

⁹⁶ Byla však ukončena kontrola cen a mezd a zmenšeny dotace zemědělských cen. Na druhé straně byl rozšířen zákon o sociální zabezpečení i na obory, jichž se do té doby netýkal. Tindall 2000, str. 668.

Došlo rovněž k založení superministerstva zdravotnictví, školství a sociální péče (*Department of Health, Education and Welfare*). Rozděleno bylo až na konci sedmdesátých let.

V letech 1952-60 klesl podíl výdajů (z celkových federálních výdajů) na sociální záležitosti z 20 na 15%. Schlesinger 1970, str. 360.

⁹⁷ Bailyn 1985, str. 798.

Svůj vlastní politický program nazýval Eisenhower „dynamickým konzervatismem“, tedy být konzervativní tam, kde jedná o peníze a liberální tam, kde se jedná o lidi“ (být konzervativní v ekonomické oblasti znamená v americkém slova smyslu totéž, co v Evropě zastávat liberální názory - tedy idea volného trhu a minimálních zásahů států do ekonomiky; liberalismus ve společenské oblasti má naopak stejný význam, jako v Evropě).

⁹⁸ Na konci Eisenhowerovy éry pracovalo 83% zaměstnanců v soukromé sféře. Schwarz 1988, str. 25.

⁹⁹ V několika desetiletích po válce v Koreji bylo dosaženo vyrovnaných rozpočtů pouze během Eisenhowerových administrativ, a to v letech 1956, 1957 a 1960. Ewald 1981, str. 294.

¹⁰⁰ V roce 1970, kdy občané Spojených států tvořili 6% světového obyvatelstva, se v této zemi vyráběly a zprostředkovávaly dvě třetiny světové produkce. Tindall 2000, str. 650.

¹⁰¹ Tindall 2000, str. 668-669; srv s: Graubard 2007, str. 333. Podrobněji srv. s: http://en.wikipedia.org/wiki/Interstate_Highway_System

¹⁰² Jedním z hlavních obhájců tohoto projektu byl tehdejší senátor J. F. Kennedy. Postavil se tak proti všem svým kolegům z Massachusetts v Kongresu (ti se obávali ohrožení postavení lodních dopravců ve svém domovském státě). Jeho čin byl sice motivován populisticky (snaha zviditelnit se po celé zemi), argumentoval však rozumně. Tvrdil, že pokud to bude nezbytné, Kanada průplav vybuduje i bez účasti USA. Kdyby se Amerika na projektu podílela, získala by i podíl na vlastnictví a na kontrole. Bostonskému přístavu vznikne jen nepatrná, pokud vůbec nějaká škoda, protože tu 75%

2.2.2 Vláda J. F. Kennedyho

Období šedesátých let je někdy přezdíváno jako „léta revolty a reformy“ (*years of revolt and reform*).¹⁰³ Za jeho počátek je symbolicky považována inaugurace¹⁰⁴ prezidenta Kennedyho v lednu 1961. Ten nastoupil do Bílého domu s ambiciózním programem změn v oblasti sociální péče a zdravotnictví, který měla navázat na Nový úděl a jenž byl inspirován neúspěšným Spravedlivým údělem H. S. Trumana. Nazval jej Nové hranice (*New Frontier*).¹⁰⁵ Protože však v Kongresu stále pevně fungovala konzervativní koalice, většina jeho návrhů neprošla. Došlo však k vyčlenění finančních prostředků na obnovu měst, zvýšila se minimální mzda rozšířily se výhody sociálních podpor. Z výsledků jeho vlády souvisejících s hospodářstvím je třeba zmínit jeho program Aliance pro pokrok (*Alliance for Progress*),¹⁰⁶ jež měla stát na začátku nových vztahů s Latinskou Amerikou. tento projekt však skončil neúspěchem a za Johnsonovy administrativy se od něj upustilo. Rovněž významný byl zákon o rozšíření obchodu z roku 1962, který znamenal 35% snížení cel mezi Spojenými státy a Společným evropským trhem. Pozitivní dopad měl bezpochyby návrh jeho zákona na snížení daní (byl však schválen až po jeho smrti, v roce 1964), který byl velkým stimulem hospodářského růstu.

dopravy probíhá podél pobřeží, v rámci přístavu a v lokálním měřítku, na což by neměl mít průplav vliv. Průplav prý měl mít nepřímý ekonomický přínos pro město a stát. Dallek 2006, str. 165-166.

¹⁰³ Smith 1989, str. 448.

¹⁰⁴ Součástí jeho inauguračního projevu byla i slavná věta: „Neptejte se, co může vaše země udělat pro vás, zeptejte se, co můžete udělat vy pro svou zemi.“ („*Ask not what your country can do for you; ask what you can do for your country.*“). Na tu bezprostředně náležela další věta, která ovšem již tak slavná není, přesto je velmi zajímavá: „Mí drazí občané ve světě: neptejte se, co Amerika může udělat pro vás, ale co společně můžeme učinit pro svobodu člověka.“ („*My fellow Citizen of the World: ask not what America will do for you, but what together we can do for the freedom of the man.*“). http://en.wikipedia.org/wiki/John_F._Kennedy

Kennedy se tedy obracel k tradičnímu americkému individualismu, který stál u zrodu americké velikosti. S tím je poněkud v kontrastu jeho důraz na masivní prosazení sociálního zákonodárství.

¹⁰⁵ Jednalo se však o celý program Kennedyho administrativy, který zahrnoval i zahraničněpolitické aspekty včetně plánu na dobývání vesmíru (tedy i onen známý prezidentův výrok, že do konce desetiletí se Američané budou procházet po měsíci - což se skutečně vyplnilo).

V oblasti domácí politiky sliboval mj. boj proti monopolním cenám tak, aby spotřebitel neplatil více, než kolik stojí náklady na výrobu a nutný zisk.

¹⁰⁶ Tento nový přístup k Latinské Americe byl patrný již v posledním roce Eisenhowerovy administrativy. Projekt Aliance pro pokrok byl oficiálně představen na shromáždění latinskoamerických velvyslanců v Bílém domě dne 13. března 1961. Jeho cílem byl rozvoj ekonomické spolupráce mezi severní a jižní částí kontinentu a rovněž zabránění podobným revolucím, k jaké došlo na Kubě. Kennedy v této souvislosti prohlásil: „...navrhujeme dokončit revoluci Američanů a vybudovat hemisféru, kde by všichni lidé mohli doufat v přiměřené podmínky k životu a prožít své životy důstojně a ve svobodě. K dosažení tohoto cíle musí být politická svoboda spojena s materiálním růstem. Nechte nás ještě jednou transformovat americký kontinent. Být příkladem celému světu, že svoboda a rozvoj jde ruku v ruce. Nechte nás ještě jednou probudit naši americkou revoluci dokud to neprobudí touhu lidí bojovat po celém světě - ne silovým imperialismem nebo strachem, ale vládou odvahy a svobody a nadějí pro budoucnost člověka.“ („*We propose to complete the revolution of the Americas, to build a hemisphere where all men can hope for a suitable standard of living and all can live out their lives in dignity and in freedom. To achieve this goal political freedom must accompany material progress. An example to all the world that liberty and progress walk hand in hand. Let us once again awaken our American revolution until it guides the struggles of people everywhere-not with an imperialism of force or fear but the rule of courage and freedom and hope for the future of man.*“). Toto americké úsilí však skončilo nezdarem.

http://en.wikipedia.org/wiki/Alliance_for_Progress; srv. s: Nálevka 2000, str. 109.

2.2.3 Velká společnost (*Great Society*)

Jak již bylo řečeno, až do Kennedyho smrti zůstala většina reformních zákonů pouze ve stádiu návrhů předložených Kongresu. Byly schváleny až během Johnsonovy administrativy. Tyto zákony se podařilo prosadit poměrně rychle a bez většího odporu. Svou úlohu zde sehrály dva faktory. Na jedné straně to byl šok z prezidentova zavraždění a na vlně tohoto šoku se převážná většina zákonů v podstatě svezla. Na druhé straně stál za tímto úspěchem sám nový šéf exekutivy - využil svých zkušeností skvělého kongresového vyjednavče, jichž nabyl během svého působení v pozici vůdce demokratické většiny v Senátu.

Svůj úmysl prosadit velké množství reforem v sociální a zdravotní oblasti Johnson poprvé zmínil v televizním rozhovoru 15. března 1964, když byl sto dní v úřadě.¹⁰⁷ O tomto svém úmyslu hovořil rovněž ve své děkovací řeči z 22. května, když obdržel čestný doktorát na Michiganské universitě (*University of Michigan*).¹⁰⁸ Celý soubor reforem dostal označení Velká společnost (*Great Society*)¹⁰⁹ či, jak je nazýval Johnson, Lepší úděl (*Better Deal*).¹¹⁰ Šlo o komplex celkem 435 zákonů, který prošel Kongresem.¹¹¹ Prvním z těchto opatření byla Boj proti chudobě (*War on Poverty*)¹¹² z roku 1964. V jejím rámci byl přijat Zákon o ekonomických příležitostech (*Economic Opportunity Act of 1964*), k jehož podpisu došlo 20. srpna 1964. Obsahoval velké množství opatření spolu s konkrétními programy v oblasti zdravotnictví, školství a péče o chudé. Tyto programy byly částečně řízeny příslušným ministerstvem, převážně pak nově zřízeným Úřadem pro ekonomické příležitosti (*Office of Economic Opportunity*, OEO).¹¹³ Tento úřad měl na starosti i jiné programy, přijaté Kongresem v rámci Boje proti chudobě.¹¹⁴

Zdaleka nejvýznamnější a průlomová však byla opatření z oblasti zdravotnictví, se kterým jsou spojeny hned dva programy, *Medicare* a *Medicaid*. Oba byly součástí Zákona o sociální bezpečnosti (*Social Security Act of 1964*), který prezident Johnson podepsal 30. července 1965. Ten rovněž zřizoval Centra pro služby *Medicare* a *Medicaid* (*Centers for Medicare and Medicaid Services*, CMS),¹¹⁵ který měl zajišťovat jejich agendu. První z těchto programů byl čistě federální záležitostí a měl zajistit zdravotní pojištění pro občany starší šedesáti pěti let.¹¹⁶ Na druhém z nich se měla podílet jak federace, tak jednotlivé státy. Společně měly poskytnout finanční prostředky, vlastní distribuci pak zajišťovaly pouze státy. Cílem

¹⁰⁷ Ewans 1966, str. 426; srv. s: *Public Papers 1963-1964*, str. 361-375.

¹⁰⁸ Schlesinger 1973, str. 2913; srv. s: *Public Papers 1963-1964*, str. 704-707.

¹⁰⁹ *Great society* znamenala podle Johnsona rozvoj a pokrok, svobodu pro všechny, všichni v jejím rámci mohli uplatnit své vložky a nadání, mělo být zajištěno všeobecně dostupné vzdělání. Nejde dle něj o jednorázovou akci, ale o neustálé se rozvíjející proces. Ewans 1966, str. 426.

¹¹⁰ Ewans 1966, str. 416 a 424.

¹¹¹ Tindall 2000, str. 701.

¹¹² Jejím řízením byl pověřen ministr spravedlnosti Sargent Shriver. Graubard 2007, str. 392.

¹¹³ V čele stál v letech 1969-71 například Donald Rumsfeld, pozdější (2001-2006) ministr obrany. Úřad byl prezidentem Nixonem 1973/4 zrušen a jeho agenda byla předvedena pod jiné úřady. http://en.wikipedia.org/wiki/Office_of_Economic_Opportunity

¹¹⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/War_on_Poverty

¹¹⁵ Dříve byl tento úřad znám jako Finanční správa zdravotní péče (*Health Care Financing Administration*, HCFA). Kromě *Medicare* a *Medicaid* má na starosti i ostatní programy z oboru zdravotnictví. Sídlo má ve městě Woodlawn v Marylandu. Celé území Spojených států je rozděleno do deseti regionálních centrál.

http://en.wikipedia.org/wiki/Centers_for_Medicare_and_Medicaid_Services

¹¹⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/Medicare_%28United_States%29

Přijetí tohoto zákona bylo důležité rovněž kvůli neustálému zvyšování se počtu občanů starších šedesáti pěti let. Zatímco v roce 1950 tento počet činil 12 300 000, v roce 1972 se již zvýšil na 20 900 000. White 1975, str. 47.

bylo pokrýt nízkopříjmové skupiny obyvatelstva, především pak chudé rodiče, děti, postižené a důchodce.¹¹⁷

Další oblastí, k níž směřoval Johnson svoji pozornost, bylo školství¹¹⁸ na jehož podporu byl rovněž přijat balík zákonů. Zmíníme se o třech nejdůležitějších. Zákon o základním a středním školství (*Elementary and Secondary Education Act of 1965*) se dostal prezidentovi k podpisu 11. dubna 1965. Znamenal především více peněz pro školství. Došlo rovněž k vytvoření speciálních studijních programů pro školy s dětmi z nízkopříjmových rodin.¹¹⁹ Druhou z těchto norem byl Zákon o vysokých školách (*Higher Education Act of 1965*), který poprvé v historii umožnil čerpat federální stipendia a půjčky všem studentům bez rozdílu.¹²⁰ Konečně posledním z nich nesl název Zákon o dvojjazyčném vzdělávání (*Bilingual Education Act of 1968*), jenž zajišťoval podporu pro školy s dětmi, které nehovoří anglicky.

Zlepšila se ochrana památek, rozvíjela se veřejná doprava, byly vydány nové zákony na ochranu spotřebitele či životního prostředí, rozšířilo se zákonodárství ošetřující rozhlasové a televizní vysílání. V roce 1965 bylo založeno nové ministerstvo bydlení a rozvoje měst,¹²¹ v jehož čele stanul vůbec první Afroameričan,¹²² který kdy byl členem kabinetu.

Všechna tato opatření měla na jedné straně za následek snížení chudoby¹²³ ve Spojených státech, na druhé straně však šlo o jednu z hlavních příčin velké hospodářské recese v sedmdesátých letech, především kvůli obrovským výdajům federálního rozpočtu, které měly za následek velké zadlužení¹²⁴ a zvýšení daní, což společně vedlo k růstu inflace a nezaměstnanosti a ke zpomalení hospodářského růstu. Velká část programů přijata s Velkou společností navíc byla naplněna pouze zčásti (nebo vůbec ne), protože začínající válka ve Vietnamu spolýkala příliš mnoho finančních prostředků, které pak scházely ve státním rozpočtu, aby pokryly Johnsonovy megalomanské plány v sociální oblasti.¹²⁵

¹¹⁷ <http://en.wikipedia.org/wiki/Medicaid>

¹¹⁸ Na rozdíl od Kennedyho nemusel Johnson brát ohled na své vzdělání a mohl podpořit legislativní změny v oblasti školství, včetně participace katolických škol na příspěvcích ze státního rozpočtu. Hartmann 1977, str. 152.

¹¹⁹ Graubard 2007, str. 395; srv. s: http://en.wikipedia.org/wiki/Elementary_and_Secondary_Education_Act

¹²⁰ Tento zákon byl novelizován v roce 2007, což znamenalo rozšíření jeho programů. Zřizoval rovněž Národní učitelský sbor (*National Teachers Corps*). Jeho úkolem bylo zajistit kvalitní učitele pro nejhudší oblasti. http://en.wikipedia.org/wiki/Higher_Education_Act

Speciální nově zřízené nadace se měly rovněž zabývat podporou humanitních věd a umění - jednalo se o Národní nadaci pro humanitní vědy (*National Endowment for the Humanities*) a Národní nadaci pro umění (*National Endowment for the Arts*).

¹²¹ Friedmanovi 1992, str. 112.

Zákon o bydlení a rozvoji měst z roku 1965 poskytl prostředky k výstavbě 240 000 bytových jednotek a přidělil 2,9 miliardy dolarů na obnovu výstavby měst. V roce 1966 následovaly dotace nájemného rodin s nízkými příjmy. Tindall 2000, str. 701.

¹²² Tímto senátorem byl R. F. Weavera.

¹²³ Navíc někteří (například ekonom M. Friedmann) se domnívají, že přijetí těchto zákonů nebylo nutné, neboť chudoba se neustále snižovala především díky vysokému hospodářskému růstu.

¹²⁴ V letech 1965-80 se federální rozpočet zvětšil asi na pětinasobek, rozpočtový schodek se zvýšil třiapadesátkrát a finance věnované na různé sociální programy se zčtyřnásobily na téměř tři sta miliard dolarů ročně. Reagan 1997, str. 172.

¹²⁵ Příloha č. 23 ukazuje výsledky výzkumu veřejného mínění, který měl určit priority občanů. Ten jasně ukazuje, že sociální problémy, otázky zdravotnictví, školství a ochrany životního prostředí se ocitly na 6., 15., 18. a 19. místě, daleko za otázkami týkajícími se zahraniční politiky (1., 3., 5., 8., 10., 12., 13., 14.) či obavami Američanů před kriminalitou, situací v ulicích měst, drogami a morálkou (2., 4., 7., 11.).

2.1.4 Republikánské administrativy

Doménou prezidenta R. Nixona byla zahraniční politika, ve které dosáhl obrovských úspěchů.¹²⁶ Na domácí scéně se příliš prosadit nemohl, neboť po celé období jeho vlády mu házel klacky pod nohy demokraty ovládaný Kongres. Prezident připravil řadu reformních zákonů, nikdy však neměl možnost je prosadit. Jeho další úsilí pak překazila hysterie kolem aféry Watergate.¹²⁷ Jeho cílem bylo především oslabit moc přebujelé federální administrativy a její pravomoci převést níže, na úroveň státních a místních vlád.¹²⁸ Učinil jedno opatření, po kterém liberálové volali již celé roky, nikdo jej však za něj neocenil. Zatímco v roce 1969 činily 44% federálního rozpočtu výdaje na obranu a 34% sociální výdaje, roku 1971 se již tento poměr otočil na 36% : 42%, aby roku 1975 dosáhl úrovně 26% : 51%.¹²⁹ Během republikánských vlád docházelo tedy ke snižování výdajů na obranu a zvyšování sociálních výdajů - protože toto však učinil Nixon, pro liberální novináře to bylo totéž, jako by neučinil vůbec nic, naopak jej poháněli k ještě větším posunům v této oblasti.

Největším problémem sedmdesátých let byla vysoká inflace (která dosáhla dvouciferných hodnot) a zvyšující se nezaměstnanost. Stejně jako v západní Evropě se projevovala stagflace.¹³⁰ Příčin tohoto stavu bylo několik - problémy spojené s Johnsonovým reformním programem a energetická krize byly již zmíněny. Potíže působily také spekulativní útoky na dolar v zahraničí, což Spojené státy přimělo iniciovat ukončení bretonwoodského systému v roce 1973. Dále rostl obchodní deficit,¹³¹ neboť americké výrobky se na zahraničních trzích potýkaly se stále větší konkurencí především ze strany západního Německa a Japonska. Konečně posledním důvodem byl prudký růst počtu pracovních sil, který nebyl kompenzován vytvářením dostatečného počtu pracovních míst,¹³² což vedlo ke zvyšování nezaměstnanosti. Tyto problémy částečně vyřešil až hospodářský boom osmdesátých a devadesátých let. Na závěr ještě připomeneme Nixonovy aktivity v oblasti životního prostředí, kde se pokusil navázat na svého republikánského předchůdce Theodora Roosevelta. Dodnes existuje Agentura na ochranu životního prostředí (*Environmental Protection Agency*), jejíž založení inicioval v roce 1970.¹³³ Došlo rovněž k založení Národního úřadu pro oceány a atmosféru (*National Oceanic and Atmospheric Administration*) a Úřadu pro potírání drog (*Drug Enforcement Administration*).¹³⁴

2.3 Styl života, náboženství a kultura

2.3.1 Postavení ženy ve společnosti

Ze společenských otázek jsou bezpochyby nejvýznamnější tři. O postavení etnických menšin bylo již pojednáno, k náboženství se dostaneme později. Třetí

Počet federálních programů nabral od šedesátých let raketový vzestup. Zatímco v roce 1945 jich bylo pouze 1945, roku 1964 již 191, o čtyři léta později 387 a na přelomu osmdesátých a devadesátých let jich bylo již více než 600. Heineman 1995, str. 53.

¹²⁶ Podrobněji viz výše.

¹²⁷ Zabývám se jí podrobněji níže.

¹²⁸ Nathan 1983, str. 15; srv s: Anton 1989, str. 1989.

¹²⁹ Kissinger 2006, str. 203; srv. s: Nathan 1983, str. 25.

¹³⁰ Tento termín je kombinací dvou slov - stagnace a inflace. Označuje stav hospodářství vyznačující se pomalým růstem a vysokou inflací. Fajmon 1999, str. 45.

¹³¹ V praxi to znamenalo, že dovoz převažoval nad vývozem.

¹³² Tento nárůst počtu pracovních sil byl způsobený baby boomem ze čtyřicátých a padesátých let, neboť právě tyto děti začaly v sedmdesátých letech dorůstat do produktivního věku.

¹³³ Graubard 2007, str. 423.

¹³⁴ <http://en.wikipedia.org/wiki/Nixon>

skupinou, které se nyní budeme věnovat, je postavení ženy v americké společnosti. Počátky tohoto problému sahají hluboko do koloniálního období, byl řešen (avšak nevyřešen) v souvislosti s vyhlášením nezávislosti. V souvislosti s pokrokovým hnutím, jehož počátky sahají do devadesátých let dvacátého století, se rozpoutává boj za uzákonění volebního práva pro ženy. Ten vyvrcholil přijetím příslušného dodatku k ústavě v roce 1920, který toto volební právo zaváděl. Po tomto úspěchu došlo opět k utlumení zájmu o ženskou otázku, která se dostala opět do popředí na konci čtyřicátých let 20. století, tedy na počátku námi sledovaného období.

Ženskou otázku po druhé světové válce se pokusíme zasadit do poněkud širšího kontextu, do souvislostí ostatních aspektů společenského života (kromě náboženství, o kterém je pojednáno níže). Částečně tak činíme proto, že postavení ženy ve společnosti bylo typické pro celý tehdejší život společnosti a stalo se téměř symbolickým. Toto postavení bylo výborně znázorněno v novele I. Levina Stepfordské paničky (*The Stepford Wives*) z roku 1972, která byla později i zfilmována.¹³⁵ Ideální ženě bylo kolem třiceti let, měla atraktivní vzhled vždy zvyrazněný elegantními šaty,¹³⁶ vychovávala alespoň čtyři děti a svůj čas trávila péčí o domácnost a zahradu a besedami v nějakém místním ženském klubu, kde se samozřejmě probíraly pouze záležitosti týkající se vedení domácností a módní trendy.¹³⁷

Důležitý byl především život manžela, který budoval svou kariéru, úkolem ženy pak bylo vytvořit mu odpovídající zázemí. Ideální manželka samozřejmě nechodila do zaměstnání, nestudovala¹³⁸ a nebudovala svou kariéru. Vdávala se již v poměrně raném věku, tedy v patnácti až devatenácti letech - v této věkové skupině se ženy vdávaly mnohem častěji, než v jiných. V padesátých letech byl věk ženy jdoucí k oltáři průměrně nejnižší v celé historii Spojených států (překonal tedy i rané koloniální období).¹³⁹ Ideální rodina bydlela v rodinném domě na předměstí a vlastnila automobil.¹⁴⁰ Novým hitem se staly různé tzv. „stroje na bydlení“, tedy především lednička a vysavač, ale i další elektrospotřebiče. Slavnou se v té době stala Betty Frunesová, která vystupovala právě v reklamách na elektrospotřebiče od firmy Westinghouse.¹⁴¹

Velkým fenoménem se stala televize. Zatímco v roce 1946 bylo v celé zemi pouze sedm tisíc jednoduchých černobílých televizorů, roku 1960 již bylo používáno padesát milionů moderních přístrojů, které se nacházely v 90% rodin (do roku 1970 pak mělo 38% domácností barevné přijímače).¹⁴² Televize začala být velmi významná i pro politiku. Zatímco ještě v prezidentských volbách v roce 1948 ještě

¹³⁵ Stalo se tak v roce 1975 a opět roku 2004.

¹³⁶ Proběhla rovněž revoluce v módě, proslulým se stal návrhář Christian Dior, původem z Paříže. Chronicle of America 1989, str. 785.

¹³⁷ Velmi populární byl v té době časopis *Live*, který psal přesně v tomto stylu.

¹³⁸ Ještě v roce 1960 pouze 18% žen s ukončeným středním vzděláním pokračoval ve studiu na vysoké školy. V roce 1975 to bylo již 30%. Schwarz 1988, str. 117.

¹³⁹ Millstein 1977, str. 253.

¹⁴⁰ Zatímco počátkem padesátých let bylo registrováno 49,3 milionu motorových vozidel, na konci tohoto desetiletí jich bylo již 73,8 milionu. Halberstam 2002, str. 441.

Polovinu dodávek na tento trh zajišťovala firma *General motors*, spjata s Republikánskou stranou (její představitelé nebo lidé s ní spojení se účastnili Eisenhowerovy vlády). V čele další automobilky, *Ford*, stál před svým uvedením do funkce ministra obrany Kennedyho administrativy i Robert McNamara (formálně byl republikánem).

¹⁴¹ Halberstam 2002, str. 449.

Pro zajímavost uvedme, že firma Westinghouse projektovala dostavbu jaderné elektrárny Temelín v České republice.

¹⁴² Tindall 2000, str. 652.

využita nebyla, v roce 1952 nastala změna. Neúspěšný republikánský uchazeč o prezidentskou nominaci R. Taft ji velmi obratně využíval ve své předvolební kampani a rovněž D. Eisenhower se začal pravidelně objevovat na obrazovce. Velmi výraznou úlohu pak hrála v politické kariéře R. Nixona. Zatímco roku 1952 se díky ní nejspíše stal viceprezidentem (pronesl před kamerami svůj slavný projev, kde se obhajoval z nařčení, že jeho kampaň je nekale financována), v roce 1960 byla jedním z hlavních faktorů, který mu zabránil usednout v Bílém domě, když prohrál s Kennedym v proslulých televizních debatách. Od té doby patří televize neodmyslitelně k předvolebním kampaním.¹⁴³

Toto se ovšem týkalo pouze tzv. střední třídy, počet jejích příslušníků však neustále narůstal.¹⁴⁴ Chudší vrstvy obyvatelstva samozřejmě žily jinak. Zpravidla pracovali oba rodiče,¹⁴⁵ žily v centru,¹⁴⁶ nevlastnily dům, automobil ani „stroje na bydlení“. Muž zpravidla nevydělával tolik, aby celou rodinu uživil, proto pracovala i žena (v celé jedné sedmině případů byly rodiny vedeny ženou).¹⁴⁷ Již tehdy byl znát velký rozdíl mezi předměstími a centry měst, který trvá dodnes. Zatímco na předměstích žijí bohaté a střední vrstvy bílých Američanů, kteří jsou spíše konzervativní a zpravidla volí republikány, v centrech žijí chudší vrstvy, hlavně černoši, jsou to liberálové (v americkém slova smyslu) a ve své většině volí demokraty. I když ženy volí zpravidla spíše demokraty, toto rozdělení platí i pro ně.

Jak již bylo řečeno, ženy byly především manželkami a matkami. S jejich mateřstvím souvisí skutečnost, že léta 1945-60 probíhala ve znamení obrovské porodnosti, děti narozené v tomto období jsou všeobecně známy pod označením *baby boom generation*.¹⁴⁸ V reakci na tuto obrovskou porodnost a především na postavení ženy té doby začaly vystupovat některé aktivistky. Žádaly, aby ženy mohly budovat vlastní kariéru a byly postaveny na roveň mužům. Slavnou se v tomto směru

¹⁴³ Televizní debaty se však konají pravidelně až od roku 1976, neboť v roce 1964 ji odmítl Johnson a v letech 1968 a 1972 pak Nixon.

Televize samozřejmě nebyla jen politickou záležitostí, byla především zdrojem zábavy. Velmi oblíbenými se v té době staly seriály. Zdaleka nejpobulárnější ze všech seriálů, vysílaný v letech 1951-1974 na stanici CBS, byl „Miluju Lucy“ („*I Love Lucy*“), později pak (1971 – 1983) na CBS „Všichni v rodině“ („*All in the Family*“), který řešil náboženské i etnické rozpory. V té době se také začal vysílat M*A*S*H, odvozený z úspěšného protiválečného filmu režiséra Roberta Altmana z roku 1970. Scénář napsal Ring Lardner Jr., který byl ve třicátých letech členem Americké komunistické strany a po válce se ocitl na hollywoodské černé listině (o této problematice se zmíním níže). Rybáčková 2004, str. 409.

¹⁴⁴ Počet rodin spadajících do střední třídy vzrostl v letech 1956-59 z 16,6 milionů na 20 milionů. Halberstam 2002, str. 529.

¹⁴⁵ Počet zaměstnaných žen jevil vzestupnou tendenci. Zatímco v roce 1940 pracovalo kvůli výdělkům 17% vdaných žen, roku 1950 24% a 1962 již 33 % (mezi „nebílymi“ vrstvami však tento počet tvořil 50%). Millstein 1977, str. 255.

¹⁴⁶ Předměstí však v padesátých letech rostla šestkrát rychleji, než centra. V roce 1970 zde žilo 76 milionů lidí, zatímco v centrech pouze 64 milionů.

Růst předměstí souvisel s děním ze třicátých let. Nezaměstnanost spojená s krizí postihla především černochoy na jihu, kteří se hromadně stěhovali na sever za práci a usidlovali se v centrech, kde se nacházel i průmysl. Přesídlování bílých vrstev na předměstí byl vlastně zčásti u úprk před Afroameričany. Bydlení zde bylo rovněž prostornější, bezpečnější a byla zde lepší nabídka škol. Rovněž rozvoj automobilismu učinil tyto oblasti přístupnější, než dříve.

¹⁴⁷ Jejich životní úroveň se v letech 1965-72 dramaticky zvedla a procento takových rodin žijících v relativním blahobytu se zvedlo ze 4 na 40%. Schwarz 1988, str. 28.

¹⁴⁸ Říká se, že velká část jich byla počata na zadních sedadlech tehdejších velkých automobilů (jako např. Cadillac). Rybáčková 2004, str. 75.

stala novinářka¹⁴⁹ Betty Friedanová, která v roce 1963 vydala knihu pod názvem *Mystika ženství (Femine Mystique)*,¹⁵⁰ ve které přímo kritizovala život žen na předměstích spolu s jejich zoufalstvím. Označila tento život za „pohodlný, sametový koncentrační tábor“. Na počátku sedmdesátých let pak celou zemi zachvátila vlna, v rámci které i výhradně chlapecké školy zaváděly koedukované vzdělávání, tedy společnou výuku děvčat i chlapců.¹⁵¹ V roce 1972 však přišla závažná porážka, když neprošel dodatek k ústavě o rovných právech, který měl zakotvit rovnoprávnost žen. Kongres ho sice jednohlasně schválil, nepotvrdily jej však potřebné tři čtvrtiny států.¹⁵²

Aktivistky požadovaly rovněž regulaci porodnosti rozšířením antikoncepce. O to usilovaly především dvě ženy, M. Langerová a K. McCormicková. V roce 1960 byla na trh uvedena orální antikoncepce, tzv. antikoncepční pilulka (*the Pill*).¹⁵³ V druhé fázi pak žádaly kontrolu porodnosti formou potratů s argumentem, že žena má právo na vlastní tělo. Rozhodnutí Nejvyššího soudu v tomto směru padlo 22. ledna 1973 v případě *Roe versus Wade*, v poměru 7:2, které zrušilo státní zákony zakazující umělé přerušování těhotenství v prvních třech měsících a usnadnilo umělé přerušování v druhém trimestru.¹⁵⁴ Od té doby trvají ve Spojených státech bouřlivé diskuse, zda by se neměly potraty opět zakázat. Konzervativci oprávněně poukazují (oproti právu ženy na vlastní tělo), že život je hodný ochrany již před narozením a potrat je v podstatě vražda. Jejich radikální část požaduje úplný zákaz umělého přerušování těhotenství, umírnění je chtějí pouze omezit na skutečně nejnutnější

¹⁴⁹ Jiná novinářka, Gloria Steinerová, začala v roce 1972 vydávat časopis *Ms*. Jedná se o novotvar vzniklý někdy v této době a označující ženu bez rozlišení toho, zda je vdaná (Mrs.) nebo svobodná (miss). Rybáčková 2004, str. 78.; srv. s: http://en.wikipedia.org/wiki/Ms_magazine

¹⁵⁰ *Mystika ženství* byla označena nejkontroverznějším bestsellerem roku (*the year's most controversial bestseller*). Název je odvozen ze způsobu, jakým dobový tisk psal o tom, že mystika ženství spočívá v blažené domácnosti. http://en.wikipedia.org/wiki/The_Feminine_Mystique

¹⁵¹ Například Yale byl v této otázce „pokrokovější“, než Harvard, jak uvádí ve svých pamětech například Hillary Clintonová.

¹⁵² Majstr 1997, str. 497-498.

¹⁵³ Halberstam 2002, str. 263 a 569; srv. s: Rybáčková 2004, str. 75.

¹⁵³ Známou bojovnicí za povolení antikoncepce se v té době stala Jeanine Deckers, známá spíše jako „zpívající sestra“ („*singing nun*“), jež byla členkou dominikánského konventu v Belgii. Proslavila se však především ve Spojených státech. Její neznámější písní je bezpochyby *Dominique*, kterou do češtiny přezpívala Judita Čeřovská. http://en.wikipedia.org/wiki/The_Singing_Nun

Užití této pilulky však bylo zpočátku nelegální. O jeho legalitě rozhodoval Nejvyšší soud. V případě *Griswold v. Connecticut* z roku 1965 rozhodl, že jej mohou užívat vdané ženy, o sedm let později pak bylo povoleno i pro neprovdané (*Eisenstadt v. Baird*). http://en.wikipedia.org/wiki/The_Pill

Její užití je úzce spojeno s tzv. sexuální revolucí šedesátýchlet. Protože tradiční pohlavní nemoci, kapavka a syfilis, byly v té době již na ústupu (dokonce byly označeny za vymýcené choroby nebo za takové choroby, které lze snadno léčit) a smrtící virus HIV se objevil až v osmdesátých letech, bylo jediným problémem zabránění nechtěnému otěhotnění, což vyřešila právě antikoncepční pilulka.

¹⁵⁴ Případ začal v roce 1970, kdy se těhotná svobodná žena dožadovala zrušení texaského protipotratového zákona (z poloviny 19. století) s odůvodněním, že tento zákon je formulován příliš vágně a tím je protiústavní, a navíc porušuje její právo na soukromí, které jí zaručuje první, pátý, devátý a čtrnáctý dodatek k ústavě. Jméno Jane Roe byl pseudonym, který měl chránit její anonymitu. Původní spor byl veden proti Henry Wadeovi, okresnímu státnímu zástupci v okrese Dallas v Texasu. V prvním trimestru nesmí státy umělé potraty zakazovat, ale mohou regulovat potratovou proceduru, aby chránily život matky. V pozdějších fázích těhotenství mohou státy regulovat nebo zakázat potraty na základě lékařského posouzení. Rybáčková 2004, str. 203.

případy, jako je například ohrožení života matky a zcela z tohoto rozhodování vyloučit socioekonomické hledisko.¹⁵⁵

2.3.2 Náboženství

Velkou kapitolou v amerických dějinách je bezpochyby náboženství. Podle Seymoura Martina Lipseta¹⁵⁶ je nejdůležitějším znakem amerického náboženského života sektářství, což znamená, že církve typicky nejsou hierarchické, že je v nich více prostoru pro osobní iniciativu, jsou rovněž rovnostářtější. Hierarchická je katolická církev, a potom také do značné míry mormoni a svědkové Jehovovi, ale jinak jsou církve rozděleny do tisíců menších, více či méně autonomních kongregací.¹⁵⁷ V současné Americe věří v Boha téměř 90% lidí.

Snad v žádné současné vyspělé zemi není tato otázka tak řešena a není v takovém měřítku součástí předvolebního boje, jako právě ve Spojených státech. Politika byla s náboženstvím (či spíše konkrétně s křesťanstvím) spojena od samého počátku osídlení dnešních USA.¹⁵⁸ Avšak hned I. dodatek k ústavě říká: „Kongres nesmí vydávat zákony zavádějící nějaké náboženství nebo zákony, které by zakazovaly svobodné vyznávání nějakého náboženství; právě tak nesmí vydávat zákony omezující svobodu slova nebo tisku, právo lidu pokojně se shromažďovat a právo podávat státním orgánům žádosti o nápravu křivd.“ („*Congress shall make no law respecting an establishment of religion, or prohibiting the free exercise thereof; or abridging the freedom of speech, or of the press; or the right of the people peaceably to assemble, and to petition the Government for a redress of grievances.*“)¹⁵⁹ Od šedesátých let pak trvá spor mezi jeho úzkým a širokým výkladem (ostatně jako u téměř všech ostatních dodatků), především ohledně výuky náboženství ve veřejných školách.

Těmto debatám však předcházelo období největšího hromadného obrácení na víru od vzniku Spojených států, které je kaldeno do konce čtyřicátých a do padesátých let 20. století.¹⁶⁰ Dělo se tak v podmínkách studené války a i prezident D. D. Eisenhower vyzýval Američany, aby se navrátili zpět k Bohu. V tom jej podpořil i Kongres, který v roce 1954 připojil k přísaze větu „jednotný národ před Bohem“. Rok nato rozhodl, že na všech bankovkách musí být prohlášení „věříme v Boha“.¹⁶¹

Tato pozitivní akce, která měla Ameriku vrátit k jejím kořenům a obnovit její morální hodnoty, však vyvolala stejně silnou reakci, a to jako ve společnosti, tak u

¹⁵⁵ Minimálně od osmdesátých let je otázka potratů součástí politiky prezidentů vůči Nejvyššímu soudu. Republikáni mají tendenci jmenovat takové soudce, kteří by byli pro omezení, případně úplný zákaz potratů, demokraté toto naopak nehodlají připustit. V současné době jsou čtyři soudci Nejvyššího soudu konzervativní, čtyři liberální a jeden je nevyhraněný, působí jako jakýsi jazýček na vahách.

¹⁵⁶ Lipset byl americkým politickým sociologem.

¹⁵⁷ Rybáčková 2004, str. 122.

V současné době se 52% obyvatel hlásí k protestantismu (v souhrnu všech církví a náboženských společenství), 24% je katolíků, 2% mormonů, 2% buddhistů, 1% Židů a rovněž 1% muslimů. Z protestantských církví jsou největší baptistická (17,2%), metodistická (7,2%), luteránská (4,9%), presbyteriánská (2,8%), episkopální (1,8%) a mormonská (1,4%).

http://en.wikipedia.org/wiki/Religion_in_the_United_States

¹⁵⁸ Více o náboženství ve Spojených státech v koloniálním období srv. s: Raková 1998; http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_religious_history

¹⁵⁹ Tindall 2000, str. 823.

¹⁶⁰ Dle výzkumu společnosti Gallup Poll 94% Američanů věřilo v Boha, 68% pak v posmrtný život. Branch 1988, str. 112.

¹⁶¹ Tindall 2000, str. 658.

Nejvyššího soudu. Sexuální revoluce a vzpoura mladé generace byly naprostým popřením úsilí předchozích let, společnost se opět částečně ateizovala. Nejvyšší soud pak přijal sérii rozhodnutí, ve kterých se odvolával především na I. dodatek k ústavě. V případě *Engel v. Vitale* z roku 1962 rozhodl, že školy nesmějí mít svého oficiálního kněze,¹⁶² o rok později pak došel k závěru, že oficiální četba Bible na školách (tedy výuka náboženství) je protiústavní (*Murray v. Curlett*).¹⁶³

Po této krátké přestávce však nastalo období hromadného obrácení na víru a zároveň prohlubování této víry, jaké nemá ve vyspělých zemích ve 20. století obdoby. Téměř 45% Američanů náleží k takzvaným znovuzrozeným (*born-again*) křesťanům. jednalo se o lidi, kteří prošli autentickým náboženským zážitkem a obrátili se na víru většinou až ve svém dospělém věku.¹⁶⁴ O co později se stali věřícími, o to byla jejich víra hlubší a opravdovější. Ve své většině tvoří voličskou základnu Republikánské strany, respektive tzv. Morální většiny (*Moral Majority*) z konce sedmdesátých let a Křesťanské koalice (*Christian Coalition of America*) vzniklá roku 1989, které jsou přidruženými institucemi strany.¹⁶⁵ Její počátky se datují do nástupu R. Reagana do funkce prezidenta na počátku osmdesátých let. Tato vlna vyvrcholila v polovině devadesátých let a svezl se na ní ještě současný prezident G. W. Bush¹⁶⁶ (ten mimochodem patří rovněž mezi znovuzrozené křesťany, podobně, jako G. Wallace,¹⁶⁷ neúspěšný prezidentský kandidát z roku 1968). V poslední době, v souvislosti s opětovným nástupem demokratů, můžeme zaznamenat určitý ústup tohoto zápalu.¹⁶⁸

2.3.3 Kultura

Velmi významnou oblastí amerického života je kultura. Existuje samozřejmě velké množství odvětví, na některá z nich se podíváme pouze velmi stručně, jiná si přiblížíme více. Kultura v poválečných Spojených státech (stejně, jako kdekoli jindy a jinde) je samozřejmě úzce spjata s životem společnosti, neexistuje ve vzduchoprázdnu. Funguje zde systém vzájemné závislosti - jaká je společnost, taková je její kultura a jaká je kultura, taková je společnost, kterou reprezentuje. Víme již, že druhá polovina čtyřicátých a celá padesátá léta se nesla ve znamení obrovského hospodářského růstu a s ním spojeného relativního blahobytu velké části společnosti, která se orientovala především na spotřebu. Šťěstí bylo úzce spojováno s materiální stránkou života.¹⁶⁹ Řekli jsme si již o útoku ženských aktivistek na postavení ženy ve společnosti té doby, o knize *Mystika ženství*, která se pokoušela odhalit pravou podstatu života manželky a matky z předměstí.

Objevily se dvě další skupiny, které dospěly k závěru, že současná Amerika vůbec není ideální, jak se jeví a jak se ji mnozí snaží vidět a představovat ji jiným. Obě tyto skupiny měly stejný způsob, jak tyto své pocity sdělovat veřejnosti - používaly k tomu převážně své literární nadání. První skupina se spoléhala na

¹⁶² http://en.wikipedia.org/wiki/Engel_v._Vitale

¹⁶³ http://en.wikipedia.org/wiki/Abington_School_District_v._Schempp

¹⁶⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/Born_again

¹⁶⁵ Majstr 1997, str. 452-455.

¹⁶⁶ Rybářková 2004, str. 122.

¹⁶⁷ Podrobněji viz zvláštní kapitola.

¹⁶⁸ Více k náboženské otázce ve Spojených státech srv. s: Roland 1988; Mandelker 1984; Segers 1988; Silk 1988.

¹⁶⁹ Velice významné je dílo amerického sociálního psychologa Davida Riesmana *Osamělý dav* (*The Lonely Crowd*), které vydal v roce 1950. Problémem lidí bylo, že postrádali vlastní názory a měřítka. Více než vlastnímu svědomí naslouchali chvilkovým vzorům. Obliba pro ně byla důležitější, než osobní nezávislost. Tindall 2000, str. 659-660. http://en.wikipedia.org/wiki/David_Riesman

tradiční metody - tedy pouze na tvorbu samotnou, byť namířenou proti současnému stavu společnosti. Výsledkem jejich činnosti však nebyly pouze knihy na pultech knihkupectví, ale především své pocity realizovali na scénách divadel. Velmi významné bylo tzv. psychologické drama spolu se svým hlavním představitelem, dramatikem Tennessee Williamsem. Za všechny jmenujme jeho nejznámější a nejoblíbenější dílo, které nese název Kočka na rozpálené plechové střeše (*Cat On a Hot Tin Roof*)¹⁷⁰ z roku 1955.¹⁷¹

Avšak nepochybně nejvýznamnějším dramatikem té doby byl levicově orientovaný¹⁷² Arthur Miller. Hrdiny jeho her byli „praví Američané“ - tedy průměrní, obyčejní občané Spojených států. Nejvýznamnějším dílem tohoto autora je Smrt obchodního cestujícího (*Death of Salesman*) z roku 1949.¹⁷³ Tato hra je výborným odrazem tehdejší společnosti, v umělecké oblasti navazoval na vědeckou činnost D. Riesmana. Hlavním tématem je prázdna osamělost. Žijeme sice ve velké společnosti, obklopeni velkým množstvím lidí, které potkáváme v zaměstnání, doma, v obchodě či jen na ulici. Fyzicky nejsme sami, přesto jsme však velmi osamělí. Snažíme se pochopit lidi kolem sebe, nedaří se nám to však, protože především špatně chápeme sami sebe. Rozhoduje vnější působivost, nikoliv to, jaký člověk skutečně je, ale jak se jeví. Ve vztahu k druhému nebyl brán hlavní ohled na jeho vnitřní život a přitom tento vnitřní život byl zdaleka tím nejdůležitějším, neboť právě sem se lidé propadali ve své samotě. Lidé konají ne kvůli obsahu, ne kvůli tomu, zda je věc dobrá či špatná, ale podle toho, jaký na ni mají názor ostatní lidé v jejich okolí. Vše je jedno velké absurdní divadlo, kde si lidé hrají na něco, co nejsou jen kvůli tomu, aby za tuto svou činnost byli oceněni, bez ohledu na obecné zásady a mravní jednání. Důležitá je obliba daného jedince, avšak tato obliba je čistě relativní - lidé neobdivují člověka, osobnost, jeho mravní integritu, inteligenci či skutky, ale pouze to, jakým způsobem je schopen sám sebe prezentovat bez ohledu na to, zda je mravně integrální, inteligentní či koná dobro.

Druhá skupina se však rozhodla nejen na problémy poukázat a kritizovat je, navíc se rozhodla i změnit celý styl svého života¹⁷⁴ - jednalo se o tzv. Beatniky, příslušníky *Beat Generation*.¹⁷⁵ Jsou spojeni s bohémským undergroundem newyorské Greenwich Village a později rovněž se čtvrtí North Beach v San Franciscu v Kalifornii. Svou budoucnost neviděli ve společnosti, ale mimo ni, snažili se uniknout společnosti - buď fakticky, nebo iluzorně. Snažili se uniknout tím, že cestovali, utíkali a čím více utíkali, tím více zjišťovali, že neutečou, což v nich probouzelo ještě větší zoufalství, kterému však nepodléhali. Byli ubití, ale zároveň

¹⁷⁰ Jsou zde obsažena všechna základní témata, který autor používá ve svých hrách - smrt, emocionální a nervová labilita, nevyrovnanost postav a zároveň téma pokusu o vyrovnání se s těmito stavy.

¹⁷¹ Soldán 1997, str. 232; srv. s: http://en.wikipedia.org/wiki/Tennessee_Williams

¹⁷² Rybářková 2004, str. 405.

¹⁷³ Tindall 2000, str. 660-661; srv. s: Soldán 1997, str. 233;

http://en.wikipedia.org/wiki/Arthur_Miller

¹⁷⁴ Ponechme stranou spor, zda se jednalo o správné či špatné řešení. Byla to prostě jedna z cest, jak řešit problém, co si počít se svým konkrétním životem, s nímž nebyli spokojeni - ani ne tak kvůli sobě samým, jako kvůli společnosti, do které se narodili. Možná to byli nemocní lidé, možná naopak vizionáři, kteří viděli dále, než všichni ostatní. Mnozí, kdo byli považováni ve své době za bláznů, byli posléze shledáni génii. A pokud se někdo chová bláznivě, je těžké určit, zda je blázen, či génius. Otázkou ovšem je, zda i blázniví lidé, kteří byli později uznáni za génie, nebyli ve skutečnosti blázniví a zda naopak lidé, kteří se i po mnoha letech zdají blázniví, nebyli ve skutečnosti génii. A kým je člověk, aby toto rozsoudil?

¹⁷⁵ K Beatníkům ovšem nepatřili pouze spisovatelé, jejich stoupenci se nacházeli rovněž mezi malíři či hudebníky.

chtěli žít, žít naplno. Když zjišťovali, že tento způsob není příliš užitečný, když nemohli před společností utéci fyzicky, používali k tomuto útěku svou mysl v kombinaci s halucinogenními drogami, alkoholem a nevázaným sexem. Z těchto svých prožitků čerpali náměty pro svou tvorbu.

Důležitá byla rovněž návaznost na jazz a černošské básníky. Považovali si každého, kdo dokázal být jiný, kdo žil mimo systém a zejména mimo zákon. Lidé, kteří byli ve vězení, měli za sebou zkušenost esenciálního osvobození od systému.¹⁷⁶

Velký význam mělo nakladatelství a knihkupectví *City Lights Books*,¹⁷⁷ jehož zakladatelem se stal Lawrence Ferlinghetti. Vyšla zde nejvýznamnější díla *Beat Generation*. Jejím nejvýznamnějším autorem byl bezpochyby Jack Kerouac. Z jeho děl jmenujme alespoň *Na cestě (On The Road)*, kde shrnul své zážitky a prožitky při cestách po Spojených státech.¹⁷⁸ Mezi dalšími autory tohoto proudu vynikal zejména Allen Ginsberg, jeden z nejnadanějších autorů světové poezie druhé poloviny 20. století. Z Ginsbergových sbírek jsou nejznámější *Kvílení (Howl)*, *Kadiš a jiné básně (Kaddish and Other Poems)* a *Sendviče reality (Reality Sandwiches)*. Významným prozaikem byl William Seward Burroughs, autor knih *Dopisy o Yage (The Yage Letters)* a *Teploš (Queer)*.¹⁷⁹

Vzpoura beatníků se stala jedním z hlavních zdrojů hnutí *hippie* (jeho příslušníci byli rovněž nazýváni květinovými dětmi - *flower children*). Představovali tzv. opoziční kulturu. Bylo pro ně typické specifické oblečení, dlouhé vlasy, halucinogenní drogy, rocková muzika a bydlení v komunách. Byli již oproštěni od revoluční ideologie a masových projevů nesouhlasu, jako další z jejich předchůdců, příslušníci hnutí *Nová levice*.¹⁸⁰ Jednalo se o podobné radikály, stejně protestující v

¹⁷⁶ Halberstam 2002, str. 279.

¹⁷⁷ Bylo pojmenováno podle filmu Charlieho Chaplina *Světla velkoměsta (City Lights)*. Chaplin byl pro Ferlinghettiho anarchistou, stejně, jako beatníci. Ovšem anarchistou ve smyslu jako hledače svobody, ne ve smyslu nějakého filosofického směru nebo politického hnutí.

¹⁷⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/Jack_Kerouac

¹⁷⁹ Soldán 1997, str. 256.

¹⁸⁰ Prvními představiteli tohoto hnutí byli studenti z Michiganské univerzity (studenti obecně byli typickými reprezentanty *Nové levice*) Tom Hayden a Al Haber, kteří vytvořili v roce 1960 organizaci *Studenti za demokratickou společnost (Students for a Democratic Society)*. Zasazovali se o přímou demokracii a aktivní politiku. Ve svých postojích byli radikální a levicově liberální. Vydali tzv. prohlášení z Port Huron (*Port Huron Statement*), které obsahovalo tuto slavnou větu: „Jsme generace, která byla vychovávána přinejmenším v pohodlí, je zabydlená na univerzitách a s nespokojeností se dívá na svět, jež má zdědit...“ („*We are people of this generation, bred in at least modest comfort, housed now in universities, looking uncomfortably to the world we inherit...*“). http://en.wikipedia.org/wiki/Port_Huron_Statement

Celé hnutí se vyjadřovalo antimilitarismem a podporou hnutí za občanská práva. Jsou spojeni především s odporem proti válce ve Vietnamu (o které se podrobněji pojednává výše). Na konci 60. let se pak zvrhlo v obhájce komunismu s maoistickými prvky. Gilscher - Holteyová 2004, str. 21. http://en.wikipedia.org/wiki/New_Left

Nová levice byla jedním z hlavních účastníků americké občanské války šedesátých let 20. století, její stoupenci, především mezi studenty, pořádali stávky vysokých škol a stáli za velkou částí pouličních demonstrací, které byly spojené s rabováním a výtržnictvím a měli tak velký podíl na růstu kriminality v tomto období. Jejich extremistickému tlaku podlehli radikálně liberální novináři a příslušníci Demokratické strany, kteří se v podstatě stali jejich oficiálními mluvčími a vydávali bandy zfanatizovaných demonstrantů za „hlas Ameriky“ a svou činností pak dále oslabovali pozici americké vlády ve Spojených státech a Spojených státech ve světě.

Vrcholem bylo, když sami studenti zničili 23. dubna 1968 v návalu fanatismu Kolumbijskou univerzitu. Odpovědí však byl možná až příliš radikální zásah policistů, jehož výsledkem bylo ještě hromadné zapojení studentů, kteří stáli až dosud stranou. Poslední vlna protestů proběhla v letech 1970-71, po návratu amerických oddílů z Vietnamu však hnutí ztratilo hlavní smysl své existence a naštěstí pro spořádané americké občany se rozpadlo - jejich zničující útoky na města konečně ustaly.

ulicích, ale přeci jen se odlišovali ve dvou věcech - nebyli tolik politicky angažováni a jejich hlavní zájem se upíral na kulturu, především pak na hudbu. Nehodlali společnost měnit (nebo to alespoň nebylo jejich hlavním záměrem) jako předchůdci z Nové levice, chtěli se od ní sami odpoutat, podobně jako beatníci. Běžné myšlení dospívajících jedinců přivedli do jeho nejextrémnější podoby. Mladí lidé se většinou snaží vymezit vůči svým rodičům a vůbec celé společnosti, jejich myšlení je negací téměř všeho kolem nich, kromě stejně smýšlejících jedinců. Zatímco běžně tento pocit odpadne v souvislosti s tím, jak mladí lidé duševně vyspějí, příslušníci hnutí *hippie* tento pocit naopak povýšili na jakousi všeobjímající normu a tuto generační vzpouru provedli kolektivně a radikálně do té míry, že ani po dosažení dospělosti se ve většině případů neustali ve svém vzdorovitě pojímaném životě a trvalo u nich poměrně dlouho, než se opět resocializovali. Jejich heslem se stala tři slova,¹⁸¹ tedy „láska, mír a svoboda“ („*Love, Peace and Freedom*“), v praxi však platilo jiné heslo, tedy „sex, drogy a rock’n roll“ („*Sex, Drugs and Rock and Roll*“).¹⁸²

Jak již bylo řečeno, hnutí *hippie* je neodmyslitelně spjata s hudební tvorbou. Nejprve se krátce podíváme na hudební vývoj před nástupem svižných šedesátých let. Pro Spojené státy jsou typické blues, country, jazz, rock and roll a hip hop.¹⁸³ Jazz a blues jsou produkty černošské hudby a stály rovněž u zrodu rock’n rollu.¹⁸⁴ Jazz¹⁸⁵ kraloval americké hudební scéně především ve dvacátých a první polovině třicátých let 20. století, poté následovala éra swingu.¹⁸⁶ Nejlepší songy padesátých a sedmdesátých let jsou známy jako *oldies*, z nich se pak vyděluje hudba vytvořená v padesátých a počátkem šedesátých let - tzv. *Golden oldies*. Skutečnou celebritou se ve čtyřicátých letech stal zpěvák Frank Sinatra, geniální jazzový a swingový interpret. Jeho nejspíše nejslavnějším songem byl *New York New York*, dále pak *Stardust*, *Ring-A-Ding*, *Strangers in the Night* či *Angel Eyes*. Sinatrovo jméno je často spojováno s americkou mafií, která mu měla pomoci v jeho raketové kariéře. Měl velmi blízko k rodině Kennedyů, určitým pojítkem bylo společné katolické vyznání.¹⁸⁷ Spekulovalo se o tom, že byl pro budoucího prezidenta určitou spojkou na mafií při prezidentských volbách v roce 1960. Později se však s touto rodinou rozešel a od roku 1968 podporoval republikány.¹⁸⁸

Jednalo se však stále o směry vycházející z tradičních zdrojů a nijak neporušující plynulý vývoj. Po druhé světové válce však přišla doslova hudební revoluce. Jedním z prvních interpretů nové éry se pak stal Bill Haley, který byl jakýmsi průkopníkem rock’n rollu. Každý jistě někdy slyšel jeho píseň *Rock Around the Clock*. Hlavním představitelem tohoto směru se však stal nesmrtelný¹⁸⁹ Elvis

¹⁸¹ Podobně, jako v případě Velké francouzské revoluce (rovnost, volnost, bratrství), jejímž výsledkem byla pouze jedna velká jatka, jako v případě obdobných komunistických „revolucí“.

¹⁸² Tedy radikální obměna známého antického „víno, ženy, zpěv“.

¹⁸³ Hip - hop je však spíše záležitost závěru 20. století, jeho kořeny (ostatně jako kořeny většiny amerických hudebních směrů) tkví v afroamerické kultuře.

¹⁸⁴ Za další zdroje se považuje country (mimořadně oblíbená a patří mezi hlavní hudební styly, jsou Spojené státy a Česká republika, potažmo Slovensko) a popové balady. Green 1984, str. 649.

¹⁸⁵ Rané směry tohoto žánru se nazývají Dixieland nebo také neworleanský jazz. Nejproslulejším interpretem dvacátých let byl Paul Whiteman. <http://en.wikipedia.org/wiki/Jazz>

¹⁸⁶ Nejvýraznější českou představitelkou tohoto směru je Eva Pilarová.

¹⁸⁷ Sinatra byl Italoameričanem a Kennedyovi Iroameričany.

¹⁸⁸ <http://en.wikipedia.org/wiki/Sinatra>

¹⁸⁹ Velké množství fanoušku nikdy neuvěřilo jeho smrti v roce 1977 a věří, že jej odnesli mimozemšťané.

Presley, který je nazýván Králem rock and rolu (*King of Rock and Roll*).¹⁹⁰ Ten se brzy stal sex-symbolem a velkým idolem mladé generace. Provokoval především svými specifickými tanečními pohyby a nevázaným způsobem života, v němž nechyběly ani drogy. Jeho hity jsou však velmi populární i dnes, během času neztratily na svém kouzlu. Jmenujme především působivou píseň *In the Ghetto*, romantické *Heartbreak Hotel*, *Always on My Mind*, *Love Me Tender*, *Don't, Are You Lonesome Tonight* či typicky „rokenrolové“ hity *Don't Be Cruel*, *All Shook up*, *Jailhouse Rock*, *Hard Hradec Woman* a *Hound Dog*.¹⁹¹ Z dalších interpretů je třeba zmínit příslušníka starší generace Louise Armstronga, Chubbyho Checkera, Lesley Goreovou, Paula Anku, The Everly Brother, Raye Charlese, The Four Seasons, Roye Orbisona či The Supremes.

Další období, šedesátá a sedmdesátá léta, bylo mnohem více ve znamení hudebních skupin, než jednotlivců, jako tomu bylo v padesátých letech. Velmi populární byli v té době britští Beatles, kteří v únoru 1964 navštívili Spojené státy a způsobili doslova šílenství.¹⁹² Mnohem více svázání s americkým prostředím byli bezpochyby Rolling Stones v čele Mickem Jaggerem, kteří působí dodnes (původem rovněž z Velké Británie). Každý jistě zná hity jako *Ruby Tuesday*, *Satisfaction*, *Angie* či *Anybody Seen My Baby*. Jeden z jejich koncertů je však spjat s tragickou událostí. V 60. letech byly velmi oblíbené rockové koncerty pod širým nebem. Největším z nich byl hudební festival ve Woodstocku,¹⁹³ který se konal 15.-18. srpna 1969 na šestisetakrové¹⁹⁴ farmě poblíž malého zemědělského městečka Betel ve státě New York. Festivalu se zúčastnilo se jej 500 000 mladých lidí.¹⁹⁵ Kvůli velkému úspěchu se jej organizátoři rozhodli zopakovat, tentokrát v kalifornském Altamontu¹⁹⁶ při koncertu právě Rolling Stones, členové motocyklového gangu zvaného Pekelní andělé (*Hells Angels*), kteří působili jako ochranka členů skupiny, umlátili pod pódiem mladého osmnáctiletého černocho (Meredith Huntera) k smrti, což poznamenalo nejen průběh celého koncertu, ale i samotné hnutí *hippie*.¹⁹⁷ Opět zmíňme pouze několik dalších interpretů tohoto období. Mezi nejvýznamnější patří např. skupina Beach Boys, Jimmy Hendrix, Bob Dylan, The Doors, Manfred Man, Petula Clark, The Byrds, Cher, Simon a Garfunkel, The Mama's and the Papa's Eagles, Aquarius, The Jackson Five, černocho Barry White či Barry Manilow. V té době rovněž vzniká slavná kapela Bee Gees.

Důležitým kulturním centrem je bezpochyby „továrna na zábavu“, tedy Hollywood v Los Angeles (Kalifornie), jehož počátky spadají do roku 1910. Mohutného rozvoje se Hollywood dočkal po druhé světové válce. Boj proti domácímu komunismu se dotkl i této Mekky světového filmu. Roku 1947 sestavili vysocí činitelé hlavních filmových studií „černou listinu“ lidí kolem filmu,

¹⁹⁰ Jeho dcera se později provdala za „krále popu“ Michala Jacksona, s nadsázkou se hovořilo o „královské svatbě“.

¹⁹¹ http://en.wikipedia.org/wiki/Elvis_Presley Více k jeho osobě srv. např. s: Guralnick 1996.

¹⁹² *Chronicle of America* 1989, str. 802.

¹⁹³ Inspiroval se jím i jeden z českých festivalů - „*Open Air Music Festival*“ v Trutnově je rovněž nazýván „východočeským Woodstockem“.

¹⁹⁴ Jeden akr obsahuje přibližně 2,5 hektarů - jedná se tedy o 243 hektarů.

¹⁹⁵ Z účinkujících jmenujme například zpěváka Santanu, zpěvačku Janis Joplin (o rok později zemřela), Joe Cocker (zazpíval zde i svůj zřejmě nejslavnější song *With a Little Help From My Friends*) a především Jimmy Hendrix. Tindall 2000, str. 715; srv. s:

<http://en.wikipedia.org/wiki/Woodstock>

¹⁹⁶ Tz. *Altamont Free Concert*.

¹⁹⁷ Tindall 2000, str. 715; srv. s: http://en.wikipedia.org/wiki/Altamont_Free_Concert

Podporoval demokraty, roku 1993 vystoupil na inaugurační nově zvoleného demokratického prezidenta Billa Clintona. Majstr 1997, str. 34.

podezřelých ze sympatií ke komunistům. Tito kteří se na této listině objevili, režiséři i herci pak v Hollywoodu nedostali žádnou práci, řada z nich byla vyslýchána a mnozí se také ocitli ve vězení. Nejznámější je případ tzv. hollywoodské desítky (*The Hollywood Ten*) Jednalo se o deset hollywoodských scénáristů a režisérů, kteří byli v říjnu 1947 povoláni před Sněmovní výbor pro neamerickou činnost (*House Un-American Activities Committee*, HUAC). Odmítli svědčit a byli nepdomíněně odsouzeni za pohrdání soudem na šest až dvanáct měsíců za mřížemi. Tuto atmosféru se v roce 1976 pokusil vystihnout Woody Allen ve svém filmu Na černé listině (v anglickém originálu *The Front*).¹⁹⁸ S MacCarthyho výborem naopak aktivně spolupracoval režisér řeckého původu Elia Kazan.¹⁹⁹ Z komunistických sympatií byl obviněn i Charles Chaplin a protože neměl americké občanství, bylo mu v roce 1953 zabráněno ve vstupu do země. Vrátit se směl až v roce 1972.²⁰⁰ Od šedesátých let je Hollywood orientován spíše liberálně a většinou podporuje demokraty.

Z významných herců a hereček padesátých a šedesátých let jmenujme především Marilyn Monroe, která se ve své době stala sex-symbolem a idolem mnoha mužů. Natočila řadu filmů a je nositelkou četných ocenění. Jejím manželem byl mj. dramatik Arthur Miller.²⁰¹ Stala se rovněž milenkou prezidenta J. F. Kennedyho a údajně i jeho mladšího bratra Roberta. V roce 1962 spáchala sebevraždu.²⁰² O čtyři roky zemřela další slavná osobnost, jež spojena s filmem, v tomto případě ovšem animovaným - Walt Disney,²⁰³ který svou kariéru započal na konci dvacátých let s postavkami Mickey Mouse a Kačera Donalda, k nimž se později přidaly další a jež jej proslavily po celém světě.

Rovněž v malířství, podobně jako v literatuře, se v padesátých letech objevuje prvek odcizení v konzumní společnosti, jako například v obraze Kancelář v malém městě (*Office in a Small City*) od Edwarda Hoppera.²⁰⁴ Rozvíjelo se rovněž abstraktní umění, mezi jehož představitele náleželi Jackson Pollock nebo Willem de Kooning. Především v padesátých letech pak došlo k rozvoji nepřeborného množství malířských směrů (jako například *Neo-Dada*, *Op Art*, *Pop Art*, *Neo-Expresionism* či *Minimal Art*).²⁰⁵ Ze sochařů jmenujme alespoň George Segala (plastika) a Jima Garyho (jeho specialitou byl kov).²⁰⁶

Přestože to není tématem této kapitoly, zmíníme se na závěr krátce i o sportu, který je typický pro americkou národní kulturu. Velkou roli hraje sport rovněž na vysokých školách, kde je takřka přirozené, že studenti se zapojí do nějakého sportovního týmu a mnohdy je tato činnost důležitější než samotné studium. Za dobré sportovní výsledky lze získat i vysoká stipendia, úspěch ve sportovním týmu na střední škole může být vstupenkou ke studiu na vysoké škole.

¹⁹⁸ Protože je Woody Allen levicově smýšlející, vyznívá jeho zpětný pohled samozřejmě v neprospěch vyšetřovatelů a ve prospěch odsouzených.

¹⁹⁹ Z jeho tvorby jmenujme například filmy *Na východ od ráje* (*East of Eden*). Nebo *divoká řeka* (*Wild River*). http://en.wikipedia.org/wiki/Elia_Kazan

²⁰⁰ Rybářková 2004, str. 403.

²⁰¹ http://en.wikipedia.org/wiki/Marilyn_Monroe

²⁰² Spolykala prášky. Prý se mělo jednat o demonstrativní sebevraždu, doufala, že bude včas objevena. Spekuluje se o tom, že příčinou smrti byla vražda, neboť jako milanka prezidenta mohla znát důvěrné informace a věřilo se, že mohla být it špienkou. Vraždu měly zorganizovat tajné služby.

Podrobněji k její osobě srv. s: Spoto 1996.

²⁰³ *Chronicle of America* 1989, str. 813.

²⁰⁴ Hopper ovšem začal tvořit již na počátku století. Tindall 2000, str. 662; srv. s: http://en.wikipedia.org/wiki/Edward_Hopper

²⁰⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/Visual_arts_of_the_United_States

²⁰⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/Sculpture_of_the_United_States

Jak známo, pro Spojené státy jsou typické (pokud vezmeme v úvahu kolektivní sporty) především basketbal,²⁰⁷ baseball,²⁰⁸ tzv. americký fotbal²⁰⁹ a hokej.²¹⁰ Každý z těchto sportů má svoje vlastní ligy a jejich zápasy se těší obrovskému zájmu fanoušků.²¹¹ Z ostatních sportů byl velmi oblíbený box,²¹² motorové sporty, tenis, golf, kriket a rugby.

2.4 Aféra Watergate

O málokteré události v historii Spojených států toho bylo napsáno tolik a zároveň o málokteré závažné události moderních amerických dějin se toho ví tak málo, jako právě o aféře Watergate. Rovněž se dá říci, že pouze velmi málo domácích událostí natolik ovlivnilo dějiny USA, především co se týče smýšlení lidí a jejich důvěry v politické instituce. Důvody byly především dva - snaha liberálních novinářů učinit politický skandál z třetířadé vloupačky umocněná přirozenou povahou prezidenta. R. Nixon byl sice velice schopný politik, jeho slabou stránkou však byla komunikace, a to jak s jednotlivci, tak s veřejností. Navíc byl loajální ke svým blízkým spolupracovníkům a na události reagoval s velkým zpožděním. Nikdy nebylo prokázáno, že by věděl o konání trestné činnosti či se jí dokonce dopustil. Naopak bylo několikrát prokázáno, že sloužil ku prospěchu Spojených států jako málokterý jiný prezident, především v zahraničněpolitické oblasti.

Jak celá aféra začala? V noci z 15. na 16. června 1972 se do sídla Demokratické strany v luxusním hotelovém komplexu Watergate ve Washingtonu amatérským způsobem vloupalo několik lidí, kteří byli ve spojení s Bílým domem, aby zde namontovali odposlouchávací zařízení. Jednalo se o čtyři kubánské emigranty²¹³ a Jamese McCorda,²¹⁴ o kterém se později zjistilo, že „byl na výplatní

²⁰⁷ States Nejvyšší soutěž je Národní basketbalová asociace (*National Basketball Association*, NBA), která vznikla v roce 1949 (pod jiným názvem vznikla již v roce 1946).
http://en.wikipedia.org/wiki/National_Basketball_Association

²⁰⁸ Po mnoha peripetiích vznikla v roce 1876 Národní liga (*National League*), z původně západní ligy se v roce 1901 vyvinula Americká liga (*Americ League*). V roce 1947 Jackie Robinson jako první prolomil rasovou segregaci v baseballu, když v roce 1947 nastoupil do newyorského týmu *Brooklyn Dodgers* (Rybářková 2003, str. 341);
http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_baseball_in_the_United_States

²⁰⁹ Počátky profesionálního amerického fotbalu spadají do roku 1892. Ve dvacátých letech vznikl Národní fotbalová liga (*National Football League*), které od roku 1960 konkuruje Americká fotbalová liga (*American Football League*). Mezi oběma ligami probíhá každoročně soubor vítězných týmů, známý jako *Super Bowl*, který je nejsledovanější americkou televizní událostí.
http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_American_football

²¹⁰ Hokej je původem kanadský sport a v Kanadě byla rovněž založena nejprestižnější světová hokejová soutěž, tedy Národní hokejová liga (*National Hockey League*, NHL). Ve dvacátých letech se NHL rozšířila do USA („kanadsko-americká NHL“ a hlavním oceněním pro vítěze se stal Stanleyův pohár - *Stanley Cup*). http://en.wikipedia.org/wiki/National_Hockey_League

²¹¹ V drtivé většině se jedná o mužské fanoušky.

²¹² V padesátých letech byl velmi populární Rocky Mariano (inspiroval Sylvestera Stalloneho k jeho sérii filmů o Rockym Balboovi), boxer těžké váhy. Odehrál celkem čtyřicet devět zápasů, z nich čtyřicet tři vyhrál knock-out (to znamená, že nebylo odehráno všech patnáct kol a vítěze pak neurčovalo bodování) a žádný neprohrál. *Chronicle of America* 1989, str. 762.

²¹³ Jednalo se o Virgilia Gonzáleze, Bernarda Barkera, Eugenia Martíneze a Franka Sturgise.
<http://en.wikipedia.org/wiki/Watergate>

²¹⁴ Mankiewicz 1975, str. 12; srv s: Majstr 1997, str. 199.

McCord pracoval rovněž pro CIA a FBI. http://en.wikipedia.org/wiki/James_McCord

Důležité bylo, že jeho zápisník (a zápisník dalšího ze zadržených) obsahoval kontakt na příslušníka tzv. instalatérů (*Plumbers*) H. Hunta. Graubard 2007, str. 435.

pásce Bílého domu“, konkrétně působil přímo ve Výboru pro znovuzvolení prezidenta (*Committee to Reelect the President*).²¹⁵

V době, kdy k pokusu o vloupání došlo, prošla událost téměř bez povšimnutí, zdála se být naprosto bezvýznamnou (což také byla). Dva mladí redaktoři deníku *The Washington Post* Bob Woodward a Carl Bernstein²¹⁶ se však chopili vyšetřování. Šlo o klasickou práci zapálených liberálů (byť Woodward²¹⁷ byl formálně členem Republikánské strany), kteří se snažili téměř z ničeho vykresat kladivo, kterým by mohli bušit do Nixona - to se jim také povedlo, i když rozhodně ve větší míře, než sami čekali. Demokratická strana se sice snažila využít jejich článků v předvolební prezidentské kampani, ukázalo se však, že voliči uvažují racionálně a hodnotí prezidentovu práci a ne štvání kvůli třetířadě vloupače.

Situace se však začala měnit bezprostředně po volbách, kdy začala o Watergate široce informovat i další média. Naprosto absurdně vypadala prezidentova tisková konference, kterou uspořádal na konci ledna 1973 u příležitosti uzavření míru ve Vietnamu. Oznámil tak americkým občanům událost, po které liberální novináři volali již několik let. Tato jeho informace však prošla takřka bez povšimnutí, neboť celá tisková konference se nesla v duchu počínající aféry Watergate. Od této chvíle již R. Nixon neměl potřebný klid na svou práci a téměř veškerý svůj čas byl nucen věnovat těmto útokům a reakcím na ně.

Útoky se přímo dotýkaly prezidentových nejbližších spolupracovníků, především ministra spravedlnosti Johna N. Mitchella,²¹⁸ který stál rovněž v čele Výboru pro znovuzvolení prezidenta (*Committee to Reelect the President*), poradce Bílého domu (*White House Counsel*) a hlavního poradce v oblasti domácí politiky (*Chief Domestic Adviser*) Johna Daniela Ehrlichmana,²¹⁹ poradce Bílého domu (*White House Counsel*) Johna Wesley Deana III.,²²⁰ personálního šéfa Bílého domu (*White House Chief of Staff*) Harryho Robinsona (Boba) Haldemana²²¹ a Everetta

²¹⁵ Summers 2003, str. 77; Polsby 1976, str. 62. Zkracuje se CRP, častěji pak jako CREEP (toto slovo je v angličtině rovněž používáno jako označení pro plížení se, kradení se). Výbor byl ustaven před prezidentskými volbami v roce 1972 a měl zajistit opětovné zvolení prezidenta R. Nixona. Jeho členy byli John N. Mitchell, Jeb Stuart Magruder, G. Gordon Liddy, E. Howard Hunt, Maurice Stans, Kenneth H. Dahlberg, Hugh W. Sloan, Jr., James W. McCord, Donald Segretti, Fred LaRue, Mike Chace a Jon Bell. http://en.wikipedia.org/wiki/Committee_to_Re-elect_the_President

²¹⁶ Woodward pracoval v té době pro Washington Post teprve devět měsíců a Carl Bernstein, který byl zaměstnancem téhož listu od roku 1966, působil v té době poměrně nevyrovnaně a neměl daleko k propuštění. Bernstein 1974, str. 13; srv. s: Majstr 1997, str. 200.

²¹⁷ Woodward byl často za svou práci kritizován, neboť se příliš část uchyloval k „nejmenovaným zdrojům“.

²¹⁸ V letech 1969-72 působil jako ministr spravedlnosti. Byl jediným představitelem tohoto ministerstva, který byl kdy obviněn z ilegálních aktivit a uvězněn (odsouzen byl na 8 let). V roce 1968 vedl Nixonův volební tým. http://en.wikipedia.org/wiki/John_Mitchell

²¹⁹ Ehrlichman pracoval pro Nixona během jeho předvolebních kampaní z let 1960, 1962 a 1968. Kissinger 2006, str. 78.

V letech 1969-70 pak působil jako poradce Bílého domu, poté tři roky zastával funkci prezidentova poradce pro domácí politiku. V souvislosti aférou Watergate byl odsouzen na jeden a půl roku do vězení.

<http://en.wikipedia.org/wiki/Ehrlichman>

Tento prezidentův spolupracovník byl liberálně orientovaný, zasazoval se za omezení vojenských výdajů ve prospěch realizace sociálních programů. Kissinger 2004, str. 94-95.

²²⁰ Byl poradcem Bílého domu v letech 1970-73, stal se nástupcem J. D. Ehrlichmana. Později vypovídal proti členům Nixonovi administrativy i prezidentovi samotnému.

http://en.wikipedia.org/wiki/John_Dean

²²¹ Haldemann byl (vedle Ehrlichmana) prezidentovým nejbližším spolupracovníkem, veřejností byli označováni jako „ti Němci“ (nepočítali k nim ovšem dalšího Němce v administrativě, H. Kissingera, který se naopak těšil stále větší popularitě). Působil v prezidentově volebním štábu již

Howarda Hunta, Jr.²²² Nixon se za své spolupracovníky postavil a odmítal požadavky na jejich odvolání. Nakonec byl k tomuto kroku donucen a v dubnu vyzval k rezignaci ministra spravedlnosti Richarda Kleidiensta, ředitele FBI Patricka Graye,²²³ Boba Haldemana, Johna Ehrlichmana.²²⁴ V této souvislosti pak prezident ve svém televizním projevu ze dne 30. dubna 1973 přijal zodpovědnost, nikoliv však vinu za nezákonnosti spáchané v souvislosti s tímto případem.²²⁵

Celá záležitost však byla přenesena na půdu Kongresu, kde byl v únoru 1973 zřízen Senátní výbor pro vyšetřování aféry Watergate (*United States Watergate Committee*) v čele se Samuelem Ervinem.²²⁶ Vlastní vyšetřování spojená s veřejnými slyšeními pak začala v květnu téhož roku.²²⁷ Mj. byl předvolán i John Dean, který odhalil některé zákulisní skutečnosti z činnosti administrativy, není však jisté, zda se jeho výpovědi zakládali na pravdě či zda se pouze snažil ochotou ke spolupráci zastříti svůj díl viny.

Se samotnou aférou Watergate souvisí i dvě další záležitosti. Jedna z nich je známa jako Pentagonské dokumenty (*Pentagon papers*). Ta sice neměla se samotným vloupáním do hotelového komplexu ve Washingtonu nic společného, ale byl na ní demonstrován údajný sklon Nixonovy administrativy k nezákonným praktikám. V červnu roku 1971 někdo předal tisku (konkrétně deníku *The New York*

při neúspěšných volbách let 1960 a 1962 a ani poté prezidenta neopustil a opět byl členem jeho týmu v roce 1968. Po vyhraných volbách pak v letech 1969-73 působil jako personální šéf Bílého domu (*White House Chief of Staff*). Za svou činnost v prezidentově týmu strávil osmnáct měsíců za mřížemi. http://en.wikipedia.org/wiki/H._R._Haldeman

Politickým přesvědčením byl instinktivním konzervativcem, o politiku se však v podstatě nezajímal. Velice se obdivoval Nixonovi a obětavě pro něj pracoval. Za svou nejdůležitější povinnost považoval tlumení jeho prudce se měnících emocí a představování jej vnějšímu světu jako vytrvalého, klidného a ovládajícího se vůdce. Tvrdilo se, že jeho personální systém prezidenta izoloval. To však nebyla pravda, neboť prezident se hodlal izolovat sám. Dělal mu totiž velké problémy řešit s lidmi nepříjemné záležitosti, tuto práci za něj obstarával právě Haldeman a částečně také Ehrlichman (někdy i Kissinger). Tento systém měl výhody i opačným směrem, neboť personální šéf byl ochoten prezidentovi předložit i problémy, o kterých normálně neměl chuť uvažovat. Výhodou rovněž bylo, že Haldeman prezidenta znal jako málokdo jiný. Nixonovou specialitou totiž bylo, že ve chvílích rozčilení vydával příkazy, u kterých nepředpokládal že budou splněni. Haldeman si vždy takový příkaz zapsal do svého žlutého zápisníku, nikdy je však nevyplnil. Občas se ovšem stalo, že lidé, kteří prezidenta neznali, byli natolik iniciativní, že prezidentův příkaz okamžitě vyplnili, z čehož vyplývaly jen nepříjemnosti. Kissinger 2006, str. 54; srv. s: Kissinger 2004, str. 94-95 a 97.

Je také možné, že prezident v nějakém rozhovoru mezi řeči pronesl myšlenku vyjadřující jeho přání nainstalovat v sídle Demokratické strany odposlechy, ve smyslu, že by jej zajímalo, „o čem si tam povídají“ nebo „co na něj chystají“ a nějaký iniciativní jedinec tato přání vzal doslova a ihned jej realizoval...

²²² Hunt patřil rovněž k tzv. instalatérům, kteří měli na starosti tajné, většinou nezákonné operace. Angažovali se především v případě tzv. Pentagonských dokumentů (*Pentagon Papers*). Dříve pracoval pro CIA a podílel se na přípravě různých akcí proti režimu kubánského diktátora F. Castra. Podrobněji viz níže. http://en.wikipedia.org/wiki/Howard_hunt

²²³ V jeho případě se tak stalo po přiznání, že zničil několik usvědčujících dokumentů. Tindall 2000, str. 728.

²²⁴ Majstr 1997, str. 203.

²²⁵ Summers 2003, str. 524.

²²⁶ Kissinger 2004, str. 301; srv. s: Tindall 2000.

²²⁷ Jak již bylo řečeno, předsedou tohoto výboru byl Sam Erwin (demokrat, Severní Karolína), Howard Baker (republikán, Tennessee), Edward J. Guerny (republikán, Florida), Daniel Inouye (demokrat, Havaj), Joseph Montoya (demokrat, Nové Mexiko), Herman Talmadge (demokrat, Georgie), Lowell P. Weicker (republikán, Connecticut). Hlavními poradci (*Chief Consul*) tohoto orgánu byli zástupce demokratů Sam Dash a republikán Fred Thompson (ten v letech 1994-2003 působil jako republikánský senátor za stát Tennessee). http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_Senate_Watergate_Committee

Times) 7000 stran tajných materiálů o Indočíně, které vznikly během předchozích administrativ. Jejich oficiální název zněl „Americko - vietnamské vztahy 1945-1967: Studie připravená ministerstvem obrany“ („*United States - Vietnam Relations, 1945–1967: A Study Prepared by the Department of Defense*“).²²⁸ Žádný z těchto materiálů nepoškozoval Nixonovou vládu, proto někteří jeho spolupracovníci naléhali, aby jich bylo využito k očernění jeho demokratických předchůdců. Prezident se svým poradcem pro otázky národní bezpečnosti (*National Security Advisor*) H. Kissingerem však k tomuto případu zaujal zásadový postoj - zastával názor, že se kvůli všem, kdo tomuto boji věnovali celé roky, a také kvůli rodinám padlých nesmí zdiskreditovat oběti, které přinesli, jako chybu jednoho prezidenta. Zastával názor, že pokud se posvěti jeden takovýto únik, budou následovat i další, což by velmi oslabilo postavení a důvěryhodnost americké vlády.

Ukázalo se, že za tímto únikem stojí někdejší představitel ministerstva zahraničí (*Secretary of State*) Daniel Ellsberg. V této situaci se do věci vložila tzv. jednotka instalatérů (*Plumbers*),²²⁹ která se vloupala do ordinace jeho losangeleského psychiatra Lewise J. Fieldinga, aby zde opatřila kompromitující materiály.²³⁰ Celá záležitost se nakonec provalila a místo Ellsbergova řádného potrestání se tento případ přičlenil k aféře Watergate a k důvodům, podle kterých měl prezident rezignovat.²³¹

Druhou záležitostí, která byla připojena k washingtonskému vloupání, byly tzv. prezidentské odposlechy.²³² Když Nixon nastoupil do úřadu, nechal odmontovat již existující odposlouchávací zařízení v Oválné pracovně (*Ovall Office*),²³³ které zde zůstalo, aby jej však později opět obnovil. Jelikož B. Haldeman považoval Nixona za příliš nešikovného, aby toto zařízení mohl uvádět sám do provozu, jeho aktivaci tedy způsoboval pouze zvuk lidského hlasu.²³⁴ Nevýhodou tohoto systému bylo, že byly nahrávány všechny rozhovory, včetně těch, které by nejspíše prezident nejspíše nahrané mít nechtěl. V soukromí každý prohlašuje různé věci, problém však byl, když se k těmto nahrávkám později dostali liberální novináři a publikovali je mnohdy vytržené z kontextu.

²²⁸ O jejich vypracování rozhodl v roce 1967 tehdejší ministr obrany Robert McNamara.

²²⁹ Byli ustaveni 24. června 1971. Jejich úkolem bylo zabránit „prosakování“ („leasing“; odtud pojmenování „instalatéři“) tajných informací do médií. Členy byli například Howard Hunt, G. Gordon Liddy či John Paisley. http://en.wikipedia.org/wiki/White_House_Plumbers

V jejich čele stál David zouny. Summers 2003, str. 454.

²³⁰ Jednalo se o naprosto nesmyslný krok, neboť vloupání zabránilo soudnímu procesu, který měl vést k potrestání člověka, který pohrdal zákony. Pokud by se soud přeci jen konal, získané materiály svědčící o Ellsbergově labilitě by spíše pomohly obhajobě. Kissinger 2004, str. 115-116.

²³¹ Kissinger 2006, s. tr. 673; srv. s: Kissinger 2004, str. 114-120; http://en.wikipedia.org/wiki/Pentagon_papers

²³² V konečné fázi se Watergate v podstatě zúžila právě na tyto odposlechy.

²³³ Odposlouchávací zařízení byla běžně používána od dob F. D. Roosevelta. V červenci roku 1962 nechal prezident Kennedy instalovat v Bílém domě nahrávací zařízení. Agentovi tajné služby dal pokyn, aby je umístil v zasedací místnosti kabinetu, v Oválné pracovně a v knihovně administrativní budovy. Dallek 2006, str. 432.

Během celostátního volebního sjezdu demokratické strany Johnson použil FBI ke sledování činnosti svých potenciálních protikandidátů. Během Johnsonova prezidentství bylo zaznamenáno celkem deset tisíc telefonických hovorů a v roce 1968 nechal namontovat odposlechy na velvyslanectví a do rezidencí, aby mohl sledovat Nixona. Graubard 2007, str. 437; srv. s: Kissinger 2002, str. 55.

Nixona nechal rovněž odposlouchávat na palubě letadla, za Kennedyho byl zase sledován během předvolební kampaně před guvernéorskými volbami v Kalifornii v roce 1962. Summers 2003, str. 382.

²³⁴ Johnson své odposlouchávací zařízení uváděl do provozu pomocí tlačítka, skrytého na spodní desce jeho pracovního stolu.

Dne 19. května 1973 prezident Nixon pod nátlakem jmenoval „nezávislého“²³⁵ vyšetřovatelem (*special prosecutor*) harvardského profesora práva Archibalda Coxe. Ve chvíli, kdy byla zjištěna existence pásek s nahrávkami, nastala štvaniice liberálního tisku za jejich vydání. k této štvaniici se přidal právě Cox, který rovněž žádal, aby mu je Nixon předal. Ten odmítl s poukazem, že se jedná o jeho soukromý majetek a nařídil svému ministru spravedlnosti Elliotu Richardsonovi,²³⁶ aby vyšetřovatele odvolal. Ten však odmítl a raději rezignoval. Následoval jej rovněž jeho zástupce William Ruckelshaus²³⁷ a odvolání provedl teprve třetí muž v pořadí, Robert Bork.²³⁸

Záležitost týkající se pásek se pak stala hlavním předmětem vyšetřování speciální senátní komise, která na jejich vydání trvala a rovněž požadovala jeho předvolání, prezident však obojí odmítal. Průlomem pak bylo jednomyslné rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. července 1974, které mu přikazovalo pásky vydat, k čemuž došlo o šest dní později. Problémem však bylo, že chybělo osmnáct a půl minuty záznamu, které na prezidentův příkaz nechala vymazat jeho sekretářka. Krátce poté již následovala prezidentova rezignace.²³⁹

Paralelně a nezávisle na aféře Watergate proběhla rezignace viceprezidenta Spira Agnewa. Vzájemný vztah prezidenta a viceprezidenta se naplno projevil během aféry Watergate, kdy si Agnew „ledově chladným způsobem“²⁴⁰ držel odstup od Nixona a od celé záležitosti se naprosto distancoval.²⁴¹ Když však v srpnu 1973 vyšlo najevo, že viceprezident coby marylandský guvernér přijal úplatek,²⁴² prezident se zachoval úplně stejně - za svého viceprezidenta se rovněž nepostavil. Ten pod tlakem okolností nakonec dne 10. října 1973 podal rezignaci do rukou tehdejšího ministra zahraničních věcí (*Secretary of State*) Henryho Kissingera.²⁴³ Na jeho místo byl pak po schválení Kongresem jmenován 6. prosince 1973 Henry Ford.²⁴⁴ Nový viceprezident se plně postavil za prezidenta a obhajoval jeho verzi v

²³⁵ Nezávislý nebyl, neboť byl „papírovým“ demokratem a v průběhu celého vyšetřování vystupoval zaujatě.

²³⁶ Kromě této funkce zastával Richardson rovněž funkci zástupce guvernéra Massachusetts (1965-67), ministerstva zdravotnictví, školství a sociální péče (1970-73), ministra obrany (1973) a ministra financí (1976-77). http://en.wikipedia.org/wiki/Elliot_Richardson

²³⁷ Celkem dvakrát působil jako administrátor Agentury na ochranu životního prostředí (*Administrator of the Environmental Protection Agency*), v letech 1970-73 a 1983-85. Roku 1973 krátce působil jako ředitel FBI.

http://en.wikipedia.org/wiki/William_Ruckelshaus

Tato hromadná rezignace proběhla 20. října 1973 a je známa pod názvem „masakr sobotní noci“ („*Saturday Night Massacre*“). http://en.wikipedia.org/wiki/Saturday_Night_Massacre

²³⁸ Majstr 1997, str. 203.

²³⁹ http://en.wikipedia.org/wiki/Watergate_scandal

Není jasné, proč prezident pásky raději nezničil, radil k tomu i guvernér New Yorku, liberální republikán a prezidentův odpůrce Nelson Rockefeller.

²⁴⁰ Kissinger 2004, str. 93.

²⁴¹ Podobné „taktiky“ užil viceprezident C. Coolidge, který se po smrti prezidenta Hardinga v roce 1923 stal sám prezidentem. Rovněž se naprosto distancoval od korupčních afér Hardingovy vlády. Narodil od Agnewa byl však Coolidge naprosto bezúhonný muž. Agnew nejspíše nevěřil, že oslabený Nixon bude mít rozhodující slovo na republikánském nominačním konventu v roce 1976.

²⁴² Tuto skutečnost oznámil sám viceprezident na své tiskové konferenci, která se konala 6. srpna 1973. *The Annals of america* 13, str. 390.

²⁴³ Kissinger 2004, str. 459.

²⁴⁴ K tomuto jmenování došlo na základě XXV. dodatku k Ústavě. Nixon měl v tomto případě tři kritéria - daný kandidát měl mít největší předpoklady vykonávat tuto funkci (dle Nixona se k tomuto nejlépe hodil ministr financí a bývalý guvernér Texasu John Connally), měl by co nejdříve projít Kongresem a nevyprovokovat přitom žádné další problémy s aférou Watergate a rovněž by měl být nejpříjemnější pro zastánce impeachmentu, kteří chtěli odstranit jeho samého. K Fordově

případu Watergate. Později, když začala přicházet stále nová obvinění, se však od něj částečně distancoval.²⁴⁵

Vrcholem prezidentova ponížení však přišlo v červenci 1974, kdy bylo rozhodnuto o jeho obžalobě (*impeachmentu*). První článek této obžaloby, tedy „bránění spravedlnosti“²⁴⁶ („*obstruction of justice*“) byl justičním výborem (*House of Representatives judiciary Committee*) přijat v poměru 27 : 11. Druhý článek, „zneužívání moci“ („*abuse of power*“) ²⁴⁷ byl schválen 29. července a konečně třetí, „pohrdání Kongresem“ („*contempt to Congress*“) ²⁴⁸ pak justiční výbor přijal 30. července. Jelikož situace v Senátu (který měl jako soudní orgán rozhodnout o odvolání prezidenta) pro R. Nixona nevyhlížela zvláště dobře a *impeachment* měl velkou naději na úspěch, rozhodl se raději rezignovat.²⁴⁹

Ve svém rezignačním projevu, který dnes 8. srpna 1974 živě z Oválné pracovny přímo přenášela televize i rádio, pronesl větu, která může znít jako fráze, avšak přesně vyjadřovala celou Nixonovou politickou kariéru: „Při všech rozhodnutích, která jsem učinil během svého veřejného života, jsem se vždy snažil činit to, co bylo nejlepší pro národ. Během dlouhého a obtížného období aféry Watergate, jsem cítil, že je mou povinností vytrvat a udělat vše, co je v mých silách, abych dokončil své funkční období, na které jste mě zvolili.“ („*In all the decisions I have made in my public life, I have always tried to do what was best for the nation. Throughout the long and difficult period of Watergate, I have felt it was my duty to persevere, to make every possible effort to complete the term of office to which you elected me.*“).²⁵⁰

K vlastní rezignaci pak došlo 9. srpna 1974 do rukou ministra zahraničí H. Kissingera. Prezidentův rezignační dopis se nachází v příloze.²⁵¹ O měsíc později, 8.

schválení Kongresem došlo 27. listopadu 1973 v případě Senátu (poměrem 92:3) a 6. prosince v případě Sněmovny reprezentantů (poměrem 387:35). Vlastní jmenování a složení přísahy pak proběhlo téhož dne. Při této příležitosti nový viceprezident prohlásil: „Jsem Ford, ne Lincoln.“ http://en.wikipedia.org/wiki/Gerald_Ford; srv s: Kissinger 2002, str. 15 a 23.

²⁴⁵ „...veřejnému zájmu by už neposloužilo opakování mé dříve vyjádřené víry, že na základě všech důkazů, které jsou známy mně a americkému lidu, se prezident neprovinil žádným zločinem, který by vyžadoval ústavní žalobu...“ Kissinger 2004, str. 1083.

Na zasedání kabinetu, které se konalo 6. srpna 1974 (tedy tři dny před Nixonovou rezignací), se od prezidenta rovněž distancoval: „Každý chápe složitou situaci, ve které jsem. Nikdo nelituje více než já této tragické epizody. Chovám hluboké osobní sympatie k vám, pane prezidente, i k vaší milé rodině. Přeji si ale zdůraznit, že kdybych věděl to, co bylo odhaleno v posledních čtyřiašesti hodinách v souvislosti s aférou Watergate, neučinil bych množství prohlášení, jež jsem udělal jako vůdce menšiny ve Sněmovně reprezentantů nebo jako viceprezident. Dospěl jsem včera k rozhodnutí, a vy možná víte, že jsem informoval tisk, že kvůli závazkům ke Kongresu a veřejnosti již nebudu komentovat tuto záležitost, neboť jsem zainteresovanou stranou. Jsem si jist, že Sněmovna odhlasuje impeachment. Nemohu předpovědět výsledek hlasování v senátu. Nebudu to však komentovat. Dal jste nám tu nejlepší zahraniční politiku, jako kdy tahle země měla. Perfektní práce a lidi ji oceňují. Dovolte mi, abych vás ujistil, že budu dál podporovat zahraniční politiku této administrativy a boj proti inflaci.“ Kissinger 2002, str. 18. Ford rovněž prohlásil, že kdyby se stal prezidentem, nemá v úmyslu Nixona omilostnit. Tindall 2000, str. 729.

²⁴⁶ K tomuto údajnému bránění spravedlnosti mělo docházet podplácením svědků a zatajováním důkazů.

²⁴⁷ Prezident měl prý využívat federálních institucí k porušování ústavních práv občanů.

²⁴⁸ Odepření poslušnosti spočívalo v tom, že Nixon odmítal vydat své pásky s nahrávkami odposlechů.

²⁴⁹ Tindall 2000, str. 729; srv. s: http://en.wikipedia.org/wiki/Watergate_scandal

²⁵⁰ Whitney 2003, str. 434.

²⁵¹ Viz příloha č. 42.

září 1974, jej pak nový prezident G. Ford ze všech zločinů, kterých se mohl dopustit.²⁵²

²⁵² Nešlo o to, zda prezident byl nebo nebyl vinen, jeho vina ostatně nikdy nebyl prokázána. Tento krok byl samozřejmě správný, neboť jakýkoli proces s Nixonem by byl již předem zaujatý. A pokud se přeci jen dopustil nějakých nezákonností, bohatě je vyvážil svou prací pro národ, především v zahraničněpolitické oblasti (podrobněji viz níže). Problémem byl tento krok především ve vztahu k rozvášněné společnosti, která byla zmanipulována liberálním tiskem. Prezident-populista zaměřený pouze na vítězství pro vítězství by tento krok jistě neučil, při vědomí jeho důsledků. Ford se však v tomto případě choval jako prezident-státník. Pochopil, že další živení bolavé rány v podobě aféry Watergate a odsouzení člověka, který se tolik zasloužil o svou zemi, by morální síle Ameriky příliš nepomohlo.

Tento nepopulistický přístup potvrzuje i Kissinger. Píše, že jakmile se jednou k něčemu rozhodl, již se od stanovené linie nedal ničím odchýlit, nejméně pak úvahami o jejich dopadu na vnitropolitickou scénu. Kissinger 2002, str. 143.

Více k aféře Watergate srov. např. s: Woodward 1974; White 1975; Bernstein 1976; Olson 2003.

3. Zahraniční politika

Zahraniční politika Spojených států byla v padesátých až sedmdesátých letech určována především jednou premisou, kterou byly vztahy s jedinou další supervelmocí – Sovětským svazem. Pro tyto vztahy se vžil obecně uznávaný termín Studená válka, který označuje téměř celé období od konce druhé světové války²⁵³ až do rozpadu SSSR v roce 1991. Jejimi symptomy byly především závody ve zbrojení (hlavně pak v oblasti jaderných zbraní) a lokální války. Nikdy nedošlo k totální „horké“ válce mezi oběma supervelmocemi, neboť představitelé obou zemí si jasně uvědomovali, že při existenci obrovských arzenálů jaderných zbraní, kterými USA i Sovětský svaz disponovaly, by znamenala zkázu obou těchto států i převážné části světa. Mezinárodní napětí se tedy „vybíjelo“ v lokálních válkách, jichž se obě supervelmoci přímo či nepřímo účastnily, ani zde však nedošlo k přímému „styku“ obou znepřátelených armád. Za všechny jmenujme především válku v Koreji,²⁵⁴ Vietnamu²⁵⁵ a Afghánistánu.²⁵⁶ Přestože po celé toto období panovalo mezi Spojenými státy a Sovětským svazem značné napětí, nelze říci, že by jejich vztahy byly konstantní. Období silného napětí²⁵⁷ a krizí²⁵⁸ se střídala s poklidnějšími obdobími,²⁵⁹ kdy obě země uzavřely jakýsi neoficiální²⁶⁰ modus vivendi.

²⁵³ Ke studené válce, její interpretaci atd. srv. s: Barša 2003; Fiala 2007; Kissinger 2002; Kissinger 2004; Kissinger 2006; Luňák 1997; Fraser 2002; Durman 2004; Suchý 2004; Gaddis 2006; Friedmann 2004; Gaddis 1972; Gaddis 1999; Plechanovová 1997; Nálevka 2005; Durman 2004; Durman 1998; Halle 1991; Immerman 1990; Thompson 1981; Bradley 1994; Rengger 1990; Gaddis 1991; Gaddis 1982.

²⁵⁴ Probíhala v letech 1950-53, střetly se v nich armády OSN (tedy vojska západního společenství, v nichž měli drtivou převahu Američané) na straně jedné a Severokorejci a čínští „dobrovolníci“ (oficiálně byli takto označováni, ve skutečnosti se však jednalo o vojáky, které ČLR k tomuto účelu naverbovala) na straně druhé. Komunistická vojska se těšila významné, především logistické, podpoře Sovětského svazu a jeho spojenců ve střední a jihovýchodní Evropě (především pak Československa). Srv. s: Stueck 1995; Chinnery 2003; Nálevka 2005; Plechanovová 1997; Nálevka 1997; Hastings 1988.

²⁵⁵ Této válce se podrobněji budu věnovat níže.

²⁵⁶ Srv. s: Vykoukal 2000, str. 517-522; Švankmajer 1999, str. 452; Durman 1998.

²⁵⁷ Jednalo se především o první fázi, do smrti J. V. Stalina a dále konec funkčního období amerického prezidenta J. Cartera a především bezprostředně navazující první administrativa jeho nástupce R. Reagana (bylo provázeno ze strany SSSR invází do Afghánistánu, výjimečným stavem a následnou faktickou diktaturou W. Jaruzelského v Polsku a konečně sestřelím dopravního letadla Kal 007 v roce 1983, na jehož palubě zahynulo i několik desítek Američanů. Ze strany Spojených států se jednalo především o projekt tzv. Hvězdných válek (oficiálně nazývaných Strategická obranná iniciativa, tedy *Strategic defensive initiative*). S jejichž pomocí se Spojené státy snažily (nakonec úspěšně) vyvrátit „Říši zla“, tedy Sovětský svaz.

²⁵⁸ Dílčích krizí bylo několik (blokád Berlína, sestřelení amerického špiónážního letadla U-2 nad sovětským územím v roce 1959, stavba berlínské zdi, sestřelení dopravního letadla Kal 007, sovětská invaze do Maďarska v roce 1956 a do Československa v roce 1968 a další), nejdůležitější však byla tzv. karibská krize v říjnu roku 1962, při které stál nejbližší jaderné válce za celé období Studené války. Této krizi se níže věnujeme podrobněji.

²⁵⁹ Jedná se především o období vlády R. Nixona a G. Forda, kdy obě supervelmoci uplatňovaly tzv. politiku *détente*, tedy ochlazování napětí v mezinárodních vztazích. Dále se jednalo o druhé funkční období prezidenta R. Reagana a funkční období jeho nástupce G. H. W. Bushe, kdy došlo k navázání vřelých osobních vztahů se sovětským generálním tajemníkem M. S. Gorbačovem a bylo uzavřeno několik smluv o omezení zbrojení (první taková smlouva se datuje již do počátku 70. let) a posléze i redukci jaderných zbraní (smlouvy SALT a START - *Strategic Arms Limitation falo*s a *Strategic Arms Reduction Talks*). Toto období skončilo kolapsem sovětského bloku a rozpadem samotného Sovětského svazu. Za klidnější fáze lze označit i některá období v druhé polovině 50. let a první část funkčního období amerického prezidenta J. Cartera (do sovětské invaze v Afghánistánu).

²⁶⁰ Neoficiální proto, že nebyl v tomto smyslu sepsán žádný oficiální dokument, který by explicitně toto vyjadřoval. Některé smlouvy symbolizující jakýsi modus vivendi však uzavřeny byly - již zmíněné smlouvy SALT a START o omezení zbrojení a následně i odzbrojení.

Vztah k Sovětskému svazu samozřejmě nebyl jedinou osou zahraniční politiky USA. Velmi důležité byly spojenecké svazky, především s Evropou, formalizované v rámci NATO (*North Atlantic Treaty Organization*, Organizace severoatlantické smlouvy),²⁶¹ s Latinskou Amerikou v podobě Paktu z Ria ve vojenské oblasti a Organizace amerických států (*Organisation of American States*) v oblasti politické. V padesátých letech byl v Asii rovněž vybudován prstenec obranných organizací.²⁶² Jednalo se o ANZUS, SEATO a CENTO.

Zahraniční politika jednotlivých administrativ nebyla samozřejmě ovlivňována pouze zahraničně - politickými vlivy, ale i domácí politikou, v některých případech docházelo dokonce ke zpětnému ovlivnění zahraniční politiky prostřednictvím politiky domácí. Typickým příkladem je v tomto případě válka ve Vietnamu, která díky působení některých radikálních složek na domácí scéně zapříčinila vnitropolitické problémy, které měly vliv na znejistění zahraniční politiky. Tento proces ještě umocnilo štvání novinářů v době aféry Watergate. Dalším faktorem, který ovlivňoval zahraniční politiku, byly osobnosti jednotlivých prezidentů a jejich klíčových spolupracovníků.²⁶³ V době prezidenta Eisenhowera jím byl ministr zahraničních věcí J. F. Dulles, který fakticky řídil zahraniční politiku s minimálními zásahy prezidenta, který v něj měl velkou důvěru. Během následujících demokratických administrativ v této době převažoval spíše vliv prezidentů Kennedyho²⁶⁴ a Johnsona,²⁶⁵ významným aktérem v té době však byl ministr obrany R. McNamara. Za republikánské Nixonovy administrativy byl velkým dirigentem americké zahraniční politiky již několikrát zmíněný H. Kissinger,²⁶⁶ zprvu „pouze“ zvláštní poradce prezidenta pro otázky národní bezpečnosti, později i ministr zahraničních věcí.

Je samozřejmě, že ve sledovaném období, tedy v padesátých až sedmdesátých letech, došlo na mezinárodní scéně k velkému množství událostí, jichž byly Spojené státy jako jedna ze dvou supervelmocí přímým účastníkem. Není proto možné je zde podrobně sledovat, je však třeba připomenout ty nejdůležitější. Následující kapitoly

²⁶¹ K problematice NATO srv. s: Luňák 1997, str. 107 - 108; srv s: Žaloudek 1999, str. 321, Plechanovová 1997, 65-66; Plichta 1997.

²⁶² Budování těchto obranných aliancí souviselo s Eisenhowerovou koncepcí teorie domina - byl přesvědčen, že přechod jednoho státu k systému sovětského typu bude mít dominový efekt na všechny okolní státy. Tindall 2000, str. 674.

²⁶³ S tímto tvrzením by nejspíše nesouhlasil H. Kissinger, který za jediný cíl zahraniční politiky označoval udržení a posílení národních zájmů, k čemuž měla sloužit diplomacie, opírající se o reálnou vojenskou sílu jednotlivých států. Jiné faktory v tomto smyslu nepřipouštěl. Toto byla samozřejmě správná a logická úvaha, která však nepočítala s variantou, že by někdo tyto národní zájmy nesledoval. V tomto smyslu bylo pro USA veliké štěstí, že se k moci nedostali ultraliberální levicoví politici Demokratické strany, kteří národní zájmy odmítali sledovat (za všechny jmenujme G. McGoverna, E. McCarthyho a E. Kennedyho) a jejichž prezidentství by (soudě dle jejich plánů) mělo za následek oslabení síly Spojených států ve prospěch nesvobodného světa. V tomto smyslu měly USA štěstí, že po celé období Studené války zastávaly úřad prezidenta osobnosti, které více či méně sledovaly politiku obrany národních zájmů a důsledné obrany rozšiřování moci sovětského bloku.

²⁶⁴ Kennedy se na tuto oblast plně soustředil již během svého působení v Senátu a odmítal jmenovat státním tajemníkem výraznou osobnost (nejvhodnějším kandidátem v tomto případě byl neúspěšný prezidentský kandidát z let 1952 a 1956 a pozdější velvyslanec při OSN A. Stevenson), protože tuto oblast hodlal řídit převážně sám.

²⁶⁵ Johnson byl však v zahraniční politice spíše amatérem.

²⁶⁶ Nixon byl nejspíše největším znalcem zahraniční politiky ze všech amerických prezidentů. Kissinger byl sice hlavní osobou, která vedla jednání a v podstatě řídila zahraniční politiku, vždy však jednal jako pouhý nástroj prezidenta, podle jehož instrukcí jednal (vzhledem k tomu, že jejich názory na jednotlivé zahraničně - politické události i celkové vedení zahraniční politiky byly takřka identické, je však těžké rozeznávat, co bylo výsledkem prezidentova „příkazu“ a co byla Kissingerova vlastní iniciativa).

se tedy stručně věnují karibské krizi (a vůbec vývoji tzv. „kubánské otázky“), válce ve Vietnamu, politice détente a navázání kontaktů s Čínskou lidovou republikou. Úmyslně nejsou zmíněny vztahy s Evropu, které byly sice velmi důležité, mnohdy i napjaté, avšak jednalo se pouze o jakési „manželské problémy“, jež nijak dramaticky neohrožovaly soudržnost aliance. Závěrem dodejme, že Spojené státy se rovněž angažovaly v blízkovýchodní otázce, především ve válkách v letech 1967 a 1973 a následné tzv. kyvadlové diplomacii, která je spojena se jménem tehdejšího amerického ministra zahraničí H. A. Kissingera.²⁶⁷

3.1 Kubánská otázka

3.1.1 Castrův nástup k moci a vztahy se Spojenými státy

Kuba je největším ostrovem Velkých Antil, přesto se však jedná o poměrně malou zemi se zhruba deseti miliony obyvatel. Od 16. století byla španělskou kolonií a zůstala jí až do konce století 19., do španělsko - americké války. Po ní se sice tento karibský ostrov formálně osamostatnil, ve skutečnosti však upadl do těsné závislosti na Spojených státech. Tento stav přetrvával (s různou intenzitou této závislosti) až do konce padesátých let 20. století. V roce 1959 se moci na Kubě ujalo Hnutí 26. července v čele s Fidelem Castro Ruzem.²⁶⁸ Během boje o moc si Castro získal urité sympatie v USA, ty však brzy ztratil. Zpočátku nic nenasvědčovalo tomu, že by se Kuba měla stát sovětskou „předsunutou hlídkou“ na západní polokouli, americké politické špičky spíše předpokládaly, že Castrův režim zakormidluje směrem k Hnutí nezúčastněných zemí.²⁶⁹ Avšak ani tato vyhlídka nebyla pro Spojené státy nijak lákavá a vztahy obou zemí se pozvolna začaly ochlazovat.²⁷⁰ Tento proces však byl intenzivnější ze strany USA, které se snažily Kubu uvrhnout do izolace a tím docílit pád Castrova režimu.²⁷¹

Důsledky tohoto jednání však byly katastrofální - Kuba zakormidlovala přímo do sovětského bloku.²⁷² Americká administrativa si toto nebezpečí začala uvědomovat na počátku roku 1960²⁷³ a prezident Eisenhower na závěr svého projevu, který pronesl v lednu tohoto roku, uvedl: „Rád bych ještě dodal, že vláda

²⁶⁷ Více k blízkovýchodnímu konfliktu srv. s: Čejka 2005; Nálevka 2005, str. 72-94; Kissinger 2006, str. 518-585; Kissinger 2004, str. 186-216, 413-607, 678-884 a 932-1064; Kissinger 2002, str. 283-344; Wanner 2006.

²⁶⁸ K problematice kubánské revoluce a osobnosti Fidela Castra srv s: Quirk 1999; Nálevka 2005; Nálevka 1997 a,b; Nálevka 2001; Mathews 1961.

²⁶⁹ Což se později skutečně stalo. Kuba však v tomto spolku plnila spíše roli jakéhosi sovětského agenta a ocitla se v izolaci. Tato izolace se projevila především v 80. letech, kdy převážná většina participantů Hnutí nezúčastněných podporovala jugoslávský neutralistický postoj a odmítala příklon k sovětskému bloku.

²⁷⁰ Castro v této souvislosti prohlásil: „Ke Spojeným státům budeme přátelští tak dlouho, dokud Spojené státy budou přátelské k nám.“ Quirk 1999, str. 249.

²⁷¹ Když v dubnu roku 1959 Castro navštívil Spojené státy, americký prezident Eisenhower jej odmítnul přijmout. Setkal se s ním však ministr zahraničí a viceprezident R. Nixon. Ten ve svých pěstech o tomto setkání napsal: „Po tři hodiny jsme diskutovali politická stanoviska a jeho postoj vůči USA i k dalším mezinárodním problémům (...). Myslím si o něm, že se stane významným faktorem v rozvoji Kuby a celé latinské Ameriky. Zdá se být upřímný. Je také neuvěřitelně naivní, co se komunismu týče, nebo je pod komunistickou kontrolou (...). Ale protože drží v rukou moc, nemáme na vybranou; musíme jej alespoň zkusit orientovat správným směrem.“ Fiala 2007, str. 55.

²⁷² Diplomatické vztahy mezi Sovětským svazem a Kubou byly přerušeny po Batistově převratu v roce 1952. Obnoveny byly sice až 8. května 1960, avšak již od února tohoto roku probíhaly příslušné kontakty. Nálevka 2005, str. 102 - 103.

²⁷³ S myšlenkou invaze na Kubě poprvé přišel vedoucí caracaské (Caracas je hlavní město Venezuely) pobočky CIA Jakob Esterlin, znalec Kubánských poměrů. Quirk 1999, str. 305.

Spojených států věří ve schopnost kubánského lidu rozpoznat a porazit intriky mezinárodního komunismu, jejichž cílem je likvidace demokratického zřízení na Kubě²⁷⁴ a zhoršení vzájemně prospěšných a přátelských vztahů mezi Kubánci a Američany.²⁷⁵ Již v únoru 1960 však došlo ke kubánsko - sovětské dohodě o prodeji cukru, tedy hlavní kubánské vývozní komodity. Sověti se přes soběstačnost v této oblasti zavázali odkoupit do konce roku 1960 425 000 tun cukru a v dalších čtyřech letech pak vždy jeden milion tun ročně. První čtyři roky měl SSSR platit zbožím,²⁷⁶ poslední rok pak v amerických dolarech. Kuba rovněž získala půjčku sto milionů milionů dolarů na deset let s úrokem 2,5%. Castro prohlásil tuto smlouvu za své a kubánské vítězství, kterým nepochybně bylo, neboť zajistilo tomuto karibskému státu přežití a vyvedlo jej z mezinárodní izolace. Na druhé straně šlo však o zhoršení oproti předchozímu stavu, neboť cukr měl být vykupován podle běžných světových cen - takto získaná částka však jen o málo přesahovala polovinu toho, co Kubě platily Spojené státy.²⁷⁷ Symbolickým stvrzením nového spojení pak bylo vřelé setkání Castra se sovětským vůdcem Nulitou S. Chruščovem v září 1960 na půdě OSN. V říjnu pak byl americký velvyslanec odvolán z Havany a došlo tak k přerušení diplomatických styků.²⁷⁸ Kuba na oplátku přistoupila ke znárodnění všech amerických cukrovarů a těžebních společností.

Na podzim roku 1960 kubánský vůdce zasáhl i na americké vnitropolitické scéně, jednak přímo, jednak nepřímo. Během vrcholící americké předvolební kampaně urážel oba prezidentské kandidáty, především pak republikána, viceprezidenta R. Nixona. Jeho demokratický protivník J. F. Kennedy rovněž neférovým způsobem zneužil kubánskou otázku, což mu zřejmě zajistilo těsné vítězství ve volbách.²⁷⁹

3.1.2 Invaze v Zátocě svini

Po inauguraci nového prezidenta se na pořadu dne objevila otázka vojenské invaze na Kubu, připravené ještě předchozí administrativou.²⁸⁰ Samotnou přípravou a naplánováním celé akce byla pověřena CIA. Mělo se jednat o akci kubánských emigrantů (jejich tajné výcvikové tábory se nacházely v Guatemale, Nikaragui a v Panamském průplavovém pásmu) zaštitěnou americkými ozbrojenými silami (především pak letectvem, které mělo pomoci při samotné vyloďovací operaci). Vzhledem k poměrně malé velikosti invazní armády bylo nezbytným předpokladem všeobecné povstání na Kubě. Kennedy byl od počátku k celému plánu skeptický (na

²⁷⁴ Demokratické zřízení na Kubě (pokud někdy vůbec existovalo) bylo demontováno již v roce 1952 (sice později obnovil platnost ústavy, jednalo se však pouze o formální krok) a o režimu Castra po jeho nástupu se rozhodně nedá říci, že by byl demokratický - jednalo se tedy čistě o varování před rozšiřováním komunismu, nikoliv o obavu z ohrožení demokratického režimu na Kubě.

²⁷⁵ Quirk 1999, str. 324.

²⁷⁶ Tedy ropou, pšencí, surovým železem, válcovanou ocelí, hliníkem, novinovým papírem, sírou, hydroxidem sodným a hnojivem. Kromě cukru měla Kuba do SSSR vyvážet rovněž ovoce, ovocné šťávy, vlákna kůží.

Obdobné smlouvy byly uzavřeny i s dalšími státy sovětského bloku. Nejdůležitější byla smlouva s ČSSR, která se zavázala k rozsáhlé dodávce zbraní.

²⁷⁷ Quirk 1999, str. 331 - 332; srv s: Nálevka 2005, str. 102.

²⁷⁸ Oficiálně však byl tento krok oznámen až 3. ledna 1961.

²⁷⁹ Tomuto tématu se podrobněji věnuji v kapitole týkající se prezidentských voleb v roce 1960.

²⁸⁰ Eisenhower se od této akce šikovným způsobem distancoval - nepovolil ji, avšak ani nezakázal. Velmi aktivní byl v tomto směru viceprezident R. Nixon.

rozdíl od své štvavé předvolební kampaně, kdy k invazi přímo vyzýval), nakonec jej však schválil s jednou drobnou změnou (která se však ukázala jako velmi významná). Původně bylo vybráno město Trinidad na jižním pobřeží ostrova, které mělo výhodnou strategickou polohu s možností ústupu do nedalekého pohoří Escambray. Po prezidentově nátlaku bylo však místo vylodění změněno a vybrána vůbec nejhorší lokalita, která vybrána být mohla - Zátoka sviní (*Bay of Pigs*) v močálové oblasti poloostrova Zapata. Tyto močály se pak staly pastí pro útočící jednotku.

K přípravnému leteckému útoku²⁸¹ došlo 16. dubna 1961, nebyl však úspěšný. Kuba okamžitě podala stížnost k Radě bezpečnosti OSN a vyvolala tak ostré protiamerické reakce po celém světě. Kennedy se zalekl a odvolal druhý nálet, avšak neodvolal vyloděvací operaci,²⁸² čímž poslal na jistou smrt jejich 1500 účastníků. Během dvou dnů byla celá akce rozdrčena, příslušníků invazních sil bylo zajato, zbytek padl do zajetí. Castro tyto zajatce odmítl nechat popraviti, byli proto odsouzeni k nuceným pracím. V prosinci roku 1962 došlo k podepsání dohody, podle které byli zajatci vyměněni za šedesát dva milionů dolarů.²⁸³ Neúspěch²⁸⁴ v Zátocě sviní měl za následek odvolání dlouholetého ředitele CIA A. Dullese.

3.1.3 Karibská raketová krize

Během měsíců, které následovaly po tomto fiasku, se vztahy mezi Kubou a Sovětským svazem neustále upevňovaly a prohlubovaly. Došlo k vytvoření Sjednocených revolučních organizací, do kterých byla integrována všechna dosud samostatná levicová uskupení na Kubě. Její orientace byla již jednoznačně marxisticko - leninská.²⁸⁵ V létě roku 1962 se sovětský vůdce Chruščov, jehož pozice doma postupně slábly, rozhodl využít Kubu k jejich posílení. Sovětský svaz se pustil do riskantního a naprosto zbytečného podniku, který byl od počátku odsouzen k zániku. Došlo k rozhodnutí umístit na Kubě útočné²⁸⁶ jaderné zbraně, které by byly schopny pokrýt větší část území Spojených států. Ke konečnému rozhodnutí došlo v květnu 1962, operace dostala krycí název Anadyr. První sovětské jednotky expedičního korpusu přistály v kubánských přístavech v srpnu 1962²⁸⁷ a v polovině října již byla postavena odpalovací zařízení pro rakety středního doletu R-12 a R-14.²⁸⁸ Americké zpravodajství se teprve dva měsíce (!) po přistání prvních jednotek na Kubě začalo o celou akci zajímat a první snímky odpalovacích zařízení v západní části Kuby byly k dispozici až 10. října. Okamžitě bylo rozhodnuto vyslat do podezřelé oblasti letadlo U-2, vzhledem ke špatnému počasí však mohlo odstartovat

²⁸¹ Výsledkem byli čtyři pohřešovaní američtí letci. Roberts 1984, str. 91.

²⁸² Již během samotné akce došlo k závažné nehodě - několik lodí se při vyloděvání potopilo a došlo k navlhnutí vysílaček, čímž byla znemožněna účinná komunikace.

²⁸³ Quirk 1999, str. 412 - 421; srv s: Nálevka 2005, str. 104 - 106, Nálevka 1997, str. 129 - 131.

²⁸⁴ Zátoku sviní vyšetřovala tzv. Tailorova komise, nedospěla však k žádným výsledkům. Roberts 1984, str. 89.

²⁸⁵ Dallek 2006, str. 401.

²⁸⁶ V průběhu karibské krize se vedly spory o to, zda šlo o zbraně útočné (jak tvrdily USA), či obranné (což tvrdil Sovětský svaz s odůvodněním, že měly zajistit bezpečnost Kuby před případným americkým útokem - tento argument pokulhává vzhledem k počtu a ničivosti zbraní, které byly na tento karibský ostrov dovezeny).

²⁸⁷ O stupni utajení celé akce svědčí fakt, že ani členové této expediční jednotky zpočátku nevěděli, kam mají namířeno. Byli oděni do zimního oblečení, neboť se domnívali, že se jedná o cvičnou akci kdesi v Severním ledovém oceánu.

²⁸⁸ V kódu NATO byly označovány jako SS-4 a SS-5. Jejich dolet se pohyboval od 2000 do 4500 km. Nálevka 2005, str. 107.

teprve 14. října.²⁸⁹ Prezident Kennedy byl informován o dva dny později. Od té chvíle se začala pravidelně scházet Rada národní bezpečnosti (*National Security Council*), tedy spíše její tzv. výkonný výbor (*Executive Committee of the National Security Council*).²⁹⁰ Zpočátku byl rozdělen ohledně reakce na tuto nepředvídanou situaci. Pro smírné řešení konfliktu se zasazovali především ministr spravedlnosti a bratr prezidenta Robert F. Kennedy (ten ostatně přišel s pojmem „karanténa“, tedy blokáce ostrova v kombinaci s vyjednáváním), ministr obrany R. McNamara a bývalý velvyslanec v Moskvě L. Thompson. Pro okamžitý letecký útok se naopak vyslovovali předseda Sboru náčelníků spojených štábů Maxwell Taylor (*Chairman of the Joint Chiefs of Staff*), ředitel CIA John McCone,²⁹¹ prezidentův poradce pro otázky národní bezpečnosti McGeorge Bundy, ministr financí Douglas Dillon a někdejší ministr zahraničí Dean Acheson.²⁹² Prezident se nakonec přiklonil k umírněnějšímu řešení - nad ostrovem byla vyhlášena karanténa, tedy ochranné pásmo, do kterého byl zamezen přístup sovětským plavidlům. Kdyby tento zákaz porušily, vyhrazovaly si Spojené státy právo k adekvátnímu zásahu, tzn. potopení daného plavidla.²⁹³

Veřejnost byla s krizí seznámena večer 22. října 1962, kdy prezident pronesl projev k národu.²⁹⁴ Došlo rovněž k přenesení celé záležitosti na půdu Organizace amerických států, jejichž členové celou sovětskou akci jednomyslně odsoudily,²⁹⁵ a především do OSN, konkrétně na jednání Rady bezpečnosti.²⁹⁶ Podporu USA vyslovili spojenci v NATO v čele s francouzským prezidentem Charlesem de Gaullem. Mezi Moskvou a Washingtonem v té době proběhla série dopisů mezi oběma nejvyššími představiteli. Po počátečním pevném až výhružném Chruščovově postoji se začala sovětská pozice hroutit. Sovětský generální tajemník nakonec přistoupil na kompromis, který byl však spíše jeho porážkou.²⁹⁷ Zavázal se ke stažení jaderných hlavic a demontáži odpalovacích zařízení. Spojené státy naopak slíbily, že nenaruší integritu ostrova a recipročně stáhnou rakety Jupiter z Turecka a částečně i z Itálie. Jak již bylo řečeno, vydávat toto řešení za kompromis by bylo poněkud

²⁸⁹ Pilot tohoto letounu nalezl smrt o několik dní později, když se jeho letoun zřítil nad kubánským územím. Dallek 2006, str. 483.

²⁹⁰ Dallek 2006, str. 464.

²⁹¹ Ten teprve před rokem nahradil ve funkci A. Dulles, který byl odvolán v souvislosti s neúspěšnou invazí v Zátocě svíní.

²⁹² Nálevka 2001, str. 80-83.

²⁹³ K tomuto kroku však po celou dobu krize nebylo nutné sahat, neboť sovětská plavidla se zastavila u čáry, kterou USA vymezily. Okamžiky, které tomuto předcházely, však byly velmi dramatické.

²⁹⁴ *Public Papers 1962*, str. 806-809.

²⁹⁵ Kuba byla z této organizace vyloučena.

²⁹⁶ Zde je třeba zmínit především proslulé vystoupení někdejšího demokratického prezidentského kandidáta, nyní velvyslance při OSN A. Stevensona, ke kterému došlo 25. října 1962. Zeptal se sovětského velvyslance v OSN Vlariany Zorina, zda SSSR staví na Kubě odpalovací zařízení a zda se chystá instalovat rakety schopné nést jaderné hlavice. Když Zorin neodpovídal, prohlásil: „Nečekejte na překlad, řekněte ‘ano’ nebo ‘ne’! Jsem ochoten čekat na odpověď, dokud peklo nezmrzne.“ („Don't wait for the translation, answer 'yes' or 'no'! I am prepared to wait for my answer, until hell freezes over!“). Nato sovětský velvyslanec odpověděl, že žádná taková zařízení se na Kubě nestavějí. Poté mu Stevenson ukázal důkazní fotografie pořízené špiónážním letadlem U-2 a usvědčil jej tak ze lži. http://en.wikipedia.org/wiki/Adlai_Stevenson

²⁹⁷ Kubánská krize měla několik dopadů na Sovětský svaz. Na jedné straně silně pošramotila jeho sebevědomí, na druhé straně jej přiměla k usilovnému zbrojení v oblasti jaderných zbraní, kde bylo na počátku sedmdesátých let dosaženo parity se Spojenými státy (ještě v době krize USA v této oblasti SSSR několikanásobně překonávaly). Sovětská akce rovněž vedla k prohloubení roztržky s Čínou, která jej vinila z toho, že Kubu opustila ustoupil „imperialistům“. V neposlední řadě rovněž uspořádala Chruščovův pád, ke kterému došlo o necelé dva roky později.

iluzorní, pouze pomohlo Chruščovovi alespoň trochu k tomu, aby si zachoval tvář. Spojené státy stejně po neúspěchu v Zátocě sviní vážně neuvažovaly o tom, že by se Castrův režim pokusily svrhnout pomocí nějaké vojenské akce.²⁹⁸ Rakety Jupiter byly USA stejně připraveny stáhnout, vzhledem k jejich zastaralosti. Později došlo k jejich nahrazení moderními Polarisy, umístěnými na ponorkách.

3.1.4 Důsledky

Svět se díky Chruščovově hazardu ocitl na pokraji jaderné války. Z této situace si však obě země vzaly patřičné ponaučení a do konce Studené války již nedošlo k takovému vyhocení situace. Stačilo, aby pouze jedno sovětské plavidlo (např. pouze z rozmaru svého kapitána) porušilo karanténu a mohla vypuknout apokalypsa. Karibská krize měla i dva konkrétní pozitivní důsledky. Byla zřízena tzv. horká linka (31. srpna 1963),²⁹⁹ spojující Washington s Moskvou. Při jakékoliv krizi byla hojně využívána a pomáhala předcházet eskalaci vzájemných konfliktů (např. během války Jom Kipur v roce 1973). Především však vedla k uzavření první mezinárodní smlouvy s účastí obou supervelmocí týkající se jaderných zbraní, k jejímuž podpisu došlo 5. srpna 1963 v Moskvě a zakazovala zkoušky jaderných zbraní v atmosféře, v kosmickém prostoru a pod vodou.³⁰⁰ Původně ji podepsaly Spojené státy, Sovětský svaz a Velká Británie, postupně se připojily i další země. Mimo zůstaly jaderné mocnosti Francie a Čína. Důvodem toho, že zůstaly stranou, byla snaha demonstrovat „nezávislost“ jejich jaderných arzenálů, ustavení smlouvy však přesto dodržovaly.

3.2 Válka ve Vietnamu

3.2.1 Prehistorie

Spojené státy ve své historii vybojovaly několik válek, žádná z nich je však nepoznamenala tak, jako střetnutí ve Vietnamu (snad kromě občanské války). Jednalo se o nejdelší válku, které se kdy zúčastnily a rovněž o jedinou válku, ze které si neodnesly vítězství. Jednalo se o typický plod Studené války, o snahu svobodného světa v čele s USA zabránit šíření komunistické moci. Podobné střetnutí se odehrálo již na počátku padesátých let v Koreji, zde však Spojené státy byly úspěšné - podařilo se jim zabránit sjednocení poloostrova pod severokorejskou komunistickou nadvládou a dnes je Jižní Korea jednou z mála demokracií (o plnohodnotnosti této demokracie lze samozřejmě vést diskuse) v Asii a řadí se mezi hospodářsky nejrozvinutější země tohoto regionu.³⁰¹

Angažmá Spojených států v jihovýchodní Asii však podobné ovoce nepřineslo. Celý konflikt má samozřejmě svůj původ již v koloniálním období (mezi hlavní představitelé odboje se již v období mezi světovými válkami vypracoval komunist Ho Či Min)³⁰² a první indočínské válce.³⁰³ Spojené státy se této války

²⁹⁸ Bylo přistoupeno k jiné taktice, stejně neúspěšné - CIA podnikla (především z popudu ministra spravedlnosti R. Kennedyho) několik pokusů o atentát na Castra, ten však vždy ve zdraví vyvázl.

²⁹⁹ Dallek 2006, str. 522.

³⁰⁰ Možné tak byly pouze podzemní testy. Nálevka 2005, str. 271.

³⁰¹ Hnací silou korejského hospodářského rozvoje se staly především automobily (zejména pak Hyundai a Daewoo) a elektrotechnika.

³⁰² Ten se neoficiálně účastnil pařížské mírové konference po první světové válce. Mcmillan 2004, str. 74.

³⁰³ Ke koloniálnímu období a dekolonizaci více srv např. s: Lam 2000; Novotný 2003; Nálevka 2004; Cohen 1979; Karnow 1991.

přímo neúčastnily,³⁰⁴ hradily však většinu francouzských nákladů. Účastnily se rovněž ženevských jednání, které v roce 1954 vedly k uzavření mírové smlouvy.

Bylo dosaženo zastavení palby v Indočíně a dělící čarou ve Vietnamu se stala sedmnáctá rovnoběžka.³⁰⁵ Žádný ze států této již bývalé francouzské kolonie se nesměl účastnit žádného vojenského bloku, výslovně byla deklarována neutralita a nedotknutelnost hranic Laosu a Kambodže, které měly stát stranou hlavního problému,³⁰⁶ kterým bylo sjednocení Vietnamu, k němuž mělo dojít nejpozději do dvou let (tedy do července 1956) svobodnými celovietnamskými volbami.³⁰⁷

3.2.2 Situace po první indočínské válce

Prvním jihovietnamským prezidentem byl po svržení císaře Bao Daie v říjnu 1956 zvolen katolík Ngo Dinh Diem.³⁰⁸ Jeho náboženské vyznání je v tomto případě velmi důležité, neboť vládl zemi s většinově buddhistickým obyvatelstvem. To se nakonec stalo i jednou z příčin jeho pádu. Nejdůležitější však byla americká podpora. USA byly hlavním garantem nezávislosti Jižního Vietnamu a dokud podporovaly Diema, mohl se těšit výsadám svého úřadu. Pomoc, kterou Spojené státy poskytovaly Jižnímu Vietnamu, spočívala především vojenských expertů a pracovníků CIA, kteří měli vycvičit Diemovu armádu a policii.³⁰⁹ Na oplátku američtí představitelé očekávali, že budou zavedeny potřebné reformy, jak v hospodářství, tak především ve státní správě. Očekával se všeobecný rozvoj demokratizačních kroků. Oproti tomu však jihovietnamský prezident upevňoval svou moc a k reformám nepřistoupil. Je však třeba podotknout, že budovat demokracii ve Vietnamu byl velmi obtížný úkol. Vzhledem k většinovému buddhistickému obyvatelstvu byly národní zvyky téměř neslučitelné s nějakou formou demokracie. Tradiční konfuciánská politická kultura kladla důraz na hierarchii, autoritu a příbuzenské vazby. Když pak v šedesátých letech vypukla občanská válka, byl přechod k demokracii naprosto vyloučený, neboť v zemi, která nemá žádné demokratické tradice a navíc se zmítá ve válce, je naprosto vyloučené budovat demokratické instituce. Tlak na vytvoření těchto institucí byl jedním (byť samozřejmě ne nejpodstatnějším) z důvodů amerického neúspěchu v Indočíně.

Situace se začala vyostřovat na počátku šedesátých let, poté, co byla pod patronací VDR utvořena Národní fronta osvobození Jižního Vietnamu (Vietcong). Reakcí na zhoršující se situaci bylo vyslání několika amerických delegací (v čele jedné z nich byl i tehdejší viceprezident L. Johnson), které měly na základě svých zjištění doporučit vhodnou strategii. Výsledek byl jednoznačný - dále podporovat Diema a rozšířit americkou pomoc. Na konci roku 1961 již bylo ve Vietnamu 1346

³⁰⁴ Eisenhower dával jako hlavní podmínku americké účasti v této válce angažovanost Velké Británie. Ta však odmítla a Spojené státy se zdráhaly účastnit se vietnamského konfliktu jako jediný spojenec Francie. Tindall 2000, str. 674.

³⁰⁵ Obdobně se 38. rovnoběžka stala hranicí mezi Severní a Jižní Koreou.

³⁰⁶ Pozdější komunistické akce ukázaly, že se jednalo o iluzorní představu, neboť konečným cílem Vietnamské demokratické republiky bylo sjednocení celé Indočíny v původních hranicích pod komunistickou vládou - cílem byl tedy Velký Vietnam. K tomu sice nikdy nedošlo, v sedmdesátých letech se však v Laosu i Kambodži dostaly k moci komunistické vlády, jež byly vietnamskými vazaly.

³⁰⁷ K těm však nikdy nedošlo, pokud nepočítáme volby, které se uskutečnily již pod komunistickou patronací po obsazení Jižního Vietnamu roku 1975. Tyto volby však byly pouhou fraškou, jako všechny volby v komunisty ovládaných zemích.

Nálevka 2005, str. 142-145.

³⁰⁸ Jeho bratrem byl arcibiskup Ngo Dinh Thuc.

³⁰⁹ Významná však byla i hospodářská pomoc, v letech 1955-61 dosáhla výše 1,447 miliard dolarů. Kissinger 2006, str. 146; Frey 2003, str. 42.

amerických vojáků a jejich počet neustále vzrůstal.³¹⁰ Velkým zastáncem rozšiřování vojenské účasti Spojených států byl i bratr prezidenta, ministr spravedlnosti R. Kennedy.³¹¹ Nespokojenost s Diemovou vládou však roku 1963 dostoupila vrcholu, schylovalo se k otevřené buddhistické revoltě. V této situaci bylo pro Američany prioritou zachovat jednotnou frontu proti komunistům a v konfrontaci mezi společnostmi a úzkou skupinkou kolem Diema podpořili prezidentovy odpůrce. 1. listopadu 1963 došlo za podpory CIA ke státnímu převratu, během nějž byli jihovietnamský nejvyšší představitel i jeho bratr zavražděni.³¹² Poté se v čele státu střídaly různé armádní skupiny, během roku 1964 došlo celkem šestkrát k výměně na postu prezidenta, když se v této funkci střídali Duong Van Minh a Nguyen Khanh. V letech 1964-65 působil v nejvyšším úřadě Phan Khac Suu, po němž nastoupil Nguyen Van Thieu, jenž byl hlavou státu až do roku 1975.³¹³

3.2.3 Rezoluce o Tonkinském zálivu a eskalace konfliktu

Rok 1964 se stal, vedle roku 1961 (kdy přišly do Vietnamu vyslány první vojenské jednotky), rovněž zlomovým. Stupňovaly se útoky Vietcongu i severovietnamské armády, počet amerických vojáků neustále vzrůstal. Boje se však zatím nerozhořely naplno. Změna nastala 2. srpna 1964, kdy v Tonkinském zálivu³¹⁴ došlo k napadnutí amerického torpédoborce Maddoxu.³¹⁵ O dva dny později ve večerním projevu o události informoval prezident L. Johnson, který zároveň oznámil odvětná opatření.³¹⁶ Krátce NATO byla Kongresem schválena tzv. rezoluce o Tonkinském zálivu. Sněmovnou reprezentantů prošla jednomyslně, v Senátu se proto ní vyslovili pouze dva senátoři.³¹⁷ Rezoluce dávala prezidentovi plnou moc nasadit ve Vietnamu americké ozbrojené síly tak, jak sám uváží.³¹⁸ Hartus Poll v té době přinesl zajímavý průzkum veřejného mínění. Zatímco před Tonkinským incidentem se 58% respondentů vyslovovalo proti válce ve Vietnamu (respektive proti americké účasti na této válce), po 2. srpnu 1964 již mělo nasazení amerických ozbrojených sil v jihovýchodní Asii podporu 72% občanů.³¹⁹

Až do odchodu Johnsona z funkce prezidenta neustále narůstal počet amerických vojáků ve Vietnamu,³²⁰ úspěchy však byly téměř mizivé, neboť Vietcong (masově podporovaný Severním Vietnamem, který se zase těšil podpoře SSSR a Číny)³²¹ prováděl především guerillové a diverzní akce, bojoval zejména na venkově

³¹⁰ V okamžiku Kennedyho smrti bylo ve Vietnamu již 16 900 amerických vojáků a sedmdesát jich bylo po smrti. Halberstam 1972, str. 299.

³¹¹ Po odchodu z této funkce a zejména poté, co byl zvolen senátorem za stá New York, však „změnil názor“ a stal se jedním z nejhlasitějších odpůrců této války.

³¹² Dallek 2006, str. 577; srv. s: Nálevka 2005, str. 146.

³¹³ Honzák 1998, str. 345.

³¹⁴ Tonkinský záliv se nachází mezi ostrovem Haiman (náleží Číně) a Severním Vietnamem. Podle místa, kde k napadení došlo, je událost nazývána jako Tonkinský incident.

³¹⁵ Frey 2003, str. 81.

³¹⁶ *Public Papers 1963-1964*, str. 927-928.

³¹⁷ Zajímavé je, že pro hlasovali všichni pozdější hlavní odpůrci této války. Proti se vyslovili pouze demokraté Wayne Morse z Oregonu a Ernest Gruening z Aljašky.

http://en.wikipedia.org/wiki/Gulf_of_Tonkin_Resolution

³¹⁸ Ewans 1966, str. 532.

³¹⁹ Halberstam 1972, str. 422.

³²⁰ Ještě před volbami v roce 1964, vymezujíc se proti Goldwaterově „válečné rétorice“, Johnson prohlásil: „Nehodláme posílat americké chlapce devět nebo deset tisíc mil od domova, aby vyřešili to, co by si měli asijsí chlapci vyřídit sami.“ Tindall 2000, str. 700.

³²¹ Opět zde není prostor popisovat sovětské a čínské angažmá v této oblasti, které vykazovalo určité zvláštní aspekty. Tak, jak se zvyšovala sovětská pomoc, snižovaly se čínské dodávky. ČLR se obávala vzniku silného spojence SSSR na svých jižních hranic. Přestože komunity

a v džungli, kde Američané nemohli plně rozvinout svoji mnohem vyspělejší vojenskou techniku. Úměrně s růstem počtu příslušníků amerických ozbrojených sil, přítomných ve Vietnamu, rostla i domácí nespokojenost s válkou.³²² Johnsonovu reakcí bylo zpočátku zintenzivnění bojů, později naopak jejich oslabení. Oblastí, ve které Spojené státy neměly v jihovýchodní Asii konkurenci, byl vzdušný prostor. Nejsilnějším (avšak, jak se později ukázalo, nedostatečným) americkým nástrojem při vedení války byly letecké údery, kterých bylo hojně využíváno. V únoru 1965 začalo bombardování Severního Vietnamu,³²³ díky kterému si však Američané vysloužili negativní reakce doma i v zahraničí. Naplno působila komunistická propaganda, která představovala Spojené státy jako „agresivně imperialistickou zemi, která hodlá násilím obsadit Vietnam se svými mírumilovnými občany“. V průběhu let 1965, 1966 a především 1967 začali proti válce vystupovat ve Spojených státech i lidé, kteří s ní původně souhlasili - například senátoři, kteří hlasovali (či ji alespoň podpořili) pro rezoluci o Tonkinském zálivu (*Gulf of Tonkin Resolution*), mezi všemi jmenujme bratry Roberta a Edwarda Kennedyovi, G. McGovern a E. McCartyho. Bylo předkládáno mnoho návrhů těchto skupin, jejichž obsahem bylo stále totéž - jednostranné stažení amerických ozbrojených sil.

K nejkritičtějšímu okamžiku za celé trvání války došlo na počátku roku 1968, přesněji 31. ledna toho roku. Během vietnamských novoročních slavností došlo k rozsáhlé ofenzivě³²⁴ TET. Ta zasáhla celou zemi, především však vládní budovy v Saigonu i americké velvyslanectví.³²⁵ Přestože byly tyto útoky bez větších problémů, hluboce zasáhly psychiku Američanů. Válka se neodehrávala vzdálená od amerických domovů, občané USA měli možnost ji sledovat přímo ve svých obývacích pokojích, neboť jim ji zprostředkovávala televizní obrazovka. Hrozné obrázky útoků na americké velvyslanectví zůstaly ještě dlouho v živé paměti³²⁶ a byly i jedním z důvodů oněch zuřivých reakcí, ke kterým docházelo ve Spojených státech.³²⁷ Zde se odehrávala další válka, válka občanská, přímo v ulicích amerických měst.

Pod tlakem demonstrantů v ulicích a radikální opozice ve své vlastní straně pronesl prezident Johnson dne 31. března 1968.³²⁸ Popsal v něm v něm dosavadní

dále veřejně podporovala, tajně si přála spíše úspěch Spojených států či spíše nějaké neutralistické vlády.

³²² Toto je třeba vysvětlit, neboť někteří lidé zaměňují dva různé pojmy - „nespokojenost s válkou (myšleno s válkou jako takovou)“ na straně jedné a nespokojenost se „způsobem vedení války“ na straně druhé. Mnozí tyto dva pojmy slučují a vydávají je zcela nepravdivě za důkaz, že Američané měli odpor k americké vojenské účasti v jihovýchodní Asii a přáli si její jednostranné ukončení. To však nebyla pravda. Jednostranné stažení amerických ozbrojených sil požadovala pouze drtivá menšina amerických občanů. Většina jich naopak válku podporovala a nelibil se jí pouze způsob, jakým boje vedla Johnsonova administrativa - ta nebyla schopna komunisty porazit, čímž si silně zahrávala s americkou prestiží (což velká většina Američanů, tedy příslušníků národa, který je svým založením silně patriotický, nesla samozřejmě silně nelibě).

³²³ Isaacson 1986, str. 656.

Operace dostala jméno „Valící se bouře“. Dallek 2006, str. 600.

³²⁴ Další taková mohutná ofenzíva proběhla na Velikonoce 1972.

³²⁵ Frey 2003, str. 129.

³²⁶ První válka v Zálivu v letech 1990-91 byla vedena na základě neblahých zkušeností z Vietnamu jiným způsobem - novináři dostávali pouze pečlivě vybírané informace a televize promítala pouze takové záběry, které jim poskytlo armádní velení. Mělo to nesporný pozitivní dopad - válka proběhla úspěšně a obešla se bez zbytečných hysterických projevů na domácí frontě.

³²⁷ Podpora války ze strany Američanů po ofenzivě TET poklesla. Dle Gallup Poll se před touto ofenzívou označovalo 61% za jestřáby a 23% za holubice, 70% bylo pro pokračování bombardování. Schlesinger 1978, str. 880.

³²⁸ Summers 2003, str. 353.

průběh války i americké a mezinárodní reakce na ni. Vyvodil z toho dva důsledky - nařídil okamžité zastavení náletů na sever od dvacáté rovnoběžky (tedy na převážné většině území Severního Vietnamu) a zároveň oznámil, že již nebude usilovat o své znovuzvolení.

3.2.4 Přístup Nixonovy administrativy a uzavření míru

Od roku 1967 rovněž probíhaly přípravy na mírové rozhovory, které se měly odehrávat v Paříži. Zahájeny pak byly o rok později.³²⁹ Avšak jak H. Kissinger ve svých pamětech popisuje, v okamžiku nástupu nové republikánské administrativy (tedy v lednu 1969) nebyl nalezen žádný harmonogram stahování amerických vojáků spojený s nějakou taktikou v této oblasti. Počet příslušníků amerických ozbrojených sil naopak neustále stoupal podle plánu, který byl schválen v dubnu předchozího roku. Vrcholu jejich počet dosáhl v dubnu 1969,³³⁰ kdy se jich ve Vietnamu nacházelo 543 000. Od té chvíle nastalo postupné stahování.³³¹ Nová administrativa však jednoznačně odmítala jednostranné stažení, odmítala „mír bez záruk“, usilovala pouze o „čestný mír“, který Nixon sliboval již v předvolební kampani roku 1968. Prezident se svým poradcem pro otázky národní bezpečnosti měli na paměti především pět důvodů, proč by Spojené státy neměly připustit toto jednostranné stažení svých ozbrojených sil:

1) silně by utrpěla americká prestiž ve světě, bylo by otřeseno renomé Spojených států jako země, která je ochotna a schopna se postavit za své spojence. Přestože oficiální politika evropských vlád se jednoznačně stavěla za ukončení války, i na ně by tento krok měl demoralizující účinek - snažily by „vyjít“ za každou cenu se Sovětským svazem, i za cenu těžkých ústupků;

2) snaha nezradit svého spojence, kterým byl Jižní Vietnam;³³²

3) demoralizující účinek takového kroku by působil nejen směrem „ven“, ale i „dovnitř“, ve vztahu k americkým občanům, kteří byli již tak neúspěšnou válkou traumatizováni a jednostranné stažení amerických sil a přiznání porážky by je demoralizovalo ještě více, ještě více by posílilo jejich nechuť k politice a politikům;

4) Nixon s Kissingerem měli rovněž na mysli již promarněné životy amerických vojáků, nechtěli vysvětlovat jejich rodinám, že jejich hlavy zemřely zbytečně.³³³

³²⁹ Stalo se tak 3. května 1968. Jednání probíhala v pařížském Majestic Hotelu. Chester 1968, str. 420.

³³⁰ Je třeba vyvrátit jeden panující mýtus - mnoho lidí se domnívá, že ve Vietnamu bojovaly pouze americké jednotky. Není to pravda. Byli zde přítomni také Jihokorejci, Tchajwanci, Thajci, Filipínci, Novozélandané a Australané. Jejich počet dosáhl vrcholu právě v roce 1969, kdy jich bylo přítomno 71 000. Rovněž SRN se nepřímo zúčastnila - vyslala polní nemocnici Helgoland. Frey 2003, str. 142.

³³¹ Kissinger 2006, str. 224-225.

³³² Tento bod je vlastně určitým rozšířením bodu jedna.

³³³ Ostatně vždy, když se měl Nixon během svého funkčního období setkat s americkými invalidy z války ve Vietnamu, nikdy neprojevoval lítost - ne proto, že by ji necítil, ale mnohem více cítil hrdost a chtěl, aby to tito lidé věděli. V tomto smyslu zazněla krásná myšlenka i v jinak brakovitém filmu Rambo. Hrdina se po návratu z Vietnamu snaží zapojit zpět do společnosti, ta jej však s opovržením odmítá. Na dotaz svého bývalého velitele, „co by si přál nejvíce“, odpověděl: „Přeji si, aby mne Amerika milovala a vzdala mi úctu. Alespoň z poloviny tak, jak ji miluji a uctívám já.“ Tato slova vypovídají za vše. Američtí vojáci ve Vietnamu nebyli vrahové „ubohých Vietnamců“ (tzn. komunistů), ale hrdinové, kteří pokládali životy za svobodu obyvatel Vietnamu - kteří by jinak trpěli pod komunistickou vládou.

5) konečně posledním důvodem byl fakt, proč Američané vůbec do Vietnamu přišli - aby chránili svobodu Jihovietnamců a bránili dalšímu rozšíření komunistické vlády - nejzrůdnějšího systému, který kdy lidstvo vynalezlo.

Nová administrativa byla u moci zhruba půl roku, když Nixon na původně neformální schůzce s novináři, která se odehrála na letadlové lodi Guam, jež kotvila u Filipín, pronesl zásadní projev, který vešel do dějin jako Nixonova doktrína.³³⁴ Formuloval v ní základní východiska své vlády ohledně postupu ve Vietnamu: „Jsem přesvědčen, že nastal čas, kdy Spojené státy by ve vztazích se všemi našimi asijskými přáteli měly klást zcela jednoznačně důraz na dva body: za prvé, že dodržíme naše smluvní závazky, například s Thajskem v rámci SEATO; za druhé, že co se týče problémů vnitřní bezpečnosti a vojenské obrany s výjimkou hrozby ze stany nějaké velmoci, v níž by hrály roli jaderné zbraně, mají Spojené státy právo očekávat, že si takový problém budou asijské země stále více řešit samy a že budou za toto řešení přebírat odpovědnost, a USA je budou k takovému postupu povzbuzovat.“³³⁵ V tomto postupu má kořeny známý pojem „vietnamizace“ války - tedy stále větší podíl Jihovietnamců na jejím vedení.

Boje se však neodehrávaly pouze ve Vietnamu, díky komunistům se dotýkaly celého regionu, především bývalé Indočíny. Severovietnamští komunisté ohrožovali státní suverenitu jak Laosu, tak Kambodže. Přes jejich území vedla známá Ho Či Minova stezka, po níž komunisté bezstarostně obstarávali zásobování Vietcongu. Hojně využívána byla především po uzavření míru v lednu 1973, kdy se hranice mezi Severním a Jižním Vietnamem stala demilitarizovanou zónou. Dodnes se Nixon nezbavil nálepky,³³⁶ že místo, aby válku ukončil, ještě ji rozšířil. Tato pomluva vznikla v souvislosti s prezidentovým příkazem bombardovat některé pohraničí oblasti neutrální Kambodže. Tím, kdo však válku rozšířil, byli ve skutečnosti Severovietnamci, neboť si v těchto oblastech³³⁷ zřídili své základny. Pustošili a drancovali kambodžské území a podnikali odtud útoky do Jižního Vietnamu. Neexistoval jiný způsob, jak těmto útokům zabránit, než-li tyto základny zničit bombardováním. To započalo 18. března 1969.³³⁸ Rozhodně se v žádném případě nedotklo kambodžského obyvatelstva, neboť nejbližší kambodžské vesnice³³⁹ byly ve velké vzdálenosti od bombardovaných cílů. Vztahy s Kambodžou se v té době navíc dramaticky zlepšily, neboť se stalo to, oč kambodžský premiér princ Sihanuk žádal USA již během Johnsonovy administrativy.³⁴⁰ To opět ukazuje na účelovou propagandu liberálních ultraradikálů.³⁴¹ V letech 1970-73 schválil demokrati

³³⁴ Původně nesla označení „doktrína z Guam“ či „guamská doktrína“, teprve později získala tento název (i díky úsilí samotného prezidenta).

³³⁵ Kissinger 2006, str. 214.

Důležité je použití sousloví „budou...přebírat odpovědnost“ a nikoliv slova „převezmou“. Znamenalo to záruku, že Spojené státy se jednostranně nestáhnou a nehodlají nechat tyto státy svému osudu, že jim však budou pomáhat dosahovat vojenské soběstačnosti a budou se stahovat pouze postupně, podle toho, jak budou jednotlivé státy sílit. Tento Nixonův slib zůstal nesplněn, nikoliv však jeho vinou, nýbrž vinou demokratického Kongresu.

³³⁶ Tuto nálepku si však nese i Kissinger, ne však v takové míře, jako Nixon. Avšak americká veřejnost v té době podle průzkumů veřejného mínění ve své většině toto bombardování podporovala. Kissinger 2006, str. 475.

³³⁷ Aniž by k tomu měli povolení oficiální kambodžské vlády.

³³⁸ Dostalo se mu označení „operace Menu“.

³³⁹ Bylo tomu tak díky komunistickým represáliím.

³⁴⁰ Kissinger 2006, str. 235-239.

³⁴¹ Ostatně průzkum veřejného mínění, který Gallup Poll uskutečnil v květnu roku 1970, hovořil celkem jednoznačně. Na otázku „Myslíte si, že by Spojené státy měly poslat Kambodži zbraně a další materiál, aby jí pomohly, nebo ne?“, 488 odpovědělo ano, 35% ne, 11% nemělo žádný názor a

ovládaný Kongres sérii zákonů,³⁴² které prezidentovi svazovaly ruce ohledně případné pomoci ohrožené Kambodži. Nejdůležitější z nich jsou uvedeny v příloze č. 25.

Vraťme se však k občanské válce, která zuřila v amerických ulicích. Administrativa byla v podstatě bezradná, nevěděla jak proti demonstrantům postupovat. Vsadila vše na ukončení války ve Vietnamu - byla přesvědčena, že ve chvíli, kdy boje ustanou, utichnou rovněž demonstrace, což se také stalo. Dne 15. listopadu 1969 předložil H. Kissinger určité shrnutí, shrnující jeho postoj k protiválečným demonstrantům a vyjadřující poměrně přesně celou problematiku.³⁴³

Téměř po celé období, kdy byl R. Nixon v Bílém domě, probíhaly pařížské mírové rozhovory, kdy byl Kissingerovým protějškem Le Duc Tho. Průběh jednání však byl převážně monotónní. Severovietnamská strana neustále předkládala různé programy, které měly být jejím východiskem z války (desetibodový program, osmibodový program). Názvy se měnily, obsah měly však stále tentýž - jednalo se o ultimativní požadavky na jednostranné americké stažení, bez jakéhokoliv náznaku, že by měly zájem o nějaký kompromis. Nebrali vůbec v potaz americké požadavky a za dohodu, na které se obě strany měly shodnout, považovaly pouze své návrhy. Abychom pochopili, jak severovietnamští komunisté přemýšleli, je třeba upozornit na důležitý dokument vojenského a politického vedení komunistů, rezoluce č. 9 Ústředního úřadu pro Jižní Vietnam, jižního ústředí severovietnamské komunistické strany, který byl koncem roku 1969 Američany. Byl to pokyn polním kádrům, jak postupovat. Americké ústupky v něm byly chápány nikoli jako snaha o kompromis, nýbrž jako důkaz selhání. Strategickým úkolem pro rok 1969 bylo zabití amerických vojáků, aby se zvýšilo vnitropolitické napětí v USA, a oslabování jihovietnamské vlády a pacifikačních snah. Na této bázi pak měly být Spojené státy donuceny akceptovat „koaliční vládu, jež by pracovala na znovusjednocení Vietnamu“:

1) Zuřivě útočte na americké jednotky, působte jim těžké ztráty a stále rostoucí problémy ve všech oblastech...

2) Tvrdě napadejte armádu loutkové vlády, ničte nejzatvrzelejší elementy armády a administrativy loutkové vlády,³⁴⁴ paralyzujte a rozrušujte zbývající elementy...

3) Snažte se budovat naše vojenské a politické síly a rozmíst'ujte a je na stále pevnějších strategických a útočných postaveních...

4) Pokračujte v ničení a oslabování administrativy loutkové vlády na jednotlivých úrovních; zvláště nedovolte realizaci pacifikačního plánu nepříteli; smet'te hlavní část administrativy loutkové vlády... a posilujte roli prozatímní revoluční vlády.

5) Na této bázi rozdr'te vůli Američanů vést agresí; donu'te je vzdát se jejich záměru ukončit válku v silném postavení a donu'te je ukončit ji rychle a stáhnout jednotky, dokud jsou armáda a administrativa loutkové vlády stále příliš slabé, aby mohly od Američanů převzít odpovědnost;³⁴⁵ donu'te Američany přijmout nějaké

6% dalo nějakou podmíněnou odpověď. Na otázku „Souhlasíte nebo nesouhlasíte se způsobem, jakým prezident Nixon řeší situaci v Kambodži?“ vyjádřilo 50% dotázaných souhlas, 35% nesouhlasilo a 15% nemělo žádný názor. A 53 % dotázaných souhlasilo s tím, jak prezident řeší situaci ve Vietnamu, 37% vyjádřilo nesouhlas a 10% dotázaných nemělo žádný názor. Kissinger 2006, str. 475.

³⁴² Byly schváleny navzdory prezidentovu vetu či jeho energickým námitkám.

³⁴³ Shnutí tohoto poměrně přesného dokumentu je možno nalézt v příloze č. 26.

³⁴⁴ Je myšlena legální jihovietnamská vláda v čele s prezidentem Nguyenem Van Thieuem.

³⁴⁵ Jednalo se v podstatě o stejné požadavky, které vznášeli radikálové v USA a představitelé levicového a ultraliberálního křídla Demokratické strany.

politické řešení a uznat nezávislý, demokratický, mírový a neutrální Jižní Vietnam s národní, demokratickou koaliční vládou pracující na znovusjednocení Vietnamu.³⁴⁶

Samotná komunikace byla velmi obtížná. Když byl například Kissinger na návštěvě Saigonu, nebyl možný přímý kontakt s Hanojí.³⁴⁷ Jednotlivé zprávy musely putovat kolem celého světa, na trase Saigon - Washington - Paříž - Hanoj. I přes všechny těžkosti se však ve druhé polovině roku 1972 začalo ukazovat, že dlouhá válka míří ke konci. Jednání byla načas přerušena v souvislosti s americkými volbami, po této přestávce však byla o to intenzivněji obnovena. V zájmu urychlení rozhovorů nařídil Nixon v prosinci 1972 rozsáhlé bombardování Severního Vietnamu, především pak Hanoje. Byly opět zaminovány vietnamské přístavy. Tato opatření nesla své ovoce - již v lednu následujícího roku se rozhovory dostaly do finální fáze, samotná mírová dohoda pak byla podepsána v Paříži dne 23. ledna 1973.³⁴⁸ Oba hlavní protagonisté, tedy Kissinger a severovietnamský člen politbyra Le Duc Tho,³⁴⁹ obdrželi dne 10. prosince Nobelovu cenu míru.³⁵⁰

Výsledky války byly více než tristní. Komunisté, kteří rozpoutali tuto válku, si mohou na své konto připsat miliony mrtvých, zmrzačených, raněných a na celý život poznačených vietnamských občanů. Více než dva miliony Američanů věnovaly Vietnamu část svého života. Více než 57 000 jich za něj položilo život, několik set tisíc jich bylo zraněno. Náklady na vedení války byly astronomické (celkem se vyšplhaly na 150 miliard dolarů), celá země byla zpustošená. Zpětně se dá říci, že veškeré oběti byly vynaloženy nadarmo, především díky sérii rozhodnutí Kongresu, v němž měli drtivou převahu demokraté. Ten totiž prezidentovi sebral jakoukoliv možnost, jak odpovídat na rozsáhlá porušování pařížských dohod, kterých se Severní Vietnam a Vietcong dopouštěly. Tento stav bezmoci trval dva roky a byl ukončen invází severovietnamských armád na jih a dobytím Saigonu 30. dubna 1975. Poté byl Jižní Vietnam anektován.³⁵¹ V Laosu a Kambodži byly ustaveny loutkové vlády, závislé na Vietnamu. Ve všech státech se odehrával stejný scénář, k jakému dochází vždy, když se komunisté chopí monopolní moci. V Kambodži byla pod vedením Pol

³⁴⁶ Kissinger 2006, str. 291-292.

Stejnou představu o budoucnosti Jižního Vietnamu (tedy nezávislý, demokratický, mírový atd.) měli rovněž výše zmínění představitelé Demokratické strany. Zatímco Severovietnamci toto vědomě uváděli jako zástěrku pro své skutečné cíle - bolševizaci Jižního Vietnamu formou násilného připojení k Vietnamské demokratické republice - pokud toto prohlašovali někteří Američané, museli být buď hloupí (což jistě nebyli), naivní, politicky zaujatí (jejich kritika mohla být pouze záminkou pro boj proti některým americkým představitelům, především R. Nixonovi) či se v nejextrémnějším (avšak nikoli vyloučeném) případě jednalo o skryté komunisty.

³⁴⁷ Hanoj byla hlavním městem Vietnamské demokratické republiky (tedy Severního Vietnamu), Saigon pak byl sídlem vlády Vietnamské republiky (Jižní Vietnam).

³⁴⁸ Dohoda vyzývala k okamžitému zastavení palby na celém území Vietnamu, ke stažení všech zbývajících amerických jednotek (zhruba o síle 27 000 mužů) a k propuštění všech válečných zajatců na území celé Indočíny. Severovietnamské jednotky již nesměly pronikat do Jižního Vietnamu. Mezinárodní inspektoři měli kontrolovat dodržování příměří a regulovat přísun náhradního vojenského materiálu a výzbroje prostřednictvím určených kontrolních stanovišť. Další paragraf obnovil 17. rovnoběžku jakožto dočasnou vojenskou demarkační linii mezi Severním a Jižním Vietnamem, zakázal pohyb jakýchkoli ozbrojených sil a zařízení přes ni a stanovil, že civilisté ji mohou překračovat jen na základě dohody mezi vietnamskými stranami. Hanoj dále souhlasila se stažením svých sil z Laosu a Kambodže a zavázala se, že nebude používat teritorium těchto zemí k vojenským akcím proti Jižnímu Vietnamu. Řešení politické situace v Jižním Vietnamu bylo ponecháno budoucím jednáním mezi vietnamskými stranami. Kissinger 2004, str. 19.

³⁴⁹ Ten ji však odmítl převzít.

³⁵⁰ Kissinger 2004, str. 342

³⁵¹ Více o vietnamské válce srv. např. s: Karnow 1991.

Pota vyvražděna téměř půlka národa. Komunisté v této části světa rozšířili svůj zločinecký seznam o dalších několik milionů mrtvých...

3.3 *Détente*

Některých aspektů americko - sovětských vztahů jsem se dotkl již výše. Zbývá však ještě jedna důležitá otázka, která řešena nebyla, a tou je berlínská (a vůbec německá) otázka. Ta je však velmi rozsáhlá a poměrně složitá. Bohužel musím (opět) konstatovat, že zde není prostor ji řešit. Vzhledem k tomu, že je k této problematice poměrně bohatá literatura, odkazuji na ni.³⁵²

Jak již bylo řečeno, Chruščovova pozice jako generálního tajemníka ÚV KSSS se po debaklu v karibské raketové krizi otřásala v základech, bylo jen otázkou času, kdy bude nahrazen. K rezignaci byl nakonec donucen v říjnu 1964 a nahradil jej Leonid I. Brežněv. Ten byl původně kompromisním kandidátem, jenž měl být po nějaké době vyměněn. Nakonec se ve své funkci udržel až do své smrti v roce 1982. Stal se hlavním Nixonovým partnerem pro vyjednávání během jeho administrativ. S jejich jmény (a samozřejmě se jménem prezidentova poradce pro otázky národní bezpečnosti H. Kissingera) je pak především spjata nová politika, jež byla uplatňována ve vztahu mezi oběma supervelmocemi, tedy *détente*.³⁵³ Republikánská administrativa vycházela ze základního předpokladu - sovětská moc je faktem, se kterým se musí Spojené státy smířit, i když se jim nelíbí. Můžou sice usilovat o oslabení, případně zhroucení komunistického režimu v SSSR, nikdy tak však nesmí činit s rizikem rozpoutání války, která by při existenci obrovských jaderných arzenálů v obou zemích znamenal zničení velké části světa a stály by životy několika desítek milionů Američanů. Jednak bylo tedy třeba zabránit válce, jednak, pokud by k ní došlo, co možná nejvíce omezit její zničující účinky.

Po Nixonově nástupu se však situace nejevila nijak růžově, nic nenasvědčovalo tomu, že by mohlo dojít k nějakému prolomení vzájemných bariér a navázání bližších vztahů. Pro tento pesimismus ohledně vzájemných vztahů existovaly tři základní důvody:

1) Obecná povaha mezinárodních vztahů a aktivity Sovětského svazu. Spojené státy byly zapleteny do války ve Vietnamu, přičemž jeho severní část a Vietcong se těšily podpoře SSSR. Dalšími krizovými momenty pak byla sovětská okupace Československa³⁵⁴ a angažmá Sovětů na Blízkém východě.³⁵⁵

2) Vnitropolitická situace v USA. Stupňoval se tlak liberálů na kontrolu a omezení zbrojení. Nebyly proto vyvíjeny žádné nové programy v oblasti jaderných zbraní, nebyl navyšován počet jaderných hlavic. Tento přístup měl jeden fatální následek, s nímž byly konfrontovány všechny následující administrativy - v roce 1967 fakticky skončila americká dominance v oblasti jaderného arzenálu a dokonce začalo hrozit sovětská převaha.³⁵⁶ Odstrašující účinek amerických jaderných zbraní

³⁵² Srv. např. s: Müller 1999, str. 314-467; Ort 2000; Nálevka 2005, str. 194-199;

³⁵³ Francouzský výraz je symbolický - impulsy k takovéto politice vyšly z Evropy. Evropané v čele s Francií nutili USA, aby tuto politiku začaly uskutečňovat. Když tak učinily, evropské státy je obvinily, že se tímto způsobem pokouší se Sovětským svazem rozdělit si svět.

³⁵⁴ Došlo k ní 21. srpna 1968 a Spojené státy reagovaly zmrazením připravovaných rozhovorů o odzbrojení.

³⁵⁵ Roku 1967 proběhla šestidenní válka, ve které zvítězil americký chráněnc Izrael a naopak sovětské spojenci, Egypt a Sýrie, utrpěly těžkou porážku.

³⁵⁶ Kissinger 2006, str. 122.

Obě země však vyvíjely své programy na základě rozdílných kritérií. Každá z nich komponovala své zbrojní systémy jinak. Sovětský svaz disponoval větším počtem raket, které byla navíc silnější. Většinu z nich rozmístil na pozemních základnách. Spojené státy měly menší, ale

(přestože byl stále významný) se výrazně snížil. Při současné drtivé převaze východního bloku v konvenčních zbraních vypadala situace velmi povážlivě.

3) Konečně posledním důvodem k tomuto pesimismu³⁵⁷ byla samotná osoba R. Nixona. Byl typickým studenoválečníkem,³⁵⁸ který svou kariéru vybudoval na tvrdém antikomunismu a odporu a nedůvěře k Sovětskému svazu a rudé Číně. Neočekávalo se od něj, že by učinil největší pokrok v americko sovětských vztazích za posledních dvacet pět let.

3.3.1 Odzbrojovací jednání

Otázka nového přístupu k americko - sovětským vztahům nebyla předem připraveným plánem, spíše se rodila postupně a byla důsledkem realistického nahlížení představitelů obou zemí na mezinárodní vztahy tak, jak bylo zmíněno výše. Ještě před nástupem do svých funkcí však Nixon s Kissingerem v této oblasti zformulovali několik základních principů jichž se v této oblasti měli držet:

1) *Zásada konkrétnosti.* Spojené státy budou trvat na tom, aby se každé jednání mezi USA a Sovětským svazem zabývalo konkrétními příčinami napětí a nikoli navozováním všeobecně dobré atmosféry.³⁵⁹ Summity, pokud mají mít smysl, musí být dobře připravené a musí být odrazem jednání, na kterých už diplomaté dosáhli významného pokroku.³⁶⁰ Američtí představitelé budou brát vážně ideologické závazky sovětských vůdců; k neslučitelným zájmům obou zemí v mnoha oblastech bude přistupováno bez iluzí. Prezident se svým poradcem nebudou předstírat, že dobré osobní vztahy nebo sentimentální rétorika ukončí napětí poválečného období. Byli však připraveni posoudit oblasti společných zájmů a udělat jasně vymezené dohody založené na přísně reciprocitě.³⁶¹

2) *Zásada umírněnosti.* Rozumné vztahy mezi oběma supervelmocemi nemohou přetrvat, pokud se jedna z nich neustále pokouší získat jednostranné výhody a zneužívat krizových oblastí.³⁶² Oba američtí představitelé byli rozhodnutí klást odpor sovětskému avanturismu; současně byli připraveni jednat o opravdovém uvolnění napětí. Nehodlali mlčet, jestliže by politika *détente* měla sloužit jen k ukolébání potenciálních obětí; byli připraveni na *détente*, která by byla založena na vzájemné zdrženlivosti. Hodlali používat politiky cukru a biče, trestat za avanturismus a naopak rozšiřovat vztahy v případě odpovědného chování.

3) *Zásada vazby, propojování.* Nixon s Kissingerem trvali na tom, že pokrok ve vztazích mezi supervelmocemi, má-li být skutečný, musí proběhnout na široké frontě. Události v různých částech světa byly podle jejich názoru vzájemně provázány; ještě více to platilo pro sovětské chování v různých částech světa.

přesnější rakety, které nebyly rozmístěny tak jednostranně (větší důraz byl kladen spíše na střely rozmístěné na ponorkách a nesené strategickými bombardéry). Američané měli technologický náskok ve válečných hlavicích, Sověti měli zase větší počet raketových nosičů. Kissinger 2002, str. 206-207.

³⁵⁷ Tento pojem je zde užit relativně, nikoliv absolutně. Pesimismus v souvislosti s nástupem Nixona do prezidentské funkce mohli pociťovat především američtí liberálové a Sověti.

³⁵⁸ Označení „studenoválečník“ zde není myšleno pejorativně.

³⁵⁹ K navození této dobré atmosféry a všeobecně dobrých vztahů však přeci jen došlo.

³⁶⁰ Tento bod byl splněn. Oběma summitům (tedy vrcholným setkáním amerických a sovětských vůdců) předcházely vždy velmi pečlivě připravené a naplánované, byly výsledkem několikaměsíčních úporných jednání, která z americké vedl H. Kissinger, ze sovětské pak ministr zahraničí A. Gromyko a částečně také sovětský velvyslanec v USA A. Dobrynin. Zcela na vedlejší koleji se v tomto případě ocitl W. Rogers, americký ministr zahraničí, který plnil pouze formální úlohu - o některých krocích nebyl ani informován.

³⁶¹ Důkazem je významná SALT I., o které pojednávám níže.

³⁶² Toto zneužívání krizových oblastí bylo zneužíváno zejména ze strany Sovětů. Zmiňme Berlín, Blízký východ či Vietnam.

Vycházeli z premisy, že rozdělit problémy do oddělených oblastí by posílilo přesvědčení sovětských vůdců, že by spolupráce v jedné z nich mohli využít jako pojistky, zatímco by se jinde snažili získat jednostranné výhody. To bylo nepřijatelné. Idea vazby měla platit nejen geograficky, ale i funkčně, tzn. měla být propojena politická i strategická oblast.

Byly rovněž vypracovány strategie, podle nichž měly Spojené státy v případě vypuknutí horké války:

Strategie 1: USA by udržovaly konvenční síly pro počáteční (devadesátidenní) obranu západní Evropy proti velkému sovětskému útoku a pro paralelní pomoc (logistickou podporou a omezeným počtem amerických bojových jednotek) nějakému asijskému spojenci proti hrozbám, do kterých by nepatřila totální čínská invaze.

*Strategie 2:*³⁶³ Spojené státy by udržovaly síly schopné zajistit buď počáteční obranu členů NATO, nebo obranu proti frontálnímu čínskému útoku v Koreji nebo jihovýchodní Asii. Neudržely by se tedy síly, které by mohly být nasazeny ve velkém současně v Evropě i Asii.

Strategie 3 (v zásadě strategie před válkou ve Vietnamu): Byly by udržovány síly pro počáteční obranu NATO a taktéž pro obranu Koreje a jihovýchodní Asie proti frontálnímu čínskému útoku. Tyto síly by byly schopné čelit současně hrozbě ze strany Varšavského paktu i Číny.³⁶⁴

Jak již bylo řečeno, Spojené státy přistupovaly k americko - sovětským vztahům realisticky. Přípravovaly tedy nejen strategie pro případné vedení války, usilovaly však i o zamezení této válce, případně o co největší snížení jejích ničivých účinků. V tomto smyslu bylo uzavřeno několik dohod. Nejdůležitější úmluvou, kterou Spojené státy se Sovětským svazem v této době uzavřely, byla bezpochyby smlouva SALT I., tedy Rozhovory o omezení strategických zbraní (*Strategic Arms Limitation Talks*). Hlavním vyjednávačem byl v březnu 1969 jmenován Gerard C. Smith,³⁶⁵ vlastní jednání pak začaly v listopadu³⁶⁶ téhož roku.

V souvislosti s rozhovory SALT je však třeba zmínit dva důležité systémy, které se staly předmětem jednání se sovětskou stranou. Jedním z nich byl systém protiraketové obrany, neboli antibalistické rakety (*Antibalistic Missile*, ABM). Jeho osud na domácí scéně je jakousi ironií. Za demokratické administrativy byl demokraty ovládaným Kongresem vládě tento plán v podstatě vnucen v reakci na informace, že Sověti roku 1964 začali kolem Moskvy rozmisťovat svůj obranný raketový systém. Po nástupu republikánské administrativy, která se systém ABM snažila realizovat, to byl opět demokratický Kongres, který jí v otázce zbrojení začal házet klacky pod nohy.³⁶⁷ V rámci Nixonovy vlády nepanovala jednotná ohledně

³⁶³ Tato strategie byla na Kissingerův návrh přijata prezidentem Nixonem.

³⁶⁴ Kissinger 2006, str. 211.

³⁶⁵ Smith byl zároveň jmenován ředitelem Úřadu pro kontrolu zbrojení a odzbrojení (*Arms Control and Disarmament Agency*) - jedná se o úřad spadající pod ministerstvo zahraničí, byl zřízen v roce 1961. Jeho úkolem bylo upevňovat americkou národní bezpečnost prostřednictvím prostředním kontroly zbrojení a odzbrojení. Smith setrval ve funkci v letech 1969-72, nahradil Williama C. Foster (1961-69), vystřídal jej Fred Ikle (1973-77).

http://en.wikipedia.org/wiki/Arms_Control_and_Disarmament_Agency

³⁶⁶ Rozhovory měly začít již ve druhé polovině roku 1968, avšak kvůli sovětské invazi do Československa byly odloženy. Vykoukal 2000, str. 504.

³⁶⁷ Takto vypadá v praxi politika demokratů. Během jejich demokratické administrativy byl zahájen projekt ABM a začala válka ve Vietnamu, poté, co ztratili Bílý dům, se postavili jak proti ABM, tak proti americké účasti ve Vietnamu. Obdobná situace nastala i na přelomu tisíciletí. Nový systém protiraketové obrany (jejíž součástí je i kritizovaný radar, který má být umístěn na území ČR)

ABM. Ministerstvo obrany prosazovalo širší variantu, která měla zahrnovat kromě obrany hlavního města i ochranu odpalovacích zařízení, skladovacích zařízení pro jaderné zbraně a případně další významné objekty. Kissinger se přikláněl spíše ke skromnější variantě, jež měla zahrnovat hlavní město Washingtonu a případně ještě jedno další město. V rámci odzbrojovacích rozhovorů byl připraven i na variantu úplného zablokování systému protiraketové obrany.³⁶⁸ V roce 1969 bylo plánováno 12 základen, roku 1972 zbyly pouze tři. Smlouva SALT pak omezila počet základen protiraketové obrany na dvě pro každou zemi, z nichž jedna měla chránit nejvyšší velitelství sovětských sil³⁶⁹ a druhá pak jednu základnu interkontinentálních raket.³⁷⁰ Měly být od sebe vzdáleny maximálně 1300 kilometrů a nesmělo se na nich nacházet víc, jak 200 raket. Protokolem ke smlouvě o omezení protiraketové obrany z 3. července 1974 byl počet komplexů antiraket snížen ze dvou na jeden s tím, že každá země si mohla vybrat, zda bude bránit své hlavní město či základnu interkontinentálních raket.³⁷¹

Vedle systému ABM byla předmětem jednání i otázka samonaváděcích hlavic (*Multiple Independently Targetable Reentry Vehicles*, MIRV). Stejně, jako systém protiraketové obrany byly vyvinuty již v době Johnsonovy administrativy. Cílem bylo umístit na jednu raketu několik jaderných hlavic tak, aby byl cíl na jedné straně zahlcen (a tím prolomen i systém protiraketové obrany),³⁷² na druhé straně mělo být dosaženo této vyšší efektivity bez navyšování počtu raket.³⁷³ Liberálové v době Nixonovy administrativy zastávali velmi úsměvnou představu. Předpokládali, že pokud Spojené státy zastaví jednostranně nějaký projekt (v tomto případě MIRV, avšak podobné požadavky byly vznášeny i ohledně ABM), jejich dobrá vůle podnítl Sovětský svaz k témuž. Je obtížné si představit, že by někdo se zdravým rozumem mohl tomuto věřit. Je naopak jisté, že jednostranná ústupnost USA by naopak podnítila Sovětský svaz této chyby okamžitě využít a posílit svou moc na úkor Spojených států. Očekávat dobrou vůli od komunistů³⁷⁴ (aniž by je k tomu někdo tlačil), opravdu může pouze někdo velmi naivní, hloupý či přímo komunisticky smýšlející. Pokud by američtí představitelé v té době postupovali pod tlakem liberálů a jiných radikálů, nedošlo by k uzavření dohody SALT ani dalších dohod jednoduše proto, že Spojené státy by již neměly o čem jednat. SSSR by získal obrovskou vojenskou převahu a byla by ohrožena bezpečnost USA i jejich spojenců. Ti by se již

byl zahájen již Clintonovou demokratickou administrativou, Bushova republikánská administrativa ji začala realizovat. Postupně se však ukazuje že proti jsou - demokraté...

³⁶⁸ K tomu také došlo, viz níže. Systém protiraketové obrany pak byl oprášen Reaganovou administrativou (tzv. hvězdné války, *Star Wars*) a poté na konci tisíciletí, během Clintonovy vlády. Zatímco za Nixona a Reagana byl tento systém spíše ve výzkumném stadiu a byl používán při nátlaku na SSSR, nyní je již připraven k realizaci, která by měla zajistit bezpečnost Spojených států i jejich evropských spojenců.

³⁶⁹ Tedy hlavní města, Washington a Moskvu. Toto ustanovení však bylo pružné, při přestěhování velitelství na jiné místo bylo možné přemístit i protiraketovou obranu.

³⁷⁰ Kissinger 2006, str. 200.

³⁷¹ Sověti tak prosadili svůj návrh, neboť Američané požadovali vzdálenost 1500 kilometrů, jednalo se však pouze o detail. Kissinger 2004, str. 241.

³⁷² Podobným systémem obohatilo své ozbrojené síly na jaře 2007 Rusko, v reakci na budování amerického systému protiraketové obrany ve střední Evropě.

³⁷³ Ti, kdo s tímto systémem přišli, postupovali logicky - navyšování počtu raket by mohlo Sovětský svaz podnítit k ještě usilovnějšímu zbrojení - situace byla odlišná od osmdesátých let, kdy byl Sovětský svaz v úpadku a vyvolání nového kola zbrojení jej mohlo vyčerpat (a taky vyčerpalo), v 60. letech toto ještě nebylo možné. Při bližším pohledu už tento postup tak logicky nevypadá - jde o celkovou útočnou sílu protivníka, nikoliv pouze o počet raket.

³⁷⁴ A to nepočítám ještě další skutečnost, která toto umocňuje - očekávat tuto shovívavost od protivníka na mezinárodní scéně.

nemohli spoléhat na jejich ochranu a snažili by se hledat řešení formou separátních dohod se Sovětským svazem, čímž by se narušila mezinárodní rovnováha a byla by ohrožena sama existence Spojených států a jejich obyvatel - tedy i liberálů a radikálů. Jelikož však Nixon s Kissingerem tomuto tlaku nepodlehli, byly i oblasti teoreticky vystavené nebezpečí útoku sovětských pozemních armád (ve kterých ovšem Sověti měli jasnou převahu) chráněny tři faktory:

1) americkými strategickými silami, které měly takovou převahu, že mohly odzbrojit Sovětský svaz nebo přinejmenším omezit jeho protiúder na snesitelnou úroveň;

2) obrovskou americkou převahou v takzvaných taktických jaderných silách rozmístěných po obvodu celého Sovětského svazu;

3) velkými americkými a spojeneckými silami v Evropě, které pro Sověty znamenaly riziko, že pozemní útok spustí nukleární odvetu z USA.³⁷⁵

Vraťme se však k jednání o SALT, která probíhala od listopadu 1969 do května 1972,³⁷⁶ kdy byly na summitu v Moskvě podepsány. Byly vypracovány čtyři varianty sledovaných cílů při rozhovorech o SALT:

*Varianta A*³⁷⁷ omezovala počet interkontinentální raket a balistických střel odpalovaných z moře na celkových 1710 (tolika raketami disponovaly dohromady Spojené státy) a počet bombardérů zmrazovala na stávající úroveň (527 pro USA a 195 pro Sovětský svaz).³⁷⁸ Dovolovala systém ABM v původně zamýšleném rozsahu (12 základen). Jinými slovy, žádala, aby Sověti zredukovali své raketové síly, zatímco amerických bombardérů a ABM by se žádné omezení nedotklo. Ministerstva se bez problémů shodla na této možnosti; úkol přesvědčit Sovětský svaz přenechala Gerardu Smithovi.

*Varianta B*³⁷⁹ nabízela stejnou redukci útočných strategických zbraní jako varianta A. ABM byl v daném případě omezen pouze na Washington a Moskvu nebo zakázán zcela.

*Varianta C*³⁸⁰ zahrnovala stejné omezení útočných strategických zbraní jako varianty A a B. Stejně jako u varianty B redukovala ABM na hlavní města obou zemí nebo na nulu. Přidávala však zákaz raket se samonaváděcími hlavicemi (který se v prvních 2 variantách nevyskytoval) za předpokladu, že Sověti budou souhlasit s inspekcemi na místě.

*Varianta D*³⁸¹ byla poněkud odlišná, neboť navrhovala výrazné redukce. Náš současný počet 1710 interkontinentálních raket a balistických střel odpalovaných z moře by se každý rok snižoval o 100, až by roku 1978 klesl na zhruba 1000. ABM by byl zakázán nebo omezen na hlavní města; rakety se samonaváděcími hlavicemi byly povoleny.³⁸²

Snaha o co nejrychlejší dosažení dohod se Sovětským svazem byla na místě. Ze strany Spojených států jednání napomáhala fakta, tedy reálné zvyšování sovětské

³⁷⁵ Kissinger 2004, str. 243.

³⁷⁶ Pečenka 1999, str. 444.

³⁷⁷ Tuto variantu prosazovali zástupci ministerstva obrany, protože zachovávala systém ABM v plném rozsahu.

³⁷⁸ Výraznou převahu v této oblasti si Spojené státy uchovaly do konce Studené války.

³⁷⁹ Kissinger sice navrhl jako výchozí stanoviska pro jednání varianty C a D, osobně se však přiklání k variantě B, kterou považoval ze nejrealističtější.

³⁸⁰ Variantu C prosazoval Gerry C. Smith, hlavní americký vyjednavatel o SALT. Byl rovněž ochoten akceptovat variantu B.

³⁸¹ Ministr zahraničních věcí William Rogers podporoval tuto strategii, byl však ochoten smířit se i s variantou A.

³⁸² Kissinger 2006, str. 502

vojenské moci,³⁸³ ze strany SSSR pak napomáhala psychologie - přes obrovský nárůst své výzbroje měl stále respekt k USA a jejich vojenské síle, která byla napojena na výkonné hospodářství (mnohem výkonnější, než sovětské) a obrovské zdroje (tuto myšlenku zastával především Brežněv, který osobně usiloval o urychlení jednání. Tyto podmínky k uzavření dohody SALT I., ke kterému došlo, jak již bylo řečeno, na květnovém summitu roku 1972³⁸⁴ v Moskvě. Kromě již zmíněných úmluv o ABM obsahovaly dohody rovněž závazek, že počínaje 1. červencem 1972 nebudou budovat nová stacionární³⁸⁵ odpalovací zařízení pro mezikontinentální balistické střely. Dohoda také na pět let zmrazila počet mezikontinentálních balistických raket na pozemních polygonech³⁸⁶ a stanovila stropy pro rakety odpalované z ponorek.³⁸⁷

Dohody SALT ovšem nebyly jediné, které v té sově Spojené státy a Sovětský svaz uzavřely. Již sovětsko - americká Dohoda o opatřeních ke zmenšení nebezpečí vzniku jaderné války z 30. září 1971 byla určitým průlomem a předpokladem pro další rozvíjení vzájemných vztahů - sledovala odvrácení náhodného nukleárního konfliktu.³⁸⁸ V roce 1974 pak byla uzavřena Smlouva o omezení podzemních jaderných zkoušek.³⁸⁹ Druhé setkání nejvyšších představitelů USA a SSSR (po onom moskevském z května 1972), jehož se Nixon zúčastnil, se odehrálo v červnu roku 1973, tentokrát ve Washingtonu a San Clemente.³⁹⁰ Ve srovnání s moskevskými jednáními bylo mnohem méně úspěšné (ohledně dosažených dohod), především kvůli aféře Watergate, potvrdilo však dobré americko - sovětské vztahy. Posledním summitem ve sledovaném období byl summit ve Vladivostoku,³⁹¹ který se konal v listopadu 1974. Nixona již nahradil nový prezident Gerald Ford, na sovětské straně zůstal jeho protějškem Leonid I. Brežněv. Toto setkání bylo součástí nového kola jednání o omezení zbrojení, které však bylo dokončeno jako SALT II. až během Carterovy administrativy, v roce 1979.³⁹² Ve Vladivostoku bylo dohodnuto omezení

³⁸³ V polovině roku 1966 měl Sovětský svaz 250 použitelných interkontinentálních raket, v polovině následujícího roku 570, v září roku 1968 už 900 a v září již předstihl Spojené státy, protože jich měl 1060 (USA disponovaly stabilním počtem 1000 raket díky obstrukcím ze strany Kongresu, který nepovoloval žádné nové programy ani navýšením stávajícího počtu) a očekávalo se, do konce roku 1970 jich bude mít přibližně 1300 (nakonec jich bylo 1440). Předpokládalo se, že počet sovětských raket odpalovaných z ponorek stoupne ze 45 v září roku 1968 na více než 900 v roce 1975. Moskva současně rychle rozšiřovala a modernizovala své konvenční síly v Evropě a na Dálném východě).

³⁸⁴ Stalo se tak 26. května 1972. Nálevka 2005, str. 204.

Nejednalo se však o první Nixonovu návštěvu v zemích východního bloku. V roce 1969 zavítal jako vůbec první americký prezident Rumunska (zároveň se jednalo o první komunistickou zemi vůbec, kterou kdy americký prezident navštívil). Treptow 2000, str. 362; Durman 1998, str. 117; Kissinger 2006, str. 151-153.

³⁸⁵ Tzn. odpalovací zařízení na zemi, nepočítaly se tedy strategické bombardéry a ponorky, což bylo výhodnější spíše pro Spojené státy.

³⁸⁶ Na polygonech se testovala nová jaderná zařízení.

³⁸⁷ Nálevka 2005, str. 204.

³⁸⁸ Tuto dohodu prosazoval především Brežněv, aby před politbyrem mohl ukázat konkrétní výsledky americko - sovětských jednání a upevnil tak svou pozici. Smlouva však byla prospěšná pro oba státy, neboť částečně omezila vypuknutí jaderné války.

³⁸⁹ Nálevka 2005, str. 204.

³⁹⁰ San Clemente se nachází v Kalifornii, jednalo se vlastně o soukromé sídlo prezidenta Nixona a jeho pravý název byl *La Casa Pacifica*, tedy Pacifický dům.

³⁹¹ Vladivostok se nachází na východě Sovětského svazu (dnešního Ruska), blízko hranic s Čínou a Severní Koreou (KLDR), na pobřeží Japonského moře. Nacházel zhruba na poloviční vzdálenosti mezi Moskvou a Spojenými státy (myšleno samozřejmě ve směru přes Tichý oceán).

³⁹² V důsledku sovětské invaze do Afghánistánu nebyly SALT II. ze strany Spojených států nikdy ratifikovány, avšak obě strany jejich ustanovení přesto respektovaly.

počtu nosičů balistických raket na 2400.³⁹³ Do konce Fordova volebního období (v lednu 1977) však jednání nijak nepokročila.

3.3.2 Další oblasti vztahů - hospodářské a humanitární vztahy, dobývání vesmíru

Vztahy mezi oběma supervelmocemi se však neomezovaly pouze na bezpečnostní oblast, doznaly pokroku i v hospodářské a humanitární oblasti. Sovětský svaz získal při obchodu se Spojenými státy doložku nejvyšších výhod.³⁹⁴ Je možné vést spory, zda tento přístup byl výhodnější pro jednu či druhou stranu. Pravda bude asi někdy uprostřed. Krátkodobě byla dohoda výhodnější pro SSSR, kterému se díky ní podařilo vyřešit aktuální nedostatek některého zboží, především pak obilí.³⁹⁵ Dlouhodobě však (přes domácí kritiku) nahrávala Spojeným státům a to ve dvou (třech) směrech. Poptávka ze strany Sovětského svazu byla samozřejmě výhodná pro americké producenty. Především však šlo o dopady směrem dovnitř sovětského svazu - vzrůstající hospodářská závislost na hlavním konkurentovi měla výrazné důsledky v psychologické a ekonomické oblasti. Pomáhala vzrůstající deziluzi a rezignaci na další vývoj a tím i vnitřnímu rozvratu Sovětského svazu a východního bloku. V ekonomické oblasti pak tato závislost roztáčela spirálu stále většího zaostávání SSSR.³⁹⁶

Ze spolupráce v humanitární oblasti je třeba zmínit především otázku židovské emigrace ze Sovětského svazu. Po druhé světové válce velká část sovětských Židů emigrovala a podílela se na vzniku Izraele.³⁹⁷ Později, když Sověti pozměnili svou blízkovýchodní politiku a začali podporovat arabské země,³⁹⁸ přehodnotili i svůj přístup k židovské emigraci, kterou omezili na minimum. V okamžiku nástupu Nixonovy administrativy dosahovala ročně pouze několika stovek

³⁹³ Pečenka 2000, str. 444.

Toto řešení bylo příhodnější pro Spojené státy. Pokud se podíváme na údaje z roku 1972 (viz příloha č. 25), Spojené státy disponovaly celkem 2235 a Sovětský svaz 2498 nosiči (tj. mezikontinentální balistické střely, balistické střely umístěné na ponorkách a strategické bombardéry; bylo na každé straně, jakým způsobem celkový možný počet 2400 rozvrhne mezi tyto tři „složky“).

³⁹⁴ Doložka nejvyšších výhod znamenala pro jejího držitele privilegovaný přístup na trhy země, jež tuto doložku vydala.

³⁹⁵ Tento nedostatek měl několik příčin, které se vzájemně propojily. Po několika úrodných letech 50. let došlo naopak k poklesu produkce. Zřejmě nejdůležitějším důvodem však byla celková povaha sovětského přístupu k zemědělství, a to ve třech směrech - extenzivní osevní systém (tedy rozšiřování osevních ploch namísto zkvalitnění celkové zemědělské produkce), celkový sovětský systém, založený na netržních principech a konečně násilná kolektivizace, vedoucí ke vzniku neproduktivních kolchozů a sovchozů (tento důvod ovšem souvisí s předchozím). Nejmenší, přesto však nezanedbatelný vliv měly Chruščovovy experimenty, které ve své většině skončily nezdarem (například neúspěšné pěstování kukuřice v místech, kde byly dříve pěstovány jiné, životně důležité obilniny). Více k této problematice viz např. Vykoukal 2000, str. 315-320 a 344-347.

³⁹⁶ Sovětskému svazu se někdy přezdívalo „Horní Volta s raketami“. Horní Volta byl jeden z nejchudších afrických států, ležel v oblasti Guinejského zálivu. Jeho dnešní oficiální název zní Burkina Faso.

³⁹⁷ Před válkou v Sovětském svazu samozřejmě žilo Židů více, většina se jich však nacházela v západních oblastech, které určitý čas okupovala nacistické Německo, jejich osud je proto nasnadě. Ti, co v první vlně emigrovali do Svaté země, tvořili později ve skladbě nového státu jeho nejortodoxnější část.

³⁹⁸ Tato změna se promítla i do situace uvnitř sovětského bloku. Proběhla série vykonstruovaných procesů, za všechny zmiňme proces s „protistátním spikleneckým centrem v čele s R. Slánským“. Více k této problematice srv. např. s: Kaplan 1992, Curtois 1999, London 1990 či Utitz 1990.

(oproti několika desítkám až stovkám tisícům žádostí).³⁹⁹ Změna nastala ve chvíli, kdy byla tato otázka propojena s celkovou politikou *détente* - počet povolení k emigraci se vyšplhala na více, než 30 000, zvýšila se tedy padesátkrát až stokrát, což byl nepochybně obrovský úspěch, přestože někteří kritici tvrdili, že mohlo být dosaženo i vyšších čísel.

Významným faktorem vzájemných americko - sovětských vztahů byly i závody v dobývání vesmíru, které přes počáteční úspěchy Sovětů⁴⁰⁰ vyhráli Američané, jejichž astronaut Neil Armstrong se v roce 1969 jako první člověk vůbec prošel po měsíci.

Z praktického i symbolického hlediska je třeba zmínit dohodu z ledna 1972, jíž byly zřízeny konzuláty (vedle velvyslanectví ve Washingtonu a Moskvě) v Leningradě a San Franciscu.⁴⁰¹

3.3.3 Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě

Jednou z největších událostí sedmdesátých let 20. století⁴⁰² byla Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, která se konala v Helsinkách a jejíž přípravné rozhovory začaly v listopadu 1972. Účastnilo se jí patnáct členských států NATO,⁴⁰³ sedm zemí Varšavské smlouvy⁴⁰⁴ a státy neutrální nebo nezapojené do žádného bloku.⁴⁰⁵ Z evropských států se odmítla zúčastnit Albánie,⁴⁰⁶ Andorra⁴⁰⁷ nebyla pozvána. Konference byla ukončena 1. srpna 1975 tzv. Závěrečným aktem. Byl rozdělen do tří tzv. košů. První koš se zabýval politickými a bezpečnostními otázkami, druhý se věnoval hospodářství a třetí obsahoval ujednání o spolupráci v humanitárních a jiných oblastech.⁴⁰⁸ Jednání poté pokračovala v Bělehradě, Madridu a Vídni.⁴⁰⁹ V devadesátých letech pak byla vytvořena Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě. Jaké byly důsledky těchto jednání? Dalo by se říci, že měly stejný důsledek jako téměř všechny dohody, uzavřené mezi Spojenými státy (či za jejich účasti, jako v tomto případě) a Sovětským svazem a jeho satelity. Z krátkodobého hlediska vyhlížel Závěrečný akt jako úspěch komunistických států, především případ prvního koše, který konzervoval výsledky druhé světové války a byl zárukou zachování *statu quo* v Evropě. Ve skutečnosti však byly z dlouhodobého hlediska úspěšné západní státy, neboť se poprvé stalo, že by otázka lidských práv

³⁹⁹ Jedním z kritérií povolení emigrace byl, podobně jako u ostatních skupin obyvatelstva, věk. V emigraci bylo bráněno ekonomicky aktivním jedincům, avšak povolovala se lidem v důchodem věku, aby systém ušetřil náklady na starobní důchody.

⁴⁰⁰ Zmíníme především první družici Sputnik z roku 1957, prvního živého tvora (pes Lajka) ve vesmíru, prvního člověka (Jurij Gagarin v roce 1961) či V. Těškovovou jako vůbec první ženu.

⁴⁰¹ Vykoukal 2000, str. 505.

⁴⁰² Vedle smluv SALT, navázání kontaktů mezi Spojenými státy a Čínou, pokroku v mírovém procesu na Blízkém východě, ukončení války ve Vietnamu a sovětské invaze do Afghánistánu.

⁴⁰³ Spojené státy, Kanada, Velká Británie, Island, Norsko, Dánsko, Portugalsko, Francie, Nizozemsko, Německá spolková republika, Belgie, Lucembursko, Itálie, Řecko a Turecko.

⁴⁰⁴ Sovětský svaz, Polsko, Německá demokratická republika, Československo, Maďarsko, Rumunsko a Bulharsko.

⁴⁰⁵ Irsko, Švédsko, Finsko, Španělsko, Jugoslávie, Vatikán, Malta, San Marino, Monako, Lichtenštejnsko, Rakousko, Švýcarsko a Kypr.

⁴⁰⁶ Albánie se od chvíle, kdy se na počátku šedesátých let začala orientovat na Čínu místo na Sovětský svaz, dostávala izolace, která se neustále prohlubovala.

⁴⁰⁷ Mezi účastníky převažoval názor, že nejde o plně suverénní stát, neboť jeho hlavou státu byl od 13. století („knížetem“) byli střídavě francouzský prezident a španělský biskup ze Seo de Urgel.

⁴⁰⁸ Podrobněji srv. s: Ort 2000, str. 234-235.

⁴⁰⁹ Pečenka 2000, str. 235.

(obsažena ve třetím koši) byla součástí dohody, uzavřené se Sovětským svazem. Tato skutečnost byla bezpochyby jedním z faktorů pádu komunistického bloku.

3.4 Triangulární diplomacie

Po druhé světové válce propukla v Číně opět občanská válka, mezi komunisty a Kuomintangem. Skončila vznikem Čínské lidové republiky v čele s Mao Ce-Tungem. Představitelé Kuomintangu v čele s Čankajškem uprchli na ostrov Tchaj-wan. Spojené státy tuto tzv. Čínskou republiku uznávaly jako vládu celé Číny a naopak neuznávaly ČLR. Ta do sedmdesátých let neměla ani svého zástupce v Radě bezpečnosti OSN, dokonce nebyla ani členem této organizace.⁴¹⁰ Vztahy mezi oběma zeměmi tak byly na bodu mrazu, neudržovaly ani formální diplomatické styky. Přestože u moci byli komunisté, došlo na přelomu padesátých a šedesátých let k roztržce⁴¹¹ se Sovětským svazem, která se stále prohlubovala a v roce 1969 dokonce vyvrcholila ozbrojeným střetnutím o některá pohraniční území. To byl velmi důležitý signál pro geopolitickou rovnováhu i pro novou americkou administrativu.

Od roku 1954 probíhaly v Ženevě rozhovory mezi představiteli ČLR a USA. Během let 1954-68 se těchto setkání uskutečnilo celkem 134, jediným výsledkem však byla pouze repatriační dohoda ze září 1954 o výměně některých zajatců.⁴¹² Nový americký prezident R. Nixon a jeho poradce pro otázky národní bezpečnosti H. Kissinger již dříve nezávisle na sobě dospěli k závěru, že je třeba narovnat vzájemné vztahy obou zemí a zbavit zahraniční politiku Spojených států veškerých sentimentů.⁴¹³ Bylo třeba zapojit Čínu do mezinárodního dění ze dvou důvodů - aby bylo na jedné straně co možná nejvíce vyloučeno vzájemné vojenské střetnutí ČLR a Spojených států, na straně druhé mělo toto smíření vést k vyvážení vzájemných vztahů s hrozivě silícím Sovětským svazem tím, že by byla zapojena třetí významná země, tedy s Čína. Cílem však nemělo být spojení USA a s ČLR proti SSSR, ale nastolení rovnováhy v mezinárodních vztazích. Ideální verzí této tzv. triangulární politiky bylo, aby Spojené státy měli se Sověty a Číňany lepší vztahy, než měli oni mezi sebou, čehož také bylo docíleno. Při nástupu do úřadu v lednu 1969 však tomuto vývoji nic nenasevďovalo. Přestože oba američtí představitelé příliš nevěřili

⁴¹⁰ ⁴¹⁰ Po roce 1949 hlasovalo Valné shromáždění OSN téměř každý rok o tom, kdo je skutečným představitelem Číny. Situace se však měnila. Bezprostředně po roce 1949 byla většina zemí proti ČLR. Postupně však, jak byly přijímány nové africké a asijské země (vzniklé v procesu dekolonizace) se situace komunistické Číny neustále zlepšovala. Aby Spojené státy zabránily odstavení Taiwanu, uchýlily se k procesním krokům. Od roku 1961 každý rok předkládaly rezoluci, aby každý návrh změnit status reprezentace Číny spadla pod tzv. „důležité otázky“ vyžadující souhlas dvou třetin Valného shromáždění. Při prvním hlasování (tzn. přijetí rezoluce o „důležité otázce“) musely USA získat prostou většinu hlasů (ti, co se zdrželi hlasování, se do celkového počtu nezapočítávali). Ve druhém kroku pak musela Čína získat dvě třetiny hlasů, aby mohla být přijata. Po roce 1970 však již situace začala být kritická. V tomto roce totiž ČLR uznala Kanada, blízký spojenec Spojených států. V roce 1971 již USA prohrály. Byl zamítnut jejich návrh rezoluce o „důležité otázce“, v následujícím hlasování pak byla Čínská lidová republika přijata za člena Organizace spojených národů. Alarmující bylo, že Spojeným státům se nedostalo podpory ani jednoho spojence z NATO. Kissinger 2006, str. 709-710 a 721-722.

⁴¹¹ Příčím bylo několik, od mocenských (snaha SSSR hrát mezi komunistickým státy dominantní roli) přes ideologické (odpor Číny proti Chruščovově kritice kultu osobnosti) po praktické - Sovětský svaz odmítl svým čínským kolegům pomoci při vývoji jaderné zbraně.

⁴¹² Kissinger 2006, str. 160.

⁴¹³ Nixon jako známý antikomunista se základnou na pravici byl snad jediným prezidentem, který se tohoto kroku mohl odvážit, aniž by si získal nálepku, že je „měkký na komunisty“. Paradoxně jeho silný antikomunismus z přelomu čtyřicátých a padesátých let umožnil navázání vztahů s Čínou a odzbrojovacím jednáním se Sovětským svazem z přelomu šedesátých a sedmdesátých let.

tomu, že by tohoto pokroku ve vzájemných vztazích mohlo být dosaženo, byli rozhodnutí, že pro něj učiní vše, co bude v jejich silách.

Již 135. setkání zvláštních pověřenců obou zemí, které proběhlo v roce 1969 ve Varšavě, přineslo určitý průlom (ne co do konkrétních výsledků, ale samotnou povahou jednání). Obě strany na toto jednání přišly s instrukcí otevřít otázku vzájemných vztahů. Po tomto prvním průlomu nastalo období dvou a půl roku vzájemného oťukávání. Obě země jevily snahu po dialogu, problémem však bylo jeho zajištění, které bylo velkým problémem při neexistenci vzájemných vztahů. Po úvodní varšavské schůzce Američané kontaktovali Číňany přes své velvyslanectví v Paříži, představitele ČLR zase hodlali využít svého zástupce v Bukurešti. Nakonec se obě strany shodli na Pákistánu jako na výhodném prostředníku. Po celé toto období probíhala jednání pouze po malých krůčcích. Obě země si přály totéž, avšak ze všeho nejvíce (což platilo zejména pro čínskou stranu) se obávali odmítnutí.

Vrcholem těchto kontaktů⁴¹⁴ byla první cesta amerického emisara (byl jím H. Kissinger) po více než dvaceti letech do Pekingu. Došlo k ní v červnu 1971 a byla velmi pečlivě utajována.⁴¹⁵ Po jeho návratu pak 15. července prezident R. Nixon v televizním projevu oznámil úspěšné zakončení Kissingerovy tajné mise a svůj úmysl navštívit Čínu. Tato návštěva se pak 21. února 1972⁴¹⁶ skutečně uskutečnila a jednalo se o vsutku historickou událost, která vyděsila především Sověty. Na závěr jednání, 28. února 1972 v Šanghaji, pak bylo vydáno společné americko-čínské komuniké. Obsahovalo některá obligatorní prohlášení (především ideologická kliše Číny vůči Indočině a Japonsku, která však již postrádala náležitý obsah), zejména však oficiálně a před celým světem vyjadřovala touhu po vzájemném mírovém soužití a narovnání pošramocených vztahů. Ty byly pak nadále rozvíjeny. Výhodou se postupem času ukázalo čínské zastoupení u OSN, neboť kvůli zlepšení vzájemné komunikace zde byla v roce 1973 zřízena styčná kancelář (obdobná byla otevřena v Pekingu). Oficiální diplomatické styky byly navázány sice až 1. ledna 1979, což z formálního hlediska znamenalo pouze výměnu cedulek na obou styčných kancelářích, neboť vzájemné vztahy obou zemí již byly na takové úrovni, že změna statutu je nemohla nijak zásadněji ovlivnit.⁴¹⁷ K jistému ochlazení vzájemných vztahů došlo poté, co čínská armáda brutálně potlačila demonstraci na náměstí Nebeského klidu (*Tchien-an-men*) v červnu 1989. K dalšímu rozvoji vzájemných vztahů pak došlo v deavdesátých letech, během administrativ Billa Clintona. Rozvíjely se především hospodářské kontakty. Čína byl obrovským trhem, Američané zde rovněž začali ve velkém investovat. ČLR se od té doby těší

⁴¹⁴ V této souvislosti je třeba zmínit tzv. pingpongovou diplomacii. Třicáté první mistrovství světa ve stolním tenise, jenž se konal v japonské Nagoji, se zúčastnil americký a rovněž čínský (což bylo velkou událostí) tým. Oba týmy se vzájemně obdarovaly a americký byl pozván do Číny. Jednalo se o jeden z testů v nově vznikajících vzájemných vztazích - odmítnutí pozvání sportovního týmu by „bolelo“ rozhodně méně, než-li podobný neúspěch na politickém poli. Kissinger 2006, str. 654-655. Srv. s: http://en.wikipedia.org/wiki/Ping_Pong_Diplomacy

⁴¹⁵ Zajímavé je, že americký ministr zahraničních věcí W. Rogers se o celé akci dozvěděl teprve ve chvíli, kdy byl Kissinger na cestě.

⁴¹⁶ Kissinger 2006, str. 967.

⁴¹⁷ Kissinger 2004, str. 66.

I. americkým zástupcem v Číně se stal pozdější americký prezident z let 1989-93 G. H. W. Bush. Ten byl mimochodem v roce oním zástupcem Spojených států u OSN, který se z pověření své vlády snažil zabránit přijetí ČLR do této organizace.

V roce 1979 se proti uznání rudé Číny postavili především zástupci americké pravice v čele s neúspěšným republikánským prezidentským kandidátem z roku 1964 B. Goldwaterem, který se v této souvislosti dokonce obrátil na Nejvyšší soud (kvůli porušení amerických závazků vůči Taiwanu), avšak neuspěl.

obrovskému hospodářskému boomu, do jejího hospodářství jsou zaváděny tržní prvky (při zachování represivní povahy politického systému).⁴¹⁸ Existuje reálná hrozba, že během 21. století by se tato asijská velmoc mohla vyrovnat Spojeným státům, což by při existenci brutálního komunistického systému mohlo znamenat globální katastrofu.

4. Politické strany ve 40.-70. letech 20. století

V případě Spojených států je velmi nepřesné hovořit o politických stranách tak, jak je známe z Evropy. Nejedná se o klasické strany s pevnou organizační strukturou a s individuálním výlučným členstvím. Za příslušníka strany je považován každý, kdo se tak sám deklaruje, není zaveden ani systém obligatorních členských příspěvků.

Obecně se má za to, že v USA je zaveden systém dvou politických stran, Republikánské a Demokratické, tedy že existují pouze tyto dvě strany, což je mylná domněnka hned ze dvou důvodů. Je sice pravda, že ve federálních volbách jsou

⁴¹⁸ Za všechny zmiňme tři záležitosti - okupaci Tibetu spojenou s tvrdými represemi proti místnímu obyvatelstvu, velké množství politických vězňů a konečně mučení těchto vězňů (jsou jim bez umrtvení odebírány orgány, se kterými se pak obchoduje na mezinárodním trhu).

úspěšní pouze republikáni a demokraté,⁴¹⁹ na místních úrovních však existují i jiná uskupení, která mají reálnou šanci na úspěšné zapojení se do volebního procesu. Nejvýznamnější z nich je nejspíše Libertariánská strana (*Libertarian Party*), která byla založena v roce 1971. V současné době se k ní hlásí více než 200 000 občanů, 600 z nich pak působí v různých veřejných funkcích. V prezidentských volbách staví pravidelně svého kandidáta od roku 1974, zpravidla však takový kandidát získává přibližně pouhou třetinu procenta odevzdaných hlasů. Nejlépe si vedl Ed Clark v roce 1980, jenž obdržel asi 1,1%. Program strany vychází z jejího názvu.⁴²⁰ Zasazuje se o svobodný trh omezený minimem státních zásahu, tedy *laissez-faire*. Důležitý je rovněž důraz na občanská práva a neintervence v zahraniční politice, spojená s se svobodným obchodem a cestováním.⁴²¹

4.1 Třetí strany

Zvláštním fenoménem jsou tzv. třetí strany, tedy strany, které sice nejsou schopny dosáhnout volebního vítězství v prezidentských volbách, avšak dvěma hlavními soupeři jsou schopny odebrat větší množství hlasů tak, aby umožnily vítězství jedné z nich (což samozřejmě není jejich cílem, neboť zpravidla tak docílí vítězství té strany, která je jim vzdálenější). Zpravidla se jedná o „jednorázová“ uskupení, pouze v jednom případě se z původně třetí strany etabloval jeden z pilířů dvoustranického systému - v roce 1856 se touto stranou stali republikáni. Z dalších relativně úspěšných třetích stran jmenujme Protizednářskou stranu (*Anti-Masonic Party*) v roce 1832, Stranu svobody (*Liberty Party*) roku 1844, Stranu Svobodné půdy (*Free Soil Party*) v roce 1848 i ve volbách následujících. Zbytky *whigů* kandidovaly roku 1856 pod názvem Americká strana (*American Party*).

Ve volbách, které se konaly v roce 1860, kandidovaly celkem čtyři strany a vytvořily se fakticky dva dvoustranické systémy, jeden na severu a druhý na jihu. Další vlna třetích stran pak následovala v 80. a 90. letech 19. století. Jednalo se o Stranu zeleného rubu (*Greenback Labor Party*), Prohibiční stranu (*Prohibition Party*), Stranu odborů (*Union Labor Party*), Lidová strana - Populisté (*Populist Party*) a socialisté (*Socialist Party*). Poslední jmenovaná strana a její kandidát, známý odborář Eguen Debs, se poté o nejvyšší psot ucházel ještě v několika volbách v prvních dvou dekádách 20. století. Toto období je však spjato s jiným fenoménem, tedy s tzv. pokrokovým hnutím, jehož plodem byla tzv. Progresivní strana (*Progressive Party*). Jejím zakladatelem byl někdejší prezident Theodore Roosevelt, jenž roku 1912 předstihl kandidáta své „domovské“, tedy Republikánské strany, úřadujícího prezidenta Williama H. Tafta a umístil se tak na druhém místě. Velkých úspěchů tato spíše centristická až mírně levicová (v průběhu času se objevovalo několik stran s tímto názvem a zpravidla každá z nich byla levicovější, než ta předchozí) strana dosáhla v roce 1924.

Velký úspěch jiných, než oněch dvou etablovaných stran se očekával v roce 1948. Tehdy však Strana státních práv (*State's Rights Party*, známá též pod

⁴¹⁹ Výjimečně je do Sněmovny reprezentantů nebo Senátu zvolen nezávislý kandidát či zástupce menší politické strany. V současném Senátu zasedá nezávislý Joe Lieberman (původně demokrat, avšak podporující Bushovu politiku v Iráku) z Connecticutu a Jim Jeffords, zastupující stát Vermont. V 70. letech se v New Yorku prosadila Konzervativní strana, která vznikla jako vnitrostranická opozice v rámci místní Republikánské strany. Tato opozice vymezovali vůči tehdejšímu republikánskému guvernérovi New Yorku Nelsonu Rockefellerovi, který dle nich vystupoval příliš liberálně.

⁴²⁰ Podrobněji se o konzervativcích, populistech, liberálech a právě libertariánech v americkém kontextu zmiňuji níže.

⁴²¹ http://en.wikipedia.org/wiki/Libertarian_Party_%28United_States%29

označením *Dixiekrat*), zastávající práva jižanských segragacionistů a dále pak levicově zaměřeni progresivisté (*Progrssive Party*), kandidující s podporou komunistů, získali dohromady pouze necelých pět procent. Pokud pomineme rok 1960, kdy třetí strana byla spíše produktem nedisciplinovanosti demokratických volitelů z některých jižních států,⁴²² musíme samozřejmě zmínit Americkou nezávislou stranu (*American Independent Party*) z roku 1968, v jejímž čele kandidoval zastánce segregace z jihu George Wallace z jihu a jež se stala jednou z nejúspěšnějších třetích stran v historii, když získala celých 46 hlasů volitelů. Je otázkou, zda tehdy pomohla k vítězství demokratovi H. Humphreyumu či republikánovi R. Nixonovi, této otázce se budu věnovat podrobněji.

Na protest proti kandidatuře údajně příliš konzervativního republikána R. Reagana v roce 1980 se jako nezávislý rozhodl kandidovat jeho „spolustraní“, spíše liberálně orientovaný John B. Anderson, který dosáhl téměř sedmi procent, přesto však někdejšímu herci ve vítězství nezabránil. Miliardář H. R. Perrot naopak o dvanáct let později odebral úřadujícímu prezidentovi, G. H. W. Bushovi takové množství voličů, že způsobil vítězství jeho konkurenta, demokrata Billa Clintona. Přestože Perot nezískal žádný volitelský hlas, jeho 19% hlasů v lidovém hlasování patří k rekordním výsledkům. Opakovaný pokus o čtyři roky později, tentokrát za Reformní stranu (*Reform Party*), však již tak úspěšný nebyl. Posledním významným uchazečem o nejvyšší psot byl v roce 2000 kandidát zelených (*Green Party*) Ralph Nader. Ten sice získal necelá tři procenta, avšak vzhledem k velmi těsnému výsledku (vítěz, republikán G. W. Bush, navíc obdržel méně hlasů voličů, než jeho hlavní protivník) způsobil prohru demokrata Alberta Gorea.⁴²³

4.2 Reapubikánská a Demokratická strana

Druhým důvodem (proti tezi o existenci dvou stran) pro zpochybněné systému dvou politických stran je vedle kritéria počtu i funkční kritérium, tedy jejich samotná struktura. Na federální úrovni existuje u obou stran Národní výbor (*National Committee*), který však funguje pouze jako jakýsi koordinační orgán s minimálními pravomocemi, jehož úkolem je především organizace celofederálních voleb.⁴²⁴ Jeho kompetence jsou v tomto směru navíc omezeny existencí stranických klubů v obou komorách Kongresu, které se těší značné míře autonomie. V celých Spojených státech pak existuje padesát fakticky samostatných Republikánských a

⁴²² Podrobněji viz níže.

⁴²³ Krejčí 2000, str. 53; srv. s: Tindall 2000, str. 830-835.

⁴²⁴ Národní demokratický výbor (*Democratic National Committee*) byl zřízen roku 1848 Národní demokratickou konvencí (*Democratic National Convention*). V čele stojí předseda (*Chairperson*) a skládá se dále z pěti místopředsedů (*vice Chairperson*), pokladníka (*Treasure*), sekretáře (*Secretary*) a národního finančního předsedy (*National Finance Chair*). Členy jsou dále předsedové a místopředsedové všech států a teritorií a navíc kolem dvou set lidí zastupujících jednotlivé státy dle počtu obyvatel.

http://en.wikipedia.org/wiki/Democratic_National_Committee

Obdobný orgán v případě Republikánské strany byl ustaven na prvním národním konventu, který se konal roku 1856 v Riponu (stát Wisconsin). V čele tohoto výboru stojí předseda volený na čtyři roky. Původně měly všechny státy rovné zastoupení, po roce 1952 však počet členů Národního republikánského výboru (*Republican National Committee*) vzrostl na 145 a při jeho obsazování je zohledněn úspěch strany v jednotlivých státech při předešlých prezidentských volbách a zastoupení ve Sněmovně reprezentantů, v Senátu a případně obsazení psotu guvernéra.

http://en.wikipedia.org/wiki/Republican_National_Committee

Zatímco demokraté se spoléhají spíše na statistické údaje (tedy počet obyvatel v jednotlivých státech), republikáni kladou důraz na úspěšnost jednotlivých státních stran.

Demokratických stran, po jedné v každém státě. Mnohdy se liší názvy,⁴²⁵ programovým zaměřením či umístěním na pravolevé škále.⁴²⁶ Velmi významné jsou samozřejmě specifické místní poměry v jednotlivých státech, kterým se jednotlivé stranické organizace musí přizpůsobit. Obecně se dá říci, že vliv federálních stranických orgánů je větší v Demokratické, než Republikánské straně, kde se strany v jednotlivých státech těší vyšší míře autonomie.⁴²⁷ Podrobněji se budu jednotlivým státním stranám věnovat ve zvláštní kapitole.

Společným fórem těchto státních stran je pak národní (tedy celofederální) konvence, která se schází pouze jednou za čtyři roky, v létě v roce, kdy se volí prezident, aby schválila celonárodního kandidáta své strany na tento úřad. Je zvykem, že svého spolukandidáta na post viceprezidenta si takto určená osoba obvykle volí sama, někdy však o něm rozhoduje konvent (bylo tomu tak dříve, především v 19. století).⁴²⁸ Ta rovněž schvaluje předvolební program, který je určitým kompromisem, avšak není v případě úspěchu pro nového prezidenta nijak zvlášť závazný.

4.3 Stranické systémy

Jak již bylo řečeno, hlavními politickými stranami jsou v současné době Republikánská a Demokratická. Nebylo tomu však vždy, stranický systém zaznamenal od vzniku Spojených stran výrazné změny, v současné podobě však funguje již 150 let, tedy od prezidentských voleb z let 1856/1860. I v rámci tohoto období můžeme zaznamenat čtyři vývojové typy, tedy systém občanské války („*civil war system*“, kdy byly obě hlavní strany v podstatě vyrovnané.

Další fáze se nazývá „industriální systém“ („*industrial system*“) s (až na výjimky) převažujícím vlivem Republikánské strany. Tato éra je především úzce spjata s tzv. progresivismem. Období po hospodářské krizi je známo jako „systém Nového údělu“ („*New Deal System*“), kdy byli republikáni zatlačeni poněkud do pozadí. Konečně poslední systém, pro který neexistuje žádný specifický název, je funkční od konce šedesátých let dodnes a představuje vyrovnaný stav mezi oběma hlavními stranami, zajišťující důslednou alternaci (především od devadesátých let, kdy je Republikánská strana poprvé od dvacátých let schopna pravidelně dosahovat většiny v obou komorách Kongresu).⁴²⁹

V období před občanskou válkou můžeme hovořit o celkem dvou různých stranických systémech. V prvním z nich alternovali federalisté a republikáni,⁴³⁰ známí spíše jako demokraté-republikáni, v druhém pak demokraté a *whigové*.

Známý italský politolog Giovanni Sartori se ve své knize „Strany a stranické systémy“ zabývá stranickým systémem ve Spojených státech v letech 1870-1950. Udává, že pouze v devíti státech fungoval dvoustranický soutěživý systém, v dalších dvanácti byl soutěživý periodicky a v celých dvaceti sedmi státech jevil typické znaky existence dominantní či predominantní strany. V šestnácti z nich může

⁴²⁵ Jako příklad jmenujme Minnesotskou demokratickou farmářsko-dělnickou stranu (*Minnesota Democratic Farmer-Labor Party*), která je více levicově orientována, než činí federální „průměr“ Demokratické strany. Mezi její významné členy patřili silně liberálně až levicově orientovaní Hubert Humphrey, Eugene McCarthy a Walter Mondale.
http://en.wikipedia.org/wiki/Minnesota_Democratic-Farmer-Labor_Party

⁴²⁶ Novák 1997, str. 37.

⁴²⁷ Heineman 1995, str. 102; srv. s: Novák 1997, str. 37.

⁴²⁸ Stalo se tak například na demokratickém konventě roku 1956.

⁴²⁹ Schantz 1996, str. 103.

⁴³⁰ Je důležité toto uskupení nezaměňovat se současnou Republikánskou stranou. Svým názvem chtěli poukázat na údajný sklon svých protivníků k monarchistické formě vlády.

menšinová strana vyhrát volby, avšak pouze díky chybám dominujícího subjektu. Zbývajících jedenáct⁴³¹ států fungovalo bez výjimky na jednostranické bázi (menšinové straně se ve sledovaném období nikdy nepodařilo obsadit post guvernéra).

Pro jednostranické státy je pak typické frakcionářství (tedy existence různých proudů ve většinové straně, které plní úlohu mezistranické alternace). Pro některé státy (Florida, Alabama Jižní Karolína, Texas a Arkansas) bylo typické multifrakcionářství (tedy existence několika relevantních proudů), u jiných dvoufrakcionářství. Zde můžeme rozlišit dvě skupiny, v první je situace vyrovnaná (Georgie a Louisiana), ve druhé nevyrovnaná (Virginie, Severní Karolína, Tennessee). Vyrovnaná situace značí stav, kdy jsou obě frakce přibližně stejně silné a jsou schopny dokonalé alternace. Naopak ve státech s nevyrovnaným dvoufrakcionářstvím je tato alternace absolutně vyloučena.⁴³²

Podrobněji se budeme zabývat pouze pátým a šestým stranickým systémem, které se úzce dotýkají našeho tématu.

Pátý stranický systém (*Fifth Party System*), 1932-1968

Oproti předchozímu období se změnil vzájemný poměr obou hlavních stran. Dosud dominující republikáni se náhle dostali do postavení menšinové strany. Hlavní příčinou byla velká hospodářská krize z roku 1929, která byla spojována s Republikánskou stranou, z čehož logicky vytěžili demokraté. Od roku 1933 do roku 1995 pak demokraté ovládali obě komory Kongresu, pouze v letech 1947-49 a 1953-55 zde dominovali republikáni. Po celou éru tzv. pátého stranického systému zvítězili republikáni jen ve dvou prezidentských volbách, v letech 1952 a 1956, a jejich kandidátem byl navíc celonárodně uznávaný generál Eisenhower, který měl dříve blízko k demokratům. Ti vyhráli ve zbývajících sedmi volbách. Vlivem této jejich dominance se jim rovněž podařilo ovládnout státní aparát.

Po celé toto období fungovala tzv. koalici Nového údělu (*New Deal Coalition*), která zahrnovala tradiční voliče demokratů z jihu, dělníky, černochoy, odboráře, akademické intelektuály, katolíky a Židy.⁴³³ Konec pátého systému je spojován právě s rozpadem této koalice ve druhé polovině šedesátých let. Celý systém však nebyl natolik černobílý, jak se na první pohled může zdát, neboť obě strany byly vnitřně rozdělené a hlasování v Kongresu pouze výjimečně probíhalo na stranickém základě. Většina demokratů sice pocházela ze severu a byla orientována liberálně nebo umírněně, avšak tato skupina neměla nikdy většinu ve Sněmovně reprezentantů nebo v Senátu. Velkou část strany tvořili (a především se těšili velkému vlivu)⁴³⁴ tradiční demokraté z jihu, kteří byli orientováni populisticky až konzervativně, stavěli se proti procesu desegregace a byli v opozici vůči sociálnímu zákonodárství.

Situace v Republikánské straně byla opačná. Zde naopak stále rostl vliv a počet konzervativců, slábli naopak liberální republikáni ze severovýchodu Spojených států. Konzervativní skupina se sice přímo nestavěla proti procesu desegregace (avšak ani ji aktivně nepodporovala), o to více ale vystupovala proti reformním

⁴³¹ Demokratický hluboký jih, vnější jih a republikánský Vermont.

⁴³² Sartori 2005, str. 94-95.

⁴³³ Maisel 1987, str. 43-44; srv. s: Rabáčeková 2004, str. 45.

⁴³⁴ Tento vliv byl zvláště patrný v Senátu, kde se vedoucí posty až do sedmdesátých let obsazovaly pouze na základě seniority, získávali je tedy ti, kteří v horní komoře sloužili nejdéle. To se týkalo především právě jižních demokratů, kteří měli své opětovné zvolení prakticky jisté. Důležitá byla zejména držba předsednictví v organizačním výboru, který mohl zablokovat projednávání nějakého zákona, čehož demokraté z jihu aktivně využívali.

zákonům Nového úřadu (*New Deal*) a později Velké společnosti (*Great Society*). Významným nástrojem republikánského vlivu za stavu, kdy byli menšinovou stranou, se tak stala tzv. Konzervativní koalice (*Conservative Coalition*), sdružující právě republikány (spíše však jejich většinově konzervativní složku) a jižní demokraty. Utvořila se v roce 1939 a dominovala Kongresu až do roku 1963. Od té doby byla spíše v útlumu a definitivně se rozpadla v polovině osmdesátých let. Z jejich vedoucích osobností jmenujme republikány Roberta A. Tafta (senátor z Ohia)⁴³⁵ a Howarda W. Smithe (reprezentant z Virginie)⁴³⁶ a demokraty Richarda Russella, Jr. (senátor z Georgie)⁴³⁷ a Carla Vinsona (reprezentant z Georgie).⁴³⁸ Konzervativní koalice ztrácela na významu v souvislosti se stále větším pronikáním republikánů na jih. Tento proces vyvrcholil po volbách v roce 1994.⁴³⁹

Velmi důležitým ukazatelem (kterému se budu podrobněji věnovat níže) je stranická identifikace voličů. V letech 1952-1976 se k demokratům hlásilo (pokud sečteme „silné“ a „váhavé“) zhruba 40-52% voličů, zatímco k republikánům pouze 23-27%. Nezávislých bylo ve sledovaném období asi 23-36%, malá část se pak označila za „apolitické“.⁴⁴⁰ Počet příznivců obou stran se pohyboval na jakýchsi vlnách respektujících zákony spojených nádob - když počet příznivců jedné strany stoupal, druhá naopak zaznamenala pokles a naopak. Demokratická strana byla silná hlavně ve čtyřicátých a šedesátých letech (tedy v době, kdy držela post prezidenta), Republikánská naopak v padesátých letech. Paralelně se vyvíjel počet lidí označujících sami sebe za nezávislé - až na malý výkyv na přelomu 50. a 60. let jejich počet neustále stoupal. Od osmdesátých let můžeme zaznamenat tendenci ke sbližování počtu příznivců obou stran (vyrovnal se v devadesátých letech na počátku tisíciletí) a naopak úbytek tzv. nezávislých. Nůžky se opět začaly rozvířat v posledních a to v neprospěch republikánů, především v souvislosti se vzrůstajícím nesouhlasem s americkou politikou v Iráku.

Pokud se podíváme na výše zmíněná čísla, mohlo by se zdát, že demokraté měli vítězství ve volbách předem zajištěné. Republikáni však vynikali a vynikají jako vynikající volební stratégové. Nejen, že se jim pravidelně daří oslovit téměř všechny své příznivce, ale získávají zpravidla většinu nezávislých a větší část demokratů. Demokratická strana naopak při volbách čerpá především ze svých vlastních rezerv a přínos nezávislých či dokonce republikánských voličů k jejich vítězství je minimální. Výjimkou jsou samozřejmě roky, kdy prezident zvítězil drtivou většinou (1964, 1972, 1984) a v takových případech samozřejmě nastává i posun ve výše zmíněných trendech - podaří se oslovit větší část voličů ze všech skupin obyvatelstva, než je tomu za normálních okolností. V závislosti na tomto chování voličů se odvíjí taktika obou stran ve volební kampani - demokratický kandidát postupuje formou „udržení“ - snaží se udržet si co nejvíce voličů vlastní strany, případně se k nim snaží přidat

⁴³⁵ Jako senátor působil v letech 1939-53. Jeho vliv byl největší v letech 1947-49, kdy měla většinu nejen Konzervativní koalice, ale i sama Republikánská strana. Zasadil se především o prosazení protiodborářského Taft-Hartleyho zákona (*Taft-Hartley Act*, podrovněji viz níže). http://en.wikipedia.org/wiki/Robert_A._Taft

⁴³⁶ Členem sněmovny reprezentantů byl v letech 1931-1967. http://en.wikipedia.org/wiki/Howard_W._Smith

⁴³⁷ Senátorem byl v letech 1933-71. http://en.wikipedia.org/wiki/Richard_Russell%2C_Jr.

⁴³⁸ Ve sněmovně reprezentantů sloužil v letech 1914-65 a stal se tak prvním politikem, který v tomto orgánu sloužil déle, než padesátých let. http://en.wikipedia.org/wiki/Carl_Vinson

⁴³⁹ Hartmann 1977, str. 45, 48, 51, 67; srv. s: http://en.wikipedia.org/wiki/Conservative_coalition

⁴⁴⁰ Levine 1992, str. 31. Stranickou identifikaci mezi bělochy a černocho viz přílohy č. 27 a 28.

část nezávislých. Republikánský uchazeč o volenou funkci naopak musí postupovat „ofenzivně“ - může se spolehnout na republikánské voliče a jeho úkolem je především k nim přidat co největší většinu nezávislých a větší část demokratů.

Typickými příklady jsou ve sledovaném období volby v letech 1964 a 1972. V prvních z nich se demokratu Johnsonovi na svou stranu podařilo získat většinu nezávislých a také velkou část republikánů. Republikánský kandidát Goldwater sice získal (na jihu) velkou část voličů identifikujících se s demokraty, avšak neuspěl u nezávislých a neudržel si ani dostatečný počet příznivců své vlastní strany. O osm let později byla situace naopak „republikánsky ukázková“ - prezident Nixon nejen, že si udržel téměř všechny republikánské voliče a většinu nezávislých, přidal k nim však velké množství demokratů, především na jihu. Vydal se tedy stejnou cestou jako Goldwater (tedy oslovení jižních demokratů), nešel však tak daleko, aby ztratil své tradiční voliče. Ještě zmiňme, že R. Reagan v roce 1984 postupoval stejně, jako Goldwater, avšak hrály pro něj tři okolnosti - síla osobnosti, úspěchy v úřadu prezidenta a především změna politických nálad - osmdesátá léta se nesou ve znamení konzervativního obratu a politické stability, narozdíl od silně liberálních, bouřlivých 60. let. Reagan šel tedy dále než Nixon, přibližně stejně daleko, jako Goldwater,⁴⁴¹ avšak dosáhl podobného výsledku, jako první jmenovaný.

Velkým problémem je neustále se snižující volební účast, která většinou pouze velmi těsně přesahuje 50%. Výjimkou byly prezidentské volby roce 2004, které znamenaly obrat v tomto trendu.⁴⁴² obecně platí, že více voličů se dostaví k urnám při prezidentských než kongresových volbách. I zde však platí rozdíly. Pokud se volby do Sněmovny reprezentantů a doplňující volby do Senátu konají v roce, kdy je volen prezident, je zde účast vyšší, byť nedosahuje úrovně voleb prezidentských. Volební klání v „mezitermínu“ (*midterm elections*), tedy v polovině prezidentského funkčního období, pravidelně zaznamenávají mnohem menší účast.⁴⁴³ Dále platí, že republikáni volí více, než demokraté a liberálové spolu s konzervativci jdou k volebním urnám častěji, než umírnění.⁴⁴⁴

4.3.2 Šestý stranický systém (*Sixth Party System*), od roku 1968

Nepanuje všeobecná shoda v tom, zda se jedná o samostatný stranický systém zásadně odlišný od předchozího, či nikoliv. Ostatně již v předchozí kapitole jsem naznačil některé trendy, spadající do šestého systému. Dle mého názoru však můžeme toto období od předešlého oddělit, musíme však postupovat opatrně. Je třeba rozlišovat dvě či spíše tři fáze, z nichž první se příliš neliší od pátého stranického systému, naopak poslední má již svou vlastní vnitřní dynamiku.

⁴⁴¹ Reagan a Goldwater se však přes svou blízkost z šedesátých let přeci jen lišili. Zatímco někdejší kalifornský guvernér byl čistým konzervativcem, o arizonském senátorovi můžeme spíše říci, že byl libertariánem. Je sice známý především díky tomu, že v roce 1964 hlasoval proti zákonu o občanských právech, neučinil tak však proto, že by si nepřál rozšíření těchto práv, nesouhlasil však se zasahováním do práv států. Později se naopak vyslovil pro registrované partnerství osob homosexuálně orientovaných. O rozdílech mezi konzervativci, libertariány, populisty a liberály pojednávám níže. Pokud však hovoříme o volební taktice, je třeba říci, že republikáni vycházejí především z konzervativních pozic a snaží se oslovit libertariány a populisty a vymezují se proti liberálům, u demokratů je to naopak. Ti mají jako základnu liberály a snaží se přesvědčit libertariány a populisty, přičemž jejich hlavními protivníky jsou konzervativci. Jedná se však o všeobecné trendy, samozřejmě nelze říci, že by republikáni neměli své voliče mezi liberály a naopak, že by některý konzervativce nevolil demokraty.

⁴⁴² Důvodem byla velká polarita americké společnosti, která je rozdělena v názoru na angažmá Spojených států v Iráku. Čím větší je rozdíl mezi kandidáty, tím je větší volební účast.

⁴⁴³ Wilson 1995, str. 75-80.

⁴⁴⁴ Heineman 1995, str. 111.

Rok 1968 jakožto přelomový je důležitý, neboť poprvé po čtyřiceti (!) letech prezidentské volby vyhrál „autentický“ republikánský kandidát, kterému se zároveň podařilo získat určité pozice, což bylo potvrzeno v roce 1972. Došlo tak k překonání tradičního geografického rozdělení, platného již od občanské války. Během tohoto období republikáni mnohem častěji obsazovali Bílý dům, než jejich konkurenti. V této éře proběhlo celkem deset prezidentských voleb, z nichž Republikánská strana vyhrála sedm a demokraté pouze tři (navíc ve dvou z těchto tří případů nedosáhli ani 50%). Tento princip je základním sjednocujícím prvkem pro celé období.

Výše zmíněné tři fáze se týkají Kongresu. Do roku 1980 setrvačně pokračoval dosavadní trend, kdy demokraté získávali velkou většinu ve Sněmovně reprezentantů i v Senátu. Ke změně došlo v souvislosti s nástupem Ronalda Reagana do funkce prezidenta. a jeho tzv. konzervativní revolucí, jež se vyznačovala především zvýšenou religiozitou obyvatel. Republikáni v této střední, přechodné fázi prokázali, že jsou schopni opakovaně dosahovat většiny v Senátu,⁴⁴⁵ což se jim povedlo po téměř 60 letech. Konečným zlomem pak byl rok 1994, kdy se Republikánské straně podařilo získat většinu v obou komorách Kongresu na téměř dvanáct let. Volby v roce 2006, kdy legislativu ovládli opět demokraté, tento proces definitivně potvrdily. V současné době dochází k nejdokonalejší alternaci od dob občanské války, a to nejen v případě prezidentských voleb, ale i ve volbách do Kongresu a dokonce i ve volbách guvernérů a státních legislatur.

Na přelomu šedesátých a sedmdesátých let došlo rovněž k rozšíření volebního práva prostřednictvím XXVI. dodatku k ústavě, který uzákoňoval aktivní volební právo pro občany starší osmnácti let, namísto dřívějších jedenadvaceti. Jednalo se o jeden z výsledků hnutí šedesátých let, kdy se mladí lidé dožadovali volebního práva především proto, že i mladíci ve věku osmnáct až dvacet jedna let museli bojovat ve Vietnamu, přestože nesměli volit.⁴⁴⁶ V sedmdesátých letech rovněž došlo k masovému rozšíření primárních voleb (primárek), a to v obou stranách. Uzákoněna byla také změna pravidel financování volebních kampaní, které nově stanovily strop na příspěvky fyzických a právnických osob a rovněž omezila možnosti kandidátů s těmito příspěvky nakládat. Na druhé straně byl zaveden systém státních příspěvků, které ovšem nedostává strana, ale přímo kandidát, což zvyšuje jeho nezávislost.⁴⁴⁷

4.4 Ideová východiska

Často jsem použil slov „konzervativní“, „liberální“, „konzervativec“ či „liberál“, dosud však těmto pojmům nebyl dán patřičný obsah. Je důležité, zda jimi označujeme přístup k ekonomice či ke společenským záležitostem. V některých případech mají tato označení podobný význam, jako v Evropě, jindy se naopak odlišuje.⁴⁴⁸

Podívejme se nejprve na vztah ke společenské oblasti (máme na mysli názory na občanská práva, zahraniční politiku a chování na veřejnosti a v politice). „Konzervativní“ přístup v americkém slova smyslu, pokud jej v této oblasti užijeme,

⁴⁴⁵ Dosáhnout většiny spíše v Senátu než ve Sněmovně reprezentantů je pro republikány jednodušší, protože dominují především v málo zalidněných západních státech. Ty však mají stejné postavení v horní komoře, jako lidnaté státy, které straní spíše demokratům.

⁴⁴⁶ Díky snížení věku aktivního volebního práva došlo v té době ke zvýšení počtu voličů o 11,5 milionů lidí. Jirásková 1988, str. 8.

⁴⁴⁷ Krejčí 2000, str. 46.

⁴⁴⁸ Důležité však je, že voliči těchto slov příliš často neužívají a pokud ano, mnohdy nepřesně. Abychom určili jejich ideovou orientaci, nesmí otázka znít, zda je dotyčný například „konzervativec“ či „liberál“, ale je třeba se zeptat na názor v konkrétní záležitosti a podle výsledných odpovědí pak jeho ideovou orientaci určit sami.

má stejný význam, jako na starém kontinentě. Spadají sem především záležitosti týkající se morálky, tedy odpor vůči registrovanému partnerství homosexuálů a potratům, zasazování se o právo nosit zbraň či prosazování náboženské výuky ve školách. Příznivci tohoto přístupu se rovněž vyslovují pro razantnější potírání kriminality, trest smrti a vyšší tresty obecně, jsou negativně naladěni proti pouličním demonstracím. Staví se zdrženlivě (přestože se nevyslovují přímo proti) k otázkám občanských práv. V zahraničněpolitické oblasti jsou příznivci tvrdého kurzu a vyšších výdajů na zbrojení.⁴⁴⁹

„Liberálové“ (tento pojem má ve společenské oblasti rovněž obobný význam, jako v Evropě) v tomto směru zastávají přesně opačné názory. Zasazují se o neomezené právo na potrat, zavedení registrovaného partnerství homosexuálů, stavějí se za omezení práva nosit zbraň a vystupují proti vyučování náboženství na školách.⁴⁵⁰ Jsou benevolentní vůči demonstracím, hájí práva odsouzených a jsou odpůrci trestu smrti. Výrazně podporují rozšiřování občanských práv a naopak protestují proti zvyšování nákladů na zbrojení. V zahraničněpolitické oblasti hájí umírněnější prostředky, upřednostňují dialog před silovým řešením a zasazovali se o ústupky směrem k Sovětskému svazu a dalším zemím ovládaných komunisty.⁴⁵¹

Druhým důležitým souborem názorů je postoj k záležitostem ekonomické a sociální povahy. V Evropě se ve vztahu k ekonomice nepoužívá označení „konzervativní“, narozdíl od Spojených států, znamená však totéž, co v evropském kontextu „liberální“. Jedná se tedy o soubor názorů prosazujících čistě tržní přístup k hospodářství s minimálními zásahy státu. S tím souvisí rezervovanost vůči navyšování sociálních výdajů a výdajů na podporu školství, zdravotnictví, zaměstnanosti a ochranu životního prostředí. Cílem jsou rovněž co nejnižší daně s minimální progresí a s větším důrazem na nepřímé daně (ve srovnání s přímými daněmi, tedy daněmi z příjmu).

Naproti tomu „liberálové“ (v americkém slova smyslu, v Evropě by byli spíše socialisty) prosazují větší zásahy státu do ekonomiky spojené s regulací soukromého podnikání. V daňové oblasti se zasazují o co nejprogresivnější zdanění (tedy výrazné znevýhodnění vysokopříjmových vrstev) s důrazem na přímé daně.

Ukázali jsme si tedy dva základní přístupy v každé ze zmíněných oblastí; jejich vzájemnou kombinací dostaneme čtyři základní ideologické přístupy.⁴⁵² Avšak Přístup k ekonomice a ke společnosti není jediným kritériem, jak můžeme k tomuto rozdělení dospět. Můžeme také kombinovat postoj ke třem významným hodnotám, tedy ke svobodě, řádu a rovnosti. Každá z následujících skupin má jinou hierarchii těchto ideálů, každá z nich klade na první místo některý z nich. S tím úzce souvisí i názory na postavení vlády ve společnosti, na její sílu.

1) *Konzervativci*. V této skupině se nacházejí lidé, kteří zastávají konzervativní názory jak ve společenské, tak v ekonomické oblasti. Svoboda je pro ně velice důležitá, kladou ji jednoznačně před ideál rovnosti. Jsou však někdy schopni omezit svobodu v zájmu zachování řádu. Je pak na diskusi, zda toto

⁴⁴⁹ Je samozřejmé, že každý nemusí souhlasit v těchto všech bodech, jde pouze o převažující názor.

⁴⁵⁰ To však neznamená, že by sami byli nevěřící (byť jich je mezi nimi mnoho a pokud jsou věřící, nejsou praktikující), staví se pouze proti vnucování víry.

⁴⁵¹ Je třeba upozornit na to, že Nixonova politika vůči Sovětskému svazu není vyjádřením těchto názorů, není ústupností, ale pouze se snaží z reálně existující situace vytěžit co nejvíce. Podrobněji viz výše.

⁴⁵² Zhruba sedmina obyvatel však nespádá ani do jedné z kategorií, neboť jsou podle výše zmíněných kritérií „nezařaditelní“. jedná se pouze o orientační rozdělení, názory každého člověka jsou samozřejmě individuální a od ostatních se (třebaže někdy pouze v maličkostech) odlišují.

„omezení“ svobody není spíše její „ochranou“, neboť bez řádu by nebyla ani svoboda. V tomto svém ideálu se tedy zasazují o co nejmenší úlohu vlády (v otázkách rovnosti), avšak jsou spíše pro silnou vládu v případě nutnosti zachovat platný řád. Platí to třeba při zavádění trestu smrti a přísnějších trestů obecně (což odmítají liberálové a libertariáni, naopak s tím souhlasí populisté).

Tato skupina je nejvýznamnějším rezervoárem hlasů Republikánské strany (z konzervativců jmenujme především prezidenta Ronalda Reagana). V sedmdesátých letech představovali zhruba šestinu obyvatelstva. Převažují mezi nimi spíše starší bílí obyvatelé s vyššími příjmy, pocházející ze Středozápadu.

2) *Libertariáni*. V hospodářských otázkách jsou konzervativní, ve společenských pak liberální. Absolutně upřednostňují svobodu a kladou ji jednoznačně jak před řád, tak před rovnost. Žádná záležitost podle nich není natolik významná, aby kvůli ní bylo nutné svobodu ohrozit. Proro jsou odpůrci silné vlády, zasazují se o slabou vládu jak v otázkách rovnosti, tak v otázkách zachování řádu. To však neznamená, že by tíhli k anarchismu a přáli si zrušení vlády jako takové. Ta by naopak měla být silná v těch oblastech, které jí skutečně náleží, tedy především v zahraniční politice a v obraně země.

Tvoří, podobně jako konzervativci, přibližně šestinu obyvatel. Volí převážně republikány (významným libertariánem byl neúspěšný republikánský prezidentský kandidát z roku 1964 Barry Goldwater).⁴⁵³ Typickým příslušníkem tohoto názorového proudu je mladý absolvent vysoké školy, běloch s vysokými příjmy bez náboženského vyznání, žijící na západě.

3) *Populisté*. Jsou přesným opakem libertariánů. Do tohoto názorového proudu spadají lidé, kteří jsou liberální v hospodářských otázkách a konzervativní ve společenských záležitostech. Tvoří tak přesný opak libertariánů. Je tom utak i v preferování našich třech hodnot. Zatímco libertariáni upřednostňují svobodu před řádem i rovností, populisté jsou naopak ochotni omezit svobodu při dosažení jak řádu, tak povinnosti. K tomu je však zapotřebí silné vlády. V tomto principu jsou však populisté důslední.

Představují zhruba čtvrtinu obyvatelstva. Jejich stranické zařazení není jednoznačné. Původně se jednalo o demokraty (převážně na jihu), kteří v roce 1968 podpořili prezidentského kandidáta zasazujícího se o zachování segregace George Wallace. Roku 1972 se vyslovili pro republikána Nixona, aby v následujících dvou volbách odevzdali svůj hlas demokratickému kandidátovi z jihu Jamesi Carterovi. V roce 1984 však opět podpořili republikána, Ronalda Reagana (převážil tedy u nich důraz na společenské otázky nad ekonomickými záležitostmi). Všeobecně se zasazují o silný stát, jak v hospodářských, tak ve společenských otázkách. Typickým populistou je starší žena s nižším vzděláním a nízkými příjmy, hluboce věřící a pocházející z jihu nebo Středozápadu.

4) *Liberálové*. Stejně, jako populisté mají opačné názory, než libertariáni, jsou přímým protikladem konzervativců liberálové, neboť ti jsou liberální jak v hospodářských, tak společenských otázkách. Jejich stupnice hodnot je rovnost - svoboda - řád. Zatímco konzervativci kladou řád na první místo a rovnost na poslední, u liberálů je tomu naopak. Dosažení rovnosti je absolutní prioritou, je jí

⁴⁵³ Právě jeho přístup k otázce občanských práv se dá nazvat jako libertariánský, nikoliv konzervativní (jak byl všemi označován). Absolutně upřednostňoval ideu svobodu jednotlivce a kladl ji v tomto případě před rovnost (a částečně i před řád). Odmítal zasahování do svobodného rozhodování jednotlivých států a jednotlivců. Nechoval se jako rasista (rasisty byli demokraté z jihu), ale byl důsledně věrný svému celoživotnímu přesvědčení o prioritě svobody. A svoboda je přeci jen něco trochu jiného, než-li rasismus.

třeba docílit i za cenu ohrožení svobody. Tu však nelze ohrozit v případě, že by měla vést k zachování řádu ve společnosti. I proto se spíše přiklání k silné vládě, odmítají však její roli (narozdíl od konzervativců) například při zavádění trestu smrti a přísnějších trestů obecně.

Jsou typickými voliči demokratů (z vysoce postavených činitelů jmenujme Edwarda Kennedyho,⁴⁵⁴ George McGoverna⁴⁵⁵ a Eugena McCarthyho).⁴⁵⁶ Jejich typický představitel je podobný libertariánovi - jedná se rovněž o mladého absolventa vysoké školy a je spíše bez vyznání. Geograficky jsou nejvíce koncentrováni na severovýchodě Spojených států, především pak v Nové Anglii (jejich baštou je stát Massachusetts). Tvoří zhruba čtvrtinu obyvatelstva.⁴⁵⁷

4.5 Prezidentské volby

4.5.1 Teoretické vymezení

Prezident je volen spolu s viceprezidentem na čtyři roky s možností jednoho opětovného znovuzvolení, minimální věk je stanoven na třicet pět let (aktivní volební právo je podle XXVI. dodatku k ústavě z roku 1971 určeno na osmnáct let). Další podmínkou je dosažení amerického občanství zrozením a čtrnáct let trvalého pobytu na území Spojených států.⁴⁵⁸ Tytéž podmínky platí pro kandidáta na funkci viceprezidenta.⁴⁵⁹ Oba dva kandidáti navíc nesmí být obyvateli stejného státu. Narozdíl od jiných zemí neexistuje v USA možnost vyvolání předčasných voleb, tj. voleb v jiném, než-li v přesně daném termínu, kterým je od volebního klání v roce 1848 první úterý po prvním pondělí v listopadu v přestupném roce.⁴⁶⁰ Voliči se musí před volbami zaregistrovat, obvykle v místě svého bydliště.⁴⁶¹ Američtí občané, kteří se v době konání prezidentských voleb nacházejí na území Spojených států, mohou volit korespondenčně, ale nejdříve se také musí zaregistrovat v tom americkém státě, kde volil naposledy anebo kde naposledy bydleli.

Způsob volby amerického prezidenta by se dal definovat jako „polopřímý“ či „přímý s mezikrokem“. Tento způsob je kompromisem mezi příznivci a odpůrci

⁴⁵⁴ Od roku 1962 zasedá v Senátu, kde zastupuje stát Massachusetts (*class I.*). Zde zastával a zastává různé pozice. V letech 1969-71 působil jako většinový *whip*, poté předsedal několika výborům, v letech 1978-81 výboru pro záležitosti justice (*Senate Judiciary Committee*), výbor práce a lidských zdrojů (*Senate Labor and Human Resources Committee*) v letech 1987-95, a dvakrát (2001-2003 a od roku 2007) stál a stojí v čele výboru pro záležitosti zdravotnictví, vzdělání, práce a penzí (*Senate Health, Education, Labor, and Pensions Committee*).

http://en.wikipedia.org/wiki/Ted_Kennedy

⁴⁵⁵ V letech 1957-51 byl členem Sněmovny reprezentantů, kde zastupoval 1. kongresový okrsek v Jižní Dakotě. V letech 1963-81 pak sloužil v horní komoře (*class III.*).

http://en.wikipedia.org/wiki/George_McGovern

⁴⁵⁶ Nejprve (1949-59) byl členem Sněmovny reprezentantů (4. kongresový okrsek v Minnesotě, poté (1959-71) sloužil v Senátu (*class I.*). http://en.wikipedia.org/wiki/Eugene_McCarthy

⁴⁵⁷ Wilson 1995, str. 65-70; srv. s: Janda 1998, str. 31-34.

⁴⁵⁸ Není však nutné, aby se kandidát na funkci prezidenta narodil přímo na území Spojených států - např. uchazeč o nominaci za Republikánskou stranu v roce 1968 George Romney se narodil v Mexiku. Kandidát na prezidenta za Republikánskou stranu v roce 1964 Barry Goldwater se narodil roku v Arizoně roku 1909, tedy v době, kdy ještě nebyla státem (stalo se tak roku 1912).

⁴⁵⁹ Avšak až podle XII. dodatku k Ústavě z roku 1804, neboť do té doby se viceprezidentem stala občan který obdržel druhý nejvyšší počet volitelských hlasů a tedy původně kandidoval na úřad prezidenta.

⁴⁶⁰ Rybáčková 2004, str. 92; srovnej s: Jirásková 1988, str. 6. Tento den je dán rozhodnutím Kongresu, Ústava pouze stanoví, že musí být na celém území stejný. Jiné zdroje však uvádějí, že tento den jako den voleb byl zaveden až v roce 1845; srv s: Majstr 1997, str. 402.

⁴⁶¹ Ale například studenti mohou volit i v místě, kde studují.

přímé volby. Její příznivci chtěli moc prezidenta odvozovat přímo od lidu, odpůrci se toho naopak obávali.⁴⁶² Výsledkem je, že v lidovém hlasování⁴⁶³ jsou nejprve zvoleni volitelé, kteří teprve vyberou prezidenta a viceprezidenta. Původním záměrem bylo, aby se každý volitel rozhodoval pouze dle svého svědomí, avšak již během prvních voleb byl založen precedens, podle něž se volitelé v převážné většině případů rozhodují tak, jak předem slíbili, jedná se tedy o imperativní mandát. Počet volitelů za každý stát je přesně dán a odvíjí se od počtu členů Kongresu, které každý stát obsazuje. Jedná se tedy o součet členů Sněmovny reprezentantů a Senátu.⁴⁶⁴ Celkový součet volitelů je 538 - 435 z nich odpovídá členům dolní, sto členům horní komory a zbývající tři příslušníci volitelského sboru jsou zástupci hlavního města Washingtonu, D.C.⁴⁶⁵ V současné době tedy např. Kalifornie jako největší stát disponuje celkem padesáti pět voliteli, nejmenší státy, jako např. Montana, Aljaška či Vermont pak pouze třemi voliteli. Podle toho se odvíjí i volební strategie kandidátů, neboť je výhodnější vyhrát ve velkých než v malých státech. Volitelé se totiž nerozdělují proporčně mezi jednotlivé kandidáty, avšak jsou všichni přiděleni vítěznému kandidátovi.⁴⁶⁶ Jedná se tedy o klasický většinový systém,⁴⁶⁷ jehož výsledky mohou být značně disproporční a většinou vede k vytváření systému dvou stran.⁴⁶⁸ Počet volitelů se mění v každý rok, jenž končí nulou, v důsledku sčítání obyvatelstva.⁴⁶⁹ Zatímco počet členů Senátu je fixně určen,⁴⁷⁰ počet členů Sněmovny reprezentantů je odvozen od počtu obyvatelstva jednotlivých států, jejichž poměr se neustále mění a v důsledku toho dochází ke změnám počtu členů volených do dolní komory jednotlivými státy a tím i počet volitelů za daný stát. Poměr hlasů v kolegiu volitelů neodpovídá výsledkům dosaženým v lidovém hlasování, většinou je zde vítězný kandidát silně nadhodnocen. V jiných případech je rozdíl mezi kandidáty naprosto zanedbatelný, přesto je rozdíl v počtu hlasů volitelů poměrně veliký. Již

⁴⁶² Příznivci (Madison, Hamilton) přímé volby se obávali, že nepřímě zvolený prezident by byl přímo ovládan nějakou malou skupinkou, která by si byla schopna zajistit v malém kolegiu volitelů většinu pro zvolení prezidenta. Chtěli tímto způsobem posílit i nezávislost výkonné moci. Odpůrci se naopak obávali tyranie většiny. Jejich postoj však nebyl tak silný.

⁴⁶³ Volitelé však vždy nebyli vybíráni pouze lidovou volbou. V roce 1800 tak učinilo pouze pět ze šestnácti států, v roce 1824 však již osmnáct ze čtyřadvaceti států. Zbývající volitelé byli vybíráni státními legislaturami. (Dvořáková 2002, str. 175). Tento postup rozhodně není neústavní (alespoň v tomto smyslu nehovoří žádné rozhodnutí Nejvyššího soudu), v roce 2000 se dokonce uvažovalo o jeho využití. Výsledky voleb na Floridě totiž skončily nejtěsnějším možným rozdílem hlasů a nebylo možno jednoznačně určit, kdo je vítězem voleb v tomto státě. Velmi vážně se v té době uvažovalo o možnosti výběru volitelů státním zákonodárným sněmem v případě, že by se nepodařilo vítěze určit jiným způsobem (nakonec Nejvyšší soud hlasováním rozhodl ve prospěch George W. Bushe).

⁴⁶⁴ Avšak volitelé nejsou identičti se členy Kongresu, dokonce jimi ani být nesmějí.

⁴⁶⁵ Podle dodatku XXIII., který stanoví počet volitelů tak, jak by odpovídal počtu členů Kongresu, kdyby hlavní město bylo členským státem Unie.

⁴⁶⁶ Existují však dvě výjimky, tedy Maine (od voleb v roce 1972) a Nebraska (od roku 1992), jejichž čtyři (respektive pět) volitelů je rozdělováno tzv. okrskovou metodou. Vítězný kandidát získává dva hlasy, zbývající dva (tři) jsou rozdělovány dle kongresových okrsků. Zatím se však nikdy nestalo, že by došlo k rozdělení těchto hlasů - vítěz v daném státě vždy vyhrál i ve všech okrscích. Abramson 1995, str. 352; srv. s: Karas 2005, str. 4.

Například v roce 2004 referendum v Coloradu zamítlo návrh, aby se volitelé tohoto státu dělili poměrně mezi jednotlivé kandidáty. Chmaitillová 2005, str. 12.

⁴⁶⁷ Novák 2004, str. 22. Tento systém je také nazýván jako relativně většinový systém, *plurality system*, *first past the post system*, systém „prvního na pásce“ či tzv. westminsterský model.

⁴⁶⁸ Výjimkou je např. Kanada, kde přes existenci tohoto volebního systému nalézáme faktický multipartismus zapříčiněný silnými regionálními stranami.

⁴⁶⁹ Pokud se v tento rok konají volby, projeví se efekt až v nejbližších dalších volbách.

⁴⁷⁰ Jedná se o dva senátory za každý stát.

několikrát se v historii stalo, že volby vyhrál kandidát, jenž nezískal většinu v lidovém hlasování.

Zpočátku se občas stávalo, že jednotliví volitelé podpořili jiného kandidáta než toho, který v daném státě zvítězil. Postupně se však v praxi vyvinul princip tzv. vázaného mandátu, který v roce 1952 posvětil Nejvyšší soud, když dovolil jednotlivým státům přijímat zákony, dle kterých by byli volitelé povinni volit kandidáta, za kterého byli delegováni. Dvacet jedna států však toto pravidlo zatím nezavedlo.⁴⁷¹

Aby mohl občan volit, musí se nejdříve zaregistrovat. Existují dva druhy registrace voličů. Nejobvyklejší je systém trvalého zapsání do seznamu voličů. Podle něho se volič registruje pouze jednou, a jestliže se zúčastnil předchozích voleb a nezměnil od té doby místo pobytu nebo jméno, není povinen se znovu registrovat. Méně obvyklý je periodický zápis, při níž se ve stanovenou dobu všechny volební seznamy zruší a voliči se musí registrovat znovu. Například studenti si mohou vybrat, zda budou volit v místě svého pobytu či studia. Důležitou institucí je volební výbor (*Election Board*) je obvykle složen z příslušníků obou politických stran. Sestává ze tří inspektorů nebo komisařů a dvou úředníků, kteří jsou jmenováni pro každý volební okres okresními (*county*) úřady. Tento výbor rozhoduje o oprávněnosti (kvalifikovanosti) voličů, dohlíží na volební proces a obvykle zjišťuje a ohlašuje výsledky.

Delegáti na celonárodní (federální) nominační sjezd se v současné době ve většině států volí v primárních volbách. V jiných státech jsou delegáti vybíráni na kandidátských konferencích nebo celostátních sjezdech strany. Počet mandátů na nominační sjezd, jež jednotlivé strany stanoví každému státu, se do určité míry řídí počtem obyvatel státu a tím, jak tento stát podporoval kandidáty dané strany při posledních volbách. Demokraté také určují některé delegáty automaticky podle funkce, kterou ve straně zastávají – například členy federálního výboru strany nebo členy kongresu. V primárních v Kalifornie, Massachusetts, Nebrasky a Wisconsinu dovolují voličům připsat na oficiální kandidátku jméno osoby, který do primárek zařazena nebyla.⁴⁷²

Kandidáta v jednotlivých státech dříve vybírali straniční vůdci, primárky byl zaváděny teprve od počátku 20. století, v masovém měřítku tak od přelomu šedesátých a sedmdesátých let. Ve velké většině jsou upraveny státním zákonodárstvím a konají se pro obě strany v tentýž den. Rozlišujeme jich několik druhů, jednak podle složení hlasujících, jednak podle klíče určujícího delegáty na celonárodní konvenci.⁴⁷³ Primárky jsou buď otevřené nebo uzavřené, podle toho, zda jsou přístupné pouze registrovaným „členům“ té které strany či všem bez ohledu na stranickou příslušnost.⁴⁷⁴ Delegáti podporující jednotlivé kandidáty jsou ve většině případů vybíráni systémem „vítěz bere vše“. V některých demokratických primárních se delegáti rozdělují poměrně mezi všechny kandidáty, kteří získali více než 15% hlasů.⁴⁷⁵ Konečně posledním typem je rozdělení státu na jednotlivé distrikty, v jejichž rámci se postupuje jako v prvním případě.⁴⁷⁶

⁴⁷¹ Karas 2005, str. 4.

⁴⁷² Krejčí 2000, str. 1924.

⁴⁷³ Kandidáti na delegáty se předem zavazují, pro jakého uchazeče o prezidentskou nominaci budou na konvenci hlasovat.

⁴⁷⁴ Jirásková 1988, str. 14.

⁴⁷⁵ Polsby 1976, str. 87.

⁴⁷⁶ Maisel 1987, str. 117; srv. s: Polsby 1976, str. 112.

Co se týče volební registrace, kandidáti dvou hlavních stran jsou registrováni automaticky. Ale od kandidátů třetích stran se požaduje předběžné shromažďování podpisů pod příslušnou petici, přitom je často zapotřebí podpisů alespoň pěti procent voličů v jednotlivém státě. Celkově je třeba pro navržení kandidáta ve všech padesáti státech shromáždit přes dva miliony podpisů. Podpisová akce je však omezena. Kromě toho jsou při ní nezbytní svědkové, jejich notářské schválení a zvláštní povolení pro ty, kdo podpisy shromažďují. Za platné se odmítají pokládat takové podpisy, v nichž není uvedeno celé jméno; jsou-li petice s podpisy a oznámení o navržení kandidatury podány v různou dobu, odmítá se registrace kandidátů. Ale v případě, že se někomu podařilo zaregistrovat se jako „nezávislý“ kandidát ve všech 50 státech, je jeho kandidatura omezena pouze na danou kampaň a při dalších volbách musí tento proces zopakovat.⁴⁷⁷

4.5.2 Technické poznámky

Ještě, než přistoupíme k prezentaci výsledků jednotlivých prezidentských voleb, je třeba si ujasnit několik geografických termínů. Název Nová Anglie se používá pro označení států nejzazšího severovýchodu, tedy pro Maine, Vermont, New Hampshire, Massachusetts, Connecticut a Rhode Island. Na Středozápadě se nacházejí Ohio, Indiana, Illinois, Michigan, Wisconsin, Minnesota a Iowa (i když příslušnost posledních dvou jmenovaných a především Iowu je velmi sporná; spíše se jedná už o prérijní státy). Pojem „hluboký jih“ značí státy bývalé konfederace, které byly nejradikálnější v segregacních otázkách a drtivě (od přelomu sedmdesátých a osmdesátých let 19. století do přelomu padesátých a šedesátých let 20. století) volily demokracii. Jedná se o Arkansas, Louisianu, Mississippi, Alabamu, Georgii a Jižní Karolínu. Ostatní termíny nejsou příliš ustálené, proto si dovoluji rozdělit ostatní státy dle svého nejlepšího úsudku - do tzv. vnějšího jihu započítávám všechny zbývající státy Konfederace (Texas, Floridu, Severní Karolínu, Tennessee a Virginii) a navíc Kentucky a Missouri. Severovýchod pak značí „zbytkové“ státy mezi územím Středozápadu, „vnějšího jihu“ a Nové Anglie, tedy New York, New Jersey, Pensylvánie, Maryland, Delaware a Západní Virginie). Kalifornie, Washington, Oregon, Aljaška, Havaj a Nevada pak náleží do západních států. Zbývající území dělím na státy Skalistých hor (Montana, Idaho, Wyoming, Colorado, Utah, Nové Mexiko a Arizona) a prérijní státy (Severní a Jižní Dakota, Nebraska, Kansas a Oklahoma; možná by sem měly náležet i Minnesota s Iowou, ty však kvůli logice volebních výsledků řadím spíše do Středozápadu).

V textu u významných osobností uvádím v poznámkách stručný nástin jejich působení v politice. Tento nástin je uveden vždy pouze jednou, pokud se tatáž osobnost vyskytuje i v dalších oddílech, není již opatřena poznámkou. Stejně tak pouze poprvé uvádím celé jméno včetně domovského státu u jednotlivých kandidátů, v ostatních případech zkracuji křestní jméno a vypouštím místo původu. Pokud někde používám označení typu „dvakrát sloužil ve Sněmovně reprezentantů“, nemám na mysli počet volebních období, ale situaci, kdy jedna osoba zastupovala během svého života dva různé kongresové okrsky. Totéž platí i v případě Senátu a jeho tříd (*class*).

Ve všech případech uvádím podrobné výsledky prezidentských voleb s přesností na dvě desetinná místa v relativním vyjádření a rovněž přesné počty hlasů v absolutním vyjádření. Měl jsem k dispozici tři-čtyři zdroje, v každém z nich však

⁴⁷⁷ Krejčí 2000, str. 50.

byl tento údaj trochu jiný, uvádím proto vždy jen jeden - ten, ve kterém jsou výsledky udány právě s přesností na dvě desetinná místa.

4.5.3 Prezidentské volby v roce 1948

Tyto volby jsou historiky považovány za nejzmatenější v americké historii. Rok 1946 byl svědkem republikánského nástupu v Kongresu a vše nasvědčovalo tomu, že o dva roky později ovládnou i Bílý dům. Potvrzovaly to i všechny předvolební průzkumy veřejného mínění. Jejich kandidátem na nejvyšší post se opět stal poražený z roku 1944, newyorský guvernér Thomas E. Dewey,⁴⁷⁸ jehož „partnerem“ se stal Earl Warren⁴⁷⁹ z Kalifornie. Za demokraty byli nominováni úřadující prezident Harry S. Truman⁴⁸⁰ a Alben W. Barkley⁴⁸¹ z Kentucky. Ti však museli čelit silné dvoupólové opozici ve vlastní straně. Levicový viceprezident z let 1941-45, H. Wallace, se rozhodl založit vlastní Progresivní stranu (*Progressive*) a ucházet se s ní o post prezidenta; dostalo se mu dokonce podpory od amerických komunistů. Naopak z druhé strany se proti prezidentovi (a především proti jeho politice rozšiřování občanských práv, kterou nastartoval v armádě) vymezovali jižní demokraté, kteří ustavili Stranu státních práv (*State's Rights Party*), známá pod označením *Dixiecrat*.⁴⁸² Do čela se jim postavil (James) Strom Thurmond⁴⁸³ z Jižní Karolíny. Jejich hlavním úmyslem nebylo volby vyhrát, ale dosáhnout co největšího počtu volitelských hlasů z jihu tak, aby zabránili ve vítězství oběma hlavním kandidátům a docílili tak přenesení volby prezidenta do Sněmovny reprezentantů,

⁴⁷⁸ V letech 1943-54 zastával post guvernéra New Yorku. Ještě jednou se pokusil získat funkci prezidenta v roce 1948, avšak opět neuspěl. O čtyři roky později podpořil D. D. Eisenhowera proti konzervativnímu R. Taftovi. http://en.wikipedia.org/wiki/Thomas_E._Dewey

⁴⁷⁹ V letech 1943-53 působil jako guvernér Kalifornie, poté (1953-69) jako předseda Nejvyššího soudu. Především s jeho jménem je spojen počátek procesu desegregace, protože právě on prosadil přijetí převratných rozhodnutí Nejvyššího soudu v tomto směru. http://en.wikipedia.org/wiki/Earl_Warren

⁴⁸⁰ V letech 1935-45 zasedal v Senátu za stát Missouri (*class I.*). Roku 1945 se po smrti F. D. Roosevelta stal prezidentem a v této funkci působil až do roku 1953 (v roce 1948 vyhrál prezidentské volby). Podrobněji srv. s: Graubard 2007, str. 264-307; Truman 1973; Mac Coy 1984; http://en.wikipedia.org/wiki/Harry_S._Truman

⁴⁸¹ Nejprve (1913-27) působil jako člen Sněmovny reprezentantů (1. kongresový okrsek v Kentucky), poté byl dvakrát (1927-49 a 1955-56) členem Senátu (*class III.* a *class II.*). Během svého prvního působení v horní komoře sloužil nejprve (1937-47) jako vůdce většiny, poté (1947-49) jako vůdce menšiny. http://en.wikipedia.org/wiki/Alben_W._Barkley

⁴⁸² Jejich orientace byla konzervativní, populistická a především presegregacionistická. Po neúspěchu v těchto volbách se vrátili zpět do Demokratické strany, kde vytvořili samostatnou frakci. „Dixie“ znamená „jižanský“. <http://en.wikipedia.org/wiki/Dixiecrat>

⁴⁸³ Nejprve (1947-51) zastával funkci guvernéra Jižní Karolíny. V Senátu působil v letech 1954-2003, s krátkou přestávkou v dubnu-listopadu 1956 (*class II.*) a stal se tak jedním z nejdéle sloužících senátorů v historii. Zde zastával řadu funkcí, v letech 1981-87 stál v čele Justičního výboru (*Chairman of the Senate Judiciary Committee*), poté (1995-1999) vedl Výbor pro vojenskou službu (*Chairman of the Senate Armed Services Committee*). Celkem čtyřikrát (1981-87, 1995-2001, 2001 a 2001-2003) působil jako *president pro tempore* tohoto zákonodárského orgánu. Postupně získal (díky svému vysokému věku) několik čestných titulů - v letech 1989-2003 byl nejdéle sloužícím senátorem (*Dean of the United States Senate*; nyní jím je demokrat Robert Byrd ze západní Virginie a následuje jej Edward Kennedy z Massachusetts). Dále pak byl v letech 1998-2003 nejstarším senátorem v historii, v letech 2000-2003 nejstarším žijícím bývalým guvernérem a v letech 2002-2003 pak guvernérem, který ze všech žijících guvernerů nastoupil do svého úřadu nejdříve. Je znám především svým bojem proti zákonům týkajících se rozšiřování občanských práv (včetně nejdélejšího, 24 hodin trvající *filibusteru* z roku 1957). Původně byl do roku 1964 demokratem, poté přestoupil k republikánům. V roce 1968 (při prezidentských volbách) pak pomohl Nixonovi zvítězit ve svém domovském státě. http://en.wikipedia.org/wiki/J._Strom_Thurmond

kde doufali v uzavření podobné úmluvy v otázce občanských práva, jako byl Kompromis z roku 1877.

Jak již bylo řečeno, všechny předvolební průzkumy naznačovaly, že vítězem voleb se stanou republikáni a T. Dewey.⁴⁸⁴ Nakonec se však konalo jedno z největších překvapení v americké volební historii, protože Trumanovi se přes všechna očekávání podařilo s 49,55% (24 179 347) ve všeobecním hlasování a 303 hlasy ve sboru volitelů zvítězit. Dewey obdržel pouze 45,07% (21 991 292) a 189 hlasů volitelů. Ani obě menší strany nezískaly tolik, jak se očekávalo. Úspěšnější z nich byla Strana státních práv, která obdržela 2,41% (1 175 930) a 39 „členů“ kolegia volitelů. Těsně za ní se umístili progresivisté - 2,37% (1 157 328).⁴⁸⁵ Avšak vzhledem k tomu, že jejich podpora nebyla tak koncentrovaná,⁴⁸⁶ jako v případě *dixiekratů*, a byla naopak rozprostřena poměrně rovnoměrně po celé zemi, nezískali žádný volitelský hlas. Nejúspěšnější pak byli v New Yorku s 8,3% (a umožnili tak republikánům, aby zde těsně zvítězili) a v Kalifornii se 4,7%.⁴⁸⁷ Známa je Trumanova povolební fotografie, na níž prezident s rozzářeným úsměvem ukazuje přítomným novinářům prorepublikánský deník *Chicago Daily Tribune* s jejich velkým titulkem „Dewey porazil Trumana (*Dewey Defeats Truman*)“.⁴⁸⁸ Úřadujícím prezidentovi pomohlo veto Taft-Hartleyova protiodborářského zákona (na jeho stranu se opět postavili odboráři, kteří by jinak podpořili Wallace) a podpora Izraele, což mu zajistilo přízeň židovských voličů.⁴⁸⁹

Volební účast dosáhla 53%, což bylo velmi málo vzhledem k tomu, jak byly volby vyhocené.⁴⁹⁰ Jednalo se o nejnižší volební účast mezi lety 1924 a 1980.⁴⁹¹ Na závěr se podíváme na úspěšnost kandidátů podle jednotlivých států. Thurmondovi se podařilo zvítězit pouze ve čtyřech státech hlubokého jihu (Louisiana, Mississippi, Alabama a Jižní Karolína). Dewey bodoval na celém severovýchodě (vyjma Západní Virginie), v Nové Anglii (kromě Massachusetts a Rhode Islandu), ve farmářských (s výjimkou Oklahomy), Michiganu, Indianě a Oregonu. Ve všech ostatních státech zvítězil Truman, v některých dokonce drtivě (Texas, Oklahoma, Arkansas, Georgie a Severní Karolína).⁴⁹²

4.5.4 Prezidentské volby v roce 1952

Prezidentské volby v roce 1952 byly velmi významné, neboť je poprvé po čtyřiaadvaceti letech vyhráli republikáni.⁴⁹³ Oblíbený generál Dwight D. Eisenhower⁴⁹⁴ se těšil zájmu obou hlavních politických stran, nakonec však přijal kandidaturu za republikány. S převahou vyhrál i většinu republikánských primárek,

⁴⁸⁴ Krátce před volbami toto potvrdily nezávisle na sobě dva průzkumy - Gallup Poll (Dewey 49,5%, Truman 44,5%, Thurmond 4% a Wallace 2%) a Elmo Roper (Dewey 52,2%, Truman 37,1%, Thurmond 5,2% a Wallace 4,3%). Lorant 1951, str. 712.

⁴⁸⁵ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁴⁸⁶ S. Thurmond například vůbec nekandidoval v jedenácti státech. Abramson 1995, str. 354.

⁴⁸⁷ Schlesinger 1973, str. 3326; srv. s:

http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1948

⁴⁸⁸ <http://en.wikipedia.org/wiki/Image:Deweytruman12.jpg>

⁴⁸⁹ Graubard 2007, str. 295.

⁴⁹⁰ Je také možné, že mnozí republikáni byli přesvědčeni, že vítězství jejich favorita je jisté a k volbám se proto neodstavili, čímž zapříčinili jeho prohru.

⁴⁹¹ Tindall 2000, str. 834.

⁴⁹² Karas 2005, str. 17.

⁴⁹³ Někdy se však uvádí, že vzhledem k Eisenhowerovu váhavému republikánství (ostatně dříve otevřeně stranil demokratům) že skutečně prvním vítězstvím republikánů od roku 1928 byl až úspěch Richarda Nixona v roce 1968.

⁴⁹⁴ Podrobněji k jeho osobě viz zvláštní kapitola.

aniž by vedl volební kampaň a navštívil jediný stát, kde se odehrávaly.⁴⁹⁵ Jeho hlavním protivníkem v těchto primárkách byl konzervativní senátor Robert A. Taft.⁴⁹⁶ Eisenhower se nakonec stal kandidátem převážně umírněných republikánů⁴⁹⁷ ze severovýchodu USA, proti tradičním izolacionistům⁴⁹⁸ ze středozápadu. V červenci 1952 pak Eisenhower získal nominaci na republikánském konventu v Chicagu již v prvním hlasovacím kole a porazil tak R. Tafta. Za svého kandidáta na viceprezidenta si posléze vybral mladého senátora za stát Kalifornii Richarda Nixona.⁴⁹⁹ Tato dvojice vydržela přes četné peripetie⁵⁰⁰ až do voleb roku 1960⁵⁰¹ a i poté oba udržovali kontakty.⁵⁰²

Demokraté nominovali illinoiského guvernéra Adlaie Stevensona.⁵⁰³ Ten v roce 1952 plánoval, že se pokusí o znovuzvolení v guvernéřských volbách. O kandidatuře na prezidenta neuvažoval, ani se neúčastnil primárek.⁵⁰⁴ Přijal však nominaci na národním konventu v Chicagu, jež byla výsledkem zákulisních dohod stranických bossů. Oblibu národa⁵⁰⁵ si získal především svým řečnickým uměním.

⁴⁹⁵ Do Spojených států se ostatně vrátil až v poslední týden primárek (působil jako vrchní spojenecký velitel NATO pro Evropu). Graubard 2007, str. 71 a 324, srv s: Halberstam 2002, str. 199.

⁴⁹⁶ Senátorem byl v letech 1939-53, působil mnoho let jako vůdce senátní menšiny, v roce 1953 pak krátce (do své smrti) jako vůdce většiny. Byl vynikajícím řečníkem a jako první kandidát vůbec použil ve své volební kampani televizi. White 1982, str. 168.

Byl hodně podobný republikánskému prezidentskému kandidátovi z roku 1964 Barrymu Goldwaterovi. Věděl, že voliči, kteří budou souhlasit s jeho základními politickými názory, budou vždy v menšině. Kennedy 1964, str. 185.

⁴⁹⁷ Jejich představitelem byl i dvojnásobný neúspěšný prezidentský kandidát z let 1944 a 1948, guvernéř New Yorku Thomas Dewey.

⁴⁹⁸ Tento proud ve straně neustále slábl.

⁴⁹⁹ Ten měl sice blíže k Robertu Taftovi, avšak dobře si spočítal, že Eisenhower má mnohem větší vyhlídky na vítězství v celonárodních volbách a proto jej podpořil a pomohl mu získat nominační hlasy Kalifornie. Jeho cílem bylo stát se kandidátem na viceprezidenta, což se mu také povedlo.

⁵⁰⁰ Eisenhower v soukromí často prohlašoval, že k Nixonovi cítí odpor. V roce 1952 uvažoval, že jej stáhne z kandidátky, neboť se objevilo podezření, že existuje tajný fond, na který přispívají někteří bohatí podnikatelé (především naftaři z Texasu) a který mu zajišťuje nadstandardní životní úroveň. V proslulém televizním projevu se Nixonovi podařilo získat občany na svou stranu a budoucí prezident jej na kandidátce ponechal. Summers 2003, str. 152; srv s: Kissinger 2004, str. 385.

Později byl tento projev prohlášen za 6. nejlepší americký proslav ve 20. století.

<http://www.news.wisc.edu/releases/3504.html>

Znovu přemýšlel o jeho nahrazení před volbami v roce 1956, nakonec tak neučinil. V září 1955 jej postihl srdeční záchvat. Dallek 2006, str. 183.

Těsně před volbami v roce 1956 se Eisenhower musel podrobit operaci střeň a Nixon de facto převzal řízení země. Podobná situace se opakovala v roce 1957, kdy prezidenta postihla mozková mrtvice. Summers 2003, str. 185.

Podrobněji k osobnosti R. Nixona viz zvláštní kapitola.

⁵⁰¹ Den před volbami, 7. listopadu. 1960, Eisenhower v rozhlasovém a Tv projevu podpořil Nixona a Lodge. Public Papers 1961, str. 355.

⁵⁰² Později byly dokonce jejich rodiny spojeny manželským svazkem - Eisenhowerův vnuk David se oženil s Nixonovou dcerou Julií. Chester 1969, str. 676.

⁵⁰³ Působil (1949-53) jako guvernéř státu Illinois, sloužil rovněž (1961-65) jako americký velvyslanec při OSN, což byla funkce na úrovni člena vlády.

http://en.wikipedia.org/wiki/Adlai_Stevenson

⁵⁰⁴ Všechny primárky vyhrál senátor ze státu Tennessee Estes Kefauver.

⁵⁰⁵ Byť jeho popularita zdaleka nedosahovala úrovně, již se těšil generála Dwight D. Eisenhower. Jeho kampaň nebyla schopna tuto popularitu prolomit. V neprospěch illinoiského guvernéra rovněž hovořila únava voličů z dvacetileté vlády demokratů, s níž byly spojeny různé nekalé praktiky, na které republikáni poukazovali. Stevenson na tato obvinění odpovídal: „Až o nás republikáni přestanou říkat lži, my o nich přestaneme říkat pravdu.“ Tindal 2000, str. 666.

Velmi oblíbený byl především v intelektuálních kruzích. Za svého kandidáta na viceprezidenta si vybral Johna Sparkmana⁵⁰⁶ z Alabamy.⁵⁰⁷

Jak již bylo řečeno, vítězství si odnesla dvojice Eisenhower - Nixona. Ti drtivě porazili duo Stevenson - Sparkman. V lidovém hlasování zvítězil v poměru 55,18% : 44,33%,⁵⁰⁸ rozdíl v hlasování volitelů byl ještě drtivější - 442 : 89. Volební účast činila 63,3%.⁵⁰⁹ Kromě tradičních republikánských států západu, Středozápadu a severovýchodu se generálovi podařilo získat i několik států tzv. vnějšího jihu.⁵¹⁰ Stevenson pak uspěl pouze ve státech hlubokého jihu, ze států vnějšího jihu pak pouze v Severní Karolině, Kentucky a Západní Virginii. Nezískal ani „svůj“ stát - Illinois (podobně si zde vedl i o čtyři roky později).⁵¹¹

4.5.5 Prezidentské volby v roce 1956

Co se týče „personálního složení“, byly tyto volby obdobou voleb z roku 1952 s jedinou výjimkou - s A. Stevensonem tentokrát na post viceprezidenta nekandidoval J. Sparkman, ale Ester Kefauver.⁵¹² Demokratický prezidentský kandidát již ke své kandidatuře přistupoval cílevědoměji, než před čtyřmi lety. Zúčastnil se některých primárek, většinu jich však opět vyhrál Ester Kefauver.⁵¹³ Mohl se opřít o podporu vlivné vdovy po prezidentu Franklinu D. Rooseveltovi, Eleanor. Další potenciální kandidát, guvernér státu New York W. Averell Harriman,⁵¹⁴ se těšil podpoře exprezidenta Harryho S. Trumana. Na konventu⁵¹⁵

⁵⁰⁶ V letech 1937-46 zasedal ve Sněmovně reprezentantů (8. alabamský kongresový okrsek), roku 1946 zde krátce působil jako *whip* většinové strany (*House Majority Whip*), roku 1946 přešel na 33. let do horní komory (*class II.*). Poslední čtyři roky svého působení v Senátu zastával funkci předsedy Výboru pro zahraničních vztahy (*Chair of the United States Senate Committee on Foreign Relations*).

http://en.wikipedia.org/wiki/John_Sparkman

⁵⁰⁷ Jelikož kandidát na prezidenta pocházel ze severního státu, bylo třeba jeho „partnerem“ zvolit reprezentanta jihu.

⁵⁰⁸ Poměr v počtu hlasů byl 33 936 234 : 27 214 992. Graubard 2007, str. 326. Podle jiných zdrojů (http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1952; <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>) však byl tento poměr 34 075 529 : 27 375 090.

⁵⁰⁹ Tindall 2000, str. 834; srv. s:

http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1952

⁵¹⁰ Jednalo se o Texas (53,1%), Oklahomu (54,6%), Floridu (55,0%), Virginii (56,3%) a Tennessee (50,0%). Karas 2005, str. 18 a 32.

⁵¹¹ Karas 2005, str. 18.

⁵¹² Kefauver sloužil v letech 1939-49 jako demokratický člen Sněmovny reprezentantů, zvolen byl ve 3. kongresovém okrsku ve státě Tennessee. V letech 1949-63 pak zasedal v Senátu (*class II.*). V roce 1956 byl jedním ze senátorů, který nepodepsal Jižní manifest (*Southern Manifesto*; viz příloha č. 20), který se vyslovoval proti rozšiřování občanských práv.

<http://en.wikipedia.org/wiki/Kefauver>

⁵¹³ Kefauver sloužil v letech 1939-49 jako demokratický člen Sněmovny reprezentantů, zvolen byl ve 3. kongresovém okrsku ve státě Tennessee. V letech 1949-63 pak zasedal v Senátu (jeho senátorským kolegou byl otec pozdějšího viceprezidenta z let 1993-2001 a držitele nobelovy ceny míru za rok 2007, Albert Gore starší). V roce 1956 jako jeden ze čtyř jižních demokratických senátorů nepodepsal Jižní manifest (*Southern Manifesto*; viz příloha č. 20), jež se vyslovoval proti rasové integraci ve veřejných zařízeních. Při prezidentských primárkách ve státě New Hampshire v roce 1956 dostal šestkrát více hlasů, než A. Stevenson. <http://en.wikipedia.org/wiki/Kefauver>

⁵¹⁴ Ve svém životě zastával řadu významných politických funkcí, většinou diplomatických. Byl velvyslancem v Sovětském svazu (1943-46) a Velké Británii (1946), ministrem obchodu (1946-48), koordinátorem Marshallova plánu (1948-50), zvláštním poradcem prezidenta Trumana (1950-52), guvernérem New Yorku (1955-58; roku 1958 byl při pokusu o znovuzvolení poražen N. A. Rockefellerem). Působil v nesčetných funkcích (formálních i neformálních) na ministerstvu zahraničí, zabýval se především dálným východem a konkrétně Vietnamem.

Stevensona podporovali mladí, výrazně liberálně zaměřeni delegáti. Ve volební kampani pronesl celkem tři stovky projevů a urazil více než 55 000 mil. V jeho projevech se objevovaly podobné požadavky, jaké se později povedlo prosadit demokratickým prezidentům Kennedymu a Johnsonovi. Zasazoval se mj. také za ukončení jaderných testů.⁵¹⁶

Republikánské vítězství bylo ještě výraznější, než před čtyřmi lety, v poměru 57,37% : 41,97%,⁵¹⁷ Eisenhower obdržel 457 hlasů volitelů proti Stevensonovým 73.⁵¹⁸ Volební účast se ve srovnání s předchozím volebním kláním snížila na 60,6%.⁵¹⁹ Republikánská kandidátka sice od posledních voleb ztratila jeden stát, jiné tři však získala.⁵²⁰ Přelomové bylo především republikánské vítězství ve státě Louisiana⁵²¹ - šlo o první takové vítězství ve státě hlubokého jihu od založení strany.⁵²² Na jihu rovněž udrželi Texas, kde především velmi konzervativní dallaský okrsek⁵²³ volby ve vztahu k demokratům doslova bojkotoval.⁵²⁴ Ti zaznamenali ztráty také v Jižní Karolíně, kde do té doby demokraté v prezidentských volbách obdrželi téměř vždy přes 90% hlasů, si Stevenson odnesl zisk pouhých 45,4%.⁵²⁵ Eisenhower bodoval především v Nové Anglii, která se však již od následujících voleb stala pevnou baštou demokratů.⁵²⁶ Zajímavé je, že v těchto volbách poprvé většina katolíků volila republikány⁵²⁷ a Demokratickou stranu volilo pouze 64% Afroameričanů, ve srovnání se 79% v roce 1952.⁵²⁸ Republikánská strana měla tradičně drtivou převahu mezi střední třídou a majetnými vrstvami.

4.6 Kongresové volby

Vzhledem k tomu, že složení Sněmovny reprezentantů a Senátu a jejich společný vztah k prezidentovi spolu úzce souvisí, budeme probírat volby obou komor Kongresu v letech 1948-74 paralelně, rozdělení kapitol dle horní a dolní komory mají spíše technický ráz a jsou činěna v zájmu větší přehlednosti. Nejprve si provedeme obecný nástin voleb, nejprve senátních, poté sněmovních. Dále budeme pokračovat podle výše naznačeného dělení dle jednotlivých stranických systémů, u každého z nich se budu věnovat vždy nejprve Senátu, poté Sněmovně reprezentantů.

4.6.1 Senátní volby - teorie

⁵¹⁵ Tento konvent provázela určitá zvláštnost - Stevenson si svého kandidáta na viceprezidenta nevybral sám, ale nechal o něm volně hlasovat. Nakonec ve druhém hlasovacím kole zvítězil E. Kefauver nad J. F. Kennedym. Dallek 2006, str. 186-187.

⁵¹⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/Adlai_Stevenson

⁵¹⁷ V počtech hlasů tento poměr činil 35 579 180 : 26 028 028.

<http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>; srv. s:

http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1956

⁵¹⁸ Poměr států činil 41 : 7.

⁵¹⁹ Tindall 2000, str. 834.

⁵²⁰ Republikáni ztratili Missouri, získali však Louisianu, Kentucky a Západní Virginii.

⁵²¹ Karas 2005, str. 19 a 33.

⁵²² Samozřejmě pokud pomineme období rekonstrukce do konce 70. let, kdy byly volební výsledky na jihu poznamenány četnými machinacemi.

⁵²³ V tomto okrsku měli demokraté jinak drtivou převahu.

⁵²⁴ Ewans 1966, str. 288.

⁵²⁵ Karas 2005, str. 32-33.

⁵²⁶ Výjimkou byl Vermont a především New Hampshire, kde si republikáni ještě poměrně dlouhou dobu udržovali pevné pozice.

⁵²⁷ Katolíci byli vždy spolehlivým voličským rezervoárem demokratů. Situace, že by jich většina podpořila kandidáta republikánů, nastala až v roce 2004. Chmaitillová 2005, str. 77.

⁵²⁸ Schlesinger 1973, str. 2701.

Určení počtu členů Senátu je mnohem jednodušší, než v případě Sněmovny reprezentantů, neboť každý stát disponuje právě dvěma senátory. V současné době tvoří USA padesát členských států, Senát má tedy celkem sto členů. V tomto případě jde o rovnost států, nikoliv voličů.⁵²⁹ Volebním obvodem je celé území státu a volební období trvá šest let, přičemž se každé dva roky obnovuje jedna třetina senátorů.⁵³⁰ Poprvé byli senátoři zvoleni v roce 1788, kdy bylo rovněž určeno, kteří z nich budou zastávat dvouletý, čtyřletý či plný šestiletí mandát, aby byla zajištěna ona třetinová obměna. Zde má původ označení jednotlivých senátorů dle tříd (*class*), které jsou celkem tři, tedy *class I*,⁵³¹ *class II*,⁵³² a *class III*.⁵³³ Platí, že senátoři z jednoho státu pocházejí každý z jiné třídy.⁵³⁴ Každý nový stát je zařazen do takových tříd, aby byla splněna podmínka, že jednak žádný stát neobsazuje senátní místa jedné třídy a zároveň aby se, pokud možno, co možná nejdokonaleji naplnila idea obměny jedné třetiny senátorů každé dva roky.⁵³⁵ Původně, dle Ústavy, byli senátoři voleni nepřímo, jednotlivými státními legislaturami.⁵³⁶ V pokrokové éře na počátku 20. století se však usoudilo, že je třeba dát občanům právo rozhodovat o svých zástupcích v Senátu přímo, proto byl přijat XVII. dodatek k Ústavě, který vstoupil v platnost dne 31. května 1913, jímž byla tato přímou volbu senátorů zavedena. Všechna ostatní ustanovení zůstala zachována.

Aktivní volební právo je, stejně jako v případě voleb prezidenta a členů Sněmovny reprezentantů osmnáct let, pasivní volební právo pak třicet let. Důležité je rovněž devět let trvající americké státní občanství a pobyt ve státě, kde se kandidát o post senátora uchází. Pokud nějaký člen horní komory zemře, odstoupí či je odvolán, konají se doplňující volby. Nově zvolený člen Senátu však pouze „dokončí“ volební období svého předchůdce, nedisponuje plným, šestiletým mandátem. Volební systém je stejný, jako na všech ostatních úrovních, tedy systém prosté většiny nebo-li jednokolový většinový systém. Jedinou výjimkou jsou dva státy (Louisiana a Georgie), které používají dvoukolový většinový systém (*runoff voting*).⁵³⁷

⁵²⁹ Na jedné straně jmenujme Kalifornii s více jak 33 miliony obyvatel, na straně druhé pak Wyomong s necelým půlmilionem občanů.

⁵³⁰ Pokud počet členů Senátu není beze zbytku dělitelný třemi, je přirozené, že počet je stanoven tak, aby se tomuto ideálu blížil co nejvíce - v současnosti tedy 33, 33 a 34 senátorů.

⁵³¹ Jde o senátory volené (ve 40. - 70. letech) v letech 1940, 1946, 1952, 1958, 1964, 1970 a 1976. Jmenovitě se jedná o následující státy: Arizona, Kalifornie, Connecticut, Delaware, Florida, Havaj, Indiana, Maine, Maryland, Massachusetts, Michigan, Minnesota, Mississippi, Missouri, Montana, Nebraska, Nevada, New Jersey, Nové Mexiko, New York, Severní Dakota, Ohio, Pensylvánie, Rhode Island, Tennessee, Texas, Utah, Vermont, Virginie, Washington, Západní Virginie, Wisconsin a Wyoming.

⁵³² Volby proběhly v *class II*. letech 1942, 1948, 1954, 1960, 1966, 1972 a 1978 v Alabamě, na Aljašce, v Arkansasu, Coloradu, Delaware, Georgii, Idahu, Illinois, Iowě, Kansasu, Kentucky, Louisianě, Maine, Massachusetts, Michigan, Minnesotě, Mississippi, Montaně, Nebrasce, New Hampshire, New Jersey, Novém Mexiku, Severní Karolíně, Oklahomě, Oregonu, ve Rhode Islandu, v Jižní Karolíně, Jižní Dakotě, Tennessee, Texasu, Virginii, Západní Virginii a ve Wyomingu.

⁵³³ V letech 1950, 1956, 1962, 1968 a 1974 se pak jednalo o státy Alabama, Aljaška, Arizona, Arkansas, Kalifornie, Colorado, Connecticut, Florida, Georgia, Havaj, Idaho, Illinois, Indiana, Iowa, Kansas, Kentucky, Louisiana, Maryland, Missouri, Nevada, New Hampshire, New York, Severní Karolína, Severní Dakota, Ohio, Oklahoma, Oregon, Pensylvánie, Jižní Karolína, Jižní Dakota, Utah, Vermont, Washington a Wisconsin; http://en.wikipedia.org/wiki/Classes_of_U.S._Senators

⁵³⁴ Tedy jinými slovy, nemůže se stát, že by v řádném volebním termínu nějaký stát volil oba své senátory.

⁵³⁵ Pokud by se USA rozšířily o další členský stát (nejblíže k tomu má Portoriko) a počet senátorů by tak byl 102, každé dva roky by se obměňovala ideální třetina, tedy 34 senátorů.

⁵³⁶ Přesto se však nejednalo o imperativní mandát.

⁵³⁷ Tento způsob není však často využíván, neboť vítězný kandidát zpravidla přesáhne 50% již v prvním kole.

4.6.2 Volby do Sněmovny reprezentantů - teorie

Počet členů tohoto orgánu se odvíjí od počtu obyvatel jednotlivých států, jedná se tedy o rovnost hlasů všech občanů, nikoliv o rovné⁵³⁸ postavení členských států Unie. Tento počet se v minulosti mnohokrát měnil, po přistoupení nového státu se vždy navýšil, a to až do roku 1911, kdy bylo určeno,⁵³⁹ že po přistoupení Arizony a Nového Mexika⁵⁴⁰ bude každému z těchto států přiděleno po jednom hlasu ve Sněmovně reprezentantů, čímž se její počet ustálí na 435 a nebude se již dále zvyšovat. Pouze v letech 1959 - 1960⁵⁴¹ se tento počet dočasně zvýšil na 437, aby se opět vrátil na 435. V tomto rámci se pak proměňuje vzájemný poměr členů zastupujících jednotlivé státy, vždy po sčítání obyvatelstva konaných v roce končícím nulou. Nejbližší příští sčítání proběhne v roce 2010. V rámci jednotlivých států mají pak místní zákonodárné sbory za úkol vyměřit nové hranice volebních okrsků.⁵⁴² Tabulka s přehledem, jak se tento poměr jednotlivých států co do počtu členů Sněmovny reprezentantů měnil v letech 1950-1970, je uvedena v příloze.⁵⁴³

Délka volebního období byla Ústavou stanovena na dva roky. Aktivní volební právo je podle XXVI. dodatku k ústavě z roku 1971 stanoveno na osmnáct let, pasivní pak činí podle ústavy dvacet pět let. Posledním ústavním omezením⁵⁴⁴ pro kandidáty na post člena Sněmovny reprezentantů je jejich sedm let trvající americké občanství⁵⁴⁵ doplněné podmínkou trvalého pobytu ve státě, v němž je volen. Na rozdíl od prezidenta tedy nemusí být občanství získáno zrozením. Členy Sněmovny reprezentantů je dalších pět poslanců, všichni však disponují pouze poradním hlasem. Jedná se o zástupce hlavního města Washingtonu D.C. a dále o zástupce závislých území Americká Samoa, Guam a Panenských ostrovů (*Virgin Islands*) a přidruženého státu Portoriko.⁵⁴⁶ Na závěr připomeňme, že podobně jako v případě prezidentských voleb jsou kandidáti vybíráni v tzv. primárkách.

4.6.3 Senátní volby v letech 1948-1974

⁵³⁸ Pokud slovo „rovné“ budeme chápat ve smyslu „stejně“.

⁵³⁹ Stalo se tak zákonem č. 62-5 přijatým 8. srpna 1911;

http://en.wikipedia.org/wiki/Public_Law_62-5

⁵⁴⁰ K tomuto došlo roku 1912; avšak někdy se uvádí teprve rok 1929 jak rok účinnosti - srovnej s: Dvořáková 1999, str. 182.

⁵⁴¹ K tomuto navýšení došlo v důsledku přijetí zatím posledních dvou států, Aljašky a Havaje.

⁵⁴² Velmi často je tohoto využíváno ve prospěch strany, která má v konkrétním státě většinu. Uplatňuje se mnohdy tzv. garrymandaring - účelové překreslování volebních obvodů, odvozené ze slov Garry (jméno jednoho guvernéra z počátku 19. století, jehož počínání je prvním doloženým příkladem této praktiky) a *salamander*, (mlok neboť první takto nakreslený volební obvod jej tvarem připomínal). Je např. výhodné soustředit všechny příznivce protivníka tak, aby jeho kandidát získal v tomto obvodu 100% hlasů a sám pak získat těsnou většinu v ostatních obvodech. V případě snižování se naopak obvody mohou překreslit tak, aby dva významní členové konkurenční strany usilující o znovuzvolení stáli v tomto obvodu proti sobě. Dvořáková 2002, str. 207.

Podle soudního rozhodnutí z roku 1971 už nejsou jednotlivé státy omezovány v tom, jakým způsobem volební obvody vytvářejí; Majstr 1997, str. 137.

⁵⁴³ Viz příloha č. 3.

⁵⁴⁴ Např. v roce 1901 došlo k tomu, že Senát (jedná se sice o druhou komoru, avšak podobný případ mohl nastat i ve Sněmovně reprezentantů) odmítl uznat volbu B. N. Roberte z důvodu jeho bigamie. V roce 1961 pak Nejvyšší soud rozhodl, že důvodem k neuznání zvolení daného kandidáta může být pouze nesplnění podmínek daných zákonem či neregulérní průběh voleb.

⁵⁴⁵ Kysela 2004, str. 201.

⁵⁴⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_House_of_Representatives

Velká krize měla kromě hospodářských dopadů (které byly samozřejmě pro miliony lidí mnohem závažnější) i vážné dopady politické. Ukončila dominanci Republikánské strany, která trvala s krátkou přestávkou v letech 1913-19 již od roku 1895, tedy dlouhých třicet sedm let. Najednou bylo vše jinak. Demokraté drtivě vyhráli jak prezidentské volby, tak volby do obou komor Kongresu. Při obsazování Senátu uspěli republikáni pouze v pěti státech,⁵⁴⁷ zatímco ve zbývajících dvaceti osmi bodovali demokraté. Výsledný poměr obou stran byl 59:36 ve prospěch vítězné formace.

Tento nový trend postupoval přes rok 1934⁵⁴⁸ až do roku 1936, kdy demokraté obsadili neuvěřitelných sedmdesát tři křesel, zatímco republikáni pouze dvacet. Tento rekord již nebyl nikdy překonán a doprovázel podobné drtivé vítězství F. D. Roosevelta, který obhájoval svůj prezidentský mandát. Od té doby počet demokratických senátorů sice neustále klesal, tato strana si však stále zachovávala obrovskou převahu.⁵⁴⁹ Jejich oponenti se prosadili až v roce 1946, kdy si nový prezident H. Truman proti sobě poštval odboráře, kteří byli do té doby pevnou součástí Rooseveltovy koalice Nového údělu (*New Deal Coalition*). Ti se však opět od republikánů odvrátili po přijetí Taft-Hartleyova protiodborářského zákona, opět se vrátili k demokratům a pomohli jim ve volbách roku 1948 opět získat kontrolu nad Senátem.

Již v dalším klání o dva roky později⁵⁵⁰ GOP opět posílili a docílili stejného zastoupení s vládoucí stranou (tedy 48:48). Patovou situaci však vyřešil viceprezident A. Barkley a demokraté opět mohli rozhodovat o obsazení postu *presidenta pro tempore* i o předsednictvích jednotlivých výborů. Podobná situace se opakovala i v následujících dvou volebních obdobích, psotavení obou stran byla až do voleb v roce 1958 v podstatě vyrovnaná. V letech 1953-57 o většinové straně rozhodoval v obou případech nezávislý Wayne Morse - v prvním případě⁵⁵¹ pomohl k převaze republikánům, ve druhém pak demokratům.⁵⁵² Roku 1956 se pak této straně podařilo získat většinu samostatně, byť velmi těsnou, v poměru 49:47. Jejím vůdcem v horní komoře byl po celé toto období pozdější viceprezident a prezident L. Johnson.

Skutečná katastrofa pro vládoucí stranu však přišla o dva roky později, neboť prezidentovu vládu poškodil špatný stav ekonomiky a vypuštění sovětské družice Sputnik v roce 1957, které demonstrovalo dočasný náskok Sovětů v dobývání vesmíru. Senátní volby skončily v poměru 65:35 ve prospěch demokratů. Do Senátu byli zvoleni i první zástupci nově přijatých států, Aljašky a Havaje - byli jimi tři demokraté a jeden republikán (z Havaje).

Prezidentské volby roku 1960 byly jedněmi z nejtěsnějších v dějinách Spojených států. Neplatí to však o Senátu, kde zůstala zachována drtivá převaha

⁵⁴⁷ Pensylvánie, New Jersey, Vermont a obě Dakoty.

⁵⁴⁸ Jednalo se o jediný případ za posledních sto let, kdy se prezidentovi podařilo posílit v polovině svého funkčního období. Dallek 2006, str. 420.

⁵⁴⁹ Tato převaha však nebyla tak zdrcující, jak by se na první pohled mohlo zdát, neboť v Kongresu (a především právě v Senátu) fungovala tzv. Konzervativní koalice (*Conservative Coalition*), sdružující všechny (nebo téměř všechny) republikány a jižní demokraty. Podrobněji viz výše.

⁵⁵⁰ V roce 1950 byl senátorem zvoleni budoucí prezidenti R. Nixon (*class III.* v Kalifornii) a L. Johnson (Texas, *class II.*) a viceprezident a neúspěšný prezidentský kandidát z roku 1968 H. Humphrey (*class II.* v Minnesotě).

⁵⁵¹ Roku 1952 se stali prezident z let 1960-63 J. F. Kennedy (*class I.* v Massachusetts) a neúspěšný prezidentský kandidát B. Goldwater (*class I.* v Arizoně).

⁵⁵² Ewans 1966, str. 58 a 87.

demokratů,⁵⁵³ stejně jako ve volbách v letech 1962,⁵⁵⁴ 1964 (tehdy dosáhli největšího zastoupení od dob F. D. Roosevelta, konkrétně se jednalo o 68 mandátů)⁵⁵⁵ a 1966.⁵⁵⁶ V tomto roce se Republikánské straně podařilo vyhrát v prvních senátních volbách v některém ze států hlubokého jihu, konkrétně v Jižní Karolíně. Nebylo to však zásluhou strany jako takové, ale zdejšího kandidáta Stroma Thurmonda, který byl dlouholetým členem horní komory a od demokratů odešel teprve v roce 1964.

V dalších třech letech se (přes trvající převahu demokratů) podařilo republikánům posílit, především díky Nixonově působení v Bílém domě. Obsadili postupně 43, 44 a 42 křesel. Obvykle s nimi hlasoval i jeden nezávislý a dále člen Konzervativní strany v New Yorku (ta vznikla na protest proti údajně příliš liberální politice zdejšího republikánského guvernéra N. Rockefellera).⁵⁵⁷ Velmi zajímavě se jeví především výsledky z roku 1972, kdy prezident dosáhl nejdrtivějšího vítězství své strany v historii (přes 60%), avšak republikáni nezískali většinu ani v jedné z komor Kongresu. V tomto roce se však podařilo Republikánské straně poprvé od rekonstrukce získat svého senátního zástupce v Severní Karolíně a Virginii. Pokud pomineme S. Thurmonda, hluboký jih zůstával však stále v rukou demokratů (přestože Nixon zde drtivě zvítězil).

Hluboký pád však vládnoucí formace však přišel s aférou Watergate.⁵⁵⁸ Veřejnost podlehla štvání liberálních novinářů, kteří ji denně zahlcovali zprávami o této třetířadě vloupačce a různými konspirativními teoriemi a neváhali dokonce napadat samotného prezidenta obviňováním ze zločinů, o nichž nikdy nebylo prokázáno, že by se jich dopustil. Zcela opomíjeli Nixonovy úspěchy, především v zahraniční politice. Tato manipulace s voliči se nepochybně musela projevit a také se projevila - při volbách do Kongresu, které se konaly v roce 1974 ve chvíli, kdy již byl prezidentem G. Ford, a které Demokratická strana drtivě vyhrála.⁵⁵⁹

Volby do Sněmovny reprezentantů v letech 1948-1974

Až do voleb v roce 1950 opisovalo zastoupení členů Demokratické strany stejný oblouk, jako v případě Senátu. V roce 1932 přišlo drtivé vítězství, které naprosto obrátilo dosavadní trend a tato vítězství se opakovala i v dalších letech se svým vrcholem v roce 1936 (tehdejších 334 demokratických reprezentantů dosud nebylo překonáno). Republikánská strana zažívala největší úpadek ve své historii. Co se týče jednotlivých států, podařilo se jí ve volbách do Sněmovny reprezentantů v roce 1936 získat většinu obsazovaných míst pouze v sedmi (v minulých volbách jich bylo osm) z nich, vesměs méně významných (jmenovitě šlo o Jižní Dakotu, Michigan, Massachusetts, Vermont, New Hampshire, Maine a Kansas.

⁵⁵³ Přes tuto převahu ovšem stále fungovala tzv. konzervativní koalice a jižní demokraté stále obsazovali kolem dvaceti křesel v Senátu a díky stále platnému principu seniority drželi předsednictví nejdůležitějších výborů a blokovali „svému“ prezidentovi jeho legislativní návrhy.

⁵⁵⁴ V tomto roce se stal senátorem neúspěšný demokratický prezidentský kandidát z roku 1972, G. McGovern (*class III.* v Jižní Dakotě).

⁵⁵⁵ Jednalo se o rok, kdy demokraté nejvyššího relativního počtu hlasů pro svého prezidentského kandidáta (byl jím L. Johnson) v historii.

⁵⁵⁶ Senátorem (*class II.* v Minnesotě) byl poprvé zvolen pozdější viceprezident z let 1977-81 W. Mondale). ten však byl členem horní komory jmenován již na konci roku 1964 poté, co se dosavadní senátor H. Humphrey stal viceprezidentem.

⁵⁵⁷ Podrobněji o Rockefellerovi viz samostatná kapitola.

⁵⁵⁸ Podrobněji viz výše, samostatná kapitola.

⁵⁵⁹ http://en.wikipedia.org/wiki/73rd_United_States_Congress (a dále 74.-94 Kongres)

Od té doby nastal pro demokaraty pozvolný sestup (s krátkým výkyvem v letech 1945-47), který vyvrcholil roku 1946,⁵⁶⁰ kdy poprvé od roku 1928 (pokud pomineme patovou situaci z roku 1930) zvítězili republikáni.⁵⁶¹ Tato situace však neměla dlouhého trvání, neboť již v dalším klání⁵⁶² získali jejich konkurenti zpět své ztracené pozice. Od té doby se Republikánské straně podařilo ve volbách do Sněmovny reprezentantů zvítězit již pouze v roce 1952 (v souvislosti s nástupem D. Eisenhowera do funkce prezidenta) a poté až roku 1994.

Během zbytku svého volebního období (tedy v letech 1955-61) se republikánský prezident musel potýkat s opozicí v Kongresu, zvláště pak v jeho dolní komoře. Dokonce i roku 1956,⁵⁶³ kdy drtivě zvítězil v prezidentských volbách, nedokázal zajistit „své“ straně většinu v zákonodárném sboru. O dva roky později se počet opozičních členů Sněmovny reprezentantů ještě zvýšil a dosáhl počtu 283 (včetně dvou z nově přijatých států, Aljašky a Havaje), oproti pouhým 153 zástupcům republikánů, kteří získali většinu pouze v osmi státech.⁵⁶⁴ Od tohoto roku se rovněž datuje definitivní „průnik“ demokratů do Nové Anglie, především pak do její jižní části (Massachusetts, Rhode Island a Connecticut).

Vliv demokratů v dolní komoře po roce 1958 stále klesal,⁵⁶⁵ avšak roku 1964 bylo překonáno jejich zastoupení z roku 1958 a dosáhlo úrovně 295 členů (oproti republikánským pouhým 140), které od té doby žádná strana nevyrovnala. Republikáni v tomto roce získali většinu reprezentantů pouze v pěti státech (Jižní Dakota, Nebraska, Kansas, Ohio a Vermont), avšak poprvé uspěli na hlubokém jihu (kromě Arkansasu a Louisiany), v Alabamě jich dokonce získali většinu. Začal tím republikánský „průnik“ na jih, na jehož počátku stál prezidentský kandidát z roku 1964 B. Goldwater⁵⁶⁶ a který vyvrcholil o třicet let později.

V následujících čtyřech volbách se počet demokratů v dolní komoře snížil zhruba o padesát členů a byl víceméně konstantní, avšak stále si zachovávali pohodlnou většinu (samozřejmě musíme stále brát v potaz pozice jižních demokratů), roku 1966 však republikáni poprvé bodovali v Arkansasu a v roce 1972 v Louisianě. Dosáhli rovněž většiny ve Virginii a Tennessee. I zde se tak projevila Nixonova tzv. jižní strategie.

Aféra Watergate se neprojevila pouze při volbách do Senátu, ale také při rozhodování voličů o obsazení dolní komory. Výsledkem byl demokratický zisk více než padesáti křesel (tedy zhruba toliko, kolik jich ztratili ve volbách v roce 1966) a ovládli horní komoru v poměru 2:1.⁵⁶⁷

⁵⁶⁰ V tomto roce se členy Sněmovny reprezentantů stali budoucí prezidenti R. Nixon (12. kongresový v Kalifornii) a J. F. Kennedy (11. okrsek ve státě v Massachusetts).

⁵⁶¹ Demokraté zůstali omezení na tradiční jih, Maryland, Oklahomu, Nové mexiko, Arizonu a Rhode Island.

⁵⁶² Tehdy byl členem dolní komory (za 5. okrsek v Michiganu) poprvé zvolen budoucí prezident G. Ford.

⁵⁶³ V tomto roce byl členem Sněmovny reprezentantů za 1. jihodakotský kongresový okrsek zvolen budoucí demokratický prezidentský kandidát z roku 1972, G. McGovern.

⁵⁶⁴ Washington, Wyoming, Minnesota, Michigan, Ohio, New York, New Jersey a Vermont.

⁵⁶⁵ V roce 1960 byl poprvé členem dolní komory (za 6. okrsek v Kansasu) pozdější neúspěšný prezidentský kandidát z roku 1960 R. Dole. O dva roky později byl ve 13. okrsku v Illinois (Chicago) zvolen D. Rumsfeld, ministr obrany z let 2001-2006. Woodward 2003, str. 41.

⁵⁶⁶ O B. Goldwaterovi viz samostatná kapitola.

⁵⁶⁷ Složení obou komor Kongresu v letech 1952-74 viz přílohy č. 8 a 11.

http://en.wikipedia.org/wiki/73th_United_States_Congress (a dále 74.-94. Kongres)

5. Prezidentské volby v roce 1960

Republikánský prezident, generál Dwight D. Eisenhower, byl prvním, na koho se vztahoval XXII. dodatek k ústavě, jenž byl ratifikován 27. února 1951. Ten stanovil, že „nikdo nemůže být zvolen prezidentem více než dvakrát a žádná osoba, která byla prezidentem nebo vykonávala jeho funkce déle než dva roky z údobí, na nějž byla prezidentem zvolená jiná osoba, nemůže být zvolena prezidentem více než jednou.“ („*No person shall be elected to the office of the President more than twice, and no person who has held the office of President, or acted as President, for more than two years of a term to which some other person was elected President shall be elected to the office of the President more than once.*“).⁵⁶⁸ Jelikož Eisenhowerovi mělo v lednu 1961 vypršet jeho druhé funkční období, nemohl se již o nejvyšší funkci ucházet.⁵⁶⁹

Místo něj získal republikánskou nominaci stávající viceprezident Richard M. Nixon, demokraté navrhli senátora Johna F. Kennedyho. Oba politici se znali z konce čtyřicátých let, kdy společně zasedali ve Sněmovně reprezentantů. Tehdy ještě zastávali poměrně shodné názory,⁵⁷⁰ teprve později se Kennedy zcela účelově postavil blíže liberálním pozicím, aby si zajistil prezidentskou nominaci v roce 1960, což se mu také povedlo.

Předvolební kampaň byla velmi tvrdá,⁵⁷¹ vzhledem k zaměření obou kandidátů jí dominovala zahraniční politika, především pak kubánská otázka a postoj k Sovětskému svazu. Do historie vešla především první z předvolebních televizních debat, která demokratickému kandidátovi zřejmě zajistila těsné vítězství ve

⁵⁶⁸ Tento dodatek byl přijat v reakci na F. Roosevelta, který byl do funkce prezidenta zvolen celkem čtyřikrát. Změna ústavy byla navržena republikány ovládaným 80. Kongresem (zasedal v letech 1947-49) dne 24. března 1947. Třicátým šestým státem, který XXII. dodatek ratifikoval, byla Minnesota. Dalších pět států (obě Karolíny, Florida, Maryland a Alabama) jej schválily během následujících dvou měsíců, dva státy (Massachusetts a Oklahoma) jej odmítly a celkem šest států (Rhode Island, Kentucky, Západní Virginie, Maryland a Arizona) o něm nehlasovalo vůbec.

Mnozí tuto změnu ústavy kritizovali, například D. Eisenhower. Pro jeho zrušení se vyslovoval i pozdější republikánský prezident R. Reagan. Naopak demokrat Bill Clinton nevystupoval proti dodatku jako takovému, avšak žádal jeho modifikaci tak, aby umožňoval opětovné zvolení po uplynutí jednoho funkčního období.

Vedou se spory o souvislost tohoto dodatku s dodatkem XII., který říká, že „kdo není ve smyslu ústavy volitelný na úřad prezidenta, nemůže být zvolen viceprezidentem Spojených států.“ („*No person constitutionally ineligible to the office of President shall be eligible to that of Vice-President of the United States*“). To v praxi znamenalo, zda by prezident, který absolvoval dvě funkční období, mohl kandidovat na post viceprezidenta. Zastánci explicitního výkladu XII. dodatku tvrdí, že to možné není. Obhájcí volnějšího vyložení tohoto ustanovení však tvrdí, že to možné je, neboť takovýto bývalý prezident by se do svého úřadu mohl vrátit v rámci linie posloupnosti (což by samozřejmě byla hodně velká náhoda) jako *speaker* Sněmovny reprezentantů, *president pro tempore* Senátu nebo člen vlády. Zatím jediný bývalý prezident v historii Spojených států, který uvažoval o kandidatuře na post viceprezidenta, byl (po nabídce Ronalda Reagana) v roce 1980 Gerald Ford (Graubard 2007, str. 515), ten však v Bílém domě strávil pouze necelé jedno funkční období a ustanovení XII. dodatku by se tak na něj nevztahovalo ani při jeho explicitním výkladu.

http://en.wikipedia.org/wiki/Twenty-second_Amendment_to_the_United_States_Constitution

⁵⁶⁹ Avšak odborníci se shodují, že kdyby kandidoval, porazil by všechny vedoucí demokratické politiky, včetně Johna F. Kennedyho.

⁵⁷⁰ Tato shoda panovala například i v případě McCarthyho protikomunistické kampaně, Kennedy však vzhledem ke své stranické příslušnosti nemohl tento svůj postoj dávat příliš najevo.

⁵⁷¹ O Nixonových prezidentských ambicích Kennedy například prohlásil: „Viděli jste slony v cirkusu? Mají tlustou kůži, těžkou chůzi, dlouhou paměť a když se procházejí v manéži, každý se chytí chobotem ocasu toho, kdo jde před ním...“ Dick (R. Nixon, pozn. autora) se chytil ocasu v letech 1952 a 1956, ale v roce 1960 se mu to nepodařilo.“ Fiala 2007, str. 65.

volbách.⁵⁷² Získal převahu pouhých dvou desetín procenta, což představovalo něco málo přes sto tisíc hlasů. V kolegiu volitelů však byl výsledek výraznější, přibližně 3:2 v Kennedyho prospěch.

Vzhledem k tomuto těsnému výsledku tedy rozhodlo poměrně malé množství hlasů voličů v několika státech. Bude zajímavé se podívat na to, jak si oba kandidáti vedli ve všech padesáti státech, zvláště v těch, kde byl výsledný poměr Nixonových a Kennedyho hlasů nejtěsnější.

5.1 Nominace Republikánské strany

Za favorita této strany na prezidentskou nominaci byl dlouhodobě považován viceprezident Richard M. Nixon z Kalifornie, který se stal nejaktivnějším a nejviditelnějším druhým mužem země v dosavadní historii a ze své pozice měl možnost získat prezidentskou nominaci poprvé od době Martina Van Burena v roce 1836.⁵⁷³ V průběhu roku 1959 se však začalo zdát, že mu bude zdatným soupeřem Nelson A. Rockefeller, tehdejší guvernér státu New York. Ten byl spíše liberálně orientovaný, avšak pouze v domácích záležitostech, kde se zasazoval o rozšiřování občanských práv a prosazení rozsáhlejšího sociálního zákonodárství. V zahraniční politice zastával tvrdý a nekompromisní postoj k Sovětskému svazu a dalším komunistickým zemím; předpokladem jeho postojů v této oblasti byla obhajoba národních zájmů, v čemž se nijak nelišil od stávajícího viceprezidenta.

N. Rockefeller byl ze všech republikánských kandidátů nejpopulárnější mezi voliči (tuto pozici si zachoval po celá šedesátá léta), neboť měl potenciál oslovit i mnohé z řad stoupenců Demokratické strany. Naopak ve své vlastní Republikánské straně, ve které v té době již ztratili dominantní vliv jemu podobní straníci ze severovýchodu země (došlo k výraznému přechodu na konzervativní pozice), byla již jeho popularita o poznání nižší, což byl důvod, proč se mu nikdy nepodařilo získat prezidentskou nominaci své strany a v roce 1976 mu jako úřadujícímu viceprezidentovi⁵⁷⁴ nebylo umožněno, aby se o tuto funkci opět ucházel.⁵⁷⁵

Newyorský guvernér však všechny překvapil, neboť jeden průzkum veřejného mínění, který se konal rok před volbami, ukázal, že těsně vede nad Nixonem i mezi samostatným republikány, a to v poměru 40%:38%.⁵⁷⁶ Eisenhowerovu „pravou ruku“ stálo mnoho úsilí, než opět získal vedení. Rockefeller však usoudil, že by nebylo dobré štěpit stranu (podařilo se mu zvítězit v několika primárkách, jeho podpora však nebyla taková, aby mu zajistila nominaci) a proto se rozhodl jít spíše cestou přímé dohody s viceprezidentem (ke kterému cítil osobní odpor) a donutit jej k přijetí některých svých priorit, což se mu částečně povedlo, když jej ještě před začátkem republikánské konvence přiměl k sepsání Dohody z 5. Avenue, ke kterému došlo 23. července 1960. Tato dohoda částečně promítla Rockefellerovy názory do předvolebních slibů Republikánské strany.⁵⁷⁷

⁵⁷² O této debatě se podrobněji zmiňuji níže, už nyní bych však chtěl zdůraznit, že celkový dopad této debaty na postoje voličů neovlivnily samotné názory obou hlavních aktérů, ale jiné, mnohem povrchnější úvahy diváků.

⁵⁷³ Eisenhower 1986, str. 156.

⁵⁷⁴ Byl jmenován na základě XXV. dodatku k ústavě poté, co se tehdejší viceprezident G. Ford stal prezidentem po R. Nixonovi, který byl po trapné kampani liberálních novinářů donucen odstoupit. Podrobněji k Rockefellerově osobnosti viz samostatná kapitola.

⁵⁷⁵ Tehdy získal viceprezidentskou nominaci konzervativní senátor z Kansasu Robert (Bob) Dole.

⁵⁷⁶ White 1966, str. 77.

⁵⁷⁷ Kissinger 2006, str. 15; srv s: Schlesinger 1973, str. 3040.

Samotný republikánský konvent se sešel v Chicagu (stát Illinois) ve dnech 25.-28. července 1960. Místem konání se stal Mezinárodní Amfiteátr (*International Amphitheatre*). K volbě prezidentského kandidáta došlo 28. července 1960.⁵⁷⁸ Nixon zde neměl relevantního soupeře, pouze B. Goldwater obdržel deset hlasů jako „nejlepší syn“ (*favorite son*)⁵⁷⁹ Arizony. Nixonovým cílem bylo v nadcházejících volbách ukázat trochu jinou tvář, než pod jakou byl veřejnosti dosud znám, a to jak v domácí, tak v zahraniční politice. Především se mu podařilo před odpor konzervativních republikánů (k nimž se dříve sám počítal) prosadit kompromisní postoj k občanským právům, který byl konventem přijat v poměru 55%:45%. V oblasti zahraniční politiky se snažil vystupovat jako státník, kterému jde především o mír a poklidné urovnávání sporů, v čemž hrají velkou (ne-li hlavní) roli mezinárodní instituce, především pak OSN. Za svého spolukandidáta (*running mate*) si proto vybral spíše liberálního⁵⁸⁰ republikána pocházejícího ze staré a vážené politické rodiny z Massachusetts, Henryho C. Lodge,⁵⁸¹ který byl v té době velvyslancem při OSN. Ten měl přilákat právě umírněné voliče a především stále více demokratický severovýchod Spojených států, v čemž nebyl až tak úspěšný. Mezi dalšími kandidáty na tuto pozici figurovali například Thruston Morton⁵⁸² z Kentucky, Gerald Ford⁵⁸³ z Michiganu, James P. Mitchell⁵⁸⁴ z New Jersey, Fred Seaton⁵⁸⁵ z Nebrasky a Walter Judd⁵⁸⁶ z Minnesoty.⁵⁸⁷

⁵⁷⁸ Nixon 1962, str. 450.

⁵⁷⁹ Tohoto označení se používá pro takové kandidáty, kteří nemají šanci získat podporu jiného, než svého domovského státu. Jejich kandidatura je čistě formální záležitostí. Má buď pozitivní nebo negativní důvody (nejde o hodnotící označení, ale pouze o vztah k motivaci). Pozitivním důvodem je skutečně podpořit svého vlastního kandidáta a vyjádřit mu svou důvěru, případně zajistit publicitu pro příští volby. Druhým, negativním, důvodem je snaha zabránit rozštěpení dané státní strany mezi dva silné kandidáty a zachovat její jednotu (to bylo hlavním důvodem Reaganovy předem ztracené kandidatury v roce 1968, která se stala vážnější až po dílčích počátečních úspěšnější).

⁵⁸⁰ Vhodnější označení by možná bylo „umírněný“, označení „liberální“ je možná příliš silné.

⁵⁸¹ Podrobněji k jeho osobě viz samostatná kapitola.

V průběhu volební kampaně si pohněval jižní bělochy, když bez jakékoliv předešlé konzultace s Nixonem prohlásil, že členem kabinetu bude Afroameričan. To mohlo způsobit viceprezidentovu poměrně těsnou porážkou v mnohých státech jihu, především pak v Texasu, kde ostatně vždy panovalo podezření o manipulaci s hlasy voličů, bralo se to však jako součást místního politického folklóru.

⁵⁸² Znali se s Nixonem ze Sněmovny reprezentantů (měli rovněž podobné názory a byli blízkými přáteli), kde sloužil v letech 1947-53 (3. kongresový okrsek v Kentucky). Poté (1957-68) byl senátorem (*class III.*) a (1959-61) předsedou Republikánského národního výboru (*Chairmann of the Republican National Committee*).

http://en.wikipedia.org/wiki/Thruston_Morton

⁵⁸³ Do vysoké politiky vstoupil jako člen Sněmovny reprezentantů, kterým byl v letech 1949-1973 (5. kongresový okrsek v Michiganu). Posledních osm let svého působení v dolní komoře vedl republikánskou menšinu. V letech 1973-74 sloužil jako viceprezident, poté (1974-77) jako prezident. Po smrti R. Reagana se stal na dva roky nejen nejstarším dosud žijícím prezidentem, ale rovněž nejstarším prezidentem v historii. http://en.wikipedia.org/wiki/Gerald_Ford

⁵⁸⁴ V letech 1953-61 byl ministrem práce (*Secretary of Labor*).

http://en.wikipedia.org/wiki/James_P._Mitchell

⁵⁸⁵ V letech 1956-61 působil jako ministr vnitra (*Secretary of Interior*).

http://en.wikipedia.org/wiki/Fred_Seaton

⁵⁸⁶ Judd byl v letech 1943-63 členem Sněmovny reprezentantů (5. kongresový okrsek v Minnesotě).

http://en.wikipedia.org/wiki/Walter_Judd

⁵⁸⁷ Nixon 1962, str. 317.

5.2 Nominační proces v Demokratické straně

Dlouho předtím, než samotný nominační proces na počátku roku 1960 začal, bylo jasné, že jedním z hlavních favoritů bude mladý senátor z Massachusetts, John F. Kennedy. Ten již v roce 1956 uvažoval o prezidentské nominaci, avšak nakonec se tohoto úmyslu tváří v tvář silné konkurenci vzdal a rozhodl se ucházet o kandidaturu na pozici viceprezidenta.⁵⁸⁸ A. Stevenson, který získal prezidentskou nominaci, tehdy nechal o této kandidatuře volně hlasovat. V tomto volném hlasování nakonec podlehl Estesu Kefauverovi. Porážka⁵⁸⁹ však měla své výhody - na jednu stranu jej uchránila od účasti na neúspěšném klání, na druhé straně mladého senátora ukázala jako relevantního kandidáta pro volby v roce 1960 a dodala mu v tomto směru určitou publicitu.

Od tohoto svého „neúspěchu“ se tedy Kennedy začal plně soustředit na úsilí získat o čtyři roky později demokratickou prezidentskou nominaci a posléze zvítězit ve všeobecných volbách. Nebyl však jediný, kdo o nejvyšší funkci usiloval. Zdatnými soupeři se jeví být schopný vůdce senátní většiny Lyndon B. Johnson z Texasu, jeho liberální kolega z horní komory Hubert Humphrey⁵⁹⁰ z Minnesoty a rovněž dvojnásobný neúspěšný uchazeč o tuto funkci, Adlai Stevenson z Illinois. Černým koněm se pak mohl stát senátor Stuart Symington⁵⁹¹ z Missouri, označovaný za liberála, avšak těšící se podpoře všech stranických frakcí i bývalého prezidenta H. Trumanna.

Velmi důležitým tématem se v padesátých letech stal proces desegregace, nebylo proto možné, aby k této problematice hlavní uchazeči nezaujali nějaké stanovisko, zvláště v Demokratické straně, která byla v tomto směru radikálně rozdělena. Tyto spory nejvíce nevyhovovaly Kennedymu a jeho vrozenému oportunismu, kdy mu šlo pouze o dosažení prezidentské funkce za každou cenu, aniž by měl přesné představy o tom, co by v nejvyšším úřadě chtěl vykonat. Osobně byl zaměřen spíše proti desegregaci, uvědomoval si však, že v jeho straně již převažují její příznivci, proto se vyjádřil spíše pozitivně. Žádný problém s touto otázkou naopak neměli Humphrey se Stevensonem, kteří hodlali vši svojí mocí prosazovat rozšiřování občanských práv. Někde mezi těmito dvěma „skupinami“, jak co do názorů jako takových, tak co do jejich upřímnosti, se nacházel Johnson. Osobně se přikláněl spíše k desegregaci (byť s výhradami), musel však dbát na svou pozici vůdce demokratické většiny v Senátu (součástí této většiny byli jak příznivci, tak odpůrci desegregace) a především na svou příslušnost k jihu, o nějž se hodlal při svém úsilí o nominaci opřít především.

„Přípravná fáze“ skončila v lednu 1960, když druhého dne tohoto měsíce Kennedy v konferenčním sále Senátu oficiálně oznámil svou kandidaturu.⁵⁹² V tomto okamžiku začalo první kolo předvolební kampaně zacílené na získání nominace.

⁵⁸⁸ Proti tomuto kroku se vyslovoval jeho otec, Joseph (Joe) P. Kennedy, Sr., jenž byl přesvědčen o tom, že demokraté v čele s A. Stevensonem proti populárnímu D. Eisenhowerovi opět prohrají. Nechtěl, aby tato očekávaná porážka byla přisuzována Johnu F. Kennedymu a především jeho katolickému vyznání. Dallek 2006, str. 185.

⁵⁸⁹ Ostatně šlo o poměrně těsnou porážku, k rozhodnutí došlo až při několikátém kole hlasování, v prvních kolech Kennedy vedl.

⁵⁹⁰ Nejprve (1945-49) byl starostou Minneapolisu, poté 1949-64) zastupoval stát Minnesota v Senátu (*class II.*). V horní komoře sloužil (1961-65) jako většinový *whip*. V letech 1965-69 sloužil jako Johnsonův viceprezident, poté (1971-78) se vrátil zpět do Senátu (*class I.*). V roce 1968 neúspěšně kandidoval na post prezidenta. http://en.wikipedia.org/wiki/Hubert_Humphrey

⁵⁹¹ Ministrem leteckých sil (*United States Secretary of Air Force*) byl v letech 1947-50, poté (1953-76) sloužil v Senátu (*class I.*) jako zástupce státu Missouri. http://en.wikipedia.org/wiki/Stuart_Symington

⁵⁹² Dallek 2006, str. 219.

Vzhledem k tomu, že v tomto roce se konaly primárky pouze v šestnácti státech, bylo k zajištění nominace nutné získat (jako již tradičně) především přízeň místních stranických vůdců.⁵⁹³ Na tuto taktiku se začílili Johnson se Stevensonem, kteří proto ani oficiálně neoznámili kandidaturu.

Massachusettský senátor měl však dva důvody, proč se rozhodl zúčastnit primárek. Především, přestože se jednalo pouze o šestnáct států, disponovaly významným množstvím delegátů, kterých bylo před demokratickým konventem nutné získat co nejvíce. Zároveň musel do tohoto boje jít, aby přesvědčil stranické vůdce (kteří o nominaci prakticky rozhodovali), že je vhodným kandidátem na nejvyšší funkci. Velkým handicapem⁵⁹⁴ totiž bylo Kennedyho katolické vyznání, každý měl ještě v živé paměti drtivou porážku A. Smithe z roku 1928, která ve vzpomínkách velké části demokratů zanechávala hořkou pachut'. Smith byl do té doby jediným katolíkem, který se o prezidentský úřad ucházel.⁵⁹⁵ Vzhledem k tomu, že v primárkách hlasují přímo občané, rozhodl se tento mladý senátor, že touto cestou prokáže svou atraktivitu i pro většinově protestantské obyvatelstvo. Manažerem kampaně se stal jeho mladší bratr Robert F. Kennedy,⁵⁹⁶ který se kvůli tomu vzdal své místa v Senátu (působil zde jako právník, nebyl členem horní komory, tím se stal až v lednu 1965).

Svou kandidaturu oznámil i Humphrey, který se primárek hodlal zúčastnit rovněž ze dvou důvodů. Především v té době nebyl zdaleka tak atraktivní mezi stranickými vůdci, jako v roce 1968, proto se rozhodl nasbírat co nejvíce delegátů prostřednictvím lidového hlasování a využít tak své poměrně vysoké popularity. Dále chtěl pro sebe využít Kennedyho katolického vyznání,⁵⁹⁷ prokázat jeho neatraktivitu pro protestantské voliče a posílit své šance na předvolebním konventu vyřazením největšího protivníka (a posléze získat jeho příznivce na svou stranu). S Kennedym se však střetl jen v několika z těchto primárek, neboť massachusettský senátor se zúčastnil pouze sedmi z celkového počtu šestnácti, Humphrey pak pěti.⁵⁹⁸

⁵⁹³ V říjnu roku 1959 byla v Gallupově průzkumu veřejného mínění 1 454 předsedům okresních organizací DS položena jediná otázka: „Bez ohledu na to, koho osobně podporujete, kdo bude podle vás s největší pravděpodobností nominován na prezidentské volby za Demokratickou stranu?“ Z dotázaných 32% vybralo Kennedyho, 27% Symingtona (z Missouri), 18% Stevensona, 9% Johnsona, 3% Humphreyho (jednalo se vesměs o senátory) a 11% se odmítlo vyjádřit. Dále vyšlo najevo, že se 61% předsedů okresních organizací v Demokratické i Republikánské straně domnívalo, že v prezidentské kampani roku 1960 by Nixon Kennedyho porazil, 34% si myslelo opak. Poté bylo zjištěno u 55% předsedů okresních organizací, že by nad Kennedym mohl zvítězit také guvernér státu New York Nelson Rockefeller. Dallek 2006, str. 217.

⁵⁹⁴ Mezi demokraty jej dlouhodobě poškodila i jeho neúčast na jednání Senátu, který odsoudil senátora J. McCartyho (kvůli pobytu v nemocnici) a byl tak jediným demokratickým členem horní komory, který pro tuto důtku nezvedl ruku. Je dodnes záhadou, jak by hlasoval, kdyby se jednání zúčastnil. Jeho blízký přítel a politický spolupracovník, liberál Arthur M. Schlesinger byl přesvědčen, že by se vyjádřil stejně, jako jeho straničtí kolegové. Vzhledem ke Kennedyho dřívějším sympatiím k McCarthymu však vůbec není jisté, zda by se takto zachoval a také není jisté, jestli o tom byl přesvědčen sám Schlesinger.

⁵⁹⁵ Ke katolickému vyznání měl blízko někdejší prezident A. Jackson. Ten však nebyl oficiálně příslušníkem žádné církve a navíc se prezidentem stal až po smrti A. Lincolna v roce 1865 a o tři roky mu již v podstatě nebylo umožněno o funkci znovu usilovat (byť z jiných důvodů, než kvůli jeho náboženskému vyznání).

⁵⁹⁶ Ve svém životě zastával dvě významné funkce - nejprve (1961-64) byl ministrem spravedlnosti (*Attorney General*), poté (1965-68) sloužil jako člen Senátu za stát New York (*class I.*). Byl zavražděn v roce 1968 během svého úsilí o získání demokratické prezidentské nominace. http://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Kennedy

⁵⁹⁷ Zdůrazněme však, že v žádném případě nebyl protikatolicky zaměřen, postupoval při této příležitosti čistě pragmaticky.

⁵⁹⁸ White 1966, str. 95.

Úvodním kolem byly primární volby v New Hampshire, které proběhly 6. března 1960. Jedinou organizovanou kampaň zde vedl Kennedy (získal 85% hlasů),⁵⁹⁹ Humphrey se jich vůbec nezúčastnil, zbývající kandidáti (Stevenson a Symington) v tomto státě působili pouze jako „vepsaní“.⁶⁰⁰ Kromě toho, že massachusettský senátor kandidoval fakticky bez opozice, byla významným faktorem i blízkost jeho domovského státu.⁶⁰¹

K prvnímu střetu mezi Kennedym a Humphreyem došlo až ve Wisconsinu. Zde se primárky odehrály 5. dubna a první z obou jmenovaných zvítězil, když obdržel 56,4% hlasů proti přibližně 43,5% odevzdaných pro minnesotského senátora.⁶⁰² Tyto primárky však přes vítězství, kterého v nich dosáhl, nevyřešilo Kennedyho základní dilema - je či není (v dostatečné míře) atraktivní i pro nekatolické voliče? Vyhrál v celkem šesti z deseti okrscích (což představovalo 60% delegátů vysílaných tímto státem na federální konvent), v těchto oblastech se však nacházelo četné katolické obyvatelstvo. Naproti tomu Humphrey bodoval v silně protestantských okresech včetně Madisonu, centra liberálních nálad.

Rozhodující střetnutí tedy oba kandidáty teprve čekalo. Došlo k němu v celkem málo významné Západní Virginii (do kolegia volitelů, který volil prezidenta, vysílala pouze osm svých zástupců), avšak pro zodpovězení hlavní otázky, která Kennedyho trápila, se jevila naprosto ideálním místem. Z celé populace tohoto státu totiž tvořili katolíci pouze 5% a černoši pak 4%, obyvatelstvo tedy bylo téměř výlučně bílé a protestantské. Zdejší vítězství mělo rozhodnout, zda massachusettský senátor odejde z celého nominačního procesu poražen, nebo naopak získá pozici favorita. Zpočátku na svého konkurenta poměrně výrazně ztrácel, avšak rozhodly především dva faktory - televizní debata, na které oba konkurenti participovali a která pomohla vyniknout Kennedyho přednostem (především jeho mladickému vzhledu)⁶⁰³ a dále chronický nedostatek peněz, který Humphreyho kampaň provázel.⁶⁰⁴ Massachusettského kandidáta podpořil i syn někdejšího prezidenta, F. D. Roosevelt junior. Konečný výsledek byl 60,8% : 39,2% ve prospěch katolického kandidáta. Ukázal, že je schopen výrazně bodovat i mezi protestantskými voliči, což mu naklonilo dosud váhající stranické vůdce. Další úsilí minnesotského senátora se tak ukázalo naprosto irelevantním, proto svou kandidaturu ještě večer v den své porážky stáhl.⁶⁰⁵

Další z „Kennedyho“ primárek se odehrály v Indianě (kde měl určité problémy vzhledem k převážně konzervativnímu naladění tohoto státu, avšak přesto zvítězil),⁶⁰⁶ Nebrasce, Oregonu a Marylandu.⁶⁰⁷ Naopak se nezúčastnil klání v Jižní

⁵⁹⁹ Dallek 2006, str. 222.

⁶⁰⁰ Vepsaný kandidát je takový, který se voleb či primárek oficiálně nezúčastní a o hlasy voličů se aktivně neuchází, je však přesto někým navržen, tedy „vepsán“. Takoví kandidáti mají obvykle jen velmi malou šanci na úspěch.

⁶⁰¹ Tento faktor ani tak nerozhodoval při rozhodování jednotlivých voličů, jako při rozhodnutí ostatních kandidátů, že se těchto primárek nezúčastní.

⁶⁰² V absolutních číslech to bylo 479 901 a 372 034 hlasů. Roberts 1984, str. 44.

Počet hlasů odevzdaných pro Kennedyho byl nejlepší výsledek, jakého bylo dosaženo v sedmapadesátileté historii wisconsinských primárek. Dallek 2006, str. 225.

⁶⁰³ Tento úspěch měl varovat Nixona, aby se předvolebních televizních debat neúčastnil.

⁶⁰⁴ V primárkách tedy převážily peníze od otce vzhled nad vlastními politickými přednostmi.

⁶⁰⁵ Kennedy počastoval během karibské krize, kdy se svět dostal na pokraj jaderné katastrofy (podrobněji viz výše) Huberta Humphreyho vtipkem: „Kdybych věděl, jak je tahle práce těžká, radši bych v Západní Virginii prohrál.“ „Já jsem to věděl, proto jsem vás nechal vyhrát.“ Dallek 2006, str. 474.

⁶⁰⁶ Chester 1969, str. 162.

Dakotě a hlavním městě Washingtonu, kde bodoval jeho hlavní konkurent z primárek, H. Humphrey.⁶⁰⁸

Týdny, které následovaly po vítězství v Západní Virginii, věnoval Kennedyho štáb přesvědčování jednotlivých státních stranických delegací, které měly být vyslány na národní konvent. Podařilo se jim nasbírat kolem 550 hlasů, stále jim jich však k většině chybělo ještě několik tuctů. Mohli se spolehnout na 114 hlasů z Nové Anglie ze všech šesti států, 265 hlasů ze šesti severovýchodních států,⁶⁰⁹ 36 hlasů ze čtyř⁶¹⁰ farmářských států, 61 ze států Skalistých hor, 28-40⁶¹¹ z Pacifického pobřeží⁶¹² a pouze 31⁶¹³ hlasů z jižních států.⁶¹⁴ Tuto nejistou situaci ještě zkomplikovali A. Stevenson, který vstoupil na poslední chvíli do hry, a především L. Johnson, jenž svou kandidaturu oznámil 5. července, tedy šest dní před začátkem konventu. Okamžitě rozjel velmi agresivní kampaň, ve které Kenendyho ostře napadal, především pro jeho mládí a nezkušenost. Rovněž poukazoval na jeho poměrně malou aktivitu v Senátu, kde prý velmi často vystupoval v rozporu se zájmy své vlastní strany. Proti massachusettskému senátorovi vystupovaly i dosud vlivné osobnosti, především bývalý prezident H. Truman a někdejší první dáma E. Rooseveltová.⁶¹⁵

Samotný demokratický „sjezd“ začal 11. července 1960 v Los Angeles, konkrétně v „Los Angeles Memorial Sports Arena“.⁶¹⁶ Johnson vyzval Kenendyho k televizní debatě, které měli být přítomni členové massachusettské a texaské delegace na národním konventu. Během této debaty se Kennedymu podle odborníků podařilo zvítězit, především díky svému (narozdíl od Johnsona) nekonfrontačnímu stylu vedení diskuse. Druhý den, 12. července, pak byl přijat oficiální předvolební dokument, který se hlásil k podpoře rovnosti ras a rovnosti hlasovacího práva.⁶¹⁷

Do rozhodujícího klání, které proběhlo 13. července, tedy massachusettský senátor vstupoval jako favorit, do poslední chvíle však nebylo jasné, zda se mu podaří zvítězit již v prvním kole. Velmi mu pomohl A. Stevenson, který se oficiálně vzdal kandidatury a získal pro Kennedyho hlasy části kalifornské a pensylvánské delegace.⁶¹⁸ Těmi, kdo nakonec rozhodli (především pod vlivem favorita

⁶⁰⁷ V posledních dvou případech porazil senátora Wayne Morse (původně republikán, v roce 1955 však jako nezávislý pomohl demokratům zajistit těsnou většinu jednoho hlasu v horní komoře). V Marylandu Kenendy zvítězil v poměru 70%:17%, v Oregonu (Morsově domovském státě) pak 51%:32%. Dallek 2006, str. 232.

⁶⁰⁸ Ten na obou místech kandidoval prakticky bez opozice, což byl hlavní faktor, který zapříčinil jeho vítězství. Dále v prvním případě působila blízkost jeho domovského státu Minnesoty, ve druhém pak výrazně liberální naladění místních voličů.

⁶⁰⁹ Vzhledem k tomu, že v žádných výčtech nejsou uvedeny středozápadní státy, můžeme se dohadovat, že jsou zahrnuty do tohoto poměrně vysokého počtu. Část jich na svou stranu určitě získali H. Humphrey z Minnesoty a A. Stevenson z Illinois.

⁶¹⁰ Farmářských států je sice celkem pět (Severní a Jižní Dakota, Iowa, Nebraska a Kansas), ale jak již bylo řečeno, primárky v Jižní Dakotě vyhrál v podstatě bez opozice H. Humphrey.

⁶¹¹ V těchto údajích se různé zdroje liší.

⁶¹² Tento počet je takto nízký, protože v Kalifornii s velkým počtem delegátů si velmi dobře vedl A. Stevenson.

⁶¹³ Většinu „jižních“ hlasů si mohl připsat si mohl připsat L. Johnson, menší část pak i S. Symington. Oby byli autentickými jižanskými kandidáty.

⁶¹⁴ Roberts 1984, str. 46; srv. s: White 1966, str. 189.

⁶¹⁵ V rámci předvolební kampaně však oba Kenendyho podpořili proti Nixonovi.

Rooseveltová byla podle jednoho průzkumu mezi historiky z roku 1993 nejpobulárnější první dámou v americké historii. Gassert 2001, str. 21.

⁶¹⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/1960_Democratic_National_Convention

⁶¹⁷ Schlesinger 1973, str. 2869.

⁶¹⁸ Schlesinger 1965, str. 24.

nejmladšího bratra Edwarda Kenendyho),⁶¹⁹ byli zástupci jinak málo významného státu Wyoming, kteří Kennedymu odevzdali všech svých patnáct hlasů a zajistili mu tak těsné vítězství - získal 802 hlasů, tedy o dva více, než bylo potřeba.⁶²⁰ Druhý skončil s velkým odstupem Johnson s 409 hlasy. Na dalších místech se umístili S. Symington (86 hlasů), kterého podpořil bývalý prezident H. Truman (důležité bylo, že oba dva pocházeli ze stejného státu, tedy z Missouri), A. Stevenson (79), Robert B. Meyner (43)⁶²¹ z New Jersey, H. Humphrey (41),⁶²² George A. Smathers (30)⁶²³ z Floridy a Ross Barnett⁶²⁴ z Mississippi.⁶²⁵

Nejdůležitější Kennedyho starostí jakožto čerstvě nominovaného uchazeče o funkci prezidenta bylo zvolit si svého spolukandidáta, který by po případných vítězných volbách nastoupil do role viceprezidenta. Problémem bylo, že uchazečů o tuto pozici bylo možná až příliš mnoho. Massachusettský senátor si vypracoval jakýsi neoficiální seznam těchto osobností. Figurovali na něm L. Johnson,⁶²⁶ Orville Freeman⁶²⁷ z Minnesoty, George Docking⁶²⁸ z Kansasu, Henry „Scoop“ M. Jackson⁶²⁹ ze státu Washington (odborníci mají za to, že tohoto politika by Kennedy na pozici viceprezidenta viděl nejraději), H. Humphrey, kterého prosazovali senátorovi liberální stoupenci⁶³⁰ a Albert Gore z Tennessee.⁶³¹

Jeho volba nakonec padla na Johnsona. Je téměř jisté, že mu tuto pozici nabízel s očekáváním Texasanova odmítnutí, neboť podle Kennedyho a jeho štábu by tento politik nevyměnil vlivnou pozici vůdce senátní většiny za druhořadé postavení amerického viceprezidenta. Předpokládali však, že touto nabídkou bude polichocen a pomůže demokratickému prezidentskému kandidátovi při volební kampani na jihu. Velmi se v něm však zmýlili, protože Johnson tuto nabídku

⁶¹⁹ Podrobněji k jeho osobě viz zvláštní kapitola.

⁶²⁰ Krejčí 2000, str. 60; srv. s: Dallek 2006, str. 239. Podle jiných zdrojů však Kennedy obdržel 806 hlasů. http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1960

Další zdroje pak uvádějí, že bylo potřeba jen 761 hlasů, takže oněch patnáct hlasů Wyomingu by nebylo potřeba. Ewans 1966, str. 274.

Ve své řeči, kterou kandidaturu přijímal, prohlásil, že prvním principem (za kterým on vždy bude stát) jsou práva člověka. Schlesinger 1973, str. 2871.

⁶²¹ Získal v podstatě pouze hlasy „svého“ New Jersey, kde byl v letech 1954-62 guvernérem. http://en.wikipedia.org/wiki/Robert_B._Meyner

⁶²² On a Stevenson obdrželi hlasy přesto, že formálně svou kandidaturu odvolali.

⁶²³ Další z kandidátů, jehož hlasy pocházely z domovského státu. V tomto případě jím byla Florida, kde byl nejprve v letech 1947-51 členem Sněmovny reprezentantů (4. kongresový okrsek), poté (1951-69) zasedal v Senátu (*class III.*). V letech 2003-07 byl nejstarším dosud žijícím senátorem-seniorem.

http://en.wikipedia.org/wiki/George_A._Smathers

⁶²⁴ V letech 1960-64 byl guvernérem Mississippi. Obdobně jako někteří další získal na konventu hlasy pouze svého domovského státu. http://en.wikipedia.org/wiki/Ross_Barnett

⁶²⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1960

⁶²⁶ Johnson poněkud pozměnil svou drsnou rétoriku a zaslal Kennedymu blahopřejný telegram, v němž stálo: „LBJ (Johnsonovi iniciály, pozn. autora) nyní znamená Podpořme Jacka (Let's Back Jack)“. Dallek 2006, str. 243.

⁶²⁷ Byl ještě o rok mladší, než Kennedy. V letech 1955-61 působil jako guvernér Minnesoty, poté (1961-69) byl ministrem zemědělství (*Secretary of Agriculture*).

http://en.wikipedia.org/wiki/Orville_Freeman

⁶²⁸ V letech 1957-61 působil jako guvernér Kansasu.

http://en.wikipedia.org/wiki/George_Docking

⁶²⁹ Nejprve (1941-53) byl členem Sněmovny reprezentantů (2. kongresový okrsek ve státě Washington), poté (1953-83) sloužil jako senátor (*class I.*).

http://en.wikipedia.org/wiki/Henry_M._Jackson

⁶³⁰ Schlesinger 1965, str. 40.

⁶³¹ Ewans 1976, str. 276.

okamžitě přijal.⁶³² Tím byla, co se týče osobního vztahu obou mužů, vytvořena velmi nesourodá dvojice,⁶³³ z politického hlediska se však jednalo o výborný tah, neboť Kennedymu umožnil plně se soustředit na klíčový severovýchod země, aniž by na jihu ztratil natolik, že by to ohrozilo jeho vítězství.⁶³⁴ Je otázkou, zda by mladý senátor získal Texas, nebýt Johnsonovy kandidatury.

Mnozí jižní demokraté, kteří stáli v opozici proti rozšiřování občanských práv, se obávali, že by případná nová demokratická administrativa mohla tuto politiku aktivně provádět. Rozhodli se proto ve svých státech do kolegia volitelů kandidovat nezávislé, tedy „slibem nevázané“ (*unpledged*) volitele, kteří by se rozhodli podpořit konkrétního kandidáta podle jeho postoje k občanským právům (je však téměř jisté, že Kennedyho by nevolili).⁶³⁵ Tato jejich taktika však selhala. Pouze v Mississippi a Louisiana⁶³⁶ došlo k nominaci dvou různých skupin delegátů (jedna reprezentovala loajální demokraty, kteří se zavázali podporovat Kennedyho, druhá zastupovala právě nezávislé),⁶³⁷ Alabama pak postavila smíšenou delegaci (šest nezávislých a pět loajálních). Zajímavá situace nastala v Georgii. Tento stát osvobodil své volitele od povinnosti hlasovat pro Kennedyho, populární guvernér Ernest Vandiver, který byl rovněž „členem“ kolegia volitelů, však massachusettského senátora veřejně podpořil a celá georgijská delegace mu pak v kolegiu volitelů odevzdala jednotně své hlasy.⁶³⁸

5.3 Předvolební kampaň

Aktivní předvolební kampaň začala po obou národních konventech, tedy v létě 1960. Již od roku 1959 však byly prováděny průzkumy veřejného mínění, které předkládaly respondentům na výběr právě mezi Nixonem a Kennedym jako nejpravděpodobnějšími prezidentskými kandidáty obou hlavních stran. V červenci 1959 došlo ke slavnému setkání viceprezidenta se sovětským vůdcem v Moskvě, kde vedli tzv. kuchyňskou debatu, která byla poměrně vyostřená a Nixon se v ní osvědčil jako schopný politik schopný hájit zájmy Spojených států. Před touto událostí vedl jeho demokratický vyzyvatel v poměru 61%:39%,⁶³⁹ poté již jen 52%: 48%. Na podzim (v listopadu) se však jeho konkurent dostal do vedení 53%:47%. Toto vedení se pak viceprezidentovi podařilo udržet až do dubna 1960, kdy se konaly první primárky v New Hampshire, které massachusettský senátor bez nějaké zásadní konkurence s přehledem vyhrál a získal tak nad viceprezidentem mírný náskok 52%:48%.⁶⁴⁰

Po celé jaro a část léta se oba hlavní protivníci soustředili na nominační procesy ve svých vlastních stranách a s nimi souvisejícím sebeprosazováním se v

⁶³² Robert Kennedy, kteří řídil bratrovu kampaň, se dokonce za Johnsonem vypravil, aby jej přiměl k odvolání své akceptace této nominaci. Ten však odmítl.

⁶³³ Johnson však hodlal být především loajálním prezidentem, což poté skutečně splnil. Schlesinger 1965, str. 704.

⁶³⁴ Velmi zklamání však vytvořením dvojice Kennedy-Johnson byli tesaští demokraté. Dokonce jim tento výsledek vadil mnohem více, než fakt, že se jejich kandidátovi nepodařilo uspět v nominaci na funkci prezidenta. Ewans 1966, str. 287.

⁶³⁵ Tuto taktiku použili již před konventem, na který vyslali rovněž „slibem nevázané“ delegáty, kteří se měli teprve na místě rozhodnout, koho podpoří.

⁶³⁶ Nezávislí volitelé kandidovali rovněž ve středozápadním Michiganu, avšak zde získali pouze 0,2% odevzdaných hlasů.

⁶³⁷ Pouze v Mississippi však tyto nezávislé delegáty uspěli, Louisiana podpořila Kennedyho. Podrobněji viz níže.

⁶³⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1960

⁶³⁹ Jednalo se o jeho největší náskok v průběhu celého sledovaného období.

⁶⁴⁰ Nixon 1962, str. 301 a 303.

konkurenci s ostatními uchazeči o nejvyšší funkci. Po celé toto období se střídali ve vedení v průzkumech veřejného mínění. Každý z obou stranických konventů se těšil obrovské publicitě a vynesl vždy vítězného uchazeče do čela popularity mezi potenciálními voliči. Jako první se těsně před polovinou července konal demokratický „sjezd“.⁶⁴¹ Po jeho skončení se ukázalo, že Kenendy vede s velkou převahou v klíčových, nejlidnatějších státech (Kalifornii, Illinois, New Yorku, Pensylvánii a Texas) v průměru o 17-22%. Přesně opačný trend bylo možné zaznamenat po republikánském konventu, který se konal o necelé dva týdny později. Dva Gallupovy průzkumy veřejného mínění potvrdily náskok Nixona v poměru 53%:47% a 50%:44%. Navíc se ukázalo, že 31% jeho příznivců je pevně rozhodnuto odevzdat mu svůj hlas, zatímco v případě massachusettského senátora to bylo pouze 22%. Průzkumy však rovněž zjistily, že v této fázi předvolebního boje se zatím o celou problematiku 60% dotázaných zajímalo málo nebo vůbec ne.⁶⁴² V průběhu srpna se však pozice obou kandidátů opět vyrovnala a pohybovala se v rozmezí 49-51%, tedy na úrovni statistické chyby.⁶⁴³ Vše bylo stále otevřené a vyhrát mohl kterýkoli z obou hlavních kandidátů.

Vzápětí po skončení demokratického konventu (18. července 1960) prezident Eisenhower Kenendymu zaslal telegram, v němž mu přislíbil jakožto prezidentskému kandidátovi jedné ze dvou stran na nejvyšší funkci ve státě poskytovat důvěrné informace CIA. Stejnou výhodou získal později i kandidát na viceprezidenta L. Johnson.⁶⁴⁴ Velmi podstatná však byla dohoda, že těchto důvěrných a citlivých informací nebude zneužito v předvolební kampani, neboť by to mohlo vést k závažnému ohrožení národní bezpečnosti. Jak však později uvidíme, Kennedy tuto neveřejnou dohodu porušil a získal si tak výhodu nad Nixonem (která byla nejspíše jedním z mnoha faktorů, které ovlivnily jeho těsného vítězství), avšak právě za cenu ohrožení národní bezpečnosti.⁶⁴⁵

V samotné kampani došlo k několika zvratům, z nichž všechny Kennedymu pomohly a většina jich (v přímém slova smyslu) uškodila jeho konkurentovi. Takové důležité zvraty byly celkem čtyři.⁶⁴⁶ Prvním z nich byla televizní tisková konference úřadujícího prezidenta Eisenhowera, která se konala v srpnu 1960. Při ní se kdosi z přítomných šéfa Bílého domu otázel (v přímé narážce na Nixonova tvrzení, že je jednou z hlavních postav administrativy a nejbližším prezidentovým spolupracovníkem a rádčem), zda by mohl jmenovat nějakou viceprezidentovu radu nebo návrh, které by si osvojil. Eisenhower uštěpačně odpověděl: „Když mi dáte týden, možná si na něco vzpomenu.“ (*„If you give me a week I might think of one.“*).

⁶⁴¹ Podle tradice se konvent strany, která právě nebyla u moci, konal vždy dříve, aby vítězný uchazeč měl co nejvíce času na volební kampaň. Naproti tomu vládnoucí strana měla pozici usnadněnou, protože za ni hovořily činy vykonané během volebního období a nemusela tedy s nominací spěchat. I zde však panují malé rozdíly. Pokud se prezident chystal obhajovat svou pozici, stranický sjezd se obvykle scházel až na konci léta (protože v tomto případě se jednalo o pouhou formalitu a zpravidla bylo již dlouho dopředu jasné, že tímto kandidátem bude právě on) a naopak, pokud měl být navržen jiný kandidát vládnoucí strany, konal se sice konvent později, než v případě strany opoziční, avšak dříve, než na konci léta.

⁶⁴² Dallek 2006, str. 247 a 250.

⁶⁴³ Nixon 1962, str. 329.

⁶⁴⁴ *Public Papers* 1961, str. 582.

⁶⁴⁵ Je otázkou, zda je někdo, kdo je v zájmu svých osobních mocenských choutek schopen ohrožit národní bezpečnost, vhodným kandidátem na funkci prezidenta Spojených států.

⁶⁴⁶ Případů, které výsledek mohly ovlivnit, bylo samozřejmě více, toto jsou pouze ty nejzásadnější z nich..

Později sice prezident i viceprezident prohlásili, že to bylo míněno v žertu, avšak škoda již byla nenávratně napáchána.⁶⁴⁷

Závažným neuralgickým bodem Kennedyho kampaně bylo stále jeho katolické vyznání, čehož je soupeři obratně využívali, aniž by si tím proti sobě nějak významně poštváli voliče této víry. Některé z těchto obav měly téměř nádech jakési konspirační teorii, neboť mnozí byli přesvědčeni, že demokratický kandidát se v případě svého zvolení bude řídit pokyny papeže⁶⁴⁸ či bostonského⁶⁴⁹ arcibiskupa Richarda Cushinga,⁶⁵⁰ představitele jednoho ze třiceti dvou arcibiskupství⁶⁵¹ ve Spojených státech, který byl blízkým přítelem jeho rodiny.⁶⁵² V tomto směru bylo nejzásadnější jeho vystoupení před skupinou protestantských kněží, ke kterému došlo 12. září v texaském Houstonu. Jeho zdejší projev byl označen za velmi zdařilý a z velké části se mu při jeho přednesení podařilo rozptýlit výše zmíněné obavy. Apeloval na náboženskou toleranci s tím, že otázka vyznání je prezidentovou čistě soukromou záležitostí. Tato prohlášení však nebylo směřováno pouze vně, ale cílil tím i na svoji osobu. Zavázal se tím, že nebude při výkonu své funkce (v případě zvolení) uplatňovat svá náboženská stanoviska. Rovněž prohlásil za neporušitelný princip striktního oddělení církve od státu, který ve Spojených státech fungoval od samého počátku a byl rovněž zakotven v ústavě, přesněji v I. dodatku k této ústavě.⁶⁵³

⁶⁴⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1960; srv. s: Summers 2003, str. 210.

⁶⁴⁸ V té době byl papežem Jan XXIII., velká osobnost katolických dějin modernistického ražení. Jeho největší zásluhou bylo svolání reformního II. vatikánského koncilu a zahájení mezináboženského dialogu. V této aktivitě pokračoval pozdější Svatý otec Jan Pavel II., v České republice je toto úsilí nejvíce spjato se jménem profesora Tomáše Halíka (vyučuje sociologii a religionistiku na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, působí rovněž jako rektor univerzitního kostela Nejsvětějšího Salvátora v Praze a stojí v čele České křesťanské akademie). Jan XXIII. byl ve své době ve Spojených státech velmi populární, což Kennedymu zajisté pomohlo více, než kdyby v čele Vatikánu a katolické církve stál tradicionalista podobného ražení, jakým je současný papež Benedikt XVI.

⁶⁴⁹ Zdejší arcibiskupství je co do počtu katolických věřících vedle newyorského, filadelfského a chicagského nejvýznamnější ve Spojených státech.

⁶⁵⁰ V pozici arcibiskupa v Bostonu (pod bostonské arcibiskupství spadala většina Nové Anglie, jeho součástí bylo šest biskupství - tři v Massachusetts a po jednom v Maine, New Hampshire a Vermontu) působil v letech 1944-1970, roku 1958 byl povýšen na kardinála. http://en.wikipedia.org/wiki/Richard_Cushing

⁶⁵¹ Dalšími arcibiskupstvími jsou anchoragské na Aljašce, atlantské pro severní okresy Georgie, baltimorské pro větší část Marylandu, chicagské pro okresy Cook a Lake v Illinois (jedno z největších co do počtu věřících ve Spojených státech), cincinnatské v Ohio, denverské pro severní část Colorada, detroitské pro několik okresů v Michiganu, dubuqueské pro sever a východ Iowy, galvestonsko-houstonské na jihovýchodě Texasu, hartfordské v části Connecticutu, indianopoliské v Indianě, v Kansas City pro stát Kansas, losangelské pro okolí stejnojmenného města, louisvillské pro Kentucky a Tennessee, miamské na Floridě, milwaukeeské ve Wisconsinu (o jeho příslušníky se Kennedy především opíral ve zdejších vítězných primárkách), mobilské v Arizoně, neworleanské pro část Louisiany (jedná se o druhé nejstarší arcibiskupství ve Spojených státech), newyorské pro nejlidnatější oblasti na jihu stejnojmenného státu, newarkské na severu New Jersey, v Oklahoma City pro stát Oklahoma, omahské pro Nebrasku a Wyoming, philadelphijské v Pensylvánii, portlandské pro Oregon, Idaho a Montanu, saintlouiské pro většinu Missouri, saintpaulské a minneapoliské ve většině Minnesoty, sanantoniské pro část Texasu, sanfranciské v části Kalifornie, santafeské pro Nové Mexiko a Arizonu, seattleské pro stát Washington a washingtonské pro hlavní město Washington.

⁶⁵² Oddal J. F. Kennedyho a jeho manželku Jacqueline, pokřtil jeho děti, sloužil mši při příležitosti jeho inaugurace a rovněž zádušní mši během jeho pohřbu.

⁶⁵³ Dallek 2006, str. 253; srv. s: White 1966, str. 312; http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1960

Mnozí rovněž poukazovali na neúspěch A. Smithe⁶⁵⁴ v roce 1928 a tvrdili, stejně jako v demokratických primárních, že katolický kandidát nemůže vyhrát a ani nevyhraje.⁶⁵⁵ Přesto však situace ve srovnání s rokem 1928 byla odlišná od té, ve které se Spojené státy nacházely v roce 1960, a to hned ze tří důvodů. Za prvé, ve dvacátých letech byly zcela jiné předvolební podmínky. Republikánská strana tehdy naprosto dominovala a je v podstatě jisté, že demokraté by v roce 1928 prohráli, ať by za ně tehdy kandidoval kdokoli. Za druhé, počet katolíků neustále rostl, od roku 1891 se (v relativních číslech) jejich počet zdvojnásobil a od roku 1928 pak vzrostl o více, jak polovinu. V absolutních číslech se jejich počet za sedmdesát let dokonce zečtyřnásobil.⁶⁵⁶ Konečně posledním důvodem bylo odlišné společenské klima, které bylo mnohem tolerantnější (byť tento stav, především na jihu, samozřejmě stále nebyl ideální), než v období před třiceti až třiceti pět lety. Svým úspěchem však Kennedy prolomil jedno velké tabu a když v roce 2004 kandidoval za demokrata John Kerry,⁶⁵⁷ rovněž katolík, jeho vyznání se v podstatě vůbec neřešilo (alespoň ne v negativním slova smyslu). V tomto směru ještě dvě další tabu zbývají - aby se držitelem nejvyššího úřadu stal Afroameričan nebo žena.⁶⁵⁸

Pro Kennedyho bylo rovněž důležité, aby na svou stranu získal černošské voliče, kteří stále váhali, zda jej mají podpořit. Velká část se jich přikláněla k Nixonovi, především kvůli tomu, že během republikánské administrativy, již byl součástí, došlo k vyslání národní gardy do Little Rocku, aby zde pomohla integrovat

Shodou okolností právě v té době probíhal již zmíněný II. vatikánský koncil, na němž někteří koncilní otcové, hlavně z Francie (ústý misionářského arcibiskupa Marcela Lefebvera) byli přesvědčeni, že jakákoliv katolická podpora náboženské svobody představuje podporu radikální zesvětšující politice, které byla popuštěna uzda během Velké francouzské revoluce. Naproti tomu koncilní otcové ze Spojených států amerických pocházeli z prostředí, v němž katolicismus vzkvétal i přes ústavou podloženou odluku církve od státu. Ubezpečovali, že tento způsob uspořádání rozhodně není horší či podřadnější, než zvyklosti tradičních evropských společenství mezi oltářem a trůnem. Z toho je vidět, že ani samotní katoličtí kněží (natož pak laik, kterým Kennedy byl) nezpochybňovali odluku církve od státu. Weigel 2005, str. 167.

⁶⁵⁴ Katolického uchazeče o prezidentskou funkci z řad Demokratické strany.

⁶⁵⁵ Nixon měl podobný, avšak mnohem nevýznamnější problém. Kandidoval na post prezidenta jako úřadující viceprezident a takový kandidát naposledy uspěl v roce 1836 (byl jím Martin van Buren). Na druhou stranu je však pravda, že od té doby se žádný úřadující viceprezident o zvolení do nejvyšší funkce ani nepokoušel. Eisenhower 1986, str. 156.

⁶⁵⁶ V roce 1891 žilo ve Spojených státech 13% katolíků (8 277 000 z 64 361), roku 1928 (tedy v onom roce, kdy se konaly prezidentské volby, jež A. Smith prohrál) jich bylo již 16% (19 896 000 ze 120 501 000), v padesátých letech tento počet vzrostl na 20% (34 564 000 ze 171 229 000) a v šedesátých letech dokonce až na 26%.

V době prezidentských voleb pak v New Yorku tvořili 40% obyvatel, v Pensylvánii 29%, Illinois 30%, New Jersey 39% (v Illinois a New Jersey Kennedy zvítězil pouze nepatrným rozdílem), Massachusetts 50%, ve Rhode Islandu 60%) v obou státech Kennedy zvítězil s velkou převahou), Connecticutu 49%, v Kalifornii 22%, Michiganu 24%, v Minnesotě 24%, Ohio 20%, Wisconsinu 31%, Marylandu 21% a v Montaně 20%. Dohromady tyto státy s výraznou katolickou menšinou (někde dokonce tvořili většinu) disponovaly 261 volitelských hlasů. White 1966, str. 277 a 285.

⁶⁵⁷ Při jeho kandidatuře se hodně poukazovalo na souvislost s Kennedym. Kerry je také liberálem (byť na rozdíl od někdejšího prezidenta přesvědčeným), má totožné iniciály (JFK, John Forbes Kerry), stejné vyznání, pochází rovněž z Massachusetts (tento stát stejně jako jeho předchůdce reprezentuje v Senátu). Navíc měl kdysi krátkou známost s nevlastní sestrou Kennedyho manželky Jacqueline. Rybářková 2004, str. 379.

⁶⁵⁸ Jedno toto tabu bude při prezidentských volbách v roce 2008 téměř jistě prolomeno (alespoň co se týče kandidatury), neboť hlavními uchazeči o demokratickou nominaci jsou manželka bývalého prezidenta Billa Clintona, Hillary Clintonová (od roku 2000 senátorka za stát New York, *class I.*) a afroamerický senátor (*class III.* v Illinois) Barack Obama.

místní školu.⁶⁵⁹ Massachusettský senátor však tuto menšinu hodlal přesvědčit o tom, že on je tím nejpovolanějším, kdo by mohl řešit jejich zájmy. Pomohla mu v podstatě náhoda, které (ve světle dalších událostí) pouze sprostě zneužil. Martin Luther King byl totiž zatčen při pokusu o integraci restaurace v obchodním středisku v Atlantě, a protože již předtím dostal podmínku za údajný dopravní přestupek, odsoudili ho na čtyři měsíce nucených prací, které si měl odpykat ve věznici na georgijském venkově. O jeho propuštění se osobně postaral mladší bratr budoucího prezidenta Robert, když zatelefonoval jeho soudci.⁶⁶⁰ Oba bratři se rovněž postarali o náležitou publicitu jinak soukromého rozhovoru s senátorem s Kingovou manželkou. Tyto dva telefonáty zřejmě pomohly Kennedymu získat těsnou většinu hned v několika státech. Tento tah rovněž výborně zapadal do taktiky, jejíž hlavní součástí bylo získání velkých států severovýchodě, kde při celkově vyrovnaných silách byli početní černošští obyvatelé velkých měst klíčem ke zdejšímu volitelským hlasům.⁶⁶¹ Tento hraný zájem Kennedyů vypadá poněkud kontrastně s tím, co učinili hned v roce 1961 po svém nástupu na posty prezidenta a ministra spravedlnosti (*Attorney General*) - na návrh FBI nechali Kinga sledovat a především přikázali „napíchnout“ všechny telefony, které používá nebo bude používat.⁶⁶² Tento přístup je opět příkladem Kennedyho prázdnoty - případ muže bez ideálů a především bez pevných názorů, kterému šlo pouze o získání moci. Byl jedním z těch, kteří chtějí moc pro moc, berou ji pouze jako cíl, nikoliv jako prostředek a pro její získání udělají cokoli.⁶⁶³

Každý z obou kandidátů volil jiné prostředky, jak si získat přízeň obyvatelstva. Nixon sázel především na svou image ostříleného a zkušeného politika, který se osvědčil jak při řízení vlády (tyto zkušenosti nabyt především během Eisenhowerových nemocí či operací, kdy jej zastupoval), tak především v zahraniční politice.⁶⁶⁴ V této roli se snažil vystupovat jednak jako důsledný obhájce národních zájmů, jednak (v tandemu se svým kandidátem na viceprezidenta H. Lodgem) jako státník, který klade velký důraz na spojenectví v rámci NATO a řešení mezinárodních problémů na půdě OSN. Je možné, že v tomto postoji zašel příliš daleko a odradil si tak některé z tradičních republikánských politiků, kteří se spíše přiklonili ke Kennedyho bojovné rétorice.

Velkou chybou se později ukázal být jeho slib, že navštíví v rámci kampaně všech padesát států USA.⁶⁶⁵ Málem jej nedodržel, neboť v srpnu se zranil při

⁶⁵⁹ Podrobněji viz výše. Především na jihu pak Nixon v některých oblastech získal obrovskou podporu černochoů. Chester 1969, str. 187.

⁶⁶⁰ Tindall 2000, str. 261.

⁶⁶¹ Velmi významná byla především černoška menšina v New Yorku, kde tvořila 14% (1 087 000) obyvatel. Toto město je známo obrovskou koncentrací všech možných menšin. Další významné černošské menšiny (v centrech měst ovšem tvořili většinu) byly ve Filadelfii (26%) a v Detroitu (29%). White 1966, str. 277.

Na přelomu padesátých a šedesátých let se říkalo, že zde žije více černochoů, než v jakémkoliv africkém státě (zajímavé je, že vůbec prvním městem na světě s černošskou většinou se stal v roce 1960 Washington, D. C., žilo jich zde 54%) více Židů (Židé jsou tradičními voliči demokratů, což byl při jejich zdejší vysoké počtu další faktor při získání tohoto velkého a lidnatého státu), více Italů, než v Římě a rovněž více Irů, než v Dublinu. White 1975, str. 72.

⁶⁶² Borovik 1981, str. 72.

⁶⁶³ Jistě jsou na místě námitky, že politika vlastně není o ničem jiném, než o získání moci, či že všichni politici jsou v tomto stejní. To je možná pravda, avšak Kennedy v tomto rozhodně patřil k těm nejhorším ze všech.

⁶⁶⁴ Například během první debaty s Kennedym podrobně vyjmenovával, s kterými významnými zahraničními státníky se během svého působení ve funkci viceprezidenta setkal, což ve výsledku působilo spíše nudně.

⁶⁶⁵ Stal se tak prvním prezidentem, který kdy navštívil Aljašku.

kampani v Severní Karolíně, kde jej dav lidí doslova natlačil na dveře od auta a silně mu pohmoždil koleno. Situace se poté ještě zkomplikovala, když lékaři zjistili v místě poranění prudkou infekci. Prezident měl na vybranou - amputaci nebo intenzivní medikamentózní léčbu spojenou se čtrnácti dny na lůžku, které strávil ve Walter Reed Hospital⁶⁶⁶ v hlavním městě Washingtonu.⁶⁶⁷ Samozřejmě si vybral druhou možnost, což při tak intenzivní kampani, jaká je ve Spojených státech před prezidentskými volbami, znamená takovou ztrátu, že se mu ji již nepodařilo dohnat. Sám si situaci ještě zkomplikoval tím, že se rozhodl dodržet svůj a skutečně navštívil všech padesát států, urazil 65 000 mil⁶⁶⁸ a pronesl sto osmdesát velkých proslovů.⁶⁶⁹ Čas který mu zbýval do voleb (zkrácený navíc pobytem v nemocnici) strávil z velké části poměrně neefektivně, když navštěvoval státy, kde neměl šanci zvítězit,⁶⁷⁰ nebo naopak státy, které měl jisté a jež navíc disponovaly velmi malým počtem volitelů.⁶⁷¹ Ve srovnání s tím se poměrně málo věnoval kampani v nerozhodnutých státech, jež nakonec volby, mnohdy velmi těsně, rozhodly pro Kennedyho.⁶⁷²

Ten také vedl poněkud odlišnou kampaň a zvolil jinou taktiku, než-li jeho republikánský konkurent. Především vsadil na svůj mladistvý vzhled a mládí obecně.⁶⁷³ Svou vizáží v podstatě symbolizoval nastupující svižná šedesátá léta, kterým (alespoň navenek) dominovali mladí lidé. Byl často svými protivníky (a především Nixonem) napadán, že nemá žádné politické zkušenosti. To byla pravda jen zčásti, neboť demokratický kandidát sloužil téměř čtrnáct let v Kongresu, z toho takřka osm let v jeho prestižnější části, tedy Senátu. Příležitostí nabýt politické zkušenosti měl tedy dost. Otázkou však je, jak tohoto času využil. Je pravdou, že patřil spíše k méně aktivním senátorům, který své jméno spojoval pouze se zákony, které mu mohly přinést popularitu nebo jej alespoň učinit celofederálně známým. Za každých okolností mu nešlo o to, co dělá, ale jak při tom vypadá. O obsah zákonů a co tyto zákony přinesou občanům (v primárním slova smyslu) se nezajímal tolik jako o to, kolik bodů popularity mu jejich podpora může přinést.

Massachusettský senátor měl poněkud usnadněnou situaci, neboť mohl využít komplikací, spojených s Eisenhowerovým druhým volebním obdobím. V domácí politice mu nahrával především zhoršující se stav hospodářství a rovněž se mu podařilo obrátně využít počínajícího boje za občanská práva a volání po zlepšení situace nejchudších vrstev. Jeho doménou však byla zahraniční politika, ve které ovšem zdaleka nedosahoval ani Nixonových kvalit, ani jeho rozhledu. Přesto jej právě v této oblasti, jak si později ukážeme, takřka položil na lopatky. Zaměřil se především na sovětský vesmírný program, ze kterého vyvodil údajné zaostávání Spojených států v jaderném zbrojení. Snímky, které tajně pořídily letadla U-2, však dokazovaly, že tomu tak není a Kennedy to dobře věděl, takže v tomto případě lhal. Dále využil sestřelení právě letadla U-2 nad sovětským územím, ke kterému došlo v

⁶⁶⁶ Tato vojenská nemocnice byla založena v roce 1909.

http://en.wikipedia.org/wiki/Walter_Reed_Hospital

⁶⁶⁷ Summers 2003, str. 250.

⁶⁶⁸ Což představovalo téměř 105 000 kilometrů

⁶⁶⁹ Nixon 1962, str. 375.

⁶⁷⁰ Za všechny jmenujme Massachusetts, případně se toto týká některých států na hlubokém jihu.

⁶⁷¹ Tedy zejména préríjsní státy a státy Skalnatých hor.

⁶⁷² Při své další kampani v roce 1968 (kromě odmítnutí televizních debat a jiného přístupu k voličům) si z toho vzal ponaučení a osobně vybral několik států, kde byly průzkumy vyrovnané či kde se obsazovalo velké množství volitelů a v těchto státech vedl intenzivní kampaň. Tato taktiku mu přinesla ovoce.

⁶⁷³ Málodko tušil (a mnozí ani nevěřili), že je o pouhé čtyři roky mladší, než Nixon a jsou tak v podstatě vrstevníky.

roce 1959. Konečně poslední záležitostí, jejíž využití zřejmě částečně přispělo k jeho vítězství ve volbách, byl nástup Fidela Castra na Kubě.⁶⁷⁴ Mimo to rovněž projevoval agresivní postoj vůči komunistické Číně.⁶⁷⁵

Při praktickém vedení kampaně si pak počínal Kennedy počínal mnohem obratněji, než Nixon, a to ve dvou směrech. Především uměl lépe zapůsobit na voliče, více vynikal v komunikaci. I při mítincích byl mnohem bezprostřednější a uvolněnější, více se usmíval a bylo jej často vidět, jak sestupuje mezi voliče, potřásává si s nimi rukou či bere do náruče jejich děti.⁶⁷⁶ Nedá se říci, že by vše toto nečinil i Nixon, ten však byl při přímých kontaktech s lidmi poněkud kožený, příliš formální a především mu chyběl jeho široký úsměv z pozdějších let.⁶⁷⁷

I v organizování své kampaně⁶⁷⁸ byl demokratický kandidát úspěšnější a především praktičtější. Předem vzdal možnost, že by navštívil všechny státy. Vynechal především malé státy, v nichž měl Nixon předem jisté své. Jeho taktika spočívala především ve vybudování silného základu v severovýchodních státech a v Nové Anglii, kde bylo možnost posbírat celkem sto padesát tři volitelských hlasů⁶⁷⁹ a zároveň neztratit tradiční demokratické oblasti na jihu, o což se měl postarat Johnson.⁶⁸⁰ K tomuto základu hodlal připojit některé státy Středozápadu (především Illinois), případně „Nixonovu“ Kalifornii. V rámci těchto priorit se však ve finále naplno věnoval pouze těm státům, kde byl výsledek vyrovnaný, což mu přineslo ovoce v podobě vítězství ve volbách.

Prezidentské volby v roce 1960 jsou významné tím, že se poprvé odehrál přímý televizní souboj obou hlavních kandidátů v historii.⁶⁸¹ Počínaje rokem 1952 sice všichni uchazeči o prezidentskou funkci v předvolební kampani využívali televizi, vždy však pouze k pronesení jednorázového projevu, ne ke konfrontaci s reprezentantem druhé strany. V takovéto přímé konfrontaci mohl uspět především Kennedy, což také prokázal při předchozích debatách - s H. Humphreym v Západní Virginii a s L. Johnsonem na demokratickém národním konventu. Před účastí v na takovém podniku ostatně svého viceprezidenta varoval i úřadující prezident Eisenhower.⁶⁸²

Oba kandidáti se zúčastnili během září a října celkem čtyř debat. S první z nich, která se odehrála 26. září,⁶⁸³ je spojen nejzásadnější okamžik celé volební kampaně. Zatímco Kennedy se pečlivě připravil, měl na sobě perfektně padnoucí černý oblek a do studia dorazil odpočatý, Nixona stihlo hned několik nepříjemností najednou. Především takřka do poslední chvíle vedl aktivní kampaň „v terénu“ a byl

⁶⁷⁴ Všem těmto záležitostem se podrobněji věnuji na jiných místech.

⁶⁷⁵ Polsby 1976, str. 173.

⁶⁷⁶ Známy je také kontakt s jeho fanynkami, které na něj z davu mnohdy přímo vyskakovaly.

⁶⁷⁷ Kombinací Kennedyho a Nixona by zřejmě vznikl dokonalý politik. Nixon by dodal politickou obratnost, zkušenosti, skvělé vedení zahraniční politiky a skutečný, nepředstíraný zájem o věc. Na druhé straně z Kennedyho by tento dokonalý politik získal přitažlivost pro veřejnost, výbornou komunikaci a schopnost Nixonovovy přednosti skvěle prodat. Republikán by se staral o přímý výkon své funkce, zatímco demokrat by jeho výsledky dobře prodal, vyhrával by volby a získával lásku veřejnosti.

⁶⁷⁸ Velkou zásluhu na tom měl Robert Kennedy.

⁶⁷⁹ Tato taktika mu vyšla, neboť jich zde obdržel plných sto čtyřicet jedna.

⁶⁸⁰ Celkově státy vnitřního a vnějšího jihu disponovaly sto padesáti třemi hlasy, z nichž se Kennedymu podařilo získat převážnou většinu, tedy devadesát čtyři.

⁶⁸¹ Prvenství mohlo připadnout Velké Británii, kde tuto nabídku oba kandidáti na premiéra získali již v roce 1957, tehdy ji však leader konzervativců Anthony Eden odmítl, neboť si byl jist svým vítězstvím, kterého také docílil.

⁶⁸² Dallek 2006, str. 253.

⁶⁸³ Schlesinger 1973, str. 2879.

proto velmi unavený. Stále se ještě nestačil zotavit z nedávného zranění kolena, což nejen, že stupňovalo jeho únavu, ale bylo příčinou nezdravé pohublosti, až vychrtlosti. Oproti svému protivníkovi, jehož tmavý oblek výborně kontrastoval se světle šedým pozadím ve studiu, měl na sobě republikánský viceprezident oblek stejné barvy, jakou mělo právě ono pozadí, proto s ním v podstatě splýval.⁶⁸⁴ Vzhledem k tomu, že nesnášel líčení⁶⁸⁵ a nestihl se oholit (pouze si tvář přetřel pudrem zvaným *Lazy Shave*, tedy líné oholení),⁶⁸⁶ působila jeho tvář zbrocená potem (měl přirozený sklon k velké potivosti, což teplo ve studiu ještě stupňovalo) příšerně.⁶⁸⁷

Vše výše zmíněné samozřejmě Nixona rozhodilo, byl proto nesoustředěný a roztěkaný a nebyl schopen pohotově reagovat. Hlavním tématem byla zahraniční politika, v jejímž rámci se demokratický kandidát soustředil především na Castrovu Kubu. Varoval před tímto nově vznikajícím ostrovem nesvobody, nacházejícím se pouze několik kilometrů na jih od Floridy. Obvinil Eisenhowerovu administrativu, že nebyla schopna zabránit diktátorovu nástupu k moci a veřejně vyzval k vojenskému zákroku. V debatě rovněž použil tajných informací, které mu k tomuto problému poskytla CIA. Nejen, že porušil neoficiální dohodu, která mu zakazovala tyto informace použít ve volební kampani, ale rovněž ohrozil národní bezpečnost.⁶⁸⁸ V té době se totiž připravovala tajná operace,⁶⁸⁹ jejímž cílem bylo svržení Castrova režimu. Nixon nebyl schopen adekvátně reagovat, protože se narodil od Kennedyho choval jako státník a nebyl ochoten ohrozit cíle zahraniční politiky kvůli získání politických bodů. Začal pouze zmateně mluvit o diplomatickém řešení a zapojení OSN, což narušilo jeho image v oblasti, na které si velmi zakládal. Massachusettský senátor se tak zdál být rozhodnějším a schopnějším v řešení zásadních zahraničněpolitických krizí. Velmi zapůsobilo rovněž Kennedyho připomenutí Lincolnova výroku z roku 1860, v němž někdejší prezident prohlásil, že je otázkou, „zda národ může žít napůl v otroctví a napůl ve svobodě“ a totéž podle demokratického kandidáta platilo v roce 1960 i o světě.⁶⁹⁰

Celkový dojem vyzněl velmi špatně pro republikány, neboť podle průzkumů veřejného mínění tuto první debatu zcela jasně vyhrál představitel demokratů. Ten podle průzkumu zvítězil v poměru 39%:23%.⁶⁹¹ Jinak však na věc nahlíželi lidé, kteří debatu neviděli v televizi, ale pouze si ji poslechli v rádiu. Podle nich byl výkon obou participantů vyrovnaný, některé průzkumy dokonce uváděly Nixonovo

⁶⁸⁴ Toto splynutí prakticky ještě umocnila tehdejší černobílá televize.

⁶⁸⁵ Tato averze vůči líčení vznikla poté, co mu nějaký „amatérský maskér zanesl prášek do oka a málem ho připravil o zrak“. Od té doby odháněl jeden vojenský poradce od Nixona všechny maskérky a občas raději nanesl trochu líčidla sám. To samozřejmě mělo negativní účinek ne jeho celková vzhled před kamerami. Naproti tomu Kennedy měl na obličeji líčidla přiměřeně a navíc byl perfektně opálený.

⁶⁸⁶ Rybáčková 2004, str. 419; srv. s: Summers 2003, str. 254.

⁶⁸⁷ Dallek 2006, str. 254.

⁶⁸⁸ Tento jeho krok je v naprostém kontrastu s tím, co učinil v roce 1980 Ronald Reagan, když kandidoval proti úřadujícímu prezidentovi Jamesi Carterovi - mohl v předvolební kampani zneužít otázku tzv. iránských rukojmí, avšak neučinil tak a naopak se zachoval jako státník - neobtěžoval jejich vysvobození svému zvolení.

⁶⁸⁹ Na jaře 1961 byla tato akce skutečně provedena a do dějin vstoupila jako neblaze proslulá invaze v Zátocě sviní. Podrobněji viz samostatná kapitola.

⁶⁹⁰ Schlesinger 1973, str. 2879.

Toto byla další věc, ze které si Nixon vzal poučení a při volební kampani o osm let později se již na Lincolna odvolával sám a zdůraznil tak fakt, že oba byli členy Republikánské strany.

⁶⁹¹ White 1966, str.352; srv. s: Summers 2003, str. 253. Údaje pochází od agentury Schwerin Research Corporation. Podle Gallup Poll byl výsledek 43%:23%.

vítězství.⁶⁹² Později tuto tezi ověřil v praxi politický vědec James N. Druckmann z Minnesotské univerzity, který dvěma různým skupinám pouštěl video a audio záznam, každé z nich jednu z obou verzí a výsledky potvrdily to, co zjistily průzkumy veřejného mínění konané v roce 1960.⁶⁹³ U televizních obrazovek debatu sledovalo asi osmdesát milionů lidí, což je velmi zajímavé číslo, když si uvědomíme, že k volbám se dostavilo pouze 68,8 milionů voličů.⁶⁹⁴ Část diváků tedy nakonec k volbám nešla nebo se jednalo o občany bez volebního práva.

Při druhé debatě (došlo k ní 7. října 1960)⁶⁹⁵ se již viceprezidentovi spolupracovníci rozhodli neponechat nic náhodě. Nixon byl náležitě naličen a na pokyn lékařů pil čtyři mléčné koktejly denně, aby nabyl zpět ztracenou váhu. Problém však bylo, jak potlačit jeho přirozenou potivost. Jediným prostředkem bylo snížit teplotu ve studiu na minimum, což také učinili. Kennedyho poradci naopak s potivostí republikánského kandidáta počítali a chtěli jí plně využít, aby opět, stejně jako v první debatě nemohly rozhodovat politické argumenty, ale vzhled obou kandidátů. Když se dostavili do studia a zjistili, co se stalo, okamžitě vtrhli do suterénu, vyděsili správce natolik, že jim umožnil přístup k termostatu, a zvýšili co možno nejvíce teplotu. Ve druhé části debaty si Nixon už musel opět otírat obličej kapesníkem, protože se vlivem vysoké teploty začal opět potit. Viceprezident si celkově vedl mnohem lépe, než poprvé a když podle televizních diváků opět prohrál, přeci jen si částečně polepšil, avšak stále s 28% za Kennedym s 44% silně zaostával.⁶⁹⁶

V další, již třetí debatě, která se uskutečnila 13. října, se Nixon silně ohradil proti označení pro Republikánskou stranu jako strany jestřábů či strany války, zatímco demokraté byli nazýváni holubicemi nebo stranou míru. Správě poukázal na to, že ve 20. století vedla Demokratická strana Spojené státy hned do tří válek.⁶⁹⁷ Diváci tentokrát jeho výkon ocenili v poměru 42%:39%.⁶⁹⁸ Poslední debatu ze dne 21. října však viceprezident prohrál, tentokrát poměrně těsně, 52%:47%.⁶⁹⁹

Zatímco před 26. zářím vedl Nixon podle Gallup Poll v poměru 47%:46%, po tomto datu již se svými 46% ztrácel na svého soupeře tři procenta, přičemž po skončení čtvrté debaty již prohrával 45%:51%. Všichni odborníci v té době předpovídali volební vítězství demokratů. Prezident Eisenhower, který se účasti v předvolební kampani dosud pečlivě vyhýbal (z větší části kvůli zdravotním komplikacím) se konečně posledních deset dní před volbami rozhodl pomoci svému viceprezidentovi svou dosud velmi vysokou popularitou.⁷⁰⁰ Způsobil tím obrat v

⁶⁹² Tento fakt poněkud nabourává tezi, že Nixonovu porážku v prezidentských volbách způsobila především Kennedyho zmínka o Kubě. Možné to sice je, avšak z těchto průzkumů jasně vyplývá, že rozhodla hlavně fyzická stránka. Tato debata jistě viceprezidenta odsoudila k porážce, ale v žádném případě se nejednalo o porovnání obou kandidátů na základě jejich politických schopností. To však nic nemění na tom, že z Kennedyho strany se jednalo o podpásový útok, který ohrozil národní bezpečnost.

⁶⁹³ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1960

⁶⁹⁴ Karas 2005, str. 20.

⁶⁹⁵ Schlesinger 1973, str. 2896.

⁶⁹⁶ White 1966, str. 352. Opět se jednalo o průzkum agentury Schwerin Research Corporation.

⁶⁹⁷ Schlesinger 1973, str. 2900.

⁶⁹⁸ White 1966, str. 352.

⁶⁹⁹ Schlesinger 1973, str. 2904; srv. s: White 1966, str. 352. Tento průzkum prováděla stejná agentura, jako v obou předchozích. Gallup Poll však přišel s trochu jinými čísly - 42% a 30%.

⁷⁰⁰ Téměř všichni odborníci se shodují, že kdyby v roce 1960 mohl kandidovat, Kennedyho by jednoznačně porazil.

dosavadním trendu a učinil šance obou kandidátů naprosto vyrovnanými.⁷⁰¹ Večer před volbami, 7. listopadu 1960, pak úřadující prezident ve svém televizním a rozhlasovém projevu veřejně podpořil republikánské kandidáty Nixona a Lodge a vyzval diváky a posluchače k jejich podpoře s tím, že sám vhodí do volební urny lístek, na kterém budou napsána jejich jména.⁷⁰²

5.4 Celkové volební výsledky

Dlouho očekávaný den nastal 8. listopadu 1960, první úterý po prvním pondělí v měsíci.⁷⁰³ Významným ukazatelem byla volební účast, jež dosáhla poměrně vysoké úrovně, nejvyšší od roku 1908 a dosud nepřekonaná, tedy 64%.⁷⁰⁴ Těchto 64% představovalo 68,8 milionů voličů,⁷⁰⁵ což svědčilo o jejich vysokém zájmu o volby. Měli pocit, že přišel zásadní okamžik v dějinách jejich národa, na němž mají možnost se svým malým dílem podílet. Tento pocit se však lišil podle jednotlivých států. Zatímco „nejuvědomělejší“ byli voliči v nové Anglii, ve farmářských státech a v severní oblasti Skalistých hor, nejméně se jich naopak k volebním urnám dostavilo v jižních⁷⁰⁶ a ve většině hraničářských států a dále v jižních oblastech Skalistých hor a vnově přijatých státech, na Havaji a především na Aljašce. Nejvíce voličů se tohoto klání zúčastnilo v Iowě (80%) ve Skalistých horách, nejméně naopak v Mississippi (25%) na hlubokém jihu.⁷⁰⁷

Nálada o volební noci byla velmi napjatá. Nejprve přicházely výsledky z velkých měst na severovýchodě a Středozápadě,⁷⁰⁸ které okamžitě katapultovaly Kennedyho do čela a přisoudily mu všechny zdejší volitelské hlasy, zatímco Nixonovi první odhady nepřihnuly žádný. Během noci se však situace začala obracet, jak postupně začaly přicházet výsledky z venkovských oblastí ve výše zmíněných regionech, předměstí a především ze západních států.⁷⁰⁹ Brzy ráno se zdála být situace naprosto vyrovnaná, scházely definitivní výsledky z největších a nejdůležitějších států.⁷¹⁰ Konečné volební výsledky pak byly známy až druhý den odpoledne.

⁷⁰¹ Tři dny před volbami vedl Kennedy pouze v poměru 50,5%:49,5%. Dallek 2006, str. 261.

⁷⁰² *Public Papers* 1961, str. 355.

⁷⁰³ Rybáčeková 2004, str. 92.

V roce 1960 nastala situace, kdy se přesně naplnil vnitřní důvod formulace „první úterý po prvním pondělí“, neboť se v případě 8. listopadu jedná o jediný den z hlediska možných volebních termínů, na který se tato formulace musí použít beze zbytku. Pro zbývajících šest možných termínů (2.-7. listopad) by stačilo označení „první úterý v listopadu“.

⁷⁰⁴ Tindall 2000, str. 834. Jiné zdroje však uvádějí trochu odlišná čísla. Podle nich byla volební účast 64,5% (Dallek 2006, str. 263), či 63,1% (<http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>).

⁷⁰⁵ Karas 2005, str. 20. Jsou však dostupná i podrobnější čísla, která udávají počet 68 832 482.

<http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁷⁰⁶ Zde byla nízká volební účast zčásti zapříčiněna i tím, že přes přijetí již dvou zákonů, které měly rozšiřovat volební práva, bylo přesto v těchto státech Afroameričanům bráněno se těchto voleb zúčastnit. Situaci se podařilo vyřešit až zákonem z roku 1964. Podrobněji viz samostatná kapitola.

⁷⁰⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁷⁰⁸ Jednal o se o města Boston, New York, Buffalo, Filadelfie, Pittsburg, Baltimore, Detroit a Chicago.

⁷⁰⁹ Západními státy v tomto případě myslím všechny státy na západ od Mississippi.

⁷¹⁰ Konkrétně se jednalo o Pensylvánii, Missouri, Illinois, Minnesotu, Michigan a Kalifornii. Ve všech těchto státech, kromě posledního jmenovaného, zvítězil Kennedy. Dallek 2006, str. 262.

Ve volbách nejtěsnějším výsledkem v celém 20. století⁷¹¹ zvítězil Kennedy, když obdržel 49,72% (34 220 984), zatímco Nixon pouze o 0,17% (tedy necelých 113 000) méně, konkrétně 49,55% (34 108 157).⁷¹² Tzv. nezávislí či „slibem nevázaní“ volitelé obdrželi 0,42% (286 359)⁷¹³ a ostatní kandidáti celkem 0,32% (216 982). Těchto kandidátů bylo několik, kandidovali však pouze v některých státech. Jednalo se o Erica Hasse a Georgi Gozziniho (Socialisticko-dělnická strana, *Socialisti-Labor Party*),⁷¹⁴ Rutherforda Deckera a E. Herolda Munna (Prohibiční strana, *Prohibition Party*),⁷¹⁵ Farella Dobbse a Myru Weissovou (Socialisticko-dělnická strana, *Socialisti-Workers Party*),⁷¹⁶ J Brackena Leea a Kenta Courtneye (Konzervativní strana, *Conservative Party*),⁷¹⁷ Orvala Faubuse a Johna Cromelina (Strana státních práv, *State's Rights Party*),⁷¹⁸ Larse Dolyho a B. M. Millera (Strana pro snížení daní, *Tax Cut Party*),⁷¹⁹ C. Bentona Coinera a Edwarda Silvermana (Konzervativní strana, *Conservative Party*),⁷²⁰ Clennona Kinga a Reginalda Cartera (Nezávislí Afroameričané, *Independent Afro-Americans*)⁷²¹ a Charlese Sullivana a Merita Curtise (Konstituční strana, *Constitution Party*).⁷²² Zajímavé je, že ve státě Washington Curtis kandidoval na pozici prezidenta a za svého spolukandidáta si nyní vybral již zmíněného B. N. Millera. Jejich platformou se pak stala Konstituční strana.

Úspěch demokratů co do počtu volitelských hlasů však byl mnohem výraznější, obdrželi jich celkem 303, republikáni pak zaostali s celkem 219 „členy“ kolegia volitelů a zbývajících patnáct připadlo nezávislým volitelům. Ti se rozhodli podpořit na post prezidenta nenominovaného Harryho Byrda a v případě volby viceprezidenta se pak ve své většině vyjádřili pro Stroma Thurmonda, jeden z nich (původně byl zvolen jako Nixonův volitel v Oklahomě) hlasoval pro Barryho Goldwatera. Celkový počet participantů sboru volitelů tedy dosáhl čísla 537 a tento počet byl o šest vyšší, než při předchozích volbách v roce 1956. Toto navýšení způsobilo přijetí Aljašky a Havaje, které se v roce 1959 a které se o rok později

⁷¹¹ Někteří tak soudí o volbách v roce 2000, kdy však nastala specifická situace - vítězný kandidát obdržel méně hlasů ve všeobecném hlasování, než jeho protivník. Tehdy však byl rozdíl v hlasování občanů mnohem (relativně, samozřejmě) větší, než roku 1960. Podrobněji viz výše.

⁷¹² O čtyři roky dříve obdržel tehdejší republikánský kandidát D. D. Eisenhower 57,37% (35 579 180), zatímco jeho demokratický konkurent, A. Stevenson, pouze 41,97% (26 028 028). Poměr v kolegiu volitelů byl tehdy 457:73 v Eisenhowerův prospěch. Podrobněji viz výše. <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁷¹³ Podrobněji viz výše. Umístili se v Mississippi, Louisianě a Michiganu (zde ovšem získali pouze 0,2%) a tvořili šest z jedenácti demokratických volitelů v Alabamě.

⁷¹⁴ Kandidovali v patnácti státech, v Massachusetts, New Jersey, Delaware, Indianě, Illinois, Minnesotě, Wisconsinu, Michiganu, Virginii, Iowě, Coloradu, Novém Mexiku, Arizoně, Oregonu a Kalifornii.

⁷¹⁵ Tato formace se ucházela o přízeň voličů v jedenácti státech, tedy v Massachusetts, Delaware, Indianě, Michiganu, Tennessee, Alabamě, Texasu, Kansasu, Montaně, Novém Mexiku a Kalifornii.

⁷¹⁶ Označovali se za radikální levici, byli však spíše komunisty. Tato konkrétní dvojice kandidovala již v letech 1952 a 1956. V roce 1960 se pro ně voliči mohli vyjádřit v celkem jedenácti státech, v New Yorku, New Jersey, Minnesotě, Wisconsinu, Michiganu, Iowě, Jižní Dakotě, Montaně, Coloradu, Utahu a ve státě Washington.

⁷¹⁷ Kandidovali pouze v New Jersey.

⁷¹⁸ Na kandidátkách se objevili pouze v Delaware a dále v některých státech bývalé Konfederace, konkrétně v Tennessee, Alabamě, Arkansasu (zaznamenali zde největší úspěch ze všech třetích, „individuálních“ kandidátů v těchto volbách, získali 6,76% hlasů) a v Texasu (zde naopak zcela propadli, vybralo si je pouze sedm voličů).

⁷¹⁹ Kandidovali pouze v Michiganu.

⁷²⁰ Tato dvojice se ucházela o přízeň voličů pouze ve Virginii.

⁷²¹ Byli kandidáty své formace v Alabamě.

⁷²² Na kandidátkách se objevili jen v Texasu.

poprvé zúčastnily prezidentských voleb.⁷²³ Kennedy na svou stranu získal celkem dvacet tři států, Nixon dvacet šest a nezávislí volitelé zvítězili v jednom. Na to, jak volby dopadly v jednotlivých státech, se podíváme později v následujících oddílech. Řekněme si pouze, že z celkového počtu 3085 okresů se republikánům podařilo dobýt 1824 (59,12%) z nich, demokraté pak bodovali pouze v 1192 (38,64%). Nezávislí volitelé si mohli připsat 68 okresů (2,2%) a v jedné oblasti (0,03%) na Aljašce obdrželi demokraté i republikáni naprosto stejný počet hlasů.⁷²⁴ Co do počtu kongresových okreseů zvítězil Nixon nad Kennedym v poměru 228 : 206. Zbývajících tři okrsky si mohli připsat nezávislí volitelé.⁷²⁵

Co se týče jednotlivých skupin voličstva, massachusettského senátora podle předpokladů podpořila velká většina katolíků a pro úřadujícího viceprezidenta tak bylo odevzdáno nejméně „katolických“ hlasů ze všech republikánských kandidátů v historii.⁷²⁶ Kennedy jich však přeci jen získal méně, než se očekávalo. Rozhodující se pro něj naopak ukázala podpora Afroameričanů, kteří mu (mnohdy velmi těsně) pomohli získat především státy severovýchodu. Dalo by se však shrnout, že proti demokratům hlasovala většina států, bělochů, absolventů vysokých škol, lidí s vysokými příjmy, žen, protestantů,⁷²⁷ farmářů, starších občanů a obchodníků.⁷²⁸ Zejména to, že pro Nixona se vyslovilo více žen, než pro jeho konkurenta, bylo velkým překvapením.⁷²⁹

Celkové volební náklady obou kandidátů dosáhly dvaceti milionů dolarů, avšak od té doby rostly doslova raketovou rychlostí.⁷³⁰ Dnes se pohybují v řádech stovek milionů dolarů a zatím se nestalo, že by prezidentskou nominací ve své straně získal kandidát, kterému by se nepodařilo nasbírat více peněz na předvolební kampaň.

5.5 Volební výsledky v jednotlivých státech

Každý stát je samozřejmě specifický, jak svým demografickým složením, tak přírodními podmínkami, hospodářskou úrovní, sociální situací, počtem obyvatel, rozlohou, hustotou zalidnění, početností a velikostí měst, historií (tendence volit jednu ze dvou velkých stran má někde hluboké historické kořeny, jinde se v tomto směru právě v šedesátých letech začala psát nová kapitola), etnickým složením, náboženskou strukturou, stupněm religiozity či politickou aktivitou (vyjádřenou především volební účastí).

⁷²³ Již v dalších volbách došlo k posunu na 538 „členů“. Tento počet je platný dodnes a byl způsoben jednak sčítáním obyvatelstva v roce 1960 (čímž se snížil dočasně navýšený počet Sněmovny reprezentantů) a zároveň přijetím XXIII. dodatku k ústavě, který poprvé umožnil hlavnímu městu Washingtonu vysílat své zástupce do kolegia volitelů. Podrobněji viz níže.

⁷²⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁷²⁵ Schlesinger 1973, str. 3021.

⁷²⁶ Nixon 1962, str. 421.

⁷²⁷ Kennedy byl jediným vítězem prezidentských voleb v historii, který obdržel menšinu protestantských hlasů, konkrétně pouze 38% jejich hlasů (tedy 18 600 000). White 1966, str. 428. Jiné údaje (Dallek 2006, str. 264) však uvádějí, že se demokratickému kandidátovi na svou stranu podařilo získat více protestantských voličů, přesněji 46%.

⁷²⁸ Krejčí 2000, str. 137.

⁷²⁹ Summers 2003, str. 257.

Na druhou stranu je to pochopitelné. Ženy sice Kennedyho milovaly, avšak nevážily si jej - věděly, že i kdyby jej získaly, byly by pouze dalším „zářezem na jeho paždí“. Zvláště vyhraněné pak proti němu byly vdané ženy, které viděly, jak podvádí svou manželku. Vdané ženy obecně hlasují konzervativněji, než jejich svobodné kolegyně.

⁷³⁰ Polsby 1976, str. 51.

Republikáni měli v té době své zázemí zejména ve velkých (avšak málo zalidněných) préríjních státech, státech skalistých hor a v severní části Nové Anglie. Demokráté naproti tomu bodovali na jihu tohoto regionu a dále na severovýchodě a na jihu země. Středozápad a pacifické pobřeží si obě strany (co do počtu hlasů voličů) rozdělily přibližně stejným dílem. Podívejme se nyní na výsledky v jednotlivých regionech a dále ve státech, které tyto regiony tvoří (rozdělení těchto regionů je poněkud jiné, než-li jsem zvolil v předchozích kapitolách, vzhledem k přístupným zdrojům a údajům v nich uvedených bylo potřeba toto rozdělení přizpůsobit).

5.5.1 Nová Anglie (Massachusetts, Connecticut, Rhode Island, Maine, New Hampshire a Vermont)

Tento region byl po občanské válce vždy stabilním rezervoárem republikánských hlasů, v roce 1936 získal tehdejší prezidentský kandidát této strany A. Landon své zástupce v kolegiu volitelů pouze ve dvou státech právě z nové Anglie - v New Hampshire a Maine. Po druhé světové válce se však situace začala měnit, v souvislosti s liberalizací demokratů a naopak s přechodem republikánů ke konzervatismu. Tomuto přechodu pomohli zdejší katoličtí voliči, kteří byli a jsou koncentrováni především ve Rhode Islandu (60%) a v Massachusetts (50%);⁷³¹ i ve zbývajících státech činí tato skupina 25-40% obyvatel. Na severu této oblasti (ve Vermontu, New Hampshire a Maine) si Republikánská strana udržela své pozice až do přelomu osmdesátých a devadesátých let, poté i tyto tři státy přešly na stranu jejich konkurentů.

Roku 1960 byla situace, co se týče počtu států získaných jednotlivými kandidáty, vyrovnaná - pro každého z nich se vyslovily tři z nich. John F. Kennedy však zvítězil na mnohem lidnatějším jihu tohoto regionu, celkově obdržel o 603 587 hlasů více z celkového počtu 4 977 169, což činilo 56,0%,⁷³² tedy jeho vůbec nejlepší výsledek ze všech oblastí ve Spojených státech. Poměr volitelských hlasů pak byl 28:12 ve prospěch demokratů.⁷³³ V Nové Anglii bychom mohli napočítat celkem šedesát sedm okresů,⁷³⁴ z nichž většinu (čtyřicet dva) na svou stranu získal Nixon. Volební účast v tomto regionu byla nadprůměrně vysoká, jedna z nejvyšších vůbec, pohybovala se od 72% do 79%.⁷³⁵

Massachusetts

Domovský stát demokratického kandidáta na funkci prezidenta, Johna F. Kennedyho,⁷³⁶ je od roku 1960 pevnou baštou jeho strany.⁷³⁷ Dalo by se dokonce říci, že zde v současnosti žijí její nejpevnější příznivci a pocházejí odtud vedoucí osobnosti demokratů posledních let.⁷³⁸ Je rovněž nejliberálnějším státem v USA

⁷³¹ White 1966, str. 289.

⁷³² White 1966, str. 421.

⁷³³ Karas 2005, str. 20.

⁷³⁴ V Nové Anglii se nacházel nejmenší počet okresů z celých Spojených států.

⁷³⁵ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁷³⁶ Se státem Massachusetts jsou však spojeni (kromě celé rodiny Kennedyů a Fitzgeraldů) i prezidenti J. Adams, J. Q. Adams, C. Coolidge a G. H. W. Bush (ten se zde ovšem pouze narodil) a neúspěšní kandidáti na psot prezidenta z let 1988 a 2004, M. Dukasis a J. Kerry.

⁷³⁷ V současnosti je celá kongresová delegace tohoto státu (deset reprezentantů a dva senátoři) tvořena ze zástupců Demokratické strany.

⁷³⁸ Jmenujme úřadující senátory Edwarda Kennedyho (nejmladší bratr roku 1960 zvoleného prezidenta) a Johna Kerryho (neúspěšně se ucházel o nejvyšší funkci v roce 2004) a dále někdejšího guvernéra Michaela Dukasis (roku 1988 prohrál v prezidentských volbách s G. H. W. Bushem, který zde strávil své dětství a mládí; narodil se však v sousedním Connecticutu, kde v roce 1988 zvítězil).

vůbec. Dlouho byl ovšem Massachusetts oporou republikánů, ale ztratili jej ze všech států Nové Anglie států (spolu s Rhode Islandem) jako nejdříve.

Výsledek v prezidentských volbách roku 1960 byl jednoznačný - voliči zde podpořili demokraty (1 487 714 hlasů, 60,22% a všech šestnáct volitelů) proti republikánům (976 750 a 39,55%),⁷³⁹ kterým nepomohl ani jejich kandidát na viceprezidenta Henry Lodge, jenž odtud pocházel (podobně, jako Kennedy). Volební účast byla v Massachusetts jedna z nejvyšších v celých Spojených státech, vyšplhala se až na 76%.

Co se týče jednotlivých okresů, Nixon zvítězil pouze v pěti z celkového počtu čtrnácti, vesměs však malých a málo zalidněných (až na jednu výjimku se všechny nacházely na jihovýchodě Massachusetts). Ostatní oblasti si na své konto připsal Kennedy, především nejhustěji obydlené Middlesex, Suffolk,⁷⁴⁰ Essex a Worcester.⁷⁴¹

Connecticut

V dalším ze států jižní Nové Anglie, Connecticutu, byla a je Demokratická strana rovněž dominantní,⁷⁴² přeci jen se zde čas od času vytvoří určitý prostor pro jejich konkurenty. Z významných osobností, které odtud pocházeli, jmenujme například demokratického ministra zahraničí z let 1949-53 Deana Achesona. Hluboko do 20. století ovšem tento stát tvořil republikánskou základnu pro všechny druhy volebních klání, včetně prezidentského.

Roku 1960 především zapůsobila blízkost Massachusetts, odkud, jak již bylo řečeno, pocházel Kennedy. Své čtyři hlasy tedy tento stát odevzdal jeho Demokratické straně, která obdržela 53,73% (657 055) hlasů voličů, zatímco republikáni pouze 46,27% (565 813).⁷⁴³ Žádný jiný kandidát zde neuspěl. Volební účast byla velmi vysoká - stejně jako v Massachusetts činila 76%.

Pokud se podíváme na volební výsledky podle okresů (bylo jich celkem osm), Nixon bodoval ve třech z nich (pouze Fairfield⁷⁴⁴ pak byl významný z hlediska počtu voličů), na západě a na severu, zatímco Kennedy v pěti (včetně těch největších - Hartfordu⁷⁴⁵ a New Haven).⁷⁴⁶

Rhode Island

Další z pevných bašt Demokratické strany, která je (především díky geografické blízkosti a vysokému počtu katolíků) ze všech oblastí USA „politicky nejpodobnější“ dominantnímu státu tohoto regionu, Massachusetts. I politický (volební) vývoj Rhode Islandu je téměř identický, jako u jeho severního souseda. Ve 20. století volily tyto státy rozdílně pouze v letech 1972 a 1980, přičemž se

⁷³⁹ Zbývající hlasy si rozdělili zástupce Socialisticko-dělnické strany Eric Hass a obhájce prohibice Rutherford Decker.

Pro srovnání uvedme, že v předchozích volbách, kdy kandidátku ještě vedl D. Eisenhower, zde republikáni dosáhli 59,3%. Karas 2005, str. 33.

⁷⁴⁰ V tomto okrsku na východě státu na mořském pobřeží se nachází i hlavní (a zároveň největší) zdejší město - Boston.

⁷⁴¹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁷⁴² Pochází odtud například současný senátor Joe Lieberman, který roku 2000 neúspěšně kandidoval na funkci viceprezidenta.

⁷⁴³ Před čtyřmi lety jejich zisk činil 63,7%. Karas 2005, str. 33.

⁷⁴⁴ Ve Fairfieldu bychom našli největší město Connecticutu - Bridgeport.

⁷⁴⁵ Zde se nachází i stejnojmenné hlavní město tohoto státu.

⁷⁴⁶ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Massachusetts a Rhode Island v těchto letech v podpoře obu hlavních stran „vystřídalý“.

Demokratická strana zde dosáhla v prezidentských volbách roku 1960 nejvýraznějšího vítězství ze všech států vůbec, tedy 63,63% (258 032) a získala tak samozřejmě všechny čtyři hlasy volitelů, republikáni pak obdrželi pouze 36,37%⁷⁴⁷ (147 502) a žádný volitelský hlas. Výše volební účasti se podobala té, které dosáhly ostatní státy v tomto regionu, její hodnota byla 75%.

Nixon uspěl pouze v malém okrese jménem Washington⁷⁴⁸ na jihu Rhode Islandu, ve čtyřech ostatních voliče oslovil spíše Kennedy, především pak v nejhustěji zalidněném Providence, který je hlavní a zároveň největším městem tohoto státu.⁷⁴⁹

Maine

Na nejzazším severovýchodě Spojených států se nachází stát Maine, původně součást Massachusetts. Svého času patřil mezi jisté opory republikánů (především v době velké hospodářské krize), do roku 1992 zde demokraté zvítězili v prezidentských volbách pouze třikrát (v letech 1912,⁷⁵⁰ 1964 a 1968), avšak od devadesátých let je jejich (byť zde vítězí pouze těsně) oporou. Jedním z průkopníků Demokratické strany v této oblasti byl bezpochyby významný liberální senátor šedesátých let a neúspěšný kandidát na úřad viceprezidenta z roku 1968, Edmund S. Muskie.

Avšak v roce 1960 ještě s přehledem zvítězil republikánský kandidát Nixon, když se pro něj vyslovilo 57,05%⁷⁵¹ (240 608) voličů a tedy i všech pět mainských „členů“ kolegia volitelů, Kennedy pak obdržel pouze 42,95% (181 159). Volební účast byla velmi vysoká, dosáhla 72%.

Co se týče jednotlivých okresů (tento poměrně malý stát jich na svém území zahrnuje šestnáct), demokraté uspěli jen ve dvou z nich (Androscogin a York⁷⁵² na jihu), republikáni pak ve zbývajících čtrnácti (včetně největšího Cumberlandu⁷⁵³ a Kenebecu s hlavním městem jménem Augusta).⁷⁵⁴

New Hampshire

Nejkonzervativnějším státem Nové Anglie je bezpochyby New Hampshire, kde již na počátku volebního roku začíná souboj všech potenciálních kandidátů, neboť se zde odehrávají vůbec první primárky, které napoví, kdo se stane vítězem nominace té které strany. Rovněž se jedná o stát, ve kterém má Republikánská strana jako v jediném z tohoto regionu reálný potenciál zvítězit v prezidentských volbách. V minulosti byl ostatně jednou z republikánských bašt. Ze zdejších významných politických osobností jmenujme alespoň demokratického prezidenta z let 1853-1857, Franklin Pierce.⁷⁵⁵

⁷⁴⁷ V roce 1956 to bylo 58,3%. Karas 2005, str. 33.

⁷⁴⁸ Myšleno z hlediska počtu obyvatel, co do rozlohy je tento okres největší.

⁷⁴⁹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁷⁵⁰ V tomto roce však získali jen 39,4% a zvítězili zde pouze díky rozvratu v demokratické straně. Viz výše.

⁷⁵¹ V roce 1956 to ovšem bylo 70,9%. Karas 2005, str. 33.

⁷⁵² Zde však demokraté vyhráli pouze těsně.

⁷⁵³ Zde bychom našli i největší město Maine, Portland, které je hospodářským a kulturním střediskem tohoto státu.

⁷⁵⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁷⁵⁵ Je jedním z předků matky současného prezidenta G. W. Bushe, Barbary Bushové.

Nixonův volební výsledek v tomto státě sice nebyl nijak oslňujících, přesto však jeho 53,42%⁷⁵⁶ (157 989) hlasů stačilo k zisku newhampshirských čtyř volitelů. Naproti tomu se Kennedy v tomto tradičně republikánském státě držel statečně, když obdržel celých 46,58% (137 772). Volební účast v New Hampshire byla nejvyšší v celé Nové Anglii, vyšplhala se na celých 79%.

Z deseti zdejších okresů sice demokraté bodovali pouze ve třech, mezi nimi však byla i největší zdejší oblast vůbec - Hillsboroug na jihu s newhampshirským největším městem Manchesterem. Jeho konkurentům Kenendymu a Johnsonovi naopak připadlo hlavní město Concord v merrimackém okrese.⁷⁵⁷

Vemont

Vermont⁷⁵⁸ byl (pokud pomineme poslední čtyři prezidentské volby) mnohem větší oporou republikánů, než-li předchozí dva jmenované státy, neboť tato strana zde od svého vzniku prohrála poprvé až v roce 1964 a naopak celkem šestkrát⁷⁵⁹ se jí v tomto období podařilo překonat sedmdesátiprocentní hranici. První demokratický guvernér po skončení občanské války byl zvolen až v roce 1960.⁷⁶⁰ Od prezidentských voleb v roce 1992 se pak tento stát pevně zařadil do tábora demokratů.

Poslední drtivý výsledek zaznamenal D. Eisenhower v roce 1956 (72,2%),⁷⁶¹ jeho viceprezident se oproti tomu propadl na (ovšem stále solidních) 58,65% (98 131)⁷⁶² oproti 41,35% (69 186) odevzdaných pro massachusettského senátora. Nixon si tedy mohl na své konto připsat tři vermontské volitelské hlasy. Volební účast byla sice nejnižší (spolu s Maine) v celé Nové Anglii, těchto 72% však přesto představovalo ve federálním měřítku poměrně vysoký nadprůměr.

Při pohledu na jednotlivé části tohoto státu zjistíme, že demokraté uspěli pouze na severozápadě, v okresech Chittenden⁷⁶³ a Franklin, zatímco republikáni bodovali ve zbývajících dvanácti, včetně washingtonské oblasti s vermontským hlavním městem Montpelier.⁷⁶⁴

5.5.2 Středoatlantické státy (New York, New Jersey, Pensylvánie, Maryland a Delaware)

Situace v této oblasti je do značné míry podobná, jako v Nové Anglii. Dlouho zde dominovala Republikánská strana, v tomto regionu však docházelo (především v New Yorku) k občasným vítězstvím demokratů. Šedesátá léta pak znamenala určitý posun. Zatímco v Nové Anglii byl tento posun radikální (od výhradního bodování republikánů ke stejné jednoznačným vítězstvím demokratů),⁷⁶⁵ v těchto středoatlantických státech se jednalo pouze o posun víceméně mírný - nyní zde převážně vítězí demokraté, avšak republikánům se tento vývoj daří periodicky

⁷⁵⁶ Eisenhower zde v roce 1956 získal 66,1%. Karas 2005, str. 33.

⁷⁵⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁷⁵⁸ Tento stát byl prvním, který byl v roce 1791 přijat nad rámec původních, zakládajících třinácti kolonií.

⁷⁵⁹ Stalo se tak v letech 1904, 1908, 1920, 1924, 1952 a 1956.

⁷⁶⁰ Schlesinger 1973, str. 2834.

⁷⁶¹ Karas 2005, str. 33.

⁷⁶² Jednalo se o největší (relativní) propad republikánů v těchto volbách ze všech států USA.

⁷⁶³ Tento okrsek však byl zdaleka největší ze všech, především díky tomu, že se zde nachází největší město státu Vermont - Burlington.

⁷⁶⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁷⁶⁵ Avšak, jak jsme si již ukázali, nemůžeme Novou Anglii posuzovat paušálně, platí to pro její lidnatou jižní část (Massachusetts, Rhode Island a Connecticut), ve zbývajících státech se demokratům daří pravidelně vítězit až po roce 1992.

zvrátit. Výjimkou jsou pouze poslední čtyři prezidentské volby (1992, 1996, 2000 a 2004), kdy demokratičtí kandidáti bodovali vždy ve všech těchto státech bez výjimky. Po roce 1960 republikáni v tomto regionu vítězili především v New Jersey.

Demokratická předvolební kampaň v roce 1960 se zaměřovala především právě na tento region, který Kennedy označil za svůj klíč k úspěchu, neboť odtud pocházela více, jak pětina všech volitelských hlasů (přesně 113) - tato taktika se mu plně vyplatila, neboť se mu podařilo zvítězit ve všech těchto státech, přestože přestože v tomto regionu překonal svého konkurenta poměrně těsně⁷⁶⁶ - o 601 570 z 16 372 790 hlasů a jeho zisk představoval 51,5%.⁷⁶⁷ Při pohledu na jednotlivé okresy ve středoatlantických státech zjistíme, že v sto třiceti dvou (z celkového počtu sto sedmdesáti osmi) zvítězili republikáni. Volební účast sice nebyla tak vysoká, jako v sousední Nové Anglii, přesto v jednotlivých státech představovala ucházejících 57-72%.⁷⁶⁸

New York

Každý jistě zná Empire State Building, mrakodrap postavený ve městě New York (ležícím ve stejnojmenném státě) ve třicátých letech a svého času nejvyšší budovu světa. Málokdo však již ví, že „Empire State“ je druhé označení tohoto státu na severovýchodě USA.⁷⁶⁹ Dlouhou dobu byl nejlidnatějším v celých Spojených státech a nacházelo se (a nachází se) zde rovněž největší město stejného názvu. Vzhledem k tomu, že jej zastupovalo až do voleb v roce 1972 nejvíce volitelů (v roce 1960 jich bylo 45),⁷⁷⁰ se obě strany soustředily na jeho „ovládnutí“, neboť nezřídka rozhodoval prezidentské volby. Přestože se dá říci, že byl spíše republikánský (naposledy zde však v prezidentských volbách tato strana zvítězila v roce 1988 pod vedením George H. W. Bushe, pocházelo odtud mnoho významných politických osobností zastupujících obě hlavní strany, Demokratickou i Republikánskou.⁷⁷¹

Kdyby v roce 1960 za republikány kandidoval Rockefeller, zřejmě by tento stát vzhledem k poměrně těsnému vítězství demokratů (52,53%:47,27%)⁷⁷² získal na svou stranu. Volební účast byla nižší, než ve státech Nové Anglie, činila 66%, což přibližně odpovídalo celofederálnímu průměru. Kenendymu nepochybně pomohli především místní katolíci, kteří tvořili 40% obyvatel.⁷⁷³

Zajímavé je, jakým způsobem si oba hlavní kandidáti rozdělili území celého státu. V celých padesáti dvou z celkového počtu šedesáti jednoho okresu vyhrál Nixon. Vesměs se však jednalo o venkovské a málo zabydlené oblasti tak, jako v jiných státech. Podstatná byla vítězství massachusettského senátora v samotném městě New Yorku a dále v Kings, Bronxu,⁷⁷⁴ Queens a Erie. Dále bodoval v

⁷⁶⁶ Především v New Jersey, ale také v Pensylvánii a Delaware, jak si později ukážeme.

⁷⁶⁷ White 1966, str. 421.

⁷⁶⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁷⁶⁹ White 1966, str. 372.

⁷⁷⁰ Novým nejlidnatějším státem se na přelomu šedesátých a sedmdesátých státech stala Kalifornie, která si toto prvenství drží dodnes a počet jejích obyvatel neustále narůstá.

⁷⁷¹ Pocházeli odtud dva republikánští (Ch. Arthur a T. Roosevelt) a dva demokratičtí (G. Cleveland a F. D. Roosevelt) prezidenti. Ze senátorů jmenujme alespoň R. F. Kennedyho (byl jím v letech 1964-68) a současnou H. Clintonovou (od roku 2000). Nejvýznamnějším starostou New Yorku všech dob byl bezpochyby na přelomu 20. a 21. století R. Guiliani.

⁷⁷² Absolutní počty hlasů činily 3 830 085 a 3 446 419. Dále se zde umístil ještě kandidát Socialisticko-dělnické strany Farrell Dobbs.

Roku 1956 činil republikánský zisk 61,2%. Karas 2005, str. 33.

⁷⁷³ White 1966, str. 289.

⁷⁷⁴ Tato čtvrť je proslulá jako černošské ghetto.

albanském okrese, kde se nachází stejnojmenné hlavní město. Naproti tomu viceprezident si z významných okresů připsal pouze Westchester a Suffolk.⁷⁷⁵

New Jersey

Tento stát je vůbec „nejrepublikánštějším“⁷⁷⁶ ze všech v této oblasti. Přestože zde v posledních čtyřech volbách bodovali demokraté, jejich náskok však není narozdíl od ostatních států v tomto regionu nijak dominantní.⁷⁷⁷ Vedle Pensylvánie je nejpravděpodobnější republikánské vítězství v některých z příštích prezidentských voleb právě zde.

Tato pouze velmi malá demokratická převaha se potvrdila i během prezidentských voleb v roce 1960, když zde Kennedy zvítězil o pouhých osm desetin procenta⁷⁷⁸ s 49,96% (1 385 415) oproti Nixonovým 49,16%⁷⁷⁹ (1 363 324).⁷⁸⁰ Volební účast se vyšplhala na 71% a byla tak po Delaware druhá nejvyšší v celém regionu. Podobně, jako v jiných státech, i zde k demokratickému vítězství (a zisku šestnácti hlasů volitelů) nepochybně významnou měrou přispěla i zdejší katolická menšina, zahrnující 39% obyvatelstva.⁷⁸¹

V mírné většině okresů (ve třinácti z dvaceti jednoho) zvítězil Nixon. Oproti jiným státům však bodoval i ve dvou ze čtyř největších z nich,⁷⁸² tedy v Bergenu a Unionu. V největším z nich, Essexu,⁷⁸³ pak stejně jako v Hudsonu uspěl Kennedy. Bodoval i v oblasti Mercer s hlavním městem Trentonem.⁷⁸⁴

Pensylvánie (*Pennsylvania*)

Pensylvánie byla dříve další z opor Republikánské strany.⁷⁸⁵ V roce 1932 se stala například jediným významným státem, ve kterém bodoval tehdejší jinak na hlavu poražený republikánský prezidentský kandidát H. Hoover.⁷⁸⁶ V šedesátých letech se jevila být pevnou oporou demokratů, také v důsledku výše zmíněné Kennedyho strategie zaměřené na velké státy v této oblasti. V 80. letech pak tento stát podporoval jako většina země republikány, od devadesátých let se však opět

⁷⁷⁵ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁷⁷⁶ Nejznámějším představitelem tohoto státu je však bezpochyby demokratický prezident z let 1913-21, W. Wilson.

⁷⁷⁷ Více, jak 55% se této straně podařilo v prezidentských volbách získat pouze třikrát - v letech 1936, 1964 a 2000. V prvních dvou případech se však jednalo o drtivé celofederální vítězství této strany a výsledek v New Jersey byl ve srovnání s ostatními spíše podprůměrný.

⁷⁷⁸ Což činilo jen asi 22 000 hlasů z celkových více jak 2 770 000.

⁷⁷⁹ V roce 1956 zde ještě v tandemu s Eisenhowerem dobyl plných 64,7%. Karas 2005, str. 33.

⁷⁸⁰ Dopočet do sta procent činí výsledky marginálních kandidátů - Farrella Dobbse (kandidoval za uskupení sociálních pracovníků, J. Brackena Leea (Konzervativní strana) a Erica Hasse (Socialistická dělnická strana).

Zdejších šestnáct volitelských hlasů by sice Kennedymu k vítězství nepomohlo, avšak v kombinaci s voliteli z jiných států, kde si Kennedy odnesl těsné vítězství (především Illinois a Missouri) k tomuto vítězství mohl přispět.

⁷⁸¹ White 1966, str. 289.

⁷⁸² Mám na mysli ty okresy, kde počet voličů překročil hranici dvou set tisíc.

⁷⁸³ Našli bychom zde newjerseyské největší město, Newark.

⁷⁸⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁷⁸⁵ Roku 1912 byl největším státem, ve kterém zvítězil republikánský „odpadlík“, bývalý prezident T. Roosevelt.

⁷⁸⁶ Z významných politických osobností, které odtud pocházely, jmenujme demokratického prezidenta z let 1857-61 J. Buchanana, jednoho z otců zakladatelů, B. Franklina a Trumanova ministra zahraničí G. Marshall, po němž je pojmenován plán oválcené hospodářské obnovy Evropy.

vyslovuje demokraty a dosavadní vývoj nenasvědčuje, že by se tento stav měl v nejbližších letech změnit.⁷⁸⁷

Při volební účasti 70% zde Kennedy dosáhl vítězství s těsnou většinou 51,06% (2 556 282) hlasů voličů. Nixon si odnesl 48,74%⁷⁸⁸ (2 436 956),⁷⁸⁹ avšak ani jeden ze zdejších třiceti dvou volitelských hlasů.

Demokratický úspěch se koncentroval především v jihozápadním cípu Pensylvánie a dále zahrnoval již jen několik volně roztroušených okresů, především na východě. Celkem jich bylo patnáct ze šedesáti sedmi. Drtivě (se 68%) pak Kennedy s Johnsonem zvítězili v nejdůležitějších z nich - Filadelfii (*Philadelphia*) na jihovýchodě,⁷⁹⁰ zahrnující největší město stejného názvu, a dále v Allegheny⁷⁹¹ na jihozápadě a Dauphinu⁷⁹² ve středu. Zajímavé je Nixonovo vítězství v malém obvodu Snyder, kde přesáhl hranici 80%.⁷⁹³

Maryland

Po občanské válce, v období rekonstrukce, byl tento stát jednou z mála opor Demokratické strany. Původně zde kvetlo otrokářství, na počátku šedesátých let 19. století se však Maryland rozhodl zůstat součástí Unie. V místních volbách se své pozice demokratům podařilo udržet,⁷⁹⁴ avšak v prezidentských volbách zde až do velké hospodářské krize vítězili většinou republikáni. Po krátké poválečné přestávce se Demokratická strana v šedesátých letech opět prosadila a s přestávkami si svůj náskok udržela až dodnes.

Maralyn se v námi popisovaných prezidentských volbách vyslovil pro Kennedyho s Johnsonem, když jim odevzdalo hlas 53,61% (565 808) z pouhých 57% voličů, kteří se voleb zúčastnili. Naproti tomu dvojici Nixon - Lodge si vybralo 46,39%⁷⁹⁵ (489 538) z nich. Zdejších devět volitelských hlasů si tedy odnesl demokratický tandem.

Tento stát má velice podivný tvar daný především přírodními podmínkami. Jeho „základnou“ je nepřiliš široké podlouhlé území probíhající západovýchodním směrem, z jehož střední a východní části vybíhají rovněž poměrně úzké „pruhy“ pevniny na jih tak, že obepínají zátoku Chesapeake (*Chesapeake Bay*). V severní části zvítězili republikáni, zatímco v prostředním „pruhu“ demokraté. Východní část si obě strany rozdělily. Z celkového počtu dvaceti šesti oblastí se Nixonovi podařilo uspět ve čtrnácti, Kennedymu pak ve dvanácti. Zatímco v okrese Amber Aroundel, zahrnujícím i hlavní město Marylandu Annapolis, bodovali republikáni, v největším městě Baltimore vyhráli demokraté.⁷⁹⁶

⁷⁸⁷ V roce 2004 bylo však vítězství kandidáta demokratů J. Kerryho v tomto státě velmi těsné.

⁷⁸⁸ Eisenhower zde v předchozích volbách zvítězil s 56,5% hlasů. Karas 2005, str. 33.

⁷⁸⁹ Rozdíl byl v tomto případě asi 116 000 hlasů, což přibližně odpovídalo Kennedyho náskoku v celofederálním součtu.

⁷⁹⁰ Nachází se v jihovýchodním cípu tohoto státu a byla prvním hlavním městem Spojených států.

<http://en.wikipedia.org/wiki/Philadelphia>

⁷⁹¹ V Allegheny se nachází významné město Pittsburg.

⁷⁹² Zde bychom našli hlavní město Harrisburg.

⁷⁹³ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁷⁹⁴ Jednou z mála výjimek byl guvernér Spiro Agnew v šedesátých letech, který pak 1969-73 působil jako Nixonův první viceprezident.

⁷⁹⁵ O čtyři roky dříve zde republikáni zvítězili s rovnými 60%. Karas 2005, str. 33.

⁷⁹⁶ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Delaware

Příklad tohoto státu téměř odpovídá tomu, co jsme si řekli o Marylandu. V prezidentských volbách pak oba státy až na výjimky⁷⁹⁷ volily takřka identicky. Ani roku 1960 tomu nebylo jinak, pouze zde demokraté zvítězili mnohem těsněji, o pouhé tři tisíce hlasů, když dosáhli 50,63% (99 590), zatímco republikáni jim „šlapali na paty“ se 49%.⁷⁹⁸ Volební účast byla v tomto státě nejvyšší z celého regionu, 72%. Ze zdejších tří okresů si Kennedy odnesl vítězství ve dvou (v největším New Castlu⁷⁹⁹ na severu a dále v Kentu⁸⁰⁰ ve středu), zatímco Nixon pouze v jednom zbývajícím - Sussexu na jihu.⁸⁰¹

5.5.3 Industriální středozápadní státy kolem velkých jezer (Ohio, Indiana, Illinois, Michigan, Wisconsin a Minnesota)

Celý tento region (kromě většiny území státu Minnesota) je součástí Spojených států od samého počátku, avšak nejdříve pouze jako teritorium, teprve v průběhu první poloviny devatenáctého století byly do Unie přijímány jednotlivé státy. Oblast kolem velkých jezer⁸⁰² byla, podobně jako Nová Anglie, spolehlivým zázemím Republikánské strany, například z Ohia pocházelo hned sedm jejích prezidentů.⁸⁰³ Poté však došlo k rozdělení na tři části. Zatímco v Ohiu a Indianě dominují republikáni, v Minnesotě od roku 1972 neuspěl žádný republikánský kandidát. Ve zbývajících státech jsou pozice obou stran zhruba vyrovnané, avšak stejně, jako v Nové Anglii a na severovýchodě, zde ve všech volbách od roku 1992 uspěl kandidát demokratů.

V roce 1960 zde Nixon zvítězil o 462 778 z 17 607 696 hlasů a tato většina představovala 51,3% z celkového počtu.⁸⁰⁴ Ze šesti států vyhrál ve třech a odnesl si z tohoto regionu přes své vítězství pouze padesát hlasů volitelů, zatímco Kennedy padesát osm. Nejtěsnější byl výsledek v nejlidnatějším státě, Illinois. Z 529 okresů, které se na Středozápadě nacházejí, zvítězil Kennedy v pouhých jedenadevadesáti, zbývajících si na své konto mohl připsat Nixon. Volební účast v tomto regionu dosáhla velmi vysoké úrovně, pohybovala se od 71 do 76%.⁸⁰⁵

Ohio

Jak již bylo řečeno, Ohio je jednou z poměrně pevných opor Republikánské strany. Během 20. století zde demokraté sice bodovali celkem desetkrát (z toho sedmkrát velmi těsně), jejich zdejší vítězství však bylo pokaždé spojené s (mnohdy drtivým) celofederálním úspěchem. Těsný výsledek v tomto středozápadním státě pak například rozhodl o vítězství G. W. Bushe v roce 2004.

⁷⁹⁷ Těmito výjimkami byly ve 20. století pouze prezidentské volby, které se odehrály v letech 1916, 1932, 1968 a 1980.

⁷⁹⁸ V roce 1956 měli 55,1%. Karas 2005, str. 33.

Zbývajících hlasy si rozdělili obhájce státních práv O. Faubus, zastánce prohibice R. Decker a zástupce Socialisticko-dělnické strany E. Hass.

⁷⁹⁹ V New Castlu se nalézá největší město Wilmington. Pro zajímavost uveďme, že jako vzpomínku na své první osadníky, Švédy, si toto město zachovalo vzpomínku v podobě své vlajky, jejímž základem je právě vlajka Švédska. http://en.wikipedia.org/wiki/Wilmington%2C_Delaware

⁸⁰⁰ Zde bychom našli hlavní město Dower.

⁸⁰¹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁸⁰² Tato jezera nesou názvy Hořejší, Huronské, Michiganské, Erijské a Ontario (poslední jmenované ovšem do této oblasti nespadá, neboť tvoří část hranice mezi New Yorkem a Kanadou).

⁸⁰³ W. Harrison, U. S. Grant, R. Hayes, J. Garfield, W. McKinley, W. H. Taft a W. Harding.

⁸⁰⁴ White 1966, str. 419.

⁸⁰⁵ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Zdejších dvacet pět volitelských hlasů si v roce 1960 odnesl Nixon, když při volební účasti 71% obdržel 53,28% (2 217 611)⁸⁰⁶ hlasů v lidovém hlasování, oproti Kennedyovým 46,72% (1 944 248). Ten bodoval pouze v několika okresech na severu a východě státu, podél Erijského jezera a hranic s Pensylvánií. Z celkových osmdesáti osmi jich pro sebe získal pouze deset, včetně (jako již tradičně) nejlidnatějšího z nich - Cuyhogy na severu. Nixon však tentokrát zvítězil v hlavním a největším městě, Columbusu, které se nachází především v okrese Fairfield ve střední části státu.⁸⁰⁷ Bodoval rovněž v lidnatých Franklinu (rovněž ve středu) a Hamiltonu na jihozápadě.

Indiana

Indiana je jednoznačně nejkonzervativnějším státem z celého regionu a nejjistějším rezervoárem voličských a volitelských hlasů republikánů na středozápadě. Jejich konkurenti zde v prezidentských volbách vyhráli ve 20. století pouze čtyřikrát, naposledy pak v roce 1964 (a dále v letech 1912, 1932 a 1936).⁸⁰⁸ Velmi často tak docházelo k situacím, že se z Indiany stal jakýsi „GOP-ostrov“ uprostřed demokratického „moře“. ⁸⁰⁹ Pocházel odtud i jeden z republikánských prezidentů, B. Harrison.

Do tohoto státu si Nixon přišel pro jedno z nejpohodlnějších (a nejočekávanějších) vítězství. Získal zde 55,03% (1 175 120),⁸¹⁰ zatímco jeho vyzyvatel pouze 44,60% (952 358).⁸¹¹ Volební účast byla vysoká, činila 76%.

Republikáni bodovali téměř ve všech okresech (celkem uspěli v osmdesáti třech z nich), kromě několika na jihu, dvou na západě a rovněž dvou na severu. Hlavní město Indianapolis se nachází v největším okrese Marionu, jenž leží ve středu Indiany. Zvítězil zde úřadující viceprezident. Naopak ve druhé nejlidnatější oblasti, Lake na severozápadě, uspěl senátor z Massachusetts.⁸¹²

Illinois

Rodiště A. Lincolna⁸¹³ nebylo od roku 1860 místem, odkud by si demokraci odnášeli vítězství příliš často. Jak známo, o Texasu se někdy říká, že bez tohoto státu nelze zvítězit v prezidentských volbách. Toto pravidlo se však daleko lépe hodí právě na Illinois. Ve 20. století došlo pouze dvakrát (1976 a 2000)⁸¹⁴ k situaci, že by jedna z obou stran zvítězila, aniž by získala volitelské hlasy tohoto státu.

⁸⁰⁶ Roku 1956 zde Eisenhower dosáhl 61,1%. Karas 2005, str. 33.

⁸⁰⁷ Ovšem zasahuje i do delawarské a franklinské oblasti.

⁸⁰⁸ V roce 1912 toto vítězství však bylo zapříčiněno pouze díky rozkolu v Republikánské straně, která by zde jinak zvítězil. V ostatních letech pak demokrate dosáhli celofederálního drtivého vítězství.

⁸⁰⁹ K takovéto situaci došlo především v letech 1992 a 1996, částečně pak i ve volbách 1940, 1944 a 1948.

⁸¹⁰ Eisenhower si odtud o čtyři roky dříve odnesl jen o něco málo více (ve srovnání s jinými státy), 59,9%. Karas 2005, str. 33.

⁸¹¹ Zbývající hlasy si rozdělili obhájce prohibice Rutherford Decker a zástupce Socialisticko-dělnické strany Eric Hass (setkali jsme se s ním již v New Jersey).

⁸¹² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁸¹³ Z dalších významných illinoiských politických osobností jmenujme ještě demokratického viceprezidenta z let 1893-97 A. Stevensona, jeho stejnojmenného vnuka, který dvakrát (1952 a 1956) neúspěšně kandidoval na post prezidenta a R. J. Daleye. Ten byl v letech 1955-76 starostou Chicaga a hlavou vnitrostranické kliky, která se opírala o radiční praktiky zákulisního vyjednávání stranických šéfů. Jeho stejnojmenný syn je starostou Chicaga od roku 1989. V Illinois se rovněž narodil americký prezident R. Reagan, jeho osobní a především politický život je však spjat s Kalifornií.

⁸¹⁴ V roce 1976 zde navíc republikáni zvítězili pouze velmi těsně.

K této situaci došlo rovněž v roce 1960, kdy zde Kennedy zaznamenal velmi těsné vítězství a zdejších dvacet sedm volitelů bylo jedním z klíčů k jeho úspěchu. Vyhrál v Illinois o pouhých necelých 11 000 hlasů z celkových přibližně 4 755 000, což činilo zhruba 0,18%. Celkový poměr hlasů byl 49,98% (2 377 846) : 49,80% (2 368 988).⁸¹⁵ Volební účast byla stejně vysoká, jako v Ohio, tedy 76%.

Celkový počet okresů v tomto státě byl sto dva, tedy dosud nejvyšší ze všech sledovaných států. Zisk pouhých devíti okresů demokratům stačil k vítězství v celém státě. Je však třeba si připomenout, že rozdíl mezi velmi malými oblastmi (kterých byla menšina, zabíraly spíše venkovské oblasti a v nichž většinou zvítězila Republikánská strana) a naopak největší (pod názvem Cook,⁸¹⁶ kde byla odevzdána téměř polovina všech illinoiských hlasů) byl až padesátinásobný. Druhým největším „Kennedyho“ okresem pak byl St. Clair na jihozápadě s přibližně sto deseti tisíci zúčastněnými voliči, kde rovněž bodovala Kennedyho strana. Nejlidnatější „Nixonovou“ oblastí byl DuPage (145 000 voličů)⁸¹⁷ a Lake (115 000)⁸¹⁸ na severovýchodě. Zvítězil rovněž v oblasti Sangamon ve středu oblasti, kde se nachází hlavní město Springfield⁸¹⁹

Michigan

Stále se pohybujeme oblastí, v níž téměř všechny státy lze považovat za oporu Republikánské strany v raných dobách a opět se zde opakuje scénář, nastíněný ve většině již popsaných států - během 20. století se síly obou stran vyrovnaly, aby v posledních čtyřech volbách získali dominanci demokraté. V letech 1852-1932 se jim zde však nepodařilo zvítězit ani jednou a během demokratické éry během 30. a 40. let zde tato strana bodovala pouze třikrát (1932, 1936 a 1944).

Kennedymu se podařilo strhnout Michigan s jeho dvaceti volitelskými hlasy na svou stranu, avšak opět pouze velmi těsně. Získal zde pouze 50,85% (1 687 269), zatímco Nixon 48,84% (1 620 428) hlasů.⁸²⁰ Volební účast dosáhla velmi slušných 72%.

Území Michiganu je rozděleno na dvě části úzkým průlivem mezi Huronským jezerem a jezerem Ontario. Onu část, která se nachází na sever od tohoto průplavu, můžeme rozdělit na západní (s velkou dominancí demokratů) a východní (zde naopak převládají republikáni) oblast. Celá jižní část je naopak republikánská, kromě tří oblastí na jihovýchodě při pobřeží Erijského jezera a jednoho okresu ve

⁸¹⁵ Všimněme si, že podobný (relativní) poměr hlasů byl zaznamenán i v případě New Jersey. Eisenhower v roce 1956 získal v Illinois 59,5%. Karas 2005, str. 33.

Menší část hlasů získal rovněž již zmíněný E. Hass.

⁸¹⁶ Mírnou většinu obyvatelstva tohoto okrsku na severovýchodě státu Illinois (u jezera Michigan) tvoří město Chicago (největší město tohoto státu a celého Středozápadu a zároveň třetí největší město ve Spojených státech, po New Yorku a Los Angeles). Kdyby tento okrsek (druhý největší v celých Spojených státech, hned po losangelském) byl samostatným státem, byl by na 21. místě co do počtu obyvatel.

http://en.wikipedia.org/wiki/Cook_County%2C_Illinois

Právě Kennedyho hlasy z Chicaga byly zpochybňovány, mělo se za to, že byly zfalšovány místním demokratickým starostou Daleyem. To však nikdy nebylo prokázáno. Krejčí 2000, str. 137.

⁸¹⁷ Jeho východním sousedem je okrsek Cook.

⁸¹⁸ Za jižními hranicemi oblasti Lake se nachází Cook.

⁸¹⁹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁸²⁰ V roce 1956 zde s Eisenhowerem dobyli 55,6%. Karas 2005, str. 33.

Zbývající hlasy si rozdělili již zmínění F. Dobbs, R. Decker, E. Hass, „nezávislí volitelé“ a dále zatánce snížení daní Lars Daly.

středu tohoto území.⁸²¹ Celkový poměr v „držbě“ těchto okresů byl 70:13 ve prospěch republikánů. Nejvýznamnější oblastí byl bezpochyby Wayne⁸²² na jihovýchodě s přibližně 1 070 000 odevzdanými hlasy, kde Kennedy rozdrtil svého soupeře, když obdržel téměř dvakrát více hlasů, než on. Nixon naopak zvítězil v okrese Ingham, kde se nachází hlavní město Michiganu, Lansing.⁸²³ Ten je situován na jihu. Z dalších významných oblastí jmenujme republikánský Kent na západě jižní části a Oakland na jihovýchodě. Z demokratických okresů můžeme připomenout Macomb, rovněž na jihovýchodě.⁸²⁴

Wisconsin

Zajímavostí tohoto státu je, že přes svou velkou podobnost se sousedním Michiganem volil poměrně často opačně, než on.⁸²⁵ Jinak pro něj platí stejné charakteristiky - dříve se jeho voliči přikláněli k republikánům, poté svou přízeň střídavě dělili mezi obě strany, aby nakonec převážil vliv demokratů. V roce 1924 zde pak jako v jediném státě uspěla v prezidentských volbách Progresivní strana. Ze známých politických osobností wisconsinského původu je třeba zmínit senátora Josepha McCatrthyho (jeho jméno je spojeno s protikomunistickým hnutím z přelomu čtyřicátých a padesátých let 20. století), předsedu Nejvyššího soudu z let 1986-2005 Williama Rehnquista, ministra obrany (1969-73) Melvina Lairda, prezidentského kandidáta Progresivní strany z roku 1924 Roberta LaFolletta a diplomata George F. Kennana (autor tzv. Dlouhého telegramu).

Rok 1960 znamenal pro politické dějiny Wisconsinu těsné zachování věrnosti Republikánské straně v čele s R. Nixonem, kterému tak odevzdal svých dvanáct volitelských hlasů. Po viceprezidenta se totiž vyslovilo 51,77% (895 175) voličů,⁸²⁶ zatímco pro massachusettského senátora o téměř tři procenta méně, tedy 48,05% (830 805).⁸²⁷ Volební účast byla 73%.

Nedá se říci, že by některá část státu byla spíše pronixonovská či naopak prokennedyovská, demokratické okresy byly poměrně rozptýlené, jen na severozápadním a jihovýchodním cípu se vytvářela určitá koncentrace hlasů pro tuto stranu. Kennedy zvítězil v sedmnácti z celkového počtu osmdesáti jednoho okresu, zbytek si mohl připsat jeho vyzyvatel. Zhruba 40% všech hlasů ve Wisconsinu bylo odevzdáno v oblasti Milwaukee na jihovýchodě,⁸²⁸ kde zvítězili (jako již tradičně v takovýchto okresech) demokratičtí kandidáti na obě nejvyšší funkce. Podobně si vedli i v oblasti Dane na jihu, kde se nachází wisconsinské hlavní město - Madison. Naproti tomu republikáni nebodovali v žádném významnějším okrese.⁸²⁹

⁸²¹ Na východ od této oblasti se nachází 5. kongresový okrsek, za který byl v letech 1949-73 opakovaně zvolen členem Sněmovny reprezentantů pozdější prezident G. Ford. K významným osobnostem patřil rovněž jeho současník, guvernér Michiganu a neúspěšný uchazeč o prezidentskou nominaci z roku 1968, George Romney.

⁸²² Nachází se zde deváté největší město Spojených států (a nejlidnatější v Michiganu) Detroit.

⁸²³ Části tohoto města se však nacházejí i v okresech Clinton a Eaton.

⁸²⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁸²⁵ Ka takovéto situaci došlo ve 20. století v letech 1912, 1924, 1940, 1944, 1948, 1960, 1968, 1976 a 1988, tedy celkem devětkrát.

⁸²⁶ Roku 1956 zde republikáni zaznamenali výsledek o téměř deset procent vyšší - 61,6%.

⁸²⁷ Dále se v tomto státě umístili F. Dobbs a E. Hass.

⁸²⁸ Opět se zde nachází největší město státu, v tomto případě nese název Milwaukee (tedy stejný, jako celý okres).

⁸²⁹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Minnesota

Jestliže jsem o Indianě napsal, že je nejkonzervativnějším státem tohoto regionu, Minnesotu je třeba zařadit přesně na opačný pól - v této oblasti je nepochybně nejliberálnější. V posledním ze států Středozápadu byl výše naznačený stranický přechod mnohem ráznější, neboť z jedné z opor Republikánské strany se ve třicátých letech stala bašta demokratů, kteří zde poté prohráli pouze v letech 1952, 1956 a 1972, při drtivém celofederálním vítězství svých konkurentů. Specifikou minnesotských liberálů (vedle jižní Nové Anglie je třeba tento stát považovat ze jednu z bašt tohoto politického směru, který do hlavního města vyslal několik politiků, kteří později dosáhli vysokého postavení),⁸³⁰ že jejich základna nemá název „Demokratická strana“, ale „Demokratická farmářsko-dělnická strana“ (*Democratic-Farmer-Labor Parter*), která vznikla po druhé světové válce sloučením Demokratické strany s výrazně levicově orientovanou Farmářsko-dělnickou stranou. Takto vzniklá síla se sama umísťuje na levý střed, oproti spíše středovému průměru své federální organizace.

Kennedyho vítězství v roce 1960 bylo prvním řadě, která trvá (s výjimkou roku 1972) až dodnes. Nebylo však nikterak oslňující, Nixona (49,16%, 757 915)⁸³¹ se svými 50,58% (779 933) hlasů porazil tedy o pouhých 1,42%, což odpovídalo přibližně 22 000 hlasům.⁸³² Avšak ani sebetěsnější vítězství nic neměnilo na faktu, že massachusettský senátor získal všech zdejší jedenáct hlasů volitelů. Volební účast v Minnesotě se vyšplhala vysoko, až na 76%.

Je poměrně těžké rozdělit Minnesotu na republikánské a demokratické oblasti (podle výsledků prezidentských voleb v roce 1960), avšak pokusím se o to. Pokud bychom si území celého státu rozdělili směrem od severu k jihu na čtyři pásy, dalo by se říci, že v nejsevernějším (nejrozsáhlejší) jednoznačně převažovali demokraté. Ti měli rovněž dominantní postavení ve třetím (pokud počítáme směrem od severu) a to v jeho středu a na západním a východním okraji. Ve zbývajících částech převládali republikáni. Počet jimi získaných okresů činil padesát, zatímco v případě demokratů třicet tři. Nastala zde určitá anomálie oproti státům, kterými jsme se až dosud zabývali, neboť v největší oblasti, Hennepinu⁸³³ na východě Minnesoty, u hranic s Wisconsinem, tentokrát zvítězil Nixon. Naopak druhý největší okres Ramsey (rovněž na východě) s hlavním městem Saint Paul si mohl připsat Kennedy.⁸³⁴

5.5.4 Hraniční státy (Západní Virginie, Kentucky, Tennessee, Missouri a Oklahoma)

Jedná se v podstatě o státy, které tvořily jakýsi předěl („hranici“) mezi státy Konfederace a státy svobodnými, samy však byly ve své většině otrokářské (kromě Oklahomy, která byla až do roku 1907 pouze teritoriem).⁸³⁵ Přes vzkvétající

⁸³⁰ Dva z nich, senátoři H. Humphrey a W. Mondale, zastávali nejprve pozici viceprezidenta a později se neúspěšně pokoušeli i o funkci nejvyšší. Posledním je E. McCarthy, který v roce 1968 podlehl v primárkách R. F. Kennedymu. Své místo zde však mají i konzervativci, například předseda Nejvyššího soudu z let 1969-86, Warren E. Burger.

⁸³¹ Ten o čtyři roky zpět, tehdy ještě v tandemu s D. Eisenhowerem, obdržel v tomto státě 53,7%. Karas 2005, str. 33.

⁸³² Dále se v Minnesotě umístili F. Dobbs a E. Hass.

⁸³³ Velká lidnatost je již tradičně způsobená tím, že se zde nachází největší město státu, v tomto případě šlo o Minneapolis.

⁸³⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁸³⁵ Této charakteristice odpovídají i Maryland a Delaware, které jsem ovšem zařadil do jiného oddílu, nesoucího název „středoatlantické státy“ (viz výše). Oklahoma díky svému pozdějšímu vstupu do Unie z následující charakteristiky částečně vypadá, právě proto je její zařazení k těmto

otrokářství se na počátku občanské války rozhodovaly, zda se přidat na stranu svých kolegyň, či zůstat součástí Unie. Kromě Tennessee se tehdy všechny tyto státy rozhodly pro druhou možnost.⁸³⁶ Po skončení občanské války a rekonstrukce zde většinou dominovala Demokratická strana, avšak narozdíl od tzv. starého jihu zde i tomto období čas od času vítězili republikáni. Podobně, jako v ostatních jižních státech i v hraničních státech postupně převážili, avšak zdejší příslušníci této strany měli oproti svým soupeřům z jižněji položených států usnadněnou situaci. Přeci však mezi jednotlivými „participanty“ tohoto regionu existují určité rozdíly. Zatímco Oklahoma se stala baštou GOP,⁸³⁷ v Západní Virginii stále převažovali demokraté⁸³⁸ a zbývající tři, tedy Kentucky, Tennessee a Missouri, jsou sice spíše republikánské, čas od času mají však tendenci volit jejich konkurenty.⁸³⁹ Celkově se tedy dá říci, že zdejší situace je podobná, jako na Středozápadě, avšak v opačném „gardu“. Tyto oblasti mají nejbližší k modelu, který by se dal nazvat „dokonalá dvoustranická alternace“.⁸⁴⁰

Hraničářské státy se v roce 1960 zařadily mezi jednu z pěti oblastí, ve kterých zvítězil R. Nixon, a to o 263 033 z celkového počtu 25 837 945 hlasů. Získal zde tedy 52,2%⁸⁴¹ a dvacet osm volitelských hlasů. Kennedy si mohl připsat dvacet jedno místo v kolegiu volitelů a zbývající jeden hlas připadl nenominované dvojici Harry Byrd - Barry Goldwater.⁸⁴² Republikáni rovněž zvítězili ve 265 z celkového počtu 434 okresů. V této oblasti se k volebním urnám dostavilo druhé nejmenší procento voličů (po státech starého jihu) a volební účast činila pouhých 50-78%.⁸⁴³

Západní Virginie (*West Virginia*)

Tento stát vznikl během občanské války oddělením od Virginie, která přistoupila ke Konfederaci - odtud jeho název. Nejedná se o nijak významný stát ani z hospodářského hlediska, ani co do počtu obyvatel. Zpočátku byla Západní Virginie spíše demokratická, v letech 1896-1932 však pravidelně volila republikány.⁸⁴⁴ Od té doby přešla spíše na demokratické pozice a hlasuje podobně, jako státy severovýchodu - vyslovuje se tedy spíše pro Demokratickou stranu. Po roce 1932 zde zvítězili republikáni pouze pětkrát (v letech 1956, 1972, 1984, 2000 a 2004).⁸⁴⁵ V poslední době se zdá, že se tento stát začíná odpoutávat od severovýchodu a začíná hlasovat společně s jižními státy. Pocházel odtud neúspěšný demokratický

státům poměrně sporné (sám bych ji radil spíše k prérijním státům, které byly přijaty prakticky ve stejném období).

⁸³⁶ Západní Virginie dokonce do té doby neexistovala jako „samostatný“ stát, ale aby se mohla stát součástí Unie, musela se nejprve odtrhnout od konfederální Virginie.

⁸³⁷ Toto je další argument pro její jednoznačnější řazení mezi prérijní státy.

⁸³⁸ Od roku 1952 zde zvítězili v devíti ze čtrnácti voleb. V posledních dvou kláních v Západní Virginii však bodovali republikáni.

⁸³⁹ Jejich podpora demokratickým kandidátům je však od roku 1960 bez výjimky spojená se situací, kdy tito vyhrají prezidentské volby (tedy v letech 1960, 1964, 1976, 1992 a 1996).

⁸⁴⁰ Toto tvrzení samozřejmě platí pouze ve chvíli, kdy vezmeme v úvahu buď tyto dvě oblasti jako celek, nebo se alespoň budem zabírat pouze většinou států.

⁸⁴¹ White 1966, str. 419.

⁸⁴² Tento hlas odevzdal jeden z Nixonových volitelů v Oklahomě.

⁸⁴³ Nejvyšší volební účast zaznamenala Západní Virginie (oněch 78%), ostatní státy této úrovně ani zdaleka nedosáhly. <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁸⁴⁴ V té době volila demokraty pouze v roce 1912, avšak pouze díky rozkolu v Republikánské straně.

⁸⁴⁵ Kromě posledních dvou voleb se jedná vždy o roky, kdy republikánský kandidát vyhrál s velkou převahou. Karas 2005, str. 32-33.

prezidentský kandidát z roku 1924 John W. Davis, napojený na nechvalně proslulý Ku-Klux-Klan.⁸⁴⁶

Ani Západní Virginie neporušila pravidlo velmi těsných výsledků prezidentských voleb roku 1960. Kennedy zde zvítězil s 52,73% (441 786) oproti Nixonovým 47,27% (395 995).⁸⁴⁷ Zdejší osm volitelů se tedy vyslovalo pro demokratické kandidáty. Volební účast 78% byla nejen nejvyšší v celém regionu, ale i jedna z nejvyšších v celých Spojených státech.

Republikánské zisky se soustředily především podél západní hranice s Ohiem a částečně i podél severní hranice s Marylandem. Zvítězili i v největším okrese Kanawha na západě, s hlavním a zároveň nejlidnatějším městem Západní Virginie, Charlestonem. Bodovali rovněž v druhé největší oblasti, Cabellu (také se rozkládá na západě, přímo na hranicích s Ohiem).⁸⁴⁸ Celkově si však na své konto připsali menšinu okresů, dvacet tři z padesáti pěti.⁸⁴⁹

Kentucky

Kentucky je jedním z otrokářských států, který se na počátku občanské války (po velikých vnitřních sporech) rozhodl setrvat v Unii. Vzhledem k jeho dalšímu vývoji se občas s nadsázkou tvrdí, že do Konfederace vstoupil až po válce.⁸⁵⁰ Stal se poté, podobně jako ostatní bývalé otrokářské státy, pevnou baštou Demokratické strany a zůstal jí až do poloviny 20. století. V tomto období zde zvítězili republikáni pouze v letech 1896, 1924 a 1928. Naopak od voleb roku 1952 a nástupu Eisenhowera volil demokraty pouze v letech 1964, 1976, 1992 a 1996. Podpořil je tedy jen ve volbách, v nichž poté zvítězili, v posledních dvou případech pak převážně proto, že na funkci viceprezidenta kandidoval za tuto stranu A. Gore ze sousedního Tennessee.⁸⁵¹ Pocházel odtud například konfедераční prezident Jefferson Davis a prezidenti Zachary Taylor a Abraham Lincoln (jeho politický život je však spjat se státem Illinois).

V centru Nixonova úspěchu v tomto regionu stálo právě Kentucky.⁸⁵² Zdejší republikánské vítězství sice nebylo nijak oslňující, avšak plně postačující k získání místních deseti volitelských hlasů. Viceprezident obdržel 53,59% (602 607),⁸⁵³ zatímco Kennedy pouze 46,41% (521 855). Volební účast byla druhá nejnižší (po Tennessee) v oblasti, dosáhla pouhých 58%.

Republikáni bodovali především ve středu, na severu a severovýchodě, podél hranic s Indianou a Ohiem. Demokraté si pak mohli připsat okresy na jihozápadě a poté oblast vklíněnou mezi výše zmíněné zisky svých konkurentů. Hlavní město Frankfurt se nachází v malém okrsku Franklin na severu, kde zvítězil Kennedy. V největším okrese Jefferson (nachází se rovněž na severu) s nejlidnatějším městem Louisville naopak bodoval viceprezident. Ten rovněž zaznamenal úspěch ve většině, tedy v sedmdesáti třech z celkového počtu sto dvaceti okresů.⁸⁵⁴

⁸⁴⁶ Podrobněji viz výše.

⁸⁴⁷ V roce 1956 zde bodoval Eisenhower s 54,1%. Karas 2005, str. 33.

⁸⁴⁸ Oba dva tyto okrsky se nacházejí na jihozápadě, či spíše na západě.

⁸⁴⁹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁸⁵⁰ Tindall 2000, str. 319.

⁸⁵¹ Karas 2005, str. 32-33.

⁸⁵² Ze severu na něj navazovaly republikánské Ohio a Indiana, na jihu zase Tennessee.

⁸⁵³ O čtyři roky dříve Eisenhower obdržel pouze o něco málo více, 54,3%. Karas 2005, str.

⁸⁵⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Tennessee

Vztah Tennessee a Kentucky se dá připodobnit k obdobnému vztahu mezi státy hlubokého jihu, Michiganem a Wisconsinem, farmářských států či Massachusetts a Rhode Islandem. Jde o velmi podobné státy po všech stránkách, především pak z hlediska politické orientace. Jedním z mála rozdílů je pouze fakt, že Tennessee se stalo členem Konfederace, to však neznamenalo, že by vnitřní situace v obou státech ani v té době nebyla podobná. Ve většině prezidentských volbách volily Kentucky a Tennessee stejně, nebo se zde vyskytla podobná situace, jako v případě Michiganu a Wisconsinu - tedy že oba jmenované státy se ve dvou po sobě jdoucích volbách v podpoře obou stran „vystřídaly“ (došlo k tomu v letech 1920 a 1924). Od roku 1952 zde vítězí převážně Republikánská strana, avšak se stejnými „omezeními“, jaká byla zmíněna v případě jeho severního souseda.⁸⁵⁵ Z významných zdejších osobností jmenujme především prezidenta z let 1865-69 Andrewa Jacksona a viceprezidenta (1993-2001) Alberta Gorea.

Nixonův výsledek v Tennessee se hodně podobal tomu kentuckému. Zvítězil zde s 52,95% (556 577),⁸⁵⁶ Kennedy pak obdržel 45,77% (481 453).⁸⁵⁷ Jedenáct volitelských hlasů tedy připadlo kandidátům Republikánské strany. Volební účast byla vůbec nejnižší ze všech hraničních států, činila pouhých 50%.

Demokraté uspěli ve střední části Tennessee a v severní části západního území, na celém východě (při hranicích se Severní Karolínu) a ve většině okresů západu naopak zvítězili jejich konkurenti. Ti získali rovněž mírnou většinu (čtyřicet devět z devadesáti pěti) okresů. Nejvýznamnějším z nich byl Shelby na jihozápadě, kde se nachází největší město Memphis. Naopak druhou největší oblast, Davidson na severu s hlavním městem Nashville, si mohl připsat Kennedy.⁸⁵⁸

Missouri

Tento stát je velmi podobný předchozím dvoum, také se musel na počátku občanské války rozhodovat, zda zůstane v Unii (nakonec po různých peripetiích a překonání vnitřní opozice tak učinil) či přistoupí ke Konfederaci. Poté zde rovněž jako ve všech původně otrokářských státech převážili demokraté,⁸⁵⁹ avšak již od prezidentských voleb roku 1904 se v Missouri začali výrazně prosazovat jejich konkurenti. Od té doby v tomto státě republikánští kandidáti na prezidenta kromě roku 1956 bodovali pokaždé, když ve volbách zvítězili. Naopak v ostatních prezidentských volbách byli demokraté úspěšní nejen v celofederálním měřítku, ale i v Missouri.

Jeden z nejtěsnějších výsledků zaznamenali Kennedy s Nixonem právě v Missouri. Prvnímu z nich zde stačilo k vítězství a zisku třinácti volitelských hlasů pouhých 50,26% (972 201)⁸⁶⁰ předstihl tak Nixona (49,74%, 962 221) o půl procenta hlasů. Volební účast byla nadprůměrná (nejen v rámci celých Spojených států, ale především v tomto regionu), dosáhla 71%.

⁸⁵⁵ Karas 2005, str. 32-33.

⁸⁵⁶ V roce 1956 zde Eisenhower s Nixonem dobyli jen 49,2%, takže kromě Oklahomy se jednalo o jediný z „vítězných“ států, v němž republikáni posílili.

⁸⁵⁷ O zbývající hlasy se podělili obhájce státních práv Orval Faubus a zastánce prohibice Rutherford Decker.

⁸⁵⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁸⁵⁹ Jejich představitel Harry S. Truman se v letech 1945-53 stal prezidentem.

⁸⁶⁰ Oproti předchozím volbám demokraté posílili pouze o necelé dvě desetiny procenta. O zdejší výsledek se zřejmě zasloužil i bývalý prezident H. Truman, který se nakonec přes svůj odpor rozhodl Kennedyho podpořit.

Demokraté přes své vítězství bodovali pouze ve dvaceti osmi z osmdesáti sedmi okresů, na východě a jihovýchodě státu. Zvítězili však ve třech ze čtyřech významných oblastí, tedy v okresech St. Louis a Jackson na západě, při hranicích s Missouri⁸⁶¹ a ve městě St. Louis. Naproti tomu republikáni na svou stranu získali Cole ve středu státu s hlavním městem Jefferson City.⁸⁶²

Oklahoma

Stát na severních hranicích Texasu se stal členem Unie jako jeden z posledních,⁸⁶³ až v roce 1907. Vznikl ze dvou původně oddělených teritorií, oklahomského a indiánského. Zpočátku (s výjimkou roku 1920, kdy republikáni celofederálně drtivě zvítězili) zdejší voliči stranili demokratům, Eisenhower však v roce 1952 pomohl učinit z Oklahomy pevnou oporu Republikánské strany, kterou je (s výjimkou voleb, které se konaly o dvanáct let později), dodnes. Po roce 1972 zde dokonce její kandidáti v pěti z devíti prezidentských voleb získali více, jak 60% hlasů.⁸⁶⁴

V roce 1960 byla již Oklahoma převážně republikánským státem, což potvrdil i výsledek prezidentských voleb, ve kterých Nixon získal sedm z osmi zdejších volitelských hlasů⁸⁶⁵ a 59,02% (533 039) hlasů ve všeobecných volbách. Kennedy silně zaostal s 40,98% (370 111). Volební účast se vyšplhala na solidních 63%.

Podpora demokratických kandidátů se omezila pouze na několik okresů na jihu, podél hranic s Texasem, což představovalo pouhých šestnáct z celkového počtu osmdesáti sedmi. Jejich konkurenti pak uspěli ve dvou nejvýznamnějších oblastech, v Oklahomě (s hlavním a zároveň největším městem Oklahoma City) ve středu státu a rovněž ve druhém největším okrese, Tulse na severovýchodě.⁸⁶⁶

5.5.5 Starý jih (Virginie, Severní Karolína, Jižní Karolína, Georgie, Florida, Alabama, Mississippi, Louisiana, Arkansas a Texas)

Jako „státy starého jihu“ bývají označovány všechny státy někdejší Konfederace (s výjimkou Tennessee), tedy šest států hlubokého jihu a navíc čtyři státy vnějšího jihu, tedy Severní Karolína, Virginie, Texas a Florida. Všechny tyto oblasti byly bez výjimky otrokářské a po skončení rekonstrukce v druhé polovině sedmdesátých let 19. století zde ve všech typech voleb naprosto dominovala Demokratická strana, nezřídka získávala i více, jak 90% hlasů. Republikánům se do tohoto regionu proniknout při prezidentských volbách poprvé v roce 1928, kdy získali Texas, Floridu, Severní Karolínu a Virginii, na samotný hluboký jih pak až v roce 1956 (Louisiana). V šedesátých letech zde začala Republikánská strana získávat stále silnější pozice a tento proces byl dovršen v roce 1972, kdy Nixon drtivě vyhrál ve všech státech starého jihu. V roce 1976 se zdálo, že je tento proces zastaven (nebo přinejmenším silně přibrzděn), Reaganovo vítězství o čtyři roky později z této oblasti učinilo definitivně republikánskou baštu, která této straně ve spojení s tradičními préríjními státy, státy Skalistých hor, tzv. hraničářskými státy a jihem Středozápadu

⁸⁶¹ Nachází se zde missourské největší město, Kansas City. Jeho část se rozkládá i na území sousedního Kansasu.

⁸⁶² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁸⁶³ Oklahoma byla 46. přijatým státem.

⁸⁶⁴ Karas 2005, str. 32-33.

⁸⁶⁵ Jeden z jeho volitelů podpořil dvojici Harry Byrd (demokratický obhájce segregace z Virginie)- Barry Goldwater (konzervativní, či spíše libertriánský republikán; podobněji k jeho osobnosti viz zvláštní kapitola).

⁸⁶⁶ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

pomáhá vyhrávat prezidentské volby. Pronikání do kongresu byl však mnohem pomalejší, začalo v roce 1964 a bylo dokončeno teprve o čtyřicet let později.

Na střetu Nixona s Kenendym je v souvislosti s tímto regionem zajímavé především to, že i když zde demokraté zvítězili, získali o pouhých 530 963 z celkového počtu 8 865 501 odevzdaných hlasů více, než jejich konkurenti, což představovalo 52,9%.⁸⁶⁷ Byl tak definitivně potvrzen trend z předchozích voleb a jih přestal být demokratickou baštou. Z celkových zde přidělovaných sto sedmnácti volitelských hlasů si jich však Nixon připsal pouze dvacet dva. Ze zbývajících hlasů však obdržel Kenendy „pouze“ osmdesát jedna, neboť zbylími jedenácti disponovali tzv. „nezávislí volitelé“,⁸⁶⁸ kteří se rozhodli podpořit nenominovanou dvojici Harry Byrd - Strom Thurmond. Na starém jihu bych našli největší počet okresů ze všech regionů ve Spojených státech, bylo jich celkem 1029 a většinu (676) jich (jako v jediné oblasti v celých Spojených státech) jich na svou stranu získali demokraté.⁸⁶⁹ Volební účast zde byla nejnižší v celých Spojených státech,⁸⁷⁰ pohybovala se v intervalu 25-53%.⁸⁷¹

Virginie (*Virginia*)

Pro téměř všechny následující státy bude platit obdobná, již výše zmíněná charakteristika. Z původně demokratické Virginie⁸⁷² se v padesátých letech 20. století stal stát, který převážně volí jejich konkurenty, tedy republikány,⁸⁷³ kteří zde v případě svého vítězství dostávají 45,00% (1992)- 67,8% (1972), jejich zisky se tedy pohybují v závislosti na celkovém postavení strany, ta zde však od roku 1964 dostala vždy více, než činil její celofederální průměr. Ve dvacátém století však Virginie nebyla tak významným státem, jako tomu bylo do poloviny 19. století. Pocházelo odtud dokonce pět prezidentů, kromě Johna Tylera se všichni vystřídali v období do roku 1825. Jednalo se o George Washingtona, Thomase Jeffersona, Jamese Madisona a Jamese Monroe.

V roce Nixonovy porážky ve Virginii bodovali republikáni, získali však pouze poměrně malý náskok v poměru 52,44%⁸⁷⁴:49,97%,⁸⁷⁵ který jim však zajistil všech zdejších dvanáct hlasů volitelů. Volební účast byla extrémně nízká, pátá nejnižší ze všech států,⁸⁷⁶ dosáhla pouhých 33%.

Virginie představuje opět jistý problém, co se týče rozdělení vítězných republikánských a demokratických okresů. Pomůže nám, když si celé území státu

⁸⁶⁷ White 1966, str. 421.

⁸⁶⁸ Jednalo se vlastně o demokraty, kteří se v Mississippi rozhodli kandidovat samostatně proti vlastnímu demokratickému kandidátovi (který byl podle nich příliš liberální) a tvořili rovněž šest z jedenácti Kennedyho vlastních volitelů v Alabamě. Předem neprozradili, komu svůj hlas odevzdají, pouze prohlásili, že tou osobou téměř jistě nebude Kenendy. Pro ně odevzdané hlasy byly vlastně negativní, protestní hlasy proti rozšiřování občanských práv pro Afroameričany.

⁸⁶⁹ Vítězství v šedesáti osmi okresech si z tohoto regionu odnesli nezávislí volitelé.

⁸⁷⁰ V největší míře měla na tuto nízká čísla vliv neúčast zdejších černošských voličů, kterým bylo (především ve státech hlubokého jihu) přes četná opatření stále bráněno se voleb zúčastnit.

⁸⁷¹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁸⁷² Za občanské války se zde nacházelo hlavní město Konfederace, Richmond.

⁸⁷³ V období 1948-2004 se pro demokratického kandidáta Virginie vyjádřila pouze jednou, a to v roce 1964, v rámci drtivého Johnsonova vítězství. Jeho náskok zde navíc nebyl nijak oslňující.

⁸⁷⁴ Eisenhower zde o čtyři roky dříve bodoval s 55,4%. Karas 2005, str. 33.

⁸⁷⁵ Absolutní počty hlasů pak byly 404 521 a 362 327. Dopočet do 100% představují zisky marginálních kandidátů, konkrétně představitele Konzervativní strany C. Bentona Coinera a již dvakrát zmíněného zástupce Socialisticko-dělnické strany Erica Hasse.

⁸⁷⁶ Nižší než ve Virginii byla volební účast pouze ve čtyřech státech hlubokého jihu - v Jižní Karolině, Alabamě, Mississippi a Georgii.

rozdělíme na tři části. První dvě tvoří jakousi podlouhlou „základnu“ na jižní straně, kterou je potřeba rozdělit na západní a východní část. Zbývající (nejrozsáhlejší) území tvoří oblasti na sever od zmíněné východní části. V okresech umístěných na tomto posledně jmenovaném území převažovali republikáni, jihovýchodní oblasti získala bez výjimky Demokratická strana. Ve zbývajících, jihozápadních oblastech došlo k rozdělení tak, že Kennedy bodoval v okresech podél hranic se Západní Virginii a Kentucky, Nixon si pak připsal ony zbývající. Co do počtu jednotlivých oblastí (ve Virginii jich je celkem sto třicet) zvítězil úřadující viceprezident, když jich na svou stranu získal sedmdesát dva. Nejdůležitější z nich byly hlavní město Richmond na pomezí severní a východní části, Arlington a Fairfax. Massachusettský senátor si z významných oblastí mohl připsat největší město Virginia Beach v jihovýchodním cípu státu⁸⁷⁷ a dále Norfolk s Portsmouthem.⁸⁷⁸

Severní Karolína (*North Carolina*)

Proces přechodu tohoto státu na republikánské pozice byl poněkud složitější, než-li v případě Virginie. Občané Severní Karolíny se sice pro tuto stranu ve své většině vyslovili poprvé již v roce 1928, ale pak až roku 1968. Od té doby jí však (s výjimkou roku 1976) zůstali věrní.

Přestože v roce 1960 pokračovala stále demokratická éra, volební výsledky naznačily její blížící se konec, neboť Kennedy zvítězil (a získal tak čtrnáct severokarolínských volitelských hlasů) s pouhými 52,11% (713 736)⁸⁷⁹ hlasy oproti Nixonovým 47,89% (655 420). Volební účast byla nejvyšší na celém starém jihu a jako v jediném zdejším státě překonala padesát procent - činila 53%.

V Severní Karolině je rozdělení vítězných okresů podle jednotlivých stran poměrně jednoduché - Republikánská strana bodovala (až na několik výjimek) na západě, zatímco demokratické duo na východě státu. Celkově se zde nachází sto oblastí, Nixonpak na svou stranu získal třicet šest z nich. V okrese Wake,⁸⁸⁰ zahrnujícím hlavní město Raleigh, uspěl Kennedy, ve vůbec největší oblasti, Meclenburgu na jihu,⁸⁸¹ zapůsobil na zdejší voliče spíše viceprezident.⁸⁸²

Jižní Karolína (*South Carolina*)

Dostáváme se k prvnímu ze států tzv. hlubokého jihu. V žádném jiném státě USA nebyla nikdy žádná strana tak úspěšná, jako demokraté zde. Jejich 98,6% z prezidentských voleb roku 1936 dosud nebylo a nejspíše ani nikdy nebude překonáno. Vůbec prvním republikánským kandidátem, který zde po rekonstrukci zvítězil, byl až B. Goldwater v roce 1964.⁸⁸³ Od té doby (opět s výjimkou roku 1976) se stala pevnou oporou této strany. Již roku 1956, při Eisenhowerově obhajobě

⁸⁷⁷ Zde však byla volební účast naprosto katastrofální, oběma stranám zde dohromady odevzdalo svůj hlas pouze něco málo přes dva tisíce voličů.

⁸⁷⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Poslední jmenovaný okres existoval pouze do roku 1963.

http://en.wikipedia.org/wiki/Norfolk_County%2C_Virginia

⁸⁷⁹ Kennedy zde oproti Stevensonovu výsledku z roku 1956 posílil přibližně o 1,4%. Karas 2005, str. 33.

⁸⁸⁰ Wake se nachází ve středu Severní Karolíny, spíše však v její východní polovině.

⁸⁸¹ Nacházel ose zde nejlidnatější město Severní Karolíny - Charlotte.

⁸⁸² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁸⁸³ Právě v tomto roce přestoupil od demokratů k republikánům jihokarolínský senátor Strom Thurmond, velký zastánce segregace a neúspěšný prezidentský kandidát z roku 1948.

nejvyššího úřadu, klesla podpora jeho vyzyvatele Adlaie Stevensona v Jižní Karolině poprvé⁸⁸⁴ pod 50%.

R. Nixon se v prezidentských volbách roku 1960 přiblížil historickému úspěchu v Jižní Karolině, avšak jeho 48,76% (188 558) na vítězství ještě nestačilo. To si odnesl J. F. Kennedy s 51,24% (198 129)⁸⁸⁵ a osmi volitelskými hlasy. Volební účast zde dosáhla pouhých 31%.

Tvar Jižní Karolíny si můžeme představit jako trojúhelník obrácený jednou špičkou směrem na jih. Právě tuto špičku s přesahem do středu získali na svou stran republikáni. Ti „ovládli“ téměř polovinu (dvacet jedna z celkového počtu čtyřiceti šesti) okresů. Ze čtyř největších oblastí⁸⁸⁶ pak bodovali ve třech (v Charlestonu, Greenville a Richlandu),⁸⁸⁷ zatímco demokraté pouze v jednom (ve Spartanburgu).⁸⁸⁸

Georgie (Georgia)

U tohoto státu byl přechod na republikánské pozice nesložitější (spolu s Arkansasem), to však nebylo dáno ani tak složitými vnitřními podmínkami (které samozřejmě hrály rovněž důležitou roli) jako tím, že ve druhé polovině 20. století se objevili hned dva demokratičtí kandidáti na nejvyšší funkci, Bill Clinton z Arkansasu a Jimmy Carter pocházející právě z Georgie, z nichž každý získal při obou ze svých vstupů do prezidentských voleb svůj domovský stát. V Georgii zvítězili republikáni poprvé od období rekonstrukce v roce 1964, definitivně se však prosadili až po volbách v roce 1996.

Výsledek demokratů byl v této jejich tradiční baště druhý nejvyšší hned po Rhode Islandu, když dosáhl úrovně 62,54% (oproti Nixonovým 37,43%).⁸⁸⁹ Naopak volební účast byla v Mississippi druhá nejnižší v celých Spojených státech - 29%. Georgie v té době vysílala do kolegia volitelů dvanáct svých zástupců.⁸⁹⁰

V žádném jiném státě nebyla situace pro Kennedyho ohledně rozvržení jednotlivých okresů tak drtivá a jednoznačná, jako zde. Jeho soupeř se prosadil pouze v jedenácti z celkového počtu sto padesáti devíti okresů, převážně pak na severu, při hranicích s Jižní Karolínou. Významnějším z těchto Nixonem získaných oblastí byl pouze Chatham na jihovýchodě. Massachusettský senátor pak bodoval především ve Fultonu (s hlavním a největším městem Atlantou) a v DeKalbu na severozápadě.⁸⁹¹

Florida

Vývoj na tomto původně španělském poloostrově je částečně srovnatelný se situací, k jaké došlo ve Virginii. Také zde můžeme mluvit o přechodu od demokratů k republikánům, který byl mnohem snadnější, než v případě hlubokého jihu. Poprvé zde kandidát Republikánské strany v prezidentských volbách zvítězil v roce 1928, od

⁸⁸⁴ Již v roce 1948 zde však bodovala tzv. Strana státních práv čele se S. Thurmondem, tu však můžeme považovat za pouhou „oddělenou frakci“ Demokratické strany.

⁸⁸⁵ Demokraté tak posílili oproti předchozím volbám přibližně o půl procenta.

⁸⁸⁶ Tedy ve okrscích s více, jak třiceti tisíci voličů.

⁸⁸⁷ V posledním jmenovaném okrese se nachází hlavní a zároveň největší jihokarolínské město, Columbia.

⁸⁸⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁸⁸⁹ Absolutní hodnoty těchto zisků činily 458 638 a 274 472 hlasů.

V roce 1956 činil výsledek demokratů v tomto státě 66,5%. Karas 2005, str. 33.

⁸⁹⁰ Georgie osvobodila své volitele od povinnosti podpořit Kennedyho (měla zde tedy nastat podobná situace, jako v Alabamě či Mississippi; těchto státech se zmiňuji níže), populární guvernér Ernest Vandiver, který byl rovněž volitelem, však massachusettského senátora veřejně podpořil a celá georgijská delegace mu pak v kolegiu volitelů odevzdala svůj hlas.

http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1960

⁸⁹¹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

roku 1952 jsou pak tato vítězství (s výjimkou let 1964, 1976 a 1996) pravidelná. Na Floridě si (jak uvidíme při volbách v letech 1968 a 1972) zakládal především R. Nixon, pro nějž se stala takřka symbolem pronikání jeho strany na jih.

Tento pozdější prezident zde zvítězil (byť těsně) již v roce 1960. Získal na Floridě 51,51% (795 476) a deset hlasů volitelů,⁸⁹² Kennedy pak 48,49% (748 700) a přirozeně žádný volitelský hlas. Volební účast byla druhá nejvyšší na celém starém jihu (po Severní Karolíně), dosáhla 49%.

Floridu můžeme opět rozdělit na dvě poloviny, „Nixonovu“ a „Kennedyho“. Republikánský kandidát se prosadil v podstatě na vlastním poloostrově (kromě jeho jižní špičky a části středu), jeho demokratický vyzyvatel naopak získal všechny „pevninské“ okresy. Celkem si jich pak na svou stranu viceprezidentův soupeř připsal čtyřicet čtyři z celkových šedesáti sedmi.⁸⁹³ Rovněž pak bodoval ve třech nejvýznamnějších okresech - největším Duval⁸⁹⁴ na severovýchodě, Leonu⁸⁹⁵ na severu, a Miami-Dade⁸⁹⁶ na úplném jihu.⁸⁹⁷

Alabama

V Alabamě bylo možné se setkat s jedním z nejtvrdších a nejhouževnatějších odhodlání vzdorovat proti segregaci. V šedesátých letech se do čela těchto sil postavil guvernér George Wallace,⁸⁹⁸ který v roce 1968 kandidoval na funkci prezidenta v čele kandidátky Nezávislé strany (*Independent Party*). Původně (a posléze) byl ovšem členem Demokratické strany, dominantní síly v tomto státě, podobně, jako v celém regionu. Poprvé se zdejší voliči vyslovili pro republikány až v roce 1964, od roku 1980 je pak podporují bez výjimky.

Rok 1960 z hlediska prezidentských voleb byl pro tento stát výjimečný hned ze tří důvodů. Především šest z jedenácti zdejších demokratických volitelů získalo nominaci jako tzv. „nezávislí“, nebyli tedy v případě úspěchu Kennedyho kandidátky povinni hlasovat v kolegiu volitelů pro něj samotného.⁸⁹⁹ Za druhé byly posledními před prvním republikánským vítězstvím od období rekonstrukce, které mělo přijít již za čtyři roky. S tím souvisí i třetí záležitost, tedy dosud nejvyšší zisk této strany v prezidentských volbách, když obdržela 42,16% (237 981). Vítězství však připadlo jejich konkurentům, kteří získali 56,39% (318 303).⁹⁰⁰ Volební účast byla pouhých 31%.

Co se týče jednotlivých okresů, republikánská podpora se omezovala na pouhých šest z nich, ovšem včetně hlavního města Montgomery ve stejnojmenné oblasti na jihovýchodě Alabamy a v Jeffersonu, kde se nachází nejlidnatější město, Birmingham. Ve zbývajících jedenašedesáti bodoval Kennedy.⁹⁰¹

⁸⁹² Zajímavé je, že tento počet se od té doby takřka ztrojnásobil - dnes činí 27%.

⁸⁹³ Jde svým způsobem o raritu, neboť většinou byl situace opačná - Nixon získal většinu okresů, přestože celkově v daném státě prohrál. V žádném jiném státě k tomuto nedošlo.

⁸⁹⁴ Nachází se zde hlavní město Floridy, Jacksonville

⁸⁹⁵ Našli bychom zde největší město Tallahassee.

⁸⁹⁶ Jak již název napovídá, v tomto okrese je nejznámější město na Floridě, Miami.

⁸⁹⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁸⁹⁸ Podrobněji k jeho osobě viz samostatná kapitola.

⁸⁹⁹ Této problematice se věnuji výše.

⁹⁰⁰ Malé procento hlasů v tomto státě získali ještě obhájce státních práv Orval Faubus obhájce prohibice R. Decker a příslušník nezávislých Afroameričanů Clennon King.

V roce 1956 zde Stevenson obdržel o něco málo méně, 56,5%. Karas 2005, str. 33.

⁹⁰¹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Mississippi

Politický (volební) vývoj Mississippi byl téměř identický, jako v ostatních státech hlubokého jihu. Po skončení rekonstrukce zde drtivě vyhrávala Demokratická strana. Místní zastánci segregace však v padesátých a především šedesátých letech začali procházet deziluzí z jejích postojů čelných představitelů ohledně této otázky, proto přešli na pozice republikánů, kteří sice ve své většině podporovali zákony o občanských právech, ne však tak halasně, jako liberální demokraté. Podobně, jako Alabama, po různých peripetiích v šedesátých a sedmdesátých letech dává tento své volitelské hlasy v prezidentských volbách počínaje rokem 1980 pravidelně republikánům.

Voliči v tomto státě zažili v roce 1960 zvláštní zkušenost. Nekandidovaly zde pouze obě dvě hlavní politické síly, ale i tzv. nezávislí volitelé,⁹⁰² jejichž stranická příslušnost byla sice demokratická, avšak nebyli smíření s Kennedyho kandidaturou. Nejen, že se jim podařilo vystoupit jako reálná politická síla, ale dokonce v Mississippi zvítězili, když si je vybralo 38,99% (116 348) voličů, zatímco Kennedy lehce zaostal s 36,34% (108 362).⁹⁰³ Jako třetí se s větším odstupem umístil Nixon (24,67%, 73 561), který tak zde zaznamenal svůj zdaleka nejhorší výsledek ze všech států. „Nezávislí volitelé“ svých osm hlasů z tohoto státu odevzdali stejné dvojici, jako jejich kolegové z Alabamy - tedy demokratu H. Byrdovi a republikánu B. Goldwaterovi. Volební účast byla naprosto katastrofální, nejnižší v celých Spojených státech - činila pouhých 25%.

Pokud se podíváme na volební geografii, republikánům se podařilo zvítězit v pouhých třech okresech na severozápadě, východě a jihu. Podpora demokratů se soustřeďovala především na severovýchodě a dále ve všech čtyřech okresech u Mexického zálivu a v několika rozptýlených ve středu Mississippi. Celkem jich bylo dvacet dva. Zbývajících padesát šest oblastí si mohli připsat „nezávislí volitelé“. Ti rovněž těsně (před republikány) bodovali v největším okrese Hinds na jihozápadě, kde se nachází hlavní a zároveň nejlidnatější město. V druhé největší oblasti, Harrisonu na pobřeží Mexického zálivu, zvítězili demokraté, následování opět republikány.⁹⁰⁴

Lousiana

Lousiana se od ostatních států hlubokého jihu odlišovala tím, že jako první z nich od rekonstrukce volila v prezidentských volbách republikány. Stalo se tak v roce 1956 a oním kandidátem, který tehdy zvítězil, byl D. Eisenhower. Spolu s Arkansasem však tvoří dvojici zemí z tohoto regionu, která ještě v devadesátých letech hlasovala pro demokraty.

Spolu s Mississippi se Demokratická strana vydala cestou kandidatury dvou různých skupin volitelů, jednak loajálních demokratů, kteří se zavázali podporovat Kennedyho, a dále tzv. nezávislých či slibem nevázaných volitelů, kteří se naopak předem zavázali pro oficiálního demokratického kandidáta nehlasovat a podpořit někoho až přímo v kolegiu volitelů dle vlastní úvahy. Na rozdíl od Mississippi zde však nebodovali, neboť obdrželi pouze 20,99% (169 572) a skončili tak až na třetím místě za massachusettským senátorem (50,42%, 407 339) a viceprezidentem Nixonem (28,59%, 230 980). Kennedy tak získal všech zdejších deset zástupců

⁹⁰² Podrobněji se této problematice věnuji výše.

⁹⁰³ A. Stevenson zde o čtyři roky dříve s převahou zvítězil, když získal o dvacet procent více, konkrétně 58,2%. Karas 2005, str. 33.

⁹⁰⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

vysílaných do kolegia volitelů. Volební účast patřila spíše k vyšším v regionu, dosáhla 45%.

Z místních okresů se vítězným demokratům podařilo zvítězit v celkem třiceti devíti z nich, včetně dvou nejvýznamnějších, největším Orleansu na jihovýchodě a v oblasti East Baton Rouge na jihu.⁹⁰⁵ Republikáni a nezávislí volitelé získali po dvanácti oblastech. Území státu si všechny tři formace rozdělily poměrně nerovnoměrně, dalo by se však říci, že Kennedy vítězil hlavně v jižní, větší části, republikáni pak v severní. „Nezávislé“ okresy byly poměrně roztroušené, koncentrovaly se především na severu, severovýchodě, východě a jihovýchodě Louisiany.⁹⁰⁶

Arkansas

V rodišti demokratického prezidenta z devadesátých let Billa Clintona oproti předešlému státu poprvé zvítězil republikánský kandidát na post prezidenta až v roce 1972⁹⁰⁷ a vzhledem k dalšímu vývoji je nejméně jistým státem této strany na hlubokém jihu.

Ve své tradiční baště zvítězili (a získali tam místních osm hlasů volitelů) demokraté s pouhými 50,19% (215 049),⁹⁰⁸ zatímco jejich konkurenti obdrželi 43,06% (184 508)⁹⁰⁹ a dosáhli tak svého nejlepšího výsledku ze všech států hlubokého jihu. Volební účast v Arkansasu činila pouze 41%.

Nixon zvítězil jen v okresech podél západních (s Oklahomou) a severních (s Missouri) hranic, zbývajících čtyřicet dva (z celkového počtu šedesáti pěti) jich „dobył“ jeho hlavní konkurent. Ten také zabodoval v oblasti Pulaski, kde se nacházelo hlavní a zároveň největší arkansaské město, Little Rock.⁹¹⁰

Texas

Je jediným ze států USA, který se krátkou dobu před svým přijetím do Unie těšil samostatnosti. Po svém přistoupení v roce 1845 se okamžitě zařadil po bok ostatním oblastem z jihu a byl rovněž jedním z prvních, který deklaroval odtržení a připojení ke Konfederaci. Poté byl také nucen projít obdobím rekonstrukce, po jehož ukončení se zde na dlouhou dobu „usídlila“ Demokratická strana (která zde ostatně dominovala již před občanskou válkou). Republikány poprvé volil v roce 1928 a poté dvakrát v padesátých letech. V šedesátých letech pak nastala malá přestávka v rozvoji jejich pozic, neboť zde byl velmi patrný vliv tehdejšího viceprezidenta a později prezidenta L. Johnsona. Kandidáti Republikánské strany však v Texasu pravidelně vítězí od roku 1980 a pocházejí odtud i dva prezidenti z přelomu 20. a 21. století, otec a syn Bushové.

V tomto státě vliv demokratického viceprezidentského kandidáta L. Johnsona (jak již bylo řečeno) nepochybně jeho straně zajistil těsné vítězství. Spolu s Kenendym obdržel 50,52% (1 167 567), zatímco Nixon s Lodgem zaostali o pouhých dvě procenta, když získali 48,52% (1 121 310).⁹¹¹ Texaští volitelé tedy podpořili

⁹⁰⁵ V Orleansu se nachází největší město tohoto státu, New Orleans, v druhém okrese pak hlavní město Balton Rouge.

⁹⁰⁶ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁹⁰⁷ Tímto kandidátem byl R. Nixon.

⁹⁰⁸ Stevenson zde o čtyři roky dříve obdržel 53,3%. Karas 2005, str. 33.

⁹⁰⁹ Celých 6,76% (28 952) zde získal již několikrát zmíněný obhájce státních práv Orval Faubus a pokud pomineme nezávislé volitele, byla jeho kandidatura v Arkansasu nejúspěšnější ze všech „třetích“, individuálních kandidátů ve všech státech v tomto roce.

⁹¹⁰ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁹¹¹ Dále se zde umístili Charles Sullivan (Konstituční strana), R. Decker a O. Faubus.

demokraty. Volební účast v tomto státě byla stejná, jako v případě Arkansasu, tedy 41%.

Druhý největší stát USA po Aljašce je právě Texas, proto se na jeho území rozkládá i velké množství okresů (celkem se jich zde nachází 254, více, než v kterémkoliv jiném státě). Oblasti, v nichž zvítězili kandidáti obou hlavních stran, jsou rozprostřeny po celém státě a jen v některých částech můžeme vyzorovat výhradní koncentraci okresů jedné strany. Republikáni dominovali především na severu, v části, kterou bychom mohli pojmut jako jakési „prodloužení“ Oklahomy směrem na západ. Dále zvítězili v některých okresech ve středu a na jihovýchodě, při pobřeží Mexického zálivu. Takových okresů bychom napočítali jedenaosmdesát, včetně dvou nejvýznamnějších, Harrisu s největším městem Houstonem na jihovýchodě a dále v Dallasu na severu.⁹¹² Naproti tomu bodovali demokraté především v Travisu (nachází se ve středu Texasu) s hlavním městem Austinem.⁹¹³

5.5.6 Farmářské státy (Iowa, Severní Dakota, Jižní Dakota, Nebraska a Kansas)

Region, nesoucí název „farmářské státy“, je vedle států Skalisticích hor jediným, který od samého počátku podporuje kandidáty jedné strany, v obou případech Republikánské. Výjimečně zde sice zvítězí demokraté,⁹¹⁴ avšak přesto můžeme hovořit o tom, že zde žijí skalní příznivci republikánů. Pokud pomineme Iowu⁹¹⁵ a roky 1932, 1936 a 1964, které jsou poněkud specifické, zvítězili zde ve všech prezidentských volbách počínaje rokem 1920 a většinou získávají velký náskok v počtu hlasů.

R. Nixon v roce 1960 z tohoto trendu samozřejmě nevybočil a zvítězil ve všech farmářských státech, včetně Iowy.⁹¹⁶ Jeho vítězství v této oblasti bylo nejdrtivější z celých Spojených států, získal zde celých 58%, což znamenalo o 598 362 hlasů z celkových 3 395 008 více, než-li pro jeho konkurenta.⁹¹⁷ Tento úspěch mu však příliš nepomohl, protože farmářské státy do kolegia volitelů vysílali pouze třicet dva svých zástupců. Oč nižší byl počet volitelských hlasů, o to větší byla volební účast, která se pohybovala vysoko nad celofederálním průměrem, od 70 do 78%.⁹¹⁸

Iowa

Nepanuje shoda, zda tento stát patří spíše mezi farmářské státy (kam je zařazen v tomto přehledu) či je „součástí“ Středozápadu. Jeho hospodářské zaměření odpovídá první možnosti,⁹¹⁹ politická orientace (hlavně po hospodářské krizi z přelomu dvacátých a třicátých let) jej řadí spíše ke druhé skupině států. Původně byl

Roku 1956 zde Eisenhower zvítězil s 55,3%. Karas 2005, str. 33.

⁹¹² Tento okres byl velmi konzervativní, jeden z nejkonzervativnějších v celém Texasu. Zdejší demokratičtí představitelé v letech 1952 a 1956 volby bojkotovali a ani v roce 1960 nebyli nadšení Kennedyho kandidaturou, což zde způsobilo vítězství republikánů.

⁹¹³ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁹¹⁴ V devadesátých letech 19. století zde například dominovali populisté.

⁹¹⁵ Sám tento stát řadím spíše na Středozápad.

⁹¹⁶ Co se týče jednotlivých okresů v tomto regionu, zdrcující většina se jich vyslovila pro republikány - 383 z celkového počtu 417.

⁹¹⁷ White 1966, str. 419.

⁹¹⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁹¹⁹ Jeho hospodářství je zaměřeno především na zemědělství, zatímco středozápadní státy jsou spíše průmyslové.

stabilní oporou republikánů, avšak později, při zachování převahy této strany, se Iowa v některých volbách přiklonila k demokratům.⁹²⁰

V roce 1960 se však ukázalo být stále silnou podporou Nixonovy strany která obdržela celých 56,71% (722 381)⁹²¹ a získal všech deset volitelských hlasů, zatímco Kennedy prohrál se 43,22% (550 565).⁹²² Volební účast byla vysoká, vyšplhala se až na 76%.

Co se týče místních okresů, jejich celkový počet byl devadesát devět, Demokratická strana zvítězila pouze v šesti z nich, roztroušených volně po celém státě. Všechny ostatní si mohli připsat jejich republikánští konkurenti, kteří vyhráli i v oblasti Polk ve středu Iowy, kde bychom našli hlavní a zároveň největší město, Des Moines.⁹²³

Severní Dakota (*North Dakota*)

Severní Dakota je jedním z nejjistějších republikánských států. Od svého přijetí do Unie v roce 1889 proběhlo celkem dvacet devět prezidentských voleb, z nichž pouze v pěti případech (1912, 1916, 1932, 1936 a 1964) vyhráli demokraté a jednou (1892) populisté. Negativní stránkou věci je, že zde byly obsazovány pouze čtyři (nyní tři) hlasy volitelů, takže vítězství či prohra v tomto státě nemohla ovlivnit celkový výsledek voleb.⁹²⁴

Nixonovo vítězství v roce 1960, bylo sice přesvědčivé, avšak dosáhl zde nejnižšího výsledku ze všech farmářských států, tedy 55,42% (154 310),⁹²⁵ zatímco Kennedy si odtud odnesl pouze 44,52% (123 963).⁹²⁶ Volební účast byla jedna z nejvyšších ve Spojených státech, dosáhla úctyhodných 78%.

Z celkového počtu padesáti tří jich demokrati pro sebe získali pouze dvanáct, především na jihu a severu. Jejich konkurenti zvítězili ve zbývajících jedenačtyřiceti, v hlavním městě Bismarck i v největším městě Fargo, které se nacházejí v oblastech Burleigh na jihu a Cass na východě.⁹²⁷

Jižní Dakota (*South Dakota*)

O Jižní Dakotě toho nelze říci o moc více, než co již bylo napsáno o jejím severním sousedovi. Snad pouze to, že je o něco větší republikánskou oporou, neboť zde tato strana vyhrála navíc v roce 1916 a o čtyři roky dříve podpořila bývalého prezidenta T. Roosevelta, který byl původně také republikánem. Pocházel odtud demokratický prezidentský kandidát z roku 1972, liberální senátor George McGovern.⁹²⁸

Tento farmářský stát potvrdil svou pověst republikánské bašty, neboť zde Nixonovi odevzdalo své hlasy 58,21% (178 417) voličů,⁹²⁹ zatímco Kennedymu pouze 41,79% (128 070). Zdejší vítězství kalil republikánům pouze fakt, že se zde

⁹²⁰ Stalo se tak v letech 1912, 1932, 1936, 1948, 1964 a především 1988-2000.

⁹²¹ V roce 1956 to bylo 59,1%. Karas 2005, str. 33.

⁹²² Další hlasy v lowě získali F. Dobbs a E. Hass.

⁹²³ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁹²⁴ Jedinou výjimkou je rok 2000, kdy vítězný republikán G. Bush obdržel pouhých 271 hlasů v kolegiu volitelů, přičemž k vítězství jich bylo potřeba 269 a ztráta tří hlasů Severní Dakota mohla způsobit výhru demokrata A. Goreho.

⁹²⁵ Před čtyřmi lety zde však republikáni obdrželi 61,7%. Karas 2005, str. 33.

⁹²⁶ Zbylé hlasy získal F. Dobbs.

⁹²⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁹²⁸ Avšak ani v roce 1972 se zde demokratům nepodařilo zvítězit. Podrobněji o těchto volbách i o životě McGovernova viz zvláštní kapitoly.

⁹²⁹ Eisenhower zde roku 1956 dobyl pouze nepatrně více hlasů, 58,4%. Karas 2005, str. 33.

přidělovaly jen čtyři volitelské hlasy. Volební účast dosáhla, stejně jako v Severní Dakotě, 78%.

Z deseti demokratických okresů jich bylo šest položeno spíše na jihu, dva ve středu a rovněž dva na severovýchodě. Zbývajících padesát sedm si mohli připsat republikáni. Ti také zvítězili v okresech Hughes ve středu a Minnehaha na východě, s hlavním městem Pierre a největším městem Solux Falls.⁹³⁰

Nebraska

Další z takzvaných farmářských států se nijak zvlášť neodlišuje od předchozích dvou jmenovaných, možná pouze tím, že členem USA se Nebraska stala již v roce 1867, tedy o více, jak dvacet let dříve. Dalším rozdílem pak je, že v roce 1908 zde zvítězili demokraté, jinak ve všech volbách ve 20. století volila stejně, jako Severní Dakota.

Největšího úspěchu v celých Spojených státech dosáhl Nixon v roce právě v Nebrasce, když obdržel plných 62,07% (380 553).⁹³¹ Kennedy si pak odtud s 37,93% (232 542) odnesl těžkou porážku. Republikánské drtivé vítězství však bylo proměněno v pouhých šest volitelských hlasů. Zdejší volební účast byla o něco nižší, než u obou Dakot, činila však stále solidních 71%.

V Nebrasce zvítězila republikánská kandidátka takřka ve všech okresech, demokratům se jich na svou stranu podařilo získat pouze čtyři z celkového počtu devadesáti tří. V obou nejvýznamnějších okresech v tomto státě, tj. Lancasteru na jihovýchodě a Douglasu na východě, bodoval Nixon. Získal tak na svou stranu jak hlavní město Lincoln, tak největší město Omahu.⁹³²

Kansas

Poslední ze států tohoto regionu byl přijat do Unie na počátku občanské války, v roce 1861. Od počátku zde (mnohdy drtivě) vítězili prezidentští kandidáti Republikánské strany a po vstupu Severní Dakoty do USA jsou volební výsledky v obou státech (co do vítězného kandidáta, ne co do relativních či absolutních hlasů) naprosto identické. Pochází odtud neúspěšný viceprezidentský a prezidentský kandidát z let 1976 a 1996, Robert Dole.

Z hlediska relativního počtu hlasů zde republikáni s Nixonem v čele dosáhli druhého nejlepšího výsledku v těchto volbách. Jejich 60,45%⁹³³ (561 474) stačilo s přehledem na získání zdejších osmi volitelských hlasů. Kennedy si tak odtud s 329,1% (363 231)⁹³⁴ odnesl další porážku, stejně, jako ve všech ostatních státech tohoto regionu. Volební účast dosáhla slušných 70%.

Když se podíváme na „volební“ mapu Kansasu, zjistíme, že v tomto směru zde demokraté utrpěli největší porážku v celých Spojených státech, když se jim podařilo zvítězit pouze ve dvou okresech, a to v Ellisu ve středu státu a v lidnatém Wyandotte na východě. V celých sto třech oblastech pak bodovali jejich soupeři, včetně okresů Shawnee na severovýchodě a Sedgwick na jihu.⁹³⁵

⁹³⁰ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁹³¹ V roce 1956 zde republikáni získali jen o něco málo více, 65,5%. Karas 2005, str. 33.

⁹³² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁹³³ Před čtyřmi lety zde republikáni s 65,4% rovněž drtivě zvítězili. Karas 2005, str. 33.

⁹³⁴ Menší počet hlasů zde obdržel rovněž R. Decker.

⁹³⁵ V prvním z nich se nachází hlavní město Topeka, ve druhém pak nejlidnatější město Wichita.

<http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

5.5.7 Státy podél Skalistých hor (Montana, Idaho, Wyoming, Colorado, Utah, Nevada, Nové Mexiko a Arizona)

O politické (či spíše volební) historii většiny těchto států (kromě Nevady, Nového Mexika a Arizony), se dá říci v podstatě totéž, co o farmářských státech. Od svého přijetí do Unie dodnes většinou podporovali republikány, pouze výjimečně se přiklonili k demokratům, či (v devadesátých letech 19. století) k populistům. Nevada byla vždy více demokratická, jejího příkladu následovaly po svém přijetí v roce 1912 i zbývající státy, Nové Mexiko a Arizona. První ze jmenovaných podporuje střídavě (a téměř pokaždé jen s malým rozdílem) obě hlavní formace, zatímco Arizona se postupně stala pevnou baštou Republikánské strany a stabilním (byť poměrně chudým) rezervoárem jejich volitelských hlasů v prezidentských volbách.

Klání v roce 1960 tento trend potvrdily a s 53,6% (tedy o 192 313 z celkových 2 649 593 více, než kolik obdržel Kenendy)⁹³⁶ zde Nixon zaznamenal druhý největší úspěch ze všech regionů (po farmářských státech). Zdejších celkem třicet dva hlasů⁹³⁷ se však vyrovná velkým státům, jako je Kalifornie nebo Pensylvánie. New York jich však má ještě více (45). Nixonův zdejší náskok v šesti z osmi států (získal celkem pouze dvacet pět volitelských hlasů odevzdaných z tohoto regionu) tedy jeho soupeř hravě vyrovnal (a dokonce převýšil) výhrou v jakémkoliv ze tří zmíněných států, případně ještě z Illinois či Texasu. Volební účast se ve státech Skalnatých hor pohybovala ve velmi širokém rozmezí od 52 do 80%.⁹³⁸

Montana

Největší stát této oblasti se nachází na severu, u hranic s Kanadou. Byl, podobně jako další státy tohoto regionu, přijat do Unie v roce 1889. Po zmatených devadesátých letech 19. století, kdy se přikláněla k demokratům, se z ní ve 20. století stal republikánský „rajón“, který svou stranu opouštěl pouze v obdobích dominance jejich konkurentů.⁹³⁹ Nikdy se tak tedy nestalo v roce, kdy GOP zvítězila.

Přestože v tomto státě v prezidentských volbách, které popisujeme, Nixon zvítězil, patřil zdejší výsledek k těm těsným. Měl hodnotu 51,1% (141 841),⁹⁴⁰ Kenendy pak jen mírně zaostal se 48,6% (134 891).⁹⁴¹ Montanská volební účast patřila v rámci Unie k nadprůměrným, dosáhla 70%.

Pokud se podíváme na rozložení stranické podpory v jednotlivých okresech, tak v jižní polovině až na dvě výjimky převažovaly republikánské oblasti, zatímco na severu, podél hranic s Kanadou, měli mírně navrch demokraté.⁹⁴² Zvítězili ve druhé nejlidnatější oblasti, Cascade ve středu Montany. Nixon však bodoval v okresech Lewis a Clark na západě a Yellowstone na jihu, kde se nacházela dvě nejvýznamnější města - Helena (hlavní město státu) a Billings (nejlidnatější město).⁹⁴³

Idaho

Idaho je stát, který kromě roku, kdy zde v roce 1992 zvítězili republikáni, volil vždy stejně, jako jeho východní soused, tedy Montana, o které již byla řeč. Dá

⁹³⁶ White 1966, str. 419.

⁹³⁷ Naprosto stejný počet zaznamenaly i farmářské státy.

⁹³⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁹³⁹ Konkrétně se tak stalo v letech 1912, 1916, 1932-48, 1964 a 1992.

⁹⁴⁰ Nixon tak získal zdejší čtyři volitelské hlasy. O čtyři roky zpět zde Eisenhower zvítězil výrazněji, když získal 57,1%. Karas 2005, str. 33.

⁹⁴¹ Zbývající hlasy si rozdělili R. Decker a F. Dobbs.

⁹⁴² Celkově byl poměr vítězných okresů 36:20 ve prospěch republikánů.

⁹⁴³ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

se však konstatovat, že je v tomto státě výsledek republikánů vždy lepší a poměrně často přesahuje 60%. Naopak demokrati, pokud v Idahu zvítězí, dostávají zpravidla menší procento hlasů.

Výsledek Nixona v tomto státě nebyl sice nijak zdrcující, přesto však (v rámci těchto voleb) poměrně slušný. Obdržel zde 53,78% (161 597)⁹⁴⁴ a získal tak zdejší čtyři hlasy volitelů. Kennedy skončil druhý s 46,22% (138 853). Volební účast dosáhla absolutně nejvyšší úrovně v celých Spojených státech, činila 80%

Tvar Idaha si můžeme představit jako jakýsi obdélník, z jehož západní části vybíhá úzký a stále se zužující výběžek, který končí až na hranicích s Kanadou. V tomto výběžku téměř ve všech okresech zvítězil Kennedy, zatímco na jihu (kromě kompaktní části ve středu tohoto území) bodoval Nixon. Ten rovněž s přehledem vyhrál v oblasti Ada na jihozápadě, kde se nachází hlavní a zároveň největší město - Boise. Celkově byl poměr vítězných oblastí 29:15 ve prospěch viceprezidenta.⁹⁴⁵

Wyoming

Další ze států, přijatých ve stejné době, jako většina jeho sousedů (konkrétně v roce 1890) je také poměrně stabilní baštou Republikánské strany,⁹⁴⁶ opět s výjimkou období, kdy celofederálně dominovala její konkurentka.⁹⁴⁷ Ta zde ovšem kromě let 1916 a 1948 dostala vždy méně, než činil její průměr v celých USA.

Pouhé tři volitelské hlasy⁹⁴⁸ získal ve Wyomingu republikánský kandidát R. Nixon, který zde obdržel 55,01% (77 451)⁹⁴⁹ oproti Kennedyovým 44,99% (63 331). Volební účast byla vysoká, dosáhla 73%.

Wyoming má tvar naprosto pravidelného obdélníku a nachází se tu jen velmi málo okresů, celkem jich je dvacet tři, z nichž se demokratům podařilo zvítězit pouze ve třech, vesměs na jihu při hranicích s Coloradem. Nixon bodoval ve zbývajících dvaceti oblastech, včetně druhé největší, nesoucí název Natrona ve středu státu. Kennedymu se jej však podařilo těsně překonat v Laramie na jihovýchodě, kde bychom našli hlavní a zároveň největší město, Cheyenne.⁹⁵⁰

Colorado

Není mnoho nového, co by se dalo říci o Coloradu oproti ostatním státům v této oblasti. Bylo do Unie přijato jako druhý z nich (v roce 1876) a stejně, jako všichni ostatní participant regionu Skalnatých hor převážně vysílá při prezidentských volbách do kolegia volitelů zástupce republikánů. Výjimkou jsou v tomto směru pouze některá, již „tradiční“ období, tedy konec 19. století,⁹⁵¹ 1908-1916, 1932-1940, 1948, 1964 a 1992, kdy zde zvítězili demokraté.⁹⁵²

Coloradských šest hlasů volitelů si mohl připsat Nixon, který zde s 54,63% (402 242)⁹⁵³ zvítězil, Kennedy pak za ním zaostal o osm procent, když obdržel

⁹⁴⁴ Před čtyřmi lety zde však republikáni zvítězili mnohem výrazněji, se 61,2%.

⁹⁴⁵ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁹⁴⁶ Pochází odtud i současný republikánský viceprezident Richard (Dick) Cheney.

⁹⁴⁷ Tedy během prezidentství Wilsona, Roosevelta (kromě roku 1944), Trumana a Jonsona.

⁹⁴⁸ Wyoming byl a stále je absolutně nejmenším státem co do počtu obyvatel. Kdyby nebyl striktně dán dolní limit tří volitelských hlasů, při přepočítávání podle obyvatel by na ně nárok rozhodně neměl.

⁹⁴⁹ O čtyři roky dříve zde činil výsledek Republikánské strany 60,1%.

⁹⁵⁰ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁹⁵¹ Konkrétně v letech 1892 a 1900. V prvním případě však v Coloradu nebodovali demokrati, ale populisté.

⁹⁵² Ve většině případů však šlo o vítězství velmi těsné.

⁹⁵³ V předchozích volbách to bylo 59,5%. Karas 2005, str. 33.

44,91% (330 629).⁹⁵⁴ Volební účast byla v rámci regionu i celých Spojených států nadprůměrná, dosáhla 70%.

Na území tohoto státu se nachází celkem šedesát tři okresů, ve většině z nich (padesáti) si v roce 1960 lépe vedl Nixon, zatímco Kennedy bodoval ve třinácti oblastech.⁹⁵⁵ Ten rovněž těsně zvítězil v oblasti Denver ve středu státu, kde se nachází stejnojmenné hlavní a největší město Colorada.⁹⁵⁶

Utah

Utah byl sice původně teritoriem Spojených států,⁹⁵⁷ jevil však dlouho separatistické tendence, neboť se toto území kolem jezera Salt Lake stalo útočištěm mormonů, kteří dodnes tvoří velkou část obyvatelstva.⁹⁵⁸ V prvních volbách v roce 1896 sice zdejší občané podpořili demokraty, postupně však přešli na republikánské pozice. Tato strana zde od roku 1968 pravidelně vítězí, zpravidla velmi drtivě, ve třech případech (1980, 1984 a 2004) zde dokonce přesáhla 70%, což se nepodařilo ani jedné z obou hlavních stran v žádném jiném státě v tomto období.⁹⁵⁹

Výsledek v tomto státě, kde se přidělovalo šest volitelských hlasů, byl podobný tomu v sousedním Coloradu. Také zde zvítězili republikáni, když obdrželi 54,81% (205 361),⁹⁶⁰ následováni demokraty s 45,17% (169 248).⁹⁶¹ Volební účast v Utahu byla jedna z nejvyšších v celých USA, dosáhla 78%.

Ve čtyřiaadvaceti zdejších okresech obdržel více hlasů Nixon, naopak v pěti bodoval Kennedy. Republikáni byli rovněž úspěšnější v Salt Lake City (u jezera stejného názvu), které se nalézá nedaleko hranic s Wyomigem, na severu Utahu. Setkáme se zde s jedním z mála případů, kdy (výše zmíněné) hlavní město je zároveň městem největším.⁹⁶²

Nevada

Spolu s Novým Mexikem je Nevada státem, který vykazuje z tohoto regionu nejčastěji tendence podporovat demokraty, byť zde republikáni stále těsně vedou v počtu vyhraných prezidentských voleb ve 20. století⁹⁶³ v poměru 14:12. Kromě let

⁹⁵⁴ V Coloradu se o přízeň voličů ucházeli ještě E. Hass a F. Dobbs.

⁹⁵⁵ Tyto oblasti se rozkládají především na jihu, při hranicích s Novým Mexikem.

⁹⁵⁶ Šlo však o velmi těsné vítězství, o pouhých dvě stě hlasů z celkových přibližně 200 000.

<http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁹⁵⁷ Touto etapou vývoje prošly všechny nově přijaté státy (tedy pokud nevznikly secesí od stávajících útvarů, jako v případě Maine a Západní Virginie).

⁹⁵⁸ Hlavním důvodem (kromě opovržení, kterým je stíhala většinová společnost) jejich odchodu do těchto odlehlých končin byla faktická neslučitelnost jejich života s platnými zákony, které zakazovaly mnohoženství. Dnes tvoří mormoni 62% obyvatel. <http://en.wikipedia.org/wiki/Utah>

⁹⁵⁹ Toto tvrzení platí v okamžiku, kdy vyloučíme hlavní město Washington, kde výsledek demokratů v tomtéž období pouze dvakrát klesl pod hranici 80%. Hlavní město však není státem, ale federálním okrskem. Ostatně kromě tohoto výjimečného případu se demokratům hranici 70% od roku 1968 nikdy a nikde nepodařilo překonat. Republikáni však takového výsledku dosáhli opakovaně. Kromě již zmíněného Utahu navíc v Alabamě (1972), na Floridě (1972), v Georgii (1972), Idaho (1984), Jižní Karolině (1972), Mississippi (1972), Nebrasce (1972 a 1984), Oklahomě (1972) a Wyomingu (1984). Karas 2005, str. 33.

⁹⁶⁰ Eisenhower zde v roce 1956 získal výrazně více, 64,6%. Karas 2005, str. 33.

⁹⁶¹ Rovných sto hlasů zde obdržel rovněž F. Dobbs.

⁹⁶² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁹⁶³ V 19. století byla situace trochu odlišná. Sice zde republikáni vyhráli mnohem více voleb, než jejich konkurenti, prohráli zde však v letech 1896 a 1900, kdy kandidát Republikánské strany W. McKinley dosáhl celofederálního pohodlného vítězství. podrobněji viz výše.

1908 a 1976 zde vždy zvítězila ta strana, která získala v převahu i v kolegiu volitelů.⁹⁶⁴

Voliči v tomto státě svou přízeň (podobně, jako v mnohých jiných státech) rozdělili takřka rovnoměrně mezi oba hlavní kandidáty, mírně navrch však v Nevadě měl přeci jen Kennedyho příznivci, vyslovilo se pro něj 51,16% (54 880) zdejších voličů, kteří se rozhodli přijít k volebním urnám, zatímco pro Nixona jich hlasovalo „pouze“ 48,84% (52 387).⁹⁶⁵ Kandidáti demokratů si tedy mohli připsat i tři zdejší zástupce v kolegiu volitelů. Tohoto výsledku bylo docíleno při poměrně nízké volební účasti, která činila 58%.

Na území Nevady se nalézají pouze sedmnáct okresů, z nichž republikáni zvítězili v sedmi, zatímco jejich soupeři v deseti, včetně hlavního města Carson City, které se nalézají na západě u hranici s Kalifornií a okresu Clark na jihu při hranicích s Arizonou, kdy se uprostřed Nevadské pouště nachází největší zdejší město, známé hráčské centrum Las Vegas.⁹⁶⁶

Nové Mexiko (*New Mexico*)

Tento stát, který byl (podobně, jako všichni jeho sousedé) původně součástí Mexika, vstoupila do v roce 1912 a zpočátku zde mírně převažovali demokraté. Později se však síly obou stran v podstatě vyrovnaly⁹⁶⁷ a v současnosti můžeme říci, že postavení této strany je zde silnější než v kterémkoliv jiném státě tohoto regionu.

Vítězství demokratů ve druhém státě tohoto regionu (vedle Nevady) je opět třeba počítat mezi těsné, dokonce nejtěsnější. Na získání zdejších čtyř hlasů volitelů totiž Kenendymu s Johnsonem stačilo pouze 50,15% (156 027) a Nixon s Lodgem tak zaostali o přibližně 0,74%, když se pro ně vyjádřilo 49,41% (153 733)⁹⁶⁸ z oněch 62%, kteří se voleb zúčastnili.

Z celkových třiceti dvou okresů v Novém Mexiku republikáni zvítězili především v těch, které se rozprostírají podél východní hranice s Texasem a dále tvořily jakýsi pás, který vedl západovýchodním směrem středem tohoto státu a dále v jedné oblasti na severozápadě. Úhrnem těchto oblastí bylo třináct. Zbývajících devatenáct připadlo demokratům, včetně hlavního města Santa Fe, nacházejícího se ve stejnojmenném okrese na jihozápadě, u hranic s Mexikem. Naopak v nejlidnatější oblasti, Bernalillo ve středu Nového Mexika s největším městem Albuquerque, bodoval republikánský kandidát Nixon.⁹⁶⁹

Arizona

Arizona je posledním ze čtyřiceti osmi států, které tvoří jednotný pevninský blok, jenž byl přijat do Unie. Stalo se tak v roce 1912. Zpočátku zde volební výsledky napovídaly, že v tomto státě budou (podobně, jako u jeho západního

⁹⁶⁴ Této formulace je užito schválně vzhledem k již několikrát zmíněné situaci, která nastala při prezidentských volbách v roce 2000.

⁹⁶⁵ V předchozích volbách zde republikánští kandidáti Eisenhower s Nixonem zvítězili, když obdrželi celých 58%. Karas 2005, str. 33.

⁹⁶⁶ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁹⁶⁷ Jako v jediném státě v celé oblasti zde došlo ke stejnému počtu vítězství demokratů i republikánů (dvanácti).

⁹⁶⁸ Rovněž zde, podobně jako v Nevadě, Eisenhower v roce 1956 zvítězil, když obdržel 57,8% hlasů. Karas 2005, str. 33.

Na dalších místech se s menším počtem hlasů umístili R. Decker a H. Hassa.

⁹⁶⁹ Nastala zde tedy zvláštní situace. Zatímco v jiných státech zvítězili republikáni spíše v hlavním městě, které je málo lidnaté a naopak jejich konkurenti uspěli zpravidla ve městech největších, v Novém Mexiku nastala přesně opačná situace.

<http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

souseda, ve stejném roce přijatého Nového Mexika) převažovat demokraté. Po krátkém výkyvu ve dvacátých letech (v souvislosti s mohutným nástupem republikánů) se tento vývoj zdál být potvrzen během rooseveltovo-trumanovské éry. Od roku 1952 dodnes (s výjimkou voleb v roce 1996)⁹⁷⁰ zde však v prezidentských volbách nepřetržitě vítězí republikáni, kteří tak Arizonu proměnili v jednu ze svých bašt. Pocházejí odtud i dva její slavní představitelé, neúspěšný prezidentský kandidát z roku 1964 B. Goldwater a rovněž neúspěšný uchazeč (a mimochodem Goldwaterův přímý nástupce v křesle senátora za stát Arizona, kterým je od roku 1986) o prezidentskou nominaci z roku 2000 John McCain.

Nixon zde v roce 1960 dosáhl solidního vítězství, když pro něj hlasovalo 55,2% (221 241)⁹⁷¹ voleb se zúčastnivších občanů (těch bylo pouze 52%, nejméně v celém regionu). Pro Kennedyho se vyslovilo jen 44,36% (176 781) z nich. Republikáni tak získali čtyři arizonské hlasy volitelů.

V Arizoně se, podobně jako v Nevadě, nachází jen velmi malý počet okresů. V tomto případě jich je ještě méně, pouze čtrnáct. Z nich se pro demokraty vyslovilo pět, vesměs v jižní „polovině“ státu. V největší oblasti Maricopa na jihozápadě, kde se nachází hlavní a zároveň největší arizonské město Santa Fe, s přehledem zvítězil Nixon.⁹⁷²

5.5.8 Pacifické státy (Kalifornie, Oregon, Washington, Aljaška a Havaj)

Pacifické státy jsou regionem, který se nejvíce ze všech podobá Středozápadu. Aljaška je příkladem státu (obdobně, jako Indiana a Ohio), kde většinou vítězí republikáni a naopak Havaj (můžeme ji srovnat s Minnesotou) je baštou demokratů. Zbývající tři státy by se daly nazvat smíšenými, neboť podpora obou hlavních stran je co do počtu vyhraných voleb zhruba vyrovnaná (stejně, jako v Illinois, Wisconsinu a Michiganu). Ve všech třech případech zde dříve převažovala Republikánská strana, v posledních čtyřech (Kalifornie) až pěti (Oregon a Washington) volbách zde však dominují jejich konkurenti.⁹⁷³ Ti dnes tím pádem dominují celému regionu.

V roce Kenendyho vítězství však ještě mírně dominovali republikáni. jejich tehdejší kandidát R. Nixon v tomto regionu obdržel o pouhých 107 461 z 5 733 361 hlasů více. Tato jejich většina představovala jen 50,6%.⁹⁷⁴ Bylo to nejtěsnější vítězství, kterého kterýkoli z obou kandidátů získal v některém z osmi regionů. Přes tento minimální rozdíl v počtu hlasů si však odtud viceprezident odnesl padesát z celkových padesáti tří hlasů⁹⁷⁵ a vítězství v 88 z celkového počtu 150. V jednom okrsku (na Aljašce) pak obě strany získaly naprosto identický počet hlasů. Volební účast v jednotlivých státech se podstatně lišila, pohybovala se od 44% až po 72%.⁹⁷⁶

Kalifornie (California)

Kalifornie sice po svém přijetí do Unie v roce 1852 stranila zpočátku demokratům, postupně se z ní však stala slibná republikánská bašta. Její představitelé

⁹⁷⁰ V roce 1964 se jednalo o jediný stát mimo hluboký jih, kde republikáni (byť těsně) zvítězili. Nejvýznamnějším faktorem zde však bylo to, že se jednalo domovský stát tehdejšího republikánského uchazeče o nejvyšší úřad, B. Goldwatera.

⁹⁷¹ Eisenhower zde však v roce 1956 získal rovných 61%. Karas 2005, s tr. 33.

⁹⁷² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁹⁷³ Podobnou tendenci na Středozápadě vykazují již zmíněné státy, Illinois, Michigan a Wisconsin.

⁹⁷⁴ White 1966, str. 419.

⁹⁷⁵ Ztratil pouze tři hlasy Havaje.

⁹⁷⁶ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

zde pak s výjimkou let 1892, 1912⁹⁷⁷ a 1916 vítězili v prezidentských volbách až do roku 1932. V letech 1952-1988 pak v Kalifornii opět bodovala GOP,⁹⁷⁸ ovšem je třeba dodat, že ve většině případů byla situace v tomto státě poměrně vyrovnaná. V souvislosti s novým přeskupením sil na počátku devadesátých let a s ním souvisejícím rozdělením států mezi obě strany, které je s určitými modifikacemi platné dodnes, můžeme o Kalifornii v současnosti hovořit jako stabilní opoře Demokratické strany. Celkem tři republikánští prezidenti (H. Hoover, R. Nixon a R. Reagan) udávají tento stát na pacifickém pobřeží jako svůj domovský. Od voleb v roce 1952 zde bylo přidělováno třicet dva volitelských hlasů, což představovalo (spolu s Pensylvánií) druhý nejvyšší počet hned po New Yorku. Na první místo se pak Kalifornie posunula v roce 1972 a své prvenství již neztratila, naopak svůj náskok stále zvyšuje.

Kalifornie se po dlouhém sčítání hlasů, spojenému s přeléváním vítězství mezi oběma kandidáty, dočkala velmi těsného vítězství R. Nixona, který odtud pocházel. Jeho výhra měla hodnotu 50,10% (3 259 772).⁹⁷⁹ Kennedy zaostal o pouhých 0,55% (necelých 26 000 hlasů), když obdržel 49,55% (3 224 099).⁹⁸⁰ Zdejší volební účast zhruba odpovídala celofederálnímu průměru, vyšplhala se na 66%.

Abychom mohli lépe popsat rozložení jednotlivých okresů, pomůžeme si rozdělením celého území státu na tři části. Severní zahrnuje oblasti od severní hranice na jih po jakýsi ohyb, který se nachází na východní hranici.⁹⁸¹ Přímo navazuje střední část a to až do části, kde z východu na západ probíhá vodorovná hranice okresů napříč celou Kalifornií. Zbývající území pak leží na jihu. V severní části od její jižní „hranice“ hluboko do středu zasahují republikánské okresy, obklopené ze severu, východu i západu demokratickými územími, která zde převažují. Ve střední části je Nixonova dominance koncentrována po jejím obvodu, především pak podél východní hranice a zahrnuje rovněž pobřežní oblasti. Zde byla situace zhruba vyrovnaná. Konečně v poslední, jižní části naopak silně převažovali republikáni (nacházejí se tu nejkonzervativnější kalifornské okresy),⁹⁸² demokratická podpora na jihu zůstala omezena na pouhé dva okresy. Těch je v celé Kalifornii celkem padesát osm, v mírné většině z nich, tedy ve třiceti dvou, převažovali Nixonovi voliči, ve zbývajících dvaceti šesti zase Kennedyovi příznivci. Massachusettský senátor však bodoval ve třech nejdůležitějších oblastech, které byly tvořeny třemi městy, tedy v hlavním městě Sacramentu ve středu státu, největším městě Los Angeles na jihozápadě a konečně v San Franciscu na pobřeží střední části.⁹⁸³

Oregon

Svého času patřil Oregon mezi jednu z největších opor Republikánské strany vůbec. Od přijetí do Unie v roce 1859 do roku 1988 zde demokraté zvítězili pouze osmkrát, z toho čtyři vítězství si odtud odnesl ve třicátých a čtyřicátých letech 20.

⁹⁷⁷ V tomto roce zde však zvítězil T. Roosevelt, což lze svým způsobem považovat za pokračování republikánské éry.

⁹⁷⁸ Jedinou výjimkou v tomto období byl rok 1964, který je však ve všech směrech zvláštním případem, neboť demokraté tehdy zvítězili téměř všude.

⁹⁷⁹ V roce 1956 bylo zdejší republikánské vítězství pohodlnější, mělo hodnotu 55,4%. Karas 2005, str. 33.

⁹⁸⁰ Dopočet do 100% tvoří zisky dalších kandidátů - R. Deckera a E. Hasse.

⁹⁸¹ Do tohoto bodu probíhá východní hranici přímým jižním směrem, poté prudce „uhýbá“ na jihovýchod.

⁹⁸² Breckheimer 1992, str. 260.

⁹⁸³ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

století F. D. Roosevelt.⁹⁸⁴ Od roku 1988 zde však (byť velmi těsně) bodovali pokaždé.⁹⁸⁵

Nixon v tomto pacifickém státě zaznamenal jedno ze svých poměrně těsných vítězství. Obdržel 52,56% (408 060)⁹⁸⁶ a odnesl si tak všech šest hlasů volitelů. Kennedy pak dosáhl solidních 47,32%.⁹⁸⁷ V Oregonu byla spolu se státem Washington zaznamenána nejvyšší volební účast v celém regionu, dosáhla 72%.

Pokud se podíváme na mapu Oregonu, zjistíme, že „demokratické“ okresy jsou koncentrovány především v jihozápadním, severozápadním a severovýchodním cípu. Jedná se o celkem třináct oblastí. Republikáni naproti tomu uspěli ve dvaceti třech okresech, včetně nejvýznamnějších, Marionu a Multomahu.⁹⁸⁸ Oba se nacházejí na severozápadě státu Oregon.⁹⁸⁹

Washington

Pro stát Washington, který se členem USA stal až v roce 1889, platí obdobná charakteristika, jako pro jeho jižního souseda, pouze s tím rozdílem, že zde demokratičtí kandidáti bodovali o něco častěji.⁹⁹⁰ Celkově se tedy dá říci, že tyto dva státy si jsou z volebního hlediska velice podobné, podobně, jako jiné dvoj- či vícečlenné skupinky ve Spojených státech.⁹⁹¹

Kandidát demokratů, Kennedy, zde zaznamenal jednu ze svých nejtěsnějších porážek, která jej připravila o devět hlasů volitelů. Získal zde solidních 48,27% (599 2298), což však na Nixonových 50,68% (629 273)⁹⁹² a na vítězství nestačilo. Volební účast se vyšplhala, stejně jako v Oregonu, na 72%.

Republikáni byli ve státě Washington silní především ve vnitrozemí, kde si jim podařilo nasbírat celkem jedenadvacet okresů. Kennedy si jich pak mohl připsat šestnáct. Tyto oblasti byly koncentrované především na západě, u pobřeží. Zde se jich nachází plných devět. Zbývajících sedm je pak roztroušeno po celém území státu, spíše pak po jeho hranicích. Nixon bodoval v hlavním městě Olympii (okres Thurston) a v největším městě Seattlu (oblast King). V obou případech se jedná o pobřeží Tichého oceánu.⁹⁹³

Aljaška (Alaska)

Není toho mnoho, co by se dalo napsat o „volební historii“ Aljašky, neboť se členem Unie (podobně, jako Havaj), stala až v roce 1959. Jedná se o jediný pevninský stát, který netvoří se zbývajících členskými státy kompaktní území. Zpočátku jevila tendenci stát se územím, na kterém jsou síly obou stran fakticky vyrovnané, později (především ve volbách do Kongresu, volbách guvernéra a

⁹⁸⁴ K dalším vítězstvím demokratů došlo v letech 1868, 1888, 1916 a 1964.

⁹⁸⁵ Od té doby proběhlo clekem pět prezidentských volbách, z nichž ve třech zde vítězný kandidát nedosáhl ani 50%, ve zbývajících dvou (1988 a 2004) pouze lehce překročil 51%.

⁹⁸⁶ Prezident Eisenhower zde v roce 1956 získal pouze o tři procenta více, konkrétně 55,3%. Karas 2005, str. 33.

⁹⁸⁷ Menší počet hlasů zde získali i blíže nespecifikovaní vepsaní kandidáti.

⁹⁸⁸ Nacházela se zde dvě nejvýznamnější města - v Marionu Salem (hlavní město), v Multnomahu pak Portland (nejlidnatější město).

⁹⁸⁹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁹⁹⁰ Stalo se tak navíc v letech 1916, 1948 a 1968. V roce 1912 zde pak zvítězil T. Roosevelt.

⁹⁹¹ Jmenujme především farmářské státy, hluboký jih, Wisconsin a Michigan, Massachusetts a Rhode Island, Maryland a Delaware, Kentucky a Tennessee.

⁹⁹² Před čtyřmi roky zde spolu s Eisenhowerem Nixon vyhrál o něco výrazněji, s 53,9%. Karas 2005, str. 33.

Dále se ve Washingtonu umístili E. Hass, Merrit Curtis (Konstituční strana) a F. Dobbs.

⁹⁹³ Převážně pak podél hranic s Kanadou a Oregonem.

místních legislatur) se dokonce zdálo, že bude podporovat spíše demokraty. Tento trend se však jejich konkurentům podařilo zvrátit a Aljaška od roku 1968 v prezidentských volbách nepřetržitě hlasuje pro kandidáty Republikánské strany. Vzhledem ke svým pouhým třem zástupcům vysílaným do kolegia volitelů je však její podpora tomu či onomu kandidátovi spíše zanedbatelná.

Zdejší výsledek je opět příkladem vyrovnaného volebního boje, neboť tři volitelské hlasy si odtud sice odnesl Nixon, ovšem na základě pouhých 50,94% (30 953), zatímco Kennedy zaostal o pouhých 1144 hlasů, když obdržel 49,06% (29 809). Z potenciálních voličů na Aljašce se jich k volebním urnám dostavilo velmi málo, bylo jich pouze 44% z celkového počtu.

Území státu se nedělí tak, jako jinde na okresy, nýbrž na distrikty (okrsky), které jsou označeny pouze čísly. Celkem jich je patnáct, v devíti (včetně desátého, kde žije nejvíce obyvatel) zvítězili republikáni, demokraté pak v pěti a v jednom (sedmém) došlo k raritní situaci, oba hlavní kandidáti tu totiž obdrželi naprosto identický počet hlasů.⁹⁹⁴

Havaj (Hawai)

Žádný jiný stát není výhradně ostrovním tak, jako právě Havaj, která do Unie vstoupila jako vůbec poslední, v roce 1959. Zpočátku zde byl vývoj poměrně podobný, jako na Aljašce, postupně se však tyto státy posunuly do jakéhosi protikladu. Nejdříve zde byl vzájemný poměr obou vedoucích politických sil téměř vyrovnaný, volby v roce 1964 však určil další vývoj tohoto státu, který se stal demokratickou baštou, jež tuto stranu „zradila“ pouze při příležitosti drtivého republikánského vítězství, tedy v letech 1972 a 1984. Havaj rovněž patří mezi státy s výrazně liberální orientací svého voličstva (tedy alespoň jeho většiny).

Na Havaji nastala obdobná situace, jako na Aljašce, avšak v opačném gardu, neboť zde zvítězil Kennedy, avšak o pouhých 0,06% (115 hlasů) a vytvořil tak absolutní rekord v tomto směru. Získal však pouhé tři havajské zástupce v kolegiu volitelů. Nixon pak obdržel zbývající hlasy voličů, konkrétně 49,97% (92 295). Volební účast zde byla druhá nejnižší (po Aljašce) v regionu, dosáhla pouhých 50%.

Území tohoto státu se rozkládá na celkem sedmi ostrovech, z hlediska správy a samosprávy jsou však soustředěny do čtyř oblastí. Republikáni sice zvítězili ve třech z nich (na Kauai, Maui a rozlohově největším ostrově Hawai), zatímco demokraté bodovali pouze na Honolulu (nachází se zde hlavní a zároveň největší město stejného jména), vzhledem k četnosti jeho obyvatel však výhra na tomto ostrově stačila k těsnému vítězství v celém souostroví.⁹⁹⁵

5.6 Po volbách

Když klání skončilo, zabýval se Nixon dlouhé hodiny a dny tím, co dělat neměl a co naopak udělat měl. Sklíčeného pocitu z této porážky se nezbavil nikdy, dokonce ani po svých vítězstvích v letech 1968 a 1972. Vypěstoval si jakýsi komplex méněcennosti (spojený s nenávistí), který vůči Kennedymu a celé jeho rodině pociťoval.⁹⁹⁶ Nestačilo mu drtivé vítězství, chtěl, aby jej lidé milovali tak, jako jeho rivala, to se mu však nikdy nepodařilo, naopak se stal terčem nenávisti a opovržení

⁹⁹⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁹⁹⁵ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

⁹⁹⁶ Tato rodina pro něj byla ztělesněním všeho, co nenáviděl - tedy bohatých lidí z východního pobřeží (zpravidla navíc intelektuálů), kteří měli uprášenou cestu vzhůru, narozdíl od něj, který si musel vše ve svém životě tvrdě vybojovat.

občanů v důsledku štvavé kampaně liberálních novinářů.⁹⁹⁷ To mělo původ v počátcích jeho kariéry, kdy se silně angažoval v protikomunistickém hnutí, především pak v případě sovětského špiona a komunisty Algera Hisse.⁹⁹⁸ Jeden přítel mu později řekl, že nebýt Hissova případu, byl bys v roce 1960 zvolen. Druhý naopak prohlásil, že bez Hissova případu by nebyl viceprezidentem ani kandidátem na prezidenta. Nixon sám soudil, že pravdu měli oba.⁹⁹⁹

Po volbách již bývalý viceprezident prohlásil: „Strávil jsem příliš mnoho času podstatou věci a příliš málo času jsem věnoval svému zevnějšku: věnoval jsem příliš velkou pozornost tomu, co jsem hodlal říci než tomu, jak jsme u toho vypadal.“ („*I spent too much time...on substance and too little time on appearance: I paid too much attention to what I was going to say to how I would look*“).¹⁰⁰⁰ Tato jedna věta výborně vyjádřila celou podstatu jeho porážky. Troufám si říci, že kdyby Nixon vypadal lépe (nebo alespoň stejně), než jeho konkurent a lépe se připravil (co se zevnějšku týče) na první debatu, byl by prezidentem v roce 1960 zvolen on.

Později, ve své knize Šest krizí (*Six Crises*),¹⁰⁰¹ vyjmenoval mnohem více věcí, které měl udělat jinak. „Především na prvním místě měl odmítnout debaty s Kennedym. Dále by bylo lépe, kdyby se do kampaně více zapojil stále velmi populární Eisenhower.¹⁰⁰² Měl být více liberální (v otázce občanských práv), jak chtěli Rockefellerovi stoupenci nebo naopak více konzervativní (rovněž v otázce občanských práv), jak chtěli Golwaterovi lidé.¹⁰⁰³ Měl se osobně distancovat od Normana Vincenta Pealeho,¹⁰⁰⁴ aby získal více katolických hlasů. Měl pronést na konci kampaně projev, ve kterém by napadl jeho zneužívání náboženské otázky, aby naopak získal více protestantských hlasů. Měl více přispívat do dělnického tisku. Lodge neměl slibovat, že bude černoch ve vládě a měl být za to „profackován“. Měl se více obrátit k Židům.¹⁰⁰⁵ Měl se prezentovat pouze jako řádný republikán a ne zkoušet oslovovat nezávislé a demokraty. Neměl být tolik spojován se slabými republikány ze států jako je Texas a Illinois. Dále neútočil dost silně na Kennedyho. Měl odhalit a využít pozadí jeho otce Joea Kennedyho.“¹⁰⁰⁶

⁹⁹⁷ Zajímavé je, že ve volební kampani roku 1960 byla většina tisku proti Kennedymu. Polsby 1976, str. 66.

⁹⁹⁸ V té době se sice jeho špionáž neprokázala a dlouhá desetiletí se v ní nevěřilo, výzkum v sovětských archívech v polovině devadesátých let však potvrdil, že Nixon měl o téměř padesát let dříve pravdu. Podrobněji viz výše.

⁹⁹⁹ Nixon 1962, str. 1.

¹⁰⁰⁰ Smith 1989, str. 687.

¹⁰⁰¹ Tato kniha vyšla v roce 1962 a popisovala Nixonovu kariéru od Hissova případu do voleb v roce 1960. Věnuje se v ní celkem šesti událostem, které významně ovlivnily jeho politický život. V předmluvě pak uvedl, že psaní knihy pro něj znamenalo natolik namáhavou zkoušku, že ji zařadil „na sedmé místo mezi mými největšími životními krizemi“. Summers 2003, str. 272.

¹⁰⁰² To však byla záležitost, která šla zařídit poměrně obtížně. Především byl tehdejší prezident nemocný a dále neměl mnoho chuti se pro Nixona nějak zvlášť angažovat. Kdyby se zapojit chtěl a mohl, určitě by to udělal.

¹⁰⁰³ Avšak Goldwater (jak o tom hovořím na jiných místech) nebyl proti rozšiřování občanských práv jako takových, mnohé takové zákony podpořil (v žádném případě nebyl takový extremist, jako jižní demokraté a rozhodně nebyl rasista). Vystupoval pouze proti zasahování do státních práv. Zatímco však on tuto svou tezi myslel vážně, jižní demokraté si ji brali pouze za záminku.

¹⁰⁰⁴ Peale byl významným protestantským kazatelem a autorem řady knih z oblasti křesťanské víry. Prezident Reagan mu za zásluhy v této oblasti udělil v roce 1984 Medaili svobody (*Medal of Freedom*).

http://en.wikipedia.org/wiki/Norman_Vincent_Peale

¹⁰⁰⁵ Židé ve své převážné většině volí demokraty.

¹⁰⁰⁶ Především jeho napojení na mafii.

V roce 1962 následovala v Nixonově životě další zdrcující porážka, tentokrát podlehl v kalifornských guvernéřských volbách úřadujícímu guvernérovi P. Brownovi, kterého osobně podpořil prezident Kennedy. Poté bývalý viceprezident oficiálně ukončil politickou kariéru a stáhl se z veřejného života. O šest let později se však vrátil a zvítězil v prezidentských volbách.¹⁰⁰⁷

Zatímco Nixon prožíval svou největší životní porážku,¹⁰⁰⁸ Kennedy se ocitl na politickém vrcholu. Dne 20. ledna 1961 byl inaugurován do funkce amerického prezidenta. Měl v úmyslu pronést nejkratší projev v historii, však jeho 1355 slov bylo přeci jen více, než kolik jich měl Rooseveltův projev v roce 1944.¹⁰⁰⁹ Zazněla v něm i jedna slavná věta, jež by se dala rozhodně označit za silně pravicovou, prozrazující skutečné smýšlení nového prezidenta, prosté populistického liberalismu: „Neptej se, co tvoje vlast může udělat pro tebe, ale co ty můžeš udělat pro vlast.“ („*Ask not what your country can do for you; ask what you can do for your country.*“).¹⁰¹⁰ Jeho programem se pak staly „Nové hranice“ („*New Frontier*“).¹⁰¹¹ Dle prezidentových vlastních slov se nejednalo o soubor slibů, ale o soubor výzev.¹⁰¹²

Zajímavý průzkum veřejného mínění proběhl na jaře roku 1962, tedy asi rok a půl po prezidentských volbách. Kdyby se v té době měly opakovat s účastí Kennedyho a Nixona, dvě třetiny respondentů by si vybraly demokratického prezidenta.¹⁰¹³ Tento vývoj potvrzovaly i ostatní průzkumy, což bývalého republikánského viceprezidenta odradilo od úmysl ucházet se v roce 1964 o nejvyšší úřad.

5.7 Různé kombinace

Většina historiků nemá sice ráda úvahy typu „co by, kdyby“, tento oddíl však bude věnován výhradně takovýmto úvahám. Již jsme si řekli, že ve velké části států buď jeden, či druhý z kandidátů zvítězili jen velmi těsně. Kennedy ve dvanácti¹⁰¹⁴ z nich vyhrál pouze o méně, než tři procenta, Nixon obdobně uspěl jen ve čtyřech¹⁰¹⁵ státech. V pěti¹⁰¹⁶ a dvou¹⁰¹⁷ případech tento rozdíl činil dokonce méně, než jedno procento. Do pěti procent zvítězil massachusettský senátor ve třinácti státech,¹⁰¹⁸ republikánský viceprezident pak v šesti.¹⁰¹⁹ Z toho vyplývá, že nejvíce těsných výsledků mělo hodnotu menší, než tři procenta (celkem v šestnácti státech), zatímco mezi třemi a pěti procenty zaznamenaly rozdíl mezi oběma kandidáty pouze tři státy.

Tento text není stylisticky upravený, jedná se o jeho téměř doslovnou citaci. Nixon 1962, str. 418.

¹⁰⁰⁷ Podrobněji se této tématice věnuji v kapitolách týkajících se jednak Nixonova života, jednak voleb v roce 1968.

¹⁰⁰⁸ Jeho největší životní porážka samozřejmě přišla 9. srpna, kdy byl donucen jako jediný prezident v historii rezignovat. Subjektivně však více prožíval a více jej poznamenala právě prohra s Kennedym v prezidentských volbách roku 1960.

¹⁰⁰⁹ Průměr předchozích proslovů činil 2599 slov. Dallek 2006, str. 287.

¹⁰¹⁰ Schlesinger 1965, str. 4; srv s: http://en.wikipedia.org/wiki/John_Kennedy

¹⁰¹¹ Jednalo se o soubor reforem z oblasti ekonomiky, bydlení, odborů, zaměstnanosti, zdravotnictví, rovných práv, boje proti kriminalitě a obrany.
http://en.wikipedia.org/wiki/New_Frontier

¹⁰¹² Schlesinger 1973, str. 2874.

¹⁰¹³ Dallek 2006, str. 416.

¹⁰¹⁴ Delaware, Havaj, Illinois, Michigan, Minnesota, Missouri, Nevada, New Jersey, Nové Mexiko, Pensylvánie, Jižní Karolína a Texas.

¹⁰¹⁵ Aljaška, Kalifornie, Montana a Washington.

¹⁰¹⁶ Missouri, Havaj, Illinois, New Jersey a Nové Mexiko.

¹⁰¹⁷ Aljaška a Kalifornie.

¹⁰¹⁸ Navíc oproti předchozím výčtům přibyla pouze Jižní Karolína.

¹⁰¹⁹ Kromě již zmíněných států do této „kategorie“ patřil Oregon a Wisconsin.

Podíváme se postupně na tyto tři situace, jak by volby dopadly v kolegiu volitelů, kdyby tyto státy s těsnými výsledky byly vyškrtнуты.

V první situaci by výsledný poměr v kolegiu volitelů neskončil v poměru 303:219, ale 145:172. Nezávislí volitelé by pak nezískali žádný hlas.¹⁰²⁰ Pokud bychom tedy započítávali pouze státy, kde vítěz získal jasnou většinu, zvítězil by kandidát Republikánů. V případě, že bychom brali v potaz pouze státy, kde bylo dosaženo vítězství o více, než jedno procento, byl by výsledek 184:235:8, takže v této situaci by Kennedy zvítězil. Další situace, na kterou se podíváme, jsou státy, kde některý z kandidátů vyhrál o více, než pět procent. tehdy by se prezidentem stal Nixon, neboť by si zajistil většinu v kolegiu volitelů 150:131. Jak je vidět, tak vítězství massachusettského senátora bylo plně závislé na výsledku ve státech, které se pro něj vyslovily pouze těsnou většinou, zatímco převážná většina volitelských hlasů odevzdaných pro úřadujícího viceprezidenta pocházela ze států, které jej volily velkou většinou (u Kennedyho naopak volitelé z takových států tvořili menšinu).

Nejzajímavější byla vítězství mladého senátora v Illinois, Missouri, New Jersey a Texasu, v Nixonově případě naopak v Kalifornii. Nejvýznamnější z těchto případů nastal nepochybně v Illinois. Ve zvláštním oddílu jsme si již řekli, že Kennedy zde zvítězil pouze v několika okresech, jeho hlasy však byly koncentrovány do velké oblasti Cook, jejíž většinu tvořil třetí nejlidnatější stát ve Spojených státech, Chicago. Zdejší drtivá většina tedy stačila na vítězství v celém státě (činilo pouhých necelých devět tisíc hlasů z celkových přibližně 4 750 000).¹⁰²¹ Právě Kennedyho hlasy z Chicaga se staly terčem zpochybňování, mělo se za to, že byly zfalšovány místním demokratickým starostou Daleyem. To však nikdy nebylo prokázáno.¹⁰²² Bezpochyby zde rozhodla velká koncentrace katolických voličů v tomto městě, kteří svůj hlas pochopitelně odevzdali massachusettskému senátorovi.

Dalo by se spekulovat, jaký faktor byl v kterémkoliv z těchto států tím rozhodujícím. Z Missouri pocházel někdejší demokratický prezident H. Truman, který ke Kennedymu sice cítil odpor, avšak zdaleka ne tak velký, jako k Nixonovi (ten jej svého času označil za komunisty), proto svého stranického kolegu nakonec podpořil, což mohlo mladému senátorovi pomoci získat zdejší většinu deseti tisíc hlasů. V New Jersey podobně, jako v Illinois mohl zapůsobit Kennedyho katolický původ.

Naopak zásluhy za získání Texasu (stejně, jako státy jihu) je třeba jednoznačně přičíst Johnsonovi. Jeho vliv měl určitě větší sílu, než oněch 45 000 hlasů, které zde rozhodly. Mnozí, podobně jako v případě Illinois věřili, že zde docházelo k falšování hlasů, z čehož obviňovali přímo demokratického kandidáta na viceprezidenta. Falšování voleb v Texasu bylo takřka „národním zvykem“, již Johnsonovu první senátní kampaň provázelo obvinění tohoto typu, ta se ovšem týkala i jeho tehdejšího protikandidáta. V roce 1960 se opět mohlo jednat o takový případ, avšak podobně, jako v případě Chicaga, se to nikdy nepodařilo prokázat. Nixon sice uvažoval o tom, že výsledky voleb zpochybní (vyzýval k tomu například již zmíněný senátor T. B. Morton, předseda Národního republikánského výboru).¹⁰²³ Převážil však hlas jiných jeho spolupracovníků, kteří mu radili, aby tak nečinil a porážku zkousnul. Kdyby to podle nich neudělal, nemohl by se o zvolení

¹⁰²⁰ V Mississippi totiž zvítězili nad Kennedym o méně, než tři procenta a v Alabamě naopak tento demokratický kandidát zvítězil a měli mu náležet všichni zdejší volitelé, včetně oněch „nezávislých“. Rovněž jeden jejich příslušník z Oklahomy by měl připadnout Nixonovi.

¹⁰²¹ Eisenhower 1986, str. 200; srv. s: White 1975, str. 71; Summers 2003, str. 263.

¹⁰²² Krejčí 2000, str. 137.

¹⁰²³ Dallek 2006, str. 264.

prezidentem pokoušet již nikdy později, protože bylo téměř jisté, že by se falšování neprokázalo a republikánský kandidát by se pouze znemožnil.

Pokud by se však Nixonovi podařilo zvítězit v Illinois a navíc buď v Missouri nebo v New Jersey, sice by se nestal prezidentem, avšak zabránil by tomu, aby zvítězil Kennedy, neboť tomu by se při přítomnosti nezávislých volitelů nepodařilo získat většinu a volbu by hlasováním musel rozhodnout Kongres. Prezidentem by se úřadující viceprezident stal pouze v případě, kdy by se pro něj vyslovily všechny tyto státy, případně Illinois s Texasem. Bylo by velmi obtížné prokazovat falšování hlasů v jednom, natož ve dvou či ve třech státech současně.

Posledním z významných států, kde došlo k dosažení pouze malé většiny, byla Kalifornie. Oba kandidáti si ji přáli získat. Nixon, aby nebyl vystaven blamáži, že prohrál v domovském státě, Kennedy naopak právě proto, aby svého soupeře pokořil.¹⁰²⁴ Nejvýznamnějším důvodem však byl fakt, že se zde rozděloval druhý nejvyšší počet volitelských hlasů, hned po New Yorku. Dlouho se zdálo (jak během předvolební kampaně, tak během volební noci), že zde bude bodovat demokratický kandidát, nakonec se však republikánům podařilo tento trend zvrátit a těsně zde zvítězili. Díky tomu nebyla Nixonova porážka tak ponižující, jakou by se stala v případě ztráty Kalifornie.

Zvláštním případem byla Alabama, kde sice Kennedy zvítězil, avšak odevzdalo mu hlas pouze pět z jedenácti místních elektorů. Kdybychom tento výsledek rozpočítali na hlasy voličů (a pro objektivitu učinili totéž i v Oklahomě, kde se jeden Nixonův volitel zachoval obdobně), zjistíme, že rozdíl mezi oběma kandidáty v lidovém hlasování byl ve skutečnosti pouhých 35 000 hlasů. Pokud bychom postupovali tímto způsobem, skončily by volby v poměru 49,51% : 49,46%, v absolutních číslech by tyto výsledky činily 34 076 301 a 34 041 527. Protože však voliči v Alabamě narozdíl od těch v Oklamově věděli, že jejich hlasy budou v kolegiu volitelů rozděleny, můžeme Nixonova volitele v Oklahomě vypustit a připočítat tuto ztrátu Kennedymu. V takovém případě by nejvyšší počet hlasů obdržel viceprezident, když by se pro něj vyslovilo 49,55% (34 108 157) oproti 49,51% (34 076 301) odevzdaných pro massachusettského senátora.

¹⁰²⁴ Nixonovi se něco takového nemohlo podařit, protože všechny průzkumy nasvědčovaly tomu, že Kennedy ve svém domovském státě Massachusetts drtivě zvítězí, což se také stalo.

6. Prezidentské volby v roce 1964

Po odchodu Nixona z politiky v roce 1962 Republikánská strana ztratila poslední významný článek, který byl schopen usmířit konzervativní a umírněné (liberální) členy. Obě frakce přitom vedle sebe existovaly již od občanské války, od voleb v roce 1872¹⁰²⁵ však mezi nimi nedošlo k tak zásadnímu střetu, jako před kláním v roce 1964. Tento spor však doutnal již od čtyřicátých let, kdy stále sílila konzervativní frakce, avšak umírnění, kteří měli své základny na severovýchodě Spojených států, si stále uchovávali převahu, aby buď zajistili nominaci svého člověka (Thomas Dewey 1944 a 1948) a Eisenhowera (1952 a 1956), případně podpořili kompromisního kandidáta, kterým byl R. Nixon v roce 1960.¹⁰²⁶

Po roce 1960 se však vnitrostranické spory rozhořely naplno a došlo k přímému střetu obou frakcí, nejprve v primárkách a poté na republikánském národním konventu. Triumfovali naopak konzervativci,¹⁰²⁷ jejichž představitel, senátor Barry M. Goldwater¹⁰²⁸ z Arizony získal prezidentskou nominaci své strany (porazil především newyorského guvernéra Nelsona A. Rockefellera).¹⁰²⁹ Umírněná (liberální) straničtí představitelé se však s touto nominací nesmířila a velká část jich ve volbách podpořila Johnsona a umožnil mu docílit obrovského triumfu, který od té doby demokraté již nikdy nezopakovali.

V Demokratické straně byl jasným favoritem na opětovnou nominaci (a znovuzvolení) prezident John F. Kennedy. Průzkumy veřejného mínění dlouho ukazovaly, že by ve volbách s převahou zvítězil, a to nad všemi potenciálními republikánskými uchazeči, tedy nad Goldwaterem, michiganským guvernérem Georgem W. Romneyem¹⁰³⁰ z Michiganu i nad svým protikandidátem z roku 1960, R. Nixonem. V roce 1963 se však situace začala měnit a jeho případní protivníci jej začali v průzkumech veřejného mínění dohánět. Nebezpečnějším se zdál být N. Rockefeller, který měl potenciál oslovit i některé liberální demokraty ze severovýchodu, tedy regionu, odkud pocházela převážná většina Kennedyho volitelských hlasů v roce 1960.

Prezident si přál, aby jeho protikandidátem byl B. Goldwater, proti jehož (údajnému) pravicovému radikalismu měl mnohem větší šanci uspět. I ten však ohrožoval jeho pozici, především na jihu, který v roce 1960 ve své většině hlasoval rovněž pro demokraty a pocházelo odtud velké množství velitelských hlasů, bez nichž by demokratičtí kandidáti neuspěli. Především významný Texas, disponující

¹⁰²⁵ Tehdejší představitelé liberálů v Republikánské straně dokonce postavili svého představitele do čela demokratické prezidentské kandidátky proti úřadujícímu prezidentovi U. S. Grantovi, který se jim zdál příliš konzervativní. V té době však tento rozkol neměl pro stranu tak fatální důsledky, jako v roce 1964, neboť Grant byl opět zvolen prezidentem. Podrobněji viz výše.

¹⁰²⁶ Konzervativní republikáni však ve všech těchto případech zůstali své straně věrní. K tomu je však nutno poznamenat, že jim ani nic jiného nezbývalo, neboť ve všech výše zmíněných případech byl kandidát demokratů liberálnější (nebo se tak alespoň tvářil).

¹⁰²⁷ Mám na mysli konzervativce v širším smyslu, Goldwater byl libertarián.

¹⁰²⁸ Celkem dvakrát (1953-65 a 1969-87) působil jako senátor za stát Arizona (*class I. a class III.*). Předsedal senátnímu výboru prozpravodajské služby (*Senate Intelligence Committee*) a výboru pro záležitosti armádní služby (*Senate Armed Services Committee*).
<http://en.wikipedia.org/wiki/Goldwater>

¹⁰²⁹ V letech 1959-73 sloužil jako guvernéř státu New York. Poté jej prezident Ford jmenoval svým viceprezidentem (po schválení oběma komorami Kongresu). Tuo funkci zastával v letech 1974-77. http://en.wikipedia.org/wiki/Nelson_Aldrich_Rockefeller

¹⁰³⁰ Nejprve (1963-69) působil jako guvernéř státu Michigan, poté (1969-73) jako ministr bydlení a rozvoje měst (*Secretary of Housing and Urban Development*).

dvaceti pěti hlasy volitelů, jevil tendenci přiklonit se k republikánům.¹⁰³¹ Proto se prezident na podzim roku 1963 rozhodl navštívit jih. Nejprve, 18. listopadu, navštívil Floridu, pak Texas. Po celé měsíce na demokratického guvernéra tohoto státu Johna Connallyho naléhal, aby uspořádal společnou večeři s bohatými texaskými sponzory. Guvernér, který se chystal v roce 1964 usilovat o znovuzvolení, však nechtěl být spojován s osobou prezidenta, jenž si svým postojem k občanským právům znepřátelil velkou část texaských voličů. Ani viceprezident Johnson nebyl touto cestou příliš nadšen. Podle něj by Kennedy nemohl nijak významně přispět k nápravě rozkolu v texaské organizaci Demokratické strany, kde se nepohodli Connallyho konzervativci s liberály vedenými senátorem Ralphem Yarboroughem.¹⁰³² Johnson se obával, že návštěva pouze posílí napětí a zdůrazní jeho vlastní zbytečnost ve vedení stranické organizace v Texasu.¹⁰³³

Tato cesta se však, jak víme, stala prezidentovi osudnou, neboť jej zde 23. listopadu zasáhly smrtící výstřely.¹⁰³⁴ Jeho nástupcem se stal právě zástupce Texasu, viceprezident L. Johnson. Ten dokázal šoku z Kennedyho smrti využít hned ve dvou směrech. Jednak se mu podařilo Kongresem protlačit balík zákonů, včetně zákona o občanských právech a zákonů na zlepšení situace ve zdravotnictví a sociálních záležitostech. Právě tato opatření se stala (vedle vztahu k Severnímu Vietnamu a celému komunistickému světu) hlavními tématy předvolební kampaně. Právě v těchto prezidentských volbách také novému prezidentovi pomohla tragická smrt jeho předchůdce, neboť v nich s přehledem porazil B. Goldwatera, když se předtím nesetkal ani s významnější opozicí ve své straně.

V průběhu volebního období 1961-1965 byly přijaty hned dva dodatky k ústavě. Oba se týkaly právě voleb a volebního procesu. Prvním byl XXIII. dodatek, který byl Kongresem navržen 16. června 1960 a v platnost pak vstoupil po schválení potřebného počtu států 29. března 1961. Ten dával poprvé hlavnímu městu, Washingtonu D. C., právo vysílat své zástupce do kolegia volitelů při prezidentských volbách: „Okresek, který je sídlem vlády Spojených států, určuje způsobem, který stanoví Kongres, volitele prezidenta a viceprezidenta v počtu, který se rovná úhrnu senátorů poslanců, na který by měl nárok, kdyby byl státem. nesmí však převýšit počet volitelů státu s nejmenším počtem obyvatel.“¹⁰³⁵ Tito volitelé se připojují k těm,

¹⁰³¹ Podle průzkumu veřejného mínění, který se konal na podzim 1963, vedl Goldwater nad Kennedym na jihu o 20%, v Texasu pak v poměru 52%:48%. Goldberg 1995, str. 176.

¹⁰³² Pro zajímavost uvedme, že jeho vyzyvatelem v nadcházejících senátních volbách se stal republikán a pozdější prezident z let 1989-93, George H. W. Bush. Kennedy do Texasu přiletěl, nejen aby podpořil Yarborougha ve vnitrostranickém boji, ale rovněž aby jej podpořil právě proti Bushovi, který nakonec volby prohrál. Andersen 2003, str. 57.

¹⁰³³ Dallek 2006, str. 580, 583 a 585.

¹⁰³⁴ Podrobněji viz výše.

¹⁰³⁵ Tento závazek je dost omezující a diskriminující, neboť podle sčítání obyvatel by hlavní město mělo nárok na větší počet volitelů, než-li pouze tři, kterými disponuje. V současné době jsou tři volitelé vysíláni celkem ze sedmi států (Severní a Jižní Dakota, Montana, Wyoming, Aljaška, Delaware a Vermont). Žádný z těchto států nejeví tendenci ke zvyšování počtu volitelů, u všech z nich, kromě Wyomingu a Delaware se relativní počet jejich obyvatel (v poměru ke zbytku USA) neustále snižoval. Zvláště počet obyvatel Wyomingu stagnuje a podle sčítání obyvatel by správně neměl disponovat ani těmi třemi voliteli, proto pro obyvatele hlavního města neexistuje takřka žádná naděje, že by se pouze při aplikaci tohoto XXIII. dodatku mohlo jejich zastoupení v kolegiu volitelů zvýšit. Toto si uvědomuje mnoho čelných politiků a proto se periodicky objevují pokusy směřující ke změně tohoto stavu (je však pravda, že tyto podněty pocházejí především od liberálních demokratů, kteří se snaží zvýšit svůj vliv, neboť volitelské hlasy Washingtonu jsou nejjistějšími ze všech pro demokratické prezidentské kandidáty, neboť podpora této strany se zde pohybuje mezi 80 a 90%). Nejzávažnějším takovým pokusem byl návrh dodatku, který byl Kongresem předložen v roce 1978, avšak do roku (který byl závazný pro přijetí) nebyl přijat potřebným počtem států (vyslovilo se jich pro

kteří jsou určeni , kteří jsou určeni státy a jsou pro účel volby prezidenta a viceprezidenta pokládáni za volitele určené státem. Scházejí se v okrsku k úkonům podle XX: dodatku.“ (*„The District constituting the seat of Government of the United States shall appoint in such manner as the Congress may direct: A number of electors of President and Vice President equal to the whole number of Senators and Representatives in Congress to which the District would be entitled if it were a State, but in no event more than the least populous State; they shall be in addition to those appointed by the States, but they shall be considered, for the purposes of the election of President and Vice President, to be electors appointed by a State; and they shall meet in the District and perform such duties as provided by the twelfth article of amendment.“*).¹⁰³⁶ Kromě třiceti osmi států, které byly nutné k ratifikaci, jej dodatečně schválily ještě dva státy. Jeden stát dodatek odmítl, zbývajících devět se k němu nevyjádřilo.¹⁰³⁷

Druhou změnou ústavy, která byla v té době přijata, se stal XXIV. dodatek, který stanovil, že „volební právo občanů Spojených států nesmí být popíráno nebo zkracováno Spojenými státy nebo kterýmkoli státem z důvodu nezaplacení jakékoli volební daně nebo jiné daně.“ (*„The right of citizens of the United States to vote in any primary or other election for President or Vice President, for electors for President or Vice President, or for Senator or Representative in Congress, shall not be denied or abridged by the United States or any State by reason of people pay any poll tax or other tax.“*).¹⁰³⁸ Tento dodatek Kongres navrhl 29. srpna 1962 a potřebné množství států jej ratifikovalo ke dni 23. ledna 1964. Tato změna ústavy byla zaměřena především proti jižním státům,¹⁰³⁹ kde se dosud vyskytovala diskriminace Afroameričanů z hlediska volebního práva, mj. i dáváním volebního práva do spojitosti s placením daní. Dodatečně jej schválily ještě tři státy, jeden stát pak XXIII. dodatek neratifikoval, celkem osm se jich nevyjádřilo.¹⁰⁴⁰

Nominační proces v Republikánské straně

Jak již bylo řečeno, boj o prezidentskou nominaci mezi republikány byl především bojem idejí a ideálů spjatých se dvěma frakcemi,¹⁰⁴¹ než-li bojem mezi konkrétními kandidáty. Tento zásadní střet by proběhl, ať by se rozhodl kandidovat v

něj pouze šestnáct namísto potřebných třiceti osmi). Vyslovily se pro něj v podstatě pouze státy Nové Anglie a Středozápadu, z ostatních regionů pouze některé, ze států Skalnatých hor a farmářských států pak žádný. Tento dodatek měl rovněž zajistit zastoupení hlavního města v Kongresu, kde dosud disponuje pouze poradními hlasy.

http://en.wikipedia.org/wiki/Equal_Rights_Amendment

¹⁰³⁶ Tindall 2000, str. 827.

¹⁰³⁷ Dodatečně jej schválily New Hampshire (1961) a Alabama (2002). Arkansas jej přijmout odmítl. K XXIII. dodatku se pak nevyjádřily Mississippi, Louisiana, Georgie, Severní a Jižní Karolína, Kentucky, Virginie, Texas a Florida.

http://en.wikipedia.org/wiki/Twenty-third_Amendment_to_the_United_States_Constitution

¹⁰³⁸ Tindall 2000, str. 827.

¹⁰³⁹ Po období rekonstrukce se tato forma omezení užívala v jedenácti jižních státech, v šedesátých letech přežívala ještě v pěti státech (ve Virginii, Alabama, Texasu, Arkansasu a Mississippi).

¹⁰⁴⁰ Dodatečně dodatek schválily Virginie (1977), Severní Dakota (1989) a Alabama (2002). Mississippi jej jako jediný stát odmítl. Žádným způsobem se pak nevyjádřily Louisiana, Jižní Karolína, Arkansas, Georgie, Texas, Oklahoma, Wyoming a Arizona.

¹⁰⁴¹ Šlo svým způsobem i boj jednotlivých regionů a především o generační boj. Generační boj je zde míněn v širším slova smyslu, nikoliv pouze ve vztahu k hlavním stranickým kandidátům, neboť ti byli přibližně stejného věku. Jednalo se o střet mezi tradičními, spíše umírněnými a liberálními republikány především ze severovýchodu a části středozápadu, kteří dosud stranu ovládali, proti nové skupině konzervativců spíše ze západu a jihu, kteří nakonec stranu ovládli.

podstatě kdokoliv, neboť tyto spory představovaly určitý hnis, který byl skryt pod povrchem a šířil stranu zevnitř. Bylo nutno učinit radikální, třebaže bolestný řez a nechat tento hnis vytéci. Že se tak stalo za cenu prohraných voleb, je již jiná záležitost.¹⁰⁴² Tyto volby nakonec prohráli právě konzervativci, avšak Goldwater otevřel určitou Pandořinu skříňku a přes svou prohru uvolnil cestu vzhůru proudu, který reprezentoval. Zatímco v šedesátých letech tato frakce pouze těsně převážila v Republikánské straně a Demokratická strana lépe podchytila liberalizační nálady obyvatelstva, na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let Goldwaterův směr začal mohutně sílit i v celé společnosti a jeho důsledkem bylo zvolení konzervativce R. Reagana prezidentem. V devadesátých letech se pak konzervativcům podařilo oslovit ještě větší část společnosti a ovládnout Kongres. Dokázali tak, že nejsou pouze okrajovou sektou (jako se zdálo v roce 1964), ale proudem, který je schopen hájit zájmy velké části společnosti a určovat směr jejího směřování...

Kdo vůbec byli tito konzervativci? Ve zvláštní kapitole jsme si již pospali rozdíl mezi konzervativci, liberály, libertariány a populisty. Při popisování situace, která nastala v roce 1964, je užité pojmu „konzervativci“ poměrně široké, tento proud sdružuje jak konzervativce, tak libertariány. Zpočátku měla druhá skupina převahu (ostatně sám Goldwater byl libertariánem), v centru zájmu se ocitly především hospodářské záležitosti, postoj k výši daní a vůbec struktuře daňového systému, sociálnímu zákonodárství a velikosti federální vlády. Přestože se jedním z hlavních témat stal postoj k rozšiřování občanských práv, neměli to tito konzervativci (libertariáni) původně v plánu. Goldwater sám podporoval všechny zákony týkající se rozšiřování volebního práva. Avšak jako jeden z mála republikánských senátorů se postavil proti přijetí zákona o občanských právech z roku 1964. V žádném případě však nebyl rasistou ani nebyl nadšen z existence segregace, pouze postupoval principiálně - byl proti zasahování do vnitřních záležitostí jednotlivých států a především proti narušování soukromí občanů, což tento zákon dle jeho názoru měl způsobit. Právě z těchto důvodů jej považoval za protiústavní.¹⁰⁴³ Z jeho pohledu tedy šlo především o hlasování proti (dle jeho názoru) legislativnímu zmetku a nikoliv výrazem odporu vůči desegregaci jako takové. Jeho postoji se však dostalo chybné interpretace a arizonský senátor se doslova stal symbolem boje proti desegregaci a rozšiřování občanských práv, což mu pomohlo získat voliče na hlubokém jihu a naopak odlákalo zbytek Spojených států.

Teprve později, právě v souvislosti s nástupem R. Reagana do funkce prezidenta, se těžiště posunulo ve prospěch autentických konzervativců a do popředí se dostala především témata „sociálního konzervatismu“, tedy boj proti potratům či registrovanému partnerství homosexuálů, případně úsilí o uznání práva nosit zbraň a obhajoba trestu smrti. S tímto posunem však Goldwater nesouhlasil a zůstal věrný svému libertarianismu. V Evropě se jeho jméno, pokud je vůbec známo, stalo symbolem nejtvrďšího konzervatismu, což bylo způsobeno tím, že v samotných Spojených státech byl takto označován a málokdo si již toto dokázal „přeložit“ do „evropštiny“ - jeho konzervatismus (libertarianismus) byl naopak nejčistším liberalismem v tradičním slova smyslu.

Jak již bylo řečeno, hlavním cílem tehdejších konzervativců tedy byly nižší daně, zjednodušení celkového daňového systému, nerozšiřování sociálních programů

¹⁰⁴² Sami delegáti, kteří pro Goldwatera hlasovali, se vyjádřili v tom smyslu, že morální principy jsou důležitější, než-li vítězství. Polsby 1976, str. 32.

¹⁰⁴³ Schantz 1996, str. 55.

a naopak redukce těch stávajících, malá federální vláda,¹⁰⁴⁴ ochrana individuálních práv a svobody a posílit vymahatelnost zákona a zvýšení vnitřní bezpečnosti. Důležitým prvkem byl pak silný antikomunismus, který se na přelomu čtyřicátých a padesátých let (v období McCarthyismu) spíše dovnitř, se měl nyní stát jedním z hlavních prvků zahraniční politiky. Goldwaterovi příznivci se zasazovali především o tvrdý postup proti Severnímu Vietnamu, spojený zejména s jeho masivním bombardováním, v případě nutnosti i taktickými nukleárními zbraněmi. Rovněž postup vůči Sovětskému svazu a mezinárodnímu komunistickému hnutí měl být tvrdší, než doposud. Z mezinárodních organizací byl kladen především důraz na spolupráci v rámci NATO a jí podobných naopak byl požadována reforma OSN. Již tehdy upozorňovali na bezzubost této organizace, která vyplývala z neschopnosti vymáhat splnění svých rozhodnutí. Dalším problémem byla faktická spolupráce s komunistickými zeměmi v rámci Organizace spojených národů, především účast Sovětského svazu v Radě bezpečnosti (s možností použít právo veta).

Naproti tomu umírnění (liberálové) se zasazovali buď o navýšení stávajících sociálních programů, nebo alespoň jejich zachování v současné podobě (a případně zvýšení jejich efektivity), rozhodně se však stavěli proti jejich destrukci. Dále jednoznačně podporovali rozšiřování občanských práv, nejen tedy pouze volebních práv, jako v případě konzervativců. V oblasti zahraniční politiky se nacházeli někde v půli cesty mezi demokratickými appeasementy (z liberálního křídla této strany) a Goldwaterovou tvrdou válečnickou rétorikou. Avšak například jejich čelný představitel, N. Rockefeller, zastával v této oblasti razantní postoj, prezentoval sám sebe jako tvrdého obhájce národních zájmů a byl, pokud jde o zahraniční politiku, svému vnitrostranickému konkurentovi mnohem blíže, než-li v postoji k domácím záležitostem. Mnohem větší roli než v případě jejich konkurentů měl v této oblasti prvek spolupráce a především jednání. Umírnění kladli sice stejný důraz na NATO, avšak považovali za nutnou i spolupráci v rámci OSN. Tuto organizaci naopak považovali za důležité fórum, kde bylo možno řešit mezinárodní krize, především pak právě s komunistickými zeměmi.)

Rok 1964 byl velmi důležitý (dokonce by se dalo říci zlomový) i pro liberální frakci. Její představitelé, jejichž základny se nacházely především na severovýchodě,¹⁰⁴⁵ si zvykli, že až dosud měli ve straně slovo, pocházeli odtud republikánští kandidáti na prezidentskou funkci a zdejší představitelé se především podíleli na vytyčování stranických cílů a základních programových tezí. Počínaje právě tímto rokem tato éra skončila a od té doby již tato frakce nikdy nezískala převahu. Ještě více ji oslabilo, když se voliči Republikánské strany začali rekrutovat ze západních a především jižních oblastí a původní republikánská základna, kterou byl právě severovýchod, přešla na pozice demokratů. Tento trend ovšem někteří nepostřehli a Rockefeller v roce 1968 vstoupil do předem prohraného boje o prezidentskou nominaci a ze stejného důvodu se o osm let později nestal viceprezidentským kandidátem. Naproti tomu Nixon se na přelomu šedesátých a sedmdesátých stal ideálním kandidátem tohoto období přechodu jak mezi spolustraníky, tak mezi voliči. Přírozeným vyvrcholením tohoto vývoje (především

¹⁰⁴⁴ Aby nedošlo k omylu, cílem nebyla slabá federální vláda, měla být pouze omezena její agenda. V oblastech, které jsou federální vládě vlastní, měly být však její kompetence nejen zachovány, ale dokonce posíleny, především v otázkách zahraniční politiky, obrany, vnitřní bezpečnosti a legislativy směřující k zajištění fungujícího tržního hospodářství a s ním spojeného obchodu.

¹⁰⁴⁵ Severovýchod zde pojímám v nejširším slova smyslu. Tedy nejen vlastní severovýchod, ale i Novou Anglii a Středozápad.

ve směru k voličům) pak byl R. Reagan, který již nekandidoval na středových pozicích mezi oběma frakcemi (což učinil Nixon v letech 1968 a 1972), ale jako autentický kandidát konzervativního proudu, který byl (narozdíl od Goldwatera v roce 1960) schopen vyhrát volby.

Z potenciálních uchazečů o prezidentskou funkci se rozhodl nekandidovat R. Nixon, který prohrál v roce 1960 a v roce 1962 se neúspěšně pokoušel získat post kalifornského guvernéra. Po této porážce oficiálně odešel z politiky a jeho pozice ve straně i mezi veřejností byla oslabena. Kromě toho si uvědomoval, že kandidatura proti Kennedymu a později Johnsonovi je předem ztraceným bojem, kterého se odmítl zúčastnit. Figuroval sice v několika primárkách jako vepsaný kandidát, avšak neuspěl a poté oficiálně podpořil B. Goldwatera, kterému pomáhal i při předvolební kampani.

Arizonský senátor do primárek vstupoval jako favorit, jehož hlavním vyzyvatelem se stal již zmíněný N. Rockefeller, guvernér New Yorku a kandidát tradičních liberálů ze severovýchodu. Jak si oba stojí mezi voliči, zjišťovaly průzkumy veřejného mínění již od roku 1963. V září například přišel s výsledkem z jednoho takového průzkumu, který zjišťoval nálady mezi příznivci republikány. Z něj jasně vyplynulo (v poměru 59%:41%), že více voličů této strany by si přálo, aby se kandidátem stal Goldwater.¹⁰⁴⁶ Tento trend potvrdily i další průzkumy z podzimu téhož roku. Podle jednoho z nich se arizonský konzervativce těšil mezi republikány pětáctýčtiprocentní podpoře, Rockefeller pak lehce zaostal se 43%. S velkým odstupem následoval michiganský guvernér G. Romney se 16%.¹⁰⁴⁷

K prvnímu střetnutí došlo, jako již tradičně, 10. března 1964 v New Hampshire. Tyto primárky skončily obrovským překvapením, neboť v nich neztřížil ani jeden z obou jmenovaných, ale bodoval zde velvyslanec v Jižním Vietnamu a Nixonův spolukandidát z roku 1960, Henry C. Lodge.¹⁰⁴⁸ Ten nekandidoval oficiálně, byl zde pouze vepsán., jeho kampaň organizovala skupinka politických amatérů. Získal zde 35,4%, následován Goldwaterem s 23% a Rockefellerem s 20,6%. Na čtvrtém místě pak skončil R. Nixon (který byl, stejně jako Lodge vepsaným kandidátem) s pouhými 16,7%.¹⁰⁴⁹ Hlavním faktorem vítězství někdejšího viceprezidentského kandidáta bylo sousedství jeho domovského státu Massachusetts, kde rovněž (poté, co se rozhodl seriózně o kandidaturu usilovat, přestože ji oficiálně neoznámil) vyhrál místní primární volby, podobně, jako v New Jersey. Poté se mu však již nedařilo a veřejně prohlásil, že se již o nominaci ucházet nebude.

Ve většině dalších primárek pak už Goldwater zvítězil, jmenujme především klání v Illinois, Indianě a v Texasu.¹⁰⁵⁰ V Nebrasce však v květnu prohrál s „vepsaným“ Nixonem (ten zde získal 35%)¹⁰⁵¹ a o tři dny později v Oregonu s

¹⁰⁴⁶ Horowitz, 1976, str. 351.

Mezi všemi voliči však měl Rockefeller navrch.. Jeho tragédií ale bylo, že zastával postoje na pomezí obou hlavních stran. Volby by sice s největší pravděpodobností vyhrál s velkým náskokem, nikdy však nemohl získat republikánskou ani (hypoteticky) demokratickou nominaci.

¹⁰⁴⁷ Goldberg 1995, str. 176.

¹⁰⁴⁸ Zpočátku (1937-44 a 1947-53) zasedal v Senátu, kde zastupoval stát Massachusetts (*class II.* a *class I.*), avšak pro pokusu o znovuzvolení v roce 1952 byl poražen J. F. Kennedym. Poté se venoval téměř výhradně diplomacii, působil jako velvyslanec. Nejprve při OSN (1953-60), dvakrát (1963-64 a 1965-67) v Jižním Vietnamu a jednou (1968-69) v SRN.
http://en.wikipedia.org/wiki/Henry_Cabot_Lodge%2C_Jr.

¹⁰⁴⁹ Breckheimer 1992, str. 244.

¹⁰⁵⁰ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1964

¹⁰⁵¹ Polsby 1976, str. 109.

Rockefellerem, který v tomto pacifickém státě obdržel 33%. Jak druhý se umístil Lodge (17,6%) a až na třetím místě skončil arizonský senátor (17,6%). Poslední s významných kandidátů, R. Nixon, si odtud odnesl pouze 16,19%.¹⁰⁵² Newyorský guvernér pak ještě vyhrál v Západní Virginii.

Všechna tato klání byla samozřejmě důležitá, nejdůležitější střetnutí mezi oběma kandidáty, které v podstatě rozhodlo, se však odehrálo až v Kalifornii. Zde se Rockefellerovi stal osudným jeho soukromý život. Před časem se totiž rozvedl a poté se oženil znovu, přičemž jeho nová (mnohem mladší) manželka měla za sebou rovněž jedno neúspěšné manželství. Toto odrazovala především konzervativce, zejména pak ty, kteří byli výrazně nábožensky orientovaní. Právě během kampaně, které vedl v tomto státě, se opět začal tento jeho soukromý problém rozdmýčkovat, neboť mu právě v té době jeho manželka porodila syna. Kromě této záležitosti se o Goldwaterovo velmi těsné vítězství (51%:49%) zasloužil zejména R. Reagan,¹⁰⁵³ který pomohl zmobilizovat místní konzervativní voliče, zejména na jihu státu.¹⁰⁵⁴ Po tomto neúspěchu se newyorský guvernér prakticky stáhl a jeho frakce se rozhodla podpořit pensylvánského guvernéra Williama Scrantona.¹⁰⁵⁵

Když se 13. července 1964¹⁰⁵⁶ v losangelském San Franciscu (v Cow Palace) sešel republikánský konvent, bylo již prakticky rozhodnuto. Situace byla velmi napjatá, Rockefeller byl dokonce při svém projevu vypískán.¹⁰⁵⁷ Naopak arizonského senátora podpořil i někdejší prezident Herbert Hoover. Celkem se konventu zúčastnilo 1308 delegátů, z nichž 883, tedy jasnou většinu, získal B. Goldwater. Na druhém místě se s 214 umístil W. Scranton, dále pak následovali N. Rockefeller (114 hlasů), G. Romney (41),¹⁰⁵⁸ Margaret C. Smith (27) z Maine,¹⁰⁵⁹ Walter Judd (22) z Minnesoty,¹⁰⁶⁰ Hiram Fong (5) z Havaje¹⁰⁶¹ a H. Lodge (2). Další politici, kteří se původně hodlali o kandidaturu ucházet (či jako vepsaní kandidáti vyhráli některé primárky), neobdrželi však ani hlas. Jednalo se o R. Nixona, Johna Byrnes z Wisconsinu,¹⁰⁶² Jamese Rhodese z Ohia,¹⁰⁶³ Harolda Stassena z Pensylvánie¹⁰⁶⁴ a Johna Steffeye z Marylandu.

¹⁰⁵² Breckheimer 1992, str. 244; srv. s: Goldberg 1995, str. 190.

¹⁰⁵³ Nutno dodat, že Reaganova účast v kampani proti Rockefellerovi měla nádech jisté absurdity, neboť sám si prošel rozvodem a v té době již byl opět ženatý.

Reagan se v té době znal s Goldwaterem již několik let. „Prostředníky“ v tomto smyslu byli rodiče manželky budoucího prezidenta, kteří žili v halvním městě Arizony, Phoenixu. Reagan 1997, str. 121.

¹⁰⁵⁴ Levine 1992, str. 10; srv. s: Breckheimer 1992, str. 260.

¹⁰⁵⁵ Působil nejprve jako člen Sněmovny reprezentantů (10. kongresový okrsek v Pensylvánii), poté (1963-67) byl guvernérem téhož státu a (1976-77) velvyslancem při OSN. http://en.wikipedia.org/wiki/William_Scranton

¹⁰⁵⁶ Konvent skončil o tři dny později.

¹⁰⁵⁷ Kissinger 2006, str. 16.

¹⁰⁵⁸ Guvernéra Romneyho prosazoval především budoucí prezident G. Ford, který rovněž pocházel z Michiganu.

¹⁰⁵⁹ Patřila k umírněným demokratům a byla první ženou, která se v některé z obou hlavních stran ucházela o prezidentskou nominaci. Stala se rovněž první ženou, který byla zvolena jak do Sněmovny reprezentantů (2. kongresový okrsek v Maine, v letech 1940-49), tak do Senátu (1949-73, *class II.*). http://en.wikipedia.org/wiki/Margaret_Chase_Smith

¹⁰⁶⁰ V letech 1943-63 byl členem Sněmovny reprezentantů (5. kongresový okrsek v Minnesotě). http://en.wikipedia.org/wiki/Walter_Judd

¹⁰⁶¹ Byl prvním Číňanem, který se kdy ucházel o prezidentskou nominaci a zároveň prvním Číňanem, který kdy sloužil v Kongresu - v letech 1959-77 zasedal v Senátu, kde reprezentoval stát Havaj (*class I.*). http://en.wikipedia.org/wiki/Hiram_Fong

¹⁰⁶² V letech 1945-73 byl za Wisconsin členem Sněmovny reprezentantů. http://en.wikipedia.org/wiki/John_Byrnes

Zajímavé je rozložení delegátů podle toho, jaký region na konventu reprezentovali. Ze západu¹⁰⁶⁵ jich pocházelo celkem 256, tedy asi 19,5% z celkového počtu. Z nich se Goldwaterovi podařilo na svou stranu získat celkem 217 (téměř 85%), Scrantonovi dvanáct a Rockefellerovi osmnáct. Ještě drtivější byla převaha arizonského senátora na jihu,¹⁰⁶⁶ odkud pocházelo nejvíce, tedy 325 (24,8%) reprezentantů. Mezi nimi se Goldwaterovi podařilo získat 314 (96,6%) hlasů, zatímco Scrantonovi devět a Rockefellerovi pouze jeden.¹⁰⁶⁷ Středozápad disponoval celkem 364 hlasy (27,8%), z nichž výše zmínění kandidáti obdrželi 281 (77,2%), patnáct a tři. Poměrně nejrovnoměrněji pak rozdělili svou přízeň mezi Goldwatera, Scrantona a Rockefellera delegáti ze severovýchodu, a to v poměru 71 (19,5%) : 178 (49%) : 92 (25,3%).¹⁰⁶⁸

Svým projevem, který arizonský senátor pronesl při přijímání kandidatury, umírněné a liberální republikány proti sobě poštval definitivně a většinu jich přinutil, aby ve volbách hlasovali pro Johnsona. Pronesl v něm mj. i věty, které nejlépe charakterizovaly jeho osobnost a odhodlání bojovat především za svobodu: „Chtěl bych vám připomenout, že extremismus při obraně svobody není nectností. A nechte mne také připomenout, že umírněnost při úsilí o spravedlnost není ctností.“ („*I would remind you that extremism in the defense of liberty is no vice. And let me remind you also that moderation in the pursuit of justice is no virtue.*“).¹⁰⁶⁹ Jako svého kandidáta na viceprezidenta si pak vybral poměrně neznámého předsedu Republikánského národního výboru, Williama E. Millera¹⁰⁷⁰ z New Yorku. Volba tohoto muže měla dva hlavní důvody - byl názorově blízký Goldwaterovi a měl mu pomoci získat ve volbách hlasy severovýchodu.

6.2 Nominace Demokratické strany

Přestože bylo dlouho dopředu jasné, že demokraté nominují úřadujícího prezidenta L. Johnsona, došlo v tomto roce k něčemu podobnému, jako u jejich konkurentů, tedy k výměně generací. Zde se však jevil mnohem významnějším vztah k voličům, neboť v rámci strany již dlouho převažovali liberálové ze severu proti populistům a konzervativcům z jihu. Tento proces byl u demokratů dlouhodobější a jeho výsledky nebyly tak „krvavé“, jako u republikánů. Zatímco Goldwater musel proti starým strukturám bojovat (i když z pozice favorita) a byl „prvním svého druhu“, Johnson naopak učinil pouze jakýsi nutný poslední krok¹⁰⁷¹ v rámci přechodu své strany na výhradně liberální pozice.

¹⁰⁶³ Celkem dvakrát (1963-71 a 1975-83) působil jako guvernér Ohia.

http://en.wikipedia.org/wiki/James_Rhodes

¹⁰⁶⁴ V letech 1939-43 byl guvernérem v Minnesotě.

http://en.wikipedia.org/wiki/Harold_Stassen

¹⁰⁶⁵ Jsou myšleny všechny státy na západ od Mississippi, kromě Texasu.

¹⁰⁶⁶ Pod označením „jih“ je pojat jak hluboký, tak vnější jih.

¹⁰⁶⁷ Tento hlas newyorskému guvernérovi odevzdal jeho bratr Winthrop Rockefeller, který byl později zvolen guvernérem Alabamy.

¹⁰⁶⁸ Breckheimer 1992, str. 272.

¹⁰⁶⁹ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1964

¹⁰⁷⁰ V letech 1951-65 zasedal ve Sněmovně reprezentantů, kde nejprve (do roku 1953) zastupoval 42. kongresový okrsek v New Yorku, poté 40. okrsek v témže státě. V letech 1961-64 předsedal Republikánskému národnímu výboru (*Republican National Committee*).

http://en.wikipedia.org/wiki/William_E._Miller

¹⁰⁷¹ Není však jasné, do jaké míry si fatálnost své kandidatury v tomto směru uvědomoval. Jeho cílem nebylo jih odradit natolik, aby jej ztratil, neboť z jihu sám pocházel a v roce 1960 obdržel nominační hlasy na demokratickém konventu téměř výhradně z této oblasti.

Paradoxem tohoto vývoje bylo a je, že i když ve straně definitivně získali převahu liberálové ze severu, počínaje Johnsonem, pocházeli úspěšní kandidáti této strany výhradně z jihu.¹⁰⁷² Tento vývoj napovídá, že zatímco v šedesátých letech převažovali liberálové (převaha je v tomto smyslu myšlena široce - převažovali mezi těmi, kde se zúčastnili voleb a rovněž v možnostech přesvědčit nezávislé), od přelomu sedmdesátých a osmdesátých let až do počátku 21. století měli navrch republikáni. Po kongresových volbách v roce 2006 (především v souvislosti s americkým angažmá v Iráku) jsme naopak svědky opětovného nástupu liberálů, který pravděpodobně potvrdí i v nadcházejících prezidentských volbách.

Vraťme se však zpět do roku 1964. Jediným silnějším konkurentem, který se rozhodl vyzvat Johnsona na měření sil, se stal alabamský guvernér George Wallace,¹⁰⁷³ přesvědčený segregacionista. Přestože bylo jasné, že mimo „svůj“ jih nemá žádnou šanci na úspěch, rozhodl se zúčastnit se některých „severních“ primárek a ve třech z nich dosáhl překvapivého úspěchu, přestože nevyhrál. Ve Wisconsinu obdržel 34% hlasů, v Indianě 38% a v Marylandu dokonce 43%.¹⁰⁷⁴

Opačným pokusem, taktéž neúspěšným, se stala naopak snaha o průnik demokratických liberálů na jih, konkrétně do státu Mississippi. Protože zdejší Demokratická strana používala v procesu ustavování delegátů na národní konvenci stále segregacionistická pravidla, rozhodli se místní černoši a někteří bílí (především tzv. „jezdci svobody“)¹⁰⁷⁵ vyslat vlastní zástupce na demokratický „sjezd“. K tomu účelu založili tzv. Svobodnou mississippskou demokratickou stranu (*Mississippi Freedom Democratic Party*), jejich pokus však nebyl příliš úspěšný, přes angažmá čelních představitelů strany¹⁰⁷⁶ v této záležitosti se jim podařilo získat pouze dva delegáty. Oficiální Mississippská demokratická strana pak ve volbách přímo podpořila republikánského kandidáta B. Goldwatera a vedla rovněž aktivní kampaň v jeho prospěch.¹⁰⁷⁷

Demokratický konvent se pak sešel ve dnech 24.-27. srpna 1964 v Atlantic City Convention Center v newjerseyském městě Atlantic City.¹⁰⁷⁸ V jeho průběhu se Johnson nešťítel nechat delegáty odposlouchávat, aby poté (i za cenu manipulací) docílil co možná nejjednomyslnější nominace. Již předtím nechal své oficiální protikandidáty (především Wallace) sledovat FBI. jeho praktiky byly mnohem nevybíravější a nechutnější než ty, kterých se měl údajně v Bílém domě dopustit R.

¹⁰⁷² J. Carter v roce 1976 a Bill Clinton v letech 1992 a 1996. Rovněž další jižan, A. Gore, získal v roce 2000 většinu v lidovém hlasování, avšak nezvítězil v kolegu volitelů (nutno dodat, že nedostal ani jeden volitelský hlas z jižních států). Naopak typičtí liberálové ze severu, tedy H. Humphrey (1968), G. McGovern (1972), W. Mondale (1984), M. Dukasis (1988) a J. Kerry (2004), volby pokaždé (mnohdy drtivě) prohráli. Jejich protivníky byli téměř vždy konzervativní republikáni.

¹⁰⁷³ Celkem třikrát (1963-67, 1971-79 a 1983-87) sloužil jako guvernér Alabamy. První přestávka byla zapříčiněna tím, že mu tehdy platná státní ústava znemožňovala ucházet se o tutu funkci více, než dvakrát po sobě. Nechal proto zvolit svou manželku, místo níž pak funkci guvernéra fakticky vykonával. Ta však zemřela během jeho předvolební kampaně roku 1968.

http://en.wikipedia.org/wiki/George_Wallace

¹⁰⁷⁴ Goldberg 1995, str. 197.

¹⁰⁷⁵ Podrobněji viz zvláštní kapitola.

¹⁰⁷⁶ Většina jich pracovala pro kompromis, tak by byly zastoupeny obě delegace (například H. Humphrey), naopak Johnson se snažil zabránit účasti oficiální demokratické strany v Mississippi, neboť věděl, že by jej nepodpořila a pracuje proti němu.

¹⁰⁷⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/Mississippi_Freedom_Democratic_Party

¹⁰⁷⁸ Jedním z hlavních důvodů, proč se konvent sešel právě zde, byl Johnsonovo blízké přátelství s guvernérem New Jersey, Richardem J. Hughesem.
http://en.wikipedia.org/wiki/1964_Democratic_National_Convention

Nixon. Přesto liberální novináři neztropili povyk a nežádali vyvolání procesu *impeachmentu*, ani jeho odstoupení.

Velkým problémem se pro Johnsona stal mladší bratr zavražděného prezidenta, ministr spravedlnosti Robert F. Kennedy. Ten byl mnohem kontroverznější, než jeho bratr a začínal se postupně projevovat jako radikální levicový liberál, což se projevil především v posledním roce jeho života. V průzkumech veřejného mínění se zpravidla umisťoval hned za Johnsonem a představoval pro něj maximální ohrožení (jako určitý symbol), přestože se nehodlal ucházet o prezidentskou nominaci. I jejich osobní vztahy byly značně napjaté, datovaly se od doby, kdy v roce 1960 R. Kennedy vystupoval proti viceprezidentské nominaci tehdejšího demokratického vůdce v Senátu. Během celého jara dával mladý ministr spravedlnosti najevo, že velmi stojí o funkci druhého muže v zemi. To prezident nehodlal v žádném případě připustit, proto deklaroval, že žádný ze členů jeho kabinetu s takovouto nominací nemůže počítat. Kennedy se proto rozhodl v emotivním projevu obrátit přímo na delegáty demokratického konventu. Protože Johnson tušil, že by jeho proslov mohl zapůsobit, prosadil jeho odsunutí až na poslední den sjezdu, tedy až poté, co proběhne nominace.¹⁰⁷⁹ To již bylo na ministra spravedlnosti příliš a krátce poté se rozhodl rezignovat na svou funkci a ucházet se post, kde by byl stejně vidět, avšak získal by navíc nezávislost, tedy o post senátora.¹⁰⁸⁰

Dle očekávání byl Johnson nominován naprosto zdrcující většinou, avšak někteří členové mississippské a alabamské delegace poté konvent opustili a rozhodli se vést kampaň proto kandidátovi své vlastní strany. Došlo tak k podobné situaci, jako u republikánů, byť s mnohem méně fatálními důsledky. V této chvíli byl naprosto vyloučeno, aby byl na post viceprezidenta nominován nějaký stranický konzervativce a již vůbec ne segregacionista. Prezident dlouho uvažoval, že si jako svého spolukandidáta vybere ministra obrany Roberta McNamarru, poté však usoudil, že bude mnohem užitečnější jej ponechat na jeho stávajícím postu.¹⁰⁸¹ Nakonec jeho volba padla na liberálního senátního většinového *whipa*, Huberta Humphreye.¹⁰⁸²

6.3 Předvolební kampaň

Vlastní předvolební kampaň se nesla ve znamení drsných, až nechutných útoků Johnsona a jeho lidí proti republikánským kandidátům. Podařilo se jim vyvolat takřka masivní hysterii a strach z nástupu Goldwatera do funkce prezidenta. V jejich útocích nechyběly ani lži, manipulace a apely na city. Arizonský senátor byl představován jako rasista, který navíc hodlá chudší vrstvy obyvatelstva uvrhnout do ještě větší chudoby. Na konci kampaně z bojovníka za svobodu, odpůrce komunistické zvěle a člověka, který prosazoval, aby stát občany co nejméně okrádal formou daní a zasahoval do jejich soukromí, zůstala po hysterické demokratické kampani pouze kreatura, kterou je nutno porazit, aby si Američané zachovali svobodu, zabránili použití jaderných zbraní a především nepřišli o své ekonomické výhody, spojené převážně s federálním sociální systémem.

¹⁰⁷⁹ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1964

¹⁰⁸⁰ Přestože byl zvolen, jeho výsledek se dá nazvat spíše neúspěchem. V roce, kdy republikáni drtivě zvítězili v celofederálním měřítku s 61% a v New Yorku získali dokonce 68,5%, se Kennedymu v tomžé státě podařilo dobýt pouze 54%.

¹⁰⁸¹ Ewans 1966, str. 438.

¹⁰⁸² Není jisté, zda Johnson učinil správně, neboť získal loajálního viceprezidenta (kterého však k ničemu zásadnějšímu nepouštěl), ale ztratil velmi schopného vůdce senátní menšiny. Hartmann 1977, str. 144.

Naproti tomu republikáni poukazovali zejména na konkrétní chyby Johnsonovy administrativy, jejíž zákonná opatření v sociální oblasti hrozila ochromit celou ekonomiku a zhoršit podmínky pro většinu obyvatelstva, nehledě na ohrožení jejich svobody a zasahování do soukromí, což byly v podstatě věcné připomínky, které v sobě skrývaly reálnou hrozbu. Ostatně Goldwaterovy obavy došly naplnění na přelomu šedesátých a sedmdesátých let, kdy se americké hospodářství především díky růstu přerozdělování, ke kterému došlo v předchozím období, dostalo do obrovské recese, vzrostla nezaměstnanost a inflace. Tento negativní vývoj se podařilo zabrzdit až v osmdesátých letech (i) díky Reaganově politice snižování daní, které nastartovalo obrovský rozvoj hospodářství v devadesátých letech 20. století.¹⁰⁸³

Ovšem ani Goldwater se nevyhnul některým útokům, které si mohl odpustit a jež mu dále odrazovaly voliče. Především nemusel tolik útočit na Eisenhowerovu administrativu, kterou obviňoval z toho, že pokračovala v politice Nového údělu.¹⁰⁸⁴ Tím si odradil další republikánské voliče liberálního směru z těch, kteří mu ještě po republikánském konventu zbyli. Bývalý republikánský prezident (přestože k němu, především i díky těmto výrokům, cítil velkou zášť) se jej rozhodl podpořit, avšak zdůraznil, že nepodporuje přímo prezidentského kandidáta, ale Republikánskou stranu.

Aktivně se na Goldwaterově kampani podíleli R. Nixon i kandidátův hlavní protivník na stranickém konventu, pensylvánský guvernér W. Scranton. Naopak guvernéri New Yorku a Michiganu, N. Rockefeller a G. Romney, svou pomoc odmítli a přestože přímo nepodpořili Johnsona, „nahráli“ mu tak velké množství potenciálně republikánských voličů.¹⁰⁸⁵ Naopak velmi důležité byl projevy hollywoodského herce R. Reagan (ten mu pomohl již při kalifornských primárkách)¹⁰⁸⁶ z 27 října 1964, který byl posléze vysílán v lokálních televizích po celých Spojených státech. Jako předzvěst nové éry vývoje¹⁰⁸⁷ tento proslov pod názvem „Čas pro volbu“ (*A Time for Choosing*)¹⁰⁸⁸ vstoupil do dějin.¹⁰⁸⁹

¹⁰⁸³ Tento rozvoj, který byl způsoben i pádem komunistických režimů ve střední a východní Evropě (neboť nebylo vydávat tolik peněz na vojenské účely) a rozvojem globalizace, ze které těžily především právě Spojené státy. Těchto faktorů samozřejmě zneužil Clinton a veškeré zásluhy za oživení hospodářství a snížení státního dluhu si prostě přisvojil. Avšak nutno dodat, že na přelomu osmdesátých a devadesátých let procházelo americké hospodářství rovněž recesí.

¹⁰⁸⁴ Později však, když se zpětně zamýšlel nad svou politickou kariérou, svůj tehdejší názor poněkud přehodnotil a prohlásil, že právě s Eisenhowerovou administrativou se mu jako senátorovi spolupracovalo nejlépe ze všech, tedy i lépe, než se svým blízkým spolupracovníkem z roku 1964, R. Reaganem a svým dalším podporovatelem, R. Nixonem.

¹⁰⁸⁵ Liberální republikáni dokonce založili frakci pod názvem „Republikáni pro Johnsona“ (*„Republicans for Johnson“*).

http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1964

¹⁰⁸⁶ Spíše než Goldwaterovi však tento projev pomohl samotnému Reaganovi, kterého tak proslavil po celých Spojených státech a připravil mu půdu pro úspěšný vstup do politiky - v roce 1966 byl zvolen kalifornským guvernérem na stejné platformě, se kterou zde o dva roky dříve Goldwater prohrál o téměř 20%. V roce 1980 se pak stal dokonce prezidentem.

¹⁰⁸⁷ Velké množství politiků spojuje svůj vstup do politiky právě s Goldwaterem. Například budoucí manželka demokratického prezidenta, Hillary R. Clintonová, se podílela na jeho předvolební kampani, patřila mezi ostatní dívky svého věku, kterým se všeobecně říkalo „Goldwaterova děvčata“ (*Goldwater Girls*). Clintonová 2004, str. 30 a 33.

¹⁰⁸⁸ Někdy se však o něm hovoří pouze jako o „Projevu“ (*The Speech*).

¹⁰⁸⁹ Popisuje v něm především svůj přerod z demokrata v republikána. Zaměřil se na stále narůstající federální výdaje, které vytvářely obrovský státní dluh přes zvyšující se daňovou zátěž. Vyzýval rovněž k obraně svobody jako odkazu otců zakladatelů, varoval také před mezinárodním komunismem. Odmítá, aby si federální vláda hrála na někoho, kdo ví ze všech nejlépe, co je dobré pro jednotlivé skupiny obyvatelstva a vyzývá, aby si tyto skupiny určily samy své cíle a prostředky, kterými jich docílí. Tento princip dokumentuje na příkladu farmářů. Rovněž argumentoval, že při

Podívejme se nyní na některé ukázky Johnsonovy špinavé kampaně. Zřejmě nejproslulejší je televizní spot „Sedmikráskové děvčátko“ či „Děvčátko se sedmikráskou“ („*Daisy Girl*“), který byl poprvé vysílán 7. září 1964. Začíná idylicky - malé děvčátko stojí na rozkvetlé louce, otrhává okvětní lístky sedmikrásky, které počítá. Posléze její počítání přejde v odpočítávání nukleárního výbuchu, k němuž skutečně doje a pochmurný hlas na pozadí varuje, že v případě zvolení Goldwatera nastane jaderná apokalypsa, ve které budou umírat podobné děti, jako ono děvčátko. Na konci pak zazní sugestivní věta - „Musíme milovat každého člověka, nebo musíme zemřít“ („*We must love each other, or we must death.*“).¹⁰⁹⁰ Spot narážel na požadavek republikánské pravice rázně řešit situace ve Vietnamu, i za cenu bombardování jeho severní části nukleárními zbraněmi. Goldwater tvrdil, že způsob, jakým Johnsonova vláda k této situaci přistupuje, nejen, že neochrání jihovietnamské obyvatele před komunistickou zvůlí, ale může ohrozit i a prestiž Spojených států jako země ochotné a schopné chránit aktivně svobodu. Jeho slova se bohužel vyplnila, neboť prezident skutečně později válku vedl tak, že pouze způsobil oslabení autority americké vlády doma i ve světě, aniž by se mu podařilo válku uspokojivým způsobem ukončit.

I další podobný spot, pod názvem „Doznání republikánů“ („*Confessions of Republicans*“), je produktem lživé a manipulativní demokratické kampaně, neboť se snažil navodit dojem, že Goldwater spolupracuje s K-Klux-Klanem, což samozřejmě nebyla pravda. Johnsonovi lidé rovněž vynikali v parodování republikánských sloganů. Například heslo „Ve svém srdci cítíte, že on je ten pravý.“ („*In your you heart, you know he's right.*“) demokraté pozměnili na „Ve svém žaludku cítíte, že on je cvok.“ („*In your guts, you know he's nuts.*“). Někteří dokonce přišli s heslem „Každý pasák je lepší, než Goldwater.“ („*Even Johnson¹⁰⁹¹ is better than Goldwater!*“). Republikáni rovněž využili jména svého kandidáta k vytvoření „sloganu“, skládajícího se ze dvou chemických vzorců - zlata (*gold*) a vody (*water*).¹⁰⁹²

Hlavním, skutečně autentickým mottem Johnsonovy kampaně pak bylo „Přijď 3. listopadu volit Lyndona Johnsona. V sázce je pro tebe příliš mnoho, než abys zůstal dom.“ („*Vote for President Johnson on November 3. The stakes are too high for you to stay home.*“), které se objevilo i nakonci již zmíněného „sedmikrásového“ spotu.¹⁰⁹³ Takto probíhala jedna z nejnechutnějších a nejšpinavějších kampaní, kdy nejen vzpomínka na zavražděného prezidenta, ale především lži a manipulace s voliči byly příčinou Johnsonova vítězství, jednoho z nejdrtivějších v celé americké historii.

přísně tržním hospodářstvím s velmi nízkými daněmi by si každý mohl na svůj důchod našetřit více, než kolik mu vláda slibuje za cenu neúměrných daní.

<http://www.americanrhetoric.com/speeches/ronaldreaganatimeforchoosing.htm>

Goldwater se původně obával, že by mu tento projev mohl uškodit, zejména jeho pasáže týkající se sociálního zabezpečení (šlo však o nedorozumění, neboť republikánský kandidát projev neslyšel a usuzoval pouze z toho, co mu řekli jeho spolupracovníci) a chtěl, aby vysílací čas byl využit pro záznam jeho setkání s bývalým prezidentem Eisenhowerem. Po telefonickém rozhovoru s Reaganem a především poté, co projev shlédl, schválil jeho vysílání. Reagan 1997, str. 122-124.

¹⁰⁹⁰ http://www.youtube.com/watch?v=63h_v6uf0Ao

¹⁰⁹¹ V tomto případě jde o slovní hříčku, neboť *Johnson* bylo jak jménem demokratického kandidáta, tak výrazem pro „pasáka“.

¹⁰⁹² Clintonová 2004, str. 30.

¹⁰⁹³ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1964

6.4 Celkové volební výsledky

Po celé měsíce bylo víceméně jasné, jak volby dopadnou, potvrzovaly to všechny průzkumy veřejného mínění. Již před incidentem v Tonkinském zálivu¹⁰⁹⁴ vedl Johnson nad Goldwaterem v poměru 59%:31%, po tomto incidentu to bylo již 65%:29%. Další průzkum, který nezjišťoval pozitivní, ale negativní hodnocení obou kandidátů, byl ještě jednoznačnější, neboť již plně působila špína, kterou kolem sebe Johnson rozhazoval plnými hrstmi - zatímco proti prezidentovi bylo extrémně naladěno pouze 8,1% z potenciálních voličů, proti jeho protivníkovi bylo stejně zaujato 14,7% z nich a dalších 38,3% vůči němu bylo velmi kritických.¹⁰⁹⁵

Výsledky voleb, které se konaly 3. listopadu 1964, byly naprosto zdrcující. Narozdíl od předchozího klání nebylo nutno čekat až do samého konce, již v průběhu volební noci bylo naprosto jasné, že svou pozici obhájil kandidát demokratů. Ten celkově obdržel neuvěřitelných 61,05% (43 127 041), což byl nejvyšší relativní počet hlasů od roku 1820, kdy James Monroe kandidoval prakticky bez opozice. Ve 20. století pak byl tento výsledek vůbec nejlepší, překonal i onen Rooseveltův z roku 1936, který byl dosud v živé paměti. Naproti tomu jeho vyzyvatel si odnesl třetí největší porážku v historii své strany,¹⁰⁹⁶ podpořilo jej pouhých 38,47% (27 175 754).¹⁰⁹⁷ Volební účast byla nižší, než v roce 1960 a potvrdila trend následujícího období - až do roku 1992 se neustále snižovala, v 90. letech pak nastal nárůst, avšak již nikdy se nepodařilo překonat hranici 60%, to se povedlo naposledy právě v roce 1964, kdy dosáhla úrovně 61,7%.¹⁰⁹⁸

Již tradičně se kromě kandidátů obou hlavních stran voleb zúčastnili i další uchazeči o nejvyšší funkci, avšak opět kandidovali pouze v některých státech a neobdrželi dohromady ani půl procenta hlasů. Byli jimi „veteráni“, kteří kandidovali již v roce 1960, tedy Eric Hass ze Socialisticko-dělnické strany (*Socialist-Labor Party*)¹⁰⁹⁹ a obhájce prohibice E. Harold Munn.¹¹⁰⁰ Opět se objevil fenomén tzv. nezávislých či slibem nevázaných kandidátů (*unpledged electors*),¹¹⁰¹ tentokrát se však o přízeň voličů ucházeli pouze v Alabamě, avšak bez úspěchu. „Nováčky“ se pak stali Clinton DeBerry,¹¹⁰² zastupující socialistické pracovníky (*socialist workers*), zastánce státních práv John Kasper,¹¹⁰³ nezávislý Joseph Lightburn¹¹⁰⁴ a, rovněž nezávislá, Kirby Hensley.¹¹⁰⁵

¹⁰⁹⁴ V Tonkinském zálivu bylo potopeno po severovietnamském útoku. Následně Kongres v poměru 502:2 schválil tzv. rezoluci o Tonkinském zálivu, která dávala prezidentovi plnou moc použít v nastávajícím konfliktu americké ozbrojené síly. Ewans 1966, str. 532. Podrobněji viz zvláštní kapitola.

¹⁰⁹⁵ Polsby 1976, str. 73 a 162.

¹⁰⁹⁶ Jednalo se o volby v letech 1912 a 1936.

¹⁰⁹⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁰⁹⁸ Tindall 2000, str. 835.

V absolutních číslech se voleb zúčastnilo celkem asi 70,6 milionů voličů. Karas 2005, str. 21.

¹⁰⁹⁹ Jeho spolukandidátem se stal Henning Blomen. O přízeň voličů se ucházeli v Massachusetts, New Yorku, New Jersey, Pensylvánii, Delaware, Indianě, Wisconsinu, Minnesotě, Iowě, Kansasu, Coloradu, Novém Mexiku, Kalifornii a ve státě Washington.

¹¹⁰⁰ O post viceprezidenta se s ním ucházel Mark Shaw. Kandidovali v Massachusetts, Delaware, Indianě, Michiganu, Iowě, Jižní Dakotě, Kansasu, Montaně, Coloradu, Novém Mexiku a Kalifornii.

¹¹⁰¹ Podrobněji k těmto nezávislým viz oddíl této kapitoly pod názvem „Alabama“.

¹¹⁰² Jeho „partnerem“ pak byl Edward Shaw. Svou kandidátku psotavili v New Yorku, New Jersey, Pensylvánii, Michiganu, Wisconsinu, Minnesotě, Georgii, Iowě, Jižní Dakotě, Montaně, Coloradu, Kalifornii a ve státě Washington.

¹¹⁰³ Spolukandidátem J. Kaspera se stal Jesse Stoner, o přízeň voličů se ucházeli v Kentucky, Arkansasu a Montaně.

Co se týče volebních výsledků v jednotlivých státech, věnuji se jim podrobně níže. Johnson si jich na své konto připsal celkem čtyřicet čtyři a navíc nově se zúčastnivší hlavní město Washington,¹¹⁰⁶ jeho konkurentovi se podařilo uspět pouze v šesti státech. Pět z nich (Louisiana, Mississippi, Alabama, Georgie a Jižní Karolína) se nacházelo na hlubokém jihu, posledním pak byla Arizona, domovský stát republikánského kandidáta na prezidenta B. Goldwatera. V poměru hlasů volitelů zvítězil Johnson ještě výrazněji, než v lidovém hlasování, „členové“ kolegia volitelů pro něj hlasovali v poměru 486:52.¹¹⁰⁷

Úřadující prezident si rovněž mohl připsat vítězství v 2274 (73,71%) z celkového počtu 3085 okresů, zatímco Goldwater zvítězil v pouhých 805 z nich (26,09%). V dalších šesti (0,19%) oblastech se pak na prvním umístili tzv. nezávislí kandidáti. Zbývající okresy připadly nezávislým volitelům. Co se týče kongresových okrsků, zaznamenali republikáni snížení z „Nixonových“ dvou set dvaceti osmi na pouhých sedmdesát šest „Goldwaterových“, z toho šedesát na jihu, šest v jižní Kalifornii, pět v předměstských částech Chicaga a po jednom v Arizoně, Kentucky, Idahu, Nebrasce a Oklahomě.¹¹⁰⁸

Koalice Nového údelu se přes výrazný úspěch demokratických kandidátů fakticky rozpadla, neboť od ní odpadli tradiční a nejvěrnější voliči, tedy jižanští obhájci segregace, kteří tentokrát ve své většině poprvé podpořili kandidáta republikánů. Ten ztratil mnoho dosavadních příznivců své strany, především liberálů a umírněných, kteří byli lokalizováni zejména na severovýchodě a v Nové Anglii. Johnsonovi pak zachovaly věrnost jiné skupiny - Afroameričané,¹¹⁰⁹ katolíci,¹¹¹⁰

¹¹⁰⁴ Spolu s ním se na kandidátce, která byla psotavena v Georgii a Texasu, objevil ještě Theodore Billings.

¹¹⁰⁵ Tato žena, ucházející o post prezidenta, si jako svého *runnig mate* vybrala Johna Hopkinse.

¹¹⁰⁶ Účast Washingtonu byla zajištěna na základě XXIII. dodatku k ústavě. Podrobněji se o něm zmiňuji výše.

¹¹⁰⁷ Oproti roku 1960, kdy se volby konaly naposledy, se částečně změnily poměry v kolegiu volitelů. Zatímco v předchozích volbách počet delegátů jednotlivých států čítal 537, nyní se zvýšil na celkový počet 537, který zůstal v platnosti dodnes. V roce 1956 byl ještě počet „členů“ tohoto sboru 535, avšak po přistoupení Aljašky a Havaje se (podobně, jako ve Sněmovně reprezentantů) tento počet dočasně navýšil o dva jejich zástupce, avšak později se delegáti těchto dvou států započítali do původního stavu 535. Zbývající tři hlasy dodalo hlavní město Washington, D. C.

V roce 1960 proběhlo sčítání lidu, které mělo vliv nejen na rozložení jednotlivých okrsků pro volbu členů Sněmovny reprezentantů, ale v druhém sledu ovlivnilo i sílu jednotlivých států v kolegiu volitelů. Největší změnu zaznamenala Kalifornie, počet jejích zástupců v tomto sboru se zvýšil o čtvrtinu, ze třiceti dvou na čtyřicet. Dále si polepsily Texas (z dvaceti čtyř na dvacet pět), Arizona (ze čtyř na pět), Florida (z deseti na čtrnáct), Ohio (z dvaceti pěti na dvacet šest), Michigan (z dvaceti na dvacet jedna), New Jersey (ze šestnácti na sedmnáct), Maryland (z devíti na deset), a Havaj (ze tří na čtyři).

Naopak snížení se dočkaly Nebraska (z šesti na pět), Kansas (z osmi na sedm), Arkansas (z osmi na šest), Mississippi (z osmi na sedm), Akabama (z jedenácti na deset), Severní Karolína (ze čtrnácti na třináct), Kentucky (z deseti na devět), Missouri (ze třinácti na dvanáct), Iowa (z deseti na devět), Minnesota (z jedenácti na deset), Illinois (z dvaceti osmi na dvacet sedm), Západní Virginie (z osmi na sedm), Pensylvánie (z třiceti dvou na dvacet devět), New York (ze čtyřiceti pěti na čtyřicet tři), Massachusetts (z šestnácti na čtrnáct) a Maine (z pěti na čtyři).

Co se týče jednotlivých regionů, můžeme sledovat proces přelévání obyvatelstva (přinejmenším v relativním slova smyslu) ze severovýchodu a Nové Anglie do států tzv. slunečného pásu, tedy Kalifornie, Texasu a Floridy. Snížení se rovněž dočkaly rovněž státy hlubokého a vnějšího jihu (jeho „severního křídla“, tedy bez Texasu a Floridy) také farmářské státy. Pouze jeden hlas v celkovém součtu přibyl Středozápadu a státům Skalistých hor.

¹¹⁰⁸ Schlesinger 1973, str. 3021.

¹¹⁰⁹ Zatímco v roce 1960 se pro Nixona vyjádřilo 32% černochoů, o čtyři později podpořilo Goldwatera pouze 6% z nich. Pro zajímavost uveďme, že například v Arkansasu hlasovalo pro

Židé, ženy¹¹¹¹ a chudší vrstvy obyvatel. Arizonský senátor naopak získal větší zastoupení, než činil jeho celofederální průměr, mezi muži, protestanty (a vůbec lidmi, kteří kladli větší důraz na náboženství), bohatšími vrstvami a již zmíněnými obhájci segregace.

Volby v roce 1964 byly posledními, kdy sice došlo k nárůstu finančních nákladů spojených s volbami, neboť oproti předchozímu klání se navýšily pouze minimálně, o „pouhých“ pět milionů dolarů, z dvaceti na dvacet pět milionů. V příštích volbách však tyto náklady čítaly již čtyřicet čtyři milionů.¹¹¹²

6.5 Volební výsledky v jednotlivých státech

Opět, podobně jako v kapitole zabývající se prezidentskými volbami v roce 1960, se podíváme, jak tyto volby dopadly v jednotlivých státech. Nebudu se jim však již věnovat tak podrobně, především vypustím charakteristiku těchto států z hlediska volební historie a odkazuji v tomto směru na předchozí kapitoly.¹¹¹³ Následující oddíly taky budou uvádět pouze výsledky prezidentských voleb roku 1964. Ve většině nebudou zmíněny ani počty okresů v jednotlivých státech, neboť každý stát jich zahrnuje stále stejně, jako o čtyři roky dříve. V úvodu ke každému regionu jsou uvedeny výsledky obou hlavních kandidátů. Tato data nejsou odkazována, neboť jsem se k těmto číslům dostal formou výpočtu z údajů, které jsem získal z dostupných zdrojů.¹¹¹⁴

6.5.1 Nová Anglie (Massachusetts, Connecticut, Rhode Island, Maine, New Hampshire a Vermont)

V Nové Anglii zaznamenal Johnson nejlepší výsledek ze všech demokratických kandidátů v historii a definitivně potvrdil její přerod v baštu své strany. Podařilo se mu získat i tři státy na severu tohoto regionu (Maine, New Hampshire a Vermont), které v minulých volbách podpořily Nixona. Zvítězil s obrovským náskokem 72,78% (3 480 570)¹¹¹⁵ oproti Goldwaterým pouhým 27,04% (1 293 010).¹¹¹⁶ Ten pak prohrál i ve všech okresech, kromě jednoho v New Hampshire.¹¹¹⁷ Prezident si tak odtud odnesl všech třicet sedm volitelských hlasů.¹¹¹⁸

Johnsona celých 97,8%, ale 88,5% jich podpořilo republikánského kandidáta na guvernéra, liberálně orientovaného Winthropa Rockefellera (byl bratem slavnějšího a známějšího guvernéra New Yorku). Schlesinger 1973, str. 3022.

¹¹¹⁰ K výrazné převaze mezi těmito voliči Johnsonovi nepochybně pomohl odkaz Kennedyho a dále iniciativa samotného prezidenta, jejímž cílem byla federální podpora katolického školství.

¹¹¹¹ Náskok demokratů mezi ženami ve vztahu k celofederálnímu zisku strany byl ovšem pouze mírný, na hranici statistické chyby, činil 62%.

Mezi Židy byl však prezidentův úspěch enormní, podařilo se mu oslovit 90% z těch, kteří se dostavili k volbám. Goldberg 1995, str. 232. Jedná se sice o tradiční voliče Demokratické strany, přesto je však tato informace zajímavá, když si uvědomíme, že republikánský kandidát měl (přes oficiální příslušnost k episkopální církvi) židovský původ - jeho otec se původně jmenoval Goldwasser.

¹¹¹² Polsby 1976, str. 51.

¹¹¹³ Konkrétně kapitoly zabývající se volbami v roce 1960 a dále historií všech prezidentských a kongresových voleb.

¹¹¹⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹¹⁵ V tomto roce se jednalo o nejvyšší podporu pro kandidáta jedné z obou hlavních stran ze všech regionů.

¹¹¹⁶ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹¹⁷ Celkem se v Nové Anglii nachází šedesát sedm okresů.

¹¹¹⁸ V roce 1960 však těchto volitelů bylo čtyřicet. Dva volitele ztratil Massachusetts, jedn pak Maine.

Volební účast se oproti minulým volbám snížila (stejně, jako ve všech ostatních regionech), avšak stále dosahoval nadprůměrných 65-72%

Massachusetts

V domovském státě zavražděného prezidenta se Johnsonovi podařilo zvítězit svým čtvrtým nejvyšším výsledkem v celých Spojených státech.¹¹¹⁹ Obdržel zde 76,19% (1 786 422)¹¹²⁰ a bodoval ve všech okresech. Naproti tomu Goldwater si odtud odnesl pouze 23,44% (549 727)¹¹²¹ a žádný ze čtrnácti¹¹²² hlasů volitelů. Ve srovnání s Kenendyho ziskem v roce 1964 si Johnson polepšil asi o 16%. Volební účast v Massachusetts patřila k nadprůměrným, dosáhla 70%.¹¹²³

Connecticut

Další ze států nové Anglie, Connecticut, potvrdil obrovskou demokratickou převahu v celém regionu, neboť zde ve všech osmi okresech osmi okresech zvítězil kandidát této strany L. Johnson, který získal 67,81% (826 269) a obdržel tak o 14% více, než jeho předchůdce a stejně, jako on, získal všech osm zdejších hlasů volitelů. Goldwaterovi pak dalo svou důvěru 32,09% (390 996) ze 71% voličů, kteří se dostavili k volbám.¹¹²⁴

Rhode Island

V tomto nejmenším novoanglickém státě se Johnsonovi podařilo zvítězit druhým největším relativním počtem hlasů hned po hlavním městě Washingtonu, mezi státy, které demokraté dobyli, se pak jednalo o vůbec největší vítězství. Při úsilí o získání místních čtyř volitelských hlasů se zde Johnsonovi podařilo oslovit celkem 80,87% občanů ze 72% voličů, kteří se dostavili k volebním urnám.¹¹²⁵ Oproti předchozím volbám tak demokraté posílili o více, než 17% Arizonský senátor si odtud naopak odnesl zdrcující porážku, kdy ž pro něj hlasovalo pouze 19,13% (74 615).¹¹²⁶

Maine

První ze tří republikánských bašt v Nové Anglii byla svědkem naprosto zdrcujícího Goldwaterova ponížení, oproti předchozím volbám zde zaznamenal pro svou stranu největší ztrátu ze všech států, která měla hodnotu téměř 26%. Demokraté si mohli připsat mainské čtyři¹¹²⁷ hlasy volitelů na základě zisku úctyhodných 68,84% (262 264) a odsoudili tak svého konkurenta k pouhým 31,16% (118 701). Volební účast v Maine byla spolu se sousedním New Hampshire nejvyšší v celém regionu, vyšplhala se až na 72%.¹¹²⁸

¹¹¹⁹ Lepší výsledky zaznamenal pouze v hlavním městě Washingtonu, D.C., ve Rhode Islandu a na Havaji.

¹¹²⁰ Demokraté v Massachusetts posílili o 16%.

¹¹²¹ Další hlasy si rozdělili Eric Hass ze Socialisticko-dělnické strany a obhájce prohibice E. Harold Munn.

¹¹²² V roce 1960 se v Massachusetts dalo získat o dva volitelské hlasy více.

¹¹²³ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹²⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹²⁵ Johnsonovi se podařilo zvítězit ve všech třech rhodeislandských okresech.

¹¹²⁶ Dva hlasy získal E. Hass.

<http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹²⁷ Při předchozích volbách jich však bylo přidělováno pět.

¹¹²⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

New Hampshire

Ve státě New Hampshire se nachází okres Carroll, jediná oblast v celé Nové Anglii, ve kterém se Goldwaterovi podařilo zvítězit. Jinak ovšem utržil stejně drtivou porážku, jako ve všech ostatních státech Nové Anglie. Demokraté zde posílili o více, než 17%, získali tak hlasy 63,64% (182 065) voličů a zajistili si místní čtyři hlasy volitelů. Goldwatera podpořilo pouze 36,36% (104 029). Volební účast byla v celém regionu nejvyšší, vyšplhala se až na 72%.¹¹²⁹

Vermont

Velkou ranou byl pro republikány volební výsledek právě ve Vermontu, který sice disponoval pouhými třemi hlasy volitelů, avšak představoval pro Goldwaterovu stranu jakousi morální podporu, neboť její kandidáty podpořil i v dobách jejich největší krize, především pak v roce 1936. Vítězství demokratů v roce 1964 bylo vůbec prvním od občanské války¹¹³⁰ a hned napoprvé bylo skutečně úctyhodné, neboť oproti roku 1960 se jejich zisky navýšily o celých 25% a dosáhly 66,30% (108 127) a pokryly všechny zdejší okresy. Naproti tomu přízeň republikánů poklesla na pouhých 33,69% (54 942). Občané Vermontu se k volbám dostavili ve velkém množství, bylo jich celkem 70%.¹¹³¹

6.5.2 Středoatlantické státy (New York, New Jersey, Pensylvánie, Maryland, Delaware a Washington, D.C.)

Severovýchod, který již o čtyři roky dříve odevzdal všechny své volitelské hlasy¹¹³² demokratickým kandidátům, svou pozici potvrdil, Johnson zde však získal ještě větší podporu, než jeho předchůdce. Vyslovilo se pro něj 66,87% (10 935 193) voličů z těch, kteří se dostavili k volbám (podle jednotlivých států jich bylo 39%-69%). Jeho soupeři těžce zaostali s pouhými 32,89% (5 373 433), když se jim podařilo zvítězit pouze v šesti okresech Pensylvánie a Marylandu.¹¹³³ Voleb se poprvé v tomto regionu zúčastnilo i hlavní město Washington, D. C.¹¹³⁴

New York

Zatímco v roce 1960 se Kennedymu poštěstilo ve státě New York zvítězit pouze na základě několika nejlidnatějších okresů, především v samotném městě New York a jeho bezprostředním okolí,¹¹³⁵ v důsledku vzrůstu podpory demokratů, který v tomto státě činil 16%, se Johnsonovi podařilo dobýt beze zbytku všechny oblasti. Zvítězil zde s úctyhodnými 68,56% (4 913 156), oproti republikánským 31,31% (2 243 559).¹¹³⁶ Goldwater v New Yorku takto drtivě prohrál, přestože odtud pocházel jeho spolukandidát W. Miller. Volební účast dosáhla průměrných 63%.¹¹³⁷ Počet zdejších volitelů se po sčítání obyvatel v roce 1960 snížil ze čtyřiceti pěti na

¹¹²⁹ Stejně vysoká volební účast však byla i v sousedním Maine.

<http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹³⁰ Breckheimer 1992, str. 320.

¹¹³¹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹³² Zatímco v roce 1960 bylo těchto volitelů ještě sto pět, v roce 1964 tento počet klesl na sto dva, přičemž New York a Pensylvánie volitele ztratily a Maryland s New Jersey naopak získaly. Delaware pak zůstal stejný počet těchto zástupců.

¹¹³³ Celkem se na severovýchodě nachází 178 okresů.

¹¹³⁴ Stal se tak na základě XXIII. dodatku k ústavě, o kterém pojednávám výše.

¹¹³⁵ Především okresy King, Bronx, Queens a Erie. Ve všech těchto okresech se Johnson v roce 1964 přiblížil hranici 75%, v samotném městě New Yorku dokonce přesáhl 80%.

¹¹³⁶ Na dalších místech se zde umístil E. Hass a Clinton DeBerry.

¹¹³⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

čtyřicet tři, přesto však tento stát stále vysílal nejvíce svých zástupců do kolegia volitelů ze všech států.

New Jersey

New Jersey je dalším příkladem státu, ze kterého si Goldwater s 33,86% (963 843) odnesl drtivou porážku umocněnou tím, že se mu zde rovněž nepodařilo přesvědčit většinu voličů ani v jednom z okresů. Sedmnáct hlasů volitelů si tedy připsal Johnson, když obdržel 65,61% (1 867 671) hlasů, o téměř 16% více, než Kennedy před čtyřmi lety. Volební účast patřila k nejvyšším v regionu, dosáhla 68%.¹¹³⁸

Pensylvánie (*Pennsylvania*)

Pouze v Pensylvánii, New Hampshire a Marylandu se republikánům podařilo na celém severovýchodě a v Nové Anglii zvítězit alespoň v některých okresech. V případě Pensylvánie to však byly pouze čtyři (vesměs nevýznamné) z celkového počtu šedesáti sedmi. Celkově pak v tomto státě Goldwater se 34,70% (1 673 657) výrazně prohrál, neboť demokraté bodovali s 64,92% (3 130 954) a tím pádem i všech dvacet devět¹¹³⁹ pensylvánských volitelských hlasů. Johnson tak oproti svému předchůdci získal navíc téměř 14% hlasů. Volební účast pak byla jedna z nejvyšších v regionu, dosáhla 68%.¹¹⁴⁰

Maryland

Maryland byl dalším z pouhých tří států severovýchodu a Nové Anglie, kde se Goldwaterovi podařilo zvítězit alespoň v některých okresech, v tomto případě se jednalo o dvě oblasti, Dorchester a Garret. Avšak vítězství si opět, stejně jako v předchozích případech, odnesl úřadující prezident, kterému dalo důvěru 65,47% (730 912) z celkového počtu 54% voličů,¹¹⁴¹ kteří se dostavili k volbám. Oproti tomu republikáni oslabili o téměř 12%, spadli tak až na 34,53% (385 495)¹¹⁴² a přišli tak o možnost získat deset¹¹⁴³ marylandských zástupců v kolegiu volitelů.¹¹⁴⁴

Delaware

Nejmenší stát celého regionu zaznamenal naopak zdejší nejvyšší volební účast, která se vyšplhala až na 69%.¹¹⁴⁵ Za těchto podmínek drtivě zvítězil Johnson, který zvítězil ve všech třech delawarských okresech a celkově obdržel 60,95% (122 704) a zvýšil tak náskok demokratů oproti předchozím volbám o více, než 10%. Goldwater pak naopak musel Delaware přičíst ke státům, odkud si odnesl porážku a naopak musel zdejší tři volitelské hlasy odečíst od svých potenciálních zisků. Podpořilo jej 38,78% (78 078) voličů¹¹⁴⁶ v tomto státě.¹¹⁴⁷

¹¹³⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹³⁹ O čtyři roky si jich však odtud Kennedy odnesl třicet dva.

¹¹⁴⁰ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹⁴¹ Tato volební účast byla nejnižší v celém regionu.

¹¹⁴² Jeden hlas zde obdržel rovněž E. Hass.

¹¹⁴³ Oproti předchozím volbám přibyl Marylandu jeden volitel.

¹¹⁴⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹⁴⁵ Stejnou volební účast však zaznamenal ještě stát New Jersey.

¹¹⁴⁶ Zbývající hlasy si rozdělili E. Hass a E. H. Munn.

¹¹⁴⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Washington D.C.

Na základě XXIII. dodatku k ústavě¹¹⁴⁸ se poprvé volby prezidenta mohli zúčastnit volitelé v hlavním městě. Tito volitelé byli celkem tři a zdrcujícím vítězstvím 89,18% (202 970) je na svou stranu získal úřadující prezident. Jeho hlavního soupeře si pak vybralo pouze 9,34% (21 256). Washington je od té doby zdaleka nejpevnější demokratickou a liberální baštou, Demokratická strana má zdejší tři hlasy volitelů prakticky jisté. Za těmito výsledky stojí především početná černošská komunita, která tvoří většinu obyvatel města. V prvních volbách, kterých se zúčastnilo, Washington zaznamenal jednu z nejnižších volebních účastí těchto voleb, tedy 39%.¹¹⁴⁹ Její příčinou byla opět již zmíněná černošská komunita, jejíž příslušníci obecně chodí k volbám méně, než-li jejich bílí kolegové.

6.5.3 Industriální středozápadní státy kolem velkých jezer (Ohio, Indiana, Illinois, Michigan, Wisconsin a Minnesota)

Zatímco ještě v roce 1960 v této oblasti mírně převažovali republikáni, tentokrát se jasně dominantní stranou stali demokraté, kteří zvítězili ve všech šesti státech a získali tak sto osm zdejších volitelů. Celkově zde Johnsona podpořilo 61,73% (10 644 618) voličů, oproti Golwaterovým 38,14% (2 202 095). Ten zvítězil v pouhých padesáti svou okresech z celkového počtu 529. Volební účast se pohybovala mezi 67% a 76%.

Ohio

Dostáváme se k prvnímu státu Středozápadu, který byl vždy pevnou oporou Republikánské strany. Tentokrát však zdejší voliči dali přednost jejím konkurentům, konkrétně jich bylo 62,94% (2 498 331) z celkových 67%,¹¹⁵⁰ kteří se dostavili k volbám a znamenali pro Johnova zisk zdejších dvacet šest¹¹⁵¹ hlasů volitelů. Naopak republikáni zaznamenali pokles o více, než 16% až na pouhých 37,06% (1 470 865) a zvítězili pak jen v pěti, málo významných okresech.¹¹⁵²

Indiana

Johnsonovo vítězné tažení Středozápadem a vůbec celými Spojenými státy se nevyhnulo ani další republikánské baště v tomto regionu, státu Indiana. Demokraté zde posílili o více, než 11% a získali celkem 55,98% (1 170 848), republikáni pak spadli na 43,56% (911 118)¹¹⁵³ a přišli tak o zdejších třináct hlasů volitelů. Vyhráli pouze ve čtrnácti méně významných okresech ve středu a na severu státu. V Indianě byla zaznamenána jedna z nejvyšších volebních účastí v celé oblasti, 70%.¹¹⁵⁴

Illinois

V Illinois se sice Johnsonovi podařilo zvýšit Kennedyho mírný náskok z roku 1960, přesto však ziskem 59,47% (2 796 833) zaostal za svým celofederálním průměrem. To mu ale samozřejmě nebránilo, aby získal zdejších dvacet šest¹¹⁵⁵ hlasů volitelů. Naproti tomu republikáni sice oproti předchozím volbám ztratili více, než

¹¹⁴⁸ O tomto dodatku se podrobněji zmiňuji výše.

¹¹⁴⁹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹⁵⁰ Tato volební účast patřila sice celostátně k nadprůměru, avšak v rámci regionu byla absolutně nejnižší.

¹¹⁵¹ O čtyři roky dřív jich bylo pouze dvacet pět.

¹¹⁵² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹⁵³ Zbývající hlasy si rozdělili E. H. Munn a E. Hass.

¹¹⁵⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹⁵⁵ Při minulých volbách jich bylo o jednoho méně.

10%, přesto si zde Goldwater s 40,53% (1 905 946) vedl lépe, než ve většině ostatních států. Zvítězil však pouze ve dvaceti třech okresech (převážně na severu, u hranic s Wisconsinem) z celkového počtu sto dvou. K volebním urnám se dostavilo velké množství voličů, konkrétně 73%.¹¹⁵⁶ V rámci celých Spojených států toto číslo bylo sice vysoce nadprůměrné, v rámci Středozápadu však představovalo střední hodnotu mezi nejvyšší účastí v Minnesotě (76%) a naopak nejnižší v Ohio.¹¹⁵⁷

Michigan

Kennedyho vítězství v Michiganu bylo o čtyři roky později zopakováno Johnsonem, tentokrát však demokraté bodovali mnohem výrazněji, neboť je podpořilo 66,7% (2 136 615) voličů. Goldwater si odtud odnesl další porážku, když jeho zisk čítal pouhých 33,1% (1 060 125) hlasů voličů, ztratil tak oproti Nixonovu výsledku z roku 1960 více, než 15,5%. Demokraté si tentokrát mohli připsat vítězství ve všech okresech, s výjimkou tří.¹¹⁵⁸ Rovněž obdrželi všech zdejších dvacet jedna¹¹⁵⁹ michiganských zástupců v kolegiu volitelů. Volební účast, která činila 68%, dosáhla jedné z nejnižších úrovní v regionu, v rámci celé Unie však byla nadprůměrná.¹¹⁶⁰

Wisconsin

K Johnsonovým úspěchům je třeba připsat i spíše prorepublikánský Wisconsin, kde se mu podařilo oslovit 62,09% (1 050 424) voličů, oproti Goldwaterovým 37,14% (638 495).¹¹⁶¹ V tomto státě ztratili republikáni od voleb roku 1964 více, než 10%, čímž pozbyli i zdejších dvanáct hlasů volitelů. Uspěli pak pouze ve třech okresech, Walworthu, Wauapce a Wausharu. Volební účast se vyšplhala na solidních 70%, což bylo na Středozápadě průměrné číslo.¹¹⁶²

Minnesota

Pokud se Johnsonovi podařilo získat většinu hlasů v nejkonzervativnějším středozápadním státě, Indianě, je takřka přirozené, že zvítězil i ve státě nejliberálnějším, tedy Minnesotě. Pocházel odtud i demokratický kandidát na viceprezidenta, populární H. Humphrey, proto se bralo téměř jako samozřejmost, že zde demokraté uspějí. Získali o 13% více, než v předchozích a se 63,76% (991 117) si mohli připsat deset¹¹⁶³ minnesotských zástupců v kolegiu volitelů. Arizonský senátor zvítězil v pouhých čtyřech okresech a podařilo se mu oslovit jen 36% (559 624)¹¹⁶⁴ voličů z 76%, kteří dorazili k volbách. Tato účast byla nejen nejvyšší v celém regionu, ale i jedna z nejvyšších ve Spojených státech.¹¹⁶⁵

¹¹⁵⁶ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹⁵⁷ Nepoměr mezi těmito státy může mít za následek právě vztah k B. Goldwaterovi. Ohio bylo tradičně republikánským státem a velké množství těchto voličů mohlo cítit ke kandidátovi své strany odpor, avšak odmítali podpořit demokrata, a tak k volbám raději vůbec nešli.

¹¹⁵⁸ Jednalo se o okresy Missaukee, Ottawa a Samilac.

¹¹⁵⁹ V roce 1960 jich vítěz mohl získat pouze dvacet.

¹¹⁶⁰ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹⁶¹ Zbývající hlasy si rozdělili C. DeBerry a E. Hass.

¹¹⁶² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹⁶³ V předchozích volbách jich bylo jedenáct.

¹¹⁶⁴ Menší počet hlasů obdrželi i E. Hass a C. DeBerry.

¹¹⁶⁵ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

6.5.4 Hraniční státy (Západní Virginie, Kentucky, Tennessee, Missouri a Oklahoma)

Rovněž hraniční se zařadily mezi regiony, ve kterých Johnson drtivě zvítězil. Zatímco v roce 1960 se tu demokratům podařilo získat pouze volitelské hlasy Západní Virginie a Missouri, nyní se v kolegiu volitelů mohli spolehnout na všech zdejších čtyřicet sedm zástupců.¹¹⁶⁶ Prezident obdržel v tomto regionu 61,53% (3 526 871) oproti Goldwaterovým 38,41%. Ten uspěl v 98 z celkového počtu 434 „hraničářských“ okresů. Volební účast se pohybovala od 52% do 76%.

Západní Virginie (*West Virginia*)

Západní Virginie potvrdila svou pozici z minulých voleb, kdy byla nejjistějším demokratickým státem v této oblasti. Ti zde tentokrát obdrželi 67,94% (538 087), zatímco arizonského senátora podpořilo pouze 32,06% (253 953). Republikáni tak oproti roku 1960 ztratili více, jak 15% voličů. Zdejších sedm¹¹⁶⁷ volitelských hlasů si tedy mohl, jako doposud ve všech státech, připsat Johnson. Západní Virginie zaznamenala nejvyšší volební účast ze všech států regionu, vyšplhala se až na 76%.¹¹⁶⁸

Kentucky

Zatímco v roce 1960 dosáhl Nixon v Kentucky poměrně pohodlné výhry, o čtyři roky později jeho nástupce Goldwater ztratil oproti jeho výsledku 18% a s 35,65% (372 977) neměl žádnou šanci získat zdejších devět¹¹⁶⁹ volitelských hlasů. Ty si odtud odnesl Johnson, díky drtivému vítězství, které mělo hodnotu 64,01% (669 659).¹¹⁷⁰ Republikáni uspěli pouze v jedenadvaceti z celkového počtu sto dvaceti okresů. Jejich konkurenti uspěli i v oblastech Franklin a Jeffersonu na severu, kde se nacházelo hlavní město Frankfurt a největší město Louisville. Volební účast byla jedna z nejnižších v celé oblasti, dosáhla pouhých 52%.¹¹⁷¹

Tennessee

Zdejší voliče, kteří se v předchozích volbách přiklonili na stranu republikánů, si Goldwater (pokud pomineme štvavou Johnsonovu kampaň) odradil především svými výroky, v nichž požadoval prodej úřadu pro správu řeky Tennessee (*Tennessee Valley Authority*), který byl jedním ze symbolů Nového údělu a který (kromě toho, že byl největším zaměstnavatelem v tomto státě) byl jakýmsi symbolem překonání hospodářského krize a následného ekonomického vzestupu.¹¹⁷² To mělo za následek jeho porážku,¹¹⁷³ neboť mu dalo důvěru jen 44,49% (508 965), což bylo o přibližně 7,5% méně, než v předchozích volbách. Jedenáct hlasů volitelů si ostud díky zisku 55,5% (634 947) odnesl Johnson. Jeho protivník bodoval v celkem třiceti šesti okresech, především na západě a jihovýchodě. Většina z nich byla spíše méně

¹¹⁶⁶ V předchozích volbách však byl počet zdejších zástupců o tři vyšší. Ztrátu zaznamenaly Missouri a Kentucky.

¹¹⁶⁷ Počet západovirginských volitelů se oproti minulým volbám snížil o jednoho.

¹¹⁶⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹⁶⁹ V roce 1964 jich ovšem Kentucky vysílalo do sboru volitelů deset.

¹¹⁷⁰ Malý počet hlasů obdržel i John Kasper.

¹¹⁷¹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹⁷² Především dal lidem práce a dále učinil lidem přístupnější elektřinu za nižší sazby.

Tindall 2000, str. 570-571; srv. s: http://en.wikipedia.org/wiki/Tennessee_Valley_Authority

¹¹⁷³ Je zajímavé, že v Tennessee patřil jeho výsledek ještě k těm uspokojivým, neboť zapůsobila blízkost jižních států.

významných. K urnám přišlo pouze 52% voličů, což byl nejmenší počet v celém regionu.¹¹⁷⁴

Missouri

Missouri bylo jedním ze států, kde v roce 1960 Kennedy zvítězil pouze velmi těsně. Tento výsledek se podařilo Johnsonovi vylepšit o téměř 14%, neboť jej podpořilo 64,05% (1 164 344) voličů, naopak Goldwaterovi jich svůj hlas dalo pouze 35,95% (653 535) a přišel tak o možnost získat zdejších dvanáct hlasů volitelů. Bodoval však v pouhých dvaceti státech, většinou situovaných ve středu a na jihu Missouri.¹¹⁷⁵ K volebním urnám se dostavilo pouze 53% oprávněných voličů.¹¹⁷⁶

Oklahoma

Oproti předchozím volbám se Johnsonovi podařilo získat téměř 15% a s 55,75% (519 834) tak získal osm oklahomských zástupců v kolegiu volitelů. Jeho soupeř si odtud odnesl pouze 44,25% (412 665). Republikánům se podařilo na svou stranu získat pouze patnáct z celkového počtu sedmdesáti okresů, především na severozápadě a severu.¹¹⁷⁷ Naproti tomu demokrati zvítězili ve všech ostatních, včetně nejvýznamnější oblasti v Oklahomy (s hlavním a zároveň největším městem Oklahoma City) ve středu státu. Volební účast byla průměrná, dosáhla úrovně 63%.¹¹⁷⁸

6.5.5 Starý jih (Virginie, Severní Karolína, Jižní Karolína, Georgie, Florida, Alabama, Mississippi, Louisiana, Arkansas a Texas)

Starý jih je z hlediska prezidentských voleb roku 1964 bezpochyby nejzajímavějším regionem ze všech, neboť právě zde se Republikánské straně (přes celofederální drtivou porážku) podařilo prolomit jakousi symbolickou historickou hranici a zvítězili v pěti státech hlubokého jihu, ve čtyřech z nich navíc úplně poprvé od období rekonstrukce.¹¹⁷⁹ I když v tomto regionu dosáhli velkého úspěchu, přesto se tento region starý jih jediným, v němž by Goldwater zvítězil. Prvenství, byť velmi těsné, si odtud odnesl Johnson, avšak nepodařilo se mu získat více, než padesát procent, prezidentův zisk činil pouze 49,41% (5 074 974), zatímco jeho konkurent zaostal o pouhé jedno procento, podpořilo jej celkem 48,43% (4 975 194) z těch, kteří se dostavili k volbám. Tato volební účast byla vůbec nejnižší ze všech oblastí, pohybovala se od 34% do 52%. Poměr vítězných států byl 5:5, v počtu získaných volitelských hlasů si pak lépe vedli demokraté, když jejich kandidáty podpořilo sedmdesát zdejších delegátů, oproti čtyřiceti sedmi, kteří se v kolegiu volitelů vyslovili pro Goldwatera a Millera.¹¹⁸⁰ Těm se podařilo zvítězit pouze v menšině okresů, bylo jich celkem 446, naopak pro Johnsona se jich vyslovilo 640. Ve zbývajících šesti pak bodovali nezávislí volitelé.

¹¹⁷⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹⁷⁵ Všechny tyto okresy jsou vesměs málo významné.

¹¹⁷⁶ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹⁷⁷ Byl mezi nimi i druhý nejvýznamnější okres, Tulsa na severovýchodě.

¹¹⁷⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹⁷⁹ Jednalo se o státy Jižní Karolína, Georgie, Mississippi, Alabama a Louisiana, z nichž poslední však podpořil již v roce 1956 tehdejšího republikánského kandidáta D. Eisenhowera.

¹¹⁸⁰ Celkový počet volitelských hlasů odevzdaných z tohoto regionu tedy bylo sto sedmnáct, o čtyři roky dříve byl tento počet o dva nižší.

Virginie (Virginia)

Republikánské vítězství ve Virginii z roku 1960 bylo o čtyři roky později již minulostí, neboť tato strana ztratila více, než 6% a se 46,18% (481 334) přišla o zdejších dvanáct hlasů volitelů. Ty získal úřadující prezident na základě 53,54% (558 038)¹¹⁸¹ vítězství ve většině zdejších okresů,¹¹⁸² které se rozléhaly především na západě a dále na atlantickém pobřeží. Volební účast patřila v rámci regionu k průměrným, přesto však byla velmi nízká, dosahovala pouhých 41%.¹¹⁸³

Severní Karolína (North Carolina)

Druhý stát starého jihu zůstal věrný demokratům, kteří zde s Johnsonem v čele posílili o 4% a získali tak 56,15% (800 139), což jim automaticky připisovalo třináct¹¹⁸⁴ hlasů volitelů. Goldwater z tohoto státu, podobně, jako z většiny ostatních odešel poražen, když jej podpořilo pouze 43,85% (624 844) voličů. Zvítězil pouze v několika okresech,¹¹⁸⁵ situovaných spíše v západní části Severní Karolíny. Volební účast byla nejvyšší v celé regionu, avšak zdejších 52% přesto znamenalo celofederální podprůměr.¹¹⁸⁶

Jižní Karolína (South Carolina)

Nixonovi v roce 1960 scházelo jen velmi málo hlasů, aby na svou stranu získal tento stát. Povedlo se to až Goldwaterovi o čtyři roky později, když posílil o 10% a obdržel 58,89% (309 047) hlasů.¹¹⁸⁷ Naproti tomu Johnson zde s 41,1% (215 700) jako v jednom z mála států prohrál a nezískal tak jihokarolínských osm hlasů volitelů. Demokraté bodovali pouze ve třinácti okresech na severu, u hranic se Severní Karolínou. Volební účast v Jižní Karolíně byla jedna z nejnižších v regionu i v celé federaci, dosáhla pouhých 39%.¹¹⁸⁸

Georgie (Georgia)

Ještě v roce 1960 byla Georgie nejpevnější oporou demokratů, nyní však (byť s nejmenším náskokem ze všech států hlubokého jihu) přešla na stranu republikánů. Ti si zde polepšili o téměř 17% hlasů a dosáhali tak s Goldwaterem v čele 54,12% (616 584) hlasů. Johnson lehce zaostal s 45,57% (522 557)¹¹⁸⁹ a musel tak zdejších dvanáct¹¹⁹⁰ volitelských hlasů přenechat svému konkurentovi. Prezidentovi se podařilo uspět pouze ve čtyřiceti čtyřech regionech z celkového počtu sto padesáti devíti. Rozkládaly se převážně na severu¹¹⁹¹ a pak také na jihovýchodě. Volební účast sice v rámci celého regionu nepatřila k nejnižším, v celofederálním měřítku se však ocitla silně pod průměrem.¹¹⁹²

¹¹⁸¹ Zbývající počet hlasů obdržel E. Hass.

¹¹⁸² Celkem jich bylo osmdesát tři ze sto třiceti.

¹¹⁸³ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹⁸⁴ V předchozích volbách zde bylo přidělováno dvanáct hlasů.

¹¹⁸⁵ Bylo jich celkem třináct. Jednalo se, podobně jako v případě většiny států, především o málo významné okres.

¹¹⁸⁶ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹⁸⁷ Jednalo se o první takové republikánské vítězství od období rekonstrukce.

¹¹⁸⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹⁸⁹ Dále se v Georgii umístili C. DeBerry a J. Lightburn.

¹¹⁹⁰ Přes tento malý počet byla Georgie největším státem, který se republikánskému kandidátovi podařilo získat.

¹¹⁹¹ Vůbec největší podpory se pak demokratům dostalo na severovýchodě, u Atlantského oceánu a hranic s Jižní Karolínou. Demokraté však zvítězili v okrese Fulton s hlavním a zároveň největším městem Atlantou.

¹¹⁹² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Florida

Na Floridě zaznamenal úřadující prezident své druhé¹¹⁹³ nejtěsnější vítězství z celých Spojených států, obdržel zde 51,15% (948 540) a připravil tak arizonského senátora se 48,85% (905 941) o čtrnáct¹¹⁹⁴ hlasů volitelů. Volební výsledek na Floridě je velmi zajímavý, protože dopadly takřka přesně opačně, než-li o čtyři roky dříve. Tehdy byl procentuelní výsledek obou hlavních kandidátů téměř identický s tím rozdílem, že zde vyhráli republikáni. I postavení okresů (kromě špičky poloostrova, která je poměrně liberální a volí pravidelně demokraty), došlo v podstatě k téměř zrcadlovému prohození okresů podporujících obě hlavní strany. Téměř to vypadalo, jako by si republikáni a demokraté doslova vyměnili voliče. Volební účast na Floridě patřila v k jednom z nejvyšších mezi státy starého jihu, avšak celofederálně představovala podprůměr, vyšplhala se na pouhých 51%.¹¹⁹⁵

Alabama

V Alabamě došlo k absolutně unikátní situaci, neboť v této dřívější demokratické baště nebyla vůbec postavena Johnsonova kandidátka. Kandidoval zde pouze jediný prezidentský kandidát, a tím byl Goldwater, který obdržel 69,45% (479 085) hlasů.¹¹⁹⁶ Místní Demokratická strana, která se nacházela pod absolutní kontrolou guvernéra G. Wallace, se rozhodla navrhnout pouze tzv. nezávislé či slibem nevázané kandidáty, kteří by v případě úspěchu, podobně jako v roce 1960, nepodpořili oficiálního demokratického kandidáta.¹¹⁹⁷ K tomu však nedošlo, neboť s 30,55% (210 732) neměli možnost naložit s deseti¹¹⁹⁸ alabamskými voliteli. Uspěli pak pouze v šesti málo významných okresech na severu (při hranicích s Tennessee) a na východě. Oproti předchozím volbám se o tři procentní body zvedla volební účast, těchto 34% však bylo nejnižších v celých Spojených státech.¹¹⁹⁹

Mississippi

V Mississippi se podařilo republikánům získat 87,14% (356 528) hlasů, což představovalo absolutní rekord - žádný jiný kandidát této strany v jakémkoliv státě takového procento nikdy neobdržel.¹²⁰⁰ Získal tak i sedm¹²⁰¹ zástupců tohoto státu v kolegiu volitelů. Naproti tomu Johnson si odtud s 12,86% (52 618) odnesl největší porážku v celých Spojených státech.¹²⁰² Nepodařilo se mu rovněž zvítězit ani v žádném z mississippských okresů. Zdejší volební účast byla nejnižší ze všech států (34%), přesto však jako v jednom z mála států oproti minulým volbám vzrostla, což bylo způsobeno především rozšiřováním volebního práva pro Afroameričany. na jihu. Oproti předchozím volbám vzrostla podpora republikánů o neuvěřitelných 62,5%.¹²⁰³

¹¹⁹³ Nejtěsnější vítězství Johnson zaznamenal v Idahu, Goldwater pak v Arizoně.

¹¹⁹⁴ Při předchozích volbách si jich odtud Nixon odnesl jen dvanáct.

¹¹⁹⁵ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹¹⁹⁶ Oproti předchozím volbám se podpora kandidáta Republikánské strany v Alabamě zvýšila o více, než 27%.

¹¹⁹⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/Unpledged_Elector

¹¹⁹⁸ V minulých volbách jich Alabama do kolegia volitelů vyslala jedenáct.

¹¹⁹⁹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹²⁰⁰ Jednalo se o obrovský úspěch, když si uvědomíme, že se jednalo o první vítězství republikánů (podobně jako v případě Alabamy, Georgie a Jižní Karolíny) od období rekonstrukce.

¹²⁰¹ V předchozích volbách vyslal stát Mississippi do kolegia volitelů pouze sedm volitelů.

¹²⁰² Samozřejmě pokud nepočítáme Alabamu, kde se jeho kandidátka neobjevila vůbec.

¹²⁰³ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Lousiana

Posledním státem hlubokého jihu, ve kterém se Goldwaterovi podařilo zvítězit, byla Lousiana. Získal zde 56,81% (509 225) a všech deset hlasů volitelů. Naproti tomu demokraté od roku 1960 ztratili více, než 7% voličů a získali tak 43,19% (387 068). Zachovala jim pak věrnost většina okresů,¹²⁰⁴ která před čtyřmi lety volila Kennedyho, včetně největšího Orleansu. Ztratili však oblast East Baton Rouge na jihu s hlavním městem Balton Rouge. Volební účast, která činila 47%, byla velmi nízká, avšak v rámci celého regionu patřila spíše k nadprůměrným.¹²⁰⁵

Arkansas

Arkansas byl jediným státem hlubokého jihu, který se Johnsonovi podařilo udržet v demokratickém táboře. Nezvítězil zde však tak výrazně, jako v jiných státech, jeho 56,06% (314 197) však bohatě stačilo na zisk šesti¹²⁰⁶ arkansaských volitelů. Naproti tomu republikánům se oproti předchozím volbám podařilo získat pouze několik desetin procenta, Goldwaterův celkový výsledek pak byl 43,41% (243 264).¹²⁰⁷ Většina voličů jej podpořila v pouhých deseti okresech. Volební účast v Arkansasu pak byla téměř nejvyšší v celém regionu, dosáhla 51%.¹²⁰⁸

Texas

Ve svém rodném Texasu dosáhl Johnson největšího úspěchu ze všech států bývalé konfederace. Podařilo se mu oproti předchozím volbám posílit o téměř 11%, dosáhl tak 63,32% (1 663 185) a díky tomu získal všech texaských dvacet pět volitelů. Porážku si odtud, podobně jako z drtivé většiny států, odnesl Goldwater se 36,49% (958 566).¹²⁰⁹ Bodoval pouze v jedenácti z 254 okresů, většina z nich se jich nacházela v severozápadním výběžku, při hranicích s Oklahomou. Volební účast se v Texasu oproti předešlým volbám nepatrně zvýšila a dosáhla 45%.¹²¹⁰

6.5.6 Farmářské státy (Iowa, Severní Dakota, Jižní Dakota, Nebraska a Kansas)

Tento region byl ve 20. století největší oporou republikánských kandidátů, rok 1964 však byl výjimkou, neboť se Goldwaterovi nepodařilo zvítězit ani v jednom zdejších státě. Všechny dvacet devět¹²¹¹ volitelů tentokrát připadlo demokratům, přestože jejich zdejší zisk 56,46% (1 600 645) byl v rámci celé Unie podprůměrný. Naopak republikáni zaznamenali pokles o téměř 15% na pouhých 43,26% (1 226 503). Uspěli pak pouze ve 123 z celkového počtu 417 místních okresů okresů. S výjimkou Iowy však bylo demokratické vítězství poslední, již od příštích voleb začali tomuto regionu opět dominovat kandidáti Republikánské strany. Volební účast v této oblasti patřila k nadprůměrným, pohybovala se v jednotlivých státech od 65% do 74%.

¹²⁰⁴ tyto okresy byly situovány výhradně na jihu, podél pobřeží Mexického zálivu.

¹²⁰⁵ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹²⁰⁶ V minulých volbách jich ovšem bylo osm.

¹²⁰⁷ Zbývající hlasy získal J. Kasper.

¹²⁰⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹²⁰⁹ Menší procento hlasů získal rovněž zástupce Konstituční strany Joseph Lightburn.

¹²¹⁰ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹²¹¹ V minulých volbách však farmářské státy vyslaly do kolegia volitelů celkem třicet dva svých zástupců.

Iowa

Stát Iowa je prvním v řadě tradičních republikánských opor, které v těchto volbách přešly na stranu demokratů. Zvítězil zde Johnson, když se mu se 61,88% (733 030) podařilo zvýšit tisk své strany o přibližně 18,5%. Goldwater pak v Iowě nedosáhl ani svého celofederálního průměru, když jej podpořilo pouze 37,92% (449 148)¹²¹² ze 73% potenciálních voličů, kteří se k volbám dostavil. Úřadující prezident si tak mohl připsat dalších devět¹²¹³ volitelských hlasů. Bodoval pouze v šesti málo významných okresech, roztroušených po celém státě.¹²¹⁴

Severní Dakota (North Dakota)

Další z farmářských států byl, podobně jako všechny ostatní státy v tomto regionu, baštou Republikánské strany. Goldwaterovi se však podařilo téměř neuvěřitelné - přenechal Severní Dakotu svému konkurentovi, který v tomto státě dosáhl vítězství a odnesl si zdejší čtyři hlasy volitelů, když se pro něj vyjádřilo 57,97% (149 784) voličů, zatímco pro republikánské kandidáty pouze 41,88% (108 207).¹²¹⁵ Druzí jmenovaní tak ztratili oproti předchozím volbám asi 13,5% a získali na svou stranu většinu voličů v pouhých sedmi méně významných okresech, které situovaných převážně na jihu Severní Dakoty. Volební účast (71%) byla jedna z nejvyšších v celých Spojených státech.¹²¹⁶

Jižní Dakota (South Dakota)

Volby v roce 1964 byly jedinými po roce 1936,¹²¹⁷ kdy se demokratům podařilo zvítězit v této nejistější republikánské opoře, kterou byla ve 20. století. Johnson oproti předchozím volbám získal téměř 14% voličů, díky kterým dosáhl celkového počtu 55,61% (163 010) a odnesl si z Jižní Dakoty čtyři hlasy volitelů. Naproti tomu Goldwatera podpořilo pouze 44,39% (130 108), velká část jich pocházela ze čtrnácti okresů, v nichž se mu podařilo zvítězit. K volbám se dostavilo 74% oprávněných voličů, nejvíce v celém regionu. Jednalo se rovněž o jednu z nejvyšších volebních účastí v celých Spojených státech.¹²¹⁸

Nebraska

Nixon v Nebrasce v roce 1960 zvítězil svým nejlepším výsledkem ze všech států, o čtyři roky později však republikáni zaznamenali ztrátu téměř 15% a se 47,39% (276 847) prohráli. Nebraských pět¹²¹⁹ hlasů volitelů si tedy tentokrát odnesli demokraté na základě 52,61% (307 307).¹²²⁰ Bodovali však pouze ve čtyřiceti z celkového počtu devadesáti tří okresů,¹²²¹ především na jihovýchodě a východě, včetně obou nejvýznamnějších, tj. Lancasteru a Douglassu. Získal tak na svou stranu

¹²¹² Další hlasy si rozdělili E. H. Munn, E. Hass a C. DeBerry.

¹²¹³ V roce 1960 si jich však odtud Nixon odnesl deset.

¹²¹⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹²¹⁵ V Severní Dakotě získali několik hlasů i C. DeBerry a E. H. Munn.

¹²¹⁶ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹²¹⁷ Ve stejném psotavení jsou i další státy regionu, tedy Severní Dakota, Nebraska a Kansas a dále Indiana.

¹²¹⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹²¹⁹ Při minulých volbách se v Nebrasce přidělovalo šest hlasů volitelů.

¹²²⁰ Jednalo se o první demokratické vítězství od roku 1936.

¹²²¹ Nastal tak jediný případ těchto voleb (v jiných letech byl poměrně obvyklý), kdy menšinová Republikánská strana získal většinu okresů.

jak hlavní město Lincoln, tak největší město Omaha. Volební účast byla lehce nadprůměrná, konkrétně 66%.¹²²²

Kansas

Kansas byl spolu s Nebraskou v roce 1960 jediným státem, kde se republikánům podařilo získat více, jak 60% hlasů. Od té doby však ztratili přes 15% a zbývajících 45,06% (386 579) na opětovné získání sedmi¹²²³ kansaských volitelských hlasů nestačilo. Naproti tomu úřadujícímu prezidentovi se s 54,09% (464 028) podařilo docílit jediného vítězství Demokratické strany v tomto státě v letech 1936-2004. Ta na svou stranu získala rovněž šedesát tři z celkového počtu sto pěti okresů, včetně dvou nejvýznamnějších - Segwicku a Shawnee.¹²²⁴ Volební účast v Kansasu dosáhla 65% a byla tak vůbec nejnižší v celém regionu.¹²²⁵

6.5.7 Státy podél Skalistých hor (Montana, Idaho, Wyoming, Colorado, Utah, Nevada, Nové Mexiko a Arizona)

Tento region je hned po farmářských státech největším dlouhodobým zdrojem republikánských hlasů, jak voličů, tak volitelů. Tentokrát však všechny zdejší státy s výjimkou Goldwaterovy domovské Arizony¹²²⁶ podpořily Johnsona, přestože zde nezvítězil tak výrazně, jako v jiných oblastech. Zaznamenal tu svůj druhý nejhorší výsledek vůbec, hned po státech starého jihu, získal zde „pouze“ 56,46% (1 600 645), zatímco Goldwater si zde v porovnání s ostatními regiony vedl poměrně zdatně, podpořilo jej 43,26% (1 226 503) voličů. Poměr v kolegiu volitelů činil 28:5,¹²²⁷ mezi vítěznými okresy pak 81:69. Oba výsledky byly příznivější pro demokratického kandidáta. Volební účast se pohybovala v rozmezí 52%-78%, nejnižší byla Nevadě, nejvyšší naopak v Utahu.

Montana

Dalšího důkazu své celonárodní katastrofy se republikáni dočkali v této své baště. Oproti minulým volbám zde ztratili asi 11% a se 40,57% (113 032) neměli nárok na zdejší čtyři hlasy volitelů. Ty tentokrát získal Johnson, jemuž dalo svou důvěru 58,95% (162 246)¹²²⁸ voleb se zúčastnivších voličů. Zvítězil pak v převážné většině okresů, Goldwaterovi se jich na svou stranu podařilo získat pouze dvanáct, na jihozápadě a jihovýchodě státu, při hranicích s Idahem, Wyomongem a Jižní Dakotou. Voličů se v Montaně k volebním urnám dostavilo 69%.¹²²⁹

Idaho

V Idahu Johnson porazil svého hlavního konkurenta vůbec nejnižším rozdílem ze všech demokraty „ovládnutých“ států.¹²³⁰ Na získání zdejších čtyř hlasů volitelů mu stačilo pouze 50,92% (148 920), těsně za ním se pak umístil arizonský senátor se 49,08% (143 557), jeho strana tak oproti předchozím volbám ztratila téměř

¹²²² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹²²³ V roce 1960 se jich však v Kansasu přidělovalo osm.

¹²²⁴ V těchto oblastech se nacházela dvě významná města - hlavní město Topeka a nejlidnatější město Wichita.

¹²²⁵ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹²²⁶ V tomto státě však byl zaznamenán vůbec nejtěsnější výsledek těchto voleb.

¹²²⁷ Tento region zaznamenal od předchozích voleb pouze jednu změnu v počtu volitelských hlasů, a to právě ve státě, kde zvítězil Goldwater - Arizoně přibyl jeden hlas.

¹²²⁸ Některé voliče v tomto státě zaujali ještě J. Kasper, E. H. Munn a C. DeBerry.

¹²²⁹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹²³⁰ Vůbec nejtěsnějším způsobem však skončily volby v Goldwaterově domovské Arizoně.

5%. Prezident bodoval v těsné menšině, tedy jedenadvaceti z celkového počtu čtyřiceti čtyř okresů. Rozkládaly se na severovýchodě (u hranic s Mintanou, východě (při hranicích s Wyomingem) a především na jihu a jihozápadě,¹²³¹ podél hranic s Oregonem, Nevadou a Utahem. Volební účast byla v Idahu v roce 1960 nejvyšší v celých Spojených státech, nyní se umístila se 77% na pomyslném druhém místě, hned po Utahu.¹²³²

Wyoming

Dostáváme se k další republikánské baště, jejíž voliči dali roku 1964 přednost demokratům,¹²³³ neboť jejich kandidáta Johnsona podpořilo 56,56% (80 718) z nich. Oproti tomu republikáni se při ztrátě přibližně 11,5% obdrželi pouze 43,44% (61 998). Přes tuto prohru se jim podařilo na svou stranu získat devět z dvaceti tří okresů. To však samozřejmě nic neměnilo na to, že Wyoming své tři volitelské hlasy odevzdal úřadujícímu prezidentovi. Volební účast byla velmi vysoká, dosáhla 74%.¹²³⁴

Colorado

Johnson si v Coloradu vedl nejlépe ze všech států Skalistých hor, když zde získal 61,27% (476 024) hlasů oproti Goldwaterovým pouhým 38,19% (296 767).¹²³⁵ Demokraté tak v tomto státě posílili o téměř 17% a zvítězili téměř ve všech okresech, s výjimkou třech - Washingtonu, Hinsdale Elbert, vesměs bezvýznamných.¹²³⁶ Volební účast v Coloradu patřila v rámci regionu k průměru, vyšplhala se na solidních 68%.¹²³⁷

Utah

O téměř 10% se podařilo se L. Johnsonovi podařilo zlepšit zdejší demokratický výsledek z roku 1960 na 54,86% (219 628) a dosáhl tak posledního vítězství své strany v Utahu.¹²³⁸ Jeho protivníkovi 45,14% (180 682) na získání čtyř volitelských hlasů nestačilo. Tomu se však podařilo zvítězit v celkem třinácti z devěťadvaceti okresů, většinou na jihu a na severu. Prezident pak bodoval v okrese Salt Lake City, v němž se nachází stejnojmenné hlavní a zároveň nejlidnatější město. Voliči tohoto státu se k volebním urnám dostavili v nejvyšším počtu z celých Spojených států, bylo jich 78%.¹²³⁹

Nevada

Volební výsledek v Nevadě je poměrně zajímavý, neboť v roce 1960 se stala pouze jedním ze dvou států v regionu, ve kterém (byť těsně) zvítězil Kennedy. Přestože zde o čtyři roky později s převahou zvítězil Johnson, jeho výsledek zdaleka

¹²³¹ Na jihozápadě se rovněž nachází okres Ada, s hlavním a zároveň největším městem Boise.

¹²³² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹²³³ Tato strana tak zaznamenala ve Wyomingu své poslední vítězství v prezidentských volbách.

¹²³⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹²³⁵ Malé zastoupení zde získali rovněž C. DeBerry, E. H. Munn a E. Hass.

¹²³⁶ Naproti tomu demokraté zvítězili v hlavním a největším městě, Denveru.

¹²³⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹²³⁸ Dnes je Utah jednou z nejpevnějších republikánských baští v celých Spojených státech.

¹²³⁹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

nepatřil k nejvyšším v oblasti na západ od Mississippi.¹²⁴⁰ Obdržel zde 58,58% (79 339) a posílil tak „pouze“ o necelých 7,5%. Zdejší volitelé tak odevzdali své tři hlasy úřadujícímu prezidentovi. Jeho vyzyvatel pak získal 41,42% (56 094). Podařilo se mu přesvědčit většinu voličů pouze ve třech okresech na západě, u hranic s Kalifornií. V Nevadě přišlo k volebním urnám pouhých 52% oprávněných voličů, nejméně ze všech „skalistých“ států.¹²⁴¹

Nové Mexiko (*New Mexico*)

Pokud se na stranu prezidenta Johnsona přidaly všechny státy v regionu, nemohlo chybět Nové Mexiko, které dlouhodobě ze všech zdejších států vykazuje největší sklony volit jeho stranu. Ta zde tentokrát obdržela 59,22% (194 017) a odnesla si zdejší čtyři volitelské hlasy. Naopak podpora republikánů poklesla oproti roku 1960 na 40,24% (131 838),¹²⁴² tedy o více, než 9%. Goldwater pak bodoval pouze ve třech okresech ve středu a na severovýchodě státu.¹²⁴³ Volební účast dosáhla průměrné hodnoty 62%.¹²⁴⁴

Arizona

Domovským státem B. Goldwatera byla právě Arizona, což se stalo hlavním důvodem, proč v tomto státě jako v jediném mimo hluboký jih zvítězil, byť zde s 50,45% (242 535)¹²⁴⁵ zaznamenal nejtěsnější výsledek celých voleb. Toto vítězství však znamenalo zisk pouhých pěti¹²⁴⁶ volitelských hlasů. Johnson pak zaostal přesně o 1%, když se pro něj vyslovilo 49,45% (237 753) voličů. Prezident bodoval v okresech podél západní (s Kalifornií a Nevadou), jižní (s Mexikem) a východní (s Novým Mexikem) hranice.¹²⁴⁷ Nejdůležitější okres, Maricopa s hlavním a největším městem Phoenixem, si mohl připsat Goldwater. Arizoňané se k volbám dostavili v jednom z nejmenších počtů celém regionu, bylo jich pouze 55%.¹²⁴⁸

6.5.8 Pacifické státy (Kalifornie, Oregon, Washington, Aljaška a Havaj)

V tomto regionu můžeme vysledovat podobný posun, jako na Středozápadě. V obou oblastech roku 1960 těsně zvítězil Nixon, o čtyři roky později zde pak s výrazným náskokem bodoval Johnson. Dokonce i tradiční republikánské státy jak na pacifickém pobřeží, tak na Středozápadě nyní výrazně podpořily demokraty. Ti na západě zvítězili v poměru 60,36% : 39,45%¹²⁴⁹ a odnesli si odtud všech šedesát dva¹²⁵⁰ hlasů volitelů, neboť Johnson zabodoval ve všech státech. Podařilo se mu uspět i v deseti z celkového počtu sto padesáti zdejších okresů. Volební účast se pohybovala od 44% do 72%.

¹²⁴⁰ Lepší výsledek zaznamenal v této oblasti v celkem devíti státech (kromě všech pacifických států navíc ještě v Montaně, Coloradu, Novém Mexiku a Texasu.

¹²⁴¹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹²⁴² Další hlasy voličů si odtud odnesli E. Hass a E. H. Munn.

¹²⁴³ Jednalo se o malé okresy Harding, Lincoln a Union.

¹²⁴⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹²⁴⁵ Oproti předchozím volbám ztratili republikáni v Arizoně 5% hlasů.

¹²⁴⁶ V roce 1960 tento stát vysílal do kolegia volitelů o jednoho svého zástupce méně.

¹²⁴⁷ Těchto okresů bylo deset z celkového počtu čtrnácti.

¹²⁴⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹²⁴⁹ Absolutní počty hlasů činily 5 660 263 a 3 699 205 hlasů.

¹²⁵⁰ Oproti předchozím volbám se toto zastoupení v kolegiu volitelů zvýšilo o plných devět hlasů.

Kalifornie (*California*)

Ve státě, který Goldwaterovi zajistil prezidentskou nominaci, se však republikánům ve všeobecných volbách příliš nedařilo a výrazně zaostal za Johnsonem, byť ne o tolik, jako na celofederální úrovni. prezident zde obdržel 59,11% (4 171 877)¹²⁵¹ a získal tak všech čtyřicet kalifornských hlasů volitelů.¹²⁵² Jeho republikánský vyzyvatel pak zaostal 40,79% (2 879 108)¹²⁵³ a zvítězil pouze v pěti okresech - v jednom ve středu státu, ve dvou na východě při hranicích s Nevadou a rovněž ve dvou na jižním pacifickém pobřeží. Oproti předchozím volbám, kdy zde těsně zvítězil Nixon, zaznamenali republikáni ztrátu asi deset procent. Volební účast pak zůstala v podstatě na stejné úrovni, činila 65%.¹²⁵⁴

Oregon

Další z pacifických států získal Johnson s drtivou převahou, obdržel zde 63,72% (501 017) a připsal si tak šest oregonských hlasů volitelů, když se mu oproti Kennedymu navíc podařilo připojit téměř 16,5% hlasů. Goldwater pak zaostal s pouhými 35,96% (282 779). Bodoval pak v pouhých dvou okresech, na jihovýchodě a na jihozápadě. Volební účast se v Oregonu vyšplhala na poměrně vysokých 69%.¹²⁵⁵

Washington

Již asi nikoho nepřekvapí, že devět washingtonských delegátů ve sboru volitelů podpořilo úřadujícího prezidenta Johnsona, který zde obdržel 61,97% (779 881) hlasů. Naproti tomu republikáni oproti předchozím volbám ztratili více, než 13% a Goldwater tak dokázal přesvědčit pouze 37,37% (470 366)¹²⁵⁶ místních voličů a bodoval pouze ve třech okresech na východě státu.¹²⁵⁷ Ve Washingtonu pak byla zaznamenána nejvyšší volební účast v celém regionu, vyšplhala se až na 72%.¹²⁵⁸

Aljaška (*Alaska*)

Rok 1964 byl jediným v celé historii Aljašky jako členského státu USA, kdy se zde podařilo zvítězit demokratům, od té doby je pevnou baštou republikánů. Johnson zde zaznamenal (právě ve srovnání s jinými roky) obrovský úspěch, neboť se pro něj ze 44% voličů,¹²⁵⁹ kteří dorazili k volbám vyjádřilo plných 65,91% (44 329), zatímco pro Goldwatera pouze 34,09% (22 930). Ten nezvítězil ani v žádném distriktu a pochopitelně nezískal zdejší tři hlasy volitelů. Oproti předchozím volbám si republikáni pohoršili o téměř 17%.¹²⁶⁰

Havaj (*Hawai*)

¹²⁵¹ Například v San Franciscu se však Johnsonovi podařilo přesáhnout 70%.

¹²⁵² V minulých volbách jich bylo pouze třicet dva.

¹²⁵³ Zbývající hlasy si rozdělili hned čtyři vepsaní kandidáti - E. Hass, C. DeBerry, E. H. Munn a Kirby Hensley.

¹²⁵⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹²⁵⁵ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹²⁵⁶ Menší procento hlasů obdrželi rovněž E. Hass a C. DeBerry.

¹²⁵⁷ Jednalo se o okresy Adams, Lincoln a Whitman.

¹²⁵⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹²⁵⁹ Tato volební účast byla nejen nejmenší v celém regionu, ale také jednou z nejmenších v celých Spojených státech.

¹²⁶⁰ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Na Havaji dosáhl Johnson třetího¹²⁶¹ nejlepšího výsledku v celých Spojených státech, když obdržel úctyhodných 78,76% (163 249) Goldwater zde naopak zcela propadl a získal pouhých 21,24% (44 022). Republikáni zde tedy pohoršili o téměř 29% a neměli tak vůbec žádnou šanci získat zdejší čtyři¹²⁶² hlasy volitelů. Nebodovali ani v žádné ze čtyř havajských oblastí. Po krátkém zaváhání v prvních volbách (kdy sice demokraté rovněž zvítězili, ale pouze o několik hlasů) se tento ostrovní stát zařadil mezi pevné demokratické bašty. Volební účast byla poměrně nízká, činila pouhých 51%.¹²⁶³

6.6 Po volbách

Zdálo se, že tak zdrcující porážka bude znamenat odchod Goldwatera z aktivní politiky, zvláště, když v lednu 1965 vypršel jeho senátorský mandát. Podle arizonských zákonů totiž nemohl usilovat o dvě veřejné funkce současně.¹²⁶⁴ V roce 1968 však slavil velký *comeback*, neboť opět zvítězil ve volbách do horní komory a stal se posléze na dlouhých osmnáct let jedním z jejích nejaktivnějších členů a jeho jméno je spojováno s významnými zákonodárnými iniciativami, přímým kontaktem se všemi administrativami tohoto období a zejména se zahraniční politikou. Určitou satisfakcí mu bylo, když se proud, který reprezentoval, stal dominantní nejen v jeho vlastní straně, ale po určitou dobu měl dokonce převahu v celé společnosti.

Naproti tomu Johnson byl v pozici muže, který se zcela náhodou v roce 1963 dostal na vrchol nejvyššího mrakodrapu a svým drtivým vítězstvím, kterým si svůj mandát nechal potvrdit přímo od občanů, se mu podařilo vyšplhat na pomyslnou anténu na onom mrakodrapu. O to hlubší pak byl jeho pád, když se po negativních ohlasech veřejnosti na svou politiku rozhodl znovu nekandidovat. Zpětně by se dalo říci, že pozice veřejnosti k milovanému Johnsonovi a zatracovanému Goldwaterovi tak, jak se jevila v roce 1964, se začala pozvolna měnit. Zatímco arizonský senátor se později stal, jak již bylo řečeno, schopným a uznávaným zákonodárcem, obrovská podpora demokratického prezidenta se v podstatě rozpadla a málokterý z držitelů nejvyššího úřadu byl posléze takovým terčem opovržení občanů, snad s výjimkou R. Nixona.

6.7 Různé kombinace

Při popisu předchozích voleb jsem měl poměrně široký prostor zaobírat se „co by, kdyby“ z hlediska volební geografie. V tomto případě jsou však jakékoliv podobné úvahy naprosto bezpředmětné, neboť vítězství L. Johnsona bylo natolik zdrcující, že odpadají jakékoliv úvahy typu, v kolika státech by Goldwater musel získat většinu hlasů a kolik by v takovém případě musel získat hlasů navíc, aby celkově zvítězil v hlasování volitelů. Pouze v „demokratických“ státech Idaho a Florida a „republikánské“ Arizoně byl výsledek natolik těsný, že by se dalo hovořit o jejich eventuálním přesunu na tu či onu stranu, avšak jejich čtyři, čtrnáct a pět volitelských hlasů by nebylo schopno celkový výsledek změnit a ohrozit tak případně Johnsonovo vítězství.

¹²⁶¹ Lepší výsledek zaznamenaly pouze hlavní město Washington a Rhode Island.

¹²⁶² oproti minulým volbám se tento počet zvýšil o jeden a zůstal zachován dodnes.

¹²⁶³ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹²⁶⁴ Například Texas však toto umožňoval, proto byl v roce 1960 Johnson zvolen zároveň viceprezidentem i senátorem.

7. Prezidentské volby v roce 1968

Po svém drtivém vítězství v roce 1964 se Johnson¹²⁶⁵ ocitl na vrcholu popularity. Avšak s postupným prodlužováním americké účasti ve Vietnamu a především stále jasněji se ukazující neschopností Spojených států tuto válku vyhrát, se prezidentova podpora neustále smrskávala, až se téměř rozplynula. Z tohoto důvodu se rozhodl, že v nadcházejících volbách již nebude o nejvyšší funkci usilovat.¹²⁶⁶ V Demokratické straně v té době již probíhal nominační proces. Hlavními protivníky v primárkách byli bratr někdejšího prezidenta Robert F. Kennedy, který byl v jejich průběhu zavražděn¹²⁶⁷ a Eugen McCarthy. V té době však stále ještě o prezidentské nominaci rozhodovali spíše straniční vůdci, stal se nakonec kandidátem Demokratické strany úřadující viceprezident Hubert Humphrey.¹²⁶⁸

Republikánská strana se po prohraných volbách v roce 1964 nacházela v krizi. Zdálo se, že její hlavní konkurentka je v čele s Johnsonem naprosto dominantní politickou silou, která v roce 1968 opět s přehledem vyhraje volby. Rovněž se zdálo, že Richard Nixon, jenž byl poražen jak v prezidentských volbách roku 1960, tak v guvernerských o dva roky později, je již mimo politiku. Živil se jako právník v New Yorku,¹²⁶⁹ tato práce jej však nenaplňovala.¹²⁷⁰ Spolu s úpadkem prezidentovy popularity však vycítil svou příležitost a rozhodl a zúčastnit stranických primárek. Prezentoval se jako středový kandidát (v rámci strany) a obhájce národních zájmů. Porazil jak konkurenty zleva (v jejich čele stál Nelson Rockefeller), tak zprava (ty vedl kalifornský guvernér Ronald Reagan)¹²⁷¹ a získal prezidentskou nominaci své strany. Ve volbách pak velmi těsně zvítězil.

Pro tyto volby je velmi významná kandidatura třetí strany, kterou tentokrát byla Americká nezávislá strana (*American Independent Party*) v čele s bývalým alabamským guvernérem Georgem Wallace.¹²⁷² Byla jednou z nejúspěšnějších třetích stran v historii a také poslední takovou formací, které se podařilo získat hlasy volitelů.¹²⁷³ Jeho úspěch byl natolik významný, že mohl způsobit vítězství některého z obou hlavních kandidátů nebo dokonce přenést volbu prezidenta do Kongresu, což

¹²⁶⁵ K jeho osobě podrobněji viz samostatná kapitola.

¹²⁶⁶ Opětovnou kandidaturu mu umožňoval XXII. dodatek k ústavě, podle kterého by se nemohl o funkci prezidenta opět ucházet pouze v případě, že by po smrti Kennedyho strávil v úřadě déle, než dva roky z jeho funkčního období, on však prezidentskou funkci držel mezi zavražděním svého předchůdce a svým zvolením pouze rok, takže na něj se dodatek nevztahoval. Tindall 2000, str. 826-827.

¹²⁶⁷ Důležitá byla i vražda černošského vůdce Martina Luthera Kinga.

¹²⁶⁸ Podrobněji k osobnostem Kennedyho, McCarthyho a Humphrey viz samostatné kapitoly.

¹²⁶⁹ Z tohoto důvodu byl jako jeho domovský stát uváděn právě New York.

¹²⁷⁰ Z politiky ostatně neodešel úplně. V roce 1964 podporoval konzervativního republikánského kandidáta na prezidenta B. Goldwatera, během kongresových voleb v roce 1966 processoval celou zemi, aby podpořil jednotlivé republikánské kandidáty.

¹²⁷¹ Tento původním povoláním herec a moderátor sportovních pořadů vstoupil do politiky jako dvojnásobný (1947-52 a 1959-60) prezident odborového svazu filmových herců (*President of Screen Actors Guild*). Jako kalifornský guvernér působil v letech 1967-75. V letech 1968 a především 1976 neúspěšně usiloval o nominaci své strany do prezidentských voleb, uspěl však až v roce 1980. Nejvyšší funkci pak zastával v letech 1981-89. Dvakrát se stal mužem roku časopisu *Timě*, v letech 1980 a 1983. Podrobněji srv. s: Graubard 2007, str. 476-511; Noonan 1950; Wills 1934; D'Souza 2004; Reagan 1988;

http://en.wikipedia.org/wiki/Ronald_Reagan

¹²⁷² Podrobněji k jeho osobě viz samostatná kapitola.

¹²⁷³ R. Perot (kandidoval jako nezávislý) sice v roce 1992 získal o polovinu více hlasů voličů (v relativním pojetí), avšak nezvítězil v žádném státě.

byl také Wallaceův cíl neboť hodlal podpořit pouze toho kandidáta, který by byl ochoten k ústupkům v oblasti desegregace, případně tento proces úplně zastavit.¹²⁷⁴

Podobně, jako před předchozím kláním, došlo i volebním obdobím 1965-69 ke změně ústavy, která se úzce dotýkala prezidentských voleb, či spíše, jako v tomto případě, prezidentské posloupnosti. Touto změnou byl tentokrát XXV. dodatek, který poprvé umožňoval obsadit uprázdněnou funkci viceprezidenta a zajistit tak plynulou kontinuitu moci. Bezprostředním impulsem k jeho schválení bylo zavraždění prezidenta Kennedyho a následné období, kdy jeho nástupce vládl bez viceprezidenta. Dodatek měl zajistit, aby se tato situace již neopakovala. Je ve srovnání s ostatními poměrně rozsáhlý, dlouze řeší především možnosti dočasného zastupování prezidenta viceprezidentem, pokud hlava státu není schopná svou funkci vykonávat. Nás však zajímá především druhý oddíl, který říká: „Kdykoli nastane uvolnění úřadu viceprezidenta,¹²⁷⁵ jmenuje prezident viceprezidenta, který se ujme úřadu, ihned po schválení většinou hlasů obou komor Kongresu.“ („*Wherever there is a vacancy in the office of Vice President, the President shall nominate a Vice President who shall take office upon confirmation by a majority vote of both House and Senate.*“).¹²⁷⁶ XXV. dodatek byl Kongresem schválen 6. července 1965, potřebný počet třiceti osmi států jej ratifikoval ke dni 10. února 1967. Žádný stát jej neodmítl, avšak devět se jich vyslovilo kladně ještě po jeho ratifikaci, takže pouze tři státy se vůbec nevyjádřily.¹²⁷⁷

V té době ovšem nikdo netušil, že k uplatnění tohoto dodatku dojde v následujících několika letech hned dvakrát. Poprvé se tak stalo na podzim roku 1973, kdy rezignoval tehdejší viceprezident Spiro Agnew.¹²⁷⁸ Na jeho místo byl Kongresem zvolen a následně prezidentem Nixonem jmenován vůdce republikánské menšiny ve Sněmovně reprezentantů Gerald Ford.¹²⁷⁹ Ten se tři čtvrtě roku poté stal prezidentem, jediným, který předtím neprošel procesem celonárodních voleb. Opět se však uvolnilo místo druhého muže ve státě, což nová hlava státu vyřešila tím, že do této funkce jmenovala (samozřejmě po schválení Kongresem) tehdejšího guvernéra státu New York a představitele liberálního křídla strany, Nelsona A. Rockefellera.

7.1 Nominace Republikánské strany

Postupně se v rámci Republikánské strany vyprofilovali hned čtyři relevantní kandidáti, favoritem však byl od samého počátku bývalý viceprezident R. Nixon, který oficiálně oznámil svou kandidaturu 31. ledna 1968.¹²⁸⁰ Nejdříve, v průběhu února, se jeho hlavním konkurentem stal guvernéř Michiganu George Romney,¹²⁸¹

¹²⁷⁴ Abramson 1995, str. 354.

Nebylo tajemstvím, že přes svou původní stranickou identifikaci (byl demokratem) by se spíše domluvil s Nixonem.

¹²⁷⁵ K tomuto uvolnění může dojít čtyřmi různými způsoby - úmrtím, rezignací, odvoláním v procesu *impeachmentu*, nebo nástupem na místo prezidenta.

¹²⁷⁶ Tindall 2000, str. 827; srv. s:

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6c/25th_Amendment_Pg1of2_AC.jpg

¹²⁷⁷ Později jej ratifikovaly (v únoru-květnu 1967) Connecticut, Montana, Jižní Dakota, Ohio, Alabama, Severní Karolína, Illinois, Texas a Florida. K dodatku se nevyjádřily pouze Jižní Karolína, Georgie a Severní Dakota. http://en.wikipedia.org/wiki/Twenty-fifth_Amendment_to_the_United_States_Constitution

¹²⁷⁸ Rezignoval poté, co se zjistilo, že ještě jako guvernéř Marylandu bral úplatky. Podrobněji k jeho osobě viz samostatná kapitola.

¹²⁷⁹ Podrobněji k jeho osobě viz samostatná kapitola.

¹²⁸⁰ Eisenhower 1986, str. 236.

¹²⁸¹ Podrobněji k jeho osobě viz samostatná kapitola.

který se stavěl proti válce ve Vietnamu a dokonce byl deníkem New York Times označen za „republikánskou verzi Eugena McCartyho“, především kvůli své kritice americké účasti ve Vietnamu.¹²⁸² Názorově se nacházel někde mezi Nixonem a svým „nástupcem“ v pozici vyzyvatele bývalého viceprezidenta, kterým byl guvernér New Yorku Nelson Rockefeller.

Průzkumy veřejného mínění, které probíhaly již od poloviny roku 1967, naznačovaly, že zatímco Rockefeller se těší velmi vysoké popularitě mezi voliči, je již méně oblíbený u republikánů a doslova odpor vzbuzoval mezi politiky své strany. Z průzkumů též vyplývalo, že by měl mnohem větší šanci porazit ve volbách prezidenta Johnsona nebo, později, viceprezidenta Humphreye, než právě Nixon. To mu však nijak nepomohlo při vnitrostranických primárkách.¹²⁸³

První z těchto primárek se uskutečnily, jako již tradičně, v malém novoanglickém státě New Hampshire. Jednoznačně jim dominoval bývalý viceprezident, který obdržel 78% hlasů voličů, zatímco newyorského guvernéra podpořilo pouze 11% z těch, kteří se hlasování zúčastnili. Rockefellerovi se podařilo zvítězit pouze 30. dubna v Massachusetts, naopak Nixon bodoval ve všech následujících primárkách, kterých se zúčastnil. V nich však už byl jeho hlavním protivníkem kalifornských guvernéra Ronald Reagan, vedoucí představitel konzervativního křídla v Republikánské straně. Ten byl ke kandidatuře přemluven svými stranickými kolegy z Kalifornie, kteří se obávali rozkolu své strany, proto jej přemluvili, aby se ucházel o nominaci, neboť jeho případní protivníci (Nixon, Rockefeller, Romney) se proti němu v jeho vlastním státě neodvážili vystoupit a bude tak zachována jednota.¹²⁸⁴ Tento předpoklad se skutečně splnil, neboť v kalifornských primárkách, které se odehrály 14. května, byl jediným uchazečem o stranickou nominaci. V ostatních primárkách však většinou působil jako vepsaný kandidát. Všeobecně však podporoval někdejšího viceprezidenta.

Z dalších míst, kde se primární volby odehrály, jmenujme ještě Nebrasku (14. května), kde Nixon obdržel 70%, Reagan 21% a Rockefeller zcela propadl s 5%. Podobná situace nastala o den později v Oregonu,¹²⁸⁵ kde opět s 65% bodoval někdejší viceprezident.¹²⁸⁶ Co se týče jednotlivých regionů,¹²⁸⁷ Rockefeller uspěl již tradičně na severovýchodě¹²⁸⁸ a v Nové Anglii, Reagan pak především ve „své“ Kalifornii (ta vysílala velmi vysoký počet delegátů na stranický konvent) a pak také na jihu.¹²⁸⁹ Nixon dominoval především v jižních oblastech,¹²⁹⁰ ve farmářských státech, státech Skalnatých hor a částečně rovněž na Středozápadě.¹²⁹¹

¹²⁸² Eugen McCarty v té době usiloval o nominaci za Demokratickou stranu, patřil k radikálně-levicovému křídlu strany. podrobněji viz níže.

¹²⁸³ V polovině roku 1967 se na prvním místě mezi republikány umístil právě Nixon s 39%, zatímco Romneye podpořilo 25% respondentů.

http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1968

V listopadu 1967 by Rockefeller porazil Johnsona v poměru 52%:35%, mezi republikánskými politiky však Nixon vedl 5:1. V březnu 1968 by opět zvítězil newyorský guvernér nad úřadujícím prezidentem 41% : 34%, zatímco bývalý viceprezident by obdržel pouze 39%, ale mezi republikány si vedl mnohem lépe, porazil by svého hlavního vnitrostranického soupeře v poměru 56: 32%. Chester 1969, str. 218.

¹²⁸⁴ Reagan 1998, str. 153.

¹²⁸⁵ V tomto státě roku 1964 v tehdejších primárkách Rockefeller porazil Goldwatera.

¹²⁸⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1968

¹²⁸⁷ Mám namysli nejen podporu jednotlivým kandidátům v primárkách, ale delegáty vyslané špičkami jednotlivých stranických organizací.

¹²⁸⁸ Především si zajistil devadesát dva volitelů svého domovského New Yorku.

¹²⁸⁹ Například čtyřicet jedna texaských delegátů podpořilo bývalého viceprezidenta, patnáct pak kalifornského guvernéra.

Samotný republikánský konvent se sešel ve dnech 4. - 9. srpna 1968 ve floridském Miami Beach, místem konání pak bylo Miami Beach Convention Center.¹²⁹² Jednalo se o první „sjezd“ této strany v některém z jižních států. Místo konání bylo zvoleno úmyslně a potvrzovalo novou etapou v republikánské historii, související s její novou orientací právě na jižní státy. Velkou zásluhou na tom měl právě Nixon, jehož pozornost se na jih soustředila a především na Floridě velmi toužil uspět, což se mu nakonec také podařilo. K volbám však zbýval ujít ještě velký kus cesty. Nyní, před začátkem konventu, byl sice bývalý viceprezident jasným favoritem, avšak měl jistých pouze 656 hlasů, přičemž ke zvolení jich bylo zapotřebí 667, což mohlo ohrozit jeho nominaci v prvním kole a umožnit následné zvolení nějakého „černého koně“. Avšak podařilo se mu na poslední chvíli přesvědčit některé váhavé delegáty a nominaci se mu podařilo získat hned na první pokus, když obdržel 692 hlasů. Na dalších místech se umístili N. Rockefeller (277 hlasů),¹²⁹³ R. Reagan (182), J. Rhodes (55),¹²⁹⁴ G. Romney (50),¹²⁹⁵ Clifford Case z New Jersey (22),¹²⁹⁶ Frank Carlson z Kansasu (20),¹²⁹⁷ Winthrop Rockefeller z Arkansasu (18),¹²⁹⁸ H. Fong (14), H. Stassen (2)¹²⁹⁹ a John W. Lindsay z New Yorku (1).¹³⁰⁰

¹²⁹⁰ Ze čtrnácti jižních států si Nixon odnesl hlasy dvou set devadesáti osmi delegátů.

¹²⁹¹ Zde např. zvítězil ve wisconsinských primárkách. Část zdejších delegátů však podpořila rovněž michiganského guvernéra Romneyho.

¹²⁹² Polsby 1976, str. 123; srv. s: Chester 1969, str.428.

Ze všech delegátů sjezdu bylo 82% protestantů, z toho 16% příslušníků episkopální církve (v celé populaci jich bylo jen 2%), 7% baptistů (13%; ty oslovoval především Rockefeller, tento fakt nepřekvapí, pokud si uvědomíme, že baptisté ve své převážné většině podporují demokraty a liberály obecně. Krejčí 2000, str. 72.). Dále se jednalo o 15% katolíků (23%), 2% Afroameričanů (11%), 2% Židů (3%) a 8% veteránů. Průměrný věk účastníků konventu činil 49 let, 85% z nich mělo vysokoškolské vzdělání. Wills 1970, str. 31 a 253.

¹²⁹³ Henry Kissinger později jeho úsilí v letech 1960, 1964 a 1968 zhodnotil takto: „Moderní politici by považovali Rockefellera za beznadějně naivního v jeho víře, že člověku musí získat nejvyšší funkci jeho politický program. O 10 let dříve (myšleno v 50., ale spíše ještě ve 40. letech), kdy prezidentské kandidáty ještě vybírali profesionální politici, mohl takový postup na celonárodní úrovni fungovat. Ve věku primárek představoval zbytečnost a handicap. Marnost Rockefellerovy snahy stát se kandidátem své strany na nejvyšší úřad měla proto v sobě něco předem daného. O mnoho let později jsem na setkání veteránů Rockefellerových volebních kampaní poznamenal, že se jednou budou psát učebnice o naší vynalézavosti jak nezískat nominaci pro Nelsona Rockefellera. Vždy se našla nějaká nová cesta, která vedla k tomuto výsledku: buďto Rockefeller vzdal nominaci, když měl vydržet (jako v roce 1960 a 1968), nebo vydržel, když bylo třeba naopak odejít (1964).“ Kissinger 2002, str. 154.

¹²⁹⁴ Byl navržen již při předchozích volbách.

¹²⁹⁵ Z toho čtyřicet z domovského Michiganu a dalších šest z Utahu (zapůsobil jeho mormonský původ). Celkový počet delegátů vysílaných tímto státem na Konvent činil 48. R. Nixon, který v primárkách v Michiganu získal celých 79%, obdržel pouze čtyři hlasy. Chester 1969, str. 101, 470 a 475.

¹²⁹⁶ Zasedal v Kongresu, nejprve (1945-53) ve Sněmovně reprezentantů (6. kongresový okrsek v New Jersey), poté (1955-79) v Senátu (*class II.*). http://en.wikipedia.org/wiki/Clifford_Case

¹²⁹⁷ Nejprve (1947-50) sloužil jako guvernéř Kansasu, poté (1950-69) zasedal v Senátu (*class III.*). http://en.wikipedia.org/wiki/Frank_Carlson

¹²⁹⁸ Byl mladším bratrem slavnějšího N. Rockefellera. V letech 1967-71 sloužil jako první republikánský guvernéř Arkansasu od období rekonstrukce. http://en.wikipedia.org/wiki/Winthrop_Rockefeller

¹²⁹⁹ Fong se Stassenem byli kandidáty již v roce 1964.

¹³⁰⁰ Nejprve (1957-65) byl členem Sněmovny reprezentantů (17. kongresový okrsek v New Yorku), poté (1966-73) sloužil jako starosta města New York. http://en.wikipedia.org/wiki/John_V._Lindsay

Většina z nich však byla zcela bez šance, neboť tito kandidáti se těšili pouze podpoře svého domovského státu.¹³⁰¹

Ve svém projevu, kterým republikánskou nominaci přijímal, Nixon mj. prohlásil: „Když nejsilnější národ světa může být svázaný po čtyři roky ve Vietnamu bez vyhlídky na ukončení této války, když nejbohatší národ na světě nemůže zvládnout svoji vlastní ekonomiku, když národ s největší tradicí vlády práva je sužována bezprecedentním rasovým násilím, když prezident Spojených států cestovat do zahraničí nebo do některého z velkých domácích měst, pak je čas vyměnit vládu Spojených států.“ („*When the strongest nation in the world can be tied down for four years in Vietnam with no end in sight, when the richest nation in the world can't manage its own economy, when the nation with the greatest tradition of the rule of law is plagued by unprecedented racial violence, when the President of the United States cannot travel abroad or to any major city at home, then it's time for new leadership for the United States of America.*“). Dále připomenul, že měl „dobrého učitele“ („*a good teacher*“, čímž minil Eisenhowera potěšil delegáty konventu prohlášením „Zvítězme pro Ika!“ („*Let's win this one for Ike!*“).¹³⁰²

Po tomto úspěchu čekala Nixona během konventu další povinnost - musel navrhnout svého kandidáta na funkci viceprezidenta. Jako první nabídku obdržel jeho blízký přítel, zástupce kalifornského guvernéra (*Lieutenant Governor*) Robert H. Finch,¹³⁰³ ten však odmítl. Nakonec se rozhodl pro marylandského guvernéra Spiroa Agnewa.¹³⁰⁴ Ten byl v té době veřejnosti takřka neznámý, ve své funkci působil teprve necelý rok a půl.¹³⁰⁵ Richard Nixon celkem pět kritérií:¹³⁰⁶

- 1) zvolený viceprezident měl mít předpoklady, aby se stal dobrým prezidentem,¹³⁰⁷
- 2) měl být užitečný ve volební kampani a aktivně získávat hlasy,¹³⁰⁸
- 3) měl sdílet názory prezidenta,¹³⁰⁹
- 4) neutrální osoba, která by nerozdělila stranu,¹³¹⁰
- 5) konečně posledním kritériem byla tzv. Nixonova jižní strategie.¹³¹¹

¹³⁰¹ Chester 1969, str. 475; srv. s Schlesinger 1973, str. 3033.

¹³⁰² http://en.wikipedia.org/wiki/1968_Republican_National_Convention

¹³⁰³ Tuto funkci zastával v letech 1967-69, následně jej nově zvolený prezident Nixon jmenoval do funkce ministra zdravotnictví, školství a sociální péče (*United States Secretary of Health, Education and Welfare*). Tento post zastával v letech 1969-70.

http://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Finch

¹³⁰⁴ Podrobněji k jeho osobě viz samostatná kapitola.

¹³⁰⁵ *The Annals of America* 1976, str. 8.

¹³⁰⁶ Chester 1969, str. 432.

¹³⁰⁷ Toto kritérium bylo spíše populistické, neboť Agnew skutečně nebyl člověkem, který by byl schopen být dobrým prezidentem, jak se o tom sám Nixon později přesvědčil. Ostatně rok a půl strávený ve funkci guvernéra malého státu nebyl dostatečným předpokladem.

¹³⁰⁸ Opět iluzorní kritérium vzhledem k volbě Agnewa. Jednalo se o naprosto neznámého člověka, který stál v kampani spíše v pozadí (což bylo i pravým úmyslem Nixona). *The Annals of America* 13, str. 8.

¹³⁰⁹ V tomto Agnew přes drobné spory s Nixonem vyhovoval.

¹³¹⁰ Takovou osobou Agnew skutečně byl, avšak především díky své faktické neznámosti. Naopak jí nebyl Nelson Rockefeller, umírněný až liberální republikán z New Yorku. O něm byl Nixon naopak přesvědčen, že by stranu rozdělil. Ostatně tento názor zastával i v roce 1973 po rezignaci Agnewa na funkci viceprezidenta, kdy zvažoval různé kandidáty na jím uvolněné místo. Kissinger 2002, str. 23.

¹³¹¹ Tzn. snaha o získání jižních, převážně demokratických států, což se již ve volbách roku 1964 povedlo republikánskému kandidátovi Barrymu Goldwaterovi. Již výběr konání republikánského konventu v Miami na Floridě, svědčil o změně volební taktiky.

Republikánský konvent respektoval výběr Agnewa¹³¹² a poměrem 1128 proti 178 hlasů George Romneye tuto nominaci potvrdil.¹³¹³

7.2 Nominační proces v Demokratické straně

Dlouho byl jasným kandidátem Demokratické strany na nominaci úřadující prezident Lyndon Johnson, který se po drtivém vítězství v roce 1964 těšil obrovské popularity. Jak se však prodlužovala válka ve Vietnamu a přicházely stále nové zprávy o zvyšujícím se počtu obětí amerických vojáků a spolu s tím, že Johnsonova vláda nebyla schopna představit žádnou strategii pro vyvázání se z tohoto konfliktu, prezidentova popularita se neustále rozplývala. Zatímco ještě v červenci 1967 vedl mezi příznivci Demokratické strany nad svým největším potenciálním konkurentem Robertem F. Kennedym v poměru 45% : 39%, již na podzim se do čela průzkumů veřejného mínění dostal někdejší ministr spravedlnosti. Tuto skutečnost potvrdily obě hlavní agentury, které se zabývaly průzkumy veřejného mínění, tedy Gallup Poll (51% : 39%) i Hartus Poll (52% : 32%).¹³¹⁴

Kennedy však dlouho s kandidaturou váhal, velkým problémem pro něj bylo zaujmout nějaké stanovisko k Vietnamu.¹³¹⁵ Dříve, když byl členem vlády, jednoznačně podporoval americké vojenské angažmá v této zemi a v této podpoře pokračoval rovněž jako senátor. Jak však začala být válka nepopulární,¹³¹⁶ rozhodl se (zcela v duchu „dobré“ tradice svého zavražděného bratra) „změnit názor“ a takřka ze dne na den začal válku kritizovat, neboť doufal, že mu tento postoj zvýší popularitu. S touto otázkou naopak neměl problém minnesotský senátor Eugene McCarthy,¹³¹⁷ který proti válce vystupoval od samého počátku a svou kandidaturu oficiálně oznámil již 30. listopadu 1967,¹³¹⁸ jako vůbec první ze všech. Jeho doménou se tedy stala především zahraniční politika, konkrétně válka ve Vietnamu a oslovoval zejména stoupence protiválečného hnutí.

V tomto směru se Agnew jevil skutečně ideálním kandidátem, neboť jeho domovský stát Maryland byl na pomezí jihu (původně byl rovněž otrokářským státem, byť za občanské války zůstal věrný Unii). Jiný vhodnější republikánský kandidát např. na hlubokém jihu de facto neexistoval.

¹³¹² V republikánských primárkách však původně podporoval guvernéra New Yorku Nelsona A. Rockefellera. Polsby 1976, str. 147.

¹³¹³ Podle jiných zdrojů

(http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1968) však jejich zisky činily 1119 a 186 hlasů. Jako další v pořadí se umístili J. Lindsay (10 hlasů), massachusettský senátor Edward Brooke (1) a J Rhodes (1). Šestnáct delegátů se hlasování nezúčastnilo.

¹³¹⁴ Schlesinger 1978, str. 858.

¹³¹⁵ Velkým problémem byl pro R. Kennedyho odkaz jeho zavražděného bratra. Nechtěl s ním být příliš spojován, hodlal provádět vlastní politiku a představit svůj vlastní program. Přestože svého bratra miloval a obdivoval, nechtěl být jeho pouhou kopií, proto mu velmi dlouho trvalo, než-li našel sám sebe a určil si své vlastní cíle (myšlenou obsahově).

¹³¹⁶ Touto otázkou se zabývám na jiném místě - někteří lidé zaměňují dva různé pojmy - „nespokojenost s válkou (myšleno s válkou jako takovou)“ na straně jedné a nespokojenost se „způsobem vedení války“ na straně druhé. Mnozí tyto dva pojmy slučují a vydávají je zcela nepravdivé za důkaz, že Američané měli odpor k americké vojenské účasti v jihovýchodní Asii a přáli si její jednostranné ukončení. To však nebyla pravda. Jednostranné stažení amerických ozbrojených sil požadovala pouze drtivá menšina amerických občanů. Většina jich naopak válku podporovala a nelíbil se jí pouze způsob, jakým boje vedla Johnsonova administrativa - ta nebyla schopna komunisty porazit, čímž si silně zahrávala s americkou prestiží (což velká většina Američanů, tedy příslušníků národa, který je svým založením silně patriotický, nesla samozřejmě velmi nelibě). A právě k této druhé skupině se obracel republikánský kandidát R. Nixon.

¹³¹⁷ Nejprve (1949-59) zasedal ve Sněmovně reprezentantů (4. kongresový okrsek v Minnesotě), poté (1959-71) působil v Senátu (*class I.*).

¹³¹⁸ Schlesinger 1973, str. 2922.

Naproti tomu Kennedy sice také postupně učinil z odporu k válce ve Vietnamu jeden z hlavních bodů své chystané kampaně, přeci jen byl v této otázce poněkud umírněnější, než-li jeho minnesotský kolega. Soustředil se však především na domácí záležitosti, zejména pak na problematiku občanských práv. Jako senátor se zasazoval o rasovou integraci všech forem společenského života a desegregaci škol prostřednictvím přepravování žáků autobusy do vzdálených škol tak, aby byly odbourány „jednobarevné“ školy (*desegregation busing*). Jeho podporu měl rovněž zákon o volebních právech (*Voting Rights Act*)¹³¹⁹ z roku 1965 a sociální programy boje proti chudobě. Definitivně se rozhodl proti válce ve Vietnamu vystoupit na počátku roku 1968¹³²⁰ přišel s návrhem na „čestné urovnání prostřednictvím jednání“, kterým se připravil půdu pro aktivní vstup do předvolební kampaně:

- 1) zastavení náletů na Severní Vietnam,
- 2) mezinárodní dohled (Spojené národy, Mezinárodní kontrolní komise nebo jiná mezinárodní organizace) nad „velkými“ vojenskými útvary nebo budováním velkých arzenálů,
- 3) omezování amerických operací „vypátrej a znič“¹³²¹ a přechod k obraně hustě osídlených oblastí,
- 4) jednání, v níž by byly zastoupeny všechny strany konfliktu, zvláště Fronta národního osvobození,
- 5) mezinárodní komunistou garantované svobodné volby, aby si Jihovietnamci mohli zvolit vlastní vládu,¹³²²

6) ujednání s protivníky USA, že ani jedna strana nebude během rozhovorů ve zvýšené míře pronikat na území protivníka nebo posilovat své jednotky.¹³²³

Prvních primárek, které se konaly 12. března v New Hampshire, se však newyorský senátor ještě nezúčastnil. Hlavními protivníky v tomto klání se tedy stali úřadující prezident a E. McCarthy. Johnson si sice odnesl vítězství, avšak nijak oslnivé, neboť jej podpořilo pouze 49% z těch, kteří se hlasování zúčastnil, zatímco minnesotský senátor (jeho kampaň organizovali především dobrovolníci z řad protiválečně naladěných studentů) získal celých 42,2%.¹³²⁴ Již čtyři dny poté bývalý ministr spravedlnosti ohlásil svou kandidaturu. Ve svém projevu mj. pronesl: „Neusiluji o presidentství pouze proto, abych byl v opozici vůči komukoliv, ale abych předložil novou politiku. Kandiduji, protože jsem přesvědčen, že tato země je „na nebezpečném kurzu“ a protože mám velmi jasnou představu o tom, co „musí být vykonáno a cítím, že povinen učinit vše, co bude v mých silách.“ („*I do not run for the Presidency merely to oppose any man, but to propose new policies. I run because I am convinced that this country is on a perilous course and because I have such strong feelings about what must be done, and I feel that I'm obliged to do all I can.*“).¹³²⁵ Zajímavé je použití slovní hříčky, *oppose - propose*.¹³²⁶

¹³¹⁹ Zaváděl federální registraci voličů tam, kde nějaká menšina vykazovala menší než 50% volební účast. Zákon rovněž zakazoval jakoukoliv diskriminaci v oblasti volebního práva.
http://en.wikipedia.org/wiki/Voting_Rights_Act_of_1965

¹³²⁰ Avšak již dříve bylo možno zaznamenat signály, značící změnu jeho postoje.

¹³²¹ Na těchto akcích se podílela i CIA.

¹³²² Bylo velmi iluzorní se domnívat, že by komunisté na něco takového přistoupili.

¹³²³ Kissinger 2006, str. 242.

Opět se jedná o velmi naivní představu. Jak ukázal postup Severovietnamců a Vietcongu po uzavření pařížského míru v lednu 1973 (v němž byla uvedena podobná ustanovení), pro komunisty je jakákoliv dohoda pouze kusem papíru, který pro ně není nijak závazný.

¹³²⁴ Schlesinger 1978, str. 886.

Velmi důležitá byla skutečnost, že McCarthy byl katolík a 55% registrovaných demokratů v New Hampshire bylo tohoto vyznání. Chester 1969, str. 92.

¹³²⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Kennedy

Zajímavá je změna orientace Hollywoodu, která proběhla od přelomu čtyřicátých a padesátých let 20. století, tedy od období tzv. McCarthyismu. Zatímco tehdy většina herců a vůbec lidí z filmového prostředí podporovala protikomunistické tažení wisconsinského senátora, o dvacet později již byla situace přesně opačná - „filmový ráj“ přešel na liberální a demokratické pozice, které si až na výjimky¹³²⁷ uchoval dodnes. V roce 1968 měl již od počátku McCarthy zajištěnou podporou tři herců - Paula Newmana,¹³²⁸ Barbry Streisand¹³²⁹ a Burtu Lancastera.¹³³⁰

Během března 1968 začínalo být jasné, že v Demokratické straně jsou čtyři vyprofilované proudy, z nichž ani jeden nepodporoval úřadujícího prezidenta:

1) První z nich sdružoval představitele odborů a stranické vůdce z velkých měst. Od dob Franklina D. Roosevelta měli hlavní slovo v Demokratické straně, v šedesátých letech začal jejich vliv pozvolna slábnout. V čele této frakce stál v té době starosta Chicaga Richard J. Daley.¹³³¹ Po určitém váhání se jednoznačně postavila za nominaci viceprezidenta H. Humphreye.

2) Levé křídlo strany sestávalo především z představitelů protiválečného hnutí, studentů a intelektuálů. Sami sebe označovali z budoucnost Demokratické strany a podporovali E. McCarthyho.

3) Katolíci, Afroameričané, Židé a vůbec všechny menšiny, ať už etnické či náboženské, se staly pevnou základnou Roberta Kennedyho. Ten si svou pozici u těchto skupin zajistil jedním svým katolickým původem, jedním aktivní podporou rozšiřování občanských práv, kterou prováděl jednak jako ministr spravedlnosti,¹³³² jednak jako senátor za stát New York (podpora černošských ghett v tomto městě byla velmi významná).

4) Konečně posledním proudem byli „tradiční demokraté“, tedy rasisté a segregacionisté z jihu, neboli tzv. „dixiekrati“ („*Dixiekrats*“). Tato skupina byla vnitřně rozpolcená. Někteří představitelé starší generace si pamatovali pozitivní vliv Rooseveltova Nového úřadu na venkovské oblasti, proto podporovali viceprezidenta

¹³²⁶ Schlesinger 1973, str. 2924.

¹³²⁷ Jednou z těchto výjimek je například kalifornský guvernér a představitel různých akčních hrdinů Arnold Schwarzenegger, který je republikánem, třebaže patří spíše k liberálnějšímu křídlu strany.

¹³²⁸ Paul Newman je držitelem řady ocenění nejen jako herec, ale i jako režisér. Je aktivní již padesát tři let, první film natočil roku 1954, poslední pak v roce 2006. Pro zajímavost uvedme, že jeho matka byla původem slovenská katolička. Kvůli své podpoře McCarthyho se dokonce ocitl na devatenáctém místě Nixonova seznamu nepřátel (tento seznam se velmi přeceňuje, nešlo samozřejmě o seznam lidí, kteří se měli na federální útraty sledovat či dokonce likvidovat, ale pouze o lidi, kteří neměli být zvaní do Bílého domu; každý má jistě právo na to si vybírat, s kým se bude scházet; je však pravda že toto byl poněkud nešťastný způsob, kterého opět zneužili fanatičtí liberální novináři ke štvání proti Nixonovi).

http://en.wikipedia.org/wiki/Paul_Newman

¹³²⁹ Působila nejen jako herečka, ale i jako zpěvačka, režisérka a producentka. V hudebním průmyslu byla na konci sedmdesátých let vyhlášena třetí nejúspěšnější interpretkou v historii, pouze Beatles a Elvis Presley do té doby prodali více hudebních nosičů. Z politiků nepodporovala pouze McCarthyho, v roce 1992 se například zúčastnila Clintonovy předvolební kampaně.

http://en.wikipedia.org/wiki/Barbra_Streisand

¹³³⁰ Nezískal sice tolik ocenění jako oba výše zmínění, zato je však nositelem Oscara. Již na počátku padesátých let se v Hollywoodu (tehdy byl poněkud osamocený) postavil proti McCarthyho. Později byl hlasitým odpůrcem války ve Vietnamu a podporoval rovněž práva homosexuálů. Angažoval se rovněž v osvětovém boji proti AIDS. http://en.wikipedia.org/wiki/Burt_Lancaster

¹³³¹ Starostou Chicaga byl v letech 1955-76. Byl oním starostou, o němž se spekulovalo, že pomocí falšování voleb zajistil v roce 1960 těsné vítězství Johna F. Kennedyho ve státě Illinois.

http://en.wikipedia.org/wiki/Richard_J._Daley

¹³³² Afroameričané však netušili, že nechal sledovat a odposlouchávat jejich „vůdce“, Martina Luthera Kinga. Podrobněji viz výše.

Humphrey. Většina z nich však byli radikálové a zuřiví zastánci segregace, především ze států hlubokého jihu, kteří podporovali bývalého alabamského guvernéra George Wallace. Ten věděl, že jeho proud je v rámci strany silně osamocen, proto se rozhodl neusilovat o demokratickou nominaci, ale postavit vlastní kandidátku.¹³³³

Jeden z nejzásadnějších okamžiků celé kampaně pak přišel 30. března 1968. Prezident Johnson, u vědomí výše zmíněných skutečností, pronesl jeden z nejvýznamnějších projevů celé své politické kariéry. Většinu svého proslovu věnoval válce Vietnamu. Dlouze popisoval její dosavadní průběh a ultimativnost přístupu severovietnamské strany. Rozhodl se proto učinit to, k čemu jej tlačili levicoví představitelé ve straně, tedy ukončit bombardování většiny území Severního Vietnamu, což měl být první vstřícný krok k jednání.¹³³⁴ Na konci se jeho projev stočil k jeho vlastní osobě a vyvrcholil oznámením, že již nebude kandidovat v prezidentských volbách: „Během třiceti sedmi let služby pro národ, nejprve jako kongresman, senátor, viceprezident a nyní jako Váš prezident, jsem kladl na první místo jednotu. Tuto jednotu jsem stavěl před rozvratné stranictví...Tedy, nebudu usilovat, ani nepřijmu nominaci své strany pro další funkční období jako Váš prezident.“ („*For 37 years in the service of our Nation, first as a Congressman, as a Senator, and as Vice President, and now as your President, I have put the unity of the people first. I have put it ahead of any divisive partisanship...Accordingly, I shall not seek, and I will not accept, the nomination of my party for another term as your President.*“).¹³³⁵

Krátce poté oznámil svou kandidaturu viceprezident H. Humphrey. Ten se však rozhodl nezúčastnit primárek a spolehl se pouze na podporu stále velmi vlivných stranických vůdců. Některých primárek se však zúčastnil, ovšem pouze jako vepsaný kandidát a pokaždé drtivě prohrál. Hlavními soupeři se v této fázi stali senátoři Kennedy a McCarthy.¹³³⁶ Viceprezident se do primárek zapojil pouze nepřímě, především na Floridě, v Ohiu a v Indianě, kde se o přízeň voličů ucházeli senátoři Georg A. Smathers¹³³⁷ a Stephen M. Young¹³³⁸ a guvernér Roger D. Branigin,¹³³⁹ kteří hodlali uplatnit svou autoritu jako oblíbení „domácí“ kandidáti a na konventu poté přenechat „své“ delegáty Humphreymu.

V následujících měsících Vyhrál Kennedy celkem jedenáct primárek, zatímco McCarthy pouze čtyři. Problémem však bylo, že ve většině případů se výsledky nepromítly do zastoupení jednotlivých kandidátů na stranickém konventu. V tomto smyslu bychom za průhledné a spravedlivé mohli označit pouze klání v Kalifornii,

¹³³³ Podrobněji viz níže.

¹³³⁴ Stalo se však to, co levicově-liberální extrémisté ve Spojených státech nikdy nepochopili nebo pochopit nechtěli - jakýkoliv jednostranný ústupek ze strany Spojených států nevedl k recipročním kroků protistrany, která si takovýto ústupek vykládala jako slabost, které plně využila.

¹³³⁵ Whitney 2003, str. 420-426; srv. s:

http://www.millercenter.virginia.edu/scripps/digitalarchive/speeches/spe_1968_0331_johnson

¹³³⁶ Průzkumy veřejného mínění ukazovaly, že Kennedy je mezi lidmi populárnější, než McCarthy. Newyorský senátor by podle průzkumu z 23. března porazil prezidenta v poměru 44% : 41%, zatímco jeho minnesotský kolega by Johnsonovi podlehl v poměru 59% : 29%. Schlesinger 1978, str. 903.

¹³³⁷ Sloužil v Kongresu, nejprve (1947-51) ve Sněmovně reprezentantů (4. kongresový okrsek na Floridě), poté (1951-69) v Senátu (*class III.*). http://en.wikipedia.org/wiki/George_A._Smathers

¹³³⁸ V letech 1959-71 zastupoval Ohio v Senátu (*class I.*).

http://en.wikipedia.org/wiki/Stephen_M._Young

¹³³⁹ Guvernérem Indiany byl v letech 1965-69.

http://en.wikipedia.org/wiki/Roger_D._Branigin

Wisconsinu a Oregonu.¹³⁴⁰ Toto měla změnit především tzv. McGovernova komise, jejíž závěry a doporučení byly aplikovány již při následujících prezidentských volbách roku 1972.¹³⁴¹

K prvnímu střetnutí obou senátorů došlo již krátce po Johnsonově projevu ve Wisconsinu. Tehdy však Kennedyho kampaň neběžela naplno, proto si zdejší vítězství mohl připsat jeho protivník. Ten si podobně vedl i 23. dubna v Pensylvánii, kde však newyorský senátor figuroval pouze jako vepsaný kandidát. McCarthyho podpořily tři čtvrtiny zúčastnivších se voličů, zbývající hlasy si rozdělili Humphrey (společně s Johnsonem) a Kennedy. Pensylvánie byla příkladem nejkřiklavějšího nepoměru mezi hlasováním občanů a delegáty vyslanými na kongres, neboť 80% jich získal viceprezident.¹³⁴²

Po těchto počátečních neúspěších však nastal velký nástup někdejšího ministra spravedlnosti. Postupně zvítězil v Nebrasce, hlavním městě Washingtonu¹³⁴³ a především v Indianě.¹³⁴⁴ Zde byl jeho protikandidátem nejen minnesotský senátor, ale i zdejší guvernér R. Branigin, který podporoval Humphreye. Hlavním Kennedyho problémem byla struktura zdejších voličů, neboť tento středozápadní stát byl velmi konzervativní¹³⁴⁵ a zejména zde žilo méně katolíků a Afroameričanů (tedy skupin, které jej především podporovaly), než činil celofederální průměr.¹³⁴⁶ Dalo by se říci, že Indiana pro něj byla podobnou zkouškou, jako pro jeho bratra Západní Virginie a osm let dříve. V této zkoušce obstál výborně, neboť se mu podařilo se 42,2% zvítězit. Na druhém místě se umístil guvernér se 30,7% a až poslední skončil McCarthy, kterého podpořilo pouze 27%.¹³⁴⁷

Po těchto úspěších však následovala porážka v Oregonu, kde newyorský senátor 28. května podlehl svému hlavnímu konkurentovi v poměru 38,8% : 44,7%.¹³⁴⁸ Kennedy se však již plně soustředil na souboj v Kalifornii, který měl, stejně jako primárky v Jižní Dakotě,¹³⁴⁹ proběhnout 4. června 1968. Tento pacifický stát byl velmi důležitý, neboť na konvent vysílal sto sedmdesát čtyři svých zástupců.¹³⁵⁰ Významné zde byly především dvě okolnosti. Jako v jednom z mála států byly plně respektovány výsledky hlasování voličů. Navíc si odtud všechny delegáty odnášel vítěz, nedocházelo k poměrnému dělení mezi jednotlivé kandidáty podle výsledku hlasování. Z těchto důvodů rovněž McCarthy zaměřil svou pozornost právě na Kalifornii. Ten z obou senátorů, který by zde vyhrál, si mohl být takřka jistý, že další souboje se již budou odehrávat výhradně mezi jím a viceprezidentem Humphreym.

¹³⁴⁰ Maisel 1987, str. 170.

¹³⁴¹ Podrobněji viz níže.

¹³⁴² Chester 1969, str. 153; srv. s: Maisel 1987, str. 170.

¹³⁴³ Zde porazil Humphreye v poměru 62,5% : 37,5%. Zajímavé je, že viceprezident v hlavním městě při primárkách v roce 1960 zvítězil. Schlesinger 1978, str. 922.

¹³⁴⁴ Primárky v hlavním městě i v Indianě se odehrály ve stejný den, tedy 7. května 1968.

¹³⁴⁵ Dominantní zde byla bílá střední třída.

¹³⁴⁶ V Indianě Kennedy vedl mezi voliči ve věku 21-29 let, McCarthy oslovoval hlavně voliče mezi 30 a 43 lety. Nejsilnější skupinou, podporující Humphreye, byli občané nad 50 let. Newyorský senátor byl nejpobulárnější mezi lidmi se základním vzděláním a odboráři, McCarthy naopak mezi vysokoškoly, viceprezidenta pak podporovaly rovnoměrně všechny skupiny. Chester 1969, str. 163-165.

¹³⁴⁷ Schlesinger 1978, str. 922; srv. s: Chester 1969, str. 176.

¹³⁴⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/U.S._presidential_election%2C_1968

¹³⁴⁹ V Jižní Dakotě byl Kennedyho hlavním soupeřem viceprezident Humphrey, který se zde narodil. Ani to mu však nepomohlo k vítězství.

¹³⁵⁰ Celkový počet delegátů byl 1312.

Podle výsledků, které byly zveřejněny krátce po půlnoci, Kennedyho svého soupeře těsně porazil, když obdržel 46,3% hlasů oproti McCarthyho 41,8%. Zbývající hlasy získal Humphrey.¹³⁵¹ Velmi důležitou se pro newyorského senátora ukázala podpora zdejší hispánské komunity, v jejíž prospěch se již dříve angažoval. Své vítězství oslavoval dlouho do noci se svými příznivci v hotelu Ambassador (*Ambassador Hotel*) v Los Angeles. V časných ranních hodinách se odebral do kuchyně tohoto hotelu, aby pozdravil jeho personál, který jej rovněž podporoval. Zde byl ve 4:45 postřelen¹³⁵² mladým Palestincem jménem Sirhan Sirhan.¹³⁵³ Byl zasažen dvakrát do páteře a jednou za pravé ucho.¹³⁵⁴ Zemřel druhý den, 6. srpna 1968 v 1:44 ráno v losangelské nemocnici.¹³⁵⁵ Jedním z důsledků jeho smrti byla i masová ochrana guvernérů, senátorů a reprezentantů - panovaly obavy, že zahraniční agenti připravují i vraždy dalších vysokých amerických politiků.¹³⁵⁶

Celé Spojené státy byly v šoku. Během necelých pěti let byli zavražděni hned tři významní činitelé, z toho dva byli dokonce bratry. Později se odborníci dohadovali, zda by Kennedy, kdyby nepodlehł kulkám atentátníka, měl šanci získat prezidentskou nominaci a zůstali v této otázce rozdělení. Část jich tvrdí, že situace byla jasně daná a Humphrey měl již předem zajištěnou nominaci díky podpoře stranických šéfů. Druzí naopak tvrdí, že by se mu jejich podstatnou část podařilo na svou stranu získat během týdnů, které do konventu zbývaly. To se však již nikdy nedozvíme. Jediný faktografický údaj, který máme k dispozici, je rozdělení delegátů mezi tři hlavní kandidáty v okamžiku Kennedyho smrti. Viceprezident jich měl k dispozici 561,¹³⁵⁷ zavražděný senátor 393 a McCarthy pouze 258.¹³⁵⁸

Podstatné je, že Humphreyemu odpadl hlavní konkurent a McCarthy neměl dost sil na to, aby na svou stranu získal všechny Kennedym získané delegáty. Podařilo se to pouze u části z nich. Další odmítli podporovat někoho, vůči komu v primárních především bojovali, proto se rozhodli oslovit jihodakotského senátora, levicového liberála George McGoverna.¹³⁵⁹ Ten se po krátkém váhání nakonec rozhodl zúčastnit se předem ztraceného boje.

Samotný konvent se sešel ve dnech 26.-29. srpna 1968¹³⁶⁰ v International Amphitheatre v Chicagu (stát Illinois) pod patronací zdejšího starosty, již několikrát zmíněného R. J. Daleye. Tento demokratický „sjezd“ patří k nejslavnějším v historii, ani ne tak kvůli tomu, co se na něm odehrálo, jako spíš proto, co jej provázelo.

¹³⁵¹ Polsby 1976, str. 68; srv s: Schlesinger 1978, str. 953.

¹³⁵² Roberts 1984, str. 176; srv s: Chester 1969, str. 349, Borovik 1981, str. 20 a Summers 2003, str. 328.

Postřeleno bylo dalších 5 lidí, avšak všichni přežili.

¹³⁵³ Důvodem měla být Kennedyho podpora Izraele během šestidenní války v roce 1967. Původně byl odsouzen k smrti, trest mu byl změněn na doživotí. Ve vězení je dodnes. http://en.wikipedia.org/wiki/Sirhan_Sirhan

¹³⁵⁴ Roberts 1984, str. 182.

¹³⁵⁵ Roberts 1984, str. 176.

¹³⁵⁶ Reagan 1998, str. 148.

¹³⁵⁷ Viceprezident si mohl připsat i mnohé jižní delegáty, neboť ve srovnání s ostatními kandidáty byl pro ně ještě nepřijatelnější. Jednalo se tedy o určitý posun oproti roku 1964, kdy jeho viceprezidentská nominace vyvolal na jihu vlnu odporu.

¹³⁵⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/U.S._presidential_election%2C_1968

¹³⁵⁹ Nejprve (1957-61) zasedal ve Sněmovně reprezentantů (1. kongresový okrsek v Jižní Dakotě), poté (1963-81) byl členem Senátu (*class III.*). http://en.wikipedia.org/wiki/George_McGovern

¹³⁶⁰ Konvent byl spojen s šedesátými narozeninami úřadujícího prezidenta, které připadaly na 27. srpna 1968, tedy na druhý den demokratického shromáždění. Delegáti doufali, že je oslaví společně s Johnsonem, ten se však nedostavil.

Pouhých několik mil od místa jeho konání se ve veřejném parku¹³⁶¹ shromáždila velká protiválečná demonstrace, která se skládala nejen z příznivců senátora McCarthyho, ale především se jí zúčastnily různé, převážně neorganizované radikální a extremistické anarchistické skupiny, které neformálně vedl Abbie Hoffman. Proti demonstrantům v přímém přenosu brutálně zasáhlo 12 000 policistů příslušníků Národních gard (*National Gard*), které na místo poslal sám starosta Daley. Toto shromáždění se stalo vrcholem protiválečného hnutí, po němž následoval již pouze jeho rozvrat. Především však toto shromáždění bylo důkazem rozpolcenosti Demokratické strany, čehož samozřejmě využili republikáni.¹³⁶² Hoffman a dalších sedm účastníků demonstrací, tedy Tom Hayden, Dave Dellinger, Rennie Davis, John Froines, Jerry Rubin, Lee Weiner, a „Černý panter“ („*Black Panther*“) Bobby Seale bylo zatčeno a obviněno ze spiknutí a vyvolávání výtržností. Původně byli známi jako Chicagská osmička (*Chicagi Eight*), později, když bylo rozhodnuto, že Seale bude souzen samostatně, byli nazýváni jako Chicagská sedmička (*Chicago Seven*). Rozsudek padl v únoru 1970. Soud shledal, že obžalovaní se nedopustili spiknutí a dva z nich (Froines a Weiner) byli úplně osvobozeni. Zbývajících pět bylo odsouzeno za vyvolávání nepokojů na pět let vězení a k pokutě 5 000 dolarů. V listopadu 1972 však byli všichni na základě usnesení odvolacího soudu propuštěni.¹³⁶³

Vraťme se však k samotnému průběhu konventu. O nominaci prezidentského kandidáta bylo podle předpokladů rozhodnuto již v prvním kole. Stal se jím H. Humphrey, který obdržel 1759,25 hlasů, následován E. McCarthym (601 hlasů), G. McGovern (146,5), Channing Phillips z hlavního města Washingtonu (67,5),¹³⁶⁴ Daniel K. Moore ze Severní Karolíny (17,5),¹³⁶⁵ Edward M. Kennedy za Massachusetts (12,75),¹³⁶⁶ Paul E. „Medvěd“ (*Bear*) Bryant z Alabamy (1,5),¹³⁶⁷ James H. Gray (0,5) a Gerorge Wallace (0,5).¹³⁶⁸ Viceprezident byl posledním, který získal nominaci na základě rozhodnutí stranických šéfů, aniž by uspěl v primárkách.

Demokratický prezidentský kandidát patřil k jakémusi středu v rámci své strany mezi dvěma extrémny. Jedno toto křídlo, tedy jižanští rasisté v čele s G. Walalcem, se již dříve rozhodlo kandidovat samostatně. Představitel druhé takovéto frakce, E. McCarthy, byl ze strany v podstatě vypuzen a v několika následujících prezidentských volbách kandidoval jako nezávislý. Jeho příznivci se v prezidentských volbách roku 1968 rozdělili na tři nestejně velké skupiny. Většina jich s velkým sebezapřením podpořila Humphreye, který jim byl přeci jen bližší, než Nixon s Wallacem. Ti největší radikálové k volbám nešli vůbec a malá skupinka

¹³⁶¹ Postupně se však demonstrace rozšířila a zasáhla Lincoln Park, Grant Park i jednotlivé ulice města Chicaga.

¹³⁶² Tindall 2000, str. 709 a 713.

¹³⁶³ http://en.wikipedia.org/wiki/Chicago_Seven

¹³⁶⁴ Phillips byl jediným černochem mezi kandidáty a stal se tak vůbec prvním Afroameričanem v dějinách obou hlavních stran, kterému se této cti dostalo. Obdržel hlasy určené původně Kennedymu, který primárky v hlavním městě vyhrál.

http://en.wikipedia.org/wiki/Channing_Phillips

¹³⁶⁵ Severní Karolína byla jedinou jižanskou delegací, která Humphrey nepodpořila. Moore působil v letech 1965-69 jako guvernér tohoto státu. http://en.wikipedia.org/wiki/Daniel_K._Moore

¹³⁶⁶ Byl nejmladším z bratrů Kennedyových. Podrobněji k jeho osobě viz samostatná kapitola.

¹³⁶⁷ Bryant vlastně ani nebyl politikem, celou svou profesní kariéru strávil na různých univerzitách jako terén amerického fotbalu. http://en.wikipedia.org/wiki/Bear_Bryant

¹³⁶⁸ Chester 1969, str. 585.

(bylo jich asi 25 000) se ve volbách rozhodla přeci jen podpořit svého favorita, minnesotského senátora, přestože oficiálně nekandidoval.¹³⁶⁹

Nyní zbývalo vybrat kandidáta ne viceprezidenta. McCarthy, který obdržel druhý nejvyšší počet hlasů, byl nepřijatelný hned ze tří důvodů. Prvním důvodem byla jeho příliš ostrá a radikální kampaň, která natolik rozdělila stranu, že se mu za to nemohlo dostat „odměny“ v podobě viceprezidentské nominace. Dalším důvodem bylo, že Demokratická strana se chtěla obrátit co nejvíce ke středu, aby si zajistila vítězství, které by jí s příliš levicovým minnesotským senátorem na kandidátce zcela určitě uteklo. Hlavním důvodem, který byl nepřekročitelný (i kdyby neexistovaly oba výše zmíněné), bylo, že prezidentský i viceprezidentský kandidát téže strany museli každý pocházet z jiného státu¹³⁷⁰ a Humphrey s McCarthym byli oba z Minnesoty. Volba nakonec padla na umírněného senátora z Maine, katolíka polského původu Edmunda Muskieho.¹³⁷¹

Na závěr dodejme, že tři nejvýznamnější kritici války ve Vietnamu z Demokratické strany - George McGovern, Eugene McCarthy a Edward Kennedy - spojili své síly a na konventu předložili následující program:¹³⁷²

- 1) bezpodmínečné ukončení bombardování Severního Vietnamu;¹³⁷³
- 2) rozhovory o postupném, vzájemném stahování amerických a severovietnamských sil z Jižního Vietnamu;
- 3) povzbuzování Jižního Vietnamu k „jednáním o politickém usmíření s frontou národního osvobození, jež by směřovala...k široce reprezentativní vládě pro Jižní Vietnam;
- 4) omezení amerických útočných operací v Jižním Vietnamu, „jež by tak umožnilo rychlé stažení významného počtu našich vojáků“.¹³⁷⁴

7.3 Americká nezávislá strana (*American Independent Party*)

Základnou Demokratické strany se po občanské strany se staly bývalé otrokářské státy, zejména hluboký jih. Jak však postupně začala pronikat na sever a liberalizovat se, jižní státy sice stále zůstávaly oporou pro všechny stranické kandidáty, avšak ztráceli svůj vliv v rámci celofederální organizace své strany. Tento proces začal nabírat na obrátkách v souvislosti s nástupem F. D. Roosevelta do funkce prezidenta, kdy si jeho spolustraníci jasně uvědomili, že prezidentské volby nemohou vyhrát bez velkých států severovýchodu, které je nutno si trvale získat i za cenu ztrátu jihu. Ten navíc začal být svým způsobem i přítěží (přestože jeho volitelské hlasy přišly ještě v roce 1960 Kennedymu vhod) v souvislosti s přechodem strany na platformu rozšiřování občanských práv.

Do čela stranického proudu, který hodlal (byť víceméně beznadějně) tomuto vývoji vzdorovat, se v polovině šedesátých let postavil charismatický alabamský guvernér George Wallace. Ten sice původně nebyl segregacionistou, avšak postupně zjistil, že v tomto státě hlubokého jihu nemá šanci, aniž by stal odpůrcem

¹³⁶⁹ Vzhledem k jejich minimálnímu počtu v žádném státě nezpůsobili Humphreyho porážku.

¹³⁷⁰ Tuto podmínku stanovoval XII. dodatek k ústavě.

¹³⁷¹ Podrobněji k jeho osobě viz samostatná kapitola.

¹³⁷¹ Maisel 1987, str.173.

Vzhledem k okrajovému postavení Maine v rámci USA však nejspíše pomohl Humphreymu získat pouze čtyři volitelské hlasy svého státu, které však k vítězství pochopitelně nestačily.

¹³⁷² Tento návrh však nezískal většinovou podporu, neboť jej delegáti velkou většinou hlasů zamítli. Hlasovalo pro něj jen 35% účastníků konventu. Chester 1969, str. 537.

¹³⁷³ Tento bod byl zbytečný, neboť ukončení bombardování bylo ohlášeno již 30. dubna 1968 prezidentem L. Johnsonem.

¹³⁷⁴ Kissinger 2006, str. 242-243.

desegregace. Již v roce 1964 se pokusil zapojit se do demokratických primárek v severních státech, přes překvapivě velké zisky hlasů však prohrál s L. Johnsonem. Jeho velká chvíle přišla až o čtyři roky později. Tehdy si již jasně uvědomil, že v rámci své strany nemá šanci uspět, proto se rozhodl kandidovat samostatně.

Rozhodl se ucházet o nejvyšší post v barvách Americké nezávislé strany (*American Independent Party*), která byla založena 8. července 1967.¹³⁷⁵ Tento svůj úmysl oznámil 1. dubna 1968, krátce po zavraždění M. L. Kinga. Podařilo se mu získat 2 717 338 podpisů pod petici, požadující jeho kandidaturu. Konvent, který jej oficiálně nominoval, se sešel 16. září 1968 v Dallasu.¹³⁷⁶ Jeho spolukandidátem byl nakonec určen Curtis LeMay z Kalifornie.¹³⁷⁷ Zajímavé je, že v některých státech se místo o tuto pozici ucházel S. Marvin Griffin a rovněž formace, za kterou se jak dvojice Wallace - LeMay, tak duo Wallace - Griffin ucházeli o přízeň voličů, se lišila podle jednotlivých států. Americká nezávislá strana byla pouze jakousi celofederální zásluhou. První jmenovaný kandidát na viceprezidenta se objevil celkem ve třinácti státech,¹³⁷⁸ převážně na jihu, druhý z nich figuroval ve zbývajících třiceti sedmi.¹³⁷⁹ Také je třeba dodat, Wallace byl pouze v některých státech uveden jako kandidát Americké nezávislé strany, ve velké většině oblastech však bylo jeho jméno spojováno s jinými formacemi - Strana George Wallace (*George Wallace Party*), Nezávislá strana (*Independent Party*), Americká strana (*American Party*), Statečná strana (*Courage Party*), Petiční strana (*Petition Party*), Konzervativní strana (*Conservative Party*) a Nezávislá americká strana (*Indendent American Party*).¹³⁸⁰

Úsilím této „třetí strany“ bylo především zabránit procesu desegregace, na jihu dokonce vystupovala otevřeně rasisticky. Aby se však Wallaceovi podařilo získat i určité pozice na severu, stalo se oficiálním programem úsilí strany o „právo a pořádek“ („*law and order*“), čímž se Americká nezávislá strana přiblížila republikánům. Cílem byl především tvrdší postihování trestných činů a potlačování demonstrací zfanatizovaných skupin, především mladých občanů. Tyto demonstrace se totiž většinou zvrhávaly v prosté rabování a ničení. Ve vztahu k vládnoucí formaci v této souvislosti bývalý alabamský guvernér během kampaně prohlásil: „Liberálové, intelektuálové a vlasatci už vládnou příliš dlouho.“¹³⁸¹ Příslušníkům hnutí *hippies*, kteří jej nazývali nacistou, zase odpovídal: „Zabíjel jsem fašisty, když vy jste byli ještě v plenkách.“ („*I was killing fascists when you punks were in diapers.*“).¹³⁸²

Program byl důsledně populistický.¹³⁸³ Kromě odporu k desegregaci totiž rovněž obsahoval přísliby rozšíření programů Medicare a sociálního zabezpečení.¹³⁸⁴ V oblasti zahraniční politiky se zasazoval o tvrdý postup ve Vietnamu, třeba i za

¹³⁷⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/American_Independent_Party

¹³⁷⁶ Chester 1969, str. 261.

¹³⁷⁷ Celý svůj profesní život strávil jako aktivní voják. Nejprve (1948-57) byl velitelem strategického letectva (*Commander of Strategic Air Command*), poté (1961-65) sloužil jako náčelník štábu amerického letectva (*Chief of Staff of the United States Air Force*).
http://en.wikipedia.org/wiki/Curtis_Le_May

¹³⁷⁸ Tennessee, Virginie, Severní a Jižní Karolína, Florida, Alabama, Mississippi, Louisiana, Arkansas, Texas, Utah, Nevada a Havaj. zajímavé je, že v Georgii, jako v jediném státě jihu kandidoval Griffin, zdejší volitelské hlasy však přesto obdržel LeMay.

¹³⁷⁹ Wallace nekandidoval pouze v hlavním městě, protože si uvědomoval, že v oblasti většinovým černošským obyvatelstvem nemůže uspět.

¹³⁸⁰ Kde kandidovaly jednotlivé tyto formace si řekneme při pospisování výsledků voleb v jednotlivých státech.

¹³⁸¹ Tindall 2000, str. 509.

¹³⁸² http://en.wikipedia.org/wiki/George_Wallace

¹³⁸³ Rozdíl mezi konzervativci, libertariány, populisty a liberály viz výše.

¹³⁸⁴ Podrobněji k této problematice viz samostatná kapitola.

cenu použití jaderných zbraní.¹³⁸⁵ S tím úzce souvisel rovněž silný antikomunismus a požadavek důsledného odporu vůči Sovětskému svazu a všem komunistickým zemím.

Wallace si nedělal žádné iluze o tom, že by mohl ve volbách zvítězit. Jeho hlavním cílem bylo pouze zabránit, aby kandidát některé z obou hlavních stran dosáhl většiny hlasů v kolegiu volitelů a rozhodování o novém prezidentovi a viceprezidentovi se tak přeneslo na půdu Kongresu.¹³⁸⁶ Zde byl rozhodnut podpořit pouze toho z obou kandidátů,¹³⁸⁷ který se zaváže učinit ústupky v otázce rozšiřování občanských práv. K tomu potřeboval získat nejen co nejvíce jižních států, ale pokud možno proniknout i na sever. Zde byly jeho cílovými skupinami především voliči Demokratické strany,¹³⁸⁸ na které se zaměřoval sociálně-ekonomickou částí programu. Podařil se mu oslovit především tzv. „modré límečky“ („*blue collar*“), tedy manuálně pracující dělníky.¹³⁸⁹ Průzkumy veřejného mínění z léta 1968 dokonce ukazovaly, že by mohl na svou stranu získat až polovinu odborářů, tento poměr se však postupně zvrátil ve prospěch demokratů.

7.4 Předvolební kampaň

Nepochybně nejvýznamnějším předvolebním tématem se stala otázka amerického angažmá v jihovýchodní Asii. Můžeme v této otázce vysledovat čtyři základní postoje (samozřejmě bez různých „zabarvení“). První z nich, tedy radikální protiválečný směr, neměl relevantní zastoupení mezi kandidáty.¹³⁹⁰ Na pomyslném druhém pólu se nacházeli představitelé Americké nezávislé strany, kteří volali po co nejtvrdším postupu, včetně použití taktických nukleárních zbraní proti území Severního Vietnamu.

O něco umírněnější byl Nixon, který se rozhodně zasazoval o tvrdý postup (především z hlediska obhajoby národních zájmů), avšak nehovořil o užití jaderných zbraní a nebránil se ani jednání se severovietnamskou stranou. Jeho nejdůležitějším cílem bylo stažení amerických jednotek, které však rozhodně nemělo být učiněno jednostranně, ale mělo dodržet dvě podmínky - nepoškození sebeodůvěry¹³⁹¹ Spojených států a záruky pro Jižní Vietnam. Toho nebylo možno dosáhnout jinak, než z pozice síly, neboť s komunisty (což Nixon narozdíl od levicově-liberálních fanatiků moc dobře věděl), a zvláště těmi severovietnamskými, se ani jinak jednat nedalo. Republikánský kandidát volal po míru, ale po „čestném míru“, jehož součástí

¹³⁸⁵ Kandidát na viceprezidenta LeMay se kampaně téměř nezúčastnil, protože byl zděšen tímto prohlášením a rovněž příliš pozdě si uvědomil, že kandiduje za rasistickou formaci, přestože osobně byl rozšiřování občanských práv nakloněn.

¹³⁸⁶ Abramson 1995, str. 354.

¹³⁸⁷ Mnohem blíže měl k Nixonovi.

¹³⁸⁸ Na jihu byli jeho voliči také někdejší příznivci demokratů, avšak ti by ve své většině z dvojice Nixon-Humphrey volili republikánského kandidáta, neboť situace se od předchozích období doznala značných změn.

¹³⁸⁹ Opakem jsou tzv. „bílé límečky“ („*white collar*“), tedy především úředníci a podobné skupiny, pracující za měsíční či roční mzdu („modré límečky“ naproti tomu byly placeny od hodiny).

¹³⁹⁰ Rozdělili se na tři nestejně velké skupiny. Většina jich s velkým sebezapřením podpořila Humphreye, který jim byl přeci jen bližší, než Nixon s Wallacem. Ti největší radikálové k volbám nešli vůbec a malá skupinka (bylo jich asi 25 000) se ve volbách rozhodla přeci jen podpořit svého favorita, minnesotského senátora, přestože oficiálně nekandidoval.

¹³⁹¹ Otázka sebeodůvěry není ničím povrchním a nemá nic společného s pýchou. Je nezbytně důležitá pro výkon vládní moc, jak směrem dovnitř, tak především ve vztahu k zahraničí. A u supervelmoci toto platí dvojnásob - pokud ztratí sebeodůvěru, její schopnost hájit národní zájmy je značně omezena, což mohlo ve svém důsledku vést k vychýlení pomyslných vah ve prospěch Sovětského svazu.

by nebylo americké ponížení. Hovořil o tom, že má „tajný plán“ („*secret plan*“), jeho detaily však nikdy nebyly objasněny. V jednom interview, které se uskutečnilo koncem jara 1968, prohlásil: „Nemáme žádnou alternativu k pokračování války. Musíme ji ukončit vítězstvím, nebo začne znovu od začátku.“¹³⁹² Válku ve Vietnamu se mu podařilo dovést do konce, ale vinou uměle vyvolané aféry Watergate stejně nemohl zabránit obsazení Jižního Vietnamu komunisty, ani oslabení moci Spojených států. To si však mohou připsat na vrub především liberální fanatici v USA.

Poslední směr reprezentoval Humphrey, jehož pozice byla ze všech nejobtížnějších, neboť se ocitl mezi několika ohni, z nichž jeden plápolal přímo v něm. Především vedl kandidátku strany, která byla (narozdíl od republikánů)¹³⁹³ v názoru na tuto otázku rozpolcena. Osobně se přikláněl spíše k odpůrcům války (byť se rozhodně neztotožňoval s jejich radikalismem), navenek však hájil Johnsonův přístup, neboť byl především loajálním viceprezidentem. Postupně se však začal od prezidenta lehce distancovat, požadoval například zastavení bombardování celého Severního Vietnamu,¹³⁹⁴ v čemž však nezískal podporu hlavy státu a rozkol v Demokratické straně se jen ještě více prohloubil.¹³⁹⁵ Teprve na samém konci kampaně, 31. října 1968, Johnson oznámil ukončení bombardování celého území Severního Vietnamu. Toto oznámení však přišlo příliš pozdě.¹³⁹⁶

Během kampaně však nebyly řešeny pouze zahraničněpolitické záležitosti.¹³⁹⁷ V domácí politice byla řešena především „občanská válka“, která se odehrávala v ulicích (úzce souvisela s válkou ve Vietnamu) a postoj k občanským právům. Linie střetu ohledně první záležitosti probíhala mezi Nixonem s Wallacem na straně jedné a Humphreym na straně druhé.¹³⁹⁸ Republikánský a „nezávislý“ kandidát se o přízeň voličů ucházeli na platformě „práva a pořádku“ („*law and order*“). Oba prosazovali lepší vymahatelnost práva a tvrdší postih při porušování zákonů. Především upozorňovali na vzrůstající počet demonstrací v ulicích, které pravidelně přerůstaly v násilnosti a rabování.¹³⁹⁹ Demokraté naopak jejich postoj kritizovali, neboť se obávali zneužití takového přístupu vůči některým skupinám obyvatelstva, především pak černochům.

Tím se dostáváme k druhému závažnému problému, který se týkal rozšiřování občanských práv (tedy především Afroameričanů). Tato otázka byla řešena již při předchozích prezidentských volbách, nyní se však poprvé dob rekonstrukce stala

¹³⁹² Summers 2003, str. 352.

¹³⁹³ Samozřejmě se našlo několik jednotlivců, kteří se neztotožňovali s Nixonovým hlavním proudem (Goldwater měl v této otázce blíže k Wallaceovi, Romney naopak sympatizoval s pacifisty), nikdo však proti němu nevystoupil a narozdíl od roku 1964 byla zachována jednotka.

¹³⁹⁴ Ve svém březnovém (viz výše) projevu Johnson slíbil zastavit bombardování pouze části celého Vietnamu.

¹³⁹⁵ Polsby 1976, str. 94.

¹³⁹⁶ Jednalo se o tzv. „říjnové překvapení“ („*October Surprise*“), jak jsou obvykle označovány zvraty, které se odehrají těsně před prezidentskými volbami. Tento rovněž na poslední chvíli způsobil nárůst Humphreyových preferencí, ne však dostatečný na to, aby mu zajistil vítězství.

¹³⁹⁷ Další důležitá otázka z této oblasti, tedy vztah k Sovětskému svazu a komunistickému bloku obecně, byla díky Vietnamu poněkud v pozadí (i když s ním souvisela). Jednotlivé výše zmíněné skupiny měly k této otázce (myšleno obecně, z hlediska vztahu jednání-síla) podobný vztah, jako k americké angažovanosti v jihovýchodní Asii. Pořadí problémů, které voliče trápily v roce 1968, viz příloha č. 35.

¹³⁹⁸ V obou otázkách stáli voleb se nezúčastnivší (myšleno z hlediska kandidatury vlastního relevantního prezidentského kandidáta) radikálové stáli na straně Humphreye.

¹³⁹⁹ Nixon s Wallacem se však přeci jen trochu lišili. Zatímco bývalý alabamský guvernér pomýšlel pouze na tvrdé potlačování demonstrací, republikánský kandidát přemýšlel pozitivněji - chtěl opět sjednotit zemi, která byla rozdělena občanskou válkou. Jeho heslem pak byl „*bring them (us) together*“, tedy „sjednot' je (nás)“.

hlavním tématem pro některého z relevantních kandidátů, kterým byl pochopitelně G. Wallace. Jeho největším oponentem v této otázce se stal H. Humphrey, který obhajoval politiku Johnsonovy vlády a přijetí zákona o občanských právech z roku 1964.¹⁴⁰⁰ Nixon se těchto sporů nezúčastnil, fakticky je zcela ignoroval a na přímé otázky odpovídal vyhýbavě, zdůrazňoval sice obdiv k prezidentovi Abrahamu Lincolnovi, na druhé straně však nevyjádřil svůj vztah k procesu desegregace. O to více však kritizoval nárůst moci federální vlády a její stále větší zasahování do života občanů. Proto se zasazoval o decentralizaci státní moci ve prospěch jednotlivých států a místních vlád.¹⁴⁰¹

Postoj někdejšího Eisenhowerova viceprezidenta k rozšiřování občanských práv byl symbolický pro celou jeho předvolební kampaň. Ta byla celá pečlivě naplánovaná a propracovaná do nejmenších detailů. Především odmítl televizní debaty, které mu před osmi lety tolik uškodily. Rozhodl se, že bude pokud možno co nejvíce v kontaktu s tiskem¹⁴⁰² i televizí,¹⁴⁰³ avšak všechna tato vystoupení byla velmi dobře připravena. Jeho přístup byl velmi srdečný a vstřícný (což mu zajistilo podporu novinářů), na druhé straně se však varoval toho, aby řekl cokoli kontroverzního, co by mu mohlo odlákat nějaké voliče.¹⁴⁰⁴

I chování republikánského kandidáta na mítincích doznalo zásadních změn, vzal si příklad ze svého protivníka z roku 1960, J. F. Kennedyho. Více se usmíval, více lidem potřásl rukou a rovněž mu dělalo menší problém (alespoň navenek) s nimi prohodit několik nezávazných slov. Oficiální části jeho setkání s voliči však měly vždy stejnou strukturu - po proneseném projevu pokládali dotazy pouze ti, které předem vybrali a prověřili jeho asistenti v čele s Haldemannem.¹⁴⁰⁵ Samozřejmě se stávalo, že i přes tuto přípravu obdržel Nixon velmi nepříjemný dotaz, po celou kampaň však byl svěží a koncentrovaný, proto dokázal vždy trefně odpovědět nebo šikovně odvést řeč jinam.

Rovněž v dalším ohledu si vzal Nixon poučení z kampaně, kterou vedl roku 1960. Vzdal se myšlenky, že by mohl navštívit všech padesát států (a hlavní město Washington), avšak soustředil se pouze na několik největších či takových, kde průzkumy veřejného mínění ukazovaly možnost těsného výsledku. Sám si stanovil seznam takových států, ve kterých vedl velmi intenzivní kampaň. Jednalo se o Kalifornii,¹⁴⁰⁶ Floridu,¹⁴⁰⁷ Illinois,¹⁴⁰⁸ Michigan, Missouri,¹⁴⁰⁹ New Jersey,¹⁴¹⁰ New

¹⁴⁰⁰ V tomto případě se Humphrey nemusel (jako u války ve Vietnamu) kvůli loajalitě k prezidentovi nijak přetvařovat, neboť se jednalo o jeho vlastní přesvědčení.

¹⁴⁰¹ Anton 1989, str. 216; srv. s: Nathan 1983, str. 15. Pro zajímavost uved'me, že něco podobného během své kampaně požadoval rovněž R. F. Kennedy.

¹⁴⁰² Ve volebním roce 1968 se Nixon těšil větší přízni tisku, než kdykoliv jindy během své politické kariéry. Zajímavé jsou dva průzkumy (které byly provedeny nezávisle na sobě), jež zjišťovaly přízeň tisku hlavním kandidátům ve všech státech. První z nich zjistil, že Humphrey nemá na své straně tisku v žádném státě, Wallace ve dvou (Alabama a Mississippi) a ve zbývajících padesáti (včetně hlavního města) vedl Nixon. Pokud by se takto určovaly výsledky voleb, republikánský kandidát by získal neuvěřitelných 521 volitelských hlasů oproti sedmnácti odevzdaným pro kandidáta Americké nezávislé strany (demokraté by pak nezískali ani jediný). Druhý takový průzkum by v přepočtu na obsazení kolegiu volitelů skončil pro Nixona, Humphreye a Wallace v poměru 471:60:7. Polsby 1976, str. 66.

¹⁴⁰³ Republikánům se podařilo získat vysílací časy v desítkách televizí, které pokrývaly klíčové a nerozhodnuté oblasti.

¹⁴⁰⁴ Polsby 1976, str. 68.

¹⁴⁰⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1968

¹⁴⁰⁶ Ta pro něj byla významná hned ze dvou důvodů, jak jsme si řekli již na závěr kapitoly věnované volbám v roce 1960. Jednak se jednalo o jeho rodný stát (kandidoval však jako zástupce New Yorku, neboť zde měl trvalé bydliště) a především se zde přiděloval velmi vysoký počet hlasů, rovných čtyřicet.

York,¹⁴¹¹ Severní Karolínu, Ohio,¹⁴¹² Pensylvánii, Jižní Karolínu,¹⁴¹³ Texas,¹⁴¹⁴ Virginii a Wisconsin.¹⁴¹⁵

I Wallace postupoval ve své kampani cílevědomě, narozdíl od Nixona však nešetřil velmi tvrdými výroky, důsledně si však vybíral, komu jsou adresovány. Jeho cílem bylo na svou stranu získat především co nejvíce jižních států a případně proniknout i na Středozápad, tak, aby docílil přenesení voleb do Kongresu. Přestože se mu toto nepodařilo, ve všech oblastech, na které se zaměřil, získal obrovskou podporu.

Oproti tomu Humphreyho kampaň se (kromě útočnosti) vyznačovala rovněž značnou zmateností. Platilo pro něj více než pro oba jeho protikandidáty, že byl nucen bojovat na dvou frontách současně. Zajímavé však je, že přestože jeho hlavním protivníkem byli (jako vždy) republikáni, mnohem více se střetával s Wallacem. Viceprezident byl značně nervózní, neboť již od července téměř všechny průzkumy ukazovaly jeho velkou ztrátu na Nixon, přičemž se mu v preferencích nebezpečně blížil kandidát Americké nezávislé strany.¹⁴¹⁶ Byl rovněž svědkem faktického rozpadu koalice Nového údelu, která čtvrt století zajišťovala jeho straně vítězství v prezidentských a kongresových volbách.¹⁴¹⁷ Jih, část modrých límečků a

¹⁴⁰⁷ Pro Floridu měl Nixon zvláštní slabost (mj. také kvůli jeho vztahu ke kubánským emigrantům, kteří zde ve velkém množství žili) a považoval ji za hlavní klíč ke státům jihu. I z toho důvodu prosadil konání stranického konventu právě v tomto státě (podrobněji viz výše).

¹⁴⁰⁸ Illinois byl pro jeho vítězství jedním z nejvýznamnějších, neboť v roce 1960 zde vyhrál vůbec nejtěsnějším rozdílem hlasů.

¹⁴⁰⁹ Druhý ze států, kde byl o osm let dříve zaznamenán velmi těsný výsledek.

¹⁴¹⁰ Poslední ze tří států s nejtěsnějším výsledkem z roku 1960, které mu připravily porážku s J. F. Kennedym.

¹⁴¹¹ Tento stát (přestože byl uváděn jako jeho domovský) však už byl na výrazně demokratických pozicích, avšak přiděloval se zde nejvyšší počet volitelských hlasů (čtyřicet tři), proto byl rovněž zařazen na seznam.

¹⁴¹² Ohio bylo sice vždy stabilní oporou republikánů, avšak v roce 1964 obrovskou většinou podpořilo Johnsona, proto se Nixon rozhodl neponechat nic náhodě, zvláště, když disponovalo dvaceti šesti hlasy volitelů. Usilí se vyplatilo, neboť zde republikánský kandidát zvítězil pouze velmi těsně, jak si později ukážeme.

¹⁴¹³ V tomto státě, jako jediném z celého hlubokého jihu, průzkumy naznačovaly, že by Nixon mohl porazit Wallace. Velmi významnou se v tomto státě ukázala podpora zdejšího senátora S. Thurmonda (v roce 1948 neúspěšně kandidoval na prezidenta na podobné platformě, jako o dvacet později G. Wallace), který teprve v roce 1964 přestoupil od demokratů k republikánům.

¹⁴¹⁴ Opět souběžnost dvou faktorů - vysokého počtu hlasů volitelů (dvacet šest) a těsného výsledku z roku 1960. Pocházeli odtud rovněž významní Nixonovi sponzoři, místní naftaři (včetně budoucího prezidenta George H. W. Bushe, který byl v té době členem Sněmovny reprezentantů).

¹⁴¹⁵ Chester 1969, str. 621.

¹⁴¹⁶ Následující preference budou vždy řazeny v pořadí Nixon - Humphrey - Wallace a v závorce pak bude uváděn datum, kdyby průzkum prováděn. Nejprve společnost Harris Poll: 37%, 41%, 14% (16.-18. května), 36%, 43%, 13% (10.-17. června), 36%, 41%, 16% (25.-29. července). Nyní společnost Gallup Poll: 39%, 36%, 14% (4.-8. května), 35%, 40%, 16% (29. června - 3. července), 43%, 28%, 21% (22.-23. září). Tatáž společnost v září zjistila, že na jihu (v jedenácti státech bývalé Konfederace a navíc v Kentucky a Oklahomě je situace následující: 31%, 25%, 38%. Chester 1969, str. 391-392, 610 a 702.

Jak vidíme, skutečně až do léta (tedy do obou konventů, především demokratického, který byl svědkem mohutných protestů a jejich brutálního potlačení) si Humphrey až na výjimky udržoval pohodlný náskok, poté se však hluboce propadl a ztrácel na Nixona až 15%. Na konci října (v souvislosti s Johnsonovým oznámením, že bude ukončeno bombardování celého Severního Vietnamu) se preference (podle Harris Poll) demokratického kandidáta zvedly a ten svého republikánského protějška předstihl o 3%. Summers 2003, str. 366.

¹⁴¹⁷ Výjimkou jsou pouze dvě vítězství republikána D. D. Eisenhowera v padesátých letech, která však byla specifická - byl zvolen spíše jako válečný hrdina a populární osobnost, než-li jako kandidát Republikánské strany.

odborářů přešly k Wallaceovi a velká většina protiválečných liberálů a černochů zůstala doma.¹⁴¹⁸ Nixon naopak (když část liberálů z jeho strany naopak podpořila, stejně jako v roce 1964 demokraty) na svou stranu získal většinu z tzv. „mlčící většiny“, tedy lidí, kteří sdíleli jeho názor na válku ve Vietnamu, avšak nedopouštěli se kvůli tomu násilnosti a výtržnosti v ulicích. Mnoho z nich dříve rovněž volilo kandidáty Demokratické strany. Velkým viceprezidentovým problémem bylo malé množství finančních prostředků určených na volební kampaň¹⁴¹⁹ a především zadržávající se stranická mašinérie, která sice (proti vůli voličů v primárkách) prosadila jeho nominaci, avšak nebyla již schopna zajistit jeho vítězství.¹⁴²⁰ To vedlo k jejímu dalšímu oslabení a k hluboké reformě strany, jejíž prezidentští kandidáti byli již od příštích voleb nominováni výhradně dle výsledků v primárkách.

Jednou z teček za volební kampaň byl i Nixonův zajímavý projev, který pronesl těsně před volbami, jehož součástí byly i tyto věty: „...mí přátelé, to je proto, že jsme na pravé straně, jsme na straně, kde je Bůh: Amerika musí přijmout tuto výzvu a vybudovat lepší Ameriku doma a tato lepší Amerika povede síly svobody při budování nového světa.“ („...my Friends, it is because we are on the side of right: it is because we are on God's side: that America will meet this challenge and that we will build a Berger America at home and that that better America will lead the forces of freedom in building a new world.“).¹⁴²¹

7.5 Celkové volební výsledky

Volby v roce 1968 byly podobné těm, které se odehrály o osm let dříve. R. Nixonovi se podařilo dosáhnout velké odvety velmi těsným výsledkem.¹⁴²² Pokud pomineme výsledek G. Wallace, bývalý viceprezident získal až na výjimky stejné státy, jako v roce 1960 a navíc právě ty, které mu tehdy chyběly k vítězství. Zajímavé však je, že obdržel méně hlasů, jak v absolutním, tak především relativním vyjádření. Bylo jich celkem pouze 43,42% (31 783 783). Pouze s mírným odstupem se na druhé místě umístil H. Humphrey, když se pro něj vyjádřilo 42,72% (31 271 839) občanů, kteří se dostavili k volbám. Jako poslední¹⁴²³ s velkým odstupem skončil kandidát Americké nezávislé strany, G. Wallace, který získal hlasy 13,53% (9 901 118) voličů.

Také prezidentských voleb v roce 1968 se, podobně jako předešlých klání, zúčastnilo větší množství fakticky bezvýznamných kandidátů, kteří tentokrát obdrželi dohromady pouze 0,33% (243 258) hlasů. Tentokrát jich bylo celkem devět a jednalo se konkrétně o Freda Halsteda (Socialističtí dělníci, *Socialistic Workers*),¹⁴²⁴

¹⁴¹⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1968

Tvrzení o malé účasti černochů je však pochybné, neboť ty mohla naopak k vyšší účasti strhnout kandidatura G. Wallace.

¹⁴¹⁹ S tím naopak Nixon problém neměl, neboť se již tradičně těšil velké podpoře podnikatelských kruhů, převážně naftářů z Texasu, kteří byli velmi konzervativně orientovaní a obávali se nástupu jakéhokoliv liberála z řad demokratů.

¹⁴²⁰ Zejména to platí o člověku, který stál fakticky v čele této stranické mašinérie, tedy chicagský starosta R. J. Daley, který nebyl (tak jako v roce 1960) schopen zajistit vítězství v Illinois.

¹⁴²¹ Chester 1969, str. 44.

¹⁴²² Ještě o půlnoci během volební noci Humphrey vedl, Nixon byl znám jako celkový vítěz kolem třetí hodiny ranní. Eisenhower 1986, str. 246; srv. s: Summers 2003, str. 761.

¹⁴²³ Myšleno poslední z relevantních kandidátů, mnozí skončili pod hranicí jednoho procenta, o těch se zmiňuji níže.

¹⁴²⁴ Jeho spolukandidátem se stal Paul Botelle. O hlasy voličů společně usilovali v New Hampshire, Vermontu, Rhode Islandu, New Yorku, New Jersey, Pensylvánii, Ohiu, Indianě, Michiganu, Wisconsinu, Minnesotě, Kentucky, Georgii, Iowě, Jižní Dakotě, Montaně, Coloradu, Utahu, Novém Mexiku, Arizoně a ve státě Washington.

Henninga Blomena (Socialisticko-dělnická strana, *Socialistic-Labor Party*),¹⁴²⁵ E. Herolda Munna (Prohibiční strana, *Prohibition Party*),¹⁴²⁶ Eugena McCarthyho (kandidoval jako „vepsaný“),¹⁴²⁷ Dick Gregory (Strana svobody a míru, *Freedom and Peace Party*, Strana mírové a svobodné alternativy, *Peace and Freedom Alternative*),¹⁴²⁸ Eldrige Cleaver („vepsaný“),¹⁴²⁹ Charlese Mitchell (Strana svobodného hlasování, *Free Balott Party*),¹⁴³⁰ Kirby Kensley (Univerzální strana, *Universal Party*)¹⁴³¹ a Ventura Chavez (Lidová konstituční strana, *People's Constitution Party*).¹⁴³² Dále se o hlasy voličů ucházely Nová strana (*New Party*)¹⁴³³ a Nová reformní strana (*New Reform Party*),¹⁴³⁴ aniž by však představily kandidáty na prezidenta a viceprezidenta.

Nixon zvítězil v celkem třiceti dvou státech, které mu přinesly 301 hlas volitelů.¹⁴³⁵ Jeho podpora pocházela ze všech farmářských, hraničních (kromě Západní Virginie) a „skalnatých“ států. Další volitelské hlasy získal ve většině středozápadních (kromě Minnesoty a Michiganu) a pacifických (kromě Washingtonu a Aljašky) státech, v New Hampshire, Vermontu, Virginii, obou Karolínách, Kentucky, Tennessee, New Jersey, Delaware a na Floridě. Z celkového počtu 3089¹⁴³⁶ okresů si jich republikánský kandidát mohl připsat plných 1844 (59,70%), tedy pouze o 21 více, než v roce 1960.

Přes mizivý rozdíl ve všeobecném hlasování získal Humphrey pouze 191 volitelských hlasů. Státy, které je vysílaly, byl koncentrovány především v Nové Anglii (kromě Vermontu a New Hampshire) a na severovýchodě (s výjimkou New Jersey a Vermontu). Dále zvítězil jen v Minnesotě, Michiganu, Texasu, na Havaji a ve státě Washington. Bodoval ve výrazně menším počtu oblastí, než Nixon, v pouhých 684 (22,14%).

Poslední z relevantních kandidátů, G Wallace, získal plných čtyřicet šest hlasů volitelů, skončil tedy mezi třetími kandidáty na pomyslném druhém místě, za T. Rooseveltem z roku 1912. Jeho podpora však byla koncentrována téměř výhradně

¹⁴²⁵ O druhý nejvyšší post v zemi se s ním ve státech Massachusetts, New York, New Jersey, Pensylvánii, Ohio, Illinois, Michiganu, Wisconsinu, Minnesotě, Virginii, Georgii, Iowě, Coloradu, Arizoně, Kalifornii a ve státě Washington ucházel George Taylor.

¹⁴²⁶ Spolu s ním kandidoval Rolland Fischer. Stalo se tak v Massachusetts, Ohio, Indianě, Michiganu, Virginii, Alabamě, Iowě, Jižní Dakotě, Kansasu, Montaně, Coloradu a Kalifornii.

¹⁴²⁷ Na kandidátce jej mohli voliči objevit ve Rhode Islandu, Minnesotě, Georgii, Arizoně, Kalifornii a Oregonu.

¹⁴²⁸ Jeho spolukandidátem se stal Mark Lane. O přízeň voličů se společně ucházeli ve státech Rhode Island (zde byl však Gregory pouze vepsán a jméno Laneho nebylo uvedeno), New York, New Jersey, Pensylvánie, Ohio, Indiana, Virginie, Georgie, Colorado a Kalifornie.

¹⁴²⁹ Podobně, jako McCarthy se o nejvyšší post pokouše získat jako vepsaný kandidát, neměl proto žádného „partnera“. K jeho vepsání došlo v Rhode Islandu, Michiganu, Minnesotě, Georgii, Iowě, Utahu, Arizoně, Kalifornii a ve státě Washington.

¹⁴³⁰ Mitchell si za svého spolukandidáta vybral Michela Zagarella. Byli společně vepsáni v Ohio, Minnesotě, Georgii, Kalifornii a ve státě Washington.

¹⁴³¹ Jediná žena mezi uchazeči o nejvyšší post si za svého kandidáta na viceprezidenta zvolila muže, Roscoea MacKenna. Voliči si je však mohl vybrat pouze v Iowě.

¹⁴³² Poslední z kandidátů, Chavez, se o úřad prezidenta ucházel spolu s Adelicem Moyem pouze v Novém Mexiku.

¹⁴³³ Tato strana získala hlasy v New Hampshire a Vermontu.

¹⁴³⁴ Voliči měli možnost Novou reformní stranu podpořit pouze v Montaně.

¹⁴³⁵ Jeden jeho volitel ve Virginii ovšem podpořil G. Wallace, Nixonův zisk tedy měl správně činit 302 hlasů.

¹⁴³⁶ K navýšení došlo v důsledku rozšíření počtu distriktů na Aljašce za patnácti na devatenáct.

na jih,¹⁴³⁷ kde zvítězil v pěti státech hlubokého jihu (v Mississippi, Alabamě, Louisianě, Arkansasu a Georgii). V tomto regionu zvítězil v převážné většině okresů, další takové oblasti bychom našli i v jiných státech jihu,¹⁴³⁸ celkem jich bylo 561 (18,16%).

Volební účast opět potvrdila klesající trend, neboť se vyšplhala na pouhých 60,6%,¹⁴³⁹ přičemž opět platilo (stejně jako v letech 1960 a 1964), že od té doby (přes určité výkyvy) nebyl tento výsledek překonán. Nejvyšší participace byla zaznamenána již tradičně v Utahu, naopak nejnižší úroveň dosáhla v hlavním městě Washingtonu. V absolutních číslech se však voleb (díly přirozenému přírůstku obyvatelstva) zúčastnilo více voličů, než kdykoliv předtím, bylo jich 73,2 milionů.¹⁴⁴⁰ Celkové volební náklady všech tří hlavní kandidátů dosáhly 44 milionů dolarů,¹⁴⁴¹ podle jiných údajů Nixonův vlastní štáb vydal na volby celých 36,5 milionů dolarů.¹⁴⁴²

Na závěr se podívejme, jak volily jednotlivé skupiny obyvatelstva. V bohatých městských čtvrtích drtivě zvítězil Nixon, oba dva jeho konkurenti zde naopak propadli.¹⁴⁴³ Ty části měst, kde žila převážně střední třída, téměř přesně kopírovaly celofederální výsledky.¹⁴⁴⁴ Naopak v nízkopříjmových městských čtvrtích drtivě bodoval Humphrey, bývalý viceprezident zde propadl a Wallace se pohyboval pouze těsně pod svým celonárodním průměrem.¹⁴⁴⁵ Venkovské oblasti s převahou podpořily Nixona s Wallacem,¹⁴⁴⁶ Afroameričané zase Humphreye.¹⁴⁴⁷ I mezi ostatními etnickými skupinami dominoval demokratický kandidát. Pokud bychom však hodnotili pouze jižní oblasti, trendy nastíněné výše zůstanou zachovány, avšak posunuté výrazně ve prospěch Wallace, na úkor Nixona a především Humphreye (samozřejmě kromě etnických menšin).¹⁴⁴⁸

7.6 Volební výsledky v jednotlivých státech

Rovněž v tomto oddíle budeme postupovat podle schématu nastíněného v kapitolách, které se zabývaly volbami v letech 1960 a 1964. U každého státu opět budou uvedeny relativní a absolutní volební výsledky, volební účast, počet volitelů¹⁴⁴⁹ a změny oproti předchozím volbám. Poněkud podrobněji, než v případě roku 1964 (avšak na druhou stranu stručněji, než když jsem probíral tutéž

¹⁴³⁷ Relativního úspěchu však dosáhl i v jiných státech, především na Středozápadě, kde se v několika státech přehoupal přes desetiprocentní hranici.

¹⁴³⁸ Tedy ve všech zbývajících státech starého jihu a rovněž ve všech hraničářských státech (avšak např. v Missouri byl tento okres pouze jeden).

¹⁴³⁹ Tindall 2000, str. 835.

¹⁴⁴⁰ Karas 2005, str. 22. Přesně jich bylo 73 199 998.

<http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁴⁴¹ Polsby 1976, str. 16.

¹⁴⁴² Summers 2003, str. 332.

¹⁴⁴³ Podle průzkumů v těchto čtvrtích volby propadly v poměru 63% (Nixon) : 29% (Humphrey) : 5% (Wallace).

¹⁴⁴⁴ Poměr zde tedy byl 44% : 43% : 13%.

¹⁴⁴⁵ 19% : 69% : 12%

¹⁴⁴⁶ 46% : 33% : 21%

¹⁴⁴⁷ 5% : 69% : 1%

¹⁴⁴⁸ Jednalo se konkrétně o Italy (39% : 51% : 10%), Slovany (24% : 65% : 11%) a Židy (17% : 81% : 2%).

http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1968

¹⁴⁴⁹ Vzhledem k tomu, že sčítání obyvatel (a sním související překreslování kongresových okreseů a změny v počtech volitelů, zastupujících v kolegiu volitelů jednotlivé státy) probíhá ve Spojených státech pouze v letech, které končí nulou, nedošlo v tomto směru oproti předchozím volbám k žádné změně.

problematiku u voleb roku 1960) se budu věnovat rozložení „vítězných“ okresů a zvláště zmíním ty oblasti, ve kterých se nalézají hlavní město, případně i největší město, pokud by nebyla totožná (což je ve Spojených státech téměř pravidlem). Pokud tato informace chybí, znamená to, že dotyčný okres (okresy) získal na svou stranu ten z kandidátů, který v daném státě zvítězil. V takovém případě odkazují na příslušný oddíl v kapitole věnované volbám v roce 1960, kde jsou uvedeny všechny významné oblasti.

7.6.1 Nová Anglie (Massachusetts, Connecticut, Rhode Island, Maine, New Hampshire a Vermont)

Nová Anglie potvrdila své pevné zařazení v demokratickém táboře, avšak s tím rozdílem, že republikáni (oproti roku 1964) zvítězili v New Hampshire a Vermontu, svých tradičních baštách. Celých 58,14% (2 735 453) voličů v tomto regionu dalo přednost Humphreymu, zatímco Nixon s 37,55% (1 770 081) výrazně zaostal. Wallace¹⁴⁵⁰ v této nejliberálnější oblasti v celých Spojených státech obdržel pouhých 4,26% (202 063). Jednotlivé okresy si hlavní kandidáti rozdělili v poměru 38:29 ve prospěch demokratů.¹⁴⁵¹ Volební účast se pohybovala od 64% (Vermont) až po 70% (New Hampshire).¹⁴⁵²

Massachusetts

Svým vítězstvím v Massachusetts stál Kennedy na počátku dlouhé éry,¹⁴⁵³ kdy tomuto státu jednoznačně dominovali demokrati.¹⁴⁵⁴ Ani rok 1968 nebyl výjimkou, neboť zde Humphrey zaznamenal druhý nejlepší výsledek ze všech států, hned po Rhode Islandu.¹⁴⁵⁵ Ten získal zdejších čtrnáct hlasů volitelů, když jej podpořilo plných 63,01% (1 469 218) voličů,¹⁴⁵⁶ zatímco Nixona pouze 32,89% (766 844). Na třetím místě se s výrazným odstupem umístil Wallace¹⁴⁵⁷ s 3,73% (87 088).¹⁴⁵⁸ Volební účast se vyšplhala na velmi dobrých 67%.

Na území tohoto státu se rozkládá celkem čtrnáct okresů, ve většině z nich (bylo jich celkem dvanáct) slavili demokraté vítězství, republikáni v čele s Nixonem si mohli připsat zbývající čtyři, konkrétně Franklin, Nantucket, Barstable a Dukes. Žádný z nich však nebyl příliš významný.¹⁴⁵⁹

¹⁴⁵⁰ Jeho spolukandidátem v těchto státech byl ve většině případů S. Marvin Griffin, v jednom pak (Connecticut) Curtis LeMay. Jejich platformou byla Strana George Wallace (*George Wallace Party*) v Maine, Vermontu, Connecticutu a Rhode Islandu, Americká nezávislá strana (*American Independent Party*) v New Hampshire a Nezávislá strana (*Independent Party*) v Massachusetts.

¹⁴⁵¹ To byl velmi solidní výsledek pro republikány, pokud si uvědomíme, že zde Nixon prohrál o více, než 20% hlasů.

¹⁴⁵² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁴⁵³ Toto období stále trvá a nezdá se, že by mělo být přerušeno.

¹⁴⁵⁴ Výjimkami byla pouze v letech těsná vítězství R. Reagana v letech 1980 a 1984.

¹⁴⁵⁵ Vůbec nejlepší výsledek byl zaznamenán v hlavním městě Washingtonu, to však není státem, ale federálním okrskem.

¹⁴⁵⁶ Zaznamenal tak oproti předchozím volbám pokles o téměř 13%.

¹⁴⁵⁷ V Massachusetts byl jeho spolukandidátem Griffin a o nejvyšší post se ucházeli v barvách Nezávislé strany.

¹⁴⁵⁸ Zbývající hlasy si rozdělili H. Blomen a E. H. Munn.

¹⁴⁵⁹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Connecticut

V dalším státě na jihu Nové Anglie nebylo již nezaznamenáno tak výrazné Humphreyho vítězství, jeho 49,48% (621 561)¹⁴⁶⁰ však přesto stačilo na získání connecticutských osmi volitelských hlasů. Poměrně těsně za ním se umístil někdejší viceprezident se 44,22% (556 721). Jako poslední se opět umístil bývalý alabamský guvernér¹⁴⁶¹ s 6,10% (76 650). K volebním urnám se dostavilo plných 69% oprávněných voličů.

Nixon zvítězil v pouhých dvou okresech z celkového počtu osmi, jednalo se o Fairfield (s největším connecticutským městem Burlingtonem) a Litchfield, oba na západě státu. Naproti tomu v nejlidnatější oblasti Hartford, kde se nachází stejnojmenné hlavní město, bodoval úřadující viceprezident.¹⁴⁶²

Rhode Island

Příklad Rhode Islandu je velmi podobný již zmíněnému Massachusetts, liší se pouze v počtu volitelů, neboť tento stát do kolegia volitelů vysílá pouze tři. Demokratický kandidát zde dosáhl největšího vítězství ze všech států, neboť pro něj hlasovalo 64,03% (246 518) voličů,¹⁴⁶³ zatímco pro Nixona pouze 31,78% (122 359) z nich. Jako poslední se s velkým odstupem umístil Wallace¹⁴⁶⁴ se 4,07% (15 678).¹⁴⁶⁵ Volební účast dosáhla solidních 67%. Všechny pět rhodeislandských okresů si mohl připsat Humphrey.¹⁴⁶⁶

Maine

Tento tradičně republikánský stát již roku 1964 velkou většinou (68,84%) podpořil tehdejšího demokratického kandidáta Johnsona. K tomu, aby se navrátil zpět ke své původní straně, zabránila Humphreyho volba mainského senátora E. Muskieho, který se stal jeho kandidátem na funkci viceprezidenta.¹⁴⁶⁷ To mu zajistilo vítězství a získal zdejších čtyř volitelských hlasů, neboť obdržel 55,3% (217 312) oproti Nixonovým 43,07% (169 254). Wallace¹⁴⁶⁸ si z Maine odnesl svůj druhý nejhorší výsledek ze všech států, hned po Havaji,¹⁴⁶⁹ když jej podpořilo pouze 1,62% (6370) voličů. Spíše podprůměrné hodnoty (ale nadprůměrné v rámci celé federace) dosáhla volební účast, činící 66%.

Maine na svém území zahrnuje celkem šestnáct okresů (stejně, jako Massachusetts) a ve dvanácti z nich bodoval Humphrey, zatímco Nixon si mohl připsat vítězství ve čtyřech z nich (Waldo, Hancock, Knox a Lincoln), které se rozkládaly na atlantickém pobřeží. Wallace pochopitelně (vzhledem ke svému celostátnímu výsledku) neuspěl v žádném.¹⁴⁷⁰

¹⁴⁶⁰ V minulých volbách zde však Johnson obdržel o téměř 18,5% hlasů více.

¹⁴⁶¹ Na kandidátce Strany George Wallace se zde jako v jediném státě Nové Anglie umístil Wallaceův oficiální spolukandidát, C. LeMay.

¹⁴⁶² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁴⁶³ O čtyři roky dříve to bylo dokonce o téměř 17% více.

¹⁴⁶⁴ Platformou jeho a Griffina se tentokrát stala (stejně, jako v případě Connecticutu) Strana George Wallace.

¹⁴⁶⁵ Několik hlasů voličů si odtud odnesli i F. Halstead, E. McCarthy, D. Gregory a E. Cleaver.

¹⁴⁶⁶ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁴⁶⁷ Právě čtyři hlasy Maine jsou zřejmě jediným přínosem této volby.

¹⁴⁶⁸ Kandidoval zde opět, podobně jako ve Rhode Islandu, spolu s Griffinem v barvách Strany George Wallace.

¹⁴⁶⁹ Skutečně nejméně hlasů (konkrétně žádný) však dostal v hlavním městě Washingtonu, neboť tam vůbec nekandidoval.

¹⁴⁷⁰ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

New Hampshire

Dostáváme se k prvnímu ze dvou států Nové Anglie, ve kterém se Nixonovi podařilo obnovit pozice Republikánského státu. V New Hampshire, který do sboru volitelů vysílal čtyři své zástupce, zvítězil s 52,10% (154 903).¹⁴⁷¹ Viceprezident se však držel statečně, neboť jej podpořilo plných 43,93% (130 589), zatímco bývalý alabamský guvernér¹⁴⁷² s pouhými 3,76% zcela propadl.¹⁴⁷³ Zdejší volební účast byla nejvyšší v celé Nové Anglii, dosáhla celých 70%. Okresy Coos, Hillsborough (s nejlidnatějším městem Manchester) a Kennebec byly jedinými, ve kterých se podařilo Humphreymu zvítězit. Ve zbývajících sedmi, včetně Merrimacku s hlavním městem Concord, dominoval bývalý viceprezident.¹⁴⁷⁴

Vermont

Poslední ze států Nové Anglie, Vermontu, se podobně jako New Hampshire vrátil k republikánům a většina jeho voličů, konkrétně jich bylo 52,75% (85 142),¹⁴⁷⁵ podpořila Nixona a zajistila mu tak tři volitelské hlasy. Podobně jako v předchozím státě, zaostal demokratický kandidát pouze relativně mírně, obdržel 43,53% (70 255) hlasů. Wallace¹⁴⁷⁶ si pak opět s 3,16% odnesl zdrcující porážku.¹⁴⁷⁷ Voliči Vermontu šli k volbám v nejmenším počtu z celého regionu, bylo jich „pouze“ 64%.¹⁴⁷⁸

Co se týče jednotlivých okresů, napočítali bychom jich ve Vermontu celkem čtrnáct. Pouze ve dvou z nich, Chittendenu s hlavním městem Burlingtonem a ve Franklinu se Humphreymu podařilo zvítězit.¹⁴⁷⁹ Jeho protivník bodoval ve všech dvanácti zbývajících oblastech, včetně Washingtonu s hlavním městem Montpelierem.¹⁴⁸⁰

2 Středoatlantické státy (New York, New Jersey, Pensylvánie, Maryland, Delaware a Washington, D. C.)

Druhým (a posledním) převážně demokratickým regionem je severovýchod. Oproti předchozím dvěma klánům (kdy tato strana zvítězila ve všech zdejších státech) však nastal určitý posun, neboť Nixonovi se podařilo zvítězit hned ve dvou státech, v New Jersey a Delaware, což představovalo pouze dvacet z celkového počtu sto pěti zdejších volitelů. Zbývajících osmdesát pět připadlo jeho konkurentovi. Republikánský kandidát mezi středoatlantickými státy získal pouze 44,09% (7 069 137) hlasů oproti Humphreyovým 47,84% (7 669 151). Poněkud lépe, než v Nové Anglii, si zde vedl Wallace,¹⁴⁸¹ kterého podpořilo 7,52% (1 206 026) voličů. Co do počtu okresů si však bývalý viceprezident odnesl zdrcující vítězství, neboť získal 145 z nich, zatímco úřadující viceprezident získal na svou stranu většinu

¹⁴⁷¹ Ve srovnání s rokem 1964 se mu podařilo získat 16% hlasů.

¹⁴⁷² Spolu s Griffinem zde zastupoval Americkou nezávislou stranu.

¹⁴⁷³ Na posledním místě se umístil F. Halstead.

¹⁴⁷⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁴⁷⁵ Navýšil tedy podporu své strany oproti předchozím volbám o více, než 20%.

¹⁴⁷⁶ Kandidátka Wallace a Griffina měla tentokrát v záhlaví logo Strany George Wallace.

¹⁴⁷⁷ Na dalších místech se umístily kandidátky Nové strany (která oficiálně nikoho nenominovala) a F. Halsteada.

¹⁴⁷⁸ V rámci celé federace to však byl stále nadprůměr.

¹⁴⁷⁹ Oba se nacházejí na severozápadě.

¹⁴⁸⁰ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁴⁸¹ Na severovýchodě kandidoval Wallace pouze s Griffinem. Jejich základnami se staly Statečná strana (*Courage Party*) v New Yorku, Strana George Wallace (*George Wallace Party*) v New Jersey, Americká nezávislá strana (*American independent Party*) v Pensylvánii, Americká strana (*American Party*) v Marlynadu a Delaware. V hlavním městě Washingtonu se pak o přízeň voličů neucházeli.

voličů v pouhých 33 oblastech. Volební účast se pohybovala od 34% (v hlavním městě Washingtonu) po 68% v Delaware.¹⁴⁸²

New York

Největší a nejlidnatější stát celého regionu zůstal věrný demokratům. Avšak zdejších čtyřicet tři hlasů (tedy nejvyšší počet ze všech států) jejich kandidát získal na základě podobně těsného výsledku, jakého dosáhl v roce 1960 Kennedy. Tentokrát Humphreye podpořilo 49,76% (3 378 470) voličů,¹⁴⁸³ Nixon pak nepatrně zaostal se 44,3% (3 007 932). Na třetím místě již tradičně skončil bývalý alabamský guvernér,¹⁴⁸⁴ který obdržel pouze 5,29% (358 864) hlasů.¹⁴⁸⁵ Newyorčané se k volbám dostavili tradičně v jednom z nejnižších počtů v celé regionu, volební účast byla v celofederálním měřítku podprůměrná, dosáhla pouhých 59%.

Rozsáhlé území tohoto státu je rozděleno do šedesáti jednoho okresu a v jejich získávání si Nixon vedl o něco lépe, než o osm let dříve, neboť bodoval v padesáti třech z nich, vesměs však méně významných a málo zalidněných. V nejdůležitějších oblastech, tedy v Albany (se stejnojmenným hlavním městem), Bronxu, Erie, Kings, samotném městě New Yorku a v Queens, bodoval kandidát demokratů.¹⁴⁸⁶

New Jersey

Dostáváme se k prvnímu ze třech států (vedle Missouri a Illinois), který v roce 1960 rozhodl volby v Kennedyho prospěch. Tentokrát však zdejší voliči podpořili Nixona, neboť mu odevzdalo svůj hlas 46,1% (1 325 467) z nich,¹⁴⁸⁷ Humphrey mu však s 43,97% (1 264 206) doslova „dýchal na záda“ a dokonce i Wallace¹⁴⁸⁸ podpořil slušný počet voličů, 9,12% (262 487).¹⁴⁸⁹ Republikáni si tak mohli připsat zdejších sedmnáct volitelských hlasů. Volební účast dosáhla jedné z nejvyšších hodnot v celém regionu, konkrétně 68%.

Rozdělení jednotlivých okresů (celkem jich bylo dvacet jedna) bylo téměř identické, jako v roce 1960, Nixon zvítězil ve čtrnácti z nich (což bylo o pouhý jeden více, než o osm let dříve). Humphrey sice bodoval v pouhých sedmi oblastech, byly mezi nimi však obě nejdůležitější - Hudson s nejlidnatějším městem Newark a Mercer, kde se nacházelo (a nachází) hlavní město Trenton.¹⁴⁹⁰

Pensylvánie (*Pennsylvania*)

Ve druhé nejlidnatější zemi severovýchodu si demokraté udrželi těsný náskok, pro Humphreye se vyslovilo 47,59% (2 259 405) voličů,¹⁴⁹¹ zatímco bývalý prezident lehce zaostal s 44,02% (2 090 017). Slušný počet hlasů, 7,97% (378 582)¹⁴⁹² obdržel rovněž Wallace.¹⁴⁹³ Demokratický viceprezident tak mohl počítat s dvaceti devíti pensylvánskými hlasy volitelů. Volební účast dosáhla 65%.

¹⁴⁸² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁴⁸³ Zaznamenal tak proti předchozím volbám pokles o téměř 19%.

¹⁴⁸⁴ Kandidoval zde za Statečnou stranu.

¹⁴⁸⁵ Další hlasy obdrželi D. Gregory, F. Halstead a H. Blomen.

¹⁴⁸⁶ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁴⁸⁷ Goldwater zde o čtyři roky dříve získal o více, než 12% méně.

¹⁴⁸⁸ Jeho základnou se v New Jersey stala Strana George Wallace.

¹⁴⁸⁹ O zbývajících hlasy se podělili F. Halstead, D. Gregory a H. Blomen.

¹⁴⁹⁰ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁴⁹¹ Podpora demokratů však od Johnsonova výsledku z roku 1964 poklesla o více, než 17%.

¹⁴⁹² Zbývajících hlasy získali D. Gregory, H. Blomen a F. Halstead.

¹⁴⁹³ Tentokrát Wallace s Griffinem hájili barvy Americké nezávislé strany.

Rozložení podpory obou hlavních stran na území Pensylvánie zůstalo téměř stejné, jako o osm let dříve. Demokraté obdrželi nejvíce hlasů voličů v celkem patnácti okresech (z celkového počtu šedesáti sedmi oblastí), většinou na jihozápadě (u hranic s Ohiem a Západní Virginii) a na východě (při hranicích s New Jersey). Mezi těmito oblastmi však byly i obě nejvýznamnější - Filadelfie (se stejnojmenným největším městem) na jihovýchodě a Allegheny (s hlavním městem Pittsburghem).¹⁴⁹⁴

Maryland

Ani Spiro Agnew jak republikánský kandidát na viceprezidenta nepomohl své straně získat tento převážně demokratický stát. Jeho deset volitelských hlasů (byť velmi těsně) si mohl připsat Humphrey s 43,59% (538 310).¹⁴⁹⁵ Pouze těsně za ním se umístil Nixon s 41,94% (517 995). Nejvyšší počet hlasů z dosud probíraných států si však právě z Marylandu odnesl Wallace,¹⁴⁹⁶ protože jej podpořilo 14,47% (178 734) voličů. Nebýt začlenění hlavního města Washingtonu do tohoto regionu, bylo by nejmenší volební účasti na celém severovýchodě dosaženo právě zde, neboť se vyšplhala na pouhých 54%.

Situace v rozložení podpory jednotlivých stran v jednotlivých oblastech se od roku 1960 změnila a váhy se naklonily směrem k Nixonovi, který zvítězil ve dvaceti třech z celkového počtu dvaceti šesti okresů, včetně Amber Aroundee s hlavním městem Annapolis. Naproti tomu demokratický kandidát bodoval pouze v Montgomery, Calvertu a především v největším městě Baltimore (zdejší výhra mu zajistila i úspěch v celém Marylandu).¹⁴⁹⁷

Delaware

Oproti roku 1964 ztratili demokraté v Delaware více, než 19% a propadli se až na 41,61% (89 194). Přišli tak o tři volitelské hlasy, neboť vítězství si tentokrát odnesl bývalý viceprezident, pro nějž se vyslovalo 45,12% (96 714) voličů. Ten rovněž vyhrál ve všech třech místních okresech, tedy v Kentu, Newcastlu a Sussexu. I Wallace¹⁴⁹⁸ se držel statečně, vyslovalo se pro něj velmi dobrých 13,28% (28 459). Volební účast byl nejvyšší na celém severovýchodě, vyšplhala se až na 68%.¹⁴⁹⁹

Washington, D. C.

V hlavním městě se v podstatě nic nezměnilo ani od předchozích voleb v roce 1964 ani v žádných volbách následujících. Kandidovaly zde pouze obě hlavní strany a šlo jen o to, jak drtivě tentokrát demokraté zvítězí. Jejich zisk měl tentokrát hodnotu 81,82% (139 556), čímž si pohodlně zajistili zdejší tři volitelské hlasy.¹⁵⁰⁰ Nixon se pak musel spokojit s pouhými 18,18% (31 012). Volební účast 39% byla nejen nejnižší v regionu, ale i v celých Spojených státech.¹⁵⁰¹

7.6.3 Industriální středozápadní státy kolem velkých jezer (Ohio, Indiana, Illinois, Michigan, Wisconsin a Minnesota)

Na Středozápadě nastala v roce 1960 pro republikány nepříjemná situace. Získali zde sice nejvíce hlasů, avšak většinu volitelů si odtud odnesl Kennedy. O osm

¹⁴⁹⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁴⁹⁵ Zaznamenal zde pokles oproti Johnsonovu výsledku z předchozích voleb o 12%.

¹⁴⁹⁶ Voliči tentokrát mohli nalézt dvojici Wallace-Griffin na kandidátce Americké strany.

¹⁴⁹⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁴⁹⁸ Podobně, jako v Marylandu, kandidoval v barvách Americké strany.

¹⁴⁹⁹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁵⁰⁰ Demokraté tak ztratili pouze necelá 4%.

¹⁵⁰¹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

let později již Nixon neponechal nic náhodě. Zvítězil zde (především díky výsledku v Ohio) sice těsněji, avšak podařilo se mu získat většinu volitelských hlasů (tedy sedmdesát sedm z celkového počtu sto osmi), zejména díky výhře v Illinois. Výsledky v hlasování voličů pak skončily následovně: bývalého viceprezidenta podpořilo 45,54% (7 872 978), současného pak 44,81% (7 746 683) z nich. Dobrý výsledek zde zaznamenal Wallace,¹⁵⁰² který skončil na třetím místě s 9,43%. Poměr v počtu získaných okresů pak byl 406 : 123 : 0. Volební účast se pohybovala od 63% (Ohio) po 74% (Minnesota).¹⁵⁰³

Ohio

Ohio bylo vždy převážně demokratické, proto bylo spíše překvapením, s jak obrovským náskokem zde Johnson v roce 1964 zvítězil (obdržel 62,94%). Proto (a pochopitelně i kvůli zdejším dvaceti šesti hlasům volitelů) zařadil Nixon tento stát na svůj osobní seznam lokalit, kterým se bude přednostně věnovat ve své intenzivní předvolební kampani. Jeho úsilí se plně vyplatilo, neboť v Ohio nad demokratickým kandidátem zvítězil velmi těsně, v poměru 45,23% (1 791 014) : 42,95% (1 700 586). Bývalý alabamský guvernér¹⁵⁰⁴ tu pak s 11,81% (467 495) zaznamenal svůj nejlepší výsledek v celém regionu.¹⁵⁰⁵ Volební účast však byla naopak nejnižší na celém Středozápadě, v rámci celé federace pak byla nadprůměrná - dosáhla 63%.

Z celkového počtu osmdesáti osmi okresů si jich Humphrey mohl připsat pouze šestnáct, většinou na východě a severovýchodě, při hranicích s Pensylvánií. Patřil mezi ně však i největší okres Cuyhoga na severu. Avšak hlavní a zároveň nejlidnatější Columbus (v oblasti Fairfield ve středu Ohia) však bodovali republikáni.¹⁵⁰⁶

Indiana

Největší republikánská bašta potvrdila (přes krátké zaváhání v roce 1964) postavení a jejích třináct zástupců v kolegiu volitelů podpořilo Nixona, neboť se pro něj vyjádřilo 50,29% (1 067 885) voličů. Naproti tomu jeho největšího konkurenta jich podpořilo pouze 37,99% (806 659).¹⁵⁰⁷ Wallace¹⁵⁰⁸ skončil opět třetí s 11,45% (243 108).¹⁵⁰⁹ Zdejší volební účast byla vysoká, dosáhla úrovně 70%.

Při pohledu na volební mapu Indiany zjistíme, že od roku 1960 se nezměnilo téměř nic. Devět demokratických okresů bylo až na jednu výjimku totožných, jako před osmi lety. Většina jich byla situována na jihu, při hranicích s Kentucky.¹⁵¹⁰

Illinois

Dostáváme se ke klíčovému státu těchto voleb. V roce 1960 díky velmi těsnému výsledku odevzdal svých dvacet šest hlasů volitelů Kennedymu. Nixon

¹⁵⁰² Opět, podobně jako na severovýchodě, se o přízeň voličů ucházel téměř výhradně s Griffinem. Jedinou výjimkou bylo Illinois. Jejich platformami se staly Americká nezávislá strana (*American Independent Party*) v Ohio a Michiganu, Strana George Wallace (*George Wallace Party*) v Indianě a Wisconsinu, Nezávislá strana (*Independent Party*) v Illinois a Americká strana (*American Party*) v Minnesotě.

¹⁵⁰³ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁵⁰⁴ Jeho základnou byla Americká nezávislá strana.

¹⁵⁰⁵ Další hlasy si rozdělili D. Gregory, H. Blomen, F. Halstead, Ch. Mitchell a E. H. Munn.

¹⁵⁰⁶ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁵⁰⁷ Zaznamenal tak ztáru 18% oproti předchozím volbám.

¹⁵⁰⁸ O nejvyšší psot se v Indianě ucházel v barvách Strany George Wallace.

¹⁵⁰⁹ O zbývajících hlasy se podělili E. H. Munn, F. Halstead a D. Gregory.

¹⁵¹⁰ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

proto o osm let později vyvinul maximální úsilí v získání Illinois, což se mu také podařilo, neboť se 47,08% (2 174 774)¹⁵¹¹ zde zvítězil a demokratického kandidáta tentokrát odsunul na druhé místo, neboť Humphrey získal pouze 44,15% (2 039 814) hlasů. Wallace, jehož spolukandidátem byl tentokrát LeMay,¹⁵¹² jich obdržel 8,46% (390 958).¹⁵¹³ Voliči se v Illinois k volebním urnám dostavili ve vysokém počtu, bylo jich 69%.

Velké množství demokratických hlasů pocházelo opět z oblasti Cook na severovýchodě, kde se nachází zdejší největší město Chicago. Zdejší starosta Daley mu však již nedokázal zajistit vítězství v celém státě tak, jak se mu to povedlo v roce 1960. Mimo Cook už Humphrey zvítězil v pouhých jedenácti okresech z celkového počtu sto svou. Většinu si jich tak opět mohl připsat republikánský kandidát, včetně Sangamonu ve středu státu s hlavním městem Springfieldem.¹⁵¹⁴

Michigan

Narozdíl od Illinois bývalému viceprezidentovi nepomohlo, že si Michigan dal na svůj osobní seznam, Humphrey zde přesto se 48,18% (1 593 082) zvítězil,¹⁵¹⁵ zatímco Nixona podpořilo pouze 41,46% (1 370 665) místních voličů. Wallace¹⁵¹⁶ si pak sice mohl připsat slušný výsledek, 10,04% (331 968),¹⁵¹⁷ avšak na zisk michiganských jedenadvaceti volitelských hlasů to pochopitelně nestačilo. Volební účast patřila v rámci celého Severozápadu k průměrným, vyšplhala se na 66%.

Rozložení „republikánských“ a „demokratických“ okresů bylo velmi podobné, jako o osm let dříve. Jediný podstatnější rozdíl byl (kromě několika změn ve středu státu), že severozápad tentokrát Humphrey ovládl celý, zatímco ve zbytku Michiganu jednoznačně dominoval Nixon. Získal i okres Inghama s hlavním městem Lansingem. Naopak největší město Detroit (které mu nepochybně zajistilo vítězství) v oblasti Wayne na jihovýchodě „ovládl“ úřadující viceprezident.¹⁵¹⁸

Wisconsin

Wisconsin opět prokázal, že má blíže k republikánům, neboť pro jejich kandidáta hlasovalo 47,89% (809 997) voličů, o 10% více, než při předchozích volbách. Zajistil si tak podporu dvanácti zdejších volitelů. Humphrey pak lehce zaostal se 44,27% (748 804), když hluboko za sebou zanechal Wallace v barvách Nezávislé strany, který obdržel 7,56% (127 835) hlasů.¹⁵¹⁹ Volební účast činila slušných 67%.

Nedá se říci, že by některá část Wisconsinu byla spíše demokratická, neboť sedmnáct okresů získaných kandidátem této straně bylo volně rozprostřeno po téměř celém území stát. Nejvíce jich však bylo na severu (u Hořejšího jezera a hranic s Michiganem) a na východě (na pobřeží Michiganského jezera). Nepochybně nejvýznamnějším z těchto oblastí byl Milwaukee (s největším městem stejného

¹⁵¹¹ Oproti roku 1964 tak pro svou stranu získal navíc 7,5%.

¹⁵¹² Kandidovali v barvách Strany George Wallace.

¹⁵¹³ Několik hlasů obdržel rovněž H. Blomen.

¹⁵¹⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁵¹⁵ Oproti předchozím volbám však ztratil 18,5%.

¹⁵¹⁶ Jeho základnou se v Michiganu stala Nezávislá strana.

¹⁵¹⁷ V tomto státě se o přízeň voličů ucházeli ještě další čtyři kandidáti - E. Cleaver, F. Halstead, H. Blomen a E. H. Munn.

¹⁵¹⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁵¹⁹ O zbývajících hlasy se podělili H. Blomen a F. Halstead.

názvu) na jihovýchodě. Naopak Nixon bodoval v Dave na jihu, kde se nachází hlavní město Madison.¹⁵²⁰

Minnesota

Zřejmě kandidatura H. Humphreyho způsobila, že volební účast v Minnesotě byla nejen nejvyšší na Středozápadě, ale i druhá nejvyšší v celých Spojených státech (po Utahu). Demokratický kandidát zajistil i výrazné vítězství své straně nad Nixonem a Wallacem,¹⁵²¹ a to v poměru 54% (857 738)¹⁵²² : 41,46% (658 643) : 4,34% (68 931).¹⁵²³

Jako v jediném státě v celém regionu se zde úřadujícímu viceprezidentovi podařilo zvítězit ve většině okresů, celkem jich bylo padesát jedna z osmdesáti tří, včetně Hennepinu s největším městem Minneapolis. Naopak jeho hlavní konkurent bodoval v Ramsey s hlavním městem Saint Paul.¹⁵²⁴

7.6.4 Hraniční státy (Západní Virginie, Kentucky, Tennessee, Missouri a Oklahoma)

Mezi hraničními státy Nixon bodoval ve všech státech s výjimkou Západní Virginie (kde zvítězil Humphrey) a mohl si tak připsat čtyřicet ze čtyřiceti sedmi zde přidělovaných volitelských hlasů. Jeho úspěch měl hodnotu 43,09% (2 504 187), zatímco pro úřadujícího viceprezidentova hlasovalo pouze 38,14% (2 216 367) voličů. Pro Wallace¹⁵²⁵ se zisk 18,13% (1 088 307) v tomto regionu stal nadprůměrným a druhým nejlepším, hned po starém jihu. Poměr v počtu získaných okresů byl 255 : 124 : 55. Volební účast se v jednotlivých státech pohybovala od 51% (Kentucky) po 71% (Oklahoma).¹⁵²⁶

Západní Virginie (*West Virginia*)

Západní Virginie¹⁵²⁷ byla jediným státem v celém regionu, kde se demokratům podařilo s 49,6% (374 091)¹⁵²⁸ zvítězit a získat tak sedm hlasů volitelů. Nixon se 40,78% (307 555) a Wallace s 9,62% (72 560) pak poněkud zaostali. V tomto státě byla zaznamenána nejvyšší bolené účast v celém kraji, vyšplhala se na velmi dobrých 71%.

Republikáni získali především okresy na severozápadě, podél hranice s Ohiem a dále na severovýchodě a východě, u hranic a Marylandem a Virginií. Bylo jich dvacet pět z celkového počtu padesáti pěti. Patřila mezi ně i oblast Cabell s hlavním a největším městem Charlestonem. Humphrey pak získal zbývajících třicet okresů. Západní Virginie pak byla jediným státem mezi hraničními státy a starým jihem kde se Wallaceovi nepodařilo zvítězit ani v jedné z oblastí.¹⁵²⁹

¹⁵²⁰ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁵²¹ Kandidoval v barvách Americké strany.

¹⁵²² Stejně však nezabránil poklesu o 14%.

¹⁵²³ ještě dalších pět kandidátů se v Minnesotě ucházelo o přízeň voličů, E. Cleaver, F. Halstead, E. McCarthy, Ch. Mitchell a H. Blomen.

¹⁵²⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁵²⁵ Pouze v Tennessee byl jeho spolukandidátem LeMay, jinak se jím opět stal Griffin. Jejich základnou byla tentokrát ve všech případech Americká strana (*American Party*).

¹⁵²⁶ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁵²⁷ Měla by spíše náležet ke státům severovýchodu.

¹⁵²⁸ Oproti Johnsovu výsledku z roku 1964 však oslabil o 18,5%.

¹⁵²⁹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Kentucky

Oproti předchozím volbám se republikánům podařilo získat více, než 8% hlasů a stejně, jako v roce 1960 zde zvítězili a připsali si tak zdejších devět hlasů volitelů. Podpořilo je 43,79% (462 411) voličů, zatímco Humphreyho pouze 37,65% (397 541). Vysoké podpoře se zde s 18,29% (193 098)¹⁵³⁰ těšil bývalý alabamský guvernér. Potenciální voliči se k volebním urnám dostavili ve vůbec nejmenším počtu ze všech hraničních států, bylo jich pouze 51%.

Pokud se podíváme na územní rozložení podpory jednotlivých kandidátů, zjistíme, že je velmi podobné rozdělení z roku 1960, pouze s tím rozdílem, že celkem pět původně demokratických okresů, situovaných na jihozápadě u hranic s Tennessee, získal Wallace. Čtyřicet si jich pak (převážně na jihozápadě, severu a východu) mohl připsat Humphrey, včetně Franklinu na severu se stejnojmenným hlavním městem. Naopak republikáni s celkovými sedmdesáti pěti okresy bodovali v oblasti Jefferson (taktéž na severu), kde bychom našli největší město Louisville.¹⁵³¹

Tennessee

V Tennessee se Wallace spolu s LeMayem dočkal největšího úspěchu ze všech hraničních států, když pro něj hlasovalo plných 34,02% (424 792) voličů a jen těsně přišel o zdejších jedenáct volitelských hlasů, neboť republikánský kandidát zvítězil s pouhými 37,85% (472 592).¹⁵³² Humphrey tentokrát skončil s 28,13% (351 233)¹⁵³³ až na třetím místě. Počet voličů dostavivších se k volebním urnám byl podobně nízký, jako v sousedním Kentucky, dosáhl pouhých 54%.

Viceprezident pak na svou stranu strhl pouhých pět okresů (z celkového počtu devadesáti pěti), volně roztroušených po celém státě. Byl mezi nimi však i Selby na jihozápadě, kde se nachází největší město Memphis. Wallace získal celkem čtyřicet sedm oblastí - téměř všechny z nich v roce 1960 volily Kennedyho. Našli bychom mezi nimi i Davidson na severu, s hlavním městem Nashville. Zbývajících čtyřicet tři okresů si mohl připsat Nixon. Zabíraly v podstatě celou východní třetinu států.¹⁵³⁴

Missouri

Missouri je třetím a posledním státem, jenž v roce 1960 rozhodl o celkové těsném vítězství Kennedyho. I tentokrát se Nixonovi vyplatila zvláštní pozornost, kterou tomuto státu věnoval, neboť získal jeho dvanáct zástupců v kolegiu volitelů na základě hlasů 44,87% (811 932) voličů a posílil tak oproti roku 1964 o téměř 9%. Naproti tomu Humphrey silně ztratil a se 43,74% (791 444) se umístil na druhém místě. Jako třetí již tradičně skončil Wallace s 11,39% (206 126). Volební účast byla lehce nadprůměrná, činila 64%.

Kandidát Americké strany bodoval pouze v jednom malém okrese, Pemiscoti v jihovýchodním cípu státu. Demokraté si jich pak mohli připsat dvacet dva, převážně na východě a jihovýchodě. Našli bychom mezi nimi okres Jackson na západě (při hranicích s Kansasem) s největším městem Kansas City¹⁵³⁵ a rovněž další velké město, St. Louis. na východě. Republikáni uspěli v šedesáti šesti okresech, včetně Cole s hlavním městem Jefferson City.¹⁵³⁶

¹⁵³⁰ Menší počet hlasů obdržel i F. Halstead.

¹⁵³¹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁵³² Vítězi tak ze všech států stačil k vítězství nejmenší relativní počet hlasů.

¹⁵³³ Ve srovnání s předchozími volbami tak demokraté ztratili téměř 27,5%.

¹⁵³⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁵³⁵ Toto město přesahuje i do jiných okresů a převážně do sousedního státu Kansas.

¹⁵³⁶ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Oklahoma

Poslední z hraničních států potvrdil svou pověst republikánské bašty, kterou se stal v padesátých letech, neboť zdejších osm hlasů volitelů získal na základě podpory 47,68% (449 697) voličů bývalý viceprezident. Ten současný naopak se 31,99% (301 568)¹⁵³⁷ silně zaostal. Wallace však dosáhl s 20,33% (191 731) nadprůměrného výsledku. Volební účast byla průměrná, dosáhla 61%.

Čtyřicet osm „republikánských okresů“ (včetně hlavního a největšího města Oklahoma City v okrese Oklahoma) zabíralo celou severní a většinu střední části státu. Jih a jižní část středu daly naopak důvěr Humphreyum (jednalo se celkem o dvacet sedm okresů). V tomto bloku bychom našli i dva „Wallaceovy“ okresy.¹⁵³⁸

7.6.5 Starý jih (Virginie, Severní Karolína, Jižní Karolína, Georgie, Florida, Alabama, Mississippi, Louisiana, Arkansas a Texas)

Starý jih byl jediným regionem, kde můžeme vysledovat faktickou „trojstranickost“, tedy relativně rovnoměrné rozložení podpory mezi všechny tři hlavní subjekty. Zvítězil zde (byť velmi těsně) Wallace,¹⁵³⁹ pro kterého se vyslovilo 34,42% (4 650 178) voličů. Pouhou jednu setinu procenta na něj ztratil Nixon, když získal 34,41% (4 648 368). Až na posledním místě s 30,97% (4 187 763) skončil Humphrey. Tomu se podařilo zvítězit pouze v jednom státě, Texasu a získal tak pouze zdejších dvacet pět hlasů volitelů. Nejvíce (šedesát šest) si jich odtud odnesl republikánský kandidát, na bývalého alabamského guvernéra jich zbylo čtyřicet šest,¹⁵⁴⁰ tedy jeho celkový zisk v rámci celých Spojených států. Zvítězil však v největším počtu okresů, celkem jich bylo 506. Následovali jej Nixon s 286 a Humphrey s 240 oblastmi. Volební účast se pohybovala od 44% (Georgie) po 55% (Louisiana).¹⁵⁴¹ Přestože byla nejnižší ze všech regionů, přesto oproti předchozím volbám poměrně výrazně stoupla. Důvody byly především dva. Jednak se pozitivně projevilo prosazování volebního práva Afroameričanů na jihu,¹⁵⁴² na druhé straně zapůsobila kandidatura G. Wallace a to dvojím způsobem. Směrem k černochům, kteří se jej obávali a rovněž směrem k bílým rasistům, kteří chtěli podpořit autentického kandidáta z jihu.

¹⁵³⁷ Když o čtyři roky dříve kandidoval společně s Johnsonem, získal zde téměř o 24% více.

¹⁵³⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁵³⁹ V tomto regionu zde spolu s ním kandidoval Griffin pouze v jednom státě, v Georgii, jinak byl jeho „partnerem“ LeMay. O nejvyšší posty se ucházeli v barvách Americké nezávislé strany (*American Independent Party*) ve Virginii a Arkansasu, Americké strany (*American Party*) v Severní Karolíně, Texasu, Louisianě a Georgii, Petiční strany (*Petition Party*) v Jižní Karolíně, Strany George Wallace (*George Wallace Party*) na Floridě a Nezávislé strany (*Independent Party*) v Mississippi. Zvláštní situace pak nastala v Alabamě, kde Wallace v podstatě ovládal místní Demokratickou stranu, proto za ni i kandidoval. Humphrey byl tedy donucen se zde ucházet u úřad prezidenta jako kandidát Národní demokratické strany (*National Democratic Party*). Podobný tah učinil i v sousedním Mississippi.

¹⁵⁴⁰ Jeden z těchto volitelů byl však zvolen v Severní Karolíně, kde zvítězil Nixon.

¹⁵⁴¹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁵⁴² Toto rozšiřování se dělo na základě zákona o občanských právech z roku 1964 a zákona o volebních právech z roku 1968. Svůj vliv měl i XXIV. dodatek k ústavě (byl přijat v roce 1964), který zakazoval omezování volebního práva na základě neplacení jakékoliv daně, včetně volební. Podrobněji viz výše.

Virginie (*Virginia*)

Virginie se po přechodném zaváhání, kdy v roce 1964 podpořila Johnsona, vrátila zpět k republikánům a zůstala jim (jako jediný z jižních států)¹⁵⁴³ věrná dodnes. Nixonův zisk v roce 1968 sice nebyl nijak slavný (zhruba odpovídal celofederálnímu průměru), avšak s 43,36% (590 319) získal dostatečný náskok nad oběma zbývajícími kandidáty, což mu zajistilo i dvanáct virginských volitelských hlasů. Jako druhý se umístil Humphrey s 32,49% (442 387).¹⁵⁴⁴ Wallace¹⁵⁴⁵ sice skončil z hlavních kandidátů na posledním místě, ale jeho 23,64% (321 833)¹⁵⁴⁶ bylo vysoce nadprůměrných. Voliči ve Virginii se k volbám moc nehrnuli, bylo jich pouze 50%.

Opět se (jako v případě Tennessee) setkáváme se situací, kdy rozložení „vítězných“ okresů zůstalo zhruba stejné, jako v roce 1960 s tím, že velká část z těch, které volily demokraty, nyní na svou stranu získal Wallace. Republikánské okresy se rozkládaly především na jihozápadě, západě a na severu (u hranic s Tennessee, Kentucky, Západní Virginii a Marylandem), bylo jich celkem devadesát sedm. Našli bychom mezi nimi i největší město Virginia Beach, které se ovšem nachází na jihovýchodě. Kandidáty Americké nezávislé strany podpořila většina voličů v sedmnácti státech. Kde byly umístěny? Pokud si představíme jižní hranici se Severní Karolínou, Wallace bodoval podél její východní části. Demokraté pak uspěli především na východě. Podpořila je i většina voličů v hlavním městě Richmondu.¹⁵⁴⁷

Severní Karolína (*North Carolina*)

V Severní Karolíně sice také zvítězil kandidát republikánů, avšak s menším rozdílem, než v sousední Virginii. Jeho zisk činil 39,51% (627 192), na druhém místě se tentokrát s 31,26% (496 188) umístil bývalý alabamský guvernér.¹⁵⁴⁸ Těžkou porážku si opět odnesl úřadující viceprezident, neboť oproti předchozím volbám spadl o téměř 27% až na 29,24% (464 113). Přestože budoucí prezident měl obdržet všech zdejších třináct hlasů volitelů, jeden z nich se však nakonec vyslovil pro Wallace. Volební účast se stala sice jednou z nejvyšších v celém regionu, avšak přesto dosáhla pouhých 54%, což byl z celofederálního hlediska podprůměr.

V případě rozložení okresů nenastaly z hlediska republikánů téměř žádné změny, podpořilo je celkem padesát jedna okresů (z celkových sta), které byly až na výjimky koncentrovány na západě, u hranic s Tennessee.¹⁵⁴⁹ Nachází se zde i oblast Wake s hlavním městem Raleigh a Mecklenburg s nejlidnatějším městem Charlotte. Téměř všechny „Kennedyho“ okresy nyní přešly na Wallaceovu stranu. Demokratům zůstalo věrných pouze devět z nich, čtyřicet jich nyní hlasovalo pro kandidátku Americké nezávislé strany.¹⁵⁵⁰

Jižní Karolína (*South Carolina*)

Nixonovi se v Jižní Karolíně podařilo to, co mu pouze těsně uniklo v roce 1960 - získal osm volitelských hlasů tohoto státu hlubokého jihu. Byl sice jediným

¹⁵⁴³ Někdo by mohl namítnout, že totéž se dá říci i o Texasu, ten však v roce 1968 volil demokraty.

¹⁵⁴⁴ Oproti roku 1964 ztratili demokraté téměř 19%.

¹⁵⁴⁵ Spolu s LeMayem kandidoval za Americkou nezávislou stranu.

¹⁵⁴⁶ O další hlasy se rozdělili H. Blomen, D. Gregory a E. H. Munn.

¹⁵⁴⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁵⁴⁸ Jeho zázemím se v Severní Karolíně stala Americká strana.

¹⁵⁴⁹ Zajímavé je, že přímo navazovaly na podobně koncentrované „republikánské“ okresy na západě Tennessee.

¹⁵⁵⁰ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

jeho ziskem v této specifické oblasti, o to však cennějším, neboť byl předzvěstí jeho mohutného nástupu v roce 1972. Nyní zde však získal pouze 38,09% (254 062)¹⁵⁵¹ a jen poměrně těsně porazil Wallace¹⁵⁵² s 32,3% (215 430). Na posledním místě pak skončil Humphrey, když se pro něj vyslovilo jen 29,61% (197 486) voličů.¹⁵⁵³ Občané se k volbám dostavili pouze v malém počtu, bylo jich 47%.

V případě Jižní Karolíny je poměrně obtížné určit, které části tohoto státu inklinovaly k tomu či onomu kandidátovi, neboť jejich „vítězné“ okresy jsou téměř dokonale promíchány. Pouze zhruba se dá říci, že severojižním směrem probíhá postupně přechod po linii Wallace - Nixon - Humphrey. První z nich na svou stranu strhl jedenáct okresů, druhý devatenáct (včetně Richlandu s hlavním a největším městem Columbia) a poslední šestnáct.¹⁵⁵⁴

Georgie (Georgia)

Dostáváme se k prvnímu ze států, odkud si vítězství odnesl Wallace,¹⁵⁵⁵ když jej podpořilo 42,83% (535 550) voličů. Nebylo to sice nijak ohromující vítězství, ale stačilo k získání dvanácti volitelských hlasů, kterými tento stát disponoval. Na druhém místě se umístil Nixon s 30,4% (380 111),¹⁵⁵⁶ na třetím pak Humphrey s pouhými 26,75% (334 440). Georgie zaznamenala nejnižší volební účast v celém regionu a druhou nejnižší ve Spojených státech (kromě hlavního města Washingtonu), činila jen 44%.

Přes poměrně nevýrazný náskok zvítězil bývalý alabamský guvernér v drtivé většině okresů, bylo jich celkem sto čtyřicet, oproti Nixonovým dvanácti (především na severu, u hranic s Jižní Karolínou) a viceprezidentovým pouhými sedmi. Mezi nimi se však nacházela i oblast Fulton s hlavním a největším městem Atlantou.¹⁵⁵⁷

Florida

Nixonovo velké úsilí se vyplatilo, neboť Florida, o jejíž získání velmi usiloval, mu odevzdala všech čtrnáct volitelských hlasů, kterými disponovala. Stalo se tak na základě zisku 40,53% (886 804) hlasů volitelů. Výsledku obou dalších kandidátů pak byly poměrně vyrovnané. Humphreye podpořilo 30,93% (676 794),¹⁵⁵⁸ Wallace¹⁵⁵⁹ pak 28,53% (624 207) voličů. Volební účast se vyšplhala na jednu z nejvyšších úrovní v regionu, dosáhla 53%. Přesto však zůstala pod celofederálním průměrem.

Vývoj na Floridě se odehrál podle stejného scénáře, jako v Tennessee, Virginii a Severní Karolíně. Demokratickému viceprezidentovi se podařilo získat pouze tři okresy, z nichž dva se nacházejí na úplném cípu poloostrova. Jedním z nich je Dade, kde bychom našli známé Miami. Většinu okresů, ve kterých Kennedy zvítězil v roce 1960, však byla Demokratická stranu nucena přepustit Wallaceovi - jednalo se vesměs o „pevninské“ okresy a oblasti uprostřed vlastního poloostrova.

¹⁵⁵¹ Goldwater v Jižní Karolíně v roce 1964 dobyl o 20,5% více.

¹⁵⁵² Hájl zde barvy Petiční strany.

¹⁵⁵³ Několik hlasů zde obdrželi (vesměs vepsaní) E. McCarthy, D. Gregory, F. Halstead, E. Cleaver, Ch. Mitchell a H. Blomen (ten získal pouze jeden hlas).

¹⁵⁵⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁵⁵⁵ Georgie byla jediným státem starého jihu, kde spolu s Wallacem (v „dresu“ Americké strany) kandidoval Griffin. Volitelské hlasy však získal LeMay jakožto celonárodní kandidát Americké nezávislé strany.

¹⁵⁵⁶ O čtyři roky dříve zde republikáni získali o téměř 24% více.

¹⁵⁵⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁵⁵⁸ Spolu s Johnsonem zde v roce 1964 získali o více, než 20% více.

¹⁵⁵⁹ Kandidoval na platformě Strany George Walalce.

Celkem jich bylo čtyřicet čtyři, včetně Duvalu a Leonu s hlavním městem Jacksonville a hlavním městem Tallahassee. Po jeho obvodě (ve zbývajících dvaceti okresech) pak bodoval Nixon.

Alabama

Ve svém domovském státě měl Wallace plně pod kontrolou zdejší Demokratickou stranu, proto zde o nejvyšší post usiloval v jejích barvách. Podařilo se mu s obrovským náskokem zvítězit a získat zdejších deset hlasů volitelů, když se pro něj vyslovilo 65,86% (691 425) voličů. Humphreyumu v Alabamě nebylo umožněno kandidovat za svou vlastní stranu, proto se zde jeho platformou stala Národní demokratická strana (*National Democratic Party*), s níž dosáhl pouhých 18,72% (196 579). Ještě hůře na tom byl Nixon, který obdržel 13,99% (146 923)¹⁵⁶⁰ hlasů a zaznamenal tak svůj druhý nejhorší výsledek v celých Spojených státech (hned po Mississippi).¹⁵⁶¹ Volební účast dosáhla 53%.

Z alabamských šedesáti sedmi okresů se republikánům nepodařilo zvítězit v žádném, demokratům pak pouze ve třech, méně významných - Sumeru, Maconu a Greene. Ve všech ostatních bodoval Wallace.¹⁵⁶²

Mississippi

Voliči v Mississippi zřejmě smýšleli velmi podobně, jako jejich kolegové ze sousední Alabamy, neboť svou důvěru rozložili v podobném poměru. Také zde s 63,46% (415 349) zvítězil Wallace (a získal tak sedm hlasů volitelů),¹⁵⁶³ kterého s velkým odstupem následovali Humphrey jako kandidát Národně demokratické strany s 23,02% (150 644) a Nixon s pouhými 13,52% (88 516).¹⁵⁶⁴ Ten zde získal vůbec nejmenší relativní počet hlasů ze všech států. Voličů se k volebním urnám dostavilo stejně, jako v předchozím státě, tedy 53%.

Pokud se podíváme na výsledky v jednotlivých okresech, zjistíme i v tomto bodě podobnost s Alabamou. Zatímco republikáni nebodovali v žádném a demokrati pouze v osmi z nich, Wallace si mohl připsat zbývajících sedmdesát tři oblastí.¹⁵⁶⁵

Lousiana

I v Lousianě (disponující deseti hlasy volitelů) se nejvíce voličů podařilo oslovit bývalému alabmaskému guvernérovi,¹⁵⁶⁶ jenž zde obdržel 48,23% (530 300) hlasů, oproti viceprezidentovým 28,21% (309 615) a Nixonovým 23,47% (257 535).¹⁵⁶⁷ Zdejší volební účast byla mezi všemi starého jihu nejvyšší, avšak přeci jen dosáhla pouhých 55%.

I když v tomto státě obdržel Wallace mnohem méně hlasů než v předchozích dvou, přesto se mu podařilo na svou stranu strhnout drtivou většinu okresů - padesát osm z celkového počtu šedesáti tří. Našli bychom mezi nimi i East Baton Rouge s hlavním městem Baton Rouge. Na stranu demokratů se sice postavilo pouze pět

¹⁵⁶⁰ Oproti Goldwaerovu výsledku z roku 1964 tak zaznamenal ztrátu 55,5%.

¹⁵⁶¹ V tomto státě ještě o hlasy voličů usilovali E. H. Munn a Americká nezávislá strana, která nepostavila žádné kandidáty.

¹⁵⁶² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁵⁶³ Kandidoval za Nezávislou stranu.

¹⁵⁶⁴ Nixon tak v Mississippi zaznamenal rekordní ztrátu, která činila téměř 74%.

¹⁵⁶⁵ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁵⁶⁶ Tentokrát se o přízeň voličů ucházel jako kandidát Americké strany.

¹⁵⁶⁷ Jeho strana tak zaznamenala ztrátu více, než 33%.

oblastí, mezi nimi však i Orleans na jihovýchodě s nejlidnatějším a nejznámějším louisianským městem New Orleans.¹⁵⁶⁸

Arkansas

Arkansaských pouhých šest volitelských hlasů bylo posledních, které se Wallaceovi¹⁵⁶⁹ podařilo získat. Stalo se tak na základě pouhých 38,65% (235 627) hlasů. Tentokrát se (i když pouze těsně) na druhé místo dostal kandidát republikánů, kterého podpořilo 31,01% (189 062) zdejších voličů, zatímco viceprezident skončil poslední s 30,33% (184 901).¹⁵⁷⁰ Voličů se na regionální poměry k volbám dostavil obstojný počet, 54%.

Oproti předchozím čtyřem státům je již „distribuce“ okresů mezi jednotlivé strany vzhledem k volebním výsledkům o poznání pestřejší. Bývalý viceprezident bodoval v devatenácti z nich, především na severozápadě, u hranic s Missouri a částečně i s Nebraskou a Kansasem. Demokraté zvítězili sice pouze v šesti okresech (převážně na východě u hranic s Mississippi), patřil mezi ně však i Pulaski s hlavním a největším městem Little Rocku.¹⁵⁷¹ Ve zbývajících čtyřiceti oblastech se nejvíce voličů podařilo oslovit bývalému alabamskému guvernérovi.

Texas

Přestože Johnson již nekandidoval, jeho vliv bylo znát, neboť Texas se (jako jediný ze států starého jihu) opět rozhodl podpořit demokrata, byť, stejně jako v roce 1960, jen velmi těsně. Na získání dvaceti pěti volitelských hlasů to však stačilo. Vyslovilo se pro něj 41,14% (1 226 804) voličů,¹⁵⁷² zatímco druhý Nixon s 39,87% (1 227 844) pouze lehce zaostal. Wallace¹⁵⁷³ sice dosáhl nadprůměrného výsledku, jeho 18,97% (584 269) však bylo ve srovnání s ostatními státy starého jihu poměrně málo. Voličů se k volebním urnám dostavilo pouze 49%.

V případě Texasu se opět setkáváme s velice pestrým rozložením vítězných“ okresů, což ještě umocňuje jejich počet - celkem jich můžeme napočítat 254. Wallacovy zisky se koncentrovaly téměř výhradně na východě, podél hranic s Louisianou. Napočítali bychom jich devatenáct. V pásu podél celých hranic s Mexikem dominovali demokraté,¹⁵⁷⁴ další „vrstva“ směrem do vnitrozemí připadla republikánům. Ti si rovněž mohli připsat celý severozápad (tedy ono pomyslné „prodloužení“ Oklahomy směrem na západ). Celkem si Nixon mohl připsat vítězství v sedmdesáti jednom okrese, zatímco Humphrey, který uspěl ve zbývajících částech Texasu, bodoval ve 164 oblastech, včetně Travisu na severu, s hlavním městem Austinem. Bývalý viceprezident však oslovil nejvíce voličů v Harrisu (s největším městem Houston) a v Dalasu.¹⁵⁷⁵

7.6.6 Farmářské státy (Iowa, Severní Dakota, Jižní Dakota, Nebraska a Kansas)

Farmářské státy jsou jedním ze dvou regionů (vedle států Skalistých hor), kde Nixon zvítězil ve všech státech, což mu zajistilo zisk zdejších dvaceti devíti hlasů

¹⁵⁶⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁵⁶⁹ V Arkansasu kandidoval za Americkou nezávislou stranu.

¹⁵⁷⁰ Ztratil tak téměř 26%, oproti Johnsonovu zisku z roku 1964.

¹⁵⁷¹ Avšak zisky všech tří formací byly velmi vyrovnané, pohybovaly se mezi 32-34%.

¹⁵⁷² Zaznamenal v Texasu ztrátu více, než 22% oproti předchozím volbám.

¹⁵⁷³ Kandidoval za Americkou nezávislou stranu.

¹⁵⁷⁴ V této části státu demokraté převažují dodnes, třebaže celý stát již přešel na republikánské pozice.

¹⁵⁷⁵ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

volitelů, tedy stejný počet, jakým disponovala například „demokratická“ Pensylvánie. Zaznamenal zde největší úspěch ze všech regionů, ve kterých se mu podařilo zvítězit, neboť obdržel 54,96% (1 707 453) hlasů zdejších voličů, zatímco Humphrey 37,44% (1 163 241) a Wallace¹⁵⁷⁶ pouze 7,34% (227 891). Republikánský kandidát bodoval rovněž v drtivé většině okresů, celkem jich bylo 388 ze 417, viceprezident pak uspěl jen ve dvaceti devíti z nich a Wallace v žádném. Volební účast se pohybovala od 61% (Nebraska) až po 73% (Jižní Dakota).¹⁵⁷⁷

Iowa

Oproti roku 1964 se Nixonovi podařilo získat 15% a s 53,01% (619 106) vrátil Iowu zpět do republikánských řad, spolu s jejím devíti hlasy. Humphrey naopak silně ztratil a skončil se 40,82% (476 699) na druhém místě. Oba dva pak nechali daleko za sebou Wallace¹⁵⁷⁸ s pouhými 5,69% (66 422).¹⁵⁷⁹ Zatímco bývalý viceprezident si mohl připsat vítězství v devadesáti dvou zdejších okresech, jeho hlavní konkurent bodoval v pouhých sedmi z nich. Voliči se k volbám dostavili ve vysokém počtu, bylo jich celkem 70%.¹⁵⁸⁰

Severní Dakota (North Dakota)

I čtyři severodakotské zástupce v kolegiu volitelů mohl Nixon počítat na svou stranu, neboť je získal díky zisku 55,94% (138 669) hlasů voličů.¹⁵⁸¹ Porazil tak viceprezidenta s 38,23% (94 769) a bývalého alabamského guvernéra¹⁵⁸² s 5,78%.¹⁵⁸³ Jednotlivé okresy v Severní Dakotě si pak rozdělili v poměru 47 : 6 : 0. Volební účast dosáhla, stejně jako v Iowě, úctyhodných 70%.¹⁵⁸⁴

Jižní Dakota (South Dakota)

Situace v Jižní Dakotě byla podobná, jako v případě jejího severního souseda, pouze s tím rozdílem, že Nixonův výsledek zde byl trochu slabší. Podpořilo jej 53,27% (149 841)¹⁵⁸⁵ účastníků voleb, i ty však stačily na zisk čtyř volitelů. Humphrey si s 41,96% (118 023) odnesl další porážku, stejně, jako Wallace s 4,76%.¹⁵⁸⁶ Tentokrát demokratický kandidát uspěl ve více okresech, než v Severní Dakotě, bylo jich celkem čtrnáct (vesměs málo významných) z celkového počtu šedesáti sedmi. Jsou situovány na východě a především severovýchodě tohoto státu.¹⁵⁸⁷ Volební účast byla nejvyšší mezi všemi farmářskými státy, vyšplhala se až na 73%.

¹⁵⁷⁶ LeMaye s přechodem do nového regionu opět vystřídal Griffin. Společně se ucházeli o přízeň voličů za Americkou nezávislou stranu (*American Independent Party*) v Iowě, za Americkou stranu (*American Party*) v Nebrasce, za Konzervativní stranu (*Conservative Party*) v Kansasu a konečně za Nezávislou stranu (*Independent Party*) v obou Dakotách.

¹⁵⁷⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁵⁷⁸ Spolu s Griffinem zde kandidoval za Americkou nezávislou stranu.

¹⁵⁷⁹ Další hlasy obdrželi ještě F. Halstead, E. Cleaver, E. H. Munn, H. Blomen a K. Hensley.

¹⁵⁸⁰ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁵⁸¹ Posílil tak oproti předchozím volbám o 14%.

¹⁵⁸² O přízeň voličů usilovali v barvách Nezávislé strany.

¹⁵⁸³ Několik hlasů získal i E. H. Munn.

¹⁵⁸⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁵⁸⁵ O čtyři roky dříve získal Goldwater v Jižní Dakotě o téměř 9% méně.

¹⁵⁸⁶ Kandidoval „v dresu“ Nezávislé strany.

¹⁵⁸⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Nebraska

Dalším farmářským státem v pořadí je Nebraska. Ani zde Nixon nezradil předpoklady a s 59,82% (321 163) si odtud odnesl pět hlasů volitelů. Dosáhl tak svého vůbec nejlepšího výsledku v těchto volbách. Na druhém místě se umístili demokraté s pouhými 31,81% (170 784),¹⁵⁸⁸ na posledním pak již obligatorně Wallace¹⁵⁸⁹ s 8,36% (44 904). Z celkových devadesáti tří okresů pak Humphrey bodoval pouze v jednom, pod názvem Saline na jihovýchodě. Byla zde zaznamenána vůbec nejnižší volební účast v celém regionu, dosáhla 61%.¹⁵⁹⁰

Kansas

Poslední z farmářských států, Kansas, se také se svými sedmi volitelskými hlasy zařadil do Nixonova tábora. Republikánský kandidát oslovil celkem 54,84% (478 674) voličů,¹⁵⁹¹ zatímco Humphreymu se to podařilo pouze u 34,72% (302 966) z nich. Naopak Wallace¹⁵⁹² dosáhl s 10,19% (88 921) svého nejlepšího výsledku v celém regionu, nespíše proto, že Kansas je ze všech nejjižněji položený.¹⁵⁹³ Z celkových sto pěti okresů demokraté uspěli pouze v jednom, v poměrně lidnatém Wyandotte na východě, u hranic s Missouri. Volební účast dosáhla 65%.¹⁵⁹⁴

7.6.7 Státy podél Skalistých hor (Montana, Idaho, Wyoming, Colorado, Utah, Nevada, Nové Mexiko a Arizona)

Dostáváme se k druhému z „Nixonových“ regionů, kde se mu podařilo zvítězit ve všech státech. Tentokrát jich bylo osm a disponovaly celkem třiceti pěti hlasy volitelů. Vítězství bývalého viceprezidenta zde mělo hodnotu rovných 53% (1 532 805), poraženími se stali Humphrey se 38, 09% (1 101 595) a Wallace s 8,58% (248 122).¹⁵⁹⁵ Co se týče zdejších okresů, v převážné většině z nich, tedy ve 237, zvítězili republikáni, demokraté pak pouze ve čtyřiceti jedné oblasti. Volební účast se ve státech Skalistých hor pohybovala od 50% (Arizona) po 77% (Utah).¹⁵⁹⁶

Montana

V Montaně pokračovalo Nixonovo úspěšné tažení po celém západě. Podpořilo jej zde 50,6% (138 835) občanů, o 10% více, než-li Goldwata v roce 1964. Poražený Humphrey se tak s 41,59% (114 117) musel vzdát zdejších čtyř hlasů volitelů. Totéž platilo, dokonce mnohem více, i pro Wallace¹⁵⁹⁷ s pouhými 7,29% (20 015).¹⁵⁹⁸ Demokraté bodovali pouze v devíti z celkového počtu padesáti šesti okresů. Voliči se voleb zúčastnili ve vysokém počtu, bylo jich 68%.¹⁵⁹⁹

¹⁵⁸⁸ Ve srovnání s předchozími volbami oslabili demokraté o téměř 19%.

¹⁵⁸⁹ Jeho platformou se tentokrát stala Americká strana.

¹⁵⁹⁰ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁵⁹¹ Goldwater zde v roce 1964 získal o téměř 10% méně.

¹⁵⁹² Jeho základnou se stala Konzervativní strana.

¹⁵⁹³ Zbývající hlasy obdržel E. H. Munn.

¹⁵⁹⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁵⁹⁵ LeMay se spolu s ním ucházel o přízeň voličů v Arizoně, Utahu a Nevadě. Ve zbývajících státech kandidoval Griffin. Opět se však o nejvyšší úřad pokoušeli v barvách několika formací, Americké strany (*American Party*) v Montaně, Americké nezávislé strany (*American Independent Party*) v Idahu, Coloradu, Novém Mexiku, Arizoně a Utahu, Nezávislé strany (*Independent Party*) a Nezávislé americké strany (*Independent American Party*) v Nevadě.

¹⁵⁹⁶ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁵⁹⁷ Objevil se zde spolu s Griffenem na kandidátce Americké strany.

¹⁵⁹⁸ O přízeň voličů se v Montaně ucházeli ještě E. H. Munn, F. Halstead a Nová reformní strana (ta ovšem nepostavila žádné kandidáty).

¹⁵⁹⁹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Idaho

V konzervativním Idahu se liberálnímu viceprezidentovi opět nepodařilo získat zdejší čtyři volitelské hlasy, naopak si odtud s 30,66% (89 273) odnesl další porážku,¹⁶⁰⁰ stejně, jako Wallace¹⁶⁰¹ s velmi dobrým ziskem 12,55% (36 541). Vítězem se opět stal kandidát republikánů, kterého podpořilo 56,79% (165 369) voličů. Demokraté uspěli pouze v pěti okresech na severozápadě, republikáni pak ve zbývajících třiceti devíti. Volební účast dosáhla vysoce nadprůměrných 73%.¹⁶⁰²

Wyoming

Ve státě s nejmenším počtem obyvatel a s pouhými třemi volitelskými hlasy zvítězil bývalý viceprezident s 55,76% (70 927)¹⁶⁰³ a porazil tak úřadujícího zástupce hlavy státu, kterého podpořilo pouze 35,51% (45 173) voličů. Jen 8,73% (11 105) jich pak podařilo bývalého guvernéra Alabamy.¹⁶⁰⁴ Humphrey zvítězil pouze ve dvou (z celkového počtu dvaceti pěti) málo lidnatých okresech, v Karbonu a Sweetwateru na jihu. Voliči se klání zúčastnili v poměrně silném počtu, bylo jich 67%.¹⁶⁰⁵

Colorado

Narozdíl od předchozích států šlapal Humphrey Nixonovi poměrně silně na paty, šest volitelských hlasů mu však opět uteklo, protože 41,32% (335 174) na jejich získání nestačilo. připsat si je naopak mohl opět jeho hlavní konkurent, který s 50,46% (409 345) zvítězil.¹⁶⁰⁶ Mezi poraženými skončil opět Wallace,¹⁶⁰⁷ kterého podpořilo pouze 7,5% (60 813) voličů ze 65%, kteří se voleb zúčastnili.¹⁶⁰⁸

Pokud srovnáme volební geografii Colorada s předchozími několika státy, je o něco barvitější. Republikáni sice opět zvítězili ve většině, tedy padesáti čtyřech okresech, ale demokratům se jich podařilo dobýt plných devět, většinou na jihu, při hranicích s Novým Mexikem. Oslovili však více voličů, než GOP, v hlavním a největším městě Denveru, situovaném ve středu státu.¹⁶⁰⁹

Utah

„Mormonský stát“ se, podobně jako většina ostatních států v regionu, vrátil k republikánům a již je neopustil. V těchto volbách je podpořilo 56,49% (238 728) voličů,¹⁶¹⁰ zatímco demokraty a Walalce¹⁶¹¹ pouze 37,07% (156 665) a 6,37% (26 906) z nich.¹⁶¹² Humphreymu se podařilo uspět pouze ve dvou z celkového počtu dvaceti devíti okresů, málo lidnatých Carbonu a Tooele. Volební účast byla nejvyšší nejen v regionu, ale i v celých Spojených státech, tak, jako o čtyři roky dříve. Dosáhla 77%.¹⁶¹³

¹⁶⁰⁰ Johnson zde v roce 1964 získal o 20% více.

¹⁶⁰¹ V Idahu jej voliči mohli spolu s LeMayem nalézt na kandidátce Americké nezávislé strany.

¹⁶⁰² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁶⁰³ Obdržel o 12% více, než o čtyři roky dříve Goldwater.

¹⁶⁰⁴ Voliči jej volili jako kandidáta Nezávislé strany.

¹⁶⁰⁵ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁶⁰⁶ Oproti Goldwaterovi si polepšil o více, než 12%.

¹⁶⁰⁷ V barvách Americké nezávislé strany s ním kandidoval Griffen.

¹⁶⁰⁸ Coloradští voliči pak mohli hlasovat ještě pro H. Blomena, D. Gregoryho, E. H. Munna a F. Halsteada.

¹⁶⁰⁹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁶¹⁰ Podařilo se mu oproti předchozím volbám posílit o více, než 11%.

¹⁶¹¹ S Griffinem nyní usilovali o přízeň voličů „v dresu“ Americké nezávislé strany.

¹⁶¹² Dalšími kandidáty byli E. Cleaver a F. Halstead.

¹⁶¹³ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Nevada

V Nevadě v roce 1960 bývalý viceprezident utrpěl porážku, o osm let později se mu to však podařilo napravit, byť jeho 47,46% (73 188) nebylo nijak oslňujících, ale stačilo na získání tří volitelských hlasů. Humphrey se však držel statečně, oslovil 39,29% (60 598) voličů,¹⁶¹⁴ Wallace¹⁶¹⁵ jich na svou stranu získal dokonce 13,25% (20 432) z nich. Volební urny voliče v nejspíše nelákaly, neboť jich přišlo pouze 54%.

Republikánský úspěch se promítl i do rozložení podpory v jednotlivých okresech, neboť kandidáti této strany jich na svou stranu získali čtrnáct, zatímco demokrati uspěli pouze ve třech zbývajících, tedy ve White Pine, Mineralu a v Clarku na jihu, s největším zdejším městem, hráčským centrem Las Vegas. Nixon však bodoval v hlavním městě Carson City na západě, u hranic s Kalifornií.¹⁶¹⁶

Nové Mexiko (*New Mexico*)

I v Novém Mexiku, kde byl o osm let dříve úspěšnější Kennedy se nyní, podobně jako v Nevadě, lépe vedlo Nixonovi. Podpořilo jej 51,85% (169 692),¹⁶¹⁷ kteří zajistili, že čtyři novomexičtí zástupci v kolegiu volitelů hlasovali pro republikánské kandidáty. Viceprezident pak obdržel 39,75% (130 081) hlasů a Wallace¹⁶¹⁸ 7,86% (25 737).¹⁶¹⁹ Volební účast se vyšplhala na průměrných 61%.

Humphrey dosáhl v tomto státě z hlediska počtu získaných okresů největšího úspěchu v celém regionu. Získal jich na svou stranu celou čtvrtinu, tedy osm ze třiceti dvou. Byly koncentrovány především na severu a jihozápadě, včetně hlavního města Santa Fe. Naproti tomu bývalý viceprezident si mezi své úspěchy mohl připsat i vítězství v oblasti Bernalio ve středu státu, s největším městem Albuquerque.¹⁶²⁰

Arizona

I v posledním státě regionu, odkud pocházel neúspěšný republikánský kandidát z roku 1964 Goldwater, bodoval Nixon s 54,78% (266 721) a zlepšil tak výsledek své strany oproti předchozím volbám o více, než 4%. Stejně jako jeho předchůdce získal zdejších pět volitelských hlasů. Demokraté si opět odnesli porážku, protože obdrželi pouze 35,02% (170 514) hlasů. Na posledním místě skončili bývalý alabamaský guvernér¹⁶²¹ a LeMay s 9,56% (46 573).¹⁶²² Z dvaadvaceti arizonských okresů si mohl Humphrey připsat poue tři méně významné, Gilu, Greenlee a Pinal. Zdejší voliči nejevili o klání příliš velký zájem, k volebním urnám se dostavil pouze každý druhý oprávněný volič.¹⁶²³

7.6.8 Pacifické státy (Kalifornie, Oregon, Washington, Aljaška a Havaj)

Rovněž v posledním regionu uspěli republikáni, i když již ne tak přesvědčivě, jako ve farmářských a „skalnatých“ státech. Přestože zvítězil s pouhými 47,38% (4 593 632) oproti Humphreyovým 45,34% (4 395 956), získal (především díky

¹⁶¹⁴ Avšak ve srovnání s rokem 1964 zde získal o více, než 19% méně.

¹⁶¹⁵ Tentokrát (spolu s LeMayem) kandidoval za Nezávislou americkou stranu.

¹⁶¹⁶ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁶¹⁷ Během čtyř let tak republikáni posílili o 11,5%.

¹⁶¹⁸ S Griifinem po boku se v Novém Mexiku nechal Wallace vepsat na kandidátku Americké nezávislé strany.

¹⁶¹⁹ O přízeň voličů se v Novém Mexiku ucházeli rovněž V. Chavez a F. Hhalstead.

¹⁶²⁰ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁶²¹ Jeho platformou se opět stala Americká nezávislá strana.

¹⁶²² Zbývajcí hlasy si rozdělili E. McCarthy, E. Cleaver, F. Halstead a H. Blomen.

¹⁶²³ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

výhře v Kalifornii), převážnou většinu místních volitelských hlasů, čtyřicet devět ze šedesáti svou. Zbývajících třináct si mohli připsat demokraté. Vzhledem k tomu, že Wallace¹⁶²⁴ podpořilo pouze 6,88% (647 456) voličů, nemohl si činit nárok na to, že by jej některý ze zdejších zástupců v kolegiu volitelů mohl podpořit. Když se podíváme na „pacifické“ okresy, zjistíme, že přibližně dvě třetiny (devadesát osm) jich na svou stranu získal Nixon a zbýající třetinu (padesát šest) jich na svou stranu získal viceprezident. Volební účast se pohybovala od 50% (Aljaška) po 67% (Oregon).¹⁶²⁵

Kalifornie (California)

V největším a nejlidnatějším státě tohoto regionu, odkud pocházel Nixon,¹⁶²⁶ opět, stejně jako v roce 1960, velmi těsně zvítězili republikáni a získali tak zdejších čtyřicet volitelských hlasů. Podpořilo je 47,82% (3 467 664) voličů,¹⁶²⁷ demokraté pak lehce zaostali s 44,74% (3 244 318). Wallace¹⁶²⁸ v Kalifornii takřka propadl, když obdržel pouze 6,72% (487 270) hlasů.¹⁶²⁹ Volební účast dosáhla průměrných 62%.

Již v kapitole věnované volbám v roce 1960 jsme si naznačili rozdělení země na severní, střední a jižní část. Z hlediska vítězství v jednotlivých okresech se celková situace naklonila více ve prospěch republikánů, a to v poměru 39 : 19. Na jihu tentokrát absolutně dominoval Nixon, zvítězil zde ve všech okresech, včetně největšího města Los Angeles na jihozápadě. Ve střední části si náskok udrželi demokrati, zvítězili zde v hlavním městě Sacramentu i ve známém přístavním San Franciscu. V poslední části, severní, lehce převážil bývalý viceprezident.¹⁶³⁰

Oregon

V Oregonu, vysílajícím šest svých zástupců do kolegia volitelů, pokračovala republikánská série. Zvítězili zde trochu výrazněji, v poměru 49,83% (408 433) pro Nixona : 43,78% (358 866) pro Humphreye¹⁶³¹ : 6,06% (49 683) pro Wallace.¹⁶³² Voliči se k volebním urnám dostavili v nejvyšším počtu v celém regionu, bylo jich 67%.

Demokraté bodovali pouze v šesti okresech (z celkového počtu třiceti šesti), převážně na severozápadě, u hranic s Oregonem. Byl však mezi nimi i Multowah s nejlidnatějším městem Portlandem. Republikáni uspěli v oblasti Marion (rovněž na severozápadě), kde bychom našli hlavní město Salem.¹⁶³³

¹⁶²⁴ Spolu s Walalcem se na kandidátkách opět objevili jak LeMay (Oregon, aljaška a Havaj), tak Griffin (Kalifornie a Washington). V záhlaví těchto kandidátek pak byly opět uvedeny názvy různých formací. jednalo se o Americkou nezávislou stranu (*American Independent Party*) v Kalifornii, Nezávislou stranu (*Independent Party*) na Aljašce a v Oregonu, Americkou stranu (*American Party*) ve státě Washington a Nezávislou stranu (*Independent Party*) na Havaji.

¹⁶²⁵ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁶²⁶ Jako jeho domovský stát však byl uváděn New York, kde měl díky působení v právnické firmě trvalé bydliště.

¹⁶²⁷ Oproti roku 1964 získali republikáni navíc 7%.

¹⁶²⁸ Spolu s Griffinem byli uvedeni na kandidátce Americké nezávislé strany.

¹⁶²⁹ Dále se v Kalifornii umístili ještě E. Cleaver, E. McCarthy, D. Gregory, H. Blomen, Ch. Mitchell a E. H. Munn.

¹⁶³⁰ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁶³¹ Johnson zde v roce 1964 získal o 20% více.

¹⁶³² Wallace kandidoval spolu s LeMayem za Nezávislou stranu.

¹⁶³³ V Omegou se o přízeň voličů ucházel ještě E. McCarthy.

¹⁶³³ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Washington

Po sérii vítězství v patnácti státech se republikánský kandidát dočkal na severozápadě Spojených států porážky. Jednalo se pouze o jeden ze dvou států (vedle Maine) kde se Humphreymu podařilo zvítězit, aniž by zde demokrati bodovali o osm let dříve. Ve Washingtonu získal podporu 47,23% (616 037)¹⁶³⁴ voličů, zatímco jeho hlavní konkurent s 45,12% (588 510) pouze lehce zaostal. Mezi poraženými se opět ocitl i Wallace¹⁶³⁵ se 7,44% (96 990).¹⁶³⁶ Volební účast se vyšplhala na obстоjních 66%.

Podpora Demokratické strany se již tradičně koncentrovala především na západě, u pobřeží Tichého oceánu. Zvítězili v těsné menšině okresů, v osmnácti z celkových třiceti sedmi. Našli bychom mezi nimi však i oblast Kong s největším městem Seattle a Thurston s Olympií, sídlem místní vlády.¹⁶³⁷

Aljaška (Alaska)

Odlehlá Aljaška se po zaváhání v roce 1964 (kdy zde s 61,97% drtivě zvítězil Johnson) zařadila do republikánského tábora, ze kterého již nevyšla. I když Nixonovo vítězství z roku 1968 nebylo nijak slavné, přesto stačilo k tomu, aby mu tři zástupci Aljašky ve sboru volitelů odevzdali svůj hlas. Podařilo se mu oslovit 45,28% (37 600) voličů, Humphreymu se totéž podařilo u 42,65% (35 411)¹⁶³⁸ z nich. Dvojice Walalce-LeMay¹⁶³⁹ obdržela velmi dobrých 12,07% (10 0024) hlasů. Budoucí prezident bodoval v deseti a demokraté v devíti distriktech.¹⁶⁴⁰ Volební účast v tomto státě byla nejnižší v celém regionu, činila pouhých 50%.¹⁶⁴¹

Havaj (Hawai)

Ostrovní stát prokázal svou pověst liberální a demokratické bašty. S velkým náskokem zde zvítězil (a získal tak čtyři volitelské hlasy) viceprezident, pro nějž se vyslovilo 59,83%¹⁶⁴² (141 324) voličů, zatímco Nixon silně zaostal s 38,7% (91 425). Skutečný debakl pak utrpěl bývalý alabamský guvernér,¹⁶⁴³ který s 1,47% (3 469) zaznamenal svůj vůbec nejhorší výsledek (s výjimkou hlavního města Washingtonu, kde nekandidoval vůbec). Humphreymu se podařilo na svou stranu získat i všechny čtyři oblasti, tedy Hawaii, nejlidnatější Honolulu, Kauai a Maui.¹⁶⁴⁴

7.7 Po volbách

R Nixon konečně dosáhl toho, co se mu nepodařilo o osm let dříve - byl zvolen prezidentem Spojených států. Vedel T. Jeffersona byl jediným kandidátem v americké historii, který zvítězil až na druhý pokus¹⁶⁴⁵ a rovněž jediným, jenž nejprve sloužil jako viceprezident a prezidentem byl zvolen až po časové prodlevě.¹⁶⁴⁶ Posléze se stal jedním z mála v historii, kteří byli zvoleni podruhé (stalo se tak v roce

¹⁶³⁴ Ve srovnání s rokem 1964 oslbil o více, než 14,5%.

¹⁶³⁵ S Griffinem se o přízeň voličů ucházel v barvách Americké strany.

¹⁶³⁶ Menší počty hlasů obdrželi rovněž E. Cleaver, H. Blomen, Ch. Mitchell a F. Halstead.

¹⁶³⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁶³⁸ Ztratil více, než 20,5%.

¹⁶³⁹ Jejich platformou se stala Nezávislá strana.

¹⁶⁴⁰ Právě díky Aljašce došlo k celkovému navýšení počtu okresů.

¹⁶⁴¹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁶⁴² Johnson zde v roce 1964 získal o 19% více.

¹⁶⁴³ Spolu s LeMayem kandidoval za Americkou stranu.

¹⁶⁴⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁶⁴⁵ Skutečně prvním, komu se takovýto návrat povedl, byl v roce 1892 G. Cleveland, avšak ten již před svou porážkou v roce 1888 sloužil jedno funkční období jako prezident.

¹⁶⁴⁶ Nepřešel tedy plynule z funkce viceprezidenta do funkce nejvyšší.

1972) a dokonce při té příležitosti dosáhl nejlepšího republikánského výsledku v historii.¹⁶⁴⁷ Málokdo však ví (a tento fakt není nikde připomínán), že byl také mužem, který nejdéle působil v Bílém domě, strávil zde více, než třináct a půl roku¹⁶⁴⁸ a překonal tak i F. D. Roosevelta. Rovněž se zúčastnil nejvyššího počtu (pěti) prezidentských voleb v historii.¹⁶⁴⁹ Jako první prezident vůbec navštívil všech padesát států USA.¹⁶⁵⁰ Nixon byl, jak vidíme, mužem mnoha rekordů a prvenství. Tuto pozoruhodnou „sbírku“ byl donucen doplnit ještě o jeden „exponát“ - stal se jediným prezidentem v historii, který byl přinucen rezignovat na svůj úřad.

Jeho hlavní konkurent, H. Humphrey, se po své porážce (a po vypršení viceprezidentského mandátu v lednu 1969) stáhl z politiky a začal učit na vysoké škole. Do politiky se však opět vrátil již v roce 1970, kdy vystřídal v Senátu svého hlavního konkurenta při demokratické nominaci z roku 1968, E. McCarthyho, který se rozhodl již nekandidovat.¹⁶⁵¹ V horné komoře pak sloužil až do své smrti v roce 1978.

Poslední z kandidátů, George Wallace, se po svém relativním úspěchu začal plně angažovat v alabamské politice a byl opět zvolen guvernérem. Také se vrátil zpět do Demokratické strany, v jejímž rámci se v letech 1972 a 1976 opět neúspěšně pokoušel o úspěch ve stranických primárkách. Důležitým zlomem v jeho životě se stal okamžik, kdy se obrátil na víru.¹⁶⁵² Omluvil se za své dřívější skutky, opustil prosegregační politiku a dokonce se začal angažovat ve prospěch Afroameričanů. I k takovým zvrátům v politice dochází, ačkoliv to při volbách roku 1968 ve Wallaceově případě nikoho zřejmě ani nenapadlo. Důležité však je, že k této změně k jeho myšlení došlo, i když možná příliš pozdě.¹⁶⁵³

7.8 Různé kombinace

Poprvé od roku 1912 zažily Spojené státy situaci, kdy se voleb zúčastnili hned tři relevantní kandidáti.¹⁶⁵⁴ Jeden z nich (G. Wallace) sice neměl reálnou šanci uspět, ale mohl ovlivnit celkové výsledky, a to dvojím způsobem, jednak přímo, jednak nepřímo. Přímý vliv představovala reálná podpora Americké nezávislé strany, neboť její voliči by za jiných okolností buď podpořili jednoho ze dvou hlavních kandidátů, nebo by se voleb nezúčastnili vůbec.

Tím, že bývalý alabamský guvernéř některé tyto voliče strhnul na svou stranu, jich mohl odlákat takové množství, aby zapříčinil vítězství buď Nixona, nebo

¹⁶⁴⁷ Podrobně se těmto volbám věnuji v samostatné kapitole.

¹⁶⁴⁸ K tomuto součtu dojdeme, pokud vezmeme v potaz nejen jeho necelá dvě funkční období, ale i léta, která strávil v úřadu viceprezidenta.

¹⁶⁴⁹ Dvakrát (1952 a 1956) úspěšně kandidoval na funkci viceprezidenta, jednou neúspěšně (1960) a dvakrát úspěšně (1968 a 1972) na funkci prezidenta.

¹⁶⁵⁰ Stalo se tak při předvolební kampani v roce 1960.

¹⁶⁵¹ Po jeho tvrdém postupu proti Humphreymu, kdy se přímo podílel na rozvratu Demokratické strany a její volební porážce mu bylo jasné, že se mu již nepodaří získat opětovnou senátorskou nominaci své strany, která se v Minnesotě za Humphreya plně postavila.

¹⁶⁵² Patřil mezi takzvané „znovuzrozené křesťany“ („*new born christies*“).

¹⁶⁵³ Příliš pozdě k tomu došlo z hlediska jeho pozemského života, neboť nestačil napravit všechny škody, které způsobil. Avšak Bůh odpouští největším hříšníkům i na smrtelné posteli, pokud je jejich lítost upřímná, z tohoto hlediska tedy pozdě nejspíše nebylo.

¹⁶⁵⁴ Silní „třetí“ kandidáti se pochopitelně objevili ještě v letech 1924 a 1948 a svým způsobem i 1960 (tzv. nezávislí volitelé), žádný z nich však neměl takový potenciál, jako G. Wallace v roce 1968. Narodil od Pokrokové strany v roce 1924 měl reálnou šanci zvrátit celkový výsledek tím, že by na svou stranu získal mnohem více volitelských hlasů a oproti Pokrokové straně a Straně státních práv z roku 1948 měl reálnou možnost získat několikanásobně větší počet hlasů voličů napříč celými Spojenými státy.

Humphreye. Těžko říci, koho z nich poškodil více. Při letmém pohledu by se snadno dalo říci, že došlo k poškození kandidáta Demokratické strany, neboť Wallaceovi voliči se rekrutovali téměř výhradně z jejich řad. Situace však byl mnohem složitější. Jižní demokraté, kteří se vyjádřili pro kandidáty Americké nezávislé strany, by pravděpodobně¹⁶⁵⁵ v těchto volbách volili Nixona, neboť Humphrey (třebaže byl v rámci strany nepřijatelnější ze všech relevantních kandidátů) přeci jen vzbudil jejich odpor svým liberálním smýšlením a aktivní podporou zákonů o občanských právech.¹⁶⁵⁶ Státy, jejichž volitelské hlasy Wallace získal, by s velkou pravděpodobností za jiných okolností podpořily republikány.

Na severu byla situace poněkud odlišná. Tím, že se zde bývalý alabamský guvernér zaměřoval především na odboráře a „modré límečky“, ohrožoval především Humphreye a je možné, že zavinil jeho prohru v některých státech severovýchodu a Středozápadu, především pak v Delaware, New Jersey, Illinois či Wisconsinu. Jde o to, kterého z obou kandidátů poškodil více. Jsem přesvědčen o tom, že více na jeho kandidatuře tratil Nixon, neboť ten by nejspíše zvítězil jak ve všech „Wallaceových“ státech, tak zřejmě i v Texasu, což představovalo celých sedmdesát hlasů volitelů. Naproti tomu výše zmíněné „severní“ státy čítaly dohromady „pouze“ padesát osm hlasů. Otázkou však je, jaký vliv měla kandidatura Americké nezávislé strany na výsledky v Kalifornii, která byla se svými čtyřiceti volitelskými hlasy nejdůležitějším státem hned po New Yorku a jak známo, podpořila ve volbách Nixona. Pokud vezmeme (v porovnání s oněmi „severními“ státy) výsledky voleb v roce 1960 a zároveň výše zmíněné okolnosti, máme co do činění se státem, nemůžeme učinit jednoznačný závěr. Bylo by mnohem odvážnější (ve srovnání s ostatními státy) tvrdit, na čí stranu by se tento pacifický stát přiklonil, nebýt Wallace.

Onen „nepřímý vliv“ byl cílem bývalého alabamského guvernéra, avšak narozdíl od „přímého vlivu“ nedošel naplnění.¹⁶⁵⁷ Nebylo dosaženo přenesení volby nového prezidenta a viceprezidenta z kolegia volitelů do Kongresu, neboť Nixon si zajistil pohodlnou většinu 301 hlasů. Wallace tedy nemohl uplatnit svůj vliv, aby tak docílil ústupků v oblasti rozšiřování občanských práv.

Přes určité podobnosti s rokem 1960 tyto volby nebyly tak těsné co do výsledků v jednotlivých státech. Ani v jednom případě se tentokrát nestalo, že by některý z kandidátů zvítězil o méně, než jedno procento. Rozdíl do tří procento zaznamenalo již několik států, bylo jich celkem osm, pět republikánských (Aljaška, Missouri, Illinois, Ohio, a New Jersey) a tři demokratické (Texas,¹⁶⁵⁸ Maryland¹⁶⁵⁹ a stát Washington). Nixonovi se tedy podařilo získat všechny tři státy (Illinois, Missouri a New Jersey), kde byl v roce 1960 zaznamenán nejmenší rozdíl mezi oběma hlavními kandidáty a jež volby rozhodly. Je třeba podotknout, že někdejší viceprezident je „doby“ větším rozdílem, než o osm let dříve Kennedy. Vyplatila se

¹⁶⁵⁵ Jedná se pouze o úvahy, vycházející z programů a postojů všech tří kandidátů. Nejde o samozřejmě o reálné zhodnocení postojů jednotlivců (spolu s mnoha jinými, subjektivními či objektivními aspekty), jen o míru pravděpodobnosti.

¹⁶⁵⁶ To samozřejmě neznamená, že by Nixon byl segregacionista, pouze se k této problematice vyjadřoval mnohem opatrněji, než-li liberální demokraté. Nikdy tyto zákony nekritizoval, avšak nijak nepodporoval, přestože se s nimi nejspíše ztotožňoval. Nyní může mnohé napadnout paralela s J. F. Kennedym, byla by však mylná. Kennedy vědomě lhal a neřikal své skutečné postoje, Nixon neřikal nic, pouze tyto názory o svém smýšlení nevyvracel.

¹⁶⁵⁷ Čtenář si může říci, že „přímý“ i „nepřímý“ vliv spolu úzce souvisí či že jsou dokonce identické, já je však přesto rozlišuji.

¹⁶⁵⁸ Vzpomeňme si, že v tomto státě již v roce 1960 demokraté zvítězili jen velmi těsně.

¹⁶⁵⁹ Ztráta tohoto státu nejspíše nejvíce mrzela Nixonova kandidáta na viceprezidenta, který odtud pocházel.

tak jeho pozornost věnovaná právě těmto a dalším státům, které nakonec rozhodly. Poměr volitelských hlasů v těchto „těsných“ státech byl 84:44. Pokud bychom stejně hypoteticky jako v případě roku 1960 tyto hlasy odečetli, i ve zbývajícím „torzu“ kolegia volitelů by Nixon stejně dosáhl většiny.

Co se týče států, kde byl zaznamenán rozdíl do pěti procent, napočítáme jich celkem třináct. K výše uvedeným osmi přibudou Kalifornie, Wisconsin, Delaware („Nixonovy“), Pensylvánie („Humphreyova“) a Tennessee (rovněž „Nixonovo“, avšak tentokrát se na druhém místě umístil Wallace).¹⁶⁶⁰ Kdybychom odečetli i tyto státy, byl by výsledek vy „zbytkovém“ kolegiu volitelů následující - republikánští kandidáti by obdrželi pouze 152 hlasů, demokratičtí 118 a „nezávislí“ by pak zůstali na svých 45.¹⁶⁶¹ Za této situace by nikdo nezískal většinu a volby by musel rozhodnout Kongres.

Na závěr se podívejme, ve kterých státech by volby musely dopadnout trochu jinak, aby se celkově změnila situace.¹⁶⁶² Humphrey by (oproti roku 1960) musel napadnout výsledky hned ve čtyřech státech (Illinois, Missouri, New Jersey a Ohio),¹⁶⁶³ aby dosáhl většiny v kolegiu volitelů. Všimněme si, že všechny tyto státy, kromě Ohia, jsou totožné s těmi, které rozhodly volby o osm let dříve. Tentokrát se zde však, jak již byl řečeno, jednalo o mnohem větší rozdíl, než tehdy. Naopak, odlišné výsledky v pouhých třech státech (Aljaška, Missouri a New Jersey) by zajistily splnění Wallaceova cíle, tedy stavu, kdy by žádný z kandidátů nezískal většinu a musel by rozhodovat Kongres.¹⁶⁶⁴ Ovšem nutno dodat, kdyby i za této situace republikány „nezradil“ jeden jejich volitel z Virginie, který dal svůj hlas kandidátům Americké nezávislé strany, dosáhl by někdejší viceprezident rovněž (byť těsně) většiny.

Paul R. Abramson (spolu s dalšími třemi kolegy) napsal zajímavý článek, zabývající se porovnáním prezidentských voleb z let 1968, 1980 a 1992 z hlediska tzv. třetích kandidátů (vyšel v *Political Science Quarterly*, Vol. 110, No. 3/1995). Tento článek obsahuje velmi zajímavé informace i závěry, v jednom ohledu se však autoři mylí. Vyvozují, že kdyby Wallace ve třech státech (Tennessee, Severní a Jižní Karolína) porazil Nixona (ten zde skutečně nedosáhl ani 40%), docílil by snížení jeho volitelských hlasů na 270, což byla nejnižší možná většina potřebná ke zvolení. V tomto ohledu mají samozřejmě pravdu. Avšak dále hovoří o tom, že jeden Nixonův volitel jej „zradil“ a podpořil Wallace a díky němu by se podpora někdejšího viceprezidenta snížila na pouhých 269 volitelských hlasů a nebyl by tak zvolen. To je sice zajímavý závěr, má však jednu zásadní vadu - onen „zrádce“ totiž zastupoval Severní Karolínu, tedy stát, v němž by alabamský guvernér zvítězil a tento volitel by tak nemohl Nixona „zradit“, neboť ten by jím vůbec nedisponoval.

Na závěr si dovoluji ještě jednu úvahu. Kdybychom započítávali pouze volitelské hlasy z těch států, kde vítěz přesáhl hranici 50%, i tak by zvítězil Nixon, neboť by takto získal celkem 72 zástupců v kolegiu volitelů, zatímco Humphrey pouze 39 a Wallace 17. Celkem se bývalému viceprezidentovi hranici 50% podařilo

¹⁶⁶⁰ Avšak Humphreym získané státy New York a Connecticut (disponovaly celkem padesáti jedním hlasem) hranici pět procent překročily pouze velmi těsně.

¹⁶⁶¹ Z objektivních důvodů jsem však jeden Wallaceův hlas přiřadil Nixonovi, neboť tento volitel pocházel z Virginie (kde Nixon zvítězil) a vlastně „dezertoval“ od republikánů.

¹⁶⁶² Budeme brát v potaz pouze státy s rozdílem menším, než tři procenta.

¹⁶⁶³ Disponovaly celkem osmdesáti jedním hlasem volitelů, což by Humphreymu zajistilo vítězství 272:220:46.

¹⁶⁶⁴ V tomto případě by sice nejvíce hlasů získal stále Nixon, avšak bylo by jich pouze 269 (většina byla 270) oproti Humphreyovým 223 a Wallaceovým 46.

překonat v celkem čtrnácti státech,¹⁶⁶⁵ zatímco úřadujícím viceprezidentovi jen ve čtyřech¹⁶⁶⁶ a v hlavním městě Washingtonu. Alabamský guvernér takto bodoval ve dvou státech.¹⁶⁶⁷

¹⁶⁶⁵ Byly jimi všechny farmářské a „skalisté“ státy (s výjimkou Nevady) a dále Vermont a New Hampshire.

¹⁶⁶⁶ Jednalo se o Minnesotu, havaj, Massachusetts a Rhode Island.

¹⁶⁶⁷ Těmito státy byly Alabama a Mississippi.

8. Prezidentské volby v roce 1972

Pokud se podíváme zpětně na prezidentské volby v letech 1960, 1964, 1968 a nyní 1972, můžeme v jejich výsledcích vysledovat jedno pravidlo. V roce 1960 těsně zvítězil kandidát demokratů, o čtyři roky později další uchazeč o nejvyšší funkci vyhrál s velkým náskokem. Následovalo těsné vítězství republikánů a v roce 1972 drtivá porážka jejich konkurentů. Ještě zajímavějším se jeví, že tři ze čtyř těchto voleb se zúčastnil R. Nixon. Jeho postava je velmi tragická. V roce 1972 byl strůjcem největšího úspěchu své strany v historii, o necelé dva roky později pak stál u jejího největšího ponížení. Díky uměle vyvolané aféře Watergate se jeho popularita velmi rychle propadla a vývoj událostí vyvrcholil prezidentovou vynucenou rezignací 9. srpna 1974.¹⁶⁶⁸

Spíše nezajímavé byly v roce 1972 jak nominační procesy v obou hlavních stranách,¹⁶⁶⁹ tak samotná předvolební kampaň. Republikánský kandidát byl znám dlouho dopředu, byl jím úřadující prezident R. Nixon. Demokratickým favoritem byl od počátku volebního období Edmund Muskie, po jeho nevalném výsledku v primárkách v New Hampshire se jím stal George McGovern.¹⁶⁷⁰ Tomu se poté bez větší opozice (kromě jihu, kde dominoval Wallace) podařilo získat nominaci své strany. Jeho jméno je rovněž spojeno se zvláštní stranickou komisí, na základě jejíž závěru a doporučení došlo k zásadní reformě nominačního procesu v Demokratické straně. První nominace podle těchto nových pravidel proběhla právě v roce 1972. Jediným zajímavějším momentem v rámci předvolební kampaně byla třetířadá vloupačka do sídla demokratů v areálu Watergate, podle nějž se dostalo pojmenování následně rozpoutané aféře Watergate.

Během období před volbami došlo opět ke schválení důležité změny ústavy, jež měla velký význam pro jejich průběh. Obsahem XXVI. dodatku byla především tato věta: „Spojené státy ani kterýkoliv jednotlivý stát nesmějí omezit volební právo občanů Spojených států starších osmnácti let z důvodu věku.“ („*The right of citizens of the United States, who are eighteen years of age or older, to vote shall not be denied or abridged by the United States or by any State on account of age.*“).¹⁶⁷¹ Jeho přijetí podporovali i bývalí prezidenti D. Eisenhower a L. Johnson.

O snížení věku volebního práva se mluvilo i dříve (v některých státech bylo v té době již aplikováno),¹⁶⁷² důležitým impulsem se však stala teprve válka ve Vietnamu. Do jihovýchodní Asie byli posíláni i mladí lidé mezi osmnácti a jedenadvaceti lety, kteří však nemohli svým hlasem ve volbách vyjadřovat k těm, kteří o jejich vyslání rozhodovali. Heslem tohoto hnutí se stalo „Dost staří na boj, dost staří na volby.“ (*Old enough to fight, old enough to vote.*“). Kongres tento dodatek schválil 23. března 1971 a již o tři měsíce později, 1. července 1971, jej ratifikoval potřebný počet (tedy třicet osm)¹⁶⁷³ států. Další tři státy jej schválily ještě po tomto datu,¹⁶⁷⁴ žádný jej neodmítl a celkem osm se jich k němu vůbec

¹⁶⁶⁸ Podrobněji k aféře Watergate viz zvláštní kapitola.

¹⁶⁶⁹ Tentokrát se o přízeň voličů neucházela žádná relevantnější „třetí“ strana. Americká nezávislá strana, za kterou se v roce 1968 ucházel G. Wallace

¹⁶⁷⁰ Podrobněji k osobám Muskieho a McGovernova viz samostatná kapitola.

¹⁶⁷¹ Tindall 2000, str.828.

¹⁶⁷² V Georgii a Kentucky byl tento věk snížen na osmnáct let, na Aljašce na devatenáct a v New Hampshire a na Havaji na dvacet let.

¹⁶⁷³ Jenže těchto států bylo celkem třicet devět, protože poslední den, 1. července, se k němu kladně vyjádřily hned dva státy najednou - Severní Karolína a Oklahoma.

¹⁶⁷⁴ Virginie, Wyoming a Georgie.

nevyjádřilo.¹⁶⁷⁵ Většina těch, kteří takto získali volební právo, podpořila v následných volbách liberálního demokrata McGoverna (přes drtivé vítězství republikánů). Ten měl nadprůměrné zastoupení mezi mladými voliči obecně. Zajímavé je, 51% věkové kategorie čtyřicet pět až padesát devět let (kterým bylo v roce 1972 13-27 let) podpořilo v roce 2004 spíše konzervativního kandidáta republikánů, G. W. Bushe, což odpovídalo jeho celkovému výsledku.¹⁶⁷⁶

Všechny státy posléze v návaznosti na tento dodatek upravily i své státní zákonodárství v některých záležitostech, u kterých byl věk závazný - tedy například u podepisování smluv (nyní již mladí lidé ve věku osmnáct až dvacet jedna let nepotřebovali souhlas rodičů) či uzavírání manželství. Tyto změny byly završeny do konce osmdesátých let, posledním státem, který tato opatření schválil, bylo Mississippi. Naopak Národní zákon o způsobilosti k pití alkoholických nápojů z hlediska věku z roku 1984 („*National Minimum Drinking Age act of 1984*“) nařizoval státům zachovat jednotnou hranici jedenadvaceti let v této oblasti.¹⁶⁷⁷

8.1 Nominace Republikánské strany

Nixonovo velmi úspěšné působení v prezidentské funkci mu zajišťovalo téměř jistou nominaci pro druhé volební období. Vnitrostraničká opozice byla velmi slabá, přesto se jí však podařilo vygenerovat dva jeho vyzyvatele, avšak jejich šance byly v podstatě nulové. Prvním se stal liberálně orientovaný McCloskey z Kalifornie,¹⁶⁷⁸ který reprezentoval protiválečné, levicové křídlo. Druhý z nich, konzervativce John Ashbrook z Ohia,¹⁶⁷⁹ naopak stál v čele kritiků zprava, kterým vadila politika *détente* vůči Sovětskému a rovněž americká politika ve vztazích s Čínskou lidovou republikou.¹⁶⁸⁰ Již první primárky v New Hampshire ukázaly, že nemají žádnou šanci. Prezident zde totiž obdržel 83% hlasů, zatímco McCloskey s Ashbrookek pouze 11% a 6%.¹⁶⁸¹ Všechny ostatní primárky a rovněž výběr delegátů učiněný stranickými šefy byly pak již pouhou formalitou.

Republikánský konvent se stejně, jako před čtyřmi lety odehrál (ve dnech 21.-23. srpna 1972) v Miami Beach Convention Center v Miami Beach na Floridě. Předsedal mu leader republikánské menšiny ve Sněmovně reprezentantů a Nixonův nástupce v nejvyšší funkci, Gerald Ford. Co se týče delegátů, pouze 5% tvořili černoši, 8% mladí lidé do třiceti let (v celé populaci jich bylo 28%) a 9% starších šedesáti pěti let (15%).¹⁶⁸² Samotné hlasování dopadlo jednoznačně - 1323 hlasů z celkového počtu 1324. Pouze jeden delegát z Nového Mexika se vyslovil pro Closkeye.¹⁶⁸³ Jako svého kandidáta na post viceprezidenta si prezident opět vybral Spiroa Agnewa z Marylandu.

Volba místa konání konventu místa byla opět součástí Nixonovy jižní strategie (*Southern Strategy*),¹⁶⁸⁴ která ve chvíli, kdy jeho hlavním protivníkem byl

¹⁶⁷⁵ Mississippi, Utah, Nevada, Nové Mexiko, Kentucky, Florida a obě Dakoty.

¹⁶⁷⁶ Chmaitillová 2005, str. 77.

¹⁶⁷⁷ [http://en.wikipedia.org/wiki/Twenty-](http://en.wikipedia.org/wiki/Twenty-sixth_Amendment_to_the_United_States_Constitution)

[sixth_Amendment_to_the_United_States_Constitution](http://en.wikipedia.org/wiki/Twenty-sixth_Amendment_to_the_United_States_Constitution)

¹⁶⁷⁸ V letech 1969-83 zastupoval ve Sněmovně reprezentantů 11. kongresový okrsek v Kalifornii. http://en.wikipedia.org/wiki/Pete_McCloskey

¹⁶⁷⁹ V letech 1961-82 působil ve Sněmovně reprezentantů (17. kongresový okrsek v Ohio). http://en.wikipedia.org/wiki/John_Ashbrook

¹⁶⁸⁰ K oběma problematikám viz samostatné kapitoly.

¹⁶⁸¹ http://en.wikipedia.org/wiki/U.S._presidential_election%2C_1972

¹⁶⁸² Polsby 1976, str. 132.

¹⁶⁸³ http://en.wikipedia.org/wiki/1972_Republican_National_Convention

¹⁶⁸⁴ Smith 1989, str. 389.

levicový ultraliberál G. McGovern a Wallace se rozhodl nekandidovat,¹⁶⁸⁵ dostala novou dimenzi. Cílem bylo především definitivně získat jižní státy pro republikány, což se mu skutečně podařilo.¹⁶⁸⁶ Dosáhl toho prostřednictvím slibu, že federální orgány omezí svůj tlak na desegregaci škol i ostatních zařízení.¹⁶⁸⁷

8.2 Nominační proces v Demokratické straně

Přesto, že demokraté nakonec volby drtivě prohráli, byly pro ně velmi zásadní, především z hlediska průběhu nominace. Na základě nepříjemné zkušenosti z roku 1968, kdy se kandidátem strany stal tehdejší viceprezident Humphrey, aniž by zvítězil v jediných primárkách,¹⁶⁸⁸ se část strany rozhodla, že je nutná zásadní změna. Byla ustavena „Komise stranické struktury a výběru delegátů“ („*Commission on Party Structure and Delegate Selection*“). Byla však spíše známá jako McGovern-Fraserova komise („*McGovern-Fraser Commission*“), podle G. McGoverna a Donalda Frasea z Minnesoty,¹⁶⁸⁹ kteří jí postupně předsedali. Měla dvacet osm členů. Jejím hlavním cílem bylo vypracovat návrh, který by vedl k omezení vlivu stranických šéfů a zavedení primárek jako výhradního prostředku výběru delegátů na stranický konvent, což se také povedlo prosadit. Vzhledem k tomu, že se komise skládala zejména z levicově orientovaných liberálů, byla jedním z výsledků rovněž afirmativní akce, která měla zajistit účast menšinám a ženám, jejichž participace byla dosud vzhledem ke složení populace velmi podprůměrná. Delegace z každého státu měla odrážet jeho populační skladbu.¹⁶⁹⁰

Zpočátku (po volbách v roce 1968) se zdálo, že o prezidentskou nominaci bude usilovat především nejmladší z bratrů Kennedyových, Edward, senátor z Massachusetts. Jeho prezidentské ambice však zmařil tzv. Chappaquiddický incident,¹⁶⁹¹ při němž zemřela jeho asistentka Mary Jo Kopechneová.¹⁶⁹² Tato událost se mu později vracela jako bumerang, v roce 1972 se dokonce neobjevil ani jako kandidát a v letech 1976 i 1980 pohořel ve stranických primárkách.

Dlouho byl favoritem rovněž E. Muskie (prosazovala jej především stranická mašinérie, jejíž moc se však stále více rozplývala), který se stal všeobecně známým především poté, co v roce 1968 neúspěšně kandidoval na funkci viceprezidenta. Podle některých průzkumů veřejného mínění, které se konaly v roce 1971, měl

¹⁶⁸⁵ Tentokrát se rozhodl o kandidaturu usilovat v rámci Demokratické strany, avšak neuspěl. Podrobněji viz níže.

¹⁶⁸⁶ V roce 1976 se sice všechny státy hlubokého jihu vyslovily pro demokrata Cartera, který však pocházel z Georgie.

¹⁶⁸⁷ Vystupoval především proti přepravování žáků autobusy do vzdálených škol tak, aby byly odbourány „jednobarevné“ školy (*desegregation busing*). Tento systém se shodou okolností dočkal největšího rozvoje právě během jeho administrativ. Holmes 1991, str. 18; srv. s: Hartmann 1977, str. 232.

¹⁶⁸⁸ Většinou ani tam, kde primárky probíhaly, nebylo zaručeno, že jejich výsledky budou dodrženy.

¹⁶⁸⁹ Nejprve (1963-79) byl členem Sněmovny reprezentantů (5. kongresový okrsek v Minnesotě), poté (1980-93) sloužil jako starosta Minneapolisu.

http://en.wikipedia.org/wiki/Donald_Fraser

¹⁶⁹⁰ http://en.wikipedia.org/wiki/Donald_Fraser

¹⁶⁹¹ Polsby 1976, str. 88.

¹⁶⁹² K této tragédii došlo 28. července 1969. Senátor se vracel z párty, která byla pořádána na ostrově Chappaquiddick (*Chappaquiddick Island*) v massachusettské oblasti zvané Martina vinice (*Martha's Vineyard*). Při přejezdu mostu jeho automobil sjel do vody a Kopechneová se utopila. Kennedy byl kritizován za to, že jí neposkytl první pomoc ani jí tuto první pomoc neobstaral. Také mu bylo vyčítáno, že dříve kontaktoval svého právníka, než-li policii.

Polsby 1976, str. 88; srv s Holmes 1991, str. 12 a
http://en.wikipedia.org/wiki/Chappaquiddick_incident

dokonce šanci porazit Nixona.¹⁶⁹³ Dva týdny před prvními primárkami v New Hampshire však byl editoru deníku *Manchester Union Leader* tzv. „Canucký dopis“ („*Canuck Letter*“),¹⁶⁹⁴ který jej obviňoval ze zaujatosti vůči Američanům kanadsko-francouzského původu. Mainský senátor se pokusil obhájit v tzv. „vykřičeném projevu“ („*the crying speech*“),¹⁶⁹⁵ škoda však již byla napáchána. V primárkách v New Hampshire sice poměrem 46% : 37% porazil svého hlavního konkurenta, jihodakotského senátora G. McGoverna, avšak obdržel mnohem méně hlasů, než se očekávalo.¹⁶⁹⁶ Tento výsledek jej z dalších bojů fakticky vyřadil a do pozice favorita se dostal jeho hlavní vyzyvatel. Ten také s převahou zvítězil ve velké většině dalších primárek. V rámci strany však proti němu vystoupila početná opozice (ne však natolik početná, aby ohrozila jeho nominaci), v jejímž čele stanul guvernér Georgie a budoucí prezident James Carter. Ti tvrdili, že svým levicově-liberálním extremismem odpuzuje mnoho tradičních demokratických voličů. Nelíbil se jim rovněž způsob přidělování delegátů, neboť například v Kalifornii platila zásada „vítěz bere vše“ („*winner take all*“). Právě zde zvítězil McGovern o pouhé 1%, získal však všech zdejších 273 delegátů.¹⁶⁹⁷

O demokratickou nominaci se rovněž pokoušel guvernér Alabamy¹⁶⁹⁸ G. Wallace, který se vrátil do lůna své „rodné“ strany. Hned v počátcích kampaně zvítězil v důležitých primárkách na Floridě. Stavěl se především do opozice vůči politice desegregace škol formou přepravování žáků autobusy do vzdálených škol tak, aby byly odbourány „jednobarevné“ školy (*desegregation busing*).¹⁶⁹⁹ Během své předvolební kampaně ve státě Maryland byl 15. května 1972 postřelen Arthurem Bremerem.¹⁷⁰⁰ Wallace sice přežil, zůstal však navždy ochrnutý.¹⁷⁰¹ Po útoku ještě vyhrál primárky v Marylandu, Michiganu, Tennessee a Severní Karolíně.

Demokratický konvent se (stejně jako republikánský) sešel v Miami Beach Convention Center v Miami Beach na Floridě, ve dnech 10.-13. července.¹⁷⁰² V jeho složení se projevily změny, učiněné v rámci vnitrostranické reformy. Celých 40% účastníků tvořily ženy,¹⁷⁰³ 16% pak černoši, 23% mladí lidé do třiceti let a pouze 4% lidé nad šedesát pět let. V hlasování s převahou uspěl McGovern, když obdržel 1864,95 hlasů. Na dalších místech se umístili: Henry „Lopatka“ („*Scoop*“) Jackson

¹⁶⁹³ V květnu 1971 dokonce vedl o 7%. Summers 2003, str. 72.

¹⁶⁹⁴ „*Canuck*“ označuje Američany kanadsko-francouzského původu.

¹⁶⁹⁵ Název je od toho, že velkou část tohoto projevu skutečně hovořil velmi nahlas.

¹⁶⁹⁶ Tato očekávání byla dána jednak jeho postavením favorita, jednak tím, že jeho domovský Maine s New Hampshire přímo sousedí. Maisel 1987, str. 190.

Podle mnohých názorů stál za cynickým dopisem některý z Nixonových lidí.

http://en.wikipedia.org/wiki/Canuck_Letter

¹⁶⁹⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/1972_Democratic_National_Convention

¹⁶⁹⁸ V předchozí kapitole jsem jej označoval jako „bývalého alabamského guvernéra“, nyní slovo „bývalého“ již vypouštím, neboť v roce 1970 byl do tohoto úřadu opět zvolen.

¹⁶⁹⁹ Holmes 1991, str. 18; srv. s: Hartmann 1977, str. 232.

¹⁷⁰⁰ Jeho čin nebyl motivován politicky, toužil pouze po slávě, které chtěl dosáhnout zavražděním někoho významného. Jeho původním cílem byl prezident Nixon. Summers 2003, str. 100 a 473.

¹⁷⁰¹ Během hospitalizace v Marylandu naplnil jedno ustanovení alabamské ústavy, které říkalo, že pokud se bude guvernér zdržovat více jak dvacet dní mimo území státu, nahradí jej viceguvernér jako úřadujícího guvernér do doby jeho návratu. V tomto případě se však jednalo o období mezi 5. červnem a 7. červencem 1972.

http://en.wikipedia.org/wiki/George_Wallace

¹⁷⁰² Maisel 1987, str. 195.

¹⁷⁰³ V roce 1968 jich byla třetina. Jedním z důsledků McGovernovy kandidatury byl větší příchod žen do politiky. Smith 1989, str. 113.

ze státu Washington (525 hlasů),¹⁷⁰⁴ G. Wallace (381,7), Shirley Chisholm z New Yorku (151,95),¹⁷⁰⁵ Terry Sanford ze Severní Karolíny (77,5),¹⁷⁰⁶ H. Humphrey (66,7),¹⁷⁰⁷ Wilbur Mills z Arkansasu (33,8),¹⁷⁰⁸ E. Muskie (24,3), E. Kennedy (12,7), Sam Yorty z Kalifornie (10),¹⁷⁰⁹ Wyne Hays z Ohia (5),¹⁷¹⁰ John Lindsay z New Yorku (5),¹⁷¹¹ E. McCarthy (2)¹⁷¹² a Walter Mondale z Minnesoty (2).¹⁷¹³ Po jednom hlasu obdrželo ještě dalších pět kandidátů.

Jedním ze zajímavých (avšak pro McGovernovu kandidaturu tragických) bodů celé kampaně se stala viceprezidentská nominace Demokratické strany. Volba padla na Thomase F. Eagletona z Missouri,¹⁷¹⁴ kterému se dostalo posvěcení i ze strany konventu. Již krátce po skončení „sjezdu“ však vyšlo najevo, že před několika lety se léčil na psychiatrii kvůli depresi a celkem třikrát podstoupil elektrošoky.¹⁷¹⁵ Nejhorší na tom bylo, že tuto skutečnost zamlčel i jihodakotskému senátorovi. Vzápětí proti Eagletonovi vystoupilo i šest vlivných demokratů a docílili toho, že byl již 1. srpna z kandidátky vyškrtnut a nahrazen Sargentem Shriverem z Marylandu,¹⁷¹⁶ švagrem bratrů Kennedyových. Toto rozhodnutí potvrdil demokratický výbor na svém zvláštním zasedání.¹⁷¹⁷

¹⁷⁰⁴ Jako kandidát se objevil již o čtyři roky dříve. Byl odpůrcem „busingu“.

¹⁷⁰⁵ V letech 1969-83 sloužila ve Sněmovně reprezentantů (12. kongresový okrsek v New Yorku). Byla první Afroameričankou v historii, která usilovala o nejvyšší úřad v zemi.
http://en.wikipedia.org/wiki/Shirley_Chisholm

¹⁷⁰⁶ Nejprve (1961-65) sloužil jako guvernér Severní Karolíny, poté (1969-85) byl prezidentem Dukeovy univerzity. Vrcholem jeho politické kariéry se stalo jeho působení v Senátu (*class III.*) v letech 1986-93.

http://en.wikipedia.org/wiki/Terry_Sanford

¹⁷⁰⁷ Jeho neúspěch měl dvě základní příčiny - jednak se do nominačního procesu zapojil příliš pozdě, jednak byl v roce 1968 nominován jako kandidát stranické mašinérie, nyní musel bojovat přímo o přízeň voličů v primárkách, ve kterých nikdy (1960, 1968) nebyl příliš úspěšný.

¹⁷⁰⁸ Dlouho (1939-77) zastupoval ve Sněmovně reprezentantů 2. kongresový okrsek v Arkansasu. http://en.wikipedia.org/wiki/Wilbur_Mills

¹⁷⁰⁹ Nejprve (1951-55) byl členem Sněmovny reprezentantů z 14. kongresový okrsek v Kalifornii, poté (1961-73) sloužil jako starosta Los Angeles. http://en.wikipedia.org/wiki/Sam_Yorty

¹⁷¹⁰ V letech 1949-76 sloužil ve Sněmovně reprezentantů (18. kongresový okrsek v Ohio).
http://en.wikipedia.org/wiki/Wayne_Hays

¹⁷¹¹ Do vysoké politiky vstoupil jako člen Sněmovny reprezentantů za 17. kongresový okrsek v New Yorku, kterým byl v letech 1959-65. Sloužil rovněž (1969-73) jako starosta města New York.
http://en.wikipedia.org/wiki/Wayne_Hays

¹⁷¹² Podrobněji k jeho osobě viz samostatná kapitola.

¹⁷¹³ Patřil k výrazně liberálnímu křídlu strany, byl členem Minnesotské demokratické farmářsko-dělnické strany (*Minnesota Democratic-Farmer-Labor Party*), jejímiž členy byli také Eugene McCarthy a Hubert Humphrey. Právě místo něj (když se stal roku 1964 viceprezidentem) se Mondale stal členem Senátu (*class II.*) a sloužil zde až do roku 1976, kdy byl zvolen viceprezidentem. V roce 1984 neúspěšně kandidoval na prezidenta proti R. Reaganovi. V letech 1993-96 působil jako velvyslanec v Japonsku. http://en.wikipedia.org/wiki/Walter_Mondale

¹⁷¹⁴ V letech 1968-87 zastupoval stát Missouri v Senátu (*class III.*).
http://en.wikipedia.org/wiki/Thomas_Eagleton

¹⁷¹⁵ Summers 2003, str. 509.

¹⁷¹⁶ Působil v letech 1961-66 jako ředitel Mírových sborů (*Peace Corps*) a v letech 1968-70 jako velvyslanec ve Francii. http://en.wikipedia.org/wiki/Sargent_Shriver

¹⁷¹⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/U.S._presidential_election%2C_1972

8.3 Americká nezávislá strana (*American Independent Party*)

I když se G. Wallace vrátil zpět do Demokratické strany, formace, v jejíchž barvách se v roce 1968 ucházel o nejvyšší úřad,¹⁷¹⁸ však nezanikla a rozhodla se v roce 1972 opět postavit svého kandidáta. Ukazovalo se však, že nemá nejmenší naději, neboť její úspěch v roce 1968 byl dán téměř výlučně osobní popularitou alabamského guvernéra a nemá téměř nic společného se samotnou Americkou nezávislou stranou. Tentokrát do boje vyslala Johna Schmitze¹⁷¹⁹ z Kalifornie a Thomase Andersona z Tennessee. Oficiálně se o přízeň voličů ucházeli ve čtyřiceti státech,¹⁷²⁰ avšak v dalších osmi působili jako vepsaní kandidáti.¹⁷²¹ Skončili ovšem mezi poraženými, jejich necelých 1,5% nestačilo k zisku žádného volitelského hlasu.

8.4 Předvolební kampaň

Volby v roce 1972 hodně připomínají klání z roku 1964, byly podobně ideologicky vyhraněné.¹⁷²² V obou případech jedna ze stran nominovala představitele svého radikálního křídla, který poté volby drtivě prohrál. Avšak je otázkou, do jaké míry můžeme hovořit o radikalismu, jak u jednoho, tak u druhého směru. Kdy lze (objektivně) říci, který směr je radikální a který nikoliv? Při takovémto hodnocení samozřejmě záleží na politické orientaci daného člověka, kterou nelze z jakéhokoli posuzování tohoto typu vypustit. Já osobně si myslím, že je poněkud přehnané označovat oba směry¹⁷²³ za radikální. Jsem přesvědčen o tom, že radikální póly bychom našli v rámci Demokratické strany. Na jedné straně jím byl McGovernův levicově liberální fanatismus, na druhé straně Wallaceův extremistický segregacionismus. A Goldwater rozhodně nepatřil ani k jedné této skupině. To, že jej podpořili jižní demokraté, je jiná záležitost, která byla především výsledkem nedorozumění a štvavé Johnsonovy kampaně v roce 1964, jak jsme si již řekli v příslušné kapitole.

Jsem však přesvědčen o tom, že McGovern extremistou byl.¹⁷²⁴ Jeho zvolení by způsobilo vnitřní i vnější destabilizaci Spojených států.¹⁷²⁵ Jednostranné stažení se z Vietnamu a ústupky komunistům by měly několik závažných důsledků - oslabila by se síla (především morální) Spojených států a ta by měla dva důsledky. V prvním sledu by následoval nástup komunistických vůči všem svobodným národům světa, především v Evropě. V druhém sledu by tyto svobodné národy rezignovaly jednak na

¹⁷¹⁸ Jak víme, v různých státech kandidoval za různé formace, Americká strana byla jakousi zastřešující celofederální organizací.

¹⁷¹⁹ Byl původně republikánem. V letech 1970-73 působil jako člen Sněmovny reprezentantů (35. kongresový okrsek v Kalifornii. http://en.wikipedia.org/wiki/John_G._Schmitz

¹⁷²⁰ Stejně, jako v roce 1968, byla Americká nezávislá strana pouze jakousi zastřešující celofederální organizací, i nyní se v jednotlivých státech objevovaly formace jako Americká strana (*American Party*), Nezávislá strana (*Independent Party*), Americká konzervativní strana (*American Conservative Party*), Konstituční strana (*Constitution Party*) či Strana George Wallace (*George Wallace Party*).

¹⁷²¹ Jejich kandidátka se neobjevila pouze ve Vermontu, New Yorku, hlavním městě Washingtonu, Indianě, Západní Virginii, Missouri, na Floridě, v Jižní Dakotě, Nebrasce, Nevadě a na Havaji.

¹⁷²² Schantz 1996, str. 109.

¹⁷²³ Tedy konzervativní v rámci Republikánské strany, představovaný Goldwaterem v roce 1964 a liberálně levicový v Demokratické straně, který roku 1972 zastupoval McGovern.

¹⁷²⁴ Skutečnými extremisty jsou samozřejmě na tomto pólu komunisté, my se však pohybujeme v americkém kontextu.

¹⁷²⁵ Každý samozřejmě může namítnout, že k této destabilizaci došlo vinou Nixona a „jeho“ aféry Watergate. Připomeňme však, již po několikáté, že aféra Watergate byla uměle vyvolána levicově-liberálními radikály, kteří nebyli schopni se smířit s Goldwaterovou porážkou a použili jiné metody jak, se Nixona zbavit, než-li přímého střetnutí ve volbách.

přímou obranu, jednak by se přestaly spoléhat na Spojené státy, o kterých by věděly, že nejsou schopné dostát svým závazkům. V důsledku toho by se politika těchto svobodných států zvrhla v nějakou formu appeasementu nebo by se dokonce přímo podřídily Sovětskému svazu. Nixon, jako realistický politik, kterému šlo především o národní bezpečnost Spojených států a s ní úzce propojenou bezpečnost celého světa, si toto velmi palčivě uvědomoval a správně na McGovernův extremismus během kampaně upozorňoval.

I při vyjadřování názorů na vnitřní politiku se projevoval levicově-liberální radikalismus jihodakotského senátora, a to ve dvou směrech - ve vztahu k postavení černochů a v postoji k sociálně-ekonomickým otázkám. Nejprve k prvnímu problému. Padesátá a šedesátá léta znamenala nepochybně pokrok ve vztahu k afroamerické menšině, podařilo se zastavit jejich faktickou diskriminaci a nastartovat úspěšný proces desegregace, během nějž se černoši postupně stávali plnoprávními občany Spojených států, kterým nebylo (zejména to platí o jižních státech, kde byli stále u moci demokraté) bráněno v plném zapojení se do společenského života. Došlo k odstranění ponižujících opatření, učiněných na přelomu 19. a 20. století v rámci pravidla „oddělení, ale rovni“ („*separate, but equal*“). Jen připomeňme, že všechna tato diskriminující opatření pocházela z dílny Demokratické strany a republikáni byli těmi, kteří se zasadili o zrušení otroctví a v severních státech, kde měli až do šedesátých let¹⁷²⁶ převahu, k zavedení takovýchto diskriminačních opatření nedošlo.

Najednou se však v severních demokratech cosi zlomilo a začali se postupně distancovat od svých jižních kolegů. Byl nastartován proces desegregace, který měl podporu drtivé většiny členů Republikánské strany. Pouze jedinci v jejím rámci vystupovali proti některým dílčím zákonům a to ze specifických důvodů (ochrana práv států a jednotlivců), nikoliv kvůli odporu vůči samotnému procesu desegregace tak, jako tomu bylo u části demokratů. Goldwater sám dokonce podpořil všechny ostatní zákony o občanských a volebních právech, kromě jediného - a hned se stal symbolem segregacionismu. Představitelé tohoto směru však stále působili v rámci Demokratické strany, která postupně rozpadala na dva extremistické bloky. Jeden z nich, levicově-liberální (jehož představitelem byl právě Goldwater), nejspíše cítil nějaký pocit kolektivní viny své strany se rozhodl jít v procesu desegregace ještě dále, než republikáni. Ti správně požadovali pouze odstranění diskriminace, zrovnoprávnění a plné zapojení do společnosti. To vše však mělo probíhat nenásilně. Naproti tomu jejich konkurenti (a jihodakotský senátor patřil k nejradikálnějším z nich) boj za občanská práva zvrhli do dalšího extrému - omezování svobody většiny obyvatelstva pomocí nesmyslných afirmativních akcí, násilné integrace škol formou *busing*, apod. Došlo k popření základní myšlenky boje za občanská práva. Dříve byl běloch více, než černoch a měl i více práv. Původní hnutí padesátých a šedesátých let (a hovořil o tom i Martin Luther King) se zasazovalo o naprosté zrovnoprávnění bez ohledu na rasu, národnost či náboženské vyznání, což by mělo být jedním z nejvyšších ideálů.

Levicově-liberální fanatici však přišli s dalším extrémem - černoši a menšina obecně měli mít najednou více práv, než-li většinové obyvatelstvo. Bylo popřeno právo rodiče volit školu pro své dítě, tedy jednoho z ideálů rasové integrace, jehož cílem bylo nebránit černochům, aby navštěvovali „bílé“ školy a nebyli při přijetí ani při studiu samotnému diskriminováni. Nyní naopak došlo k popření práva volby „bílého“ rodiče, který byl nucen z rozhodnutí úřadů posílat své dítě (třeba přes celé město, což samozřejmě také nebylo bez nebezpečí) do černošských škol. McGovern

¹⁷²⁶ Samozřejmě s výjimkou vlád F. D. Roosevelta, neboť toto období je specifické.

a ostatní extremisté jeho směru tedy postavili původní ideály na hlavu. Nixon v rámci své jižní strategie vystupoval pouze proti těmto extremistickým výstřelkům (hlavně proti *busing*), avšak nepopíral samotný proces desegregace. Hodlal na svou stranu získat jižní demokraty a rasisty, ale ne tím, že by přijal jejich názory, ale tím, že se v této otázce postavil napravo od McGoverna - čímž se pro tyto skupiny zdál být přijatelnějším, aniž by přestoupil na jejich platformu. Díky tomu si nepopudil ani tradiční republikánské voliče a dokonce se mu podařilo na svou stranu získat i některé demokraty ze severu a západu. Každému, kdo s afirmativními akcemi a *busing* nesouhlasil, se okamžitě dostalo nálepky „rasisty“ - to jen poukazuje na nízkost a primitivnost tohoto názorového proudu. Mimochodem, tento levicově-liberální extremismus nezanikl spolu s McGovernovou drtivou porážkou, avšak přímo se přetransformoval do multikulturalismu a částečně i komunitarismu (jeho levé varianty), které patří v současnosti k dominantním proudům západního levicového myšlení a jsou velkým ohrožením svobody jednotlivce.

Vraťme se však k volbám roku 1972. Dalším aspektem demokratické kampaně byl důraz na pokračování Johnsonovy politiky „velké společnosti“, tedy rozšiřování sociálních programů, větší daňová progrese, vyšších daní pro bohaté a především úplná novinka - zavedení minimální mzdy. V západní Evropě i u nás je to celkem běžné opatření (vzhledem k silnějším levicovým stranám ve všech těchto státech), proti němuž se jen málokdo odváží vystupovat, ve Spojených státech se však jednalo o revoluční požadavek. Levicově orientovaní lidé samozřejmě považují minimální mzdu za jeden z pilířů celého sociálně-ekonomického systému a požadují její neustálé navyšování.

Ve svém důsledku je však institut minimální mzdy silně asociální. Ano, na jedné straně zajistí každému zaměstnanci určitý standard, záruku, že mu budou hrazeny minimální životní náklady. Avšak negativa jasně převažují, a to ve dvou směrech. Především, pokud zaměstnavatelé chtějí postupovat v rámci zákona, mohou si dovolit zaměstnat méně lidí, než kdyby nebyli omezeni minimální mzdou. Díky tomu narůstá počet lidí bez práce, což má dva důsledky. Prímým důsledkem je, že dochází k nárůstu výdajů ze státního (federálního) rozpočtu na sociální zabezpečení rostoucího počtu nezaměstnaných. Na to navazuje i nemožnost snižovat daně (čímž by došlo ke stimulaci hospodářského rozvoje) a naopak narůstá tendence ke zvyšování těchto daní. Co bude důsledkem? Soukromý zaměstnavatel díky nárůstu odvodu do státní (federální) pokladny nebude mít dostatek prostředků k placení svých zaměstnanců a buď bude muset nějakého zaměstnance propustit, nebo nechá svůj podnik zbankrotovat. A v tuto chvíli se ocitáme v začarovaném kruhu. Druhým důsledkem zavedení minimální mzdy je rozvoj šedé ekonomiky, tedy zaměstnávání tzv. „načerno“. Dochází tak k daňovým únikům, které opět poškozují státní (federální) pokladnu, již díky tomu ubývají finanční prostředky. Abychom to shrnuli, minimální mzda na jedné straně zaručuje každému zaměstnanci určité životní minimum, na druhé straně vede ke zvyšování nezaměstnanosti, brždění ekonomického rozvoje, zvyšování sociálních výdajů, zvyšování (nebo minimálně stagnaci) daní a rozvoji šedé ekonomiky.

Požadavky McGoverna v sociálně ekonomické oblasti byly naprosto nereálné, neboť již v důsledku Johnsonových reforem došlo k nárůstu schodků státního rozpočtu a tím pádem i k růstu federálního dluhu, daní, inflace a nezaměstnanosti a ke zpomalování (či dokonce stagnaci) rozvoje hospodářství. Aplikací McGovernových opatření v této oblasti by došlo k dalšímu prohloubení krize.

Nixonův volební program byl naopak zcela realistický a v důsledné opozici vůči výše zmíněnému extremismu.¹⁷²⁷ Právě během roku 1972 začala přinášet plody jeho úspěšná zahraniční politika. Došlo k normalizaci vztahů se Sovětským svazem, které měly za následek omezení nebezpečí vyplývajících z jaderné války mezi oběma supervelmocemi, což by mělo za následek globální katastrofu. Došlo také k navázání kontaktů s rudou Čínou, což nejen že omezilo možnosti vypuknutí ničivého konfliktu i s touto komunistickou zemí, ale docílení vyvážené situace mezi třemi nejsilnějšími mocnostmi světa, kdy SSSR a ČLR měly vzájemné horší vztahy, než-li každá z nich se Spojenými státy, kterým tak poskytly poměrně velký manévrovací postoj v rámci mezinárodní diplomacie a rovněž zvýšily jejich možnost dostat svému úkolu hlavního garanta bezpečnosti svobodných národů. Rovněž ničivá válka ve Vietnamu, kterou rozpoutaly dvě demokratické administrativy a další demokrat, McGovern, se ji pokoušel ukončit cestou národního ponížení a předhození všech národů jihovýchodní Asie komunistické zvěli, se blížila ke svému konci.¹⁷²⁸ Republikánský prezident sice nehodlal rušit Johnsonova opatření v sociálněekonomické oblasti, avšak bránil se jejich dalšímu rozšiřování. Rovněž v případě občanských práv se zachoval republikánsky - nebránil se rovnému postavení menšin, avšak vystupoval proti omezování práv a svobod většinového obyvatelstva.

Aféra Watergate je sice podrobně popsána na jiném místě, avšak je třeba ji zmínit, neboť její počátky se vztahují právě k předvolební kampani roku 1972. V noci z 15. na 16. června 1972 se do sídla Demokratické strany v luxusním hotelovém komplexu Watergate ve Washingtonu amatérským způsobem vloupalo několik lidí, kteří byli ve spojení s Bílým domem, aby zde namontovali odposlouchávací zařízení. Jednalo se o čtyři kubánské emigranty¹⁷²⁹ a Jamese McCorda,¹⁷³⁰ o kterém se později zjistilo, že „byl na výplatní pásce Bílého domu“. Konkrétně působil přímo ve Výboru pro znovuzvolení prezidenta (*Committee to Reelect the President*).¹⁷³¹ V době, kdy k pokusu o vloupání došlo, prošla událost téměř bez povšimnutí, zdála se být naprosto bezvýznamnou (což také byla). Dva mladí redaktori deníku *The Washington Post*

¹⁷²⁷ Technicky vzato však byl McGovernův program v opozici k Nixonovu, neboť ten byl úřadujícím prezidentem.

¹⁷²⁸ To, že posléze Spojené státy s republikánskými administrativami nebyly schopné dodržet ustanovení pařížské mírové smlouvy a ochránit Jižní Vietnam před okupací a násilnou anexí, je již jiná kapitola. Kdo si toto může připsat na vrub? Samozřejmě opět liberální demokraté. Jednak tím, že rozpoutali nesmyslnou aféru Watergate, jejímž důsledkem bylo oslabení prezidenta a tím i celých Spojených států, jednak svou politikou v Kongresu, kde měli převahu (demokraté jako celek). Prosadili taková opatření, která Nixonovi a Fordovi nedávala žádnou možnost, jak dosáhnout svých závazků a museli pouze nečinně přihlížet, jak se národy jihovýchodní Asie (především Kambodža) stávají obětmi komunistické zvěle. Rovněž všichni američtí vojáci, kteří ve Vietnamu zahynuli, zemřeli díky této liberální politice zbytečně - demokraté je tam nejdřív vyslali, pak vinu svalili na republikány a nakonec svými opatřeními v Kongresu vše postavili na hlavu.

¹⁷²⁹ Byli jimi Virgilia Gonzáleze, Bernarda Barkera, Eugenia Martíneze a Franka Sturgise.
<http://en.wikipedia.org/wiki/Watergate>

¹⁷³⁰ Mankiewicz 1975, str. 12; srv s: Majstr 1997, str. 199.

McCord pracoval rovněž pro CIA a FBI. http://en.wikipedia.org/wiki/James_McCord

Důležité bylo, že jeho zápisník (a zápisník dalšího ze zadržených) obsahoval kontakt na příslušníka tzv. instalatérů (*Plumbers*) H. Hunta. Graubard 2007, str. 435.

¹⁷³¹ Summers 2003, str. 77; Polsby 1976, str. 62. Zkracuje se CRP, častěji pak jako CREEP (toto slovo je v angličtině rovněž používáno jako označení pro plížení se, kradení se). Výbor byl ustaven před prezidentskými volbami v roce 1972 a měl zajistit opětovné zvolení prezidenta R. Nixona. Jeho členy byli John N. Mitchell, Jeb Stuart Magruder, G. Gordon Liddy, E. Howard Hunt, Maurice Stans, Kenneth H. Dahlberg, Hugh W. Sloan, Jr., James W. McCord, Donald Segretti, Fred LaRue, Mike Chace a Jon Bell. http://en.wikipedia.org/wiki/Committee_to_Re-elect_the_President

Bob Woodward a Carl Bernstein¹⁷³² se však chopili vyšetřování. Šlo o klasickou práci zapálených liberálů (byť Woodward¹⁷³³ byl formálně členem Republikánské strany), kteří se snažili téměř z ničeho vykresat kladivo, kterým by mohli bušit do Nixona - to se jim také povedlo, i když rozhodně ve větší míře, než sami čekali. Demokratická strana se sice snažila využít jejich článků v předvolební prezidentské kampani, ukázalo se však, že voliči uvažují racionálně a hodnotí prezidentovu práci a ne štvání kvůli třetířadě vloupačce. Po volbách však došlo doslova k „masáži“ veřejnosti liberálními médii a k odhalování dalších afér, které všechny údajně vedly přímo k prezidentovi, což nikdy nebylo prokázáno. Tato štvavá kampaň liberálních fanatiků skončila až Nixonovou rezignací. Nejednalo se jen o jeho ponížení, ale především o ponížení a oslabení celých Spojených států.

Jak vypadal vývoj volebních preferencí? Zatímco ještě v roce 1971 potenciální prezidentští kandidáti (E. Muskie, E. Kennedy) zaznamenávali náskok před Nixonem, postupem času, jak si občané začali uvědomovat jeho přínos pro Spojené státy, především v zahraniční politice, se výsledky průzkumů veřejného mínění začaly postupně obracet, zvláště ve chvíli, kdy se došlo k plnému projevení se McGovernova extremismu. Již v květnu 1972 by jej úřadující prezident porazil v poměru 54%:46% a nejen, že si svůj náskok udržel, ale ještě se mu jej dařilo navyšovat.¹⁷³⁴

8.5 Celkové volební výsledky

V den voleb (7. listopad 1972) již bylo naprosto jasné, že republikánský kandidát zvítězí, šlo pouze o to, s jakým rozdílem. Prvním známým ukazatelem byla již tradičně volební účast, která pouze potvrdila sestupnou tendenci posledních voleb. činila pouhých 55,5%, což byl nejnižší údaj od roku 1948, avšak zároveň vyšší, nežli ve všech následujících volbách, s výjimkou roku 2004.¹⁷³⁵ V absolutních číslech se tohoto klání zúčastnilo 77,7 milionů voličů.¹⁷³⁶

Když začaly přicházet výsledky z jednotlivých států, ukazovalo se, že McGovernova porážka bude daleko drtivější, než se předpokládalo. Úřadujícímu prezidentovi se podařilo získat 60,67% (47 168 710) hlasů, zatímco jihodakotskému senátorovi pouze 37,52% (29 173 322). Na třetím místě se umístili kandidáti Americké nezávislé strany, pro které se rozhodlo 1,42% (1 100 868) voličů.¹⁷³⁷ O zbývající hlasy se podělili Louis Fischer (Socialisticko-dělnická strana, *Socialist Labor Party*),¹⁷³⁸ Linda Jenness (Socialističtí dělníci, *Socialist Workers*),¹⁷³⁹

¹⁷³² Woodward pracoval v té době pro Washington Post teprve devět měsíců a Carl Bernstein, který byl zaměstnancem téhož listu od roku 1966, působil v té době poměrně nevyrovnaně a neměl daleko k propuštění. Bernstein 1974, str. 13; srov. s: Majstr 1997, str. 200.

¹⁷³³ Woodward byl za svou práci kritizován, neboť se příliš často uchýloval k „nejmenovaným zdrojům“.

¹⁷³⁴ Summers 2003, str. 476.

¹⁷³⁵ Tindall 2000, str. 835.

Vůbec nejvyšší volební účast byla zaznamenána již tradičně v Utahu a rovněž v Jižní Dakotě (69%), nejnižší pak v hlavním městě Washingtonu. Co se týče jednotlivých regionů, nejvíce voličů se k volebním urnám dostavilo ve farmářských státech, nejméně naopak ve starém jihu.

¹⁷³⁶ Karas 2005, str. 23. Přesně to bylo 77 704 024 voličů.

¹⁷³⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/U.S._presidential_election%2C_1972

¹⁷³⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁷³⁸ Jeho spolukandidátem se stal G. Gunderson. O přízeň voličů se ucházeli v Massachusetts, New Yorku, New Jersey, Indianě, Illinois, Michiganu, Wisconsinu, Minnesotě, Virginii, Georgii, Iowa, Coloradu, Kalifornii a ve státě Washington.

¹⁷³⁹ Spolu s Andrewem Pulleyem se objevil na kandidátce v Massachusetts, Rhode Islandu, New Hampshire, Vermontu, Maine, New Jersey, Pensylvánii, hlavním městě Washingtonu,

Benjamin Spock (Svobodná unie, Lidová strana, *Liberty Union, People's Party*),¹⁷⁴⁰ Gus Hall (Komunistická strana, *Communist Party*),¹⁷⁴¹ John Hospers (Libertariánská strana, *Libertarian Party*),¹⁷⁴² Eveleyn Reed (Socialističtí pracovníci, *Socialist Workers*),¹⁷⁴³ John Mahalchik (Amerika na prvním místě, *America First*),¹⁷⁴⁴ E. Harold Munn (Prohibiční strana, *Prohibition Party*)¹⁷⁴⁵ a Gabriel Green (Univerzální strana, *Universal Party*).¹⁷⁴⁶

V přepočtu na volitelské hlasy bylo Nixonovo vítězství ještě drtivější, neboť bodoval ve všech státech s výjimkou Massachusetts a hlavního města Washingtonu, díky čemuž se pro něj vyslovalo 520 „členů“ kolegia volitelů,¹⁷⁴⁷ zatímco pro jeho konkurenta pouze sedmnáct z nich. Jeden původně republikánský volitel z Virginie se pak vyslovil pro dvojici Hospers-Nathan, která kandidovala za Libertariánskou stranu. Co se týče jednotlivých okresů, republikáni uspěli v 2959 (95,76%) z celkových 3090 oblastí.¹⁷⁴⁸ Demokraté si naopak i v tomto směru odnesli největší porážku v celé historii - zvítězili v pouhých 131 oblastech (4,24%).¹⁷⁴⁹

Nixonovi se podařil šalamounský kousek. Nejen, že si udržel podporu mezi voliči své strany (bylo jich 94%), ale získal i obrovskou převahu mezi nezávislými (66%) a mezi demokraty se mu podařilo dobýt 42%, což představovalo absolutní rekord.¹⁷⁵⁰ Ve srovnání s rokem 1968 se mu v podstatě podařilo udržet si všechny své voliče, k nimž připojil i ty, kteří se tehdy vyslovili pro Wallace. Rovněž jej podpořila i část těch, kteří volili Humphreye, neboť je odradil McGovernův levicově-liberální extremismus. Úřadujícího prezidenta podpořily vyšší a střední vrstvy, obyvatelé předměstí, inteligence,¹⁷⁵¹ farmáři, modré límečky, jižanští rasisté a silně věřící občané.¹⁷⁵² Z ideového hlediska získal na svou stranu konzervativce, populisty a většinu libertariánů.¹⁷⁵³

Kandidát demokratů se zaměřoval pouze na konkrétní skupiny, na které cílil ve svém předvolebním programu. Z hlediska zahraniční politiky jej podpořili především pacifisté, účastníci protiválečných demonstrací a levicoví intelektuálové. Jednalo se především o mladé lidi.¹⁷⁵⁴ Z dalších skupin jmenujme Afroameričany a

Michiganu, Minnesotě, Kentucky, Mississippi, Louisianě, Texasu, Iowě, obou Dakotách, Idahu, Coloradu, Novém Mexiku, Arizoně, Kalifornii a ve státě Washington.

¹⁷⁴⁰ Spockovým „partnerem“ v Massachusetts, Rhode Islandu, Vermontu, Maine, New Jersey, Indianě, Minnesotě, Kentucky, Idahu, Coloradu, Kalifornii a ve státě Washington se stal Julius Hobson.

¹⁷⁴¹ Voliči si jej mohli (spolu s Narcisem Tynereem) vybrat v Massachusetts, Maine, New Yorku, New Jersey, Pensylvánii, v hlavním městě Washingtonu, Ohiu, Illinois, Michiganu, Wisconsinu, Minnesotě, Kentucky, Iowě, Jižní Dakotě, Coloradu, Kalifornii a ve státě Washington.

¹⁷⁴² Spolu s Theodorou Nathan se o přízeň voličů ucházel v Massachusetts, Rhode Islandu, Maine, Texasu, Coloradu, kalifornii a ve státě Washington.

¹⁷⁴³ Voliči mohli kandidátku s Reedem a Cliftonem DeBerryem objevit v New Yorku, Indianě a ve Wisconsinu.

¹⁷⁴⁴ Jeho spolukandidátem se v New Jersey stal Irving Homer.

¹⁷⁴⁵ V Delaware, Alabamě, Kansasu, Coloradu a Kalifornii se o přízeň voličů ucházel spolu s Marshallem Uncapherem.

¹⁷⁴⁶ S Danielem Fryem kandidoval pouze v Iowě a v Kalifornii.

¹⁷⁴⁷ Z absolutního hlediska se jednalo o třetí nejlepší výsledek v kolegiu volitelů v historii - po Reaganovi v roce 1984 (525) a Rooseveltovi roku 1936 (523).

¹⁷⁴⁸ Oproti předchozím volbám přibyl jeden distrikt na Aljašce.

¹⁷⁴⁹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁷⁵⁰ Polsby 1976, str. 12.

¹⁷⁵¹ Nemám na mysli intelektuála, ale lékaře, učitele a podobné vrstvy.

¹⁷⁵² Volilo jej rovněž velké množství katolíků.

¹⁷⁵³ Srv. s: White 1975, str. 169.

¹⁷⁵⁴ Právě mladí lidé bývají často plní ideálů a nejsou schopni reálného zhodnocení situace. Jejich pohled je většinou omezen a žijí ze dne na den. Jejich řešení jsou často prvoplánovitá a

menšiny vůbec a chudší vrstvy obyvatelstva. Takřka poprvé se ve volbách objevila problematika potratů a práv homosexuálů. McGovernova kampaň se úspěšně orientovala i na gaye a lesbičky. Celkově by se dalo říci, že jej podporovaly spíše okrajové a specifické vrstvy obyvatelstva. Z ideového hlediska oslovil především téměř všechny liberály, ale rovněž část libertariánů. Populisté, kteří byli tradiční oporou demokratů, však přešli na Nixonovu stranu - většina se jich nacházela především právě v jižních státech.

Na závěr poznamenejme, že celkové náklady obou kandidátů na celofederální kampaň dosáhly úrovně 100 milionů dolarů. To je skutečně raketový nárůst výdajů, když se uvědomíme, že v letech 1960, 1964 a 1968 činily 20, 25 a 44 milionů.¹⁷⁵⁵

8.6 Volební výsledky v jednotlivých státech

Následující oddíl, který je třeba zařadit již vzhledem k tomu, že byl součástí kapitol zabývajících se volbami v letech 1960, 1964 i 1968, bude však poněkud monotónní. Jak již bylo řečeno, demokraté zvítězili pouze ve státě Massachusetts a v hlavním městě Washingtonu a uspěli jen ve 4,24% (!) okresů v celých Spojených státech, bude se tedy jednat spíše o suchý výčet fakt - výsledků voleb (se změnou oproti předchozímu klání, které proběhlo v roce 1968), volební účasti, přidělených volitelských hlasů¹⁷⁵⁶ a počtu okresů, ve kterých se podařilo McGovernovi zvítězit. Vzhledem k tomu, že byl úspěšný pouze v několika málo významných oblastech, budou i tyto informace velmi stručné.

8.6.1 Nová Anglie (Massachusetts, Connecticut, Rhode Island, Maine, New Hampshire a Vermont)

Volební výsledek v Nové Anglii lze interpretovat dvojím způsobem na základě jediného východiska, kterým je dominance demokratů v tomto regionu. Nejdříve si řekněme, jak zde oba hlavní kandidáti dopadli. Nixon zvítězil s 52,54% (2 730 555) hlasy, McGovern jich pak obdržel 46,72% (2 427 876). Co z těchto čísel vyplývá? Jednou z možných interpretací je pokoření demokratů v jejich největší regionální baště. Druhá, poněkud odlišná interpretace říká, prezident zde zaznamenal svůj vůbec nejhorší výsledek a naopak jediný stát, ve kterém se jihodakotskému senátorovi podařilo zvítězit, se nachází právě v tomto regionu (byl jím Massachusetts). Oba výklady jsou možné. Záleží pouze na tom, zda na tuto pomyslnou sklenici budeme pohlížet jako na poloplnou či poloprázdnou.

Z celkových třiceti sedmi zdejších volitelských hlasů s jich Nixon připsal „pouze“¹⁷⁵⁷ dvacet tři, jeho konkurent pak čtrnáct. Poměr ve vítězných okresech pak byl 51:10 v prezidentův prospěch. Volební účast dosáhla jedné z nejvyšších úrovní ze všech regionů, pohybovala se mezi 60% (Maine) a 66% (Connecticut).¹⁷⁵⁸

přímočará, jejich rovnice mají často jen jednu neznámou a jedno řešení. Velmi často si neuvědomují souvislosti a pozadí jednotlivých událostí, což platí především právě o válce ve Vietnamu. Uvažovali jednoduše - ve válce umírají lidé, je tedy špatná proto existuje pouze jedno řešení - válku okamžitě ukončit. Neřešili v tu chvíli, co by to znamenalo pro globální rovnováhu, spojenecké vztahy, morální sílu Spojených států a především si neuvědomovali (nebo nechtěli uvědomovat) pravou podstatu komunistických režimů a důsledky pro obyvatele jihovýchodní Asie. A na strunu tohoto dětinsky prostého myšlení se snažil McGovern hrát.

¹⁷⁵⁵ Polsby 1976, str. 51.

¹⁷⁵⁶ Vzhledem k tomu, že v roce 1970 došlo opět ke sčítání obyvatelstva, došlo tedy nejen k překreslování kongresových okrsků, ale i ke změně počtů volitelů, zastupujících jednotlivé státy.

¹⁷⁵⁷ Slovo „pouze“ není použito v absolutním, ale relativním slova smyslu - ve srovnání s ostatními regiony.

¹⁷⁵⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Massachusetts

První stát, kterému se budeme věnovat, je jediným,¹⁷⁵⁹ ve kterém se podařilo McGovernovi zvítězit. Zdejších čtrnáct volitelských hlasů si mohl připsat na základě podpory 54,2% (1 332 540) zdejších voličů.¹⁷⁶⁰ Porazil tak úřadujícího prezidenta se 45,23% (1 112 078).¹⁷⁶¹ Massachusetts byl rovněž jediným státem, kde se demokratické dvojici podařilo získat více okresů, než jejich protivníkům. Bylo jich devět z celkového počtu čtrnácti. Volební účast dosáhla v rámci celé federace poměrně slušné úrovně, vyšplhala se na 62%.¹⁷⁶²

Connecticut

Druhý ze států Nové Anglie, Connecticut, si již mezi své úspěchy mohl připsat Nixon, který zde zvítězil v poměru 58,57% (810 763) : 40,13% (555 498)¹⁷⁶³ a posílil tak oproti předchozím volbám o více, než 14%. Mohl si tak připsat osm hlasů volitelů. Bodoval rovněž ve všech osmi zdejších okresech. Ze všech potenciálních voličů se jich k volebním urnám dostavilo 66%, což představovalo nejen nejvyšší hodnotu v celém regionu, ale jednalo se rovněž o jednu z nejvyšších úrovní v celých Spojených státech.¹⁷⁶⁴

Rhode Island

Nejmenší stát celého regionu, disponující pouhými třemi volitelskými hlasy, se rovněž postavil na stranu prezidenta, když jej podpořilo 53% (220 383) voličů, o 21% více, než před čtyřmi roky. Porážku si odtud naopak s 46,81% (194 645)¹⁷⁶⁵ odnesl jihodakotský senátor, který nebodoval ani v žádném z pěti místních okresů, ve všech si prvenství připsal Nixon. Volební účast se vyšplhala na 61%.¹⁷⁶⁶

Maine

Narozdíl od předchozích voleb republikáni v této své tradiční baště s 61,46% (256 458) zvítězili a polepšili si tak oproti předchozím volbám o více, než 18%. McGovern se s 38,48% (160 584)¹⁷⁶⁷ dočkal porážky a musel zdejší čtyři volitelské hlasy odečíst od svých potenciálních zisků. Avšak podařilo se mu bodovat alespoň v jednom okrese (byť pouze těsně), Androscoginu na jihu. Volební účast činila 60%, byla tedy nejnižší v celé Nové Anglii. Celofederálně však byla přesto nadprůměrná.¹⁷⁶⁸

New Hampshire

Ani v nejkonzervativnějším státě celé Nové Anglie se nekonalo žádné překvapení, zdejší čtyři volitelské hlasy si mohl opět připsat republikánský prezident, kterého podpořilo 63,98% (213 724) místních voličů, zatímco McGovernovi dalo

¹⁷⁵⁹ Zvítězil ještě v hlavním městě Washingtonu, to však není státem.

¹⁷⁶⁰ Oproti předchozím volbám však došlo ke ztrátě téměř 9%.

¹⁷⁶¹ Zbývající hlasy si rozdělili L. Jenness, J. Schmitz, L. Fisher, B. Spock, H. Hall a J.

Hospers.

¹⁷⁶² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁷⁶³ Další hlasy získal ještě J. Schmitz.

¹⁷⁶⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁷⁶⁵ O přízeň voličů se v tomto státě ucházeli ještě L. Jenness, J. Schmitz, B. Spocks a J.

Hospers.

¹⁷⁶⁶ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁷⁶⁷ Menší počet hlasů obdrželi rovněž J. Schmitz, B. Spock, L. Jenness, G. Hall a J. Hospers.

¹⁷⁶⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

důvěru pouze 34,68% (116 435) z nich,¹⁷⁶⁹ o 9% méně, než v roce 1968. Demokráté neuspěli ani v jednom z místních deseti okresů. K volebním urnám se dostavilo 64% voličů.¹⁷⁷⁰

Vermont

V posledním státě tohoto regionu opět s převahou zvítězil a zdejší tři hlasy volitelů získal Nixon, jenž oproti předchozím volbám posílil o téměř 10% a docílil tak celkových 62,66% (117 149). Demokratický kandidát obdržel pouze 36,47% (68 174)¹⁷⁷¹ hlasů voličů a nebodoval v žádné ze zdejších čtrnácti oblastí. Volební účast dosáhla 61%.¹⁷⁷²

8.6.2 Středoatlantické státy (New York, New Jersey, Pensylvánie, Maryland, Delaware a Washington, D. C.)

Rovněž další převážně demokratický region, středoatlantické státy, se tentokrát postavil na stranu republikánů. Ti zde obdrželi velmi dobrých 59,12% (9 757 729) oproti demokratickým 39,85% (6 575 937). McGovern zvítězil pouze v hlavním městě Washingtonu, který mu však přinesl jen tři hlasy volitelů z celkového počtu 101,¹⁷⁷³ které se zde přidělovaly. Poměr okresů získaných oběma hlavními kandidáty byl 173:5 v Nixonův prospěch. Volební účast se pohybovala od 30% (hlavní město Washington) po 62% (Delaware).¹⁷⁷⁴

New York

New York na základě sčítání obyvatelstva, ke kterému došlo v roce 1970, ztratil dva volitelské hlasy a nyní do kolegia volitelů vysílal čtyřicet jednoho zástupce. Ztratil tak své prvenství mezi všem státy, které nyní získala Kalifornie se čtyřiceti pěti hlasy.¹⁷⁷⁵ To však nic neměnilo na tom, že newyorští „vyslanci“ podpořili Nixona, který zde zvítězil s 58,54% (4 192 788),¹⁷⁷⁶ oproti McGovernovým 41,21% (2 951 084).¹⁷⁷⁷ Demokráté uspěli pouze ve třech okresech, které vždy výrazně podporovaly jejich strany - tedy v samotném městě New York, v Bronxu a Kings. Volební účast byla průměrná, dosáhla 56%.¹⁷⁷⁸

New Jersey

Sedmnáct newjerseyských zástupců v kolegiu volitelů podpořilo prezidenta, neboť v tomto státě s 61,57% (1 845 502) vyhrál. Oproti předchozím volbám se mu podařilo polepšit o 15,5%. Mohl si připsat prvenství i všech jedenadvaceti okresech. Demokratický kandidát naopak pohořel, když se pro něj vyslovalo pouze 36,77% (1 102 211) voličů.¹⁷⁷⁹ Těch se celkově k volebním urnám dostavilo ucházejících 60%.¹⁷⁸⁰

¹⁷⁶⁹ Zbývající hlasy si rozdělili J. Schmitz a L. Jenness.

¹⁷⁷⁰ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁷⁷¹ Dále se v tomto státě umístili ještě B. Spock a L. Jenness.

¹⁷⁷² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁷⁷³ New York a i Pensylvánie ztratily po dvou volitelských hlasech.

¹⁷⁷⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁷⁷⁵ Kalifornie je nejlidnatějším státem dodnes, počet jejích obyvatel (i počet volitelů) neustále narůstá, u New Yorku můžeme sledovat opačný trend.

¹⁷⁷⁶ Ve srovnání s předchozími volbami se mu podařilo získat více, než 14%.

¹⁷⁷⁷ Dalšími v pořadí byli E. Reed, G. Hall a L. Fisher.

¹⁷⁷⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁷⁷⁹ O zbývající hlasy se podělili J. Schmitz, B. Spock, L. Fisher, L. Jenness, J. Mahalchik a G. Hall.

¹⁷⁸⁰ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Pensylvánie (*Pennsylvania*)

Pouze Filadelfie na jihovýchodě, největší město ve státě, dala více hlasů McGovernovi, než jeho hlavnímu konkurentovi. Všechny ostatní okresy, včetně Allegney s hlavním městem Pittsburgem, se vylovily pro republikány. Ti v rámci celé Pensylvánie obdrželi 59,11% (2 714 521)¹⁷⁸¹ hlasů oproti 39,13% (1 796 951)¹⁷⁸² odevzdaných pro jihodakotského senátora. Tomu pak přirozeně nevyjádřilo podporu dvacet sedm¹⁷⁸³ zdejších reprezentantů v kolegiu volitelů.¹⁷⁸⁴

Maryland

Nyní mohl být (narozdíl od roku 1968) viceprezident S. Agnew spokojený, neboť jeho domovský stát velkou většinou podpořil republikánskou kandidátku.¹⁷⁸⁵ Ta získala zdejších deset volitelských hlasů na základě 61,26% (829 305), což bylo o téměř 19,5% více, než o čtyři roky dříve. Demokratický kandidát pak zaostal s 37,66% (505 781).¹⁷⁸⁶ Tomu se podařilo zvítězit pouze v nejlidnatějším městě Baltimore. Ve zbývajících dvaceti pěti okresech (včetně Amber Aroundell s hlavním městem Annapolis) uspěl jeho konkurent. Volební účast dosáhla pouhých 50%.¹⁷⁸⁷

Delaware

Ve srovnání s rokem 1968 získal Nixon o 14,5% hlasů voličů více a vyšvihl se až na 59,6% (140 357). Porážku si naopak opět odnesl McGovern s pouhými 39,18% (92 283).¹⁷⁸⁸ Tři volitelské hlasy i tři zdejší okresy si na svůj účet mohl připsat úřadující viceprezident. Voliči v tomto státě se k volebním urnám dostavili v nejvyšším počtu v celém regionu, bylo jich 62%.¹⁷⁸⁹

Washington, D. C.

Hlavní město demokraty nezklamalo a potvrdilo jejich zdejší drtivý náskok. Tři volitelské hlasy získali na základě 78,1% (127 627), avšak i zde ztratili, konkrétně téměř 4%.¹⁷⁹⁰ Republikáni ve Washingtonu zaznamenali druhou a poslední porážku těchto voleb, když je podpořilo pouze 21,56% (35 226) místních voličů.¹⁷⁹¹ Ti se celkově k volbám příliš nehrnuli, bylo jich pouze 30%, nejméně v celých Spojených státech.¹⁷⁹²

8.6.3 Industriální středozápadní státy kolem velkých jezer (Ohio, Indiana, Illinois, Michigan, Wisconsin a Minnesota)

Zajímavé je, že přestože ve všech třech předchozích sledovaných volbách dosahovali republikáni větší podpory na Středozápadě, než mezi středoatlantickými státy, tentokrát se situace obrátila. Přestože zdejší výsledek byl stále velmi solidní, stal se pro Nixonovu stranu třetím nejhorším v těchto volbách mezi všemi regiony, po Nové Anglii a pacifických státech. Prezident zde dosáhl 58,16% (10 484 580),

¹⁷⁸¹ Ve srovnání rokem 1968 zde Nixon posílil o 15%.

¹⁷⁸² O přízeň voličů se v tomto státě ucházeli ještě J. Schmitz, L. Jenness a G. Hall.

¹⁷⁸³ Ještě v roce 1968 Pensylvánie disponovala dvaceti devíti halsy.

¹⁷⁸⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁷⁸⁵ Pocházel odtud i demokratický kandidát na post viceprezidenta, S. Shriver.

¹⁷⁸⁶ Na dalším místě se umístil J. Schmitz.

¹⁷⁸⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁷⁸⁸ O hlasy voličů se v Marlyndu ucházeli ještě J. Schmitz a E. H. Munn.

¹⁷⁸⁹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁷⁹⁰ Jednalo se o druhý nejhorší demokratický výsledek v hlavním městě, hned po roce 1980.

¹⁷⁹¹ Menší počet halsů obdrželi ještě L. Jenness a G. Hall.

¹⁷⁹² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

kteřé vřak přeř svou „podprůměrnost“ stačily k zisku vřech zdejších 106 hlasů volitelů.¹⁷⁹³ MocGoverna pak podpořilo 40,23% (7 252 884) středořápadních voličů a větřina jich jej podpořila pouze v třiceti čtyřech z celkového počtu 529 okresů. Volební účast se pohybovala od 57% (Ohio) po 69% (Minnesota).¹⁷⁹⁴

Ohio

Nixonovo tažení napřič Spojenými státy pokračovalo i v Ohiu, kde se mu podařilo ve srovnání s volbami roku získat téměř 14,5% a jeho podpora se vyšplhala až na 59,63% (2 441 827), což mu přineslo i dvacet pět volitelských hlasů.¹⁷⁹⁵ Těch se naopak musel vzdát McGovern s 38,07% (1 558 889).¹⁷⁹⁶ Uspěl pak pouze ve dvou malých okresech, v Attens a Lucasu. Voličů se k volebním urnám dostavilo nejméně z celého regionu, pouhých 57% (i to však byl celofederální nadprůměr).¹⁷⁹⁷

Indiana

Indiana jako nejkonzervativnější stát celého Středořápadu zajistila Nixonovi svých třináct volitelských hlasů díky nejvyššímu (relativnímu) počtu voličů v regionu, bylo jich plných 66,11% (1 405 154).¹⁷⁹⁸ Prezident zvítězil rovněž ve vřech indianských okresech. Naproti tomu demokratický kandidát utrpěl s 33,34% (708 568)¹⁷⁹⁹ těžkou porážku. Volební účast dosáhla 61%.¹⁸⁰⁰

Illinois

Jedna z největřích demokratických bařt v celých Spojených státech, okres Cook na severovýchodě Illinois s nejlidnatějším středořápadním měřtem Chicagem, se tentokrát vyslovila pro kandidáta republikánů. Na demokraty zbyla pouze malá oblast Jackson na jihořápadě (u hranic s Missouri), jen 40,51% (1 913 472)¹⁸⁰¹ hlasů voličů a žádný z dvaceti řesti volitelů. Ty si mohl připsat republikánský prezident, neboť jej podpořilo 59,03% (2 788 179) voličů.¹⁸⁰² K volebním urnám se jich dostavilo celkem 62%.¹⁸⁰³

Michigan

Michigan, který se v posledních třech kláních pokaždě vyslovil pro demokraty, odevzdal tentokrát svůj dvacet jeden volitelský hlas Nixonovi. Ten však dosáhl pouze podprůměrného výsledku, 56,2% (1 961 721).¹⁸⁰⁴ Naopak McGovernův zisk 41,81% (1 459 435)¹⁸⁰⁵ patřil k jeho vůbec nejlepřím ze vřech států. Zvítězil rovněž ve čtyřech okresech, Lake, Washtenaw, Deltě a především ve Wayne na jihovýchodě, kde se nachází největří měřto Michiganu, Detroit. Hlavní měřto

¹⁷⁹³ V počtu volitelských hlasů dořlo oproti předchozím volbám pouze ke dvěma malým změnám - Wisconsinu i Ohiu ubylo po jednom zástupci v kolegiu volitelů.

¹⁷⁹⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁷⁹⁵ Oproti předchozím volbám ztratil tento stát jeden volitelský hlas.

¹⁷⁹⁶ Další hlasy získal ještě J. Schmitz, L. Fisher a G. Hall.

¹⁷⁹⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁷⁹⁸ Ve srovnání s rokem 1968 posílil o téměř 16%.

¹⁷⁹⁹ O zbývajcí hlasy se podělili E. Reed, B. Spock a L. Fisher.

¹⁸⁰⁰ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸⁰¹ Oproti předchozím volbám ztratili demokraté téměř 4%.

¹⁸⁰² V Illinois se mohli místní voliči vyslovit ještě pro L. Fishera, G. Hall a J. Schmitz.

¹⁸⁰³ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸⁰⁴ V roce 1968 získal o téměř 15% méně.

¹⁸⁰⁵ Menří počet hlasů obdrželi rovněž J. Schmitz, L. Fisher, L. Jennes a G. Hall.

Lansing v oblasti Ingham si naopak mohl připsat úřadující prezident. Volební účast dosáhla 59%.¹⁸⁰⁶

Wisconsin

Rovněž ve Wisconsinu si mohl Nixon s 53,4% (989 430) připsat vítězství spolu se zdejšími jedenácti hlasů volitelů. Demokraté však oproti předchozím volbám ztratili pouze 0,5% a podpořilo je 43,72% (810 174) voličů,¹⁸⁰⁷ tedy poměrně slušný počet. Bodovali v sedmi okresech (z celkového počtu jedenaosmdesáti), včetně Dane na jihu (s hlavním městem Madison) a Milwaukee na jihovýchodě (zde bychom našli největší město stejného názvu). Volební účast činila 62%.¹⁸⁰⁸

Minnesota

Po roce 1956 nastal právě v roce 1972 jediný případ, kdy minnesotští voliči dali přednost republikánskému kandidátovi na nejvyšší post před demokratickým. Stalo se tak sice ne příliš přesvědčivou většinou 51,58% (898 269), ty však stačily k tomu, aby se deset zástupců tohoto státu ve sboru volitelů vyslovilo pro Nixona. McGovern pak oproti předchozím volbám ztratil 8% a propadl se na 46,07% (802 346).¹⁸⁰⁹ Přes tuto porážku se jihodakotskému senátorovi podařilo uspět ve nejvyšším počtu okresů ze všech států (po jižní Dakotě). Bylo jich dvacet z celkového počtu osmdesáti tří. Patřil mezi ně i Ramsey s hlavním městem Saint Paul. Prezident naopak bodoval v oblasti Hennepin s největším městem Minnesoty, Minneapolisem. K volbám se dostavilo 69% voličů, což byl nejen nejvyšší počet na Středozápadě, ale spolu s Utahem i v celých Spojených státech.¹⁸¹⁰

8.6.4 Hraniční státy (Západní Virginie, Kentucky, Tennessee, Missouri a Oklahoma)

Mezi hraničními státy se Nixonovi podařilo s 66,08% (3 887 640) dosáhnout druhého největšího úspěchu ze všech regionů, hned po starém jihu. Jeho konkurenta pak podpořilo pouze 33,17% (1 951 565) voličů, což nestačilo na získání ani jednoho ze zdejších čtyřiceti pěti¹⁸¹¹ zástupců v kolegiu volitelů. Poměr vítězných okresů byl 418:16 ve prospěch úřadujícího prezidenta, R. Nixona. Účast voličů se pohybovala mezi 43% (Tennessee) a 63% (Západní Virginie).¹⁸¹²

Západní Virginie (*West Virginia*)

Západní Virginie, která v předchozích deseti volbách hlasovala v devíti případech pro demokraty,¹⁸¹³ nyní odevzdala svých šest¹⁸¹⁴ volitelských hlasů kandidátovi republikánů. Ten oproti předchozím volbám získal téměř 23%, dosáhl tak 63,61% (484 964) a s převahou tak porazil McGoverna se 36,39% (277 435). Ten

¹⁸⁰⁶ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸⁰⁷ O přízeň voličů se ve Wisconsinu ucházeli ještě J. Schmitz, B. Spock, L. Fisher, G. Hall a E. Reed.

¹⁸⁰⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸⁰⁹ Rovněž v Minnesotě kandidovali okrajoví kandidáti - J. Schmitz, L. Fisher, B. Spock, L. Jenness a G. Hall.

¹⁸¹⁰ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸¹¹ Oproti předchozím volbám v roce 1968 se tento počet snížil o jeden - poškozeným státem byla Západní Virginie.

¹⁸¹² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸¹³ Jedinou výjimkou byl rok 1956.

¹⁸¹⁴ V roce 1968 bylo těchto volitelských hlasů sedm.

uspěl pouze v jednom okrese, Loganu na jihozápadě. Volební účast v tomto státě dosáhla nejvyšší úrovně ze všech hraničních států, činila 63%.¹⁸¹⁵

Kentucky

I v Kentucky působil McGovernův extremismus odstrašujícím způsobem, neboť převážná většina zdejších voličů, konkrétně 63,37% (676 446),¹⁸¹⁶ se vyslovila pro Nixona a zajistila mu tak devět hlasů v kolegiu volitelů. Jeho hlavní konkurent se pak musel spokojit s pouhými 34,77% (371 159).¹⁸¹⁷ Jihodakotský senátor pak uspěl jen v osmi (z celkového počtu sto dvaceti) okresech na východě státu. K volebním urnám se dostavil velmi nízký počet voličů, bylo jich 48%.¹⁸¹⁸

Tennessee

Ani Tennessee nebylo výjimkou při Nixonově úspěšném tažení Spojenými státy. Podpořilo jej zde dokonce více voličů, než v jakémkoliv předchozím státě, plných 67,7% (813 147), což bylo o téměř 30% více, než v roce 1968. McGovern uspěl v pěti (z celkového počtu devadesáti pěti) okresech, na základě 29,75% (357 293).¹⁸¹⁹ to však ani zdaleka nestačilo na získání deseti členů v kolegiu volitelů. Volební účast byla nejnižší v celém regionu, dosáhla pouhých 43%.¹⁸²⁰

Missouri

Nejnižší podpory ze všech hraničních států (přesto však nadprůměrné v rámci celých Spojených států) se Nixonovi dostalo v Missouri, představovala 62,29% (1 154 058), oproti McGovernovým 37,71% (698 531). Republikáni tak posílili o téměř 17,5% a podrželi si zdejších dvanáct hlasů volitelů. Nepodařilo se jim zvítězit pouze ve dvou okresech, včetně Monroe s významným městem St. Louis na východě (u hranic s Illinois). Volební účast činila lehce nadprůměrných 57%.¹⁸²¹

Oklahoma

Nejvyššího výsledku mezi hraničními státy (a jednoho z vůbec nejvyšších v celých Spojených státech) dosáhl Nixon právě v Oklahomě.¹⁸²² Jeho podpora dosáhla úctyhodných 73,7% (759 025), což bylo o 26% více, než roku 1968. Získal tak zdejších osm volitelských hlasů. Jihodakotský senátor si naopak s 24% (247 147)¹⁸²³ odnesl drtivou porážku a neuspěl ani v žádném z místních sedmdesáti sedmi okresech. Volební účast dosáhla 57%.¹⁸²⁴

8.6.5 Starý jih (Virginie, Severní Karolína, Jižní Karolína, Georgie, Florida, Alabama, Mississippi, Louisiana, Arkansas a Texas)

V případě starého jihu se opakoval rok 1964. Nixon sice nedosáhl v některých státech takové podpory, jako Goldwater, avšak jako vůbec první republikán od období rekonstrukce zvítězil v Arkansasu. S výraznou většinou uspěl i ve všech ostatních státech a jako první republikán od sedmdesátých let 19. stol. uspěl ve

¹⁸¹⁵ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸¹⁶ Při předchozích volbách dostal o téměř 20% méně.

¹⁸¹⁷ Menší procento hlasů získali ještě J. Schmitz, B. Spock, L. Jenness a G. Hall.

¹⁸¹⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸¹⁹ Z ostatních uchazečů o nejvyšší post kandidoval v tomto státě pouze J. Schmitz.

¹⁸²⁰ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸²¹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸²² Vyššího výsledku dosáhl pouze v Mississippi a v Georgii.

¹⁸²³ Poměrně slušný počet hlasů, 2,3% (23 728), v Oklahomě obdržel J. Schmitz.

¹⁸²⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

většině zdejších států.¹⁸²⁵ Jeho celková podpora se vyšplhala na 69,73% (9 926 389), což byl vůbec nejlepší výsledek ze všech regionů v tomto roce. Mohl si tak připsat sto devatenáct ze zdejších sto dvaceti¹⁸²⁶ hlasů volitelů. Jeden z prezidentových volitelů z Virginie se vyslovil pro dvojici Hospers-Nathan, která kandidovala za Libertariánskou stranu. McGovern si odtud odnesl svou nejtěžší porážku, vyslovilo se pro něj 28,87% (4 109 545) voličů. Bodoval pak pouze v jedenadvaceti z celkového počtu 1032 okresů. Voliči se zde však dostavili k volebním urnám v nejnižším počtu v celých Spojených státech, volební účast se pohybovala od 37% (Virginie) po 49% (Alabama).¹⁸²⁷

Virginie (Virginia)

Nixonova podpora na starém jihu byla tak obrovská, že jeho 67,84% (988 493) ve Virginii patřilo spíše k podprůměrným výsledkům. Oproti předchozím volbám si polepšil o celých 24,5%. Naopak McGovern obdržel sice jen 30,12% (438 887),¹⁸²⁸ avšak v rámci celého regionu se jednalo o poměrně slušný výsledek. Všichni virginští volitelé (bylo jich dvanáct) měli sice podpořit úřadujícího prezidenta a viceprezidenta, avšak jeden z nich se vyslovil pro Johna Hospersa a Theodora Nathana, kteří kandidovali za Libertariánskou stranu. Demokraté uspěli pouze ve městě Charles City na východě, ve zbývajících 129 bodovali republikáni. Volební účast byla pouze 45%, v rámci celého regionu však patřila spíše k lepším výsledkům.¹⁸²⁹

Severní Karolína (North Carolina)

Spolu s postupem na jih se zvýšila i prezidentova podpora, v Severní Karolíně se vyšplhala na 69,46% (1 054 889) a oproti předchozím volbám se tak zvýšila o 30%. Republikáni si tedy podrželi dvanáct severokarolínských zástupců v kolegiu volitelů. Naopak jihodakotský senátor si s 28,89% (438 705)¹⁸³⁰ opět odnesl porážku a úspěch zaznamenal v pouhých dvou (ze sta) okresech, Northamptonu a orange. Počet voličů dostavivších se k volebním urnám byl v rámci regionu spíše průměrný, činil 43%.¹⁸³¹

Jižní Karolína (South Carolina)

V prvním ze států hlubokého jihu se projevila, stejně, jako v dosavadních oblastech Nixonova jižní strategie, neboť jej zde podpořilo 70,58% (478 427) voličů.¹⁸³² Mohl si tak připsat nejen všech osm zdejších volitelských hlasů, ale i vítězství ve všech čtyřiceti šesti okresech.¹⁸³³ McGovern odešel s 27,92% (189 270)¹⁸³⁴ Jižní Karolíny pokořen. Volební účast činila pouhých 38% a byla tak třetí

¹⁸²⁵ Na pomyslném druhém místě se tak ocitl dosavadní nejlepší republikánský výsledek, kterého zde roku 1956 dosáhl D. Eisenhower.

¹⁸²⁶ O čtyři roky dříve to bylo ještě pouze sto šestnáct volitelů. Jednoho získal navíc Texas, další tři pak Florida.

¹⁸²⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸²⁸ Zbývajíc hlasy si rozdělili J. Schmitz a L. Fisher.

¹⁸²⁹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸³⁰ Svě voliče si v severní Karolíně našel i J. Schmitz.

¹⁸³¹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸³² Oproti předchozím volbám došlo k posílení o 32,5%.

¹⁸³³ Jednalo se o jediný případ v historii, kdy se republikánům podařilo bodovat ve všech jihokarolínských okresech.

¹⁸³⁴ Z ostatních kandidátů se o přízeň voličů ucházel již jen zástupce Americké nezávislé strany J. Schmitz (kromě vepsaných kandidátů).

nejnižší v celých Spojených státech (po hlavním městě Washingtonu a sousední Georgii).¹⁸³⁵

Georgie (Georgia)

Nejmenší volební účast byla zaznamenána v Georgii, vyšplhala se na pouhých 37%. To však nic nezměnilo na drtivém vítězství (a zisku dvanácti volitelských hlasů) republikánů, které mělo hodnotu 75,04% (881 496) a došlo tak ve srovnání s předchozími volbami k posílení o téměř 45%. McGovern skončil v poli poražených s pouhými 24,65% (289 529)¹⁸³⁶ a neuspěl ani v žádném ze zdejších 159 okresů.¹⁸³⁷

Florida

Uspořádání republikánského konventu ve zdejším Miami se straně opět vyplatilo, neboť pro jejího kandidáta se vyjádřilo 71,91% (1 857 759) voličů, o téměř 31,5% více, než v roce 1968. Naopak demokratickému uchazeči o nejvyšší post jich dalo důvěru pouze 27,8% (718 117) a musel se tak vzdát sedmnácti¹⁸³⁸ floridských zástupců v kolegiu volitelů. Nezvítězil ani v žádném ze zdejších šedesáti sedmi okresů. Volební účast na Floridě byla nejvyšší v celém regionu, dosáhla 49%.¹⁸³⁹

Alabama

Rovněž v domovské Alabamě přepustil Wallace drtivou většinu svých voličů Nixonovi zde posílil o 58,5% a získal tak celkem 72,43% (728 701) hlasů voličů a devět hlasů volitelů. McGovern pak s 25,54% (256 923)¹⁸⁴⁰ silně zaostal a uspěl v pouhých šesti (z celkového počtu sedmdesáti sedmi) méně významných okresech. Volební účast se vyšplhala na v rámci regionu průměrných 43%.¹⁸⁴¹

Mississippi

Podobně, jako v roce 1964, poskytl Mississippi svých sedm hlasů volitelů kandidátovi republikánů na základě nejdrtivějšího výsledků ze všech států vůbec, tentokrát to bylo 78,2% (505 125).¹⁸⁴² Přestože jeho konkurenta podpořilo pouze 19,63% (126 782) voličů,¹⁸⁴³ bodoval ve třech (avšak vesměs méně významných) okresech, v Claiborne, Jeffersonu a Holmesu. Volební účast činila 44%.¹⁸⁴⁴

Lousiana

Nejmenší (relativní) počet voličů nejen mezi státy hlubokého jihu, ale i v celém regionu podpořil Nixona v Lousianě. Těchto voličů bylo „pouze“ 65,32% (686 852),¹⁸⁴⁵ oproti 28,35% (298 142),¹⁸⁴⁶ kteří podpořili jihodakotského senátora. Ten zabodoval v pouhém jednom okrese, Pointe Coupee u hranic s Arkansasem.

¹⁸³⁵ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸³⁶ Menší počet hlasů obdrželi i vepsaní J. Schmitz a L. Fisher.

¹⁸³⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸³⁸ Ještě v roce 1968 to bylo pouze čtrnáct hlasů.

¹⁸³⁹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸⁴⁰ Zbývající hlasy si rozdělili J. Schmitz a E. H. Munn.

¹⁸⁴¹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸⁴² Prezident tak dosáhl nejvyššího posílení oproti předchozím volbám ze všech států, konkrétně o téměř 65,5%.

¹⁸⁴³ O přízeň voličů se v Mississippi ucházeli ještě J. Schmitz a L. Jenness.

¹⁸⁴⁴ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸⁴⁵ Posílil o téměř 42%.

¹⁸⁴⁶ J. Schmitz zde získal 4,95% (52 099) hlasů, zbývající voliči pak podpořili L. Jenness.

Prezidenta tak v kolegiu volitelů podpořilo všech deset lousianských zástupců v kolegiu volitelů. Voliči se k volebním urnám příliš nehrnuli, se 44% potvrdili trend panující v celém regionu.¹⁸⁴⁷

Arkansas

V posledním státě hlubokého jihu Nixon v roce 1972 zvítězil jako první republikán (v prezidentských volbách) od období rekonstrukce a získal tak zdejších šest volitelských hlasů. Ve srovnání s předchozími volbami posílil o téměř 37% na současných 68,82% (445 751) a porazil tak demokratického kandidáta s 30,71% (198 899).¹⁸⁴⁸ Ten neuspěl ani v žádném z místních šedesáti pěti okresů. Volební účast dosáhla sice jen 48%, avšak byla druhá nejvyšší v celém regionu (po Floridě se 49%).¹⁸⁴⁹

Texas

Texas byl nejvýznamnějším státem starého jihu, disponoval dvaceti šesti¹⁸⁵⁰ hlasy volitelů. Jak v roce 1960, tak v roce 1968 zde pouze velmi těsně zvítězili demokraté a Nixon velmi stál o to, aby se právě tento stát roku 1972 přidal na jeho stranu. Při přechodu na republikánské pozice hrál významnou úlohu budoucí prezident G. H. W. Bush staršího, který však hned dvakrát (1964 a 1970) prohrál v texaských senátních volbách. V námi popisovaném prezidentském kláně však 66,2% (2 298 896) zdejších voličů podpořilo Nixona, který tak posílil o více, než 26% a porazil tak McGovern s 33,24% (1 154 291).¹⁸⁵¹ Prezident zvítězil i ve všech okresech s výjimkou osmi, které byly situovány většinou na jihu, u hranic s Mexikem.¹⁸⁵² Volební účast dosáhla 45%.¹⁸⁵³

8.6.6 Farmářské státy (Iowa, Severní Dakota, Jižní Dakota, Nebraska a Kansas)

I v „nejtradičnějším“ republikánském regionu se Nixonovi podařilo zvítězit, přestože jeho zdejší podpora nebyla tak vysoká, jako v hraničních státech a na starém jihu, přesto však dosáhla velmi dobrých 62,7% (2 072 902), které představovaly zisk všech zdejších dvaceti sedmi¹⁸⁵⁴ volitelských hlasů a vítězství ve 392 z celkového počtu 417 okresů. McGovern musel s 35,59% (1 176 813) opět zkousnout těžkou porážku. Volební účast se pohybovala od 56% (Nebraska) po 69% (Jižní Dakota).¹⁸⁵⁵

Iowa

Ve srovnání s ostatními státy posílil prezident v Iowě pouze o 4,5% a podpořilo jej tak 57,61% (706 207) voličů oproti McGovernovým 40,48% (496 206).¹⁸⁵⁶ Republikáni si opět mohli připsat zdejších osm¹⁸⁵⁷ volitelských hlasů, stejně, jako devadesát šest z devadesáti devíti okresů. Ve zbývajících třech (Carrollu,

¹⁸⁴⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸⁴⁸ Menší počet hlasů v Arkansasu získal opět J. Schantz.

¹⁸⁴⁹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸⁵⁰ Počet volitelů tak oproti předchozímu klání vzrostl o jednoho.

¹⁸⁵¹ Svou kandidátku v Texasu postavili rovněž L. Jenness a J. Schmitz.

¹⁸⁵² Tyto okresy zůstaly demokratům věrné dodnes.

¹⁸⁵³ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸⁵⁴ O čtyři roky byl tento počet o dva vyšší, po jednom voliteli ztratily Severní Dakota a

Iowa.

¹⁸⁵⁵ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸⁵⁶ Jako další se umístili J. Schmitz, L. Jenness, G. Hall, G. Green a L. Fisher.

¹⁸⁵⁷ Došlo ke snížení o jednoho zástupce v kolegiu volitelů.

Dubuque a Johnsonu) bodovali demokraté. Volební účast byla poměrně vysoká, dosáhla 64%.¹⁸⁵⁸

Severní Dakota (North Dakota)

Jen jeden malý okres, Rolette na severu při hranicích s Kanadou, se postavil na stranu demokratů. Ostatních padesát dva oblastí, stejně, jako 62,07% (174 109)¹⁸⁵⁹ voličů se vyslovilo pro Nixona. Ten si tak zajistil podporu tři¹⁸⁶⁰ severodakotských volitelů. McGovern obdržel pouze 35,79% (100 384) hlasů.¹⁸⁶¹ Voličů se k volebním urnám dostavil velmi vysoký počet, bylo jich celkem 68%.¹⁸⁶²

Jižní Dakota (South Dakota)

Ani ve svém domovském státě se demokratickému kandidátovi nepodařilo zvítězit, byť zde s 45,52% (139 945) zaznamenal jeden ze svých nejlepších výsledků. To však na zisk čtyř hlasů volitelů nestačilo. Ty si odtud s 54,15% (166 476)¹⁸⁶³ odnesl Nixon, kterého podpořila většina voličů v šestačtyřiceti z celkového počtu šedesáti sedmi států, zbývajících jedenadvacet si mohl připsat McGovern¹⁸⁶⁴ Ten nejspíše přilákal k volbám nejvíce voličů ze všech států (spolu s Utahem), bylo jich celkem 69%.¹⁸⁶⁵

Nebraska

Velkého vítězství se Nixon dočkal naopak v Nebrasce, kde jej podpořilo 70,5% (406 298) voličů,¹⁸⁶⁶ a zajistili mu tak pět volitelských hlasů. Těch se McGovern s pouhými 29,5% (169 991) musel vzdát. Demokraté neuspěli ani v žádném z devadesáti tří okresů. Volební účast činila pouhých 56%, nejméně v celém regionu.¹⁸⁶⁷

Kansas

I posledních sedm volitelských hlasů přidělovaných v tomto regionu připadlo Nixonovi, a to na základě podpory 67,66% (619 812) voličů, kterých bylo o téměř 13% více, než-li v roce 1968. Porazil tak jihodakotského senátora s pouhými 29,5% (270 287).¹⁸⁶⁸ Prezident rovněž bodoval ve všech kansaských sto pěti okresech. Volební účast byla (v rámci celé federace) lehce nadprůměrná, činila 60%.¹⁸⁶⁹

7) Státy podél Skalistých hor (Montana, Idaho, Wyoming, Colorado, Utah, Nevada, Nové Mexiko a Arizona)

V předposledním regionu, státech Skalistých hor, získal Nixon rovněž velmi slušnou podporu, která měla hodnotu 62,99% (2 158 824), oproti McGovernovým

¹⁸⁵⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸⁵⁹ Posílil tak o 6%.

¹⁸⁶⁰ Při předchozích volbách došlo k předělení čtyř hlasů volitelů.

¹⁸⁶¹ O zbývajících hlasy se podělili J. Schmitz, L. Jenness a G. Hall.

¹⁸⁶² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸⁶³ Získal tak o pouhých 0,5% více, než při předchozích volbách.

¹⁸⁶⁴ Jednalo se o největší počet okresů, ve kterých se mu podařilo zvítězit ze všech států vůbec.

¹⁸⁶⁵ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸⁶⁶ Republikáni tak posílili o téměř 11%.

¹⁸⁶⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸⁶⁸ Menší podpoře voličů se v Kansasu těšili i J. Schmitz a E. H. Munn.

¹⁸⁶⁹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

pouhým 32,31% (1 107 285). Ten z celkového počtu třiceti pěti¹⁸⁷⁰ volitelských hlasů neobdržel žádný a bodoval v pouhých pěti okresech, zatímco prezident si mohl připsat zbývajících 273. Volební účast se pohybovala od 47% (Arizona) až po 69% (Utah).¹⁸⁷¹

Montana

Jak již bylo řečeno, demokratům se podařilo zvítězit v pouhých pět okresech v celém regionu. Dva z nich se pak nacházeli v Montaně, jednalo se o malé oblasti Deer Lodge a Silver Bow. Celkově pak dosáhl sice jen 37,85% (120 197) nezískal tak čtyři hlasy volitelů, přesto tento jeho výsledek patřil k nejlepším mezi „skalistými“ státy. S 57,93% (183 976)¹⁸⁷² opět zvítězil Nixon, který posílil o téměř 7,5%. Volební účast se vyšplhala na skvělých 68%, což byl jeden z nejlepších výsledků v celých Spojených státech.¹⁸⁷³

Idaho

Jeden z nejkonzervativnějších států celého regionu i nyní odevzdal své čtyři volitelské hlasy republikánům, kterým se zde podařilo oslovit 64,24% (199 384),¹⁸⁷⁴ kteří představovali většinu ve všech čtyřiceti čtyřech okresech. Ani jednu oblast však na základě svých 26,04% nezískal McGovern. Je třeba zmínit ještě velmi dobrý výsledek kandidáta Americké nezávislé strany, který v Idaho obdržel 9,3% (28 869)¹⁸⁷⁵ hlasů voličů. K volebním urnám se dostavilo 63% oprávněných voličů.¹⁸⁷⁶

Wyoming

I nejmenší stát (co do počtu obyvatel) se se svým třemi volitelskými hlasy zařadil do Nixonova tábora, který zde zvítězil s 69,01% (100 464), posílil oproti předchozím volbám o více, než 13% a porazil tak McGoverna s pouhými 30,47% (44 358).¹⁸⁷⁷ Ten neuspěl ani v žádném ze zdejších třiatvaceti okresů. Volební účast činila slušných 64%.¹⁸⁷⁸

Colorado

Sedm¹⁸⁷⁹ coloradských zástupců v kolegiu volitelů hlasovalo pro dvojici Nixon-Agnew, neboť ta zde s 62,61% (597 189)¹⁸⁸⁰ zvítězila a porazila tak duo McGovern-Shriver, jež podpořilo 34,59% (329 980)¹⁸⁸¹ voličů z 59%, kteří se dostavili k volbám. Demokratům vyjádřily podporu pouze dva méně významné okresy, Costilla a Pittin.¹⁸⁸²

¹⁸⁷⁰ Ve srovnání s předchozími volbami získaly po jednom volitelském hlasu Colorado a Arizona.

¹⁸⁷¹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸⁷² J. Schmitz zde získal slušných 4,23% (13 430).

¹⁸⁷³ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸⁷⁴ Posílil tak asi o 7,5%.

¹⁸⁷⁵ O přízeň voličů se ucházeli ještě B. Spock a L. Jenness.

¹⁸⁷⁶ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸⁷⁷ Menší počet hlasů získal i vepsaný J. Schmitz.

¹⁸⁷⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸⁷⁹ Ještě v předchozích volbách jich bylo pouze šest.

¹⁸⁸⁰ Získal tak o 12%, než v předchozích volbách.

¹⁸⁸¹ Další hlasy voličů obdrželi ještě J. Schmitz, L. Fisher, B. Spock, J. Hospers, L. Jenness, E. H. Munn a G. Hass.

¹⁸⁸² <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Utah

Úřadující prezident bodoval ve zřejmě nejkonzervativnějším státě v celém regionu, Utahu, kde jej podpořilo 67,64% (323 643)¹⁸⁸³ voličů, oproti McGovernovým pouhým 26,39% (126 284),¹⁸⁸⁴ který tak nemohl ani pomýšlet na to, že by jej čtyři zástupci tohoto státu v kolegiu volitelů podpořili. Jihodakotský senátor neuspěl ani v žádném z devěťadvaceti okresů. Volební účast se vyšplhala až na 69%, což byl spolu s Minnesotou nejvyšší počet v těchto volbách.¹⁸⁸⁵

Nevada

Nixon nejen, že v Nevadě s 63,68% (115 750)¹⁸⁸⁶ s převahou zvítězil a získal tak čtyři zdejší volitele, ale bodoval i ve všech oblastech, včetně okresu Clark (s největším městem Las Vegas) na jihu, kde obvykle vítězili demokraté. McGovern pak s 36,32% (66 016) silně zaostal. Volební účast dosáhla pouhých 50%.¹⁸⁸⁷

Nové Mexiko (*New Mexico*)

I ve státě, kde bylo pro republikány v celém regionu vždy nejtěžší si udržet prvenství, získal čtyři volitelské hlasy prezident, neboť jej podpořilo 61,05% (235 606)¹⁸⁸⁸ voličů. Zaznamenal tak největší úspěch své strany v historii tohoto státu. Jihodakotský senátor se musel spokojit s pouhými 36,56% (141 084)¹⁸⁸⁹ a s vítězstvím ve dvou (z celkového počtu třiceti dvou) okresech, v Rio Arce a Miguelu na severu. K volbám se dostavilo 58% voličů.¹⁸⁹⁰

Arizona

V posledním ze států Skalistých hor, Arizoně, byla zaznamenána vůbec nejnižší volební účast v celém regionu, pouhých 47%. Demokratický kandidát uspěl pouze v jednom okrese, Greenlee na východě (u hranic s Novým Mexikem). Celkově pak získal pouze 30,38% (198 540) hlasů voličů, zatímco jeho hlavnímu konkurentovi se jich na svou stranu podařilo získat 61,64% (402 812).¹⁸⁹¹ Díky tomu jej podpořilo i všech šest¹⁸⁹² arizonských zástupců ve sboru volitelů.¹⁸⁹³

8.6.8 Pacifické státy (Kalifornie, Oregon, Washington, Aljaška a Havaj)

V posledním regionu, pacifických státech, můžeme opět vysledovat jistou podobnost se Středozápadem. Zatímco v roce 1960 byly obě oblasti největší oporou Nixona hned po farmářských a „skalistých“ státech, tentokrát zde sice s 55,25% (6 150 131) zvítězil, jeho zdejší výsledek však byl druhým nejhorším (po Nové Anglii). Poměrně zdatně si zde naopak vedl McGovern, kterého podpořilo 41,06% (4 571 317) voličů. Nezískal však žádný z šedesáti sedmi¹⁸⁹⁴ „pacifických“ zástupců

¹⁸⁸³ Při srovnání s rokem 1968 tak posílil o více, než 11%.

¹⁸⁸⁴ Solidních 5,97% (28 549) získal rovněž J. Schmitz.

¹⁸⁸⁵ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸⁸⁶ Polepšil si o více, než 16%.

¹⁸⁸⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸⁸⁸ Posílil tak o více, než 9%.

¹⁸⁸⁹ Zbývající hlasy si rozdělili J. Schmitz a L. Jenness.

¹⁸⁹⁰ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸⁹¹ Ve volbách roku 1968 obdržel o 7% méně.

O přízeň voličů se v Arizoně ucházeli ještě L. Jenness a J. Schmitz.

¹⁸⁹² V důsledku sčítání obyvatel roku došlo k navýšení o jednoho volitele.

¹⁸⁹³ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸⁹⁴ Došlo k celkovému navýšení o pět volitelů, všechny připadaly na Kalifornii.

v kolegiu volitelů. Poměr „vítězných“ okresů byl 140:15 v prezidentův prospěch. Volební účast se pohybovala od 47% (Aljaška) po 63% (stát Washington).¹⁸⁹⁵

Kalifornie (*California*)

V roce 1970 došlo ke sčítání obyvatel, na jehož základě bylo zjištěno, že nejlidnatějším státem již není New York, nýbrž Kalifornie. Ta díky tomu dosáhla nejvyššího počtu volitelů, bylo jich celkem čtyřicet pět. Ti se v roce 1972 vyslovili pro Nixona, neboť ten zde s 55% (4 602 096)¹⁸⁹⁶ zvítězil. Demokratický kandidát tu pak dosáhl svého nadprůměrného výsledku, podpořilo jej 41,54% (3 475 847)¹⁸⁹⁷ voličů. McGovern zvítězil v šesti (z celkového počtu padesáti dvou) okresech, po třech v severní a ve střední části státu. Bylo mezi nimi i známé San Francisco. Naopak v hlavním městě Sacramentu a v největším městě Los Angeles bodoval prezident. Volební účast dosáhla nadprůměrných 60%.¹⁸⁹⁸

Oregon

Přestože si Nixon mohl připsat i šest oregonských hlasů volitelů, jeho výsledek v tomto státě nebyl nijak oslnivý, porazil McGovern v poměru 52,45% (486 686)¹⁸⁹⁹ : 42,33% (392 760).¹⁹⁰⁰ Demokraté pak uspěli pouze ve čtyřech okresech (ze třiceti šesti), avšak byl mezi nimi i Multomah s nejlidnatějším městem Portland. Naopak hlavní město Salem (v oblasti Marrion) na svou stranu získali republikáni. Voličů se k volebním urnám dostavilo 62%.¹⁹⁰¹

Washington

Nejvyšší volební účast v celém regionu vykázal stát Washington. Republikáni zde oproti roku posílili o více, než 10% a tentokrát se jim s 56,92% (837 135) podařilo získat zdejších šest volitelských hlasů. McGovern se i tentokrát musel spokojit s porážkou, neboť jeho 38,64% (568 334)¹⁹⁰² stačilo pouze na úspěch ve dvou okresech z celkového počtu třiceti sedmi. Nazývají se Grays Harbor a Pacifik a oba se nacházejí na západě, při pobřeží Tichého oceánu.¹⁹⁰³

Aljaška (*Alaska*)

Jestliže jsme v případě státu Washington uváděli nejvyšší volební účast v celém regionu, u Aljašky musíme naopak konstatovat nejmenší angažovanost voličů mezi všemi pacifickými státy, účastníků voleb bylo pouze 47% z celkového počtu. Pohodlné vítězství si odtud odnesl opět úřadující prezident s 58,13% (55 349)¹⁹⁰⁴ a zajistil si tak podporu tří aljašských zástupců ve sboru volitelů. Porazil tak opět jihodakotského senátora s pouhými 34,62% (32 967). Velmi slušně si v tomto státě vedl J. Schmitz, kterého podpořilo 7,25% (6 903 voličů). Během předcházejícího volebního období došlo k navýšení zdejších distriktů, z původních devatenácti na

¹⁸⁹⁵ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸⁹⁶ Nixona podpořilo o 7% více voličů, než o čtyři roky dříve.

¹⁸⁹⁷ Voliči své hlasy odevzdali ještě J. Schmitzovi, B. Spockovi, J. Hospersovi, L. Jennessové, G. Hallovi, L. Fischerovi, E. H. Mannovi a G. Greenovi.

¹⁸⁹⁸ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁸⁹⁹ Jeho podpora tak vzrostla o pouhých 2,5%.

¹⁹⁰⁰ J. Schmitz tu obdržel solidních 4,98% (46 211) hlasů voličů.

¹⁹⁰¹ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁹⁰² Zbývající hlasy si rozdělili J. Schmitz (obdržel solidní 4%), B. Spock, J. Hospers, L. Fisher, L. Jenness a G. Hall.

¹⁹⁰³ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁹⁰⁴ Jeho podpora na Aljašce se navýšila o téměř 13%.

dvacet. V sedmnácti z nich (kromě patnáctého, šestnáctého a devatenáctého) se více voličů podařilo oslovit Nixonovi.¹⁹⁰⁵

Havaj (Hawai)

Je poněkud paradoxní, že v nejliberálnějším státě celého regionu¹⁹⁰⁶ zvítězil Nixon s nejlepším výsledkem mezi všemi pacifickými státy, jenž byl dokonce i celkově nadprůměrný. Podpořilo jej 62,48% (168 865) voličů a posílil tak oproti předchozím volbám o téměř 14%. Naopak McGovern si z Havaje s 37,52% (101 409) odnesl další zahanbující porážku. Nezvítězil ani v jedné ze zdejších čtyř oblastí. Ve všech (jednalo se o Havai, Honolulu, Kauai a Maui) si prvenství připsal republikánský kandidát. Volební účast činila pouhých 49%.¹⁹⁰⁷

8.7 Po volbách

Přestože Nixon právě dosáhl největšího úspěchu své strany v historii a jeho politika sklízela jeden úspěch za druhým (v lednu 1973, tedy v měsíci, kdy došlo k jeho druhé inauguraci, byl rovněž uzavřen mír ve Vietnamu), nad jeho hlavou se začaly stahovat černé mraky. Liberálové nezkousli výsledek voleb, který byl jednoznačný a našli si jinou cestu, jak se zbavit nenáviděného Nixona - z bezvýznamného případu Watergate učinili bič na prezidenta, pomocí nějž (spolu s dennodenními „masážemi“ v tisku) jej nakonec vyštvali z Bílého domu. Všechny jeho úspěchy byly buď zapomenuty nebo úmyslně zatlačeny do pozadí a další vývoj, kdy se musel věnovat pouze proti neustálým liberálním útokům, mu již nepomohl v těchto úspěších pokračovat. Dá se jen spekulovat, co všechno by se ještě dalo vykonat, kdyby měl podporu doma. Druhá smlouva SALT¹⁹⁰⁸ by nemusela čekat až na Reagana, nejspíše by se podařilo zabránit anexi jižního Vietnamu a faktické anexi Kambodže, mohlo se zabránit genocidě kambodžského obyvatelstva, možná by byl učiněn větší pokrok v mírovém procesu na blízkém východě, v americko-evropských vztazích se mohlo dosáhnout nového impulsu pomocí Roku Evropy, který neuspěl i kvůli aféře Watergate. To jsou však opět jen kdyby...

Neúspěšný demokratický kandidát se vrátil zpět ke své práci v Senátu, nehrál v něm však zdaleka takovou roli, jako Goldwater po drtivé porážce z roku 1964. McGovern byl navíc při pokusu o své opětovné zvolení roku 1980 poražen. Jeho strana se však v důsledku aféry Watergate vrátila na výsluní, když se jí opět podařilo získat drtivou převahu v Kongresu, jaké se těšila v polovině šedesátých let. Její prezidentský kandidát Carter pak velmi těsně zvítězil v prezidentských volbách roku 1976. Byl to však poslední případ, kdy se nějakému demokratovi podařilo získat více, než 50% hlasů. Naopak v roce 1980 začal mohutný nástup republikánů a konzervativců, který byl fakticky přerušen až při kongresových volbách roku 2006.¹⁹⁰⁹

8.8 Různé kombinace

Stejně, jako v roce 1964, odpadá jakýkoliv prostor pro úvahy, jak by volby dopadly, kdyby se určité procento voličů v některých státech vyslovilo jinak.

¹⁹⁰⁵ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁹⁰⁶ Johnson zde v roce 1964 získal obrovskou podporu 78,76% voličů.

¹⁹⁰⁷ <http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁹⁰⁸ Bylo o ní sice vyjednáváno již za Forda a uzavřena byla za Cartera, nikdy však nebyla plně aplikována.

¹⁹⁰⁹ O tomto je samozřejmě možno polemizovat, vzhledem k tomu, že v letech 1993-2001 demokraté drželi Bílý dům a v letech 1987-95 obě komory Kongresu. Mám na mysli celkové klima ve společnosti, které se fakticky změnilo až v roce 2006.

Dokonce si troufám říci, že tento prostor je v případě voleb roku 1972 ještě užší, neboť ke skutečně těsnému výsledku (tedy do 5%) nedošlo v žádném státě. Nejtěsnější výsledek vůbec byl zaznamenán v Minnesotě, avšak činil celých 5,51%. Takže v tomto případě jakékoliv spekulace zcela odpadají.

9. Závěr

Šedesátá léta 20. století byla jedním z nejbouřlivějších období v historii Spojených států amerických. Ne nadarmo se jim také říká „léta revolty a reformy“ (*years of revolt and reform*). Určité symptomy však můžeme vysledovat již dříve, ve druhé polovině čtyřicátých let; sedmdesátá léta byla naopak svědkem určitých dozvuků. Kromě časové osy je třeba vymezit i zahraničněpolitický a vnitropolitický (či celospolečenský) rámec tohoto období.

Z velkého množství problémů zahraniční politiky, kterým jsem věnoval pozornost, je bezpochyby nejvýznamnější válka ve Vietnamu (celkovým rámcem samozřejmě byla Studená válka), která podněcovala radikální (a místy až zfanatizovanou) mládež k rozsáhlým protestům proti administrativám Johnsona a Nixona. Účastníci těchto protestů velmi často zapomínali na původní ideály, důvody svého vystoupení a celé akce se většinou zvrhávaly v násilí a výtržnosti. Odpovědí býval často až příliš brutální zásah policie. Nixon si uvědomoval, že tuto radikalitu mládeže nemůže vyřešit jiným způsobem než ukončením války ve Vietnamu, k čemuž upnul veškeré síly. Jednání se severovietnamskou stranou trvala vlastně po celé jeho první funkční období, neboť mu nešlo (jako levicově-liberálním radikálům) pouze o mír, ale o čestný mír, jehož důsledkem by nebylo oslabení Spojených států. To se mu také svým způsobem podařilo. Že byl Jižní Vietnam přesto připojen k Severnímu Vietnamu (spolu se všemi důsledky) a v Kambodži zavládla Pol-Potova krutovláda, si mohou na své konto připsat především demokraté, kteří měli většinu v Kongresu a svými nesmyslnými opatřeními v podstatě zabránili republikánským prezidentům dostát svým závazkům z pařížské mírové smlouvy. Druhým „viníkem“ jsou z tohoto pohledu liberální novináři, kteří rozpoutáním aféry Watergate oslabili postavení amerického prezidenta a natolik jej zaměstnali, že nemohl věnovat energii podstatnějším záležitostem. Splnil se však jeden z jeho základních předpokladů – radikální demonstranti již neměli proti čemu bojovat, a proto jejich revolta opadla právě tak rychle, jako začala.

Dalšími důležitými otázkami zahraniční politiky byla rovněž *détente*, tedy nalézání podmínek pro mírové soužití se Sovětským svazem v podmínkách existence obrovských jaderných arzenálů na obou stranách. Byla jedním z vyústění karibské raketové krize a rovněž byla propojena s usmiřováním s Čínou v rámci tzv. tříangulární diplomacie, která měla zajistit geopolitickou rovnováhu.

Jedním z nejvýznamnějších témat, která byla v té době na domácí scéně řešena, je bezpochyby proces desegregace. Jednalo se nejprve o jakousi revoluci shora, tedy spojenou s rozhodnutími Nejvyššího soudu a Trumanovy administrativy. Teprve později se tyto protesty přenesly do ulic, zpočátku však byly omezené pouze na černošskou komunitu na jihu. Svým rozšířením směrem na sever došlo i v jistém smyslu ke spojení s revoltou mládeže. Na obranu černošského hnutí je však nutno říci, že bylo mnohem méně radikální a průběh jejich demonstrací byl poklidnější, než-li tomu bylo v případě různých pacifistických a levicových skupin. Rovněž jejich požadavky byly oprávněnější a daleko hlubší a je pro americkou politickou a společenskou kulturu velkým přínosem, že jejich požadavky byly přijaty. Jinou otázkou jsou však následné afirmativní akce a *busing*, které se zvrhly ve vlastní karikaturu desegregačního hnutí a v naprosté popření jeho zásadních ideálů.

Je třeba rovněž rovněž připomenout Johnsonovy reformy v sociální, zdravotní a školské (avšak i v jiných) oblasti, která vešly ve známost jako Velká společnost (*Great Society*). Stejně, jako v zahraničně politickém smyslu oslabila Spojené státy válka ve Vietnamu, na domácí scéně tuto úlohu „splnila“ aféra Watergate.

Jádrem této práce však byla problematika prezidentských voleb a závěry v této oblasti jsou tedy klíčové. Dějiny Spojených států můžeme z tohoto pohledu rozdělit na jednotlivé stranické systémy. Vždy se jednalo o vztah dvou hlavních politických stran (jak jsme si však řekli, tyto strany jsou poněkud jiné povahy, než jak jsme tomu zvyklí v Evropě), které periodicky doplňovala nějaká třetí strana. Vliv těchto třetích stran byl v podstatě velmi omezený, žádná taková strana nikdy nevyhrála prezidentské volby, pouze postavením svého kandidáta jejich výsledek ovlivnila ve prospěch jednoho ze dvou hlavních uchazečů o nejvyšší post. Jen jednou se stalo, že se třetí strana proměnila v jeden ze dvou hlavních subjektů. Byla jím Republikánská strana ve druhé polovině padesátých let 19. století.¹⁹¹⁰ Ta pak spolu s Demokratickou stranou vytvořila dvojici, která dominuje americké politické scéně dodnes. Společně participovaly na čtyřech stranických systémech z celkových šesti. Právě námi sledované období je zajímavé tím, že se tehdy odehrál přechod od pátého k šestému stranickému systému, který je platný dnes.

Všechny stranické systémy vyjadřují vzájemný poměr obou hlavních subjektů v daném období. V šedesátých letech však nejen, že došlo ke změně tohoto poměru, ale rovněž proběhla doslova revoluce v územním rozložení podpory obou stran.¹⁹¹¹

Po skončení občanské války (přesněji řečeno po období rekonstrukce) byli republikáni orientováni spíše libertariánsky až liberálně, spoléhali se především na voliče v severních oblastech, menšiny (kromě náboženských), městské dělníky a drobné obchodníky. Ve společenské oblasti se zasadili zejména o osvobození otroků, v ekonomické prosazovali především ochranářskou politiku. Naproti tomu demokrati byli zaměřeni populistického až konzervativního a jejich voliči se koncentrovali převážně z jižních oblastí. Patřili mezi ně zejména odpůrci zrušení otroctví, poté zastánci segregace. Jejich podpora byla koncentrována především na venkově. Ve všech prezidentských volbách se mohli spolehnout (ve třetím, čtvrtém a pátém stranickém systému) nejen na všechny konfедераční státy, ale většinou i na Kentucky, Maryland a Delaware, tedy na všechny státy, kde dříve převažovalo otrokářství. Ve velké části z nich jejich podpora neklesala pod 80%. Volby vyhrávali expanzivní metodou, tedy průnikem do severních, převážně (avšak ne absolutně) republikánských oblastí. Jak v průběhu 20. století začali akcentovat sociální témata, získávali především chudší vrstvy obyvatelstva. Naproti tomu republikánský přístup byl v tomto smyslu spíše obranný, neboť aby získali post prezidenta pro svého kandidáta, museli udržet severní oblasti, ve kterých lehce převažovali.

Postupně však začínalo docházet ke změnám. Republikáni pronikali do tzv. hraničních států (neboli tzv. vnějšího jihu), demokraté pak od dvacátých let začali získávat silné pozice v jižní části Nové Anglie a rovněž na celém severovýchodě (ve středoatlantických státech), při zachování drtivé převahy ve státech hlubokého jihu. Jejich konkurenti si pak uchovali lehkou převahu na Středozápadě a pacifickém pobřeží a dominovali farmářským státům a státům Skalistých hor. Tyto změny však byly zatím pouze spíše malé.

K první velké změně došlo ve třicátých letech, v souvislosti s velkou hospodářskou krizí, která stála na počátku tzv. pátého stranického systému. Vina za krach byla dávána za vinu republikánům, v důsledku čehož se demokrati stali na

¹⁹¹⁰ V této souvislosti by někdo mohl napadnout mou výše zmíněnou tezi, že nikdy nedošlo k tomu, aby třetí strana zvítězila v prezidentských volbách právě poukázáním na Republikánskou stranu. Ta však v roce 1856, kandidovala jako třetí strana, ve volbách nezvítězila a v roce 1860, kdy volby vyhrála, by se již dala označit za jeden ze dvou hlavních subjektů.

¹⁹¹¹ Připomínám, že všechny záměry se dotýkají výhradně prezidentských voleb. V případě kongresových i státních voleb platí trochu odlišné trendy.

dlouhá desetiletí dominantní politickou silou. Byla vytvořena tzv. koalice Nového údělu, která zahrnovala nejen tradiční demokratické voliče (rasisty a farmáře z jihu a katolíky), ale i nové skupiny, tedy černochoy a menšiny obecně, dělníky, odboráře, chudé vrstvy obyvatelstva a intelektuály z univerzit severovýchodu. Podpora republikánů se pak rekrutovala především ze řad farmářů na středozápadě, zámožných vrstev, vyšší střední třídy, podnikatelů a nábožensky založených obyvatel. Posunulo se rovněž ideologické těžiště obou formací. Demokraté se začali orientovat spíše liberálním směrem, avšak uchovali si podporu populistů na jihu a získávali pozice mezi libertariány. Republikáni se pak ve své většině začali pomalu stávat konzervativními s tím, že oslovovali i velkou část (většinu)¹⁹¹² libertariánů. Liberálové ve straně stále více ztráceli své pozice.¹⁹¹³

To, co začalo ve třicátých letech, pokračovalo v letech šedesátých. Bylo jasné, že je jen otázkou času, kdy se rozpadne nesourodá koalice Nového údělu a republikáni začnou opět získávat zpět ztracené pozice. Demokraté si velmi rychle uvědomovali, že se klidně obejdou bez jižních států, avšak nevyhrajou, pokud je nepodporí lidnaté státy severovýchodu. Jejich liberální orientace se tedy prohlubovala a strana stále více podporovala proces desegregace, což samozřejmě odrazovalo rasisty z jihu. V souvislosti s převažující konzervativní orientací Republikánské strany došlo nejen k posunu ve stranické orientaci voličů, ale i k výrazným změnám regionální podpory kandidátů hlavních formací.

Zajímavé je, že k zásadnímu kvasu v obou stranách došlo právě během šedesátých let. První střet se udál u republikánů po roce 1960 a vyvrcholil v jejich prezidentské nominaci roku 1964. Získal ji výrazně konzervativně orientovaný Barry Goldwater. Došlo tak ke zlomení vlivu liberálního křídla strany (jehož základny byly na severovýchodě), které do té doby straně dominovalo. Celkové naladění společnosti však v té době bylo spíše liberální, proto Demokratická strana, která mířila k tomuto směru (avšak zatím ne výhradně), volby v roce 1964 drtivě vyhrála. O osm let později však nastala opačná situace. Obdobným kvasem prošly tentokrát demokraté. V rámci strany se definitivně prosadilo její extrémně liberální křídlo a jeho kandidát pak v roce 1972 drtivě prohrál s Nixonem. Přestože se poté převažující proudy v obou stranách poněkud umírnily, vyprofilovaly se obě formace do podoby, v jaké je známe dnes, byl položen základ šestému stranickému systému. Přestože jak u republikánů, tak u demokratů jde spíše o pestré koalice, v rámci kterých jsou zastoupeny všechny směry, konzervativní i liberální proud však v Republikánské, respektive Demokratické straně dominuje.

Spolu s proměnami v ideologické orientaci došlo i k určitým posunům mezi voliči a ve druhém sledu i ke změnám v regionální podpoře. Republikánům se na svou stranu podařilo strhnout odpůrce segregace z jihu. Nebylo to však jejich úsilím. Přesněji řečeno, usilovali o jejich získání, avšak v žádném případě ne tak, že by přešli na prosegregacionistickou platformu. Zpočátku k nim (v Goldwaterově případě) přešli spíše náhodou, která měla dvě příčiny, avšak ani jedna z nich nebyla vyjádřením republikánské aktivity v tomto směru (alespoň ne prvoplánovitě). Demokraté si své nejtradičnější voliče odradili především svou politikou aktivní podpory rozšiřování občanských práv. Z republikánského kandidáta z roku 1964 se

¹⁹¹² Záleželo samozřejmě na celkovém výsledku voleb. Všeobecně se však dá říci, že libertariány jsou (možná spolu s populisty) druhou největší oporou republikánů, hned po konzervativcích.

¹⁹¹³ Toto hodnocení můžeme učinit spíše zpětně. Do šedesátých let 20. století si americká politika vystačila s pojmy „konzervativní“ a „liberální“. Populismus jako takový vznikl až v devadesátých letech 19. století a poté se spojil s demokraty.

na druhou stranu stal (prakticky proti jeho vůli) symbol vzdoru proti takové politice. Přestože vždy podporoval všechny zákony o rozšiřování občanských a volebních práv, stal se tímto symbolem. Stačilo k tomu jediné - jeho hlas proti zákonu o občanských právech z roku 1964. Avšak nevyslovil se takto ze stejného důvodu, jako demokratičtí rasisté z jihu, nýbrž kvůli svému upřímnému přesvědčení, že by federální zákonodárství nemělo takto zasahovat do záležitostí jednotlivých států a do životů občanů. Avšak stačilo to k jeho karikování jako extremisty a k tomu, že jej podpořili právě jižní demokraté. Získal tak obrovskou podporu států na hlubokém jihu, které dosud stály na straně demokratů.¹⁹¹⁴ Jejich baštou se naopak stala Nová Anglie, především její jižní část, kam ostatně pronikali již od dvacátých let 20. století. Později se tyto trendy ještě posílily, především při volbách roku 1972, kdy v rámci tzv. jižní strategie získal Nixon pro republikány největší podporu v jižních státech v historii. Od té doby (s výjimkou roku 1976, který byl specifický) platí následující rozdělení: Republikánská strana dominuje ve státech na západ od Mississippi (kromě Havaje) a rovněž na jihu, severovýchod a jih Nové Anglie naopak „ovládá“ Demokratická strana. Na Středozápadě se v podstatě nastolila rovnováha. K dalšímu posunu (jehož výsledky jsou platné dodnes) došlo na počátku devadesátých let, kdy se demokratům podařilo proniknout i na sever Nové Anglie a téměř do všech pacifických států (s výjimkou Aljašky).

Zatím jsme posuzovali v podstatě jen ideologicky vyhrocené a zlomové volby let 1964 a 1972. Velmi významná však byla i klání, která proběhla v letech 1960 a 1968. Jejich význam však nebyl z dlouhodobého hlediska (nemám na mysli jejich konkrétní výsledky, kdy vítěz pokaždé zásadním způsobem ovlivnil směřování Spojených států, ať již přímo nebo nepřímo, ale čistě volební dlouhodobý vliv) tak zásadní, jsou však významná v rámci doby, kdy se odehrály. Zajímavé na nich je, že si jsou navzájem velmi podobné. Za Republikánskou stranu totiž v obou případech kandidoval R. Nixon, který je nepochybně nejvlivnějším americkým politikem padesátých až sedmdesátých let. Jsou příběhem jednoho velkého muže, kterého ani velmi těsná (v důsledcích však těžká) porážka nezlomila a nezabránila mu ve velkém návratu o osm let později, kdy (opět velmi těsně) zvítězil. I pokud si srovnáme výsledky obou voleb, jsou si (myšleno obecně) velmi podobné, přes kandidaturu jednoho z nejsilnějších kandidátů třetí strany ve 20. století. Nixona totiž podpořily v podstatě všechny státy, jako v roce 1960 a navíc přesně ty, ve kterých byly tehdy výsledky nejtěsnější a rozhodly o Kennedyho celkovém vítězství.

Pokud se podíváme na všechny zmíněné volby jako celek, zjistíme, že tvoří pozoruhodný soubor, svým způsobem raritní. V roce 1960 těsně zvítězil demokrat, aby pak o čtyři roky později příslušník stejné strany svého protivníka porazil jedním z nejdrtivějších výsledků v dějinách. Při dalších volbách naopak těsně zvítězil republikán, který v roce 1972 své postavení opět potvrdil výsledkem, který se, stejně jako onen z roku 1964, zařadil mezi nejdrtivější výsledky vůbec. Je fascinující sledovat tento celek, který probíhal v rámci silného vření na domácí scéně (které zasáhlo v podstatě všechny oblasti života amerických občanů) v podmínkách studené (se Sovětským svazem) i horké (ve Vietnamu) války. Nejzajímavější je, že důsledky tohoto období silně ovlivnily následující desetiletí a jsou velmi patrné i dnes. Nejedná se pouze o „volební“ odkaz (myšleno v širokém smyslu). Zmínit je třeba i důsledky pro postavení prezidenta (které bylo oslabeno v důsledku války ve

¹⁹¹⁴ Byla by na místě námitka, že v roce 1948 zde získal podporu Strom Thurmond, který kandidoval za Stranu státních práv a v roce 1960 tzv. nezávislé volitelé. Je však třeba si uvědomit, že jak Thurmond, tak nezávislí volitelé byli vylstně demokaty, kteří ještě nedospěli k rozhodnutí podpořit republikány.

Vietnamu a aféry Watergate) a celkový charakter společnosti. Jmenujme především větší tolerantnost a vylepšení postavní některých skupin obyvatelstva, jako jsou Afroameričané, ženy a rovněž (svým způsobem) katolíci.

10. Summary

Richard M. Nixon, one of the greatest people in the history of the United States of America, spent thirteen and half years in the White House. He served eight years (1953-1961) as a vice president of president Dwight D. Eisenhower and then four and half years (1969-74) as a president. But there were eight years between these periods, because he lost the presidential election of 1960 to senator from Massachusetts, John F. Kennedy. The democratic candidate won with one of the smallest margin in the history of American presidential elections.

The democratic head of the state was assassinated in 1963 in Dallas, Texas. His successor, Lyndon B. Johnson, realized all off Kennedy's intentions, which his predecessor couldn't enforce because of the great opposition in the Congress of the United States. But Johnson had (compared to Kennedy) two benefits. He spent six years (1955-61) as a leader of majority in the Senate and he was the most successful man, which has ever held this office. Because of this fact Johnson had a lot of experiences with negotiations with the senators and representatives. The second reason was the shock from death of Kennedy, which maintained Johnson's position.

What sets of acts were confirmed in this time? At the first place we have to mention the Civil Rights Act of 1964, which extended the civil rights, especially for the black people (mainly in the south). Then there was the president's programme „Great Society“, which radiated the New Deal programmes and implemented new programmes, especially in the health field. These actions (and the shock of Kennedy's death) were the cause of the great Johnson's popularity, which end in his landslide victory in the presidential election of 1964. His opponent was Barry Goldwater, conservative (libertarian) senator from Arizona. Although he was defeated, this election was very important for his party. For the first time since the reconstruction her candidate won in next to all of states in "deep south" (except Arkansas). At the second hand, Democratic Party is since this times very strong in New England and in all of the northeast. The Republican Party, when his candidate wins the plurality of electoral votes, these votes come especially from south and from the farmer states and from the states around the Rocky Mountains. Republicans are mainly conservative and although in the sixties were conservative candidates defeated, since the year 1980 is this stream (together with a part of libertarians and populists) dominant.

But in the sixties dominated liberals and democrats. However, Johnson's popularity fell, because of the war in Vietnam. President announced, that he „shall not seek, and he will not accept, the nomination of his party for another term as president“. His vice president, Hubert H. Humphrey, was then the candidate of the Democratic Party in election of 1968. He was opposed by two relevant candidates, R. Nixon from Republican Party and George Wallace from American Independent Party. First of them, R. Nixon, after the gubernational election in California in 1962, which he lost to Pat Brown, announced, that he leaves the politics. Then he worked as lawyer. In 1968 he came back and won the candidacy and the presidency with a small margin, when he defeated both Humphrey and Wallace. Wallace ran at the "antisegregation" platform and won electors only from five states in the "deep south" (except South Carolina).

Nixon as president made (together with his national security advisor and later secretary of state, Henry A. Kissinger) very important statements in the foreign policy. First, he finished the war in Vietnam. Second, he proved the relations with Soviet Union and decreased danger of nuclear war. Third, he arranged contacts with

„red China“ as a part of triangular diplomacy. The relations within main communist countries, Soviet Union and People's Republic of China, were bad, worse than the relations of United States to both of them.

Due to these achievements, R. Nixon won in the presidential election of 1972 with the highest relative votes of voters in the history of the Republican Party and defeated the left-liberal radical, senator from South Dakota, George S. McGovern. Especially in the south Nixon reached the largest success in the history of the Republican Party as a result of his „southern strategy“. He opposed the nonsensical affirmative action and “busing”, which were negation of the original idea of dispersion of civil rights.

But the liberal radicals (especially the journalists from *The Washington Post* and *The New York Times*) couldn't not put up with the wipe-out of McGovern and availed insignificant breaking into the seat of Democratic Party in Washington, Watergate, to beat Nixon. It was never made out the connection to president, but after all he was compelled to resign the presidency as the first man in the history of the United States. He is caricatured as liar and criminal, but I'm convinced, that he was one of the best American presidents in the history, together with (for example) George Washington, Abraham Lincoln, Theodore Roosevelt, Ronald Reagan or George W. Bush.

11. Přílohy

Příloha č. 1

Přehled prezidentů Spojených států amerických (jméno a příjmení, stranická příslušnost, funkční období, domovský stát):¹⁹¹⁵

1. George Washington, nezávislý, 1789-1797, Virginie
2. John Adams, federalista, 1797-1801, Massachusetts
3. Thomas Jefferson, demokrat-republikán, 1801-1809, Virginie
4. James Madison, demokrat-republikán, 1809-1817, Virginie
5. James Monroe, demokrat-republikán, 1817-1825, Virginie
6. John Q. Adams, demokrat-republikán, 1825-1829, Massachusetts,
7. Andrew Jackson, demokrat, 1829-1837, Tennessee
8. Martin Van Buren, demokrat, 1837-1841, New York
9. William H. Harrison, *whig*, 1841, Ohio
10. John Tyler, *whig*, 1841-1845, Virginie
11. James K. Polk, demokrat, 1845-1849, Tennessee
12. Zachary Taylor, *whig*, 1849-1850, Louisiana
13. Millard Fillmore, *whig*, 1850-1853, New York
14. Franklin Pierce, demokrat, 1853-1857, New Hampshire
15. James Buchanan, demokrat, 1857-1861, Pensylvánie
16. Abraham Lincoln, republikán, 1861-1865, Illinois
17. Andrew Johnson, unionista/demokrat, 1865-1869, Tennessee
18. Ulysses S. Grant, republikán, 1869-1877, Ohio
19. Rutherford B. Hayes, republikán, 1877-1881, Ohio
20. James A. Garfield, republikán, 1881, Ohio
21. Chester A. Arthur, republikán, 1881-1885, New York
22. Grover Cleveland, demokrat, 1885-1889, New York
23. Benjamin Harrison, republikán, 1889-1893, Indiana
24. Grover Cleveland, demokrat, 1893-1897, New York
25. William McKinley, republikán, 1897-1901, Ohio
26. Theodore Roosevelt, republikán, 1901-1909, New York
27. William H. Taft, republikán, 1909-1913, Ohio
28. Woodrow Wilson, demokrat, 1913-1921, New Jersey
29. Warren G. Harding, republikán, 1921-1923, Ohio
30. Calvin Coolidge, republikán, 1923-1929, Massachusetts
31. Herbert Hoover, republikán, 1929-1933, Kalifornie
32. Franklin D. Roosevelt, demokrat, 1933-1945, New York
33. Harry S. Truman, demokrat, 1945-1953, Missouri
34. Dwight D. Eisenhower, republikán, 1953-1961, New York, Pensylvánie¹⁹¹⁶
35. John F. Kennedy, demokrat, 1961-1963, Massachusetts
36. Lyndon B. Johnson, demokrat, 1963-1969, Texas
37. Richard M. Nixon, republikán, 1969-1974, Kalifornie, New York¹⁹¹⁷

¹⁹¹⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Presidents_of_the_United_States

Domovským státem je míněn takový stát, který daný prezident uváděl jako místo svého bydliště v době, kdy se ucházel o nejvyšší funkci, nemusí být tedy totožný s jeho rodným státem.

¹⁹¹⁶ V roce 1952 je jako jeho domovský stát uváděn výhradně New York, pro volby v roce 1856 však různé zdroje uvádějí jak New York, tak Pensylvánii.

¹⁹¹⁷ Kalifornie byla jeho rodným státem, zastupoval ji v Kongresu, udával ji jako svůj domovský stát v letech 1952, 1956, 1960 a 1972. V roce 1968 jím však byl New York.

38. Gerald R. Ford, republikán, 1974-1977, Michigan,
39. James (Jimmy) E. Carter, demokrat, 1977-1981, Georgie
40. Ronald Reagan, republikán, 1981-1989, Kalifornie
41. Geoerge H. Walker Bush, republikán, 1989-1993, Texas
42. William (Bill) J. Clinton, 1993-2001, Arkansas
43. George W. Bush, od 2001, Texas

Příloha č. 2

Přehled viceprezidentů Spojených států amerických (jméno a příjmení, stranická příslušnost, funkční období a domovský stát):¹⁹¹⁸

1. John Adams, federalista, 1789-1797, Massachusetts
2. Thomas Jefferson, demokrat-republikán, 1797-1801, Virginie
3. Aaron Burr, demokrat-republikán, 1801-1805, New York
4. George Clinton, demokrat-republikán, 1805-1812, New York
5. Elbridge Gerry, demokrat-republikán, 1813-1814, Massachusetts
6. Daniel D. Tompkins, demokrat-republikán, 1817-1825, New York
7. John C. Calhoun, demokrat-republikán/demokrat, 1825-1832, Jižní Karolína
8. Martin Van Buren, demokrat, 1833-1837, New York
9. Richard M. Johnson, demokrat, 1837-1841, Kentucky
10. John Tyler, *whig*, 1841, Virginie
11. George Dallas, demokrat, 1845-1849, Pensylvánie
12. Millard Fillmore, *whig*, 1849-1850, New York
13. William R. King, demokrat, 1853, Alabama
14. John C. Breckinridge, demokrat, 1857-1861, Kentucky
15. Hannibal Hamplin, republikáni, 1861-1865, Maine
16. Andrew Johnson, unionista/demokrat, 1865, Tennessee
17. Schuyler Colfax, republikán, 1869-1873, Indiana
18. Henry Wilson, republikán, 1873-1875, Massachusetts
19. William A. Wheeler, republikán, 1877-1881, New York
20. Chester A. Arthur, republikán, 1881, New York
21. Thomas Hendricks, demokrat, 1885, Indiana
22. Levi P. Morton, republikán, 1889-1893, New York
23. Adlai E. Stevenson, demokrat, 1893-1897, Illinois
24. Garret Hobart, republikán, 1897-1899, New Jersey
25. Theodore Roosevelt, republikán, 1901, New York
26. Charles W. Fairbanks, republikán, 1905-1909, Indiana
27. James S. Herman, republikán, 1909-1912, New York
28. Thomas R. Marshall, demokrat, 1913-1921, Indiana
29. Calvin Coolidge, republikán, 1921-1923, Massachusetts
30. Charles G. Dales, republikán, 1925-1929, Illinois
31. Charles Curtis, republikán, 1929-1933, Kansas
32. John Nance Garner, demokrat, 1933-1941, Texas
33. Henry A. Wallace, demokrat, 1941-1945, Iowa
34. Harry S. Truman, demokrat, 1945, Missouri
35. Alben V. Barkley, demokrat, 1949-1953, Kentucky
36. Richard M. Nixon, republikán, 1953-1961, Kalifornie
37. Lyndon B. Johnson, demokrat, 1961-1963, Texas
38. Hubert Humphrey, demokrat, 1965-1969, Minnesota
39. Spiro Agnew, republikán, 1969-1973, Maryland
40. Gerald R. Ford, republikán, 1973-1974, Michigan
41. Nelson A. Rockefeller, republikán, 1974-1977, New York
42. Walter Mondale, demokrat, 1977-1981, Minnesota
43. George H. W. Bush, republikán, 1981-1989, Texas
44. J. Danforth Quayle, republikán, 1989-1993, Indiana

¹⁹¹⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Vice_Presidents_of_the_United_States

45. Albert A. Gore, Jr., demokrat, 1993-2001, Tennessee
46. Richard B. Cheney, republikán, od 2001, Wyoming

Příloha č. 3

Tabulka s přehledem proměny vzájemného poměru jednotlivých států co do počtu „členů“ kolegia volitelů podle jednotlivých sčítání obyvatel, která proběhla v letech 1950-70:¹⁹¹⁹

stát/rok sčítání	1950	1960	1970
Alabama	11	9	9
Aljaška	-	1	1
Arizona ¹⁹²⁰	2	3	4
Arkansas	6	4	4
Colorado	4	4	5
Connecticut	6	6	6
Delaware	1	1	1
Florida ¹⁹²¹	8	12	15
Georgie	10	10	10
Havajské ostrovy	-	2	2
Idaho	2	2	2
Illinois	25	24	24
Indiana	11	11	11
Iowa	8	7	6
Jižní Dakota	2	2	2
Jižní Karolína	6	6	6
Kalifornie ¹⁹²²	30	38	43
Kansas	6	5	5
Kentucky	8	7	7
Lousiana	8	8	8
Maine	3	2	2
Maryland	7	8	8
Massachusetts	14	12	12
Michigan ¹⁹²³	18	19	19
Minnesota	9	8	8
Mississippi	6	5	5
Missouri	11	10	10
Montana	2	2	2
Nebraska	4	3	3
Nevada	1	1	1
New Hampshire	2	2	2

¹⁹¹⁹ Tabulka však uvádí počty členů Sněmovny reprezentantů. K získání počtu „členů“ kolegia je tak vždy nutné přičíst číslo dvě (počet senátorů). Karas 2005, str. 13-31.

¹⁹²⁰ Arizona ze všech států dosáhla rekordního zvýšení svých zástupců ve Sněmovně reprezentantů. Jejich počet se zvýšil osmkrát.

¹⁹²¹ Jedná se o jeden ze států slunečného pásu - ze všech z nich zaznamenal největší relativní nárůst počtu obyvatel; v současné době je na třetím místě v USA, po sčítání obyvatelstva v roce 2010 by se mohla dostat až na 3. místo a předběhnout tak New York.

¹⁹²² Kalifornie má nejvyšší počet obyvatel ze všech členských států - tomuto postavení se těší od sedmdesátých let, kdy předběhla New York.

¹⁹²³ Michigan je stát s nejkolisavější proměnou relativního počtu obyvatel - zpočátku růst, v současné době nastává pokles.

New Jersey	14	15	15
New York ¹⁹²⁴	43	41	39
Nové Mexiko	2	2	2
Ohio	23	24	23
Oklahoma	6	6	6
Oregon	4	4	4
Pensylvánie ¹⁹²⁵	30	27	25
Rhode Island	2	2	2
Severní Dakota	2	2	2
Severní Karolína	12	11	11
Tennessee	9	9	8
Texas ¹⁹²⁶	22	23	24
Utah	2	2	3
Vermont	1	1	1
Virginie	10	10	10
Wahington	7	7	7
Wisconsin	10	10	9
Wyoming ¹⁹²⁷	1	1	1
Západní Virginie	6	5	4

¹⁹²⁴ Vedle Pensylvánie je New York příkladem státu ze severovýchodu, kterému neustále klesá relativní počet obyvatel, z prvního místa se dostal až na současné třetí, po dalším sčítání obyvatel je možné, že se propadne až na místo čtvrté (za Kalifornii, Texas a Floridu).

¹⁹²⁵ Jedná se o další příklad státu, kterému klesá relativní počet obyvatelstva - v průběhu několika desetiletí se počet jeho členů Sněmovny reprezentantů snížil na polovinu.

¹⁹²⁶ Třetí ze států slunečného pásu je Texas, druhý nejlidnatější stát USA (po sčítání v roce 2000).

¹⁹²⁷ Wyoming je stát, na který se vztahuje ustanovení ústavy, které říká, že každý ze států má nárok na minimálně jeden hlas ve Sněmovně reprezentantů - čistě podle počtu obyvatel by však na toto místo neměl nárok.

Příloha č. 4

Výsledky prezidentských voleb v roce 1948:¹⁹²⁸

prezidentský kandidát	strana	domovský stát	absolutní počet hlasů	relativní počet hlasů	volitelských hlasů
Harry S. Truman	D	Missouri	24 179 347	49,55%	303
Thomas E. Dewey	R	New York	21 991 292	45,07%	189
Jams S. Thurmond	Strana státních práv Progres.	Jižní Karolína	1 175 930	2,41%	39
Henry A. Wallace	strana Soc.	Iowa	1 157 328	2,37%	0
Norman Thomas	strana Prohib.	New York	139 569	0,29%	0
Claude A. Watson	strana	Kalifornie	103 708	0,21%	0
další			46 331	0,1%	0
celkem			48 793 535 (53%)	100%	531
viceprezidentský kandidát	strana	domovský stát	volitelských hlasů		
Alben W. Barkley	D	Kentucky	303		
Earl Warren	R	Kalifornie	189		
Fielding L. Wright	Strana státních práv Progr.	Mississippi	39		
Glen H. Taylor	strana Soc.	Idaho	0		
Tucker P. Smith	strana Prohib.	Michigan	0		
Dále Learn	strana	Pensylvánie	0		
celkem			531		

¹⁹²⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1948
<http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Příloha č. 5

Výsledky prezidentských voleb v roce 1952:¹⁹²⁹

prezidentský kandidát	strana	domovský stát	absolutní počet hlasů	relativní počet hlasů	volit. hlasů
Dwight D. Eisenhower	R	New York	34 075 529	55,18%	442
Adlai E. Stevenson	D	Illinois	27 375 079	44,33%	89
Vincent Halinan	Progr. strana	Kalifornie	140 746	0,23%	0
Stuart Hamblen	Prohib. strana	Kalifornie	73 412	0,12%	0
další			87 165	0,15%	0
celkem			61 751 942 (63,3%)	100%	531
viceprezidentský kandidát	strana	domovský stát	volitelských hlasů		
Richard M. Nixon	R	Kalifornie	442		
John J. Sparkman	D	Alabama	89		
Charlotta Bass	Progr. strana	New York	0		
Epoch Holtwick	Prohib. strana	Illinois	0		
celkem			531		

¹⁹²⁹ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1952
<http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Příloha č. 6

Výsledky prezidentských voleb v roce 1956:¹⁹³⁰

prezidentský kandidát	strana	domovský stát	absolutní počet hlasů	relativní počet hlasů	volit. hlasů
Dwight D. Eisenhower	R	Pensylvánie ¹⁹³¹	35 579 180	57,37%	457
Adlai E. Stevenson	D	Illinois	26 028 028	41,97%	73
Walter B. Jones	D	Alabama			1
nezávislí volitelé (unpledged electors)			196 145	0,32%	
T. Coleman Andrews	Strana státních práv	Virginie	107 929	0,17%	
ostatní			110 046	0,18%	
			62 021 328		
celkem			(60,6%)	100%	531

viceprezidentský kandidát	strana	domovský stát	volitelských hlasů
Richard M. Nixon	R	Kalifornie	457
Estes Kefauver	D	Tennessee	73
Herman Talmadge	D	Georgie	1
celkem			531

¹⁹³⁰ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1956
<http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁹³¹ V roce 1952 je jako jeho domovský stát uváděn výhradně New York, pro volby v roce 1856 však různé zdroje uvádějí jak New York, tak Pensylvánii.

Příloha č. 7

Výsledky prezidentských voleb v roce 1960:¹⁹³²

prezidentský kandidát	strana	domovský stát	absolutní počet hlasů	relativní počet hlasů	volit. hlasů
John F. Kennedy	D	Massachusetts	34 220 984	49,72%	303
Richard M. Nixon	R	Kalifornie	34 108 157	49,55%	219
Harry F. Byrd	D	Virginie			15
nezávislí volitelé (<i>unpledged electors</i>)			286 359	0,42%	
ostatní			216 932	0,32%	
celkem			68 832 482 (64%)	100%	537

viceprezidentský kandidát	strana	domovský stát	volitelských hlasů
Lyndon B. Johnson	D	Texas	303
Henry C. Lodge, Jr.	R	Massachusetts	219
James S. Turmond	D	Jižní Karolína	14
Barry M. Goldwater	R	Arizona	1
			537

¹⁹³² http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1960
<http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Příloha č. 8

Výsledky prezidentských voleb v roce 1964:¹⁹³³

prezidentský kandidát	strana	domovský stát	absolutní počet hlasů	relativní počet hlasů	volit. hlasů
Lyndon B. Johnson	D	Texas	43 127 041	61,05%	486
Barry M. Goldwater	R	Arizona	27 175 754	38,47%	52
nezávislí volitelé (<i>unpledget electors</i>)			210 732	0,3%	
ostatní			125 757	0,18%	
			70 639 284		
celkem			(61,7%)	100%	538

viceprezidentský kandidát	strana	domovský stát	počet volitelských hlasů
Hubert H. Humphrey	D	Minnesota	486
William E. Miller	R	New York	52
celkem			538

¹⁹³³ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1964
<http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Příloha č. 9

Výsledky prezidentských voleb v roce 1968:¹⁹³⁴

prezidentský kandidát	strana	domovský stát	absolutní počet hlasů	relatativní počet hlasů	volit. hlasů
Richard M. Nixon	R	New York ¹⁹³⁵	31 783 783	43,42%	301
Hubert H. Humphrey	D	Minnesota	31 271 839	42,72%	191
George C. Wallace	Americká nezávislá strana	Alabama	9 901 118	13,53%	46
ostatní			243 258	0,33%	
celkem			73 199 998 (60,6%)	100%	538

viceprezidentský kandidát	strana	domovský stát	počet volitelských hlasů
Spiro T. Agnew	R	Maryland	301
Edmund S. Muskie	D	Maine	191
Curtis E. LeMay	Americká nezávislá strana	Kalifornie	46
celkem			538

¹⁹³⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1968

<http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

¹⁹³⁵ V ostatních volbách však jeho domovským státem byla Kalifornie.

Příloha č. 10

Výsledky prezidentských voleb v roce 1972:¹⁹³⁶

prezidentský kandidát	strana	domovský stát	absolutní počet hlasů	relativní počet hlasů	volit. hlasů
Richard M. Nixon	R	Kalifornie	47 168 710	60,67%	520
George S. McGovern	D	Jižní Dakota	29 173 222	37,52%	17
	Libertart.				
John G. Hospers	strana	Kalifornie	3 674	0,00%	1
	Americká				
John G. Schmitz	strana	Kalifornie	1 100 868	1,42%	
	Socialist. dělnická				
Linda Jenness	stran	Georgie	83 380	0,11%	
	Kidová				
Benjamin Spock	strana	Kalifornie	78 759	0,1%	
ostatní			135 414	0,2%	
celkem			77 744 027	100%	538

viceprezidentský kandidát	strana	domovský stát	počet volitelských hlasů
Spiro T. Agnew	R		520
Robert S. Shriver	D		17
	Libert.		
Theodora Nathan	strana		1
celkem			538

¹⁹³⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_presidential_election%2C_1972
<http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

Příloha č. 11

Tabulka s přehledem vývoje počtu členů Sněmovny reprezentantů v letech 1952-74 dle jednotlivých stran:¹⁹³⁷

strana/ rok voleb	1952 ¹⁹³⁸	1954	1956	1958 ¹⁹³⁹	1960	1962
republikáni	221	203	201	153	174	176 ¹⁹⁴⁰
demokraté	213	232	234	283	263 ¹⁹⁴¹	259 ¹⁹⁴²
nezávislí ¹⁹⁴³	1	0	0	1	0	0

strana/ rok voleb	1964 ¹⁹⁴⁴	1966	1968 ¹⁹⁴⁵	1970	1972 ¹⁹⁴⁶	1974 ¹⁹⁴⁷
republikáni	140	187	192	180	192	144
demokraté	295 ¹⁹⁴⁸	247 ¹⁹⁴⁹	243	255	242	291
nezávislí	0	0	0	0	1	0

¹⁹³⁷ Wilson 1995, str. 377.

¹⁹³⁸ Jde o jediný případ ve sledovaném období, kdy měli republikáni ve Sněmovně reprezentantů většinu - jednalo se o rok, kdy byl prezidentem zvolen D. Eisenhower.

¹⁹³⁹ Jednalo se o do té doby nejdrtivější převaha jedné strany v dolní komoře Kongresu. V průběhu volebního období byli dovoleni zástupce nově přistoupivších států Aljašky a Havaje. I po volbách v roce 1960 byl počet členů Sněmovny reprezentantů 437, aby se vrátil zpět na 435 po volbách v roce 1962 v důsledku sčítání obyvatel v roce 1960.

¹⁹⁴⁰ Podle jiných zdrojů byl poměr členů Sněmovny reprezentantů v tomto roce 177:258; srv. s: Wilson 1995, str. 377.

¹⁹⁴¹ Z toho počtu činili jižní demokraté 111.

¹⁹⁴² Jižní demokraté pak 105 členů; Hartmann 1997, str. 46.

¹⁹⁴³ Volba tzv. nezávislých je velmi výjimečná, pokud k ní vůbec dojde, jedná se zpravidla o jednoho úspěšného kandidáta zvoleného na jedno funkční období. Nezávislí většinou deklarují, se kterou stranou budou v daném období spíše hlasovat (většinou mají blíže k demokratům).

¹⁹⁴⁴ Jde o nejdrtivější vítězství jedné strany v historii. Jednalo se o rok, ve kterém s velkým náskokem v prezidentských volbách zvítězil úřadující prezident Lyndon Johnson nad arizonským senátorem Barrym Goldwaterem z Arizony.

¹⁹⁴⁵ Jednalo se, stejně jako v roce 1972, o vítězství republikánského kandidáta Richarda Nixona v prezidentských volbách. Jeho Republikánské straně se sice nepodařilo získat většinu ve Sněmovně reprezentantů, dokázali však snížit náskok demokratů, přičemž jejich zisk byl v obou případech shodně nejvyšší od roku 1956.

¹⁹⁴⁶ Viz předchozí poznámka.

¹⁹⁴⁷ Drtivá porážka republikánů v tomto roce byla důsledkem aféry Watergate.

¹⁹⁴⁸ 100 z nich byli demokraté z jihu.

¹⁹⁴⁹ 92 z nich bylo jižních demokratů; Hartmann 1977, str. 109.

Příloha č. 12

Následující tabulky uvádí postupně přehled *speakerů*, vůdců většiny a vůdců menšiny ve Sněmovně reprezentantů v 50.-70. letech 20. století:¹⁹⁵⁰

pořadí	speaker	strana	okrsek	Kongres	období
51.	Joseph William Martin, Jr. ¹⁹⁵¹	R	Massachusetts - 14	83.	3. ledna 1953 - 3. ledna 1955
52.	Sam Rayburn ¹⁹⁵²	D	Texas-4	84.-87.	3. ledna 1955 - 16. list. 1961
53.	John McCormack	D	Massachusetts -9	88.-91.	16.list. 1961 - 3. ledna 1971
54.	Carl Albert ¹⁹⁵³	D	Oklahoma-3	92.-94.	3. ledna 1971 - 3. ledna 1977

vůdce většiny	strana	okrsek	Kongres	období
Charles A. Halleck	R	Indiana-2	83.	1953-5
John W. McCormack	D	Massachusetts-12	84.-86.	1955-61
Carl Albert	D	Oklahoma-3	87.-91.	1961-71
Hale Boggs	D	Louisiana-2	92.	1971-3
Tip O'Neill	D	Massachusetts-8	93.-94.	1973-7

vůdce menšiny	strana	okrsek	Kongres	období
Sam Rayburn	D	Texas-4	83.	1953-5
Joseph Martin	R	Massachusetts-14	84. -85.	1955-9
Charles Halleck	R	Indiana-2	86.-88.	1959-65
Gerald Ford ¹⁹⁵⁴	R	Michigan-5	89.-93.	1965-73
John Rhodes	R	Arizona-1	93.-96.	1973-81

¹⁹⁵⁰ http://en.wikipedia.org/wiki/Speaker_of_the_United_States_House_of_Representatives
http://en.wikipedia.org/wiki/Party_leaders_of_the_United_States_House_of_Representatives

¹⁹⁵¹ Martin byl hlavním republikánským oponentem Rooseveltova Nového úřadu.

¹⁹⁵² Jedná se o druhého nejdéle sloužícího *speaker*a v historii, co se týče schopností prý daleko prvního. Ve funkci strávil s přestávkami celkem 17 let. Speakerem se poprvé stal v roce 1940. V obdobích, kdy měli většinu republikáni (1947-9 a 1953-5) byl vždy vůdcem menšiny.

¹⁹⁵³ V roce 1972 byl Albert zvolen již podvanácté. Udává se, že všichni, kdo byli zvoleni více jak desetkrát, jsou kariéristé nebo profesionálové. Déle než on sloužilo pouze 26 kongresmanů, z nich 23 předsedali nějakému výboru.; Hartmann 1977, str. 184.

¹⁹⁵⁴ Roku 1973 se Ford stal viceprezidentem a poté prezidentem USA. Byl velmi schopným vůdcem menšiny, především dovedl účinně spolupracovat s většinovými demokraty.

Příloha č. 13

Tabulka s přehledem vývoje složení Senátu v 50.-70. letech 20. století:¹⁹⁵⁵

strana/rok voleb	1952	1954	1956	1958 ¹⁹⁵⁶	1960	1962
republikáni	48	47	47	35	36	34
demokraté	47	48	49	65	64 ¹⁹⁵⁷	66 ¹⁹⁵⁸
nezávislí	1 ¹⁹⁵⁹	1 ¹⁹⁶⁰	0	0	0	0
strana/rok voleb	1964	1966	1968 ¹⁹⁶¹	1970	1972	1974
republikáni	32	36	43	44	42	38
demokraté	68 ¹⁹⁶²	64 ¹⁹⁶³	57	54	56	60
nezávislí	0	0	0	1 ¹⁹⁶⁴	1	1
Konz. strana ¹⁹⁶⁵	0	0	0	1	1	1

¹⁹⁵⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_Senate_elections%2C_1952 atd.

¹⁹⁵⁶ Jednalo se o v jistém smyslu přelomový rok, neboť do té doby byly pozice obou stran v Senátu zhruba vyrovnané (především díky podpoře republikánů v malých středozápadních a západních státech), po tomto roce nastává éra drtivé převahy demokratů.

¹⁹⁵⁷ Z tohoto počtu bylo 23 jižních demokratů.

¹⁹⁵⁸ 22 z nich byli jižní demokraté.

¹⁹⁵⁹ Jednalo se o Wayne Morse. Ten se rozhodl podpořit v tomto volebním období republikány a ti se stali majoritní stranou (Evans 1966, str. 58). Avšak i kdyby tak neučinil, republikáni by se stejně stali většinovou stranou - při rovnosti hlasů by o tomto rozhodl viceprezident, kterým byl republikán Richard Nixon.

¹⁹⁶⁰ v tomto volebním období se Wayne Morse rozhodl pro změnu podpořit demokraty, díky čemuž se tito stali majoritní stranou a budoucí prezident Lyndon Johnson vůdcem senátní většiny; Evans 1966, str. 87.

¹⁹⁶¹ Tento rok byl počátkem prezidentské éry Richarda Nixona, kdy se podařilo poněkud zvrátit drtivou převahu demokratů v Senátu. Tato éra skončila v roce 1974 díky aféře Watergate.

¹⁹⁶² Opět, jako v roce 1962, byl od dvacet dva demokratů z jihu.

¹⁹⁶³ Počet jižních demokratů se nepatrně snížil na dvacet jedna, avšak přesto zůstává stabilní; Hartmann 1977, str. 46 a 109. Obrat v podpoře jižních států republikánské straně v prezidentských volbách se v té době ještě nepromítl i do podpory kandidátů na post kongresmana. Prvním senátorem zvoleným na hlubokém jihu za republikány byl až v roce 1978 Thad Cochran ve státě Mississippi.

http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_Senate_elections%2C_1978

¹⁹⁶⁴ V tomto i v následujících obdobích jím byl zástupce Virginie.

http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_Senate_elections%2C_1970. Původně demokrat, jako nezávislý podporoval spíše republikány.

¹⁹⁶⁵ *Conservative*. Jednalo se o stranu ve státě New York, kterou založili někteří republikáni v opozici vůči guvernérovi státu New York Nelsonu Rockefellerovi, který byl sice také republikán, ale podle nich příliš liberální. V Senátu hlasoval jejich zástupce James L. Buckley společně s republikány.

Příloha č. 14

Následující tabulky ukazují postupně přehled prezidentů pro tempore, vůdců většin a menšin v Senátu v 50.-70. letech 20. století:¹⁹⁶⁶

prezident pro tempore	strana	stát	období
		New	
Styles Bridges	R	Hampshire	3. ledna 1953 -4. ledna 1955
Walter F. George ¹⁹⁶⁷	D	Georgie	5. ledna 1955 - 2. ledna 1957
Carl Hayden	D	Arizona	3. ledna 1957 - 2. ledna 1969
Richard B. Russell, Jr.	D	Georgie	3. ledna 1969 - 21. ledna 1971
Allen J. Ellender	D	Lousiana	22. ledna 1971 - 27. července 1972
			28. července 1972-
James O. Eastland	D	Mississippi	27. prosince 1978

vůdce většiny	strana	stát	období
Robert A. Taft ¹⁹⁶⁸	R	Ohio	1953
William F. Knowland	R	Kalifornie	1953-5
Lyndon Johnson	D	Texas	1955-61
Mike Mansfield	D	Montana	1961-77

vůdce menšiny	strana	stát	období
Lyndon Johnson	D	Texas	1953-5
William F. Knowland	R	Kalifornie	1955-9
Everett M. Dirksen	R	Illinois	1959-69
Hugh Scott ¹⁹⁶⁹	R	Pensylvánie	1969-77

¹⁹⁶⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/President_pro_tempore_of_the_United_States_Senate
http://en.wikipedia.org/wiki/Party_leaders_of_the_United_States_Senate

¹⁹⁶⁷ Demokratičtí *presidenti pro tempore* byli příslušníky jižního křídla strany - byli nejdéle sloužícími senátory své strany vzhledem k jistému znovuzvolené ve svých státech.

¹⁹⁶⁸ Taft byl neúspěšným účastníkem republikánských prezidentských primárek v roce 1952 a představitelem konzervativního křídla strany.

¹⁹⁶⁹ Bernstein 1974, str. 79.

Příloha č. 15

Tabulka s přehledem členů vlády Dwighta D. Eisenhowera:¹⁹⁷⁰

Ministerstvo	Ministr	Období
zahraničí	John Foster Dulles ¹⁹⁷¹	1953-59
	Christian A. Herter ¹⁹⁷²	1959-61
financí	George M. Humphrey	1953-57
	Robert B. Anderson ¹⁹⁷³	1957-61
obraný	Charles E. Wilson	1953-57
	Neil H. McElroy	1957-59
	Thomas S. Gates, Jr.	1959-61
spravedlnosti	Herbert Brownell, Jr.	1953-57
	William P. Rogers ¹⁹⁷⁴	1957-61
pošt	Arthur E. Summerfield ¹⁹⁷⁵	1953-61
vnitra	Douglas McKay	1953-56
	Fred A. Seaton	1956-61
zemědělství	Ezra T. Benson ¹⁹⁷⁶	1953-61
obchodu	Sinclair Weeks ¹⁹⁷⁷	1953-58
	Lewis L. Strauss ¹⁹⁷⁸	1958-59
práce	Frederick H. Mueller	1959-61
	Martin P. Durkin	1953
	James P. Mitchell	1953-61

¹⁹⁷⁰ http://en.wikipedia.org/wiki/Presidency_of_Dwight_D._Eisenhower

¹⁹⁷¹ Dulles byl jedním z nejvlivnějších amerických ministrů zahraničí v historii (vedle např. Henryho Kissingera). Odešel na vlastní žádost ze zdravotních důvodů, měsíc po své rezignaci zemřel. Jeho bratr Allen Dulles byl ředitelem CIA. Eisenhower změnil povahu CIA - jejím úkolem již nebylo pouze shromažďovat zpravodajské informace, ale stala se také operační jednotkou armády, využívanou k různým tajným zahraničním akcím. Reston 1991, str. 194 a 203.

¹⁹⁷² V letech 1953-57 působil ve funkci guvernéra státu Massachusetts, 1962-66 pak jako první zastával post šéfa Úřadu obchodního představitele Spojených států.

¹⁹⁷³ V letech 1953-54 stál v čele ministerstva námořnictva. Ministerstvo námořnictva byl sice zrušen v roce 1947, kdy vzniklo jednotné ministerstvo obrany, avšak jednotlivé složky (pozemní vojsko, námořnictvo a letectvo) pak nadále relativně samostatně působily v rámci jednotného ministerstva obrany. Jejich představitelé však byli podřízeni přímo ministru obrany a nebyli členy kabinetu.

¹⁹⁷⁴ V letech 1969-73, v době Nixonovy administrativy, sloužil jako ministr zahraničních věcí. Ve srovnání s Dullem se však jednalo o jednoho z nejméně vlivných ministrů zahraničí v historii - hlavní slovo v této oblasti měl prezidentův poradce pro otázky národní bezpečnosti H. A. Kissinger.

¹⁹⁷⁵ Vedle ministra zemědělství E. Bensona jediný ministr, který sloužil plných 8 let. Před svým nástupem do funkce ministra zemědělství působil rok jako předseda republikánského národního výboru (Chairman of the Republican National Committee).

¹⁹⁷⁶ Od roku 1985 až do své smrti v roce 1994 působil jako prezident Církve Ježíše Krista svatých posledních dnů (The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints).

¹⁹⁷⁷ V letech 1949-52 působil jako guvernéř státu Oregon.

¹⁹⁷⁸ Před svým uvedením do úřadu ministra obchodu působil pět let jako předseda Komise pro jadernou energii (Chairman of the United States Atomic Energy Commission).

zdravotnictví, ¹⁹⁷⁹	Oveta Culp Hobby ¹⁹⁸⁰	1953-55
školsství a	Marion B. Folsom	1955-58
sociální péče	Arthur S. Flemming	1958-61

¹⁹⁷⁹ K rozdělení tohoto společného ministerstva došlo na konci sedmdesátých let.

¹⁹⁸⁰ Jejím náměstkem byl v letech 1953-54 pozdější viceprezident Nelson A. Rockefeller. Po zřízení tohoto ministerstva byla jeho první představitelkou. Působila rovněž jako první velitelkou Ženských armádních sborů (*Women's Army Corps*) po jejich zřízení v roce 1942.

Jako konzervativní politička se postavila proti bezplatnému očkování dětí proti obrně. Po jejím velmi neobratném vyjádření před Senátem proběhly celou zemí protesty, které ji přinutily k rezignaci. Schäfer 1995, str. 369.

Příloha č. 16**Tabulka ukazuje složení vlády během Kennedyho administrativy:¹⁹⁸¹**

Ministerstvo	Ministr	Období
zahraničí	Dean Rusk ¹⁹⁸²	1961-63
financí	C. Douglas Dillon	1961-63
obraný	Robert S. McNamara ¹⁹⁸³	1961-63
spravedlnosti	Robert F. Kennedy ¹⁹⁸⁴	1961-63
pošt	J. Edward Day	1961-63
	John A. Gronouski	1963
vnitř	Stewart L. Udall	1961-63
zemědělství	Orville L. Freeman	1961-63
obchodu	Luther H. Hodges	1961-63
práce	Arthur J. Goldberg ¹⁹⁸⁵	1961-62
	W. Willard Wirtz	1962-63
zdravotnictví	Abraham A. Ribicoff ¹⁹⁸⁶	
školy a	Anthony J.	1961-62
sociální péče	Celebrezze	1962-63

¹⁹⁸¹ http://en.wikipedia.org/wiki/John_Kennedy

¹⁹⁸² Vzhledem k tomu, že Kennedy se rozhodl řídit zahraniční politiku převážně sám, byl Rusk odstaven na vedlejší kolej. Měl v té době blízko k viceprezidentovi L. Johnsonovi, který jej ponechal ve funkci i po Kennedyho smrti. Graubard 2007, str. 391.

¹⁹⁸³ McNamara byl předsedou představenstva společnosti Ford Motor Company.

¹⁹⁸⁴ Podrobněji viz výše.

¹⁹⁸⁵ Z ministerstva odešel, neboť jej prezident Kennedy jmenoval soudcem Nejvyššího soudu. V tomto orgánu působil do roku 1965, poté se stal velvyslancem při OSN.

¹⁹⁸⁶ Před příchodem na ministerstvo zdravotnictví, školství a sociální péče působil v letech 1955-61 jako guvernér státu Connecticut.

Příloha č. 17

Složení vlád během administrativ Lyndona B. Johnsona:¹⁹⁸⁷

Ministerstvo	Ministr	Období
zahraničí	Dean Rusk	1963-69
financí	C. Douglas Dillon	1963-65
	Henry H. Fowler	1965-68
	Joseph W. Barr	1968-69
obraný	Robert McNamara ¹⁹⁸⁸	1963-68
	Clark M. Clifford ¹⁹⁸⁹	1968-69
spravedlnosti	Robert F. Kennedy ¹⁹⁹⁰	1963-64
	Nicholas deB. Katzenbach	1964-66
	Ramsey Clark	1966-69
pošt	John A. Gronouski	1963-65
	Larry O'Brien	1965-68
	W. Marvin Watson ¹⁹⁹¹	1968-69
vnitra	Stewart Lee Udall	1963-69
	Orville Lothrop	
zemědělství	Freeman ¹⁹⁹²	1963-69
	Luther Hartwell	
obchodu	Hodges ¹⁹⁹³	1963-65
	John Thomas Connor	1965-67
	Alexander Buel	
	Trowbridge	1967-68
	Cyrus Rowlett Smith	1968-69
práce	W. Willard Wirtz	1963-69
zdravotnictví,	Anthony Celebrezze	1963-65
školství a	John William Gardner	1965-68
sociální péče	Wilbur Joseph Cohen	1968-69
	Robert Clifton	
bydlení a	Weaver ¹⁹⁹⁴	1966-68
rozvoje měst	Robert Coldwell Wood	1969
dopravy ¹⁹⁹⁵	Alan Stephenson Boyd	1967-69

¹⁹⁸⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/Lyndon_B._Johnson

¹⁹⁸⁸ Během jeho působení na postu ministra obrany došlo k eskalaci války ve Vietnamu. Tuto funkci opustil, aby se na dalších třináct let stal prezidentem Světové banky. K odchodu jej donutil prezident Johnson. Kissinger 2006, str. 278.

¹⁹⁸⁹ V letech 1946-50 působil jako poradce prezidenta Trumana.

¹⁹⁹⁰ Podrobněji viz výše.

¹⁹⁹¹ Než se stal ministrem pošt, působil tři roky jako personální šéf Bílého domu.

¹⁹⁹² V letech 1955-61 působil jako guvernér státu Minnesota.

¹⁹⁹³ Před příchodem na ministerstvo obchodu zastával v letech 1954-1961 funkci guvernéra Severní Karolíny.

¹⁹⁹⁴ Byl prvním ministrem tohoto nově zřízeného ministerstva a zároveň vůbec prvním Afroameričanem, který se stal členem kabinetu.

¹⁹⁹⁵ Jednalo se o nově zřízené ministerstvo.

Příloha č. 18
Tabulka s přehledem členů vlády během obou administrativ R. Nixona:¹⁹⁹⁶

Ministerstvo	Ministr	Období
zahraničí	William P. Rogers ¹⁹⁹⁷	1969-73
	Henry Kissinger ¹⁹⁹⁸	1973-74
financí	David M. Kennedy	1969-71
	John Connally ¹⁹⁹⁹	1971-72
	George Shultz ²⁰⁰⁰	1972-74
	William Simon	1974
obraný	Melvin R. Laird	1969-73
	Elliot Richardson ²⁰⁰¹	1973-74
	James Schlesinger ²⁰⁰²	1974
	John N. Mitchell ²⁰⁰³	1969-72
spravedlnosti	Richard Kleindienst	1972-73
	Elliot Richardson	1973-74
	William B. Saxbe	1974
	Winton M. Blount	1969-71
pošt ²⁰⁰⁴	Walter Joseph	
	Hickel ²⁰⁰⁵	1969-71
vnitra	Rogers Morton ²⁰⁰⁶	1971-74
	Clifford M. Hardin	1969-71
zemědělství	Earl Butz	1971-74
	Maurice Stans	1969-72
	Peter Peterson	1972-73
	Frederick B. Dent ²⁰⁰⁷	1973-74

¹⁹⁹⁶ <http://en.wikipedia.org/wiki/Nixon>

¹⁹⁹⁷ V letech 1957-61, během administrativy prezidenta D. Eisenhowera, působil jako ministr spravedlnosti.

¹⁹⁹⁸ Podrobněji viz výše.

¹⁹⁹⁹ V roce 1961 sloužil jako ministr námořnictva. Post ministra námořnictva byl sice zrušen v roce 1947, kdy vzniklo jednotné ministerstvo námořnictva, avšak jednotlivé složky (pozemní vojsko, námořnictvo a letectvo) pak nadále relativně samostatně působily v rámci jednotného ministerstva obrany. Jejich představitelé však byli podřízeni přímo ministru obrany a nebyli členy kabinetu. V letech 1963-69 pak zastával funkci guvernéra Texas.

²⁰⁰⁰ Kromě postu ministra financí byl v letech 1969-70 ministrem práce, 1970-72 ředitelem Úřadu pro řízení a rozpočet a konečně v letech 1982-89, během administrativy R. Reagana, zastával pozici ministra zahraničních věcí.

²⁰⁰¹ Jeden z „rekordmanů“, co se týče obsazování ministerských postů. Nejprve byl v letech 1970-73 ministrem zdravotnictví, školství a sociální péče. V roce 1973 pak zastával post ministra obrany a následně ministra spravedlnosti. Této funkce se vzdal v souvislosti s aférou Watergate, neboť odmítl odvolat „nezávislého“ vyšetřovatele Archibalda Coxe. Během Fordovy administrativy, v letech 1976-77, působil jako ministr obchodu. http://en.wikipedia.org/wiki/Elliot_Richardson

²⁰⁰² V roce 1973 byl krátce ředitelem CIA, 1977-79, během Carterovy administrativy, pak prvním ministrem energetiky.

²⁰⁰³ Za svou činnost během působení v této funkci byl nakonec uvězněn. Majstr 1997, str. 107.

²⁰⁰⁴ Tento úřad zůstal zachován i po roce 1971, avšak jeho představitel již nebyl členem kabinetu.

²⁰⁰⁵ Celkem dvakrát působil ve funkci guvernéra Aljašky, v letech 1966-69 a 1990-94.

²⁰⁰⁶ V letech 1975-76 působil jako ministr obchodu.

²⁰⁰⁷ Po odchodu z funkce ministra obchodu působil v letech 1975-77 jako ředitel Úřadu obchodního představitele Spojených států.

práce	George Shultz	1969-70
	James D. Hodgson	1970-73
	Peter J. Brennan	1973-74
zdravotnictví,	Robert Finch	1969-70
školsství a	Elliot Richardson	1970-73
zdravotnictví	Caspar Weinberger ²⁰⁰⁸	1973-74
bydlení a	George Romney ²⁰⁰⁹	1969-73
rozvoje měst	James Thomas Lynn	1973-74
dopravy	John A. Volpe ²⁰¹⁰	1969-73
	Claude Brinegar	1973-74

²⁰⁰⁸ Před příchodem na ministerstvo zdravotnictví, školství a sociálních věcí zastával čtyři roky funkci ředitel Úřadu pro řízení a plánování. Ronald Reagan jej později pověřil řízením ministerstva obrany. Tento post zastával v letech 1981-87.

²⁰⁰⁹ Podrobněji viz výše.

²⁰¹⁰ Než jej prezident Nixon jmenoval ministrem dopravy, působil po dvě oddělaná volební období (1961-63 a 1965-67) jako guvernér státu Massachusetts.

Příloha č. 19

Tabulka s přehledem členů vlády během administrativy Geralda R. Forda:²⁰¹¹

Ministerstvo	Ministr	Období
zahraničí	Henry Kissinger ²⁰¹²	1974-77
financí	William E. Simon	1974-77
obraný	James R. Schlesinger ²⁰¹³	1974-75
	Donald Rumsfeld ²⁰¹⁴	1975-77
spravedlnosti	William Saxbe	1974-75
	Edward Levi	1975-77
vnitra	Rogers Morton ²⁰¹⁵	1974-75
	Stanley K. Hathaway ²⁰¹⁶	1975
	Thomas S. Kleppe	1975-77
zemědělství	Earl Butz	1974-75
	John Albert Knebel	1976-77
obchodu	Frederick B. Dent	1974-75
	Rogers Morton	1975-76
	Elliot Richardson ²⁰¹⁷	1976-77
práce	Peter J. Brennan	1974-75
	John Thomas Dunlop	1975-76
	William Usery, Jr.	1976-77
zdravotnictví,		
školsství a	Caspar Weinberger	1974-75
sociální péče	F. David Mathews	1975-77
bydlení a	James Thomas Lynn	1974-75
rozvoje měst	Carla Anderson Hills ²⁰¹⁸	1975-77
dopravy	Claude Brinegar	1974-75
	William Thaddeus Coleman, Jr.	1975-77

²⁰¹¹ http://en.wikipedia.org/wiki/Gerald_Ford

²⁰¹² Vedle ministra financí W. Simona jediný člen Nixonovy vlády, který jím zůstal až do konce Fordova funkčního období. Podrobněji viz výše.

²⁰¹³ V roce 1973 byl krátce ředitelem CIA, za prezidenta Cartera sloužil v letech 1977-79 jako první šéf ministerstva energetiky.

²⁰¹⁴ Rumsfeld sloužil celkem čtyři volební období ve Sněmovně reprezentantů (za okrsek Chicago ve státě Illinois) Roku 1969 se stal ředitelem Úřadu pro ekonomické příležitosti (měl na starosti boj proti chudobě), v letech 1973-74 působil jako velvyslanec při NATO, poté rok jako Fordův personální šéf Bílého domu (jeho nástupcem v této funkci po jmenování ministrem obrany se stal pozdější viceprezident Dick Cheney). Woodward, 2003, str. 41.

Kdysi se o něm hovořilo jako o republikánském Kennedym a velké naději pro tuto stranu. V letech 2001-2006, během administrativy prezidenta George W. Bushe, působil opět jako ministr obrany, je spjat především s válkou v Iráku a bojem proti teroru.

²⁰¹⁵ Během Fordovy administrativy zastával rovněž post ministra obchodu.

²⁰¹⁶ V letech 1967-75 působil jako guvernér Wyomingu.

²⁰¹⁷ Jeden z „rekordmanů“, co se týče obsazování ministerských postů. Nejprve byl v letech 1970-73 ministrem zdravotnictví, školsství a sociální péče. V roce 1973 pak zastával post ministra obrany a následně ministra spravedlnosti. Této funkce se vzdal v souvislosti s aférou Watergate, neboť odmítl odvolat „nezávislého“ vyšetřovatele Archibalda Coxe.

²⁰¹⁸ Jediná žena ve Fordově kabinetu.

Příloha č. 20

Seznam signatářů Jižního manifestu (*Southern Manifesto*) ze dne 12. března 1956:²⁰¹⁹

Senátoři, kteří manifest podpsali:

John Sparkman,²⁰²⁰ demokrat, Alabama
Lister Hill, demokrat, Alabama
William Fulbright, demokrat, Arkansas
John L. McClellan, demokrat, Arkansas
George A. Smathers, demokrat, Florida
Spessard Holland, demokrat, Florida
Walter F. George, demokrat, Georgie
Richard B. Russell, demokrat, Georgie
Allen J. Ellender, demokrat, Louisiana
Russell B. Long, demokrat, Louisiana
James O. Eastland, demokrat, Mississippi
John Stennis, demokrat, Mississippi
Samuel Ervin, demokrat, Severní Karolína
W. Kerr Scott, demokrat, Severní Karolína
Strom Thurmond, demokrat, Jižní Karolína
Olin D. Johnston, demokrat, Jižní Karolína
Price Daniel, demokrat, Texas
Harry F. Byrd, demokrat, Virginie
A. Willis Robertson, demokrat, Virginie

Senátoři, kteří manifest nepodepsali:

Albert Gore, Sr.,²⁰²¹ demokrat, Tennessee
Estes Kefauver,²⁰²² demokrat, Tennessee
Lyndon B. Johnson,²⁰²³ demokrat, Texas

Reprezentanti, kteří podepsali manifest:

George Andrews, demokrat, Alabama
Frank W. Boykin, demokrat, Alabama
Carl Elliott, demokrat, Alabama
George M. Grant, demokrat, Alabama
George Huddleston, Jr., demokrat, Alabama
Robert E. Jones, demokrat, Alabama
Albert Rains, demokrat, Alabama
Kenneth A. Roberts, demokrat, Alabama
Armistead Selden, demokrat, Alabama

²⁰¹⁹ http://en.wikipedia.org/wiki/Southern_Manifesto

²⁰²⁰ John Sparkman byl neúspěšným demokratickým kandidátem na post viceprezidenta z roku 1952.

²⁰²¹ Gore byl otcem pozdějšího viceprezidenta z let 1993-2001 a držitele Nobelovy ceny míru za rok 2007. Zajímavé je, že v roce 1964 hlasoval proti zákonu o občanských právech.

²⁰²² Kefauver sloužil v letech 1939-49 jako demokratický člen Sněmovny reprezentantů, zvolen byl ve 3. kongresovém okrsku ve státě Tennessee. V letech 1949-63 pak zasedal v Senátu. V roce 1956 byl neúspěšným demokratickým kandidátem na post viceprezidenta.

<http://en.wikipedia.org/wiki/Kefauver>

²⁰²³ Pozdější viceprezident a prezident nebyl vůbec otázan, zda chce Jižní manifest podepsat, neboť byl vůdcem demokratické frakce v Kongresu, kam spadali i severní demokraté.

E.C. Gathings, demokrat, Arkansas
Oren Harris, demokrat, Arkansas
Brooks Hays, demokrat, Arkansas
Wilbur D. Mills, demokrat, Arkansas
W. F. Norrell, demokrat, Arkansas
James W. Trimble, demokrat, Arkansas
Charles E. Bennett, demokrat, Florida
James A. Haley, demokrat, Florida
Albert Herlong, Jr., demokrat, Florida
D. R. „Billy“ Matthews, demokrat, Florida
Paul G. Rogers, demokrat, Florida
Robert Sikes, demokrat, Florida
Iris F. Blicht, demokrat, Georgie
Paul Brown, demokrat, Georgie
James C. Davis, demokrat, Georgie
John James Flynt, Jr., demokrat, Georgie
E.L. Forrester, demokrat, Georgie
Phil M. Landrum, demokrat, Georgie
Henderson Lanham, demokrat, Georgie
John L. Pilcher, demokrat, Georgie
Prince H. Preston, demokrat, Georgie
Carl Vinson, demokrat, Georgie
Hale Boggs, demokrat, Lousiana
Overton Brooks, demokrat, Lousina
F. Edward Hebert, demokrat, Lousina
George S. Long, demokrat, Lousina
James H. Morrison, demokrat, Lousina
Otto E. Passman, demokrat, Lousina
T. Ashton Thompson, demokrat, Lousina
Edwin E. Willis, demokrat, Lousina
Thomas G. Abernathy, demokrat, Mississippi
William M. Colmer, demokrat, Mississippi
Frank E. Smith, demokrat, Mississippi
Jamie L. Whitten, demokrat, Mississippi
John Bell Williams, demokrat, Mississippi
Arthur Winstead, demokrat, Mississippi
Hugh Q. Alexander, demokrat, Severní Karolína
Graham A. Barden, demokrat, Severní Karolína
Herbert C. Bonner, demokrat, Severní Karolína
Frank Carlyle, demokrat, Severní Karolína
Carl Durham, demokrat, Severní Karolína
Lawrence Fountain, demokrat, Severní Karolína
Woodrow W. Jones, demokrat, Severní Karolína
George A. Shuford, demokrat, Severní Karolína
Robert T. Ashmore, demokrat, Jižní Karolína
W.J. Bryan Dorn, demokrat, Jižní Karolína
John L. McMillan, demokrat, Jižní Karolína
James P. Richards, demokrat, Jižní Karolína
John J. Riley, demokrat, Jižní Karolína
L. Mendel Rivers, demokrat, Jižní Karolína

Jere Cooper, demokrat, Tennessee
Clifford Davis, demokrat, Tennessee
James B. Frazier, Jr., demokrat, Tennessee
Tom Murray, demokrat, Tennessee
Wright Patman, demokrat, Texas
John Dowdy, demokrat, Texas
Walter Rogers, demokrat, Texas
O. C. Fisher, demokrat, Texas
Martin Dies, Jr., demokrat, Texas
Edward J. Robeson, Jr., demokrat, Virginie
Porter Hardy, demokrat, Virginie
J. Vaughan Gary, demokrat, Virginie
Watkins M. Abbitt, demokrat, Virginie
William M. Tuck, demokrat, Virginie
Richard Harding Poff, republikán, Virginie
Burr Harrison, demokrat, Virginie
Howard W. Smith, demokrat, Virginie
W. Pat Jennings, demokrat, Virginie
Joel T. Broyhill, republikán, Virginie

Reprezentanti, kteří nepodepsali manifest:

Dante Fascell, demokrat, Florida
William Cramer, republikán, Florida
Richard Chatham, demokrat, Severní Karolína
Harold Cooley, demokrat, Severní Karolína
Charles Deane, demokrat, Severní Karolína
Charles Jonas, republikán, Severní Karolína
Howard Baker, Sr., republikán, Tennessee
Ross Bass, demokrat, Tennessee
Joe Evins, demokrat, Tennessee
Percy Priest, demokrat, Tennessee
B. Carroll Reece, republikán, Tennessee
Jack Brooks, demokrat, Texas
Brady Gentry, demokrat, Texas
Sam Rayburn, demokrat, Texas
Bruce Alger, republikán, Texas
Olin E. Teague, demokrat, Texas
Albert Thomas, demokrat, Texas
Clark W. Thompson, demokrat, Texas
Homer Thornberry, demokrat, Texas
William Poage, demokrat, Texas
Jim Wright, demokrat, Texas
Frank Ikard, demokrat, Texas
John J. Bell, demokrat, Texas
Joe Madison Kilgore, demokrat, Texas
J. T. Rutherford, demokrat, Texas
Omar Burleson, demokrat, Texas
George Mahon, demokrat, Texas
Paul Kilday, demokrat, Texas

Příloha č. 21

Následující tabulka udává účast černých voličů ve volbách v letech 1940-1984 v jižních státech (dále jsou rozděleny na vnější a hluboký jih):²⁰²⁴

rok	jih	vnější jih	hluboký jih
1940	3%	5%	1%
1947	12%	17%	8%
1956	25%	29%	21%
1964	43%	52%	30%
1966	52%	58%	46%
1968	62%	67%	57%
1976	63%	62%	64%
1984	59%	58%	59%

²⁰²⁴ Politics 1987, str. 137.

Příloha č. 22

Následující tabulka udává volební účast různých skupin obyvatelstva v polovině 50. let a v roce 1980:²⁰²⁵

	1952-56		1980	
	jih	mimo jih	jih	mimo jih
všichni	51%	80%	47%	57%
bílí	62%	81%	48%	59%
černí	13%	61%	42%	44%
muži	63%	84%	45%	60%
ženy	41%	76%	48%	55%
VŠ	84%	91%	62%	65%
SŠ a méně	44%	78%	38%	52%

²⁰²⁵ Politics 1987, str. 187

Příloha č. 23

Pořadí témat, která především trápila Američany v roce 1968:²⁰²⁶

1. Vietnam
2. kriminalita
3. zachování vojenské obranné síly USA
4. výtržnictví ve městech
5. zabránění třetí světové válce
6. ceny a životní náklady
7. drogy
8. zachování respektu USA v cizině
9. utrácení vlády
10. komunistická Čína
11. posílení morálních standardů v zemi
12. boj proti mezinárodnímu komunismu
13. posílení NATO a dalších spojeneckých svazků
14. vztahy s Ruskem (SSSR)
15. zlepšení vzdělávacího systému
16. redukce státní moci
17. rasové problémy
18. zajištění zdravotní péče i pro nízkopříjmové skupiny
19. znečištění vody a ovzduší
20. silnější federální vláda
21. přestavba našich měst

²⁰²⁶ Chester 1968, str. 388.

Příloha č. 24
Tabulka ukazující vývoj federální dotace jednotlivým státům v 50.-80. letech 20. století:²⁰²⁷

rok	fed. pomoc v mld. \$	% fed. výdajů	% státních a místních výdajů
1955	3,2	4,7	10,1
1960	7	7,6	14,7
1965	10,9	9,2	15,3
1970	24	12,3	19,2
1975 ²⁰²⁸	49,8	15,4	23
1980 ²⁰²⁹	91,5	15,9	26,3
1985	106	11,2	21
1989 ²⁰³⁰	121,8	10,7	17,7

²⁰²⁷ Wilson 1995, str. 38

²⁰²⁸ Ke zvyšování federálních dotací docházelo i během Nixonovy republikánské administrativy, avšak především díky demokraty ovládanému Kongresu.

²⁰²⁹ V roce, ve kterém byl Ronald Reagan zvolen prezidentem, dosáhly federální dotace jednotlivým státům svého vrcholu.

²⁰³⁰ Na konci Reaganovy vlády byly sice federální dotace v absolutních hodnotách vyšší, než na jejím začátku, relativně však došlo k jejich téměř třetinovému snížení.

Příloha č. 25

Série zákonů z počátku 70. let, kterými Kongres svázal ruce prezidentovi ohledně možnosti poskytnout materiální či vojenskou pomoc státům jihovýchodní Asie:²⁰³¹

1) Fulbrightův dodatek k zákonu o vojenských výdajích pro finanční rok 1971 (*Armed Forces Appropriation Authorization for Fiscal Year 1971*), jenž vešel v platnost 7. října 1970, stanovil, že Jihovietnamci a další armády svobodných zemí (jako například thajská) nemohou použít fondy poskytnuté na základě tohoto zákona k vojenské podpoře Kambodže a pomoci této zemi. Dodatek také zakazoval Jihovietnamcům a ostatním svobodným státům předat Kambodži jakékoli vojenské dodávky poskytnuté na základě tohoto zákona. Takže limit pro pomoc tomuto státu se náhle vztahoval i na americké spojence v jihovýchodní Asii, jako by hlavním národním problémem bylo uzavřít všechny cestičky, jak podat této zemi pomocnou ruku.

2) Cooperův - Churchův dodatek k zákonu o dodatečné zahraniční pomoci z roku 1970 (*Supplementary Foreign Assistance Act*), jenž vstoupil v platnost 5. ledna 1971, zakazoval použít finanční fondy pro vyslání pozemních sil Spojených států do Kambodže, nebo pro financování amerických poradců v této zemi“. Spojeným státům tak zákon zakazoval poskytnout Kambodžanům takovou instruktáž a výcvik, jež potřebovali, aby se stali efektivní bojovou silou.

3) Symingtonův - Caseův dodatek k zákonu o zahraniční pomoci a zákonu o odpovídající pomoci (*Substitute Foreign Assistance Act; Related Assistance Act*), který začala platit 7. února 1972, omezil celkový počet „civilních pracovníků a zaměstnanců ministerstev vlády Spojených států, kteří jsou občany USA“ a působí v Kambodži, na dvě stě, a to v kterémkoli čase. Dodatek také omezil počet občanů třetích zemí zaměstnaných v Kambodži Spojenými státy na 85 osob. Toto opatření znemožnilo, aby Kambodžané dostali jakoukoli efektivní vojenskou nebo civilní instruktáž.

4) Druhý zákon o vojenských výdajích na rok 1973 (*Second Supplemental Appropriations Act for Fiscal Year 1973*), jež Nixon váhavě podepsal 1. června 1973, zakazoval použití fondů uvolněných na základě tohoto zákona na „přímou nebo nepřímou podporu bojové činnosti v Kambodži, Laosu, Severním a Jižním Vietnamu nebo nad jejich územím nebo v blízkosti jejich pobřeží“. Zákon také zakazoval použít po 15. srpnu jakékoli fondy uvolněné na základě jakéhokoli zákona ke shora zmíněným účelům. Jakákoli americká vojenská operace v Indočíně nebo v jejím okolí se tak stala nezákonnou. Tím také zmizely všechny obavy komunistů z trestu za porušování pařížské dohody.

5) Zákon o vojenských výdajích na finanční rok 1974 (*Continuing Appropriations Act for Fiscal Year 1974*) taktéž zakazoval použít jakékoli fondy k financování přímých nebo nepřímých bojových operací amerických sil „v Severním Vietnamu, Jižním Vietnamu, Laosu nebo Kambodži, nad jejich územím nebo u jejich břehů“. Tím prodloužil platnost zákazu u předcházejícího roku.

6) Zákon o zahraniční pomoci (*Foreign Assistance Act*), schválený 17. prosince 1973, stanovil, že žádné fondy uvolněné na základě jakéhokoli zákona nelze použít k financování vojenských nebo polovojenských bojových operací, jež by vedly zahraniční síly v Laosu, Kambodži, Severním Vietnamu, Jižním Vietnamu nebo Thajsku. Fondy směly použít jen ozbrojené síly země, která je dostala, a to jen

²⁰³¹ Kissinger 2004, str. 314-315.

k operacím na svém území. V praxi tedy například náš spojenec Thajsko ohrožovaný z Indočíny nemohl použít náš vojenský materiál - a tudíž ani své ozbrojené síly -, aby pomohl zemím, jejichž přežití považoval za důležité pro svou vlastní bezpečnost.²⁰³²

Severovietnamští komunisté podnikali rovněž pokusy o ovládnutí Laosu. Činili tak jednak přímými akcemi, jednak prostřednictvím místní komunistické organizace Pathet Lao. V Laosu vlastně od roku 1961 zuřila občanská válka na třech frontách. Na severovýchodě země (tedy při hranicích se Severním Vietnamem) měl své základny Pathet Lao, neutralistické síly ovládaly především střed země se známou Planinou džbánů a konečně na hranicích s Thajskem u řeky Mekong mělo své zázemí jedno malé pravicové uskupení. V Laosu se Spojené státy angažovaly pouze nepřímo, zdaleka nejméně ze všech indočínských států.

²⁰³² V roce 1973 Kongres rovněž schválil zákon o válečných pravomocích – ten stanovil povinnost prezidenta informovat Kongres v případě vyslání ozbrojených sil do zahraničí a dále mu ponechal právo disponovat armádou bez souhlasu Kongresu po dobu šedesáti dní (některá ustanovení již Nejvyšší soud prohlásil za neústavní). Chmaitilliová 2005, str. 57.

Příloha č. 26

Memorandum H. Kissingera, shrnující jeho názory na pouliční protiválečné demonstrace, určené prezidentu R. Nixonovi:²⁰³³

1) Kdo jsou?

Jde o velmi smíšenou skupinu - ať již jde o sociální původ, politické názory, potenciál pomoci nebo škodit. Z těch, kdo pochodovali na demonstracích byli někteří určitě potomky bohatých rodin a chtějí se tedy ostře odlišit od svých rodičů. Ale mnozí mají otce, kteří chodili na vysokou školu koncem 40. let na základě zákona o vojenských vysloužilcích a kteří stále volili Stevensona.²⁰³⁴ Mnoho demonstrantů bezpochyby patřilo k první generaci z převážně městských vrstev volících demokraty, která se dostala na vysoké školy. A jestliže Tom Wicker²⁰³⁵ mluví za sebe a za své kolegy, když prohlašuje, že tam v ulicích „jsou naše děti“, pak jsou to také potomci některých tradičně demokraty volících profesních skupin...

2) Proč se dali na pochod?

Motivy, které mají, jsou také zcela diferencované. V širším slova smyslu jde většinou o oběti z řad bohatých. Ti mají čas na sebelítost a jejich vzdělání jim umožňuje využít ho k módní kritice „systému“. Psychologické počátky věci jsou však zřejmě irelevantní. V každé generaci maří mládež svou energii tím, že se vzteká, horlí nebo propadá zmatku. Skupina, o které mluví Pat,²⁰³⁶ je specifická šíří záběru svého politického uvědomění a aktivismu. Rekrutuje se koneckonců z největší skupiny vzdělaných mladých lidí v dějinách.

A kromě toho, že jsou značně politicky uvědomělí, jsou mnozí z nich zásadně proti establishmentu nejen proto, že je to přirozená tendence odcizující se mladé generace, ale také proto, že je to hlavní myšlenka současných akademických publikací. Moderní americká sociologie, psychologie, politická věda atd. ukazují v jasném světle (jak také mají) chyby naší společnosti. Mocná společenská kritika je i v některých nejlepších dílech naší moderní literatury. Toto vše musí padnout na úrodnou půdu - a zasáhnout ji více než kdykoli předtím - v zemi, která posílá na vysoké školy osm milionů dětí.

Praktický výsledek je velmi smíšený.

Malá menšina hledá únik (jak tomu je vždy) v prázdném radikalismu.²⁰³⁷

Jsem však přesvědčen, že naprostá většina těchto mladých lidí v celé zemi zůstává pozoruhodně otevřená, pokud jde o jejich budoucí politickou orientaci. Mnozí z nich jsou bystří a uvážliví. Chtějí napravovat zlo a nalézt sami sebe. Dychtí účastnit se a netrpělivě očekávají hmatatelné výsledky.²⁰³⁸ Každou odpověď přijímají ostražitě - mají hned podezření, že argumenty pro postupný (realistický) pokrok (mírem ve Vietnamu počínaje a rasovou segregací²⁰³⁹ konče) maskují nějaké temné spiknutí proti tomuto cíli.

²⁰³³ Kissinger 2006, str. 284.

²⁰³⁴ Je myšlen demokratický prezidentský kandidát z let 1952 a 1956 A. Stevenon.

²⁰³⁵ Tom Wicker byl žurnalista a Kissingerův někdejší kolega z Harvardu.

²⁰³⁶ Je myšlen Pat Moynihan, poradce prezidenta R. Nixona pro „městské záležitosti“ (*urban affairs advisor*). Kissingerův text je vlastně komentářem k memorandu tohoto muže.

²⁰³⁷ Toto je dle mého názoru nejdůležitější věta celého Kissingerova komentáře. Stručně a jasně vystihuje samu podstatu. Vzhledem k počtu obyvatel se skutečně jednalo o velmi malou skupinu. Ve svém důsledku se jednalo pouze o ničení a rabování, kdy se původní smysl naprosto vytrácel.

²⁰³⁸ Jedná se o typickou vlastnost mládí - dosáhnout všeho hned, okamžitě, bez ohledu na následky. S tím úzce souvisí idealismus, rovněž příznačný pro většinu mladých lidí.

²⁰³⁹ Problematikou desegregace se podrobně zabývám níže.

3) Jejich politický vliv

Začali nahánět hrůzu tím, že ke svým vlastním hlasům přidali obrovskou vlnu politického aktivismu, která musí mít vliv na ostatní i na jejich rodiče. Máme jasný důkaz ve fenoménu McCarthyho.²⁰⁴⁰

Vietnam je pouze symptom. Až tento problém zmizí, zaujme jeho místo jiný, protože oni bojují proti postavení establishmentu stejně mnoho jako proti danému problému.²⁰⁴¹

4) Co můžete dělat?

Souhlasím s Moynihanem, že jít proti této skupině čelem je kontraproduktivní. Tím nemá být řečeno, že byste měl být měkký na militanty. Naše země velmi potřebuje silné vedení z psychologického i politického hlediska...

Existují silné argumenty neutralizovat tuto potenciální sílu jednoduše tím, že se budete vyhýbat kolizi s ní. To v žádném případě neznamená politiku appeasementu. Znamená to, aby administrativa byla vnímaná tak, že bere vážně odpovědnou většinu těchto mladých lidí. Pozice by byla taková, že se mohou mýlit v podstatě sporu, ale že vy nepochybujete o původnosti a upřímnosti jejich úvah.

5) Můžete něco získat?

Kromě této neutralizace může existovat šance, že za čas získáte některé z těchto mladých lidí na svou stranu. Spory mezi demokraty a republikány ze čtyřicátých a padesátých let nezatěžují tuto generaci mladých Američanů.²⁰⁴²

Máte s mnohými z nich společné nebo základní - přesvědčení, že mašinérie liberalismu Nového údělu musí být radikálně reorganizována. Sdílíte také snahu, aby Amerika hrála ve světě vyváženější a zdrženlivější roli. Ve skutečnosti vyvracíte doma a ve světě většinu balvanů, které tyto děti chtějí vidět vyvrácené.²⁰⁴³

Při soustředěném citlivém úsilí objasnit nový přístup vaší administrativy²⁰⁴⁴ můžete klidně získat mezi těmi, kteří se zdají nenapravitelní, nějaké konvertity.“

²⁰⁴⁰ Kissinger má na mysli Josepha McCarthyho, který vedl na počátku padesátých let protikomunistickou kampaň. Podrobněji viz níže.

²⁰⁴¹ Je možné vést diskusi, kde byly hranice tohoto boje. Vystupovali pouze proti konkrétním lidem, konkrétním představitelům, či se vymezovali proti zřízení jako takovému?

²⁰⁴² To bylo pro R. Nixona velmi důležité, neboť (pokud pomineme hlavní mezistranické spory té doby) v té době tkvěly kořeny nenávisti, které proti němu cítily některé politické kruhy - nemohly zkousnout jeho tehdejší radikální antikomunismus, který pomáhal zemi upozornit na existenci reálného komunistického nebezpečí.

²⁰⁴³ Myšlena je nejspíše například politika smíření (*détente*) se Sovětským svazem či počátky kontaktů s Čínou.

²⁰⁴⁴ To však byl hlavní problém této administrativy - neuměla své četné úspěchy prodat a naopak nebyla schopna zabránit nafukování méně čtených neúspěchů. Zdá se, že tato neschopnost Nixonovy vlády odráží jeden ze základních rysů prezidentovy osobnosti.

Příloha č. 27**Stranická identifikace v eltech 1952-1976:²⁰⁴⁵**

strana/rok	1952	1956	1960	1964	1968	1972	1976
republikáni	27,20%	29,10%	29,40%	24,50%	24,20%	23,40%	23,20%
demokraté	47,20%	43,60%	45,30%	51,70%	45,40%	40,40%	39,70%
nezávislí	22,60%	23,40%	22,80%	22,80%	29,10%	34,70%	36,10%
apolitičtí	3,10%	3,80%	2,50%	0,90%	1,40%	1,40%	0,90%
dem. většina	20%	14,50%	15,90%	27,20%	21,20%	17%	16,50%

²⁰⁴⁵ Levine 1992, str. 31.

Příloha č. 28

Následující přehledy ukazují postupně hlas ve volbách a stranickou identifikaci mezi různými skupinami obyvatelstva (s důrazem na jejich barvu pleti; druhá tabulka udává stranickou identifikaci bílých obyvatel, třetí pak sebezařazení Afroameričanů) v letech 1948-1972:²⁰⁴⁶

	bílí dělnická třída	střední třída	černí dělnická třída	střední třída
rok voleb				
1948				
demokraté	46,10%	23,50%	30,00%	X
republikáni	15,1	51,4	10	X
jiná strana	1,8	1,1	0	X
nevolilo	34,2	21,9	56,7	X
jiná odpověď	2,7	2,2	3,3	X
1952				
demokraté	38,6	26,8	27,8	36,8
republikáni	36,6	59,4	6,5	15,8
jiná strana	0,3	0,2	0	0
nevolilo	23,8	12,8	65,7	42,1
jiná odpověď	0,7	0,8	0	5,3
1956				
demokraté	29,9	29	26,8	13,3
republikáni	39,7	54,6	9,8	40
jiná strana	0,1	0,5	0	0
nevolilo	29,1	15,3	62,5	46,7
jiná odpověď	1,2	0,5	0,9	0
1960				
demokraté	42,8	39,8	29,8	38,5
republikáni	33,2	49,1	14,6	26,9
jiná strana	0,7	0,3	0	0
nevolilo	22,7	9,7	39,8	34,6
jiná odpověď	0,5	1,1	5,8	0
1964				
demokraté	55,9	46,6	61,2	82,8
republikáni	19	37,3	0	0
jiná strana	0,2	0	0	0
nevolilo	23,6	15,5	37,8	13,8

²⁰⁴⁶ Abramson 1975, s tr. 15 a 65.

jiná odpověď	1,2	0,6	1	3,4
1968				
demokraté	26,7	28,4	65,2	78,3
republikáni	30	48	2,5	4,3
jiná strana	10,2	8,3	0	0
nevolilo	27,3	10,9	27,5	17,4
jiná odpověď		4,2	7,5	0
1972				
demokraté	19,9	23,1	48,2	70,9
republikáni	44,3	55,6	10,8	3,6
jiná strana	0,3	0,9	0	0
nevolilo	32,2	18,3	38,8	25,5
jiná odpověď	3,3	2,1	2,2	0

	1952	1956	1958	1960	1962
str.identif.					
silný D	21%	20%	26%	20%	22%
váhavý D	25%	23%	22%	25%	23%
nezávislý, k					
D	10%	6%	7%	6%	8%
nezávislý	6%	9%	8%	9%	8%
nezávislý, k					
R	7%	9%	5%	7%	7%
váhavý R	14%	14%	17%	14%	17%
silný R	14%	16%	12%	17%	13%
jiná strana	X	X	X%	1%	X
apolitičtí	2%	2%	3%	1%	3%
silná identif.	35%	36%	38%	36%	35%
silní + váhaví	75%	73%	77%	76%	75%
	1964	1966	1968	1970	1972
str.identif.					
silný D	24%	17%	16%	17%	12%
váhavý D	25%	27%	25%	22%	25%
nezávislý, k					
D	9%	9%	10%	11%	12%
nezávislý	8%	12%	11%	13%	13%
nezávislý, k					
R	6%	8%	10%	9%	11%
váhavý R	14%	16%	16%	16%	14%

silný R	12%	11%	11%	10%	11%
jiná strana	1%	X	X	X	X
apolitičtí	X	1%	1%	1%	1%
silná identif.	36%	27%	27%	27%	24%
silní + váhaví	75%	71%	68%	66%	62%

	1952	1956	1958	1960	1962
str. identif.					
dilný D	30%	27%	32%	25%	35%
váhavý D	22%	23%	19%	19%	25%
nezáv., k D	10%	5%	7%	7%	4%
nezávislý	4%	7%	4%	16%	6%
nezáv., k R	4%	1%	4%	4%	2%
váhavý R	8%	12%	11%	9%	7%
silný R	5%	7%	7%	7%	6%
jiná strana	1%	1%	0%	0%	1%
apolitický	17%	18%	16%	14%	15%
silná identif.	35%	34%	39%	32%	41%
silní + váhaví	65%	68%	69%	59%	73%

	1964	1966	1968	1970	1972
str. identif.					
dilný D	52%	30%	56%	41%	36%
váhavý D	22%	31%	29%	34%	31%
nezáv., k D	8%	11%	7%	7%	8%
nezávislý	6%	14%	3%	12%	12%
nezáv., k R	1%	2%	1%	1%	3%
váhavý R	5%	7%	1%	4%	4%
silný R	2%	2%	1%	0%	4%
jiná strana	0%	0%	0%	0%	X
apolitický	4%	3%	3%	1%	2%
silná identif.	54%	32%	57%	41%	40%
silní + váhaví	81%	70%	87%	79%	75%

12. Prameny a literatura

a) Vydané prameny

America Votes. A Handbook of Contemporary American election studies, Vol. 13, Washington 1979

The Annals of America, Détente and Domestic Crisis, Vol. 13, USA 1976

The Annals America 1961-68. The Burdens of World Power, Vol. 18, USA 1976

HODGSON, Godfrey (ed.), *The United States. Handbooks to the Modern World, Volume 2*, New York 1992

Public Papers of the Presidents of the United States, Dwight David Eisenhower 1960-1961, Washington 1961

Public Papers of the Presidents of the United States, John Fitzgerald Kennedy 1961, Washington 1962

Public Papers of the Presidents of the United States, John Fitzgerald Kennedy 1962, Washington 1963

Public Papers of the Presidents of the United States, John Fitzgerald Kennedy 1963, Washington 1964

Public Papers of the Presidents of the United States, Lyndon Baynes Johnson 1963-1964, Vol. 1-2, Washington 1965

SCHLESINGER, Arthur M., Jr. (ed.), *History of U.S. Political Parties. Volume IV. (1945-1972). The Politics of Change*, New York 1973

WHITNEY, Cleaves (ed.), *American Presidents. Farewell Messages to the Nation, 1796-2001*, New York 2003

b) Odborné stati a články

ABRAMSON, Paul R., ALDRICH, John H., PAOLINO, Phil, FOHDE, David R., *Third-Party and Independent Candidates in American Politics*. Wallace, Anderson, and Perot, *Political Science Quarterly*, Vol. 110, No. 3/1995

BORSTELMANN, T., *Hedging out Bets and Buing Time: John Kennedy and Racial Revolutions in the American South and Southern Africa*; in: *Diplomatic History* 24/2000, Oxford 2000

BURDEN, Barry C., *United States Senators as Presidential Candidates*, *Political Science Quarterly*, Vol. 117, No. 1/2002

CAVANAGH, Thomas E., Changes in American Voter Turnout, 1964-1976, *Political Science Quarterly*, Vol. 96, No. 1/1981

COTTER, Cornelius P., BIBBY, John F., Institutional Development of Parties and the Thesis of Party Decline, *Political Science Quarterly*, Vol. 95, No. 1/1980

ELLINGER, Jiří, Století pana X. Osudy diplomata a historika George F. Kennana, 1/2004, s. 36-40

FREEMAN, Jo, The Political Culture of the Democratic and Republican Parties, Vol. 101, No. 3/1986

GORDON, Nicole A., The Constitutional Right to Candidacy; in: *Political Science Quarterly*, Vol. 91, No. 3/1976

KEARNS, Doris, Lyndon Johnson's Political Personality; in : *Political Science Quarterly*, Vol. 91, No. 3/1976

LAFEBER, Walter, Kissinger and Acheson. The Secretary of State and the Cold War, *Political Science Quarterly*, Vol. 92, No. 2/1977

LAWRENCE, R. Jacobs, SHAPIRO, Robert Y., Presidential Manipulation of Polls and Public Opinion. The Nixon Administration and the Pollsters, *Political Science Quarterly*, Vol. 110, No. 4/1995-1996

LIENESCH, Michael, Right-Wing Religion. Christian Conservatism as a Political Movement, *Political Science Quarterly*, Vol. 97, No. 3/1982

NELSON, Fandice J., The Effect of Incumbency on Voting in Congressional Elections, 1964-1974, *Political Science Quarterly*, Vol. 93, No. 4/1978-1979

PEABODY, Robert L., ORNSTEIN, Roman J., Rohde, David W., The United States Senate as a Presidential Incubator: Many Are Called but Few Are Chosen, Vol. 91, No 2/1976

c) Odborná literatura

ABRAMSON, Paul R., Generational Change in American Politics, Lexington 1975

ANTON, Thomas J., American Federalism and Public Policy. How the System works, New York 1989

ARENDTOVÁ, Hannah, Původ totalitarismu I., Praha 1996

BAILYN, Bernard, DALLEK, Robert, DAVIS, David Brian, DONALD, Herbert, THOMAS, John L., WOOD, Gordon S., The Great Republic. A History of the American People, Toronto 1985

BALAJKA, Bohuš, SOLDÁN, Ladislav, CHAROUS, Emil, Přehledné dějiny literatury II., Praha 1999

BARŠA, Pavel, Hodina impéria. Zdroje současné zahraniční politiky USA, Brno 2003

BARŠA, Pavel, Politická teorie multikulturalismu, Brno 1999

BATURIN, J. M. a kol., Jelcinova epocha 1988-2000. Od Gorbačova k Putinovi. obrazy z moderních dějin Ruska, Praha 2003

BERNSTEIN, Carl, WOODWARD, Bob, All The President's Men, New York 1974

BIBBY, John F., MAISEL, L. Sandy, Two Parties - or More? The American Party System, USA 1998

BISHOP, Jim, The Day Kennedy Was Shot, New York 1968

BLACK, Earl and Merle, Politics and Society in the South, Cambridge 1987

BLAUSTEIN, Albert P., Zangrando, Robert L., Civil Rights and the Black American. A Documentary History, New York 1970

BOROVÍK, Genrich, Historie jedné vraždy, Praha 1981

BRANCH, Taylor, Parting the Waters. America on the King Years 1954-63, New York 1988

CABADA, Ladislav, Kubát, Michal, Úvod do studia politické vědy, Praha 2004

CHESTER, Levis, HODSON, Godfrey, PAGE, Bruce, An American Melodrama. The Presidential Campaign of 1968, The Viking Press, New York 1969

CLINTONOVÁ, Hillary, Živá historie, Praha 2004

CURRENT, Richard N., GODWIN, Gerald J., A History of the United States, New York 1980

ČEJKA, Marek, Izrael a Palestina. Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu, Brno 2005

DALLEK, Robert, Nedokončený život., John F. Kennedy 1917-1963, Praha 2006

DAUM, Andrea W., Kennedy in Berlin. Politik, Kultur und Emotionen im Kalten krieg, München 2003

- DRULÁK, Petr, Teorie mezinárodních vztahů, Praha 2003
- DURMAN, Karel, Popely ještě žhavé I. Válka a nukleární mír, Praha 2004
- DURMAN, Karel, Útěk od praporů. Kreml a krize impéria 1964-1991, Praha 1998
- DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra, Komparace politických systémů I., Praha 2003
- DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra, Spojené státy americké. Společnost a politika, Praha 2002
- EISENHOWER – NIXON, Julie, Pat Nixon, New York 1986
- EWALD, William Bragg, Jr., Eisenhower the President. Crucial Days, 1951 – 1960, New Jersey 1981
- EWANS, Rowland, NOVAK, Robert, Lyndon B. Johnson: The Exercise of Power, New York 1966
- FAJMON, Hynek, Margaret Thatcherová a její politika, Brno 1999
- FIALA, Jaroslav, Cesta ke Karibské krizi. Příspěvek k vývoji zahraniční politiky Spojených států amerických vůči Kubě a Sovětskému svazu v letech 1961 - 1962, Praha 2007
- FREY, Marc, Dějiny vietnamské války. Tragédie v Asii a konec amerického snu, Praha-Litomyšl 2003
- FRIEDMANOVI, Milton a Rose, Svoboda volby, Praha 1992
- FROMM, Erich, Obraz člověka u Marxe, Brno 2004
- GADDIS, John Lewis (ed.), Cold War Statesman Confront the Bomb. Nuclear Diplomats Since 1945, Oxford 1999
- GADDIS, John Lewis, Studená válka, Praha 2006
- GASSERT, Philipp, MAUCH, Chrustot, První dámy Ameriky. Pd Marthy Washingtonové po Hillary Clintonovou, Praha 2001
- GILCHER - HOLTEYOVÁ, Ingrid, Hnutí '68 na západě. Studentské bouře v USA a západní Evropě, Praha 2004
- GOLDBERG, Robert Alan, Barry Goldwater, Yale 1995
- GOODWIN, Doris Kearns, The Fitzgeralds and the Kennedys, New York 1987
- GRAUBARD, Stephen, Prezidenti. Proměna instituce amerického prezidenta od Theodora Roosevelta k Georgi W. Bushovi, Praha 2007
- GREEN, Robert P., Jr., BECKER, Laura A., COVIELLO, Robert E., American Tradition. A History of the United States, Toronto 1984

GUZZINI, Stefano, Realismus v mezinárodních vztazích a mezinárodní politické ekonomii, Praha 2004

HALBERSTAM, David, Černobílé desetiletí. 50. léta a Spojené státy, Praha 2002

HALBERSTAM, David, The Best and the Brightest, New York 1972

HARTMANN, Jürgen, Der amerikanische Präsident im Bezugsfeld der Kongressfraktionen. Strukturen, Strategie und Führungsprobleme in den Beziehungen der Präsidenten Kennedy, Johnson und Nixon zu den Mehrheitsfraktionen im Kongress (1961-1973). Beiträge zur Politischen Wissenschaften, Band 26, Duncker und Humblot, Berlin 1977

HEINEMAN, Robert A., PETERSON, Steven A., Rasmussen, Thomas H., American Government, New York 1995

HEYWOOD, Andrew, Politické ideologie, Praha 2005

HOLMES, Jack E., ENGLHARDT, Michael J., EDLER Robert E., Jr., American Government. Essentials and Perspectives, New York 1991

HONZÁK, František, PEČENKA, Marek, Státy a jejich představitelé. Současné mezinárodně uznané státy a státní útvary 20. století včetně zaniklých, sporných, okupovaných, separatistických a dalších území s tabulkami představitelů, Praha 1998

HOROWITZ, David, COLLIER, Peter, The Rockefellers. An American Dynasty, New York 1976

HRADEČNÝ, Pavel, DOSTÁLOVÁ, Růžena, Dějiny Řecka, Praha 1998

CHMAITILLOVÁ, Diana, MACH, Petr (ed.), Prezidentské volby v USA. Sborník textů, Praha 2005

CHRONICLE of America, New York 1989

CHYTILEK, Roman, ŠEDO, Jakub (eds.), Volební systémy Brno 2004

IONS, Edmund S., The Politics of John F. Kennedy, Londýn 1967

ISAACSON, Walter, THOMAS, Evan, The Wise Men. Six Friends and the World They Made. Acheson, Bohlen, Harriman, Kennan, Lovett, McCloy, New York 1986

JACOBSON, Gary C., The Politics of Congressional Elections, USA 2001

KARAS, Petr, KUPKA, Karel, Atlas prezidentských voleb USA 1904 - 2004, Praha 2005

KENNEDY, John F., Profiles in Courage, New York 1964

- KIS, Janos, Současná politická filosofie. Sborník textů anglosaských autorů 20. století, Praha 1997
- KISSINGER, Henry, Roky obnovy, Praha 2002
- KISSINGER, Henry, Bouřlivé roky, Brno 2004
- KISSINGER, Henry, Roky v Bílém domě, Praha 2006
- KISSINGER, Henry, Umění diplomacie. Od Richelieua k berlínské zdi, Praha 1999
- KLEIN, Edward, Pravdivý příběh Johna a Jacqueline Kennedyových, Praha 1997
- KRATOCHVÍL, Petr, Slovník teorie mezinárodních vztahů, Praha 2007
- KREJČÍ, Miloš, Deklarace nezávislosti spojených států amerických a ústava Spojených států amerických, Praha 2000
- KREJČÍ, Miloš, Jak se dělá prezident, Olomouc 2000
- KŘEN, Jan, Dvě století střední Evropy, Praha 2005
- KYSELA, Jan, Dvoukomorové systémy. Teorie, historie a srovnání dvoukomorových systémů, Praha 2004
- LANE, Mark, Honba za právem. Kritika způsobu vyšetřování vražd presidenta Johna F. Kenendyho, policisty J.D. Tippita a Lee Harveye Oswalda, prováděného Warrenovo komisí, Naše vojsko, Praha 1967
- LEVINE, Murén A., Presidential Campaigns and Elections, Issues, Images and Partisanship, Izasca 1992
- LEVITAN, Sar A., JOHNSTON, William B., TAGGART, Robert, Still a DRAM. The Changing Status of Blacks since 1960, Cambridge 1975
- LORANT, Stefan, The Prsidency. A Pictorial History of Presidential Elections from Washington to Truman, New York 1951
- LUNÁK, Petr, Západ. Spojené státy a západní Evropa ve studené válce, Praha 1997
- MACMILLAN, Margaret, Mírotvorci. Pařížská mírová konference 1919, Praha 2004
- MAISEL, L. Sandy, Parties and Elections in America: The Electoral Process, Random House, New York 1987
- MAJSTR, Jiří, MUNDIL, Stanislav, Washington do uzávěrky. Prezidenti, novináři, kongresmani. Český spisovatel, Praha 1997

- MANKIEWICZ, Frank, U.S. v. Richard Nixon. The Final Crisis, New York 1975
- MAREK, David, OAKLAND, John, American Civilization, New York 1995
- MESSICK, Hank, John Edgar Hoover. A Critical Examination of the Director and of the Continuing Alliance Between Crime, Business, and Politics, New York 1972
- MILLSTEIN, Beth, BODIN, Jeanne, We, the American Women. A Documentary History, Chicago 1977
- MORAVCOVÁ, Dagmar, BĚLINA, Pavel, PEČENKA, Marek, Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů 1914-1941, Praha 1994
- MÜLLER, Helmut a kol., Dějiny Německa, Praha 1999
- NÁLEVKA, Vladimír, Kapitoly z dějin studené války I., Praha 1997
- NÁLEVKA, Vladimír, Karibská krize, Praha 2001
- NÁLEVKA, Vladimír, Světová politika ve 20. století I., Praha 2000
- NÁLEVKA, Vladimír, Světová politika ve 20. století II., Praha 2005
- NATHAN, Richard P., The Administrative Presidency, New York 1983
- NIXON, Richard M., Six Crises, New York 1962
- NOVÁK, Miroslav, Systémy politických stran. Úvod do jejich srovnávacího studia, Praha 1997
- NOVOTNÝ, Josef, Úředně zapomenutá válka. Historie francouzské přítomnosti v Indočíně, Praha 2003
- O'BRIEN, David M., Storm Center. The Supreme Court in American Politics, New York 1986
- ORT, Alexandr, Evropa 20. století, Praha 2000
- PEČENKA, Marek, LUŇÁK, Petr a kol., Encyklopedie moderní historie, Praha 1999
- PLECHANOVÁ, Běla, Fidler, Jiří, Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů 1941 - 1995, Praha 1997
- POLSBY, Nelson W., WILDAWSKY, Aaron, Presidential Elections. Strategies of American Electoral Politics, Charles Scribner's Sons, New York 1976
- PREISNER, Rio, Americana. Zpráva o velmoci I., Brno 1992
- PŠEJA, Pavel (ed.), Přehled teorií mezinárodních vztahů, Brno 2005
- QUIRK, Robert E., Fidel Castro. O jeho cestě k moci, jeho režimu a jeho spojencích a protivnících, Ostrava 1999

- REAGAN, Ronald, Život jednoho Američana. Paměti prezidenta, Praha 1997
- RESTON, James, Deadline, New York 1991
- ROBERTS, Allen, Robert Francis Kennedy. Biography of a Compulsive Politician, New York 1984
- ROCKEFELLER, Nelson A., Our Enviroment Can be Saved, New York 1970
- ROCKEFELLER, Nelson A., The Future of Federalism, New York 1968
- RYBÁČKOVÁ, Jiřina, Svět zvaný Amerika. O volbách a nejen o nich, Praha 2004
- ŘÍCHOVÁ, Blanka, Antologie světových politiků, Praha 1995
- ŘÍCHOVÁ, Blanka, Přehled moderních politologických teorií. Empiricko-analytický přístup v současné politické vědě, Praha 2000
- ŘÍCHOVÁ, Blanka, Úvod do současné politologie, Praha 2002
- SARTORI, Giovanni, Srovnávací ústavní inženýrství. Zkoumání struktur, podnětů a výsledků, Praha 2004
- SARTORI, Giovanni, Strany a stranické systémy. Schéma pro analýzu, Praha 2005
- SCHÄFER, Petr, Prezidenti USA. Od George Washingtona po Billa Clintona, Praha 1995
- SCHANTZ, Harvey L., American Presidential Elections. Process, Policy, and Political Change, New York 1996
- SCHLEISNGER, Arthur Jr., Kennedy or Nixon: Does it Make Any Difference? New York 1960
- SCHLESINGER, Arthur M., Jr., A Thousand Days. John F. Kennedy in the White House, Cambridge 1965
- SCHLESINGER, Arthur M. , Jr., Robert Kennedy and His Times 1, 2, Boston 1978
- SCHLESINGER, Arthur M. Jr., The Cycles of american History, Boston 1986
- SCHLESINGER, Arthur M., Jr., WHITE, Morton (ed.), Paths of american Thought, Boston 1970
- SCHWARZ, John E., America's Hidden Succes. A Reassessment of Public Policy from Kennedy to Reagan, Ontario 1988

- SIMON, James F., In His Own Image. The Supreme Court in Richard Nixon's America, New York 1973
- SMITH, Hedrick, The Power Game. How Washington Works, New York 1989
- SOLDÁN, Ladislav, HOFFMANN, Bohuslav, URBANEC, Jiří, PÍSKOVÁ, Milada, CHAROUS, Emil, SIGLOVÁ, Naděžda, Přehledné dějiny literatury III., Praha 1997
- SULZBERGER, C.L., The World and Richard Nixon, New York 1987
- SUMMERS, Anthony, Richard Nixon. Arogance moci, Praha 2003
- SVENSSON, Palle, Teorie demokracie, Brno 1995
- TAUBMAN, Philip, Tajné impérium. Eisenhower, CIA a skrytý příběh americké vesmírné špionáže, Brno 2005
- TIGRID, Pavel, Politická emigrace v atomovém věku, Praha 1990
- TINDALL, George B., SHI, David E., Dějiny Spojených států amerických, Praha 2000
- TOINETOVÁ, Marie - France, Hon na čarodějnice 1947-57. McCarthyismus, Praha 1999
- TREPTOW, Kurt W. (ed.), Dějiny Rumunska, Praha 2000
- VÁCLAV, Erich, USA na dlani. Historie, zajímavosti, kuriozity, Třebíč 2007
- VYKOUKAL, Jiří, LITERA, Bohuslav, TEJCHMAN, Miroslav, Východ. Vznik, vývoj a rozpad sovětského bloku 1944 – 1989, Praha 2000
- WEIGEL, George, Svědek naděje. Životopis papeže Jana Pavla II., Praha 2005
- WEIL, Ursula a Otto, John F. Kennedy. Der 35. Präsident der USA, Berlin 1966
- WHITE, Richard, A New history of the American West, Oklahoma 1991
- WHITE, Theodore H., America in Search itself. The Making of the President 1956 – 1980, Harper and Row Publisher, New York 1982
- WHITE, Theodore H., Breach of Faith. The Fall of Richard Nixon, Londýn 1975
- WHITE, Theodor H., The Making of President 1960, New York 1966
- WHITNEY, Graves (ed.), American Presidents. Farewell Messages to the Nation 1796-2001, Oxford 2003

WILLS, Garry, Nixon Agonistes. The Crisis of the Self-Made Man, Boston 1970

WILSON, James Q., Jak se vládne v USA, Praha 1995

WOODWARD, Bob, Bushova válka, Praha 2003

WOODWARD, Bob, Bernstein, Carl, Všichni prezidentovi muži, Praha 2002

WOODWARD, Bob, BERNSTEIN, Carl, JOHNSON, Haynes, MEYER, Lawrence, The Presidential Transcripts. The Complete Transcripts of the Nixon Tapes, New York 1974

WRIGHT, Edmond, The American Dream. From Reconstruction to Reagan, Cambridge 1996

YOUNGS, J. William T., American Realities. Historical Episods from Reconstruction to the Present, Boston 1987

ZOUBEK, Vladimír, Postmoderní problematika lidských práv a globální bezpečnosti, Plzeň 2004

ŽALOUDEK, Karel, Encyklopedie politiky, Praha 1999

d) Ostatní odborná literatura, zmíněná v textu

ALDEN, John Richard, A History of the American Revolution. Britain and the Loss of the Thirteen Colonies, London 1969

BERNSTEIN, Carl, WOODWARD, Bob, The Final Days, New York 1976

BISHOP, Chris, 1400 dní. Válka Severu proti Jihu den po dni, Brno 1998

BRADLEY, John, Válka a mír po roce 1945. Dějiny mezinárodních vztahů mezi Sovětským svazem a Západem, Praha 1991

CHINNERY, Philips D., Korejské krutosti. Zapomenuté válečné zločiny v Koreji 1950 - 53, Praha 2003

COHEN, Mortimer T., From Prologue to Epilogue in Vietnam, New York 1979

CURTOIS, Stéphane, Černá kniha komunismu I., II. Zločiny, teror, represe, Praha - Litomyšl 1999

DEBO, Angie, A History of the Indians in the United States, Norman 1970

FAIRBANK, J. K., Dějiny Číny. Praha 1998

FRASER, T. G., America and the World Since 1945, Basingstoke 2002

FRIEDMAN, Norman, Studená válka, Brno 2005

- GADDIS, John Lewis (ed.), Cold War Statesmen Confront the Bomb. Nuclear Diplomacy since 1945, Oxford 1991
- GADDIS, John Lewis, Strategie of Containment. A Critical Appraisal of Postwar American National Security Policy, New York 1982
- GADDIS, John Lewis, The United states and the Origins of the Cold War 1941 - 47, New York 1972
- GILBERT, Martin, Dějiny státu Izrael, Praha 2002
- GOLDSTEIN, Malcolm, The Political Stage. American Drama and Theater of the Great Depression, New York 1974
- GURALNICK, Petr, Poslední vlak do Memphisu. Cesta Elvise Presleyho ke slávě, Praha 1996
- HAGAN, William Thomas, American Indians, Chicago 1993
- HALLE, L. J., The Cold War as History, New York 1991
- HASTINGS, M., The Korea War, London 1988
- HERRE, Franz, Die amerikanische Revolution. Geburt einer Weltmacht, Berlin 1975
- HICKOK, Lorena, One Third of a Nation. Reports on the Great Depression, Urbana 1981
- IMMERMAN, Richard H. (ed.), John Foster Dulles and the Diplomacy of the Cold War, Princeton 1990
- KAPLAN, Karel, Zpráva o zavraždění generálního tajemníka, Praha 1992
- KARNOW, Stanley, Vietnam. A History, New York 1991
- KENNEDY, Paul, Vzestup a pád velmocí, Praha 1996
- KŘÍŽEK, Ladislav, Americká občanská válka, Praha 1994
- LAM, Truong Buu, Colonialism Experienced. Vietnamese Writings on colonialism 1900 - 1931, Michigan 2000
- LIPPMANN, Walter, The Cold War. A Study in U.S. Foreign Policy, New York 1972
- LINDSEY, David, American in Conflict. The Civil War and Reconstruction, Boston 1974
- LONDON, Arthur, Doznání, Praha 1990
- MALLEY, William, Afghanistan Wars, New York 2002
- MANDELKER, Ira L., Religion, Society and Utopia in Nineteenth-Century America, Amherst 1987

- MATHEWS, Herbert L., Fidel Castro, New York 1969
- MELTZER, Milton, Brother, Can You Spare a Dime. The Great Depression 1929-1933, New York 1973
- NÁLEVKA, Vladimír, Čas soumraku. Rozpad koloniálních říší po druhé světové válce, Praha 2004
- NÁLEVKA, Vladimír, Fidel Castro. Podzim diktátora, Praha 1997
- OLSON, Keith, Watergate. The Presidential Scandal that Shook America, Lawrence 2003
- PARISH, Peter J., The American Civil War, London 1975
- PLICHTA, Dalibor, Rozšiřování NATO a Česká republika, Praha 1997
- PRUCHA, Francis Paul, The Great Fater. The United States Government and the American Indians, Lincoln 1986
- RAKOVÁ, Svatava, Dobrodruzi, puritáni a Indiáni. Angličané v Novém světě, Praha 1998
- RAKOVÁ, Svatava, Podivná revoluce. Dlouhá cesta Američanů k nezávislosti (1763-83), Praha 2005
- RANKIN, Hugh F., The America Revolution, New York 1965
- RENGGER, Nicholas (ed.), Treaties and Alliances of the World, London 1990
- ROLAND, James, (ed.), Religion, Morality and the Law, New York 1988
- SEGRS, Mary C., A Wall of Separation? Debating the Public Role of Religion, Lanham 1988
- SILK, Mark, Spiritual Politics - Religion and America Since World War II., New York 1988
- SPOTO, Donald, Marilyn Monroe, Praha 1996
- STUECK, William Whitney, The Korean War. An International History, Princeton 1995
- SUCHÝ, Petr, Reagan a říše zla. Vývoj americké zahraniční politiky a vztahů mezi supervelmocemi v letech 1981 - 89, Brno 2004
- ŠOLC, Václav, HOŘEJŠ, Petr, Nejstarší Američané, Praha 1967
- ŠVANKMAJER, Milan, VEBER, Václav, SLÁDEK, Zdeněk, MOULIS, Vladislav, Dějiny Ruska, Praha 1999.
- THOMPSON, K., Cold War Theories, London 1981

UTITZ, Bedřich, Neuzavřená kapitola. Politické procesy padesátých let, Praha 1990

WANNER, Jan, Bitva o Suez. Studená válka, druhý arabsko - izraelský konflikt a britsko - francouzská intervence v Egyptě, Praha 2006

e) internetové zdroje

http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page

<http://uselectionatlas.org/RESULTS/index.html>

<http://www.presidency.ucsb.edu/>

http://www.millercenter.virginia.edu/scripps/digitalarchive/speeches/spe_1968_0331_johnson

<http://www.americanrhetoric.com/speeches/ronaldreaganatimeforchoosing.htm>

http://www.youtube.com/watch?v=63h_v6uf0Ao

<http://www.news.wisc.edu/releases/3504.html>

<http://www.americanrhetoric.com/speeches/ronaldreaganatimeforchoosing.htm>

Jméno uživatele	Škola, fakulta	Bydliště uživatele	Datum	Podpis
Petr Dundek	Univerzita Karlova v Praze	Mládežnická 2739, 438 01 Žatec	15.12. 2007	<i>Dundek</i>
	Filozofická fakulta			